

नालन्दा-देवनागरी-पालि-ग्रन्थमालाय

विनयपिटके

चुल्लवग्गपालि

पधानसंसोधको

भिक्षु जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन

पकासिता

१९५६

वि० २०१३

Nālandā-Devanāgarī-Pāli-Series

THE CUḶLAVAGGA

General Editor

BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD

(BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2500

1956

V. E. 2013

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men: "What is life ? Why should I live ? Why should I do anything ? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death ?" Nijinsky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote : "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death ? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *trṣṇā* or *taṇhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upanisads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Surā-meraya-majja-pamādaṭṭhānā
 veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcaśīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇaṃ paramaṃ sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṃsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

“When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: “Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself.” Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha’s parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha:—"It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them." Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke:—"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but, now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve." These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus:—"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya..." The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill,

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of saint-hood dawned upon him. And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached¹.

The commentary, *Aṭṭhakathā*, of a much later date, assumes that the *Abhidhamma Piṭaka* was also included in the collection of the Dhamma, and that the *Tiṭṭhaka*, as it is available to us, was finalised at this very stage².

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the *Piṭakas*, *Nikāyas*, *Aṅgas* and *Dhammakkhanda*³.

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or setaltilly, and went about as *Bhikkhus* enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

1. *Cullavagga*, Chapter XI. 2. *Sumaṅgalavilāsini*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma.¹

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sihaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭaka with all religious zeal².

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B. C., under the patronage of king Vaṭṭagāmani Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council³.

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows⁴—

Vinaya:	111 slabs
Sutta:	410 slabs
Abhidhamma:	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an upto-date edition of the Tipiṭaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chaṭṭha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The

1. *Mahāvamsa*, chapter V. 2. *Mahāvamsa*, op. cit. 3. *Mahāvamsa*, chapter X-XXIII. 4. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p. 35.

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripiṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature:—

TIPITAKA

VINAYA PIṬAKA	SUTTA PIṬAKA	ABHIDHAMMA PIṬAKA
1. Mahāvagga	1. Dīghanikāya	1. Dhammasaṅgaṇi
2. Cullavagga	2. Majjhimanikāya	2. Vibhaṅga
3. Pārājika	3. Saṃyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Pācittiya	4. Aṅguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Parivāra	5. Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books :—	5. Kathāvatthu
	i. Khuddakapāṭha	6. Yamaka
	ii. Dhammapada	7. Paṭṭhāna
	iii. Udāna	
	iv. Itivuttaka	
	v. Suttanipāta	
	vi. Vimānavatthu	
	vii. Petavatthu	
	viii. Theragāthā	
	ix. Therīgāthā	
	x. Jātaka	
	xi. Niddesa	

- xii. Paṭisambhidāmagga
- xiii. Apadāna
- xiv. Buddhavaṃsa &
- xv. Cariyāpiṭaka

2. The Present Volume: A Summary

(1) Kamma - Khandhaka

This chapter deals with the seven kinds of official actions of the monastery that are taken against a monk violating the discipline of the Order, namely—(1) *Tajjanīya*—pronouncing an official warning against the monk, (2) *Niyassa*—subjecting a monk to a guardianship, (3) *Pabbājanīya*—expelling the monk from his place of residence, (4) *Paṭisāraṇīya*—compelling the monk to beg pardon of a lay disciple wronged by him, (5—7) *Ukkhepanīya*—inflicting a social non-co-operation on the monk, for being reluctant to accept his offence, or for not accepting a punishment for his offence, or for not being prepared to give up a bad erroneous view. These legal actions have been exemplified by narrating the concrete cases that led to the formulation of the procedure, such as—

While the Buddha dwelt at the Jetavana monastery of Anāthapiṇḍika near Sāvatthi, there lived two quarrelsome monks — Paṇḍuka and Lohitaka — who were creating differences and disputes amongst the Bhikkhus. He ordered the monks to pass an official resolution of *Tajjanīya* against them at a properly constituted meeting of the Order, issuing a pronouncement of warning against them. Before it was done, it was necessary to charge a monk and make him accept his offence. The resolution was not regarded legal if it was passed in his absense, or without charging him previously. Then, the monk was subjected to the observance of a number of disciplinary rules towards being trained in right conduct and regular living. At the completion of the period of this punitive training, the monk was required to approach the Order and beg release from the punishment; and again a properly constituted meeting was to be convened to pass a resolution to that effect.

* *

* *

* *

The monk, Seyyasaka, was associating with bad persons outside the Order and was leading a life in frequent violation of the monastic rules. The Buddha conjoined on the monks to pass a resolution of *Niyassa* against him in a properly constituted meeting, subjecting him to the guardianship of a

capable Elder who could keep a vigil on him and give him proper guidance. The procedure of the official actions in this case was required to be the same as above.

* *

* *

* *

Assaji and Punabbasu, two resident-monks of Kiṭāgiri indulged in all sorts of unmonklike behaviour. They kept intimate company with girls and dancers, played games and gambles, went to law-court and attended indecent theatrical performances. On receiving a report about it from a monk of Kāśī, the Buddha ordered Sāriputta and Moggallāna to go to Kiṭāgiri and let the Order pass a resolution of *Pabbājaniya* against the monks, expelling them from the place. The same procedure, as above, was to be followed in getting the resolution passed, in putting restrictions on the monk and in granting him release from the punishment.

* *

* *

* *

The monk Sudhamma dwelt at Macchikāsaṇḍa in the monastery donated by Citta, the lay devotee. Then, on a certain day, there arrived at the monastery chief leaders of the Order like Sāriputta, Moggallāna, Mahākaccāna and others : and Citta was arranging for their reception with great reverence. Sudhamma could not tolerate this. He began to find fault in the arrangements. Citta got annoyed at it and expressed his disapproval. Sudhamma left the place in protest, and went to Jetavana to the Buddha to lodge a complaint against Citta.

The Buddha chided Sudhamma for being intolerant and offending a noble lay disciple like Citta. He ordered the monks to pass a resolution of *Paṭisāraṇiya* against him, compelling him to beg pardon of the lay devotee. When Sudhamma obeyed accordingly and fulfilled the atonement required of him, a release from the punishment was granted to him by a proper resolution passed by the Order.

* *

* *

* *

At that time, the Blessed One dwelt in the Ghositārāma Monastery at Kosāmbi. There, the monk Channa was obstinately reluctant to accept the transgressions committed by him. It was reported to the Buddha. And, he ordered the monks to pass a resolution of *Ukkhepaniya* against Channa, declaring a social non-co-operation with him. The monk was required to

undergo the punitive course of disciplinary training, and approach the Order to beg release from the punishment as above. •

Once again, a resolution of *Ukkhepanīya* was passed against Channa for not being prepared to let the Order take any action for a transgression committed by him.

Once it so happened that the monk Ariṭṭha, the former falcon hunter, was holding a sacrilegously false view. In spite of the best efforts of his co-monks to dissuade him from holding the view, he clung fast to it all the more. The Buddha ordered the monks, as above, to pass a resolution of *Ukkhepanīya* against him, making a declaration of social non-co-operation with him, and, if he corrected himself, to grant him release from the punishment.

(2) **Pārivāsika-Khandhaka**

It is conjoined in the Pātimokkha text itself that a monk, who has happened to commit a transgression of Saṅghādisesa, should take upon himself a course of training in self-discipline and self-purification, called *Parivāsa*. He should not give higher ordination to any one, nor accept the guardianship of a novice, nor take service from a novice, nor go to deliver sermons to the nuns, nor commit a transgression like the one of which he is already guilty, nor complain against the proceedings taken by the Order ... nor mix with the other monks. He should not appear before the other monks of Order, nor go about in the company of others. He should stay in seclusion, and should let others be acquainted that he is undergoing the punishment of *Parivāsa*, accepted voluntarily upon himself, etc.

If the monk happens to commit another transgression of Saṅghādisesa in the middle, he is thrown back once more to the commencement of the course. This is called—*Mūlāya Paṭikassanā*.

On the expiry of the period of *Parivāsa*, the monk is required to undergo a course of discipline for a period of six days, called *Chāratta Mānatta* out of reverence, as if, for the Elders of the Order. This being fulfilled, a resolution was to be passed officially restoring him to his former position of honour in the Order. This was called *Abbhāna* or the act of calling back.

(3) **Samuccaya-Khandhaka**

The monk Udāyī had committed an offence of the first Saṅghādisesa and did not conceal it. The Buddha ordered the monks to pass an official resolution of *Mānatta* in a properly constituted meeting, subjecting Udāyī

to a course of punitive training in self-discipline and self-purification for a period of six days, *Chāratta* – literally six nights. On the completion of the same a resolution of *Abbhāna* was to be passed restoring him to his previous honour of a Bhikkhu.

On a different occasion Udāyī had committed the same offence and had concealed it for some days. The Buddha ordered the monks to give him *Parivāsa* for the same number of days, followed by a *Mānatta* for six days, followed by *Abbhāna* at the completion of the same.

If he committed another transgression of Saṅghādisesa in the middle, the Order would be required to pass a resolution of *Mūlāya Paṭikassanā* against him, throwing him back once more to the commencement of the course.

If the intermediary transgression was concealed for a number of days, he was required to be given a *Samodhāna - Parivāsa*, or a *Parivāsa* for a period that would include his new offence together. “If now, during that probation, another offence was committed and concealed, the penalties for this new offence and for the old one were not accumulative but concurrent. The offender lost the advantage of the probation he had already undergone, he was thrown back to the commencement of his term of probation, and had to begin again. But the new term of probation—equal in length to whichever was the longest of the two periods during which he had concealed the two offences—satisfied both the concealments, and the *Mānatta* which still, as it would have done before, followed at the end of the probation, satisfied both the offences.”

If a monk did not remember properly the number of days he had kept his offence concealed, he was to be asked if he remembered the period up to which he was pure. If he could recall that, he was to be given a *Parivāsa* for a number of days elapsed since then. This is called *Suddhanta Parivāsa*.

If a monk went away leaving the robes while undergoing a *Parivāsa* and then, afterwards, came back and got his *Upasampadā*, he was required to continue the *Parivāsa* for the number of days that had remained due.

(4) **Samatha-Khandhaka**

This chapter deals with the kinds of legally recognised disputes that arise amongst the monks, as also with the manners in which they may be settled.

A dispute that arises between monks over a discussion on some relevant topic is called *Vivādādhikaraṇa* : a dispute that arises over an allegation of offence brought by one against other is called *Anuvādādhikaraṇa* : a dispute that arises over determining the nature of an offence committed by one is called *Āpattādhikaraṇa*; and, a dispute that arises over the procedure of an official action taken by the Order is called *Kammādhikaraṇa*.

These disputes may be settled in seven manners :—(1) by bringing the monk face to face before the opponent in the presence of other capable Elders, and reaching a settlement after due mutual consultations, called *Sammukhāvinaya*; (2) by admitting the statement submitted by the honoured monk as beyond doubt, called *Sativinaya*; (3) by giving a legal recognition to the fact that the monk, who has now recovered, had committed the offence in a state of insanity and that it was unnecessary to hold him guilty of that, called *Amūḷhavinaya*; (4) by obtaining the monk's confession of the offence committed by him, called *Paṭiññātakaraṇa*; (5) by deciding on taking votes of the members present, called *Tebbhuyyasikā*; (6) by passing a legal declaration against a monk whose offences have been an established fact, called *Tssa-pāpiyyasikā*; and (7) by an unanimous agreement to forgive and forget all that had happened, called *Tiṇavatthāraka*.

The chapter gives details of the complicated legal procedure involved in the execution of the above.

* *

* *

* *

Venerable Dabba Mallaputta was incharge of the internal management of the monastic residences at Rājagaha. Two bad monks, Mettiya and Bhummajaka, got dissatisfied with him and tried to bring an allegation against him of having an illicit connection with a certain nun. The Buddha summoned the Venerable Dabba and asked him to explain if the charge brought against him was true. He said that he did not remember of having a sex-relation even in a dream, what to say while awake. The Venerable Dabba had attained Arhat-hood even at an age of seven years and his honour was beyond question. The Buddha ordered the monks to pass a resolution of *Sativinaya* in favour of the Venerable Dabba, giving his statement a legal recognition.

* *

* *

* *

On a certain occasion there arose a great confusion and disorder while the monks were trying to settle a dispute in the monastery. The Buddha

ordered them to appoint a select-committee, consisting of capable and impartial Elders, and entrust the case to it for consideration.

For settling the dispute by votes, the Buddha ordered them to appoint a special monk-officer, with specified qualifications, to act as the collector of ballot papers, *Salākā* or pieces of sticks used for the purpose. The ballot-sticks were of three kinds —

“I enjoin upon you, O Bhikkhus, three ways of taking votes, in order to appease such Bhikkhus—the secret method, the whispering method and the open method.

“And how, O Bhikkhus, is the secret method of taking votes ? The Bhikkhu who is the teller of the votes is to make the voting tickets of different colours, and, as each Bhikkhu comes up to him, he is to say him thus :— ‘This is the ticket for the man of such an opinion : take whichever you like.’ When he has chosen, he is to add—‘Do not show it to any body.’ If he ascertains that those whose opinion is against the Dhamma are in majority, he is to reject the vote as taken wrongly. If he ascertains that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in majority, he is to report the vote as taken properly. This, O Bhikkhus, is the secret method of taking the votes.

“And how, O Bhikkhus, is the whispering method of taking votes ? The Bhikkhu who is the teller of the votes is to whisper in each Bhikkhu’s ear— ‘This is the ticket of those of such an opinion ; this is the ticket of those of such an opinion. Take whichever you like.’ When he has chosen, he is to add— ‘Do not tell any body which one you have voted.’ If he ascertains that those whose opinion is against the Dhamma are in majority, he is to reject the vote as taken wrongly. If he ascertains that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in the majority, he is to report the vote as taken properly. Thus, O Bhikkhus, is the whispering method of taking the votes.

“And how, O Bhikkhus, is the open method of taking votes ? If he ascertains beforehand that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in majority, the vote is to be taken openly. Thus, O Bhikkhus, is the open method of taking the votes.”

(5) **Khuddakavatthu - Khandhaka**

This chapter deals with some regulations connected with the daily life of a Bhikkhu, such as—

(1) During bath—

At that time the Blessed One was staying at Rājagāha. The Chabbaggiya Bhikkhus, when bathing, used to rub their bodies against the trees. The people considered this habit unbefitting to the status of a monk. The Buddha enjoined upon the monks not to rub their bodies against trees. They, then, began to rub their bodies against pillars. This also the people did not like and they reported it to the Buddha. The use of pillars for the purpose was forbidden. They, then, began to rub their bodies against the walls... He forbade rubbing their bodies against the walls. They used to bathe on an *Aṭṭāna*, a sort of public stand for shampooing; the people did not like it; and, that was also forbidden. The uses of a *Gandhabba-hatthaka* (a wooden instrument of the shape of a hand), a *Kurivindaka-sutti* (apparently a string of beads, which was first covered with the *cunṇa* made from Kurukinda stone and then held at both ends and rubbed over the body), *Mallakā* (a kind of back-scratcher made with the teeth of crocodiles) were also forbidden during bath. They rubbed their bodies against one another : this was also disallowed. An old monk was allowed to use a *Dassika*, (a string of twisted cloth) to shampoo his own body.

(2) Things disallowed—

The use of the following was disallowed :—

Vallika (ear rings), *Pāmaṅga* (ear-drops or strings of beads for the neck), *Kaṭisuttakam* (decorative girdles), *Ovaṭṭika* (bangles), *Kāyura* (necklaces), bracelets and rings.

Wearing long hair, combing the hair, using pomade or oil and such decoration of hair was disallowed. The use of a mirror for toileting was disallowed.

The Buddha disallowed the monks to anoint their faces, to use face powder, to smear red arsenic on their faces, or to paint their bodies and faces.

(3) Merry-making fair :—

The Chabbaggiya Bhikkhus had gone to see a merry-making fair held on the hills of Rājagaha (*Giraggasamajjā*). The Buddha disapproved the monks witnessing functions of merry-making and entertainments.

(4) Taking fruits :—

Some of the monks misused the freedom given by king Bimbisāra to take mangoes from his garden. They got even the green fruits plucked for them.

This was reported to the Buddha. He asked them to stop taking mangoes. Later on, he allowed the monks to eat fruit when the people had cooked it for them, or had cut it with a knife or nail, or when it had no seeds in it.

(5) Snake-bite :—

For safety from snake-bite the Buddha recommended meditation of loving kindness over the four royal families of snakes—the *Virūpakkkhas*, the *Erāpathas*, the *Chabyāputtas* and the *Kaṇhāgotamakas*.

(6) Bowls:—

The chief merchant of Rājagaha had got a nice bowl carved out of a block of sandal-wood, had it lifted on to the top of a high bamboo, and had announced—"If there be a monk or Brāhmaṇa possessed of supernatural powers, let him get down the bowl. It is a gift to him."

Pūraṇa Kassapa, and Makkhali Gosāla, and Ajitakesakambali, and Pakudha Kaccāna, and Śaṇḍjaya Belaṭṭhiputta, and NigaṇṭhaNātaputta approached the merchant and asked for the bowl; but, when requested to get down the bowl by a supernatural power, they failed to do so and went away.

The Venerable Piṇḍolabhāradvāja accepted the offer, rose up in the air, and having taken the bowl from the top of the high bamboo, went round in the sky over the town three times. The people, amazed by this, thronged round the Venerable monk and showed him their reverence.

The Buddha heard this and expressed his disapproval, saying—"This is improper, Bhāradvāja, not according to rule, unsuitable, unworthy of a monk, unbecoming and ought not to be done. How can you, Bhāradvāja, for the sake of an insignificant bowl, display before the laity the superhuman quality of your miraculous power of *Iddhi*" ? He got the bowl broken to pieces and powdered to dust, and gave it to the monks as perfume for their eye-ointments. And, he disapproved the use of a bowl made of wood.

At that time the monks were using bowls made of gold, or of silver, or of crystal, or of copper, or of glass, or of lead, or of bronze. The Buddha disallowed all these; and allowed only two kinds of bowls—those made of iron, and those made of clay.

(7) Things allowed—

The use of the following articles was allowed — Scissors, needles, needle-

case made of bamboo, a framework to lay out the *cīvāra* upon under preparation, a thimble made of bones or ivory, or horn, or of reed, or of bamboo, or of lac, or of the shell of fruit, or of bronze, a thimble bag, a bag to carry the drugs in, a bag to carry the sandles in, a piece of cloth to strain water, strainer fixed on to a ladle, a regulation waterpot, double strainer, filter, mosquito curtains.

(8) Cloister and bath-room:—

Now at that time in Vesālī, the monks continued receiving rich food daily for a period of time. This made them sick with superfluity of humours in their body. The royal physician Jīvaka Komārabhacca requested the Buddha to approve the use of cloister and of bath-room for the monks, which would help them in keeping fit.

(9) *Pattanikkujjana*:—

Vaḍḍha, the Licchavī, was incited by the bad monks, Mettiya and Bhummajjaka, to bring a false allegation against the Venerable Mallaputta, of having an illicit connection with his wife. The matter was brought to the notice of the Buddha. He ordered the monks to pass a resolution of *Pattanikkujjana* against the lay disciple Vaḍḍha, turning down the bowl before his house, expressing thereby their dissatisfaction towards him for his unbecoming behaviour. Vaḍḍha, the Licchavī, was put to remorse by this. He approached the Buddha and confessed his guilt and gave him the assurance of his best efforts to correct himself, and begged pardon. The Buddha ordered the monks to grant him a release from the punishment, and to pass a resolution of *Pattanikkujjana* or turning up the bowl before the house of the Licchavī.

(10) Nail-cutter :—

A monk who had long finger-nails went on his round for alms. A certain woman said to him :— “Come along, sir, and have connection with me.” The monk did not agree to it. The woman scratched her limbs with her own nails and cried out that she had been ill-treated by the monk, and the people running up seized him. This was reported to the Buddha. He forbade growing long nails.

At that time the monks tore off their nails with the nails, bit them off with their teeth, or rubbed them down against the walls. The Buddha disallowed all these. The use of nail-cutters was recommended.

(11) Razor:—

The Buddha allowed the use of razors, of hone to sharpen the razors

on, of powder prepared with Sipatika-gum to prevent them rusting, of a sheath to hold them in, and of all the apparatus of a barbar.

(12) Compulsory use of girdle while going out :—

At that time a certain monk entered the village for alms without a girdle on, and, on the road, his under-garment fell down. The people jeered at him and he was put to shame. The use of a girdle was, therefore, made compulsory while going out. The use of girdles for fashion was, however, prohibited.

(13) One's own language :—

At that time there were two Brāhmin-brothers, Yamelu and Tekula, who had joined the Order. They proposed to render the Word of the Buddha in *Chandas*, the Vedic Sanskrit. The Buddha did not approve of it. He said—"I allow you, O Bhikkhus, to learn the word of the Buddha each in your own language."

(6) **Senāsana-Khandhaka**

This chapter deals with the construction of monasteries, provisions of furniture and allotment of seats to the Bhikkhus.

With the permission of the Buddha, the Sheriff of Rājagaha built sixty monasteries for the Order. The Buddha accepted the gift dedicated to the use of the monks of the four directions, whether now present or hereafter to arrive.

As needs arose, the equipments such as these were approved—door, door-posts, lintel, hollow for the door to revolve on, rings on the door for the bolt to work along in, a pin to secure the bolt by, keys of three kinds—made of bronze or hard wood or horn, windows, window-blinds, shutters, wooden cots, bedsteads made of laths of split bamboos, pegs on the wall, bamboos and strings for hanging the robe, verandahs, covered terraces, moveable screen, a dining hall, a water room, fences round the monastery, a store-room, a fire-room

Anāthapiṇḍika:—

Anāthapiṇḍika was staying with the chief merchant of Rājagaha, whose sister was married to him. He heard that a Buddha had appeared, and became anxious to see him. At night he went to bed with his thoughts so much bent upon the Buddha that thrice in the night he got up, thinking that the day had dawned. Early in the morning, he came to Sītavana and paid his

respects to the Buddha. He offered an invitation to Him with the assembly, to spend the four months of rainy season at his place at Sāvattthi. When he went back he examined all the region round about it, saying—"Where now shall I fix the place for the Blessed One to stay in, not too far from the town and not too near, conveniently approached, easily accessible for all who wish to visit him, by day not too crowded, by night not exposed to too much noise and disturbances, solitary and suitable for the abode of a monk" ?

And, Anāthapiṇḍika saw that the garden of Prince Jeta was very much suitable for the purpose. But, the Prince was not ready to sell it, even if, he said, it was covered with coins of gold. Anāthapiṇḍika agreed to pay a price as high as that. He took the garden and built a magnificent monastery over it, which was named both after him and Prince Jeta.

The Buddha found this place very suitable for him; and, since then, his head quarters were, so to say, shifted from Rājagaha to Sāvattthi.

According to Seniority— At that time, the Buddha, accompanied by the assembly of monks, was proceeding on towards Sāvattthi from Vesālī. The Chabbaggiya Bhikkhus went on in front and occupied the accommodations in the monasteries.

And, as no room was available, Sāriputta had to spend the night out side at the foot of a tree. The Buddha expressed his disapproval at it and said :—

"I enjoin upon you, O Bhikkhus, that paying of reverence, rising up in reverence, salutation, proper respect, and apportionment of the best seat and water and food shall be according to seniority. To illustrate it, he narrated the story of Tittira-jātaka—

Long ago, there was a great tree on the Himalayas, near which there dwelt three friends—a partridge, a monkey and an elephant. They wanted to know which of them was seniormost in age. The elephant said—"Friends, when I was very young I used to walk over this banyan tree, keeping it between my thighs, and its top brushed against my stomach. So far back, friends, can I remember." The monkey said, "Friends, I remember to have gnawed the tender top of this tree, sitting before it, when I was young. So far back I can remember." The partridge said:— "Friends, there was formerly a lofty banyan tree in yonder open space. One day, after eating one of

its fruits, I voided the seed here, and from that this banyan tree grew up. So I must be older than either of you." Thenceforth, the elephant and the monkey did honour to the partridge.

Appointment of officer—Appointment of the following officers was approved by the Buddha—*Bhattuddesaka*, one in charge of arrangements for meals; *Sayanāsana paññāpaka*, one in charge of allotting seats; *Bhaṇḍāgārika*, storekeeper; *Cīvarapaṭiggāhaka*, the distributor of robes : *Yavāgu-bhājaka*, the distributor of gruel : *Phalabhājaka*, the distributor of fruits; *Khajjabhājaka*, the distributor of eatables; *Ārāmikapesaka*, one in charge of the servants in the monastery; *Sāmaṇera-pesaka*, one in charge of the novices.

(7) **Saṅghabhedaka - Khandhaka**

This chapter deals with the ordination of Devadatta and others, and schism in the Order.

At that time the Buddha dwelt at Anupiya, a townlet of the Mallas. Then, Mahānāma, the Sākya-prince, told his brother Aniruddha—"Dear, I am going to join the Order of the Buddha. You should take charge of the house, the land and its cultivation. First you have to get your fields ploughed, then you have to get them sown, then you have to get them irrigated, then you have to get the weeds pulled up, and then you have to get the harvest garnered. And, you have to do just the same the next year, and the same all over again the year after that."

"Then, you yourself, O brother," said Aniruddha, "stay at home and do all these. Let me go and join the blissful Order of the Buddha".

Ultimately, both of them came out and joined the Order. The Sākya-king Bhaddiya and the four Sākya young men of high birth—Ānanda, Bhagu, Kimbila and Devadatta also renounced home and became monks. Their barber, Upāli, also followed them to their new life of homelessness.

The Buddha gave ordination first to Upāli and then to the princes, making him senior over them. They had to do honour to him as their Elder.

Devadatta began to bear a grudge against the Buddha. He showed his miraculous powers to Prince Ajātasattu and won him in his favour. They joined together and made plots against the life of the king Bimbisāra, as also of the Buddha. Ajātasattu was caught with a dagger under his garment when he had stealthily entered the apartment of the king, with evil intention.

Ruffians were appointed by them to kill the Buddha; but they failed in their attempt. Devadatta himself rolled a heavy stone down on the Buddha, while he was passing under the Gijjhakūṭa. The stone dashed against a rock and was broken into pieces : and, a splinter struck the feet of the Buddha and caused bleeding. On a different occasion, Devadatta got a mad elephant let loose upon the Buddha, while he was going through a lane in Rājagaha; but, when the beast approached him, it knelt down and paid honour to him.

Then, Devadatta, jointly with some bad monks, like Kokālika, Kaṭamodakatissa and Samuddadatta, the son of Khaṇḍadevī, devised means to defame the Buddha, by requesting him to accept five principles for the regulation of the monastic life, namely— (1) monks must dwell in forest, never in a village or town; (2) monks must live on begging alms, never accept an invitation; (3) monks must use only such robes that are made with picked-up rags; (4) monks must dwell only under trees, never enter a building; (5) monks must abstain totally from taking non-vegetarian diet. As these conditions were not practicable, the Buddha did not give his acceptance. This they took as an occasion to declare that the Buddha and his followers fell short of the high ideals of a monk's life.

Devadatta approached venerable Ānanda, while he was going in Rājagaha, and told him that he had separated himself from the Order of the Buddha and that he was going to hold an *Upasatha* separately of his own, and that he would lead an organisation separate from that of the Buddha.

He took away a group of monks under him and was staying on the Gayāsisa Hill with them. Sāriputta and Moggallāna were deputed by the Buddha to see where they had gone. Devadatta saw them and thought that they were coming to join him. He greeted them lovingly and offered respectable seats to them. While preaching to his followers, Devadatta, imitating the Buddha, laid himself down and asked Sāriputta to continue on with the preaching. Devadatta fell asleep. Sāriputta and Moggallāna preached to the monks and removed their doubts. While Devadatta lay snoring, they came out and approached the Buddha to beg pardon for their folly. When Devadatta got up and found himself alone, he was so much excited in despair that he vomitted hot blood then and there.

(8) **Vatta - Khandhaka**

This chapter deals with the duties of a monk and his etiquettes while entering a monastery or going out of it, and general rules to be observed while taking food.

(1) Duties of the incoming monks—

The Buddha was staying in the Jetavana monastery of Anāthapiṇḍika at Sāvattī.

At that time the incoming monks entered the monastery with their sandals on, or with open umbrellas, or with their heads muffled up, or with their upper robe carried in a bundle on their heads; and they did not salute the resident-monks senior to them.

The Buddha pointed out that all these were bad manners; and, he established a rule of conduct for incoming monks to a monastery. They ought to take off their slippers at the entrance, put down the umbrella, arrange their robes properly, enquire about the places of bath and privy, salute the resident monks senior to them, knock at the door and wait before entering the room, broom the yard and clean the room, arrange the furniture properly, remove the cobwebs and follow all such etiquette of the monastery.

(2) Duties of a resident monk—

The resident monks should welcome the incoming monks, salute them if they are senior, show them round the monastery, offer them water and such other things required by one on arrival at a place, allot seats to them, introduce them to the people of the locality and make such other arrangements necessary for their comfort.

(3) Duties of a departing monk—

He should put back the articles of the monastery in order, close the doorways and lattices, hand over the charge to a resident monk, keep the furniture safely, pile up the bedding in a bundle on the cot, take leave of the resident monks and observe such manner of good behaviour that is required on the occasion

(4) Thanks-giving after meals—

After taking their meals offered by the laity, one of the monks should speak some befitting words expressing thanks and offering blessings.

(5) Rules to be observed while going for a meal—

The monk should put on the robes properly when going for a meal, wash his hands, take his bowl and proceed on to the village slowly and carefully.

He should go with downcast eye, not laughing or speaking loudly, not swaying his body or his arms or his head about. When seated in the house, he should hold the bowl carefully with both the hands, he should pour water without splashing. The alms are to be accepted mindfully, paying attention to the bowl, with proportionate curry. And the senior monk should not begin to eat until rice has been served out to all. One should not keep gazing in the bowl of others. The mouth is not to be opened till the morsel is brought close to it. When eating, the whole hand is not to be put into the mouth. One should not talk when the mouth is full, nor put the tongue out, nor smack the lips, nor make a hissing sound as he eats, nor lick his fingers or bowl or lips. The glass of water should not be held with the right hand soiled with food. The senior monk should not take water to rinse his hands until all have finished eating. While returning, the junior monks should go first and then the senior ones.

(6) Rules to be observed while going to collect alms—

A certain Bhikkhu, on his round for alms, entered a dwelling without noticing where he was going to, and he passed into an inner chamber of a house where the lady of the house was lying asleep with disordered cloth. Her husband, coming from outside, got suspicious and fell upon the Bhikkhu and beat him severely. A monk must, therefore, enter the village very mindfully. He should not go in or come out roughly. He should not stand too far nor too near. When food is being given to him, he should lift up the corner of the robe covering the bowl, take the bowl in both his hands, and receive the food into it. He should not look into the face of the woman who is offering the food. After the food has been given, he should cover up the bowl with the corner of his robe and turn back slowly and carefully.

(7) Duties of a monk dwelling in the woods—

A monk, who is dwelling in the woods, should get up early in the morning, put his bowl in the bag, hang it over his shoulder, put on his slippers, keep the articles in order, close the doorway and lattice, and go to the village for alms.

At his hut, he should keep water, fire, walking stick and such other necessary articles. He should learn the stations of the moon in the constellation and should know the directions of the sky.

(9) **Pātimokkhaṭṭhapana - Khandhaka**

Once the Buddha was staying at Sāvatti in the Pubbārāma mansion of Migāramātā. There, he was sitting surrounded by his disciples late at night. Venerable Ānanda requested him to recite the Pātimokkha to the Bhikkhus. The Buddha said that he would not do so in an assembly attended by a monk who was not pure. Moggallāna, with his superhuman power, saw who that impure monk was; and turned him out forcibly. The Buddha, then, recited the Pātimokkha to the Bhikkhus and said—"Now, hence forth, I, O Bhikkhus, will not hold Uposatha, nor will recite the Pātimokkha; you yourselves, O Bhikkhus, henceforth hold Uposatha and recite the Pātimokkha."

(10) **Bhikkhunī - Khandhaka**

While the Buddha was staying in the Sākya country at Kapilavattu in the Nigrodhārāma Monastery, Mahāpajāpati Gotamī appealed to him to allow the women to join the monastic life; but, it did not meet the sanction of the Master.

From Kapilavattu, the Buddha came over to Vesālī and was staying in the Mahāvana, in the Kuṭāgāra Hall. Mahāpajāpati Gotamī got her head shaven, put on the yellow robe and set out with a number of Sākya ladies for Vesālī to press her claims for the sanction of a Bhikkhunī Order. The Venerable Ānanda pleaded before the Buddha in favour of Gotamī; and, at last, succeeded in obtaining his permission.

The Buddha, however, said:—"If, Ānanda, women had not received permission to come out and join the homeless life of the Order, the Dhamma would have stood fast for a thousand years. But, since, Ānanda, women have received that permission, the Dhamma will now stand fast for only five hundred years."

The Buddha allowed the Pātimokkha to be recited to the Bhikkunis. At first, the Bhikkhus used to recite the Pātimokkha to the Bhikkhunis; but, later on, the Bhikkhunis themselves were allowed to do it amongst themselves. They were also allowed to make confession of their transgressions amongst themselves at the Uposathas, and to carry on all the monastic proceedings as approved for the Bhikkhu Saṅgha.

The Bhikkhunis were disallowed to wear long decorative girdles, to get their bodies massaged and rubbed, to anoint their faces, to use face-powder or

pomade, to make tattoo mark on their face or body, to witness theatrical performances and entertainment, to wear robes of bright colour...to dwell in the woods, to bathe in a steambath (jantāghar), to bathe against the stream, to bathe at a bathing place used also by men.

(11) **Pañcasatikā - Khandhaka**

This chapter deals with the proceedings of the First Buddhist Council held at Rājagaha during the reign of King Ajātasattu.

The Venerable Mahākassapa was informed of the demise of the Master by an Ājīvaka who was returning from Kusinārā with a Mandāra flower in his hand. While other monks were aggrieved at it, a monk ordained in his old age, called Subhadda, spoke out—"Enough, Sirs, weep not, neither lament. We are well rid of the Great Samaṇa. We used to be annoyed by being told, 'this beseems you, this beseems you not.' But, now we shall be able to do whatever we like; and what we do not like, that we shall not have to do."

Venerable Mahākassapa addressed the Bhikkhus—"Come, Sirs, let us chant together the Dhamma and the Vinaya, before Adhamma is spread and Dhamma is put aside."

Then, requested by the Saṅgha, Mahākassapa selected five hundred Arhant Bhikkhus less one to take part in the council. One seat was kept reserved for Ānanda who had been a personal attendant of the Buddha for a very long time and had heard him more than any one else. As he had not attained Arahāt-hood so long, he could not be then included in the list. He was, therefore, given leave to exert and attain to this stage.

King Ajātasattu made necessary preparations for the convention of the council at Rājagaha on the Vebhāra Hill in front of the Sattapaṇṇi cave. A complete collection was made of the word of the Buddha. As five hundred monks took part in it, the council was called Pañcasatikā.

The venerable Ānanda acquainted the council that, during his last hours, the Buddha had declared to him that, later on, if the Order would think fit, it might set aside the minor rules laid down by him. Then, there arose a discussion as to what rules are to be regarded as minor. It was decided that, out of reverence for their Master, all of the rules taught by him be retained and followed. The Buddha had wished the Order to inflict a

punishment of general social boycott on the monk Channa, saying —“Let Channa, the monk, Ānanda, say whatever he may wish; but the Bhikkhus should neither speak to him, nor exhort him, nor admonish him.” Asked by the Order, the Venerable Ānanda went to Kosambi and executed this punishment on Channa. Since then, Channa began to lead an exemplary life of discipline and devotion, and attained to the highest stage of saint-hood.

At Kosambi, the Venerable Ānanda accepted a gift of five hundred robes offered by the queens. King Udena wondered what he would do with such a huge quantity of robes, and asked —“What does your reverence intend to do with these five hundred robes” ?

“I shall divide them, O Mahārāja, among those of the Bhikkhus whose robes are worn out.”

“And what do you intend, Venerable Sir, to do with the worn out robes” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make counterpanes.”

“And what do you intend to do with the old counterpanes” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make bolster cases.”

“And what do you intend to do with the old bolster cases” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make carpets.”

“And what do you intend to do with the old carpets” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make towels for the washing of the feet.”

“And what do you intend to do with the old towels” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make dusters.”

“And what do you intend to do with the old dusters” ?

“Those, Mahārāja, we shall tear in shreds, beat up with mud, and use them for making flooring of clay”.

Then king Udena thought : “These disciples of the Buddha make general use of every thing in a conscientious way, and take nothing as one man’s private property.” And he presented other five hundred pieces of cloth to the Venerable Ānanda.

(12) **Sattasatikā-Khandhaka**

This Chapter deals with the proceedings of the second Buddhist Council held at Vesālī, a century after the demise of the Buddha . The Vajjiputtaka monks of Vesālī began to promulgate ten practices, *dasa vatthūni*, that were not in keeping with the true spirit of the Vinaya rules. These were—

(1) *Siṅgiloṇa-kappa*—or it is permissible to stock a quantity of salt in horn, to be used whenever required during meals.

(2) *Gāmantara-kappa*—or it is permissible to go to have a second meal in the same village after having finished one

(3) *Dvaṅgula-kappa*—or it is permissible to take food till the sun has gone below for an inch after mid-day.

(4) *Āvāsa-kappa*—or it is permissible to perform Uposatha at more than one place in the same *śīmā*.

(5) *Anumati-kappa*—or it is permissible to perform a legal procedure in the Order even if some of the members are absent, in the anticipation of their sanction.

(6) *Āciṇṇa-kappa*—or it is permissible to accept the authenticity of a practice merely because it has been followed by one's teacher and teacher's teachers.

(7) *Amathita-kappa*—or it is permissible to take half fermented milk even after having taken a meal of the day.

(8) *Jalogi-kappa*—or it is permissible to take unfermented toddy.

(9) *Adasaka Nisīdana*—or it is permissible to use a cushion that has no fringes.

(10) *Jātarūparajata-kappa*—or it is permissible to accept coins dropped in a pot of water.

The Venerable Yasa Kākaṇḍakaputta happened to visit Vesālī while on tour in the area. He saw the Vajjiputtaka monks collecting money from the laity offered to them in pots of water. As these practices were degenerating the ethical standard of the order, Yasa took upon himself to organise a strong protest against them with the help of the leading Elders of the country. Venerable Sambhūta Sāṇavāsi, sixty Arahāt monks of Pāvā, fifty eight monks of Avanti Dakkhiṇāpatha, Venerable Revata of Soreyya, and such other

eminent leaders joined hands with Yasa. At that time the seniormost Elder was Venerable Sabbakāmi, a direct disciple of venerable Ānanda himself, 110 years old.

The Vajjiputtaka monks, the deviators, were also not sitting idle. They tried their best to strengthen their side and actually succeeded in gaining a number of supporters.

To avoid the disorder and confusion that had arisen in the general meeting, a select-committee was appointed to go into the details of the controversy, consisting of four monks of the east, namely Ven. Sabbakāmi, Sālha, Khujjasobhita, Vasabhaḡāmika, and four of Pāvā, namely Venerables Revata, Sambhūta Sāṇavāsi, Yasa Kākaṇḍaputta and Sumana.

A Great Council was held at Vālukārāma, attended by seven hundred Bhikkhus, which declared the ten practices of the Vajjiputtaka monks as against the Vinaya.

3. Jain Parallels

It is important to note that it was the urge for self-purification, either of a person or of a community, on which the entire code of the Vinaya was based.

The code does not hold good for a monk who is lacking in this urge. Thus, the different punishments, laid down for the different transgressions, are primarily self-imposed atonement, self-corrective in nature and purpose.

This is true with the monastic discipline both of the Buddhists and the Jains. The Jain Āgamas give a list of ten such atonements — Ālocanā, Paḍikkamana, Tadubhaya, Vivega, Viusagga, Tava, Cheya, Mūla, Anavatthappa, Pārāñciya.

The '*Sanjoyanā*' *pāyacchitta* was prescribed in the case of the commitment of more than one transgression regarding food.

The method of purifying the transgression was called the '*Parihāra*' *visuddhi*, which involved fasts of various magnitude in different seasons for a total period of six months.

The Jain monk was allowed to get such clothes as were not needed by the householder. In case he did not get proper clothing, he was permitted to sew several pieces together.

The set of requisites was called '*bhaṇḍaga*,' a word that is equally familiar in the Buddhist canon; for, a monk who accumulates much articles is called '*bahubhaṇḍika*' in Pāli,

The begging-bowl of the Jain monk was made of gourd (*lau*), or of wood (*dāru*), or of clay (*mattiya*). He was not allowed to use bowl made of iron, tin, lead, silver, stone.....

Umbrellas, chawries and shoes were strictly disallowed.

The *Oghaniryukti* refers to a number of other articles in connection with the use and preservation of the begging bowl such as—

Pattābandha—A string to bind the bowl.

Pāyaṭṭhāvaṇa—This was meant to protect the pot from dust. The pot was kept over it and hence it served the purpose of a base for the pot.

Gocchaga—A small broom used in cleaning the pot-clothes.

Pāyakesariyā—made of cotton, for cleansing the pot.

Similar reference is made of articles connected with the use and preservation of the *rayaharaṇa*, a woolen brushing stick, a distinctive belonging of a Jain monk; and articles, namely—*daṇḍa*, *laṭṭhi*, *vilatṭhi*, *vidaṇḍa*.

In prescribing rules of conduct for the various occasions in the every day life of the monks, it is interesting to note, the Jain code is very much parallel to the Buddhist one. Thus, for example, the Gamika Vatta, of the eighth Khandhaka, may be very well compared to the corresponding reference in the Jain texts.

The records provide accounts of historic conventions of the Great Councils of the Jain Elders held at different centres in the country, with almost the same purpose and preparation as those of the Buddhist 'Saṅgītis.' These were—

Pāṭaliputra—The Jains believe that the Gaṇadharas or the chief direct disciples had made systematic collection of the teachings of the Master and that the knowledge of these texts were gradually lost, and only a single Gaṇadhara could hand it down to posterity. The tradition of Jain scripture had suffered very much when the monks were compelled to migrate to distant places due to a long famine in Magadha during the reign of Chandragupta Maurya. When the famine was over and normal conditions prevailed, a council was summoned by Sthūlabhadra at Pāṭaliputra early in 3rd century B. C., to collect and co-ordinate the extinct portions of the canon.¹

Mathurā—In the fourth century A. D., Jainism had to meet another

1. S. . Deo—History of Jain Monachism—P. 18.

hard blow when, again, a serious starvation had taken place which resulted in the death of many Jain monks. At the end of the famine, a Second Council was held at Mathura under the presidentship of Arya Skandila and whatever remnant of the knowledge of the canon was available was collected together.¹

Valabhi—Two councils were held at Valabhi; one in 501 A. D. under the presidentship of Nāgārjunasūri, and the other in the beginning of the 6th century A. D. under the presidentship of Devardhigaṇi Kṣamāśramaṇa. This council made sincere efforts to collect all available materials, and it was then finally written down.

Supernatural Powers—

Similar to the description of the Venerable Dabba Mallaputta, in the Samatha-Khandhaka, who used to throw flashes of light from the tip of his fingers by his supernatural powers, we come across references to feats performed on similar occasions by the Jain monk, Saṅgamasūri.

The Jain attitude towards the possibility and desirability of practising supernatural powers is very much similar to that of Buddhist ideals. The Ācārāṅga Sutta expressly discourages monks exhibiting feats of supernatural powers. It is only in the post-Aṅga texts and Niryuktis that we come across instances of monks taking recourse to such practices

4. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the second book of the Vinaya Piṭaka, the Cullavagga, based on the following versions of the text :—Burmese - Chaṭṭhasaṅgāyana publication, 1956; Sinhalese - edited by Rev. Bentola Saddhatissa Thera 1928; Siamese - Mahāmakuṭa Government publication, 1926; Roman edited by Hermann Oldenberg, 1880.

For preparing our MSS, we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement; but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

1. Weber—I. A. Vol. XVII P. 282.

(a) *Headings*

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like ... *niṭṭhitam*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain. Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt. Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt. Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters and have been printed in 14pt. Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt. Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(b) *Selection of readings*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration; but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-note. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(c) *Punctuation marks*

Originally, no punctuation marks were used in Pāli, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner; but, only with a view to

facilitating the correct understanding of the sentences. And in this, we have tried to be systematic and consistent.

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī (।); comma (,); Colon (:); semicolon (;); note of interrogation (?); note of interjection (!); hyphen (-); dash (—); double inverted commas (“ ”); and single inverted commas (‘ ’).

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb. But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned. The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not; the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas; and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb. Fresh paragraphs occurring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas; and, those occurring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas.

(d) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो० stands for the Roman edition, சீ० for the Sinhalese edition, स्या० for the Siamese edition and မ० for the Burmese edition

In the margin, the abbreviation ‘R’ stands for the Roman, and ‘B’ for the Burmese edition. They indicate that the page number put by its side begins from that line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P. T. S. Pali English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pali in which references are made to the books of the Roman edition.

(e) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, article and paragraph occurring at the end of the page; and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page.

(f) *Spelling*

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli,

The Parasavarṇa combination has essentially been made when occurring in the same words, as—*San̄gha*, *Kiñci*, *Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as—*evaṃ pi*, *kammaṃ ti* etc. But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi*, *kammanti* etc.

Some western editors have accepted the same method of spelling; but, in cases where 'ti' is preceded by 'i' or 'pi' by 'a' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akaḥ savarṇe dīrghaḥ*; and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words, as - *desesīti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately, as — *desesī ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceeding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīgharassā* (Moggalāna 1.33), which allows lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant; as in — *muni+care=munīcare*; *Khanti+paramaṃ=Khantī paramaṃ*; *Gotama+ti=Gotamā ti*, *Hoti+ti=Hotī ti*.

* *

* *

* *

Since there had been frequent gaps of long intervals in receiving proofs from the press, the printing of the book took more than an year to be completed. The proofs were read by Sri L. N. Tiwari and Sri Birbal Sharma, of our editorial staff, who have creditably maintained a uniformity throughout.

Bhikkhu J. Kashyap.

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ए e ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
च ca	छ cha	ज ja	झ, ञ jha	ञ ña
ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ ḷa	श् śm

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kâ	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	क्च fīca	द dva	म्ब mba
क्ख kkha	क्छ fīcha	ध dhya	म्भ mbha
क्य kya	क्ज fīja	ध्व dhva	म्म mma
क्रि kri	क्झ, क्झ fījha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	ट्ट, ट्ट ṭṭa	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ, ट्ठ ṭṭha	न्थ nthā	य्य yya
ख्य khya	ड्ड, ड्ड ḍḍa	न्द nda	य्ह yha
ख्व khva	ड्ढ, ड्ढ ḍḍha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट ṇṭa	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ gggha	ण्ठ ṇṭha	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड ṇḍa	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण ṇṇa	न्ह nha	स्त sta
ङ्क ṅka	ण्ह ṇha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख ṅkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग, ङ्ग ṅga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ ṅgha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tya	ब्ब bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द dda	ब्य bya	ह्य hma
ज्झ, ज्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ज ñña	द्य dya	म्प mpa	ह्ह ḥha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

ॠ = ā; ॡ = i; ॢ = ī; ॣ = u; । = ū; ॥ = e; ॥ = o

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

चुल्लवग्गपालि

सूची

	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
१. कम्मखण्धकं		अट्टारसवत्त	३७
§ १. तज्जनीयकम्मं	३	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	३८
अधम्मकम्मद्वादसकं	५	पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	३९
धम्मकम्मद्वादसकं	७	§ ५. आपत्तिया अदस्सने उक्खेप-	
आकङ्खमानछक्कं	९	नीयकम्मं	४०
अट्टारसवत्तं	१०	अधम्मकम्मद्वादसकं	४१
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	१०	धम्मकम्मद्वादसकं	४२
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	११	आकङ्खमानछक्कं	४३
§ २. नियस्सकम्मं	१२	तेचत्तालीसवत्तं	४३
अधम्मकम्मद्वादसकं	१४	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-	
धम्मकम्मद्वादसकं	१५	तेचत्तालीसकं	४५
आकङ्खमानछक्कं	१६	पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं	४६
अट्टारसवत्तं	१७	§ ६. आपत्तिया अप्पटिकम्मे	
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	१७	उक्खेपनीयकम्मं	४८
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	१८	अधम्मकम्मद्वादसकं	४९
§ ३. पब्बाजनीयकम्मं	१९	धम्मकम्मद्वादसकं	५०
अधम्मकम्मद्वादसकं	२५	आकङ्खमानछक्कं	५१
धम्मकम्मद्वादसकं	२६	तेचत्तालीसवत्तं	५१
आकङ्खमानचुद्दसकं	२७	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं	५३
अट्टारसवत्तं	२९	पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं	५३
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	३०	§ ७. पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-	
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	३१	निस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं	५५
§ ४. पटिसारणीयकम्मं	३२	अधम्मकम्मद्वादसकं	५८
अधम्मकम्मद्वादसकं	३५	धम्मकम्मद्वादसकं	५८
धम्मकम्मद्वादसकं	३६	आकङ्खमानछक्कं	५९
आकङ्खमानचतुक्कं	३६	तेचत्तालीसवत्तं	६०

	पिठङ्का
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं ६१	
पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं ६२	
§ ८. तस्सुद्धानं	६३
२. पारिवासिकक्खन्धकं	
§ १. पारिवासिका	६७
§ २. मूलायपटिकस्सनारहवत्तं	७१
§ ३. मानत्तारहवत्तं	७४
§ ४. मानत्तचारिकवत्तं	७७
§ ५. अब्भानारहवत्तं	८१
§ ६. तस्सुद्धानं	८४
३. समुच्चयक्खन्धकं	
§ १. सुक्कविस्सट्ठि	८६
अप्पटिच्छन्नमानत्तं	८६
अप्पटिच्छन्नअब्भानं	८७
एकाहप्पटिच्छन्नपरिवासो	८९
एकाहप्पटिच्छन्नमानत्तं	८९
एकाहप्पटिच्छन्नअब्भानं	९१
पञ्चाहप्पटिच्छन्नपरिवासो	९२
पारिवासिकमूलायपटिकस्सना	९३
मानत्तारहमूलायपटिकस्सना	९४
तिकापत्तिमानत्तं	९५
मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना	९६
अब्भानारहमूलायपटिकस्सना	९७
मूलायपटिकस्सितअब्भानं	९८
पक्खप्पटिच्छन्नपरिवासो	१००
पक्खपारिवासिकमूलाय-	
पटिकस्सना	१०१
समोधानपरिवासो	१०२
मानत्तारहमूलायपटिकस्सनादि	१०३
तिकापत्तिमानत्तं	१०४

	पिठङ्का
मानत्तचारिकमूलाय-	
पटिकस्सनादि	१०५
अब्भानारहमूलाय-	
पटिकस्सनादि	१०५
पक्खप्पटिच्छन्नअब्भानं	१०६
§ २. परिवासो	१०९
अग्घसमोधानपरिवासो	१०९
सब्बचिरप्पटिच्छन्न-	
अग्घसमोधानं	११०
द्वेमासपरिवासो	१११
द्वे मासा परिवसितब्बविधि	११३
सुद्धन्तपरिवासो	१२२
§ ३. चत्तालीसकं	१२४
§ ४. छत्तिसकं	१२७
§ ५. मानत्तसतकं	१२७
§ ६. समूलायसमोधानपरिवास-	
चतुस्सतं	१३२
§ ७. परिमाणादिवारअट्ठकं	१३७
§ ८. द्वेभिक्षुवारएकादसकं	१३७
§ ९. मूलायअविसुद्धिनवकं	१३९
§ १०. दुतियनवकं	१४१
§ ११. ततियनवकं	१४३
§ १२. तस्सुद्धानं	१४८
४. समथक्खन्धकं	
§ १. सम्मुखाविनयो	१५०
कण्हपक्खनवकं	१५०
सुक्कपक्खनवकं	१५२
§ २. सतिविनयो	१५३
§ ३. अमूब्धविनयो	१५९
§ ४. पटिञ्जातकरणं	१६२

	पिटृकुल		पिटृकुल
§ ५. येभुय्यसिका	१६४	§ ११. घट-कतक-सम्मज्जनि-	
§ ६. तस्सपापिय्यसिका	१६५	पादघंसनि-विधूपन-	
अधम्मकम्मद्वादसकं	१६६	छत्त-सिक्का-दण्डादीनि	२१८
धम्मकम्मद्वादसकं	१६६	§ १२. रोमन्थकसित्थानि	२२२
आकङ्खमानच्छकं	१६६	§ १३. नखकेसच्छेदन-कण्णमल-	
अट्ठारसवत्तं	१६७	हरणादीनि	२२३
§ ७. तिणवत्थारकं	१६७	§ १४. सङ्घाटिआयोगकाय-	
§ ८. अधिकरणं	१७०	बन्धनादीनि	२२५
§ ९. अधिकरणवूपसमनसमथो	१७७	§ १५. काज-दन्तकट्ट-दवडाह-	
सम्मुखाविनयो	१७७	रुक्खाभिरुहं	२२७
उब्बाहिकाय वूपसमनं	१८०	§ १६. सकनिरुत्तिअनुजानना	२२८
येभुय्यसिकाविनयो	१८२	§ १७. तिरच्छानविज्जा-लसुण-	
तिविघसलाकगाहो	१८३	खादनादीनि	२२९
सतिविनयो	१८४	§ १८. पस्साववच्च-मालावच्छ-	
अमूब्हविनयो	१८५	रोपन-दारुभण्डादिकथा	२३०
तस्सपापिय्यसिकाविनयो	१८७	§ १९. तस्सुद्धानं	२३४
पटिञ्जातकरणं	१८८		
तिणवत्थारकं	१९०		
		६. सेनासनक्खन्धकं	
१. खुट्ठकवत्थुक्खन्धकं		§ १. विहारानुजानना	२३९
§ १. नहान-विलेपन-नच्च-		मञ्चपीठादिअनुजानना	२४१
गीत-बाहिरलोमी-		सेतवण्णादिअनुजानना	२४४
उण्णीधारणादीनि	१९३	पटिभानचित्तपटिक्खेपं	२४५
§ २. अम्बखादनवत्थु	१९७	इट्ठकाचयादिअनुजानना	२४५
§ ३. अहिराजपरित्तं	१९८	उपट्ठानसालानुजानना	२४६
§ ४. अङ्गजातच्छेदनं	१९९	पाकारादिअनुजानना	२४७
§ ५. पिण्डोलभारद्वाजपत्तवत्थु	१९९	आरामपरिक्खेपानुजानना	२४८
§ ६. चीवरदण्डसत्थकादीनि	२०४	§ २. अनाथपिण्डकवत्थु	२४९
§ ७. थविकपरिस्सावनानुजानना	२०६	§ ३. नवकम्मदानं	२५३
§ ८. नवकम्मनि	२०८	§ ४. अग्गासनादिअनुजानना	२५४
§ ९. वड्डलिच्छविवत्थु	२१३	तित्तिरजातकं	२५६
§ १०. बोधिराजकुमारवत्थु	२१६	अवन्दियादिपुग्गला	२५७

	पिट्ठङ्का
आसनप्पटिबाहनपटिक्खेपं	२५७
गिहिविकितानुजानना	२५८
§ ५. जेतवनविहारानुमोदना	२५८
§ ६. आसनप्पटिबाहनादि	२६०
सेनासनग्गाहापकसम्मति	२६२
§ ७. एकावासएकासनानुजानना	२६३
§ ८. सङ्घिकवत्थु	२६५
§ ९. अविस्सज्जियवत्थु	२६५
§ १०. अवेभङ्गियवत्थु	२६७
§ ११. नवकम्मदानकथा	२६८
अञ्जत्रपरिभोगपटिक्खेपादि	२७१
§ १२. सङ्घभत्तादिअनुजानना	२७२
भत्तुद्देसकसम्मति	२७२
सेनासनपञ्जापकादिसम्मति	२७३
अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मति	२७४
साटियग्गाहापकादिसम्मति	२७४
§ १३. तस्सुद्धानं	२७५
७. सङ्घभेदकक्खन्धकं	
§ १. छसक्यपब्बज्जाकथा	२७६
§ २. देवदत्तवत्थु	२८३
§ ३. पञ्चसत्थुकथा	२८४
§ ४. पकासनीयकम्मं	२८८
§ ५. अजातसत्तुकुमारवत्थु	२९०
§ ६. अभिमारंपेसनं	२९१
§ ७. लोहितुप्पादकम्मं	२९३
§ ८. नाळागिरिपेसनं	२९६
§ ९. पञ्चवत्थुवाचनकथा	२९७
§ १०. सङ्घभेदकथा	३००
§ ११. उपालिपञ्हा	३०५
§ १२. तस्सुद्धानं	३१०

	पिट्ठङ्का
८. वत्तक्खन्धकं	
§ १. आगन्तुकवत्तकथा	३११
§ २. आवासिकवत्तकथा	३१४
§ ३. गमिकवत्तकथा	३१५
§ ४. अनुमोदनवत्तकथा	३१६
§ ५. भत्तगवत्तकथा	३१७
§ ६. पिण्डचारिकवत्तकथा	३१९
§ ७. आरञ्जिकवत्तकथा	३२१
§ ८. सेनासनवत्तकथा	३२३
§ ९. जन्ताघरवत्तकथा	३२५
§ १०. वच्चकुटिवत्तकथा	३२६
§ ११. उपज्झायवत्तकथा	३२८
§ १२. सद्धिविहारिकवत्तकथा	३३२
§ १३. आचरियवत्तकथा	३३६
§ १४. अन्तेवासिकवत्तकथा	३४१
§ १५. तस्सुद्धानं	३४५
९. पातिमोक्खट्टपनक्खन्धकं	
§ १. पातिमोक्खुद्देसयाचना	३५३
§ २. अट्ट अच्छरिया महासमुद्दे धम्मविनये च	३५४
§ ३. पातिमोक्खसवनारहो	३५८
§ ४. धम्मिकाधम्मिकपाति- मोक्खट्टपनं	३५९
§ ५. धम्मिकपातिमोक्खट्टपनं	३६२
§ ६. अत्तादानअङ्गं	३६७
§ ७. चोदकेन पच्चवेक्खितब्ब- धम्मा	३६८
§ ८. चोदकेन उपट्टापेतब्बधम्मा	३६९
§ ९. चोदकचुदितकपटि- संयुत्तकथा	३६९

§ १०. तस्सुद्धानं	पिट्ठुङ्का ३७१
१० भिक्खुनिक्खन्धकं	
§ १. महापजापतिगोतमीवत्थु	३७३
§ २. अट्ठ गरुधम्मा	३७४
§ ३. भिक्खुनीउपसम्पदा- नुजानना	३७७
§ ४. महापजापतिया गोतमिया वरयाचनादीनि	३७८
§ ५. पातिमोक्खुद्देसआपत्तिपटि- ग्गहणादीनि	३७९
§ ६. कद्दमोदकओसिञ्चनकाय- दस्सनदण्डकम्मादीनि	३८२
§ ७. ओवादट्ठपन - कायबन्धन- धारणमुखालिम्पन- उम्मद्दनादीनि	३८३
§ ८. लिङ्गदस्सन-आमिसदान- वत्थु	३८९
§ ९. सेनासनआवसथचीवरादि- अनुजानना	३९०
§ १०. उपसम्पदाकाले चतुब्बीस- अन्तरायिकधम्मपुच्छादीनि	३९१
§ ११. उपसम्पदाविधि	३९३
§ १२. यथावुड्ढुप्पटिबाहनपवारणा- उपोसथनियमादीनि	३९५
§ १३. यानयायननियमा	३९७
§ १४. दूतेन उपसम्पदानुजानना	३९७
§ १५. अरञ्जविहारपटिक्खेप- नवकम्मादिअनुजानना	३९९
§ १६. गब्भिनिपब्बजिताय दारक- पोसनानुजानना	३९९

§ १७. मानत्तचारिनीवत्थु	पिट्ठुङ्का ४००
§ १८. न भिक्खुनिया सिक्खा- पच्चक्खानादि	४०१
§ १९. पुरिसाभिवादनादिनियमा	४०१
§ २०. तस्सुद्धानं	४०२
११. पञ्चसतिकक्खन्धकं	
§ १. सङ्गीतिनिदानं	४०६
§ २. पञ्चन्नं भिक्खुसतानं सम्मति	४०६
§ ३. विनयसङ्गायनं	४०८
§ ४. धम्मसङ्गायनं	४०९
§ ५. खुद्धानुखुद्दकसिक्खापदकथा	४०९
§ ६. आनन्दस्स दुक्कटानि	४१०
§ ७. पोराणत्थेरवत्थु	४११
§ ८. ब्रह्मदण्डकथा उदेनराजवत्थु	४१२
छन्ने ब्रह्मदण्डारोपनं	४१४
§ ९. तस्सुद्धानं	४१४
१२. सत्तसतिकक्खन्धकं	
§ १. यसत्थेरवत्थु	४१६
यसत्थेरस्स पटिसारणीयकम्मं	४१६
समणब्राह्मणानं चत्तारो उपक्विलेसा	४१७
मणिचूळकगामणीकथा	४१८
वज्जिपुत्तकभिक्खूहि यसस्स उपेक्खनीयकम्मकरणे- सन्निपातो	४२०
§ २. उभयपक्खेहि पक्खसङ्गह- उय्योगो	४२०
सम्भूतसाणवासित्थेरकथा	४२०
रेवत्थेरवत्थु	४२१

	पिढङ्का		पिढङ्का
वज्जिपुत्तकभिक्षूहि रेवतपक्ख-		§ ३. सङ्घत्थेरसब्बकामीवत्थु	४२५
सङ्गहउय्योगो	४२३	§ ४. अधिकरणं विनिच्छित्तुं	
साब्बहत्थेरस्स परिवितक्को	४२४	सङ्घसन्निपातो	४२७
उत्तरभिक्षुकथा	४२४	§ ५. तस्सुद्धानं	४३१

विनयपिटके
चुल्लवग्गो

चुल्लवग्गपालि

१. कम्मवखन्धकं

§ १. तज्जनीयकम्मं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे ।
 तेन खो पन समयेन पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका
 भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चब्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवाद-
 कारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—“मा खो तुम्हे,
 आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च 5
 बहुस्सुततरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा”
 ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उपपज्जन्ति उपपन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय
 वेपुल्लाय संवत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते
 उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना
 भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चब्जे 10
 भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते
 उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं
 पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुततरा च अलमत्तरा च । मा चस्स
 भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि
 उपपज्जन्ति उपपन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती” ति । 15

R. 1,

B. 1

B. 2

२ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने
 एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, पण्डुक-
 लोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे
 अधिकरणकारका, ये पि चब्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका
 सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । 20
 बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुततरा च अलमत्तरा

R. 2

च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा'ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती" ति ? "सच्चं भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा — "अननुच्छविकं^१, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं^२ अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, ५ मोघपुरिस्सा अत्तना भण्डनकारका...पे०...सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे०...सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति — 'मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा' ति ? तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय^३ १० वेपुल्लाय संवत्तन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं^४, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया" ति ।

अथ खो भगवा ते भिक्खू^५ अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^६ दुप्पोसताय ३ B महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^७ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^८ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^९ पासादिकस्स अपचयस्स १५ विरियारम्भस्स^{१०} वणं भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — "तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं^{११} करोतु । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठमं पण्डुकलोहितका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्तिं^{१२} आरोपेतब्बा, आपत्तिं आरोपेत्वा ब्यत्तेन^{१३} भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

३. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका २० कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — 'मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । २५ मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा' ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं करेय्य । एसा जत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका

१. अननुच्छवियं—रो० । २. अप्पटिरूपं—सी०, म० । ३. भिय्योभावाय—सी० । ४. खो तं—रो०; अथख्वेतं—सी०, स्या० । ५. पण्डुकलोहितके भिक्खू—स्या० । ६. दुब्भरताय—सी० । ७. असन्तुट्ठिताय—स्या०; असन्तुट्ठिया—सी०, रो० । ८. सुप्पोसताय—सी० । ९. धूतस्स—स्या० । १०. वीरियारम्भस्स—म० । ११. तज्जनीयकम्मं—रो० । १२. आपत्ति—स्या० । १३. ब्यत्तेन—सी०, रो० ।

...पे०...सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे०...सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उपपज्जन्ति, उपपन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । सङ्खो 5 पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B. 4

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका...पे०...सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे०...सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, 10 एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उपपज्जन्ति, उपपन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । सङ्खो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 15

“ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका...पे०...सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे०...सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि 20 चेव भण्डनानि उपपज्जन्ति, उपपन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । सङ्खो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्खेन पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति । 25

अधम्मकम्मद्वादसकं

४. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मं च^१ होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा^२ कतं होति, अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

R. 3,

B. 5

१. तज्जनीयकम्मस्स—स्या०; तज्जनीयस्स कम्मस्स—रो० । २. चेव—स्या० । ३. अपटिपुच्छा—सी०, रो० । ४. अपटिञ्जाय—सी०, रो० ।

१. अरोपेत्वा-रो० ।

वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति, अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च ।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति, अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च । अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति, अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च ।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति, अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च । असारत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति, अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च ।

10

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति, अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च । आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति, अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च ।

B. 7

अधम्मकम्पद्वादसकं निवृत्तिं^१ ।

धम्मकम्पद्वादसकं

५. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति,¹⁵ विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं^२ च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिथा आपत्तिया²⁰ कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च ।

B. 4

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च । चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा^३ कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं धम्मकम्पं²⁵ च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—

१. अधम्मकम्पे द्वादसकं निवृत्तिं—स्या० । २. सुवूपसन्तं—सी० । ३. रोपेत्वा—रो० ।

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्मं च

होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिं आरोपेत्वा^१ कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

B. 9

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं^२ ।

आकङ्खमानच्छकं

६. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्खे^५ अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो^३ आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति,^{१०} अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्खस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो,^{१५} तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।^{२०}

(५) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

B. 10

(६) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं^{२५} करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्खस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

R. 5

आकङ्खमानच्छकं^४ निट्ठितं ।

१. रोपेत्वा-रो० ।

२. धम्मकम्मे द्वादसकं निट्ठितं-सी० ।

३. अब्यत्तो-सी०, रो० ।

४. आकङ्खमानच्छकं-स्या० ।

चुल्लवग्गो-२

अट्टारसवत्तं

७. “तज्जनीयकम्मकतेन,^१ भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्भावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मति^२ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन तज्जनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्बं” ति ।

तज्जनीयकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

८. अथ खो सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं अकासि । ते सङ्गेन
B. 11 तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, भिक्खू उपसङ्गमित्वा एवं
10 वदन्ति — “मयं, आवुसो, सङ्गेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्ताम, लोमं पातेम, नेत्थारं
वत्ताम, कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्बं” ति ? भिक्खू^४ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।
पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।
उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मतिं सादियति, सम्मतो
15 पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो
तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन तज्जनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति,
अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो,
R. 6 20 भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भे-
तब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं
पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे,
अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

१. सङ्गेन तज्जनीयकम्मकतेन — स्या० । २. भिक्खुनोवादकसम्मति — स्या० । ३. न भिक्खू
भिक्खूहि — स्या० । ४. वदेन्ति — सी०, स्या०, रो० । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

९. “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मूर्तिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम् पटिप्पस्स- 5 B. 12
म्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन तज्जनीयकम् कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्पं न गरहति, कम्पिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं 10
पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि^१ सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, तज्जनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

१०. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेहि, भिक्खवे, पण्डुकलोहितकेहि भिक्खूहि सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^२ भिक्खूनां पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो^३ — “भयं, भन्ते, सङ्गेन तज्जनीयकम्पक्ता 15
सम्मा वत्ताम, लोमं पातेम, नेत्थारं वत्ताम, तज्जनीयस्स कम्मस्स” पटिप्पस्सद्धिं याचामा” ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्गेन तज्जनीयकम्पक्ता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । R. 7
यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनां तज्जनीयकम् पटिप्पस्सम्भेय्य । 20
एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्गेन तज्जनीयकम्पक्ता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । सङ्खो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनां तज्जनीयकम् पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनां तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, 25
सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका B. 13

१. भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । २. बुद्धानं—सी० । ३. वचनीय्यो—सी० । ४. तज्जनीयस्स कम्मस्स—रो०; तज्जनीयकम्मस्स—स्या० ।

भिक्षू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्षून् तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्मेति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्षून् तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

५ “ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्षू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्षून् तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्मेति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्षून् तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१० “पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन पण्डुकलोहितकानं भिक्षून् तज्जनीयकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

तज्जनीयकम्मं निद्रितं पठमं^१ ।

§ २. नियस्सकम्मं

११. तेन खो पन समयेन आयस्सा सेय्यसको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो^१ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि; अपिस्सु भिक्षू पक्ता^२ परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
१५ सन्तुट्ठा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्सा सेय्यसको बालो भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि; अपिस्सु भिक्षू पक्ता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता” ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 14

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्षू
२० पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्षवे, सेय्यसको भिक्षु बालो अब्यत्तो^४ आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि; अपिस्सु भिक्षू पक्ता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं,^५ भिक्षवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं^६ अस्सामणकं अक्कप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्षवे, मोघपुरिसो बालो
२५ भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि; अपिस्सु भिक्षू पक्ता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता

१. तज्जनीयकम्मं पठमं निद्रितं—स्या० । २. गिहिसंसट्ठो—सी० । ३. पक्ता—सी०, स्या० । ४. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ५. बालो होति अब्यत्तो—स्या०; बालो होति अब्यत्तो—सी०, रो० । ६. अननुच्छवियं—रो० । ७. अप्पटिरूपं—सी०, म० ।

अब्भेन्ता । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिग्योभावाय । अथ ख्वेतं,^१ भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अब्बत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^२ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^३ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^४ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^५ पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स^६ वण्णं^७ भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं” करोतु — निस्साय ते वत्थब्बं ति ।^८ एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठमं सेय्यसको भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो,^९ आपत्तिं आरोपेत्वा^{१०} ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

R. 8

10

१२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो^{११} आपत्ति-बहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि; अपिस्सु भिक्खू पक्ता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं^{१२} करेय्य — निस्साय ते वत्थब्बं ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो^{१३} अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि; अपिस्सु भिक्खू पक्ता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । सङ्खो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं करोति — निस्साय ते वत्थब्बं ति । यस्सायस्सतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स^{१४} करणं — निस्साय ते वत्थब्बं ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे,^{१५} भन्ते, सङ्खो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि; अपिस्सु भिक्खू पक्ता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । सङ्खो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं करोति — निस्साय ते वत्थब्बं ति । यस्सायस्सतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स करणं — निस्साय ते वत्थब्बं ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

25

“कत्तं सङ्खेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं — निस्साय ते वत्थब्बं ति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवंमेतं धारयामी ति ।

१. खो तं-रो० । २. दुभरताय-सी० । ३. असन्तुट्ठिता-सी०, रो०; असन्तुट्ठिताय-स्या० । ४. सुपोसताय-सी० । ५. धूतस्स-स्या० । ६. वीरियारम्भस्स-म० । ७. निस्सयकम्मं-रो० । ८. आपत्ति-सी०, स्या० । ९. रोपेतब्बो-रो०; आरोपेतब्बा-सी०, स्या० । १०. रोपेत्वा-रो० । ११. बालो होति अब्यत्तो-स्या०; बालो अब्यत्तो-सी०, रो० । १२. निस्सयकम्मं-रो० । १३. नियस्स-कम्मस्स-सी०, स्या०; निस्सयकम्मस्स-रो० ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

१३. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च^१ होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा^२ कतं होति, अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

५ (२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च 10 होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अचोदेत्वा कतं होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

B. 16 15 (५) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...अप्पटिपुच्छा^२ कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं 20 होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(८) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

25 (१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...असारत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

१. चेव—स्या० । २. अपटिपुच्छा—सी०, रो० । ३. अपटिञ्जाय—सी०, रो० ।

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं^१ ।

धम्मकम्मद्वादसकं

१४. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति,^५ विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया^{१०} कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

B. 17

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति,^{१५} विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे... पे०...सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

20

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(८) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति,^{२५} धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे... पे०... चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, सम्मग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे... पे०...।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे... पे०... सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, सम्मग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे... पे०...।

B. 18 5

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, सम्मग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं^१ ।

आकङ्खमानल्लङ्घ

१५. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो,
10 नियस्सकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो^२ आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो,
15 नियस्सकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो,
20 भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य । एको
B. 19 भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको; एको बालो होति, अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि
25 गिहिसंसग्गेहि—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको

१. धम्मकम्मे द्वादसकं निट्ठितं—स्या० । २. अब्यत्तो—सी०, रो ।

अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(६) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, नियस्सकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्खस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, नियस्सकम्मं करेय्य । ५
आकङ्खमानच्छकं निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

१६. “नियस्सकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मृति^१ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्खेन नियस्सकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न १० पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारापेतब्बो,^१ न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^२ सम्पयोजेतब्बं” ति ।

नियस्सकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं^३ ।

१७. अथ खो सङ्खो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं^४ अकासि — निस्साय ते वत्थब्बं ति । सो सङ्खेन नियस्सकम्मकतो कल्याणमिच्चे सेवमानो भजमानो पयिरूपासमानो उद्दिहापेन्तो परिपुच्छन्तो बहुस्सुतो होति,^५ आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो १५ पण्डितो व्यत्तो^६ मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो^७ सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्गमित्वा एवं वदेति^८ — “अहं, आवुसो, सङ्खेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भिक्खू^९ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

B. 20

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्समेतु । २०

नप्पटिप्पस्समेतब्बअट्टारसकं

१८. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्समेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मृतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्समेतब्बं ।

१. आकङ्खमानच्छकं निट्ठितं—स्या० । २. भिक्खुनोवादकसम्मति—स्या० । ३. कारेतब्बो—सी० । ४. न भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । ५. निस्सयकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं—रो० । ६. निस्सयकम्मं—रो० । ७. अहोसि—सी०, स्या० । ८. वियत्तो—म० । ९. म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १०. वदति—स्या० । ११. रो० पोत्थके नत्थि ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन नियस्सकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अञ्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

5 “अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि^१ सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं^२ ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

B. 21

१९. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

10 न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठपेति, न भिक्खुनोवादकसम्भुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

15 “अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन नियस्सकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति^३, अञ्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, R. 9 20 भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

२०. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, सेय्यसकेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^४ भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो^५—‘अहं, भन्ते, सङ्गेन नियस्सकम्मकतो^६ सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, नियस्सस्स कम्मस्स^७ पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^८ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

१. भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । २. नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं—स्या० । ३. नापज्जति—स्या० । ४. बुद्धानं—सी० । ५. वचनीयो—सी० । ६. निस्सयकम्मकतो—रो० । ७. नियस्सकम्मस्स—सी०, स्या०; निस्सयस्स कम्मस्स—रो० । ८. व्यत्तेन—रो०, सी० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो ५ सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो १० खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो १५ खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

नियस्सकम्मं निष्ठितं दुतियं^१ ।

§ ३. पञ्चाजनीयकम्

२१. तेन खो पन समयेन अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्सि आवासिका २० होन्ति अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति—मालावच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमालं^२ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं^३ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, मञ्जरिकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिकं^४ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटंसकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छदं करोन्ति २५ पि कारापेन्ति पि । ते कुलिस्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतो-वण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिकं

१. निस्सयकम्मं निष्ठितं दुतियं—रो०; नियस्सकम्मं दुतियं निष्ठितं—स्या० । २. एकतो वण्टिकमालं—सी० । ३. उभतो वण्टिकमालं—सी० । ४. विधूतिकं—स्या०, रो० ।

हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटंसकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उरच्छदं हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलिन्धीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजने पि भुज्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^१ पि
 ८ तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुज्जन्ति, मज्जं पि पिवन्ति, माला-
 गन्धविलेपनं पि धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि; नच्चन्तिया पि
 नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति; गायन्तिया
 पि नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति; वादेन्तिया
 पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति; लासेन्तिया
 १० पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति;
 अट्टपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति,
 सत्तिकाय^२ पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि^३ कीळन्ति, सलाकहत्थेन पि
 कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय
 पि कीळन्ति, चिङ्गुलेकेन पि कीळन्ति, पत्ताळ्हेकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति, धनुकेन
 १५ पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि कीळन्ति;
 हत्थिस्सि पि सिक्खन्ति, अस्सस्सि पि सिक्खन्ति, रथस्सि पि सिक्खन्ति, धनुस्सि पि
 सिक्खन्ति, थरुस्सि पि सिक्खन्ति; हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धावन्ति,
 रथस्स पि पुरतो धावन्ति पि आधावन्ति पि; उस्सेल्लेन्ति^४ पि, अप्पोटेन्ति^५ पि, निब्बुज्जन्ति
 पि, मुट्ठीहि पि युज्जन्ति; रङ्गमज्जे पि^६ सङ्घाटिं पथरित्वा नच्चकिं^७ एवं वदन्ति^८ — “इध,
 २० भगिनि, नच्चस्सू” ति; नलाटिकं पि देन्ति; विविधं पि अनाचारं आचरन्ति ।

B. 24

२२. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु कासीसु वस्संवुट्ठो^९ सावत्थि गच्छन्तो
 भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा
 पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसि पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन आलोकितेन
 विलोकितेन सम्मिञ्जितेन^{१०} पसारितेन, ओक्खित्तचक्खु इरियापथसम्पन्नो । मनुस्सा तं भिक्खुं
 R. 11 २५ पस्सित्वा एवमाहंसु — “क्वायं अबलबलो विय मन्दमन्दो विय भाकुटिकभाकुटिको विय ? को
 इमस्स उपगतस्स पिण्डकं पि दस्सति ? अम्हाकं पन अय्या अस्सज्जिपुनब्बसुका सण्हा सखिला
 सुखसम्भासा मिहितपुब्बङ्गमा एहिस्वागतवादिनो^{११} अब्भाकुटिका उत्तानमुखा पुब्बभासिनो ।
 तेसं खो नाम पिण्डो दातब्बो” ति ।

१. एकपावुरणा-सी० । २. सत्तिकाय-सी० । ३. घटिकेन पि-रो० । ४. उस्सेल्लेन्ति-स्या०,
 रो०; उस्सोल्लेन्ति-सी० । ५. अप्पोटेन्ति-सी०, रो० । ६. रङ्गमज्जम्पि-रो० । ७. नच्चन्ति-सी०,
 स्या० । ८. वदेन्ति-सी०, स्या० । ९. वस्सं वुत्थो-सी०, स्या०, रो० । १०. समिञ्जितेन-म० ।
 ११. एहि स्वागतवादिनो-सी० ।

अहसा खो अञ्जतरो उपासको तं भिक्षुं कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्तं; दिस्वान
 येन सो भिक्षु तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा तं भिक्षुं अभिवादेत्वा एतदवोच — “अपि,
 भन्ते, पिण्डो लब्धती” ति ? “न खो, आवुसो, पिण्डो लब्धती” ति । “एहि, भन्ते, घरं
 गमिस्सामा” ति । अथ खो सो उपासको तं भिक्षुं घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — “कहं,
 भन्ते, अय्यो गमिस्सती” ति ? “सावर्त्थि खो अहं, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्तं^६
 दस्सनाया” ति । “तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द,^१ एवं च वदेहि —
 ‘दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो । अस्सज्जिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका
 अलज्जिनो पापभिक्षू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालवच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि,
 सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिन्ति पि, ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि,
 एकतोवण्टिकमालं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं करोन्ति पि कारापेन्ति पि,^{१०}
 मञ्जरिकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटंसकं करोन्ति पि
 कारापेन्ति पि, आवेळं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छदं करोन्ति पि कारापेन्ति पि । ते
 कुल्लिथीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरन्ति पि
 हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि,
 विधूतिकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटंसकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळं हरन्ति पि^{१५} B. 25
 हरापेन्ति पि, उरच्छदं हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुल्लिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि
 कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने
 पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा पि तुवट्टेन्ति,
 एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्जं पि पिवन्ति, मालगन्धविलेपनं पि
 धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि; नच्चन्तिया पि नच्चन्ति,^{२०}
 नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति; गायन्तिया पि
 नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति; वादेन्तिया
 पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति;
 लासेन्तिया पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि
 लासेन्ति; अट्टपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि^{२५}
 कीळन्ति, सन्तिकाय^१ पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि कीळन्ति, सलाक-
 हत्थेन पि कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति,
 मोक्खचिकाय पि कीळन्ति, चिङ्गुलेकेन पि कीळन्ति, पत्ताळ्हेकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि
 कीळन्ति, धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथा-
 वज्जेन पि कीळन्ति; हत्थिस्मिं पि सिक्खन्ति, अस्सस्मिं पि सिक्खन्ति, रथस्मिं पि सिक्खन्ति,^{३०}
 धनुस्मिं पि सिक्खन्ति, थरुस्मिं पि सिक्खन्ति; हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि

पुरतो धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति पि आधावन्ति पि; उस्सेल्लेन्ति^१ पि, अप्पोटेन्ति^२ पि, निब्बुज्झन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्झन्ति; रज्जमज्जे पि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं एवं वदन्ति — ‘इध, भगिनि, नच्चस्सू’ ति; नलाटिकं पि देन्ति; विविधं पि अनाचारं आचरन्ति । ये पि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना ।
 ५ यानि पि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसल भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरिं भिक्खू पहिणेय्य, यथायं कीटागिरिस्मिं आवासो सण्ठहेय्या” ति ।

“एवमावुसो” ति खो सो भिक्खु तस्स उपासकस्स पटिस्सुणित्वा उट्ठायासना येन सावत्थि तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि येन^३ जेतवनं अनाथपिण्डकस्स आरामो
 १० येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । आचिण्णं
 B. 26 खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि स^४ट्ठिं पटिसम्मोदितुं । अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच — “कच्चि, भिक्खु, खमनीयं, कच्चि यापनीयं, कच्चिसि” अप्पकिलमथेन अद्धानं आगतो, कुतो च त्वं भिक्खु आगच्छसी” ति ? “खमनीयं, भगवा, यापनीयं भगवा; अप्पकिलमथेन च अहं, भन्ते, अद्धानं आगतो । इधाहं, भन्ते, कासीसु वस्सं बुट्ठो”
 १५ सावत्थि आगच्छन्तो भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरिं । अथ ख्वाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसिं । अहसा खो मं, भन्ते,
 R. 12 अब्जतरो उपासको कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्तं; दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मं अभिवादेत्वा एतदवोच — ‘अपि, भन्ते, पिण्डो लब्भती’ ति । ‘न खो, आवुसो, पिण्डो लब्भती’ ति । ‘एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा’ ति । अथ खो, भन्ते, सो उपासको मं घरं
 २० नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — ‘कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती’ ति ? ‘सावत्थि खो अहं, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्तं दस्सनाया’ ति । ‘तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, एवं च वदेहि — दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो । अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति —
 २५ मालावच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि...पे०...विविधं पि अनाचारं आचरन्ति । ये पि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना । यानि पि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसल भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरिं भिक्खू पहिणेय्य, यथायं कीटागिरिस्मिं आवासो सण्ठहेय्या’ ति । ततो अहं भगवा आगच्छामी” ति ।

२३. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा
 ३० भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका

१. उस्सेल्लेन्ति—सी०; उस्सेल्लेन्ति—स्या०, रो० । २. अप्पोटेन्ति—सी०, रो० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ४. कच्चि—स्या०, रो० । ५. वस्सं बुत्थो—सी०, स्या०, रो० ।

अलज्जिनो पापमिक्खू ? ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्ति पि...पे०...
 विविधं पि अनाचारं आचरन्ति ? ये पि ते मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना ते पि
 एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना ? यानि पि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि
 उपच्छिन्नानि ? रिञ्चन्ति पेसलामिक्खू निवसन्ति पापमिक्खू” ति ? “सच्चं भगवा” ति ।
 विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं ६
 अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, मिक्खवे, मोघपुरिसा एवरूपं अनाचारं ,B. 27
 आचरिस्सन्ति — मालावच्छं रोपेस्सन्ति पि रोपापेस्सन्ति पि, सिञ्चिस्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति
 पि, ओचिनिस्सन्ति पि ओचिनापेस्सन्ति पि, गन्थेस्सन्ति^१ पि गन्थापेस्सन्ति पि, एकतोवण्टिक-
 मालं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि,
 मञ्जरिकं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, विधूतिकं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, वटंसकं 10
 करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, आवेळं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, उरच्छदं करिस्सन्ति
 पि कारापेस्सन्ति पि । ते कुलित्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतो-
 वण्टिकमालं हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि,
 मञ्जरिकं हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, विधूतिकं हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, वटंसकं
 हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, आवेळं हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, उरच्छदं हरिस्सन्ति पि 15
 हरापेस्सन्ति पि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं
 एकभाजने पि भुञ्जिस्सन्ति, एकथालके पि पिविस्सन्ति, एकासने पि निसीदिस्सन्ति, एकमञ्चे
 पि तुवट्ठिस्सन्ति,^२ एकत्थरणा पि तुवट्ठिस्सन्ति, एकपावुरणा पि तुवट्ठिस्सन्ति, एकत्थरण-
 पावुरणा पि तुवट्ठिस्सन्ति, विकाले पि भुञ्जिस्सन्ति, मज्जं पि पिविस्सन्ति, मालागन्धविलेपनं
 पि धारेस्सन्ति,^३ नच्चिस्सन्ति पि, गायिस्सन्ति पि, वादेस्सन्ति^४ पि, लासेस्सन्ति पि; नच्चन्तिया 20
 पि नच्चिस्सन्ति, नच्चन्तिया पि गायिस्सन्ति, नच्चन्तिया पि वादेस्सन्ति, नच्चन्तिया पि
 लासेस्सन्ति;^५ गायन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, गायन्तिया पि गायिस्सन्ति, गायन्तिया पि
 वादेस्सन्ति, गायन्तिया पि लासेस्सन्ति; वादेन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, वादेन्तिया पि
 गायिस्सन्ति, वादेन्तिया पि वादेस्सन्ति, वादेन्तिया पि लासेस्सन्ति; लासेन्तिया पि
 नच्चिस्सन्ति, लासेन्तिया पि गायिस्सन्ति, लासेन्तिया पि वादेस्सन्ति; लासेन्तिया पि 25
 लासेस्सन्ति; अट्ठपदे पि कीळिस्सन्ति, दसपदे पि कीळिस्सन्ति, आकासे पि कीळिस्सन्ति,
 परिहारपथे पि कीळिस्सन्ति, सन्तिकाय पि कीळिस्सन्ति, खलिकाय पि कीळिस्सन्ति,
 घटिकाय पि कीळिस्सन्ति, सलाकहत्थेन पि कीळिस्सन्ति, अक्खेन पि कीळिस्सन्ति, पङ्गचीरेन
 पि कीळिस्सन्ति, वङ्गकेन पि कीळिस्सन्ति मोक्खचिकाय पि कीळिस्सन्ति, चिञ्जुलकेन पि
 कीळिस्सन्ति, पत्ताळहत्थेन पि कीळिस्सन्ति, रथकेन पि कीळिस्सन्ति, धनुकेन पि कीळिस्सन्ति, 30

१. गन्थिस्सन्ति-सी०, स्या० । २. तुवट्ठेस्सन्ति-स्या० । ३. धारिस्सन्ति-सी०, रो० । ४. वादि-
 स्सन्ति-सी०, रो० । ५. लासिस्सन्ति-सी० ।

B. 28

अक्खरिकाय पि कीळिस्सन्ति, मनेसिकाय पि कीळिस्सन्ति, यथावज्जेन पि कीळिस्सन्ति; हत्थिस्सिं पि सिक्खिस्सन्ति, अस्सस्सिं पि सिक्खिस्सन्ति, रथस्सिं पि सिक्खिस्सन्ति, धनुस्सिं पि सिक्खिस्सन्ति, थरुस्सिं पि सिक्खिस्सन्ति; हत्थिस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति, रथस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति पि आधाविस्सन्ति पि; उस्सेळेस्सन्ति^१ पि, ५ अप्फोटेस्सन्ति^२ पि, निब्बुज्झिस्सन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्झिस्सन्ति; रङ्गमज्झे^३ पि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं एवं वक्खन्ति—‘इध, भगिनि, नच्चस्सू’ ति; नलाटिकं पि दस्सन्ति; विविधं पि अनाचारं आचरिस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिग्योभावाय । अथ स्वेतं,^४ भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^५ १० दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^६ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^७ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^८ पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स^९ वणं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धर्मिं कथं कत्वा सारिपुत्त-मोगाल्लाने आमन्तेसि—“गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, कीटागिरिं गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं^{१०} करोथ, तुम्हाकं एते सद्धिविहारिनो” ति ।

R. 13

१५ “कथं मयं, भन्ते, अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं करोम, चण्डा च ते भिक्खू फरुसा” ति ? “तेन हि तुम्हे, सारिपुत्ता, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धिं गच्छथा” ति । “एवं, भन्ते” ति खो सारिपुत्तमोगाल्लाना भगवतो पच्चसोसुं । एवं च २० पन, भिक्खवे, कातब्बं—पठमं अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बा, आपत्तिं आरोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो २५ जापेतब्बो—

२४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं करेय्य—न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सिं २५ वत्थब्बं ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं करोति—

१. उस्सेळिहस्सन्ति—सी०; उस्सेळिहस्सन्ति—रो०; उस्सेळिहस्सन्ति—स्या० । २. अप्फोठिस्सन्ति—सी०, रो० । ३. रङ्गमज्झे—रो० । ४. खो तं—रो० । ५. दुभरताय—सी० । ६. असन्तुट्ठिया—सी०, रो०; असन्तुट्ठिताय—स्या० । ७. सुप्पोसताय—सी० । ८. धुतस्स—स्या० । ९. विरियारम्भस्स—म० । १०. पब्बाजनीयकम्मं—रो० ।

न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । यस्सायस्सतो खमति अस्सजि-
पुनब्बसुकानं भिक्खून् कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयस्स कम्मस्स करणं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि
भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे, भन्ते,
सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा 5
दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो
अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खून् कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयकम्मं करोति — न अस्सजिपुनब्ब-
सुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । यस्सायस्सतो खमति अस्सजिपुनब्बसुकानं
भिक्खून् कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयस्स कम्मस्स करणं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि
कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 10

“कतं सङ्घेन अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खून् कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयकम्मं — न
अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,
एवमेतं धारयामी” ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२५. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं पञ्चाजनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति,
अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा^१ कतं होति, 15
अप्पटिञ्जाय^२ कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पञ्चाजनीयकम्मं
अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पञ्चाजनीयकम्मं अधम्मकम्मं च
होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिआ आपत्तिया
कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... । 20

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, असारत्वा
कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... असम्मुखा कतं होति,
अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... ।

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... अप्पटिपुच्छा कतं होति, 25
अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... अप्पटिञ्जाय कतं होति,
अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे०... ।

(७) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०... अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...।

(८) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...।

5 (९) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०... देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...।

B. 30 (१०) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...।

(११) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०... असारेत्वा कतं होति, 10 अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि... पे०...।

(१२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च । आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति, अविनयकम्पं च, दुवूपसन्तं च ।

अधम्मकम्पद्वादसकं निद्धितं ।

धम्मकम्पद्वादसकं

15 २६. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिब्बाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्पं धम्मकम्पं च 20 होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च ।

(३) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०... चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...।

25 (४) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०... सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि...पे०...।

(५) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०... पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि...पे०...।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि...पे०...।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि...पे०...।

(८) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...देसनागामिनिया आपत्तिया ३ कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि...पे०...।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि...पे०...।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि...पे०...। 10

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे०...सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि...पे०...।

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्मं 15 च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

B. ३1

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानचुदसकं

२७. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कल्हकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, 20 आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । 25

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्खस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं^१ करेय्य । कायिकेन दवेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

B. 32 5 (५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । कायिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति, वाचसिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, 10 पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । कायिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । कायिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति, वाचसिकेन 15 मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति — इमेहि, खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

R. 14 (८) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननु- 20 लोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(९) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, 25 पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

B. 33 (१०) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय- कम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्खस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(११) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय-
कम्मं करेय्य । एको कायिकेन दवेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन दवेन समन्नागतो
होति, एको कायिकवाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं
भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(१२) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय-
कम्मं करेय्य । एको कायिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन अनाचारेण
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति—इमेसं खो,
भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(१३) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय-
कम्मं करेय्य । एको कायिकेन उपधातिकेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन उपधातिकेन
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन उपधातिकेन समन्नागतो होति—इमेसं खो,
भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(१४) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय-
कम्मं करेय्य । एको कायिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन मिच्छाजीवेन
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति—इमेसं खो,
भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

आकङ्खमानचुहसकं निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

२८. “पब्बाजनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं
सम्मावत्तना—न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न
भिक्खुनोवादकसम्मुति^१ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय
आपत्तिया सङ्खेन पब्बाजनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा
तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स
भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो
पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कोरेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं” ति ।

पब्बाजनीयकम्मे^२ अट्टारसवत्तं निट्ठितं ।

२९. अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो^३ भिक्खुसङ्खो कीटागिरिं गन्त्वा अस्सजि-
पुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं अकासि—न अस्सजिपुनब्बसुकेहि
भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । ते सङ्खेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति, न

१. भिक्खुनोवादकसम्मुति- स्या० । २. पब्बाजनीयकम्मे-रो० । ३. सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो-
सी०, रो० ।

लोमं पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति; न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति, परिभासन्ति; छन्द-
गामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति; पक्कमन्ति पि, विब्भमन्ति पि । ये ते
भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा
वत्तिस्सन्ति, न लोमं पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति; न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति,
परिभासिस्सन्ति; छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति; पक्कमिस्सन्ति
पि, विब्भमिस्सन्ति पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता
न सम्मा वत्तन्ति, न लोमं पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति; न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति,
परिभासन्ति; छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति; पक्कमन्ति पि,
B. 35 विब्भमन्ती पी” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं,^२
भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं^३ अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं ।
कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तिस्सन्ति,
न लोमं पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति; न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति,
परिभासिस्सन्ति; छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति; पक्कमिस्सन्ति
पि, विब्भमिस्सन्ति पि । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा
भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं,^४ भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं
अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^५
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^६ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेक-
परियायेन सुभरताय सुपोसताय^७ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^८ पासादिकस्स
अपचयस्स विरियारम्भस्स^९ वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं
कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

R. 15

३०. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटि-
प्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्भुतिं
सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स
भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

१. खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । २. अननुच्छवियं-रो०, सी० । ३. अप्पटिरूपं-सी०, म० ।
४. खो तं-रो० । ५. दुभरताय-सी० । ६. असन्तुट्ठिताय-सी०, रो०; असन्तुट्ठिताय-स्या० ।
७. सुपोसताय-सी० । ८. धूतस्स-स्या० । ९. वीरियारम्भस्स-म० ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भे- 5 तब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पब्बाजनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

३१. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्प- स्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादक- 10 B. 36 सम्मुत्तिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मं कतं होति न तं आपत्तिं आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न 15 गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भे- तब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — 20 इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पब्बाजनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

३२. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, पब्बाजनीयकम्म- कतेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्घेन पब्बाजनीय- कम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स 25 पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^२ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

पब्बाजनीयकम्मं निडितं ततियं ।

§ ४. पटिसारणीयकम्मं

३३. तेन खो पन समयेन आयस्सा सुधम्मो मच्छिकासण्डे चित्तस्स गहपतिनो आवासिको होति, नवकम्मिको धुवभत्तिको । यदा चित्तो गहपति सङ्घं वा गणं वा पुमालं वा निमन्तेतुकामो होति तदा^१ न आयस्सन्तं सुधम्मं अनपलोकेत्वा सङ्घं वा गणं वा पुमालं वा निमन्तेति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला थेरा भिक्खू, आयस्सा च सारिपुत्तो, आयस्सा च महामोग्गल्लानो, आयस्सा च महाकच्चानो, आयस्सा च महाकोट्टिको,^२ आयस्सा च महाकप्पिनो, आयस्सा च महाचुन्दो, आयस्सा च अनुरुद्धो, आयस्सा च रेवतो, आयस्सा च उपालि, आयस्सा च आनन्दो, आयस्सा च राहुलो, कासीसु चारिकं चरमाना येन मच्छिकासण्डो तदवसरं^३ ।

अस्सोसि खो चित्तो गहपति थेरा किर भिक्खू मच्छिकासण्डं अनुप्पत्ता ति । अथ खो चित्तो गहपति येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो चित्तं गहपतिं आयस्सा सारिपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि ।

१. अयं पाठो स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । २. महाकोट्टितो-सी०, रो० । ३. तदवसरिंसु-सी० ।

अथ खो चित्तो गहपति आयस्सता सारिपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो थेरे भिक्खू एतदवोच — “अधिवासेन्तु मे, भन्ते, थेरा स्वातनाय आगन्तुकभत्तं” ति । अधिवासेसुं खो^१ थेरा भिक्खू तुण्हीभावेन ।

अथ खो चित्तो गहपति थेरानं भिक्खूनं अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येनायस्सा सुधम्मो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं^२ सुधम्मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो चित्तो गहपति आयस्सन्तं सुधम्मं एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धिं थेरेही” ति । अथ खो आयस्सा सुधम्मो ‘पुब्बे ख्वायं चित्तो गहपति यदा सङ्घं वा गणं वा पुग्गलं वा निमन्तेतुकामो न मं अनपलोकेत्वा सङ्घं वा गणं वा पुग्गलं वा निमन्तेति; सो दानि मं अनपलोकेत्वा थेरे भिक्खू निमन्तेसि; दुट्ठो दानाय चित्तो गहपति अनपेक्खो विरत्तरूपो^३ मयी’ ति चित्तं गहपति एतदवोच — “अलं, गहपति, नाधिवासेमी” ति । दुतियं पि खो ...पे०...ततियं पि खो चित्तो गहपति आयस्सन्तं सुधम्मं एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धिं थेरेही” ति । “अलं, गहपति, नाधिवासेमी” ति । अथ खो चित्तो गहपति ‘किं मे करिस्सति अय्यो सुधम्मो अधिवासेन्तो वा अनधिवासेन्तो वा’ ति आयस्सन्तं सुधम्मं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।^४

३४. अथ खो चित्तो गहपति तस्सा रत्तिया अच्चेन थेरानं भिक्खूनं पणीतं खादनीयं भोजनीयं^५ पटियादापेसि । अथ खो आयस्सा सुधम्मो ‘यन्ननाहं चित्तस्स गहपतिनो थेरानं भिक्खूनं^६ पटियत्तं पस्सेय्यं’ ति पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन चित्तस्स गहपतिनो निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । अथ खो चित्तो गहपति येनायस्सा सुधम्मो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं सुधम्मं अभिवादेत्वा^७ एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिञ्चं खो चित्तं गहपति आयस्सा सुधम्मो एतदवोच — “पहूतं खो ते इदं, गहपति, खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं; एका च खो इध नत्थि यदिदं तिल्लसङ्गुल्लिका” ति । “बहुम्हि वत,^८ भन्ते, रतने^९ बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासितं यदिदं तिल्लसङ्गुल्लिका ति । भूतपुब्बं, भन्ते, दक्खिणापथका वाणिजा पुरत्थिमं जनपदं अगमंसु वाणिज्जाय^{१०} । ते^{११} ततो कुक्कुटिं आनेसुं । अथ खो सा, भन्ते,^{१२} कुक्कुटी काकेन सद्धिं संवासं कप्पेसि । सा पोतकं जनेसि । यदा खो सो, भन्ते, कुक्कुटपोतको काकवस्सं वस्सितुकामो होति, काककुक्कुटी^{१३} ति वस्सति; यदा कुक्कुटिवस्सं^{१४} वस्सितुकामो होति, कुक्कुटिकाका^{१५} ति वस्सति । एवमेव खो, भन्ते, बहुम्हि रतने बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासितं यदिदं तिल्लसङ्गुल्लिका” ति । “अक्कोससि

१. खो ते-स्या० । २. खादनीयं भोजनीयं-रो० । ३. रो० पोत्यके नत्थि । ४. वत मे-सी० । ५. स्या० पोत्यके नत्थि । ६. वणिज्जाय-सी० । ७. ते वाणिजा-स्या० । ८. काककुक्कुटी-सी०; कुक्कुटिका-रो० । ९. कुक्कुटिवस्सं-सी०, स्या०, रो० । १०. कुक्कुटिकाका-सी०; काका-रो० ।

मं त्वं, गहपति, परिभाससि मं त्वं, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो^१, पक्कमिस्सामी”
 ति । “नाहं, भन्ते, अय्यं सुधम्मं अक्कोसामि, परिभासामि^२ । वसतु, भन्ते, अय्यो सुधम्मो
 मच्छिक्कासण्डे । रमणीयं^३ अम्बाटकवनं^४ । अहं अय्यस्स सुधम्मस्स उस्सुक्कं करिस्सामि,
 चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयमेसज्जपरिक्खारानं” ति । दुतियं पि खो...पे...ततियं
 ५ पि खो आयस्सा सुधम्मो चित्तं गहपतिं एतदवोच—“अक्कोससि मं त्वं, गहपति,
 परिभाससि मं त्वं, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो, पक्कमिस्सामी” ति । “कहं, भन्ते,
 अय्यो सुधम्मो गमिस्सती” ति ? “सावत्थि खो अहं, गहपति, गमिस्सामि भगवन्तं
 दस्सनाया” ति । “तेन हि, भन्ते, यं च अत्तना भणितं, यं च मया भणितं तं सब्बं
 भगवतो आरोचेहि । अनच्छरियं खो पनेतं, भन्ते, यं अय्यो सुधम्मो पुनदेव मच्छिक्कासण्डं
 १० पच्चागच्छेय्या” ति ।

३५. अथ खो आयस्सा सुधम्मो सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सावत्थि
 तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि येन^१ जेतवनं अनाथपिण्डिकस्स आरामो येन भगवा
 तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो
 R. 18 आयस्सा सुधम्मो यं च अत्तना भणितं यं च चित्तेन गहपतिना भणितं तं सब्बं भगवतो
 १५ आरोचेसि ।

B. 40 विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं
 अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, चित्तं गहपतिं सद्धं पसन्नं
 दायकं कारकं सङ्गुपट्टाकं^६ हीनेन खुंसेस्ससि, हीनेन वम्भेस्ससि ? नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय, पसन्नानं वा भिग्योमावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय,
 २० पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा
 दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा
 अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स
 अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

२५ “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं^७ करोतु—चित्तो
 ते गहपति खमापेतब्बो ति । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं—पठमं सुधम्मो भिक्खु
 चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बा,^८ आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन
 भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

१. तम्हा आवासा—स्या० । २. न परिभासामि—सी० । ३. रमणीये—स्या० । ४. अम्बाटकवने—
 स्या० । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ६. सङ्गुपट्टाहकं—रो० । ७. पटिसारणियकम्मं—रो० ।
 ८. रोपेतब्बा—रो०; आरोपेतब्बो—म० ।

३६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं सुधम्मो भिक्खु चित्तं गहपतिं सद्धं पसन्नं दायकं कारकं सङ्खुपट्टकं हीनेन खुंसेसि,^१ हीनेन वम्भेसि^२ । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् करेय्य — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं सुधम्मो भिक्खु चित्तं गहपतिं सद्धं पसन्नं दायकं कारकं सङ्खुपट्टकं हीनेन खुंसेति^३, हीनेन वम्भेति^४ । सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीय-^५ कम् करोति — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करणं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं सुधम्मो भिक्खु चित्तं गहपतिं सद्धं पसन्नं दायकं कारकं सङ्खुपट्टकं^{१०} हीनेन खुंसेति, हीनेन वम्भेति । सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् करोति — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करणं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्खेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

15

अधम्मकम्मद्वादसकं

३७. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम् अधम्मकम् च^१ होति, अविनयकम् च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम् अधम्मकम् च होति, अविनयकम् च, दुवूपसन्तं च ।

B. 41

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम् अधम्मकम् च^{२०} होति, अविनयकम् च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०...अचोदेत्वा कतं होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति...पे०...असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...अप्पटिञ्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...^{२५} अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...देसिताय आपत्तिया

१. खुंसेति—स्या० । २. वम्भेति—स्या० । ३. खुंसेसि—सी०, रो० । ४. वम्भेसि—सी०, रो० । ५. चेव—स्या० ।

कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्पं अधम्मकम्पं च होति,
 ५ अविनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च ।

पटिसारणीयकम्मे अधम्मकम्पद्वादसकं निड्डितं ।

धम्मकम्पद्वादसकं

३८. “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च ।
- B. 42 10 “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०...चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति...पे०...सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...
 15 पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति
 20 ...पे०...आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्पं धम्मकम्पं च होति, विनयकम्पं च, सुवूपसन्तं च ।

पटिसारणीयकम्मे धम्मकम्पद्वादसकं निड्डितं ।

आकङ्खमानचतुक्कं

३९. (१) “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्पं करेय्य । गिहीनं अलाभाय परिसक्कति, गिहीनं अनत्थाय परिसक्कति, गिहीनं
 R. 19 25 अनावासाय^१ परिसक्कति, गिही^२ अक्कोसति परिभासति, गिही गिहीहि भेदेति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्पं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम् करेय्य । गिहीनं बुद्धस्स अवण्णं भासति, गिहीनं धम्मस्स अवण्णं भासति, गिहीनं सङ्खस्स अवण्णं भासति, गिही हीनेन खुंसेति हीनेन^१ वम्मेति, गिहीनं धम्मिकं पटिस्सवं न सच्चापेति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम् करेय्य ।

B. 43

5

(३) “पञ्चन्नं, भिक्खवे, भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम् करेय्य । एको गिहीनं अलाभाय परिसक्कति, एको गिहीनं अनत्थाय परिसक्कति, एको गिहीनं अनावासाय परिसक्कति, एको गिही अक्कोसति परिभासति, एको गिही गिहीहि भेदेति — इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम् करेय्य ।

(४) “अपरेसं पि, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीय-¹⁰ कम् करेय्य । एको गिहीनं बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको गिहीनं धम्मस्स अवण्णं भासति, एको गिहीनं सङ्खस्स अवण्णं भासति, एको गिही हीनेन खुंसेति हीनेन वम्मेति, एको गिहीनं धम्मिकं पटिस्सवं न सच्चापेति — इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम् करेय्य ।

आकङ्खमानचतुक्कं^१ निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

४०. “पटिसारणीयकम्मतनेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं¹⁵ सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्खेन पटिसारणीयकम् कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो,²⁰ न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न^१ भिक्खूहि सम्पथोजेतब्बं” ति ।

पटिसारणीयकम्मे^२ अट्टारसवत्तं निट्ठितं ।

४१. अथ खो सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् अकासि — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । सो सङ्खेन पटिसारणीयकम्मतो मच्छिकासण्डं गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्तं गहपतिं खमापेतुं । सो^३ पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि^४ । भिक्खू एवमाहंसु — “खमापितो तथा, आवुसो सुधम्म,^५ चित्तो गहपती” ति ? “इधाहं, आवुसो, मच्छिकासण्डं²⁵ गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्तं गहपतिं खमापेतुं” ति । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 44

१. गिही हीनेन-सी०, स्या० । २. आकङ्खमानचतुपञ्चकं-सी०, स्या०, रो० । ३. न भिक्खु-स्या० । ४. पटिसारणीयकम्महि-रो० । ५. म०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ६. पच्चागच्छि-स्या०, रो० । ७. ‘आवुसो सुधम्म’ इति पाठो रो० पोत्यके नत्थि । ८. ते भिक्खू-स्या०; सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देतु — चित्तं गहपतिं खमापेतुं । एवं च पन भिक्खवे दातब्बो — पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकलं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं ददेय्य चित्तं गहपतिं खमापेतुं । एसा जत्ति ।

R. 20

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देति चित्तं गहपतिं खमापेतुं । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतस्स दानं चित्तं गहपतिं खमापेतुं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्खेन इत्थन्नामो भिक्खु सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतो चित्तं गहपतिं खमापेतुं । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

४२. “तेन हि, भिक्खवे, सुधम्मेन भिक्खुना अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तो गहपतिं खमापेतब्बो — ‘खम, गहपति, पसादेमि तं’ ति । एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो — ‘खम, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, पसादेति तं’ ति । एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो — ‘खम, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, अहं तं पसादेमी’ ति । एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो — ‘खम, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, सङ्खस्स वचनेना’ ति । एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना सुधम्मो भिक्खु^१ चित्तस्स गहपतिनो दस्सनूपचारं अविजहापेत्वा सवनूपचारं अविजहापेत्वा एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अङ्गलिं पगण्हापेत्वा तं^२ आपत्तिं^३ देसापेतब्बो” ति ।

B. 45

अथ खो आयस्सा सुधम्मो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तं गहपतिं खमापेसि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्गमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्खेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

२५ “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

४३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्भुतिं

१. सुधम्मं भिक्खुं-सी०, स्या० । २. सा-सी०, स्या०, रो० । ३. आपत्ति-सी०, स्या०, रो० ।

४. देसापेतब्बा-सी०, स्या०, रो० ।

सादियति, सम्मतोऽपि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन पटिसारणीयकम् कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — 5 इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, 10 अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं” ।

पटिसारणीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

४४. “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादक-सम्पुत्तिं^१ सादियति, सम्मतोऽपि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् 15 पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन पटिसारणीयकम् कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, 20 न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति,^२ न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिसारणीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

४५. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन हि,^३ भिक्खवे, सुधम्ममेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन पटि- 25 सारणीयकम्भक्तो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पटिसारणीयस्स कम्मस्स,

B. 47 पटिप्पस्सद्धिं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्खेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्खेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्खेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

15 “पटिप्पस्सद्धं सङ्खेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

पटिसारणीयकम्मं निड्ढितं चतुत्थं ।

§ ५. आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपजित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति' विपाचेन्ति—
B. 48 20 “कथं हि नाम आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपजित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितुं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपजित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स 25 मोघपुरिस्स, अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो आपत्तिं आपजित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितुं ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे,

अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भग्वा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगारहत्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं^१ करोतु — असम्भोगं सङ्घेन । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं—पठमं छन्नो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो,^२ आपत्तिं आरोपेत्वा^३ व्यत्तेन^४ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

४७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति^{१०} आपत्तिं पस्सितुं । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य — असम्भोगं सङ्घेन । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,^५ उक्खेपनीयस्स^{१५} कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं—^{२०} B. 49

असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । ^{R. 22}

“कतं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं — असम्भोगं सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्खवे, संसथ — ‘छन्नो भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीय-कम्मकतो — असम्भोगं सङ्घेना’ ति । ²⁵

अधम्मकम्मद्वादसकं

४८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं -अधम्मकम्मं च^१ होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

१. उक्खेपनीयकम्मं—रो० । २. रोपेतब्बो—रो० । ३. रोपेत्वा—रो० । ४. व्यत्तेन—सी०, रो० ।

५. ‘अपत्तिया अदस्सने’ ति पाठो सी० पोट्यके नत्थि । ६. चेव—स्या० ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसना-
गामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०...अचोदेत्वा कतं
होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति...पे०...असम्मुखा कतं
5 होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन
कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...अप्पटिञ्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति,
वग्गेन कतं होति...पे०...अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति
...पे०...अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति
...पे०...देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...
10 अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...असारत्वा कतं होति,
B. 50 अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन
कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

४९. “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं
15 धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति,
पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं...पे०...। आपत्तिया कतं होति,
देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०...चोदेत्वा
20 कतं होति, सारत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति...पे०...सम्मुखा कतं होति,
धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति,
समग्गेन कतं होति...पे०...पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति
...पे०...आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...देसना-
गामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...
25 अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...
चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...सारत्वा कतं होति,
धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं
होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानछकं

५० (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । मण्डनकारको होति कलहकारको विवाद-
कारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो;
गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि
समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । 5

B. 51

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो
सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे
आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि
समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, 10
आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं
भासति, सङ्खस्स अवण्णं भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो,
आकङ्खमानो सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको मण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको 15
सङ्खे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो
विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो
सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, आपत्तिया
अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे 20 B. 52
आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं
भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(६) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, आपत्तिया
अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं
भासति, एको सङ्खस्स अवण्णं भासति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो 25
सङ्खो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानछकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

५१. “आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा-
वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना—न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणोरो

- उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, ५ आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं, पादपीठं पादकथलिकं^१, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं^२, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादितब्बं । न पकतत्तो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो,^३ न आचार-विपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न भिक्खु^४ भिक्खूहि भेदेतब्बो,^५ । न गिहिघजो^६ धारेतब्बो, न तिथियघजो^७ धारेतब्बो, न तिथिया सेवितब्बा; भिक्खू सेवितब्बा, भिक्खुसिक्खाय^८ सिक्खितब्बं^९ । न पकतत्तेन
- B. 53 10 भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, न पकतत्तो भिक्खु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न
- R. 23 पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं” ति ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं^{१०} निट्ठितं ।

- 15 ५२. अथ खो सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अकासि—असम्भोगं सङ्गेन । सो सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा आवासा अञ्जं आवासं अगमासि । तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु^{११} करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो^{१२}
- 20 तम्हा पि आवासा अञ्जं आवासं अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि आवासा अञ्जं आवासं अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं ।
- 25 सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो पुनदेव कोसम्बि पच्चागच्छि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू

१. पादकठलिकं—सी० । २. पत्तचीवरप्पटिग्गहणं—सी०, स्या०, रो० । ३. अनुद्धंसितब्बो—स्या० । ४. भिक्खू—स्या० । ५. भेदेतब्बा—स्या० । ६. गिहिघजो—स्या०, रो०; गिहीघजो—सी० । ७. तिथियघजो—सी०, स्या०, रो० । ८. भिक्खुसिक्खा—स्या० । ९. सिक्खितब्बा—स्या० । १०. तेचत्तालीसवत्तं—सी०, रो० । ११. गरु—म० । १२. असक्कारकतो—स्या० ।

उपसङ्कमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्खेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकंतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,⁵ B. 54 उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मूर्तिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्खेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय-10 कम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं,¹⁵ सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, R. 24 पादकथलिकं, पत्तवीवरप्पटिगाहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे,²⁰ पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति, आचार-विपत्तिया अनुद्धंसेति, दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेति, आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, भिक्खुं¹ भिक्खूहि भेदेति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया²⁵ B. 55 अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । गिहिद्धजं धारेति, तिथियद्धजं धारेति, तिथिये

सेवति; भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, 5 एकच्छन्ने अनावासे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति; पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना न बुद्धति; पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय- 10 कम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५४. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 15 उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

B. 56

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 20 उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीय- कम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 25 उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पञ्चुद्धानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं,

पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिगाहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धंसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति,⁵ न भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न गिहिद्धजं धारेति, न तिस्थियद्धजं धारेति, न तिस्थिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि¹⁰ B. 57 समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना बुद्धाति, न पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा—इमेहि¹⁵ खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न²⁰ भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

५५. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सद्धं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ भिक्खूनां पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने,²⁵ उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

B. 58 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय-
कम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स
कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया
अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा अत्ति ।

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे,
भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा
वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं
याचति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति ।
यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्प-
15 स्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं । खमति
सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं निद्रितं पञ्चमं ।

§ ६. आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं

R. 25

५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन
समयेन आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । ये ते भिक्खू
20 अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
“कथं हि नाम आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं” ति ?
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 59

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं
25 पटिकातुं” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, भिक्खवे,
तस्स मोघपुरिस्सत्त, अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अक्कप्पियं अकरणीयं । कथं हि
नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिस्सो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं । नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्खेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जयत्ताया ति । अथ खो भगवा ते

भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्षून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि —

“तेन हि, भिक्षवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं 5 करोतु — असम्भोगं सङ्घेन । एवं च पन, भिक्षवे, कातब्बं — पठमं छन्नो भिक्षु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो, आपत्तिं आरोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, 10 उक्खेपनीयकम्मं करेय्य — असम्भोगं सङ्घेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेप- 15 नीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सा- 20 यस्सतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं — असम्भोगं सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्षवे, संसथ — ‘छन्नो भिक्षु,’ आपत्तिया अप्पटिकम्मे, B. 60 उक्खेपनीयकम्मकतो — असम्भोगं सङ्घेना’ ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

५७. “तीहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं 25 अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्षवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

“अपरेहि पि, भिक्षवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं

अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसना-
 गामिनिथा आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०...अचोदेत्वा
 कतं होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति...पे०...असम्मुखा कतं
 होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन
 ५ कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...अप्पटिञ्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति,
 वग्गेन कतं होति...पे०...अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति
 ...पे०...अदेसनागामिनिथा आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति
 ...पे०...देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...
 अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...असारत्वा कतं
 १० होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०...आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति,
 अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया
 अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

B. 61

५८. “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं
 धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं
 १५ होति, पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया
 अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं
 धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिथा
 आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०...चोदेत्वा कतं होति,
 २० सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति...पे०...सम्मुखा कतं होति, धम्मेन
 कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन
 कतं होति...पे०...पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...
 आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...देसनागामिनिथा
 आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...अदेसिताय
 २५ आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...चोदेत्वा कतं होति,
 धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति,
 समग्गेन कतं होति...पे०...आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन
 कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीय-
 कम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानछकं

५९ (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवाद-कारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो^१ आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।^५

B. 62

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको^{१५} सङ्घे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे^{२०} आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

B. 63

(६) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स अवण्णं भासति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो^{२५} सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानछकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

६०. “आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मतैन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा

वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो
 उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवादितब्बा ।
 याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न
 आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न
 ५ गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं,
 आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं^१, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं,^२
 नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादितब्बं । न पकततो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न
 आचारविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया
 अनुद्धंसेतब्बो, न भिक्खु भिक्खूहि भेदेतब्बो । न गिहिद्धजो^३ धारेतब्बो, न तिथियद्धजो^४
 १० धारेतब्बो, न तिथिया सेवितब्बा; भिक्खू सेवितब्बा, भिक्खुसिक्खाय सिक्खितब्बं । न
 पकतत्तेन भिक्खुना सिद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न
 B. 64 एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, न
 पकततो भिक्खु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो
 ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो
 १५ कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं” ति ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं निट्ठितं ।

६१. अथ खो सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं
 अकासि — असम्भोगं सङ्गेन । सो सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा
 आवासा अब्बं आवासं अगमासि । तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं
 न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु^५ करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि
 २० असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि
 आवासा अब्बं आवासं अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न
 अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो
 भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो
 तम्हा पि आवासा अब्बं आवासं अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं,
 २५ न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं ।
 सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो
 पुनदेव कोसम्बि पच्चागच्छि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उप-
 सङ्गमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो

१ पादकठलिकं-सी० । २. पत्तचीवरपटिग्गहणं-सी०, स्या० । ३. गिहीधजो-सी० ।
 ४. तिथियधजो-सी० । ५. गरुं-म० ।

सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६२. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति,⁵ भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

B. 65

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अञ्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं;¹⁰ कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति...पे०... पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति...पे०... पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तवीवरप्पटिगहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति...पे०... पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति, आचारविपत्तिया अनुद्धंसेति, दिट्ठिपिपत्तिया अनुद्धंसेति, आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति...पे०...¹⁵ गिहिद्धजं धारेति, तिस्थियद्धजं धारेति, तिस्थिये सेवति, भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति...पे०... पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, एकच्छन्ने अनावसे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावसे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना न वुट्ठाति,¹ पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।²⁰

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।²⁵

B. 66

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति,

न भिक्खुनोवादकसम्भुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्मेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, 5 उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्मेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्खेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिद्वतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति...पे०...न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति...पे०...न पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, 10 नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति...पे०...न पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्वंसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्वंसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्वंसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्वंसेति, न भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति...पे०...न गिहिद्वज्जं धारेति, न तिथियद्वज्जं धारेति, न तिथिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति...पे०...न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा 15 अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठाति, न पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्मेतब्बं ।

B. 67

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्मेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं 20 ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्मेतब्बं ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्मेतब्बत्तेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

६४. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्मेतब्बं । तेन हि,^१ भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं^२ भिक्खूनां पादे वन्दित्वा 25 उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, सङ्खेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्खेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे,

उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्खेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे ५ उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्खेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा १० वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B. 68

“पटिप्पस्सद्धं सङ्खेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं । १५ खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं^१ निट्ठितं छट्ठं ।

§ ७. पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं

६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिद्वस्स नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स^१ एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति—“तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू २० अरिद्वस्स नाम किर भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं—“तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अथ खो ते भिक्खू येन अरिद्वो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुप-सङ्कर्मिसु । उपसङ्कमित्वा अरिद्वं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं एतदवोचुं—“सच्चं किर ते, आवुसो अरिद्व, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं—तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा २५ येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ? “एवं ब्या^१ खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

B. 69

“मावुसो अरिद्ध, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेनावुसो अरिद्ध, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा,^१ आदीनवो एत्थ भिय्यो^२ । अट्ठिकङ्कल्लपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...तिणुकूपमा^३ कामा वुत्ता भगवता...पे०...अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...रुक्खफल्लपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...सत्तिसूल्लपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो” ति ।

एवं पि खो अरिद्धो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो^४ ऋहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामस्स^५ अभिनिविस्स वोहरति — “एवं ब्या खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । यतो च खो ते भिक्खू नासक्खिसु अरिद्धं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा अरिद्धं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं पटिपुच्छि — “सच्चं किर ते, अरिद्ध, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ? “एवं ब्या खो अहं, मन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

B. 70 “कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजानासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^६ वुत्ता ? अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कल्लपमा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया...पे०...तिणुकूपमा कामा वुत्ता मया...पे०...अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया...पे०...सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया...पे०...याचितकूपमा कामा वुत्ता मया...पे०...रुक्खफल्लपमा कामा वुत्ता मया...पे०...असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया...पे०...सत्तिसूल्लपमा कामा वुत्ता मया...पे०...सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता

१. बहुपायासा-म०, सी० । २. भिय्यो-सी० । ३. तिणुकूपमा-स्या० । ४. गद्धबाधिपुब्बो-स्या० । ५. परामासा-म० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि ।

मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन^१ अम्हे चेव^२ अब्भाचिक्खसि, अत्तानं च खणसि, बहुं च अपुब्बं पसवसि । तब्धि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि— तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया^३ अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोतु—असम्भोगं सङ्गेन । एवं च पन भिक्खवे कातब्बं— पठमं अरिट्ठो भिक्खु^४ चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो,^५ आपत्तिं आरोपेत्वा^६ व्यत्तेन^७ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

६६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं—तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका^{१०} R. 27 धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया ति । सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति^{११} । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य—असम्भोगं सङ्गेन । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं—तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा^{१५} B. 71 वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया ति । सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोति—असम्भोगं सङ्गेन । यस्सायस्सतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^{१८} करणं—असम्भोगं सङ्गेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं—तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया ति । सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोति—असम्भोगं^{२५} सङ्गेन । यस्सायस्सतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^{२८} करणं—असम्भोगं सङ्गेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१. दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन—स्या० । २. अम्हे च—सी० । ३. भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो—सी०; भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो—स्या० । ४. आपत्तिं रोपेतब्बो—रो०; आपत्तिं आरोपेतब्बा—सी०, स्या० । ५. रोपेत्वा—रो० । ६. व्यत्तेन—सी०, रो० । ७. नप्पटिनिस्सज्जति—सी०, स्या० । ८. उक्खेपनीयकम्मस्स—स्या० ।
चुल्लवग्गो-८

“कतं सङ्गेन अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं—असम्भोगं सङ्गेन । खमति सङ्गस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्खवे, संसथ—‘अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो’, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो—असम्भोगं सङ्गेना’ ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

६७. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च^१ होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा^२ कतं होति, अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

B. 72

१० “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति... पे०... अचोदेत्वा कतं होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति... पे०... असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अप्पटिञ्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... असारत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

15

20

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मो अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

६८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

25

१. गद्धबाधिपुब्बो सङ्गेन—सी०, स्या० । २. चव—स्या० । ३. अपटिपुच्छा—सी० ।

४. अपटिञ्जाय—सी० ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, B 73
 उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति,
 देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०...
 चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति... पे०...सम्मुखा
 कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन 5
 कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन
 कतं होति...पे०...आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...
 देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...
 अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...
 चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...सारेत्वा कतं होति, 10
 धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०...आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं
 होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया
 अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानच्छकं

६९ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो,
 पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको 15
 विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको; बालो होति अव्यत्तो^१ आपत्तिबहुलो
 अनपदानो; गिहिसंसद्वो^२ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे,
 तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
 उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो 20 B. 74
 सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो
 होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो,
 भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
 निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, 25
 पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स
 अवण्णं भासति, सङ्खस्स अवण्णं भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स
 भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
निस्सग्गो, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको
भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्बत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो;
एको गिहिसंसद्दो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गोहि—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं
5 भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको
अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेसं खो,
भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो, उक्खेपनीय-
10 कम्मं करेय्य ।

(६) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको
B. 75 धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्खस्स अवण्णं भासति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं
भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानच्छकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

15 ७०. “पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना
सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना—न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो
उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्भुति^१ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न
ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्खेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो, उक्खेपनीयकम्मं
कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा;
20 कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा...पे०^२...न पकत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो
ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो
कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्बं” ति ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गो उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं^४ निट्ठितं ।

७१. अथ खो सङ्खो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गो, उक्खेपनीयकम्मं अकासि—असम्भोगं सङ्खेन । सो सङ्खेन, पापिकाय दिट्ठिया
25 अप्पटिनिस्सग्गो, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^५ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम अरिट्ठो भिक्खु

१. भिक्खुनोवादकसम्भुति—स्या० । २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३. भिक्खू भिक्खूहि—
स्या० । ४. अट्ठारसवत्तं निट्ठितं—सी०, स्या०, रो० । ५. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० ।

गद्धबाधिपुब्बो सङ्खेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सती”
ति ? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो सङ्खेन, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमी”¹ ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो⁵
भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं
अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सङ्खेन, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सति ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय,
पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन¹⁰
विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स
अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स
धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविकं
तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं¹⁵
पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

७२. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं
उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मति¹ सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि
खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,²⁰
उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्खेन पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अब्बं वा
तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे,²⁵
पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न
पटिप्पस्सम्भेतब्बं... पे०... ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पक्कतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति,

सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि^१ सम्प-
योजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

नपटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

B. 77

७३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया
५ अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपम्पादेति, न निस्सयं देति, न
सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्भुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—
इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया
१० अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अब्बं वा
तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे,
पञ्चहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं
पटिप्पस्सम्भेतब्बं ...पे०...।

१५ “अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न
पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति,
न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि सम्मन्नागतस्स
भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं” ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

२० ७४. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं
उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^२ भिक्खुनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अङ्गलिं
पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पापिकाय दिट्ठिया

अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^१ पटिप्पस्सद्धिं याचामी^२ ति । दुतियं पि याचितब्बा ।
ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो —

B. 78

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्खेन, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्खस्स^४
पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं
पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्खेन, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामस्स^५
भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो
खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स
पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे,
भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्खेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीय-^६
कम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स
भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो
तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

20

“पटिप्पस्सद्धं सङ्खेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं निट्ठितं सत्तमं ।

कम्मक्खन्धकं निट्ठितं पठमं^७ ।

इमं हि खन्धके वत्थू सत्त ।

§ ८. तस्सुद्धानं

पण्डुलोहितका^८ भिक्खू सयं भण्डनकारका ।

तादिसे उपसङ्कम्म^९ उस्सहिंसु^{१०} च भण्डने ॥

B. 79

१. उक्खेपनीयकम्मस्स—स्या० । २. व्यत्तेन—सी०, रो० । ३. कम्मक्खन्धको पठमो—म० ।

४. पण्डुलोहितका—सी०, स्या०, रो० । ५. उपसङ्कमे—रो० । ६. उस्साहिंसु—सी०, स्या०, रो० ।

- अनुप्पन्ना^१ पि जायन्ति उप्पन्नानि^२ पि^३ वड्ढरे^४ ।
 अप्पिच्छा पेसला भिक्खू उज्झायन्ति पदस्सतो^५ ॥
 सद्धम्मद्वित्तिको बुद्धो सयम्भू अग्गपुग्गलो^६ ।
 आणापेसि तज्जनीयकम्मं^७ सावत्थियं जिनो ॥
 ५ असम्मुखाप्पटिपुच्छाप्पटिञ्जाय^८ क्तं च यं ।
 अनापत्ति अदेसने देसिताय क्तं च यं ॥
 R. 29 अचोदेत्वा असारत्वा अरोपेत्वा^९ च यं क्तं ।
 असम्मुखा अधम्मेन वग्गेना पि च^{१०} यं क्तं ॥
 अप्पटिपुच्छा^{११} अधम्मेन पुन^{१२} वग्गेन^{१३} यं क्तं ।
 १० अप्पटिञ्जाय अधम्मेन वग्गेना पि च^{१४} यं क्तं ॥
 अनापत्ति^{१५} अधम्मेन वग्गेन चा पि यं क्तं ।
 अदेसनागामिनिया अधम्मवग्गमेव च ॥
 देसिताय अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ।
 अचोदेत्वा अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ॥
 १५ असारत्वा अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ।
 अनारोपेत्वा^{१६} अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ॥
 कण्हवारनयेनेव सुक्कवारं विजानिया^{१७} ।
 सङ्खो आकङ्खमानो च^{१८} यस्स तज्जनीयं^{१९} करे ॥
 भण्डनं^{२०} बालो संसट्ठो अधिसीले^{२१} अज्झाचारे^{२२} ।
 २० अतिदिट्ठिविपन्नस्स^{२३} सङ्खो तज्जनीयं करे ॥
 B. 80 बुद्धधम्मस्स सङ्खस्स अवण्णं यो च भासति ।
 तिण्णं^{२४} पि च भिक्खून् सङ्खो तज्जनीयं करे ॥
 भण्डनकारको^{२५} एको बालो संसग्गानिस्सितो ।
 अधिसीले अज्झाचारे तथेव अतिदिट्ठिया ॥

१. अनुप्पन्नानि-सी०, स्या० । २. उप्पन्ना-रो० । ३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. पवड्ढरे-सी०; पवड्ढन्ति-रो० । ५. पदस्सको-रो०; परीसतो-स्या०; परस्सतो-सी० । ६. अग्गनायको-सी० । ७. तज्ज नियकम्मं-रो० । ८. असम्मुखाप्पटिपुच्छा अप्पटिञ्जाय-स्या०; असम्मुखाप्पटिपुच्छा अपटिञ्जाय-सी०; असम्मुखाप्पटिपुच्छाप्पटिञ्जाय-रो० । ९. अनारोपेत्वा-म० । १०. वग्गेन चा पि-म० । ११. अपटि-पुच्छा-सी०, रो० । १२. स्या० पोत्थके नत्थि । १३. वग्गेनापि-स्या० । १४. वग्गेन चा पि-म० । १५. अनापत्तिया-सी०, स्या० । १६. अरोपेत्वा-रो० । १७. सुक्कवारम्पि जानियं-रो० । १८. व-स्या० । १९. तज्जनीयं-रो० । २०. भण्डनो-सी० । २१. अधिसीलं-रो० । २२. अज्झाचारे-स्या० । २३. अतिदिट्ठिया विपन्नस्स-सी०, स्या० । २४. तिण्णं-रो० । २५. भण्डनं कारको-म० ।

बुद्धधम्मस्स सङ्घस्स अवण्णं थो च भासति ।
 तज्जनीयकम्मकतो^१ एवं सम्मानुवत्तना ॥
 उपसम्पदनिस्सया^२ सामणेरं उपट्ठना^३ ।
 ओवादसम्मततेना पि^४ न करे तज्जनीकतो^५ ॥
 नापज्जे तं च आपत्तिं तादिसं च ततो परं ।
 कम्मं च कम्मिके चा पि^६ न गरहे तथाविधो ॥
 उपोसथं पवारणं पकतत्तस्स नट्टपे^७ ।
 सवचनिं अनुवादो^८ ओकासो चोदनेन च ॥
 सारणं सम्पयोगं च न करेय्य तथाविधो ।
 उपसम्पदनिस्सया सामणेरं उपट्ठना ॥
 ओवादसम्मततेना पि^९ पञ्चहङ्गेहि^{१०} न^{११} सम्मति ।
 तं चापज्जति आपत्तिं^{१२} तादिसं च ततो परं ॥
 कम्मं च कम्मिके^{१३} चा पि गरहन्तो न सम्मति ।
 उपोसथं पवारणं सवचनीया च नोवादो^{१४} ॥
 ओकासो चोदनं चेव सारणा सम्पयोजना ।
 इमेहट्ठङ्गेहि^{१५} यो युत्तो तज्जनानुपसम्मति^{१६} ॥
 कण्हवारनयेनेव सुक्खारं विजानिया ।
 बालो आपत्तिबहुलो संसट्ठो पि च सेय्यसो ।
 नियस्सकम्मं सम्बुद्धो आणापेसि महामुनि ॥
 कीटागिरिस्सि^{१७} द्वे भिक्खू अस्सज्जिपुनब्बसुका^{१८} ।
 अनाचारं च^{१९} विविधं आचरिंसु असञ्जता ॥
 पब्बाजनीयं^{२०} सम्बुद्धो कम्मं सावत्थियं जिनो ।
 मच्छिक्कासण्डे सुधम्मो चित्तसावासिको अहु ॥

१. तज्जनियकम्मकतो-रो० । २. उपसम्पदनिस्सयो-रो०; उपसम्पदा निस्सयो-सी०, स्या० ।
 ३. सामणेरउपट्ठना-सी०, स्या०, रो० । ४. भिक्खुनोवादकसम्मतो-सी०, स्या० । ५. तज्जनिकतो-
 रो० । ६. चेव-स्या०, सी० । ७. न ठपे-रो० । ८. सवचनि अनुवादो-रो०, न सवचनियं अनुवादो-
 स्या०, सी० । ९. ओवादकसम्मतेनापि-स्या० । १०. पञ्च अङ्गो-रो० । ११. सी०, स्या० पोत्थकेसु
 नत्थि । १२. आपज्जतापत्तिञ्च-रो० । १३. कम्मिकं-रो० । १४. सवचनियानुवादो-रो०; सवचनी-
 यानुवादो-सी०, स्या० । १५. इमे हट्ठङ्गेहि-सी० । १६. तज्जना नूपसम्मति-स्या०; तज्जना नुपसम्मति-
 रो० । १७. किटागिरिस्सि-रो० । १८. अस्सज्जिपुनब्बस्-रो० । १९. पि-स्या० । २०. पब्बाजनीयं-
 सी०, रो० ।

R. 30

5

10

15

जातिवादेन खुंसेति सुधम्मो चित्तुपासकं ।
 पटिसारणीयकम्मं^१ आणापेसि तथागतो ॥
 कोसम्बियं छन्नं भिक्खुं^२ निच्छन्तापत्तिं^३ पस्सितुं ।
 अदस्सने उक्खपितुं^४ आणापेसि जिनुत्तमो^५ ॥
 छन्नो तं येव आपत्तिं पटिकातुं न इच्छति ।
 उक्खेपनाप्पटिकम्मे आणापेसि विनायको ॥
 पापदिट्ठि अरिट्ठस्स आसि अब्जाणनिस्सिता ।
 दिट्ठियाप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपं जिनभासितं ॥
 नियस्सकम्मं^६ पब्बज्जं तथेव पटिसारणी ।
 अदस्सनाप्पटिकम्मे अनिस्सग्गे च दिट्ठिया ॥
 दवानाचारूपधातिं^७ मिच्छाआजीवमेव च ।
 पब्बाजनीयकम्मम्हि अतिरेकपदा इमे ॥
 अलभावण्णा द्वे पञ्च द्वे पञ्चका ति^८ नामका^९ ।
 पटिसारणीयकम्मम्हि अतिरेकपदा इमे ॥
 तज्जनीयं नियस्सं च दुवे कम्मा पि सादिसा ।
 पब्बज्जा पटिसारी च^{१०} अत्थि पदातिरित्ता ॥
 तयो उक्खेपना कम्मा सदिसा^{११} ते विभत्तितो^{१२} ।
 तज्जनीयनयेना पि^{१३} सेसकम्मं^{१४} विजानिया ति ॥

कम्मक्खन्धकं^{१५} निट्ठितं^{१६} ।

—o—

१. पटिसारणीयं कम्मं-रो०; पटिसारणीयं कम्मं-सी०; स्या० । २. छन्नभिक्खुं-सी० ।
 ३. निच्छन्तापत्ति-सी०, स्या० । ४. उक्खेपितुं-स्या० । ५. जनुत्तमो-सी० । ६. निस्सयकम्मं-रो० ।
 ७. दवानाचारूपधाति-स्या०, रो० । ८. द्वे पञ्चको ति-रो० । ९. नामको-रो० । १०. पटिसारि
 च-स्या०, रो०; पटिसारं च-सी० । ११. सादिसा-सी० । १२. विभत्तो-सी० । १३. तज्जनीय-
 नयेनेव-सी० । १४. सेसं कम्मं-सी०, स्या० । १५. कम्मक्खन्धको-म० । १६. निट्ठितो-म० ।

२. पारिवासिकखन्धकं

§ १. पारिवासिकवत्तं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,^१ पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम पारिवासिका भिक्खू^३ सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 81,
B. 82

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं^{१०} अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, पारिवासिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसना-^{१५} भिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा मिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^{२०} अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।^{२५}

“अनुजानामि, भिक्खवे, पारिवासिकानं भिक्खूनं मिथु यथाबुद्धं^३ अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ।

B. 83

“अनुजानामि, भिक्खवे, पारिवासिकानं भिक्खून् पञ्च यथावुद्धं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, पारिवासिकानं भिक्खून् वत्तं पञ्जा-
पेस्सामि^१ यथा पारिवासिकेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

R. 32

२. “पारिवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना—

^५ न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादक-
सम्पुति^२ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन
परिवासो दिन्नो होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा
पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पक्तत्तस्स भिक्खुनो
उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो,
^{१०} न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पक्तत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न
पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो
तस्स पदातब्बो^४ । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पक्तत्तस्स भिक्खुनो^५ पुरेसमणेन वा
^{१५} पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्गमितब्बानि, न आरञ्जकङ्गं^६ समादितब्बं, न पिण्डपातिकङ्गं
समादितब्बं, न च^७ तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा मं जानिस्सु ति ।

३. “पारिवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्बं, आगन्तुकस्स
आरोचेतब्बं, उपोसथे आरोचेतब्बं, पवारणाय आरोचेतब्बं । सचे गिलानो होति, दूतेन
पि आरोचेतब्बं ।

^{२०} “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पक्तत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

B. 84

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावसो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पक्तत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना
सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पक्तत्तेन,
^{२५} अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावसा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पक्तत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना
सभिक्खुका अनावसा अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो, अञ्जत्र पक्तत्तेन, अञ्जत्र

१. पञ्जपेस्सामि—म० । २. भिक्खुनोवादकसम्पुति—स्या० । ३. भिक्खू भिक्खूहि—स्या० ।
४. दातब्बो—रो० । ५. पक्तत्तेन भिक्खुना—सी०, स्या०, म० । ६. आरञ्जकङ्गं—रो० । ७. समा-
दातब्बं—म० । ८. रो० पोत्थके नत्थि ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको 5 आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

B. 86

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

10 “गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

15 “गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

५. “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं । 20 पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

६. “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन वुट्ठतरेन^२ भिक्खुना सद्धिं 25 ...पे०...मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०...मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं ...पे०...मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०...अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न 30 छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

B. 87

“पारिवासिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^१ अन्नेय्य, अकम्मं, न च^२ करणीयं” ति ।

चतुनवुतिपारिवासिकवत्तं^३ निद्धितं ।

७. अथ खो आयस्मा उपालि^४ येन भगवा तेनुपसङ्कमि । उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच — “कति नु खो, भन्ते, पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति ? “तयो खो, उपालि,^५ पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना—इमे खो, उपालि, तयो पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति । B. 84

८. तेन खो पन समयेन सावत्थियं^६ महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । न सङ्कोन्ति पारिवासिका भिक्खू परिवासं सोधेतुं । भगवतो^७ एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवासं निक्खिपितुं । एवं च पन भिक्खवे निक्खिपितब्बो । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना^{१०} एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘परिवासं निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तो होति परिवासो । ‘वत्तं निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तो होति परिवासो” ति ।

९. तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तहं तहं^८ पक्कमिसु । सङ्कोन्ति पारिवासिका भिक्खू परिवासं सोधेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवासं^{१५} समादियितुं । एवं च पन, भिक्खवे, समादियितब्बो^९ । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘परिवासं समादियामी’ ति । समादिन्नो होति परिवासो । ‘वत्तं समादियामी’ ति । समादिन्नो होति परिवासो” ति । B. 88

पारिवासिकवत्तं निद्धितं ।

§ २. मूलायपटिकस्सनारहवत्तं

१०. तेन खो पन समयेन मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पक्तत्तानं भिक्खून्^{२०} अभिवादन्, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं,^{२१} सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,^{२२} पत्तवीवरपटिमाहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पक्तत्तानं भिक्खून् अभिवादन्, पच्चुट्ठानं ...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।^{२५}

१. तंवीसो—स्या०; वीसो—सी०, रो० । २. तं न च—स्या० । ३. चतुनवुतिपारिवासिकवत्तं—म० । ४. उपाली—सी० । ५. सावत्थिया—सी० । ६. ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ७. तहिं तहिं—स्या० । ८. न सङ्कोन्ति—सी०, रो० । ९. समादातुं—स्या०, कं०; समादितुं—रो० । १०. समादितब्बो—सी०, स्या०, रो०, कं० । ११. अञ्जलीकम्मं—सी० । १२. पादकथलिकं—सी० ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्ठानं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं १ अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते^१, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्ठानं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ! नेतं भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सज्झणिकाय १० कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनां तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो,^२ सेय्याभिहारो,^३ पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,^४ पत्तचीवरपटिगहणं, नहाने १५ पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनां मिथु यथाबुद्धं^५ अभिवादनं, पच्चुट्ठानं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनां पच्च यथाबुद्धं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं^६ । तेन हि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनां वत्तं पब्बापेस्सामि” यथा मूलायपटिकस्सनारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

B. 89

२० ११. “मूलायपटिकस्सनारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्भावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनो-वादकसम्मति^७ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन^८ मूलायपटिकस्सनारहो कतो^९ होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो २५ उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^{१०} सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं,

१. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । २. आसनाभिहारं-सी० । ३. सेय्याभिहारं-सी० । ४. पादकथलिकं-सी० । ५. यथाबुद्धं-सी० । ६. भत्तम्-स्या० । ७. पब्बपेस्सामि-म० । ८. भिक्खुनो-वादकसम्मति-स्या० । ९. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । १०. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । ११. भिक्खू भिक्खूहि-स्या० ।

न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्खस आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरब्धिकङ्गं समादातब्बं^२, न पिण्डपातिकङ्गं समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा मं जार्निस्सू ति । 5

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको^३ आवासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको¹⁰ B. 90 आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे० . अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा¹⁵ वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र²⁰ अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । 25

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

B. 91

१२. “गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो...पे०...सभिक्खुको अनावासो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा
5 सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो...पे०...सभिक्खुको अनावासो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

10 १३. “न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठतब्बं, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो; न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं; न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं; न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे

R. 35 15 चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं ...पे०...मूलायपटिकस्सनारहेन वुट्ठतरेन^१ भिक्खुना सद्धिं...पे०...मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०...अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा
20 अनावासे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं; न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“मूलायपटिकस्सनारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^१ अब्भेय्य, अक्कमं, न च करणीयं” ति ।

मूलायपटिकस्सनारहवत्तं निट्ठितं ।

§ ३. मानत्तारहवत्तं

B. 92 25

१४. तेन खो पन समयेन मानत्तारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभि-
वादनं, पञ्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं,^१ सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं,

१. वुट्ठतरेन-सी० । २. तब्बीसो-स्या०; विसो-सी०, रो० । ३. अञ्जलीकम्मं-स्या० ।

पादकथलिकं,^१ पत्तचीवरपटिमाहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्भं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मान-
चारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पक्तत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्भं, सामीचि-
कम्भं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिमाहणं,
नहाने पिट्टिपरिकम्भं” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 5

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, मानचारहा भिक्खू सादियन्ति पक्तत्तानं भिक्खूनां अभि-
वादनं, पच्चुट्ठानं...पे०...नहाने पिट्टिपरिकम्भं” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं
अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, मानचारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पक्तत्तानं 10
भिक्खूनां अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्टिपरिकम्भं ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय,
पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च
एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन
सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स 15
विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनां तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, मानचारहेन भिक्खुना सादितब्बं पक्तत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं,
पच्चुट्ठानं... पे०...नहाने पिट्टिपरिकम्भं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि,
भिक्खवे, मानचारहानं भिक्खूनां मिथु यथावुट्ठं^२ अभिवादनं, पच्चुट्ठानं...पे०...नहाने 20
पिट्टिपरिकम्भं । अनुजानामि, भिक्खवे, मानचारहानं भिक्खूनां पच्च यथावुट्ठं — उपोसथं,
पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं^३ । तेन हि, भिक्खवे, मानचारहानं भिक्खूनां वत्तं
पञ्जापेस्सामि^४ यथा मानचारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

१५. “मानचारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —
न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादक- 25
सम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन
मानचारहो कतो^५ होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा
पापिट्ठतरा; कम्भं न गरहितब्बं, कम्भिका न गरहितब्बा । न पक्तत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो
ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो
कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं । 30

१. पादकथलिकं-सी० । २. यथावुट्ठं-सी० । ३. भत्तञ्च-स्या० । ४. पञ्जपेस्सामि-म० ।

५. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्खस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

B. 93

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छा-
५ समणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरब्धिकङ्गं समादातब्बं,^२ न पिण्डपातिकङ्गं
समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा मं जानिंसू ति ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन^३ भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मनत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो
१० गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो · पे०...अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको आवासो वा
१५ अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा
अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...
अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो
२० गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

B. 94

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

२५ “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको
आवासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासकां, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

१. पकतत्तेन भिक्खुना—स्या०, म० । २. समादितब्बं—सी०, स्या० । ३. एत्थ ‘मानत्तारहेन
भिक्खवे भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्बं आगन्तुक्कस्स आरोचेतब्बं उपोसथे आरोचेतब्बं पवारणाय
आरोचेतब्बं देवसिकं आरोचेतब्बं । सचे गिलानो होति दूत्तेन पि आरोचापेतब्बं’ ति पाठो स्या० पोत्थके
दिस्सति ।

१६. “गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो...पे०...सभिक्खुको अनावासो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो...पे०...सभिक्खुको अनावासो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो...पे०...सभिक्खुको अनावासो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

१७. “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं । पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०...मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०...मानत्तारहेन वुट्ठतरेन^२ भिक्खुना सद्धिं...पे०...मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०...अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“मानत्तारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^३ अब्भेय्य, अकम्मं, न च करणीयं” ति ।

मानत्तारहवत्तं निडित्तं ।

§ ४. मानत्तचारिकवत्तं

१८. तेन खो पन समयेन मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां^{२५} अभिवादनं, पञ्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं,^४ सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,^५ पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा

१. छमाय-सी०, रो० । २. वुट्ठतरेन-सी० । ३. तब्बीसो-स्या०; वीसो-सी०, रो० । ४. अञ्जलीकम्मं-स्या० । ५. पादकथलिकं-सी० ।

सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका, ते उज्जायन्ति खिग्यन्ति^१ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मानत्त-
चारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं...पे०...नहाने
पिट्ठिपरिकम्मं” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
५ पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं
अभिवादनं, पच्चुट्ठानं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सा-
मणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति
पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
१० वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव
अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेक-
परियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय
कोसज्जस्स अवणं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वणं भासित्वा, भिक्खूनं
१५ तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

B. १६

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं,
पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं,
पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिगाहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकानं भिक्खूनं मिथु यथाबुद्धं^२ अभिवादनं, पच्चुट्ठानं
२० ...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकानं भिक्खूनं पच्च
यथाबुद्धं—उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं^३ । तेन हि, भिक्खवे, मानत्त-
चारिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा मानत्तचारिकेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

१९. “मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —
न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादक-
२५ सम्मुति^४ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन
मानत्तं दिन्नं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा;
कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो,
न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो,
न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^५ सम्पयोजेतब्बं ।

१. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २. यथाबुद्धं—सी० । ३. भत्तं—स्या० । ४. भिक्खुनोवादक-
सम्पत्ति—स्या० । ५. भिक्खू भिक्खूहि—स्या० ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्खस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरब्धिकङ्गं समादातब्बं,^२ न पिण्डपातिकङ्गं^३ समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा मं जानिंस्सू ति ।

“मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्बं, आगन्तुकस्स आरोचेतब्बं, उपोसथे आरोचेतब्बं, पवारणाय आरोचेतब्बं, देवसिकं आरोचेतब्बं । सचे गिलानो होति, दूतेन पि आरोचेतब्बं^४ । B. 97

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो^{१०} गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया । 15

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावसा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावसा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०... 20 अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावसा सभिक्खुको आवासो 25 गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावसा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०...

१. पकतत्तेन भिक्खुना—स्या०, म० । २. समादितब्बं—सी०, स्या० । ३. आरोचापेतब्बं—सी०, स्या० ।

R. 36,

B. 98

सभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

२०. “गन्तब्बो, भिक्खवे मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो · पे०···सभिक्खुको अनावसो···पे०···सभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावसा सभिक्खुको आवासो · पे०···सभिक्खुको अनावसो···पे०···सभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावसा 10 वा सभिक्खुको आवासो···पे०···सभिक्खुको अनावसो···पे०···सभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

२१. “न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावसे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावसे वा वत्थब्बं । पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न 15 पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं···पे०··· मूलाय पटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं···पे०···मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं···पे०··· 20 मानत्तचारिकेन वुट्ठतरेन^२ भिक्खुना सद्धिं···पे०···अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावसे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावसे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

B. 99

25 “मानत्तचारिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^३ अब्भेय्य, अकम्मं, न च^४ करणीयं” ति ।

२२. अथ खो आयस्सा उपालि^५ येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्तं एतदवोच— “कति^६ नु खो, भन्ते, मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति? “चत्तारो खो, उपालि,

१. छमाय-सी०, रो० । २. वुट्ठतरेन-सी० । ३. तब्बीसो-स्या०; वीसो-सी०, रो० । ४. तं न च-स्या० । ५. उपाली-सी० । ६. कती-स्या० ।

मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना, उन्ने गणे चरणं^१ ति—इमे खो, उपालि, चत्तारो मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति ।

२३. तेन खो पन समयेन सावत्थियं^२ महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । न सक्कोन्ति मानत्तचारिका भिक्खू मानत्तं सोधेतुं । भगवतो^३ एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तं निक्खिपितुं । एवं च पन, भिक्खवे, निक्खिपितब्बं । तेन मानत्तचारिकेन^४ भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘मानत्तं निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तं होति मानत्तं । ‘वत्तं निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तं होति मानत्तं” ति ।

२४. तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तहं तहं^५ पक्कमिंसु । सक्कोन्ति^६ मानत्तचारिका भिक्खू मानत्तं सोधेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे,^७ मानत्तं समादियितुं । एवं च पन, भिक्खवे, समादियितब्बं^८ । तेन मानत्तचारिकेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगाहेत्वा, एवमस्स वचनीयो—‘मानत्तं समादियामी’ ति । समादिन्नं होति मानत्तं । ‘वत्तं समादियामी’ ति । समादिन्नं होति मानत्तं” ति ।

मानत्तचारिकवत्तं निष्ठितं ।

§ ५. अब्मानारहवत्तं

२५. तेन खो पन समयेन अब्मानारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खून्^{१५} B. 100 अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिने कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^{१६} विपाचेन्ति—“कथं हि नाम अब्मानारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खून् अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू^{२०} पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, अब्मानारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खून् अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, अब्मानारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खून् अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ! नेतं,^{२५} भिक्खवे, अण्णसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे,

१. चरति—स्या० । २. सावत्थिया—सी० । ३. ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ४. तहं तहं—स्या० ।

५. न सक्कोन्ति—सी०, रो० । ६. समादितब्बं—सी०, स्या० । ७. खियन्ति—सी०, स्या०, रो० ।

अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्बरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्नुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्नुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खून्
५ तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धर्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खून् अभिवादनं
...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे,
अब्भानारहानं भिक्खून् मिथु यथावुड्ढं अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ।
अनुजानामि, भिक्खवे, अब्भानारहानं भिक्खून् पञ्च यथावुड्ढं—उपोसथं, पवारणं,
१० वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, अब्भानारहानं भिक्खून् वत्तं
पञ्जापेस्सामि यथा अब्भानारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

२६. “अब्भानारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —
न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति
सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन अब्भानारहो
१५ क्तो होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा;
कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो,
न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो,
न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न
२० पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्गस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो
तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

B. 101

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो” पुरेसमणेन वा
पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्गमितब्बानि; न आरब्बिकङ्ग समादातब्बं; न पिण्डपातिकङ्ग
समादातब्बं; न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा मं जानिस्सू ति ।

२५ “न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अब्बत्र पकतत्तेन, अब्बत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावसो
गन्तब्बो, अब्बत्र पकतत्तेन, अब्बत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
३० वा अनावसो वा गन्तब्बो, अब्बत्र पकतत्तेन, अब्बत्र अन्तराया ।

१. यथावुड्ढं—सी० । २. भत्तं—स्या० । ३. भिक्खु भिक्खूहि—स्या० । ४. पकतत्तेन भिक्खुना—
स्या०, म० । ५. समादितब्बं—सी०, स्या० ।

“न, भिक्खवे, अब्मानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अब्जत्र पकतत्तेन, अब्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्मानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासो वा अनावासो वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... 5 अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अब्जत्र पकतत्तेन, अब्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्मानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासो सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अब्जत्र पकतत्तेन, अब्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्मानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो 10 गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अब्जत्र पकतत्तेन, अब्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्मानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासो वा अनावासो वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०...सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... 15 सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अब्जत्र पकतत्तेन, अब्जत्र अन्तराया ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, अब्मानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासो...पे०... 20 अनावासा...पे०...आवासो वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो...पे०...सभिक्खुको अनावासो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

R. 37

“न, भिक्खवे, अब्मानारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; पकतत्तेन भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो; न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे 25 चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, अब्मानारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मूलयपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०...मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०...अब्मानारहेन वुड्ढतरेन^२ भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं; न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा 30

B. 102

वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“अब्भानारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिक्खेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^१ अब्भेय्य, अकम्मं, न च^२ करणीयं” ति ।

अब्भानारहवत्तं निट्ठितं ।

पारिवासिकवस्त्रन्धकं निट्ठितं दुतियं^३ ।

इमम्हि^४ स्त्रन्धके वत्थू^५ पञ्च ।

§ ६. तस्सुद्धानं

पारिवासिका सादेन्ति^६ पकतत्तानं^७ भिक्खुनं^८ ।
अभिवादनं पच्चुद्धानं अञ्जलिं च सामीचियं^९ ॥
आसनं^{१०} सेय्याभिहारं पादो^{११} पीठं^{१२} कथलिकं^{१३} ।
पत्तं^{१४} नहाने परिकम्मं^{१५} उज्झायन्ति^{१६} च^{१७} पेसला ॥
दुक्कटं^{१८} सादियन्तस्स मिथु पञ्च यथावुद्धं^{१९} ।
उपोसथं पवारणं वस्सकोणोजभोजनं^{२०} ॥
सम्मा च वत्तना^{२१} तत्थ^{२२} पकतत्तस्स^{२३} गच्छन्तं^{२४} ।
यो च होति परियन्तो पुरे पच्छा तथेव च^{२५} ॥
आरब्बपिण्ढनीहारो^{२६} आगन्तुके उपोसथे^{२७} ।
पवारणाय^{२८} दूतेन^{२९} गन्तब्बो च सभिक्खुको^{३०} ॥
एकच्छन्ने च वुद्धानं^{३१} तथेव च निमन्तये^{३२} ।
आसने नीचे चङ्कमे^{३३} छमायं चङ्कमेन च ॥

१. तब्बीसो-स्या०; वीसो-सी०, रो० । २. तं न च-स्या० । ३. पारिवासिकवस्त्रन्धको दुतियो-म० । ४. इमस्मि-स्या० । ५. वत्थु-सी०, रो० । ६. सादियन्ति-सी०, स्या० । ७. पकतत्तानं-रो०; पकतत्तानं स्या० । ८. भिक्खुनं-स्या०; भिक्खुना-रो० । ९. अञ्जलिसामियं आसनं-रो०; अञ्जलिष्वेव सामिचीं-स्या० । १०. रो० पोत्यके नत्थि । ११. पादोदकं-सी०, स्या०, रो० । १२. पादपीठं-सी०, स्या०, रो० । १३. पादकथलिकं-स्या०, रो०; पादकठलिकं-सी० । १४. पत्तचीवरपटिग्गहणं-सी०, स्या० । १५. पिट्ठिपरिकम्मं-स्या०; पिट्ठि परिकम्मं-सी० । १६. उज्झायन्तेव-स्या० । १७. स्या० पोत्यके नत्थि । १८. दुक्कट-रो० । १९. पुनापरे-रो० । २०. वस्सिकव्हावणोजनं-स्या० । २१. अत्तं सम्मा पवत्तना-स्या० । २२. स्या० पोत्यके नत्थि । २३. पकतत्तानं-सी०, स्या० । २४. गच्छन्ते-सी०, स्या०; गच्छन्तं-रो० । २५. न पुरे पच्छा समणेन-सी०, स्या० । २६. अरब्बं पिण्ढनीहारो-सी०, स्या०; अरब्ब-पिण्ढनिहारो-रो० । २७. उपोसथं-रो० । २८. पवारणा च-सी०, स्या०, रो० । २९. दूतो च-रो० । ३०. गन्तव्वं च सभिक्खुको-रो० । ३१. च वत्थब्बं-सी०; न वत्थब्बं-स्या० । ३२. न छमायं निस-जिते-सी०, स्या० । ३३. नीचचङ्कमे-रो० ।

बुद्धतरेन^१ अकम्मं रत्तिच्छेदा^२ च सोधना ।

निक्खिपनं समादानं वत्तं व पारिवासिके^३ ॥

मूलाय मानत्तारहा तथा मानत्तचारिका ।

B. 103

अब्भानारहे नयो चा पि^४ सम्भेदं नयतो^५ पुन ॥

पारिवासिकेसु^६ तयो चतु मानत्तचारिके^७ ।

5

न^८ समेन्ति रत्तिच्छेदेसु^९ मानत्तेसु च देवसि^{१०} ।

द्वे कम्मा सदिसा सेसा तयो कम्मा समासमा^{११} ति ॥

पारिवासिकवखन्धकं निट्ठितं^{१२} ।

१. बुद्धतरेन-सी० । २. रत्तिच्छेदो-रो० । ३. आतब्बं पारिवासिका-सी०, स्या०; रत्ति वा पारिवासिके-रो० । ४. अब्भानारहो यो चा पि-रो०; अब्भानारहका चा पि-सी०, स्या० । ५. सम्भेद-नयतो-स्या० । ६. पारिवासिकानं-स्या० । ७. चतुमानत्तचारिके-सी०, स्या० । ८. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९. समेन्ति रत्तिच्छेदा-स्या०; समन्ति रत्तिच्छेदेसु-रो० । १०. दिवासिकं-स्या० । ११. समा मता-सी०; समानता-स्या० । १२. पारिवासिकवखन्धको निट्ठितो-म० ।

३. समुच्चयवखन्धकं

§ १. सुक्कविस्सट्ठि

B. 104,
R. 38

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^१ एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि^२ अप्पटिच्छन्नं^३ । सो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^४ एतमत्थं आरोचेसुं ।

अप्पटिच्छन्नमानत्तं

२. “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बं —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^५ भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्खं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामि । अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । दुतियं पि, भन्ते,^६ सङ्खं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामि । अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । ततियं पि, भन्ते,^७ सङ्खं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी’ ति ।

B. 105,
R. 39

३. “व्यत्तेन^८ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स

१. उदायि—रो०, स्या० । २. सुक्कविस्सट्ठि—सी०, स्या०, रो० । ३. अप्पटिच्छन्नं—सी०, रो०, ४. ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ५. बुद्धानं—सी० । ६. सोहं भन्ते—स्या० । ७. सोहं भन्ते—स्या० । ८. व्यत्तेन—सी०, रो० ।

भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्षु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स ५ भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्षु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया १० सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सा-यस्सतो खमति उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटि-च्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया १५ अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अप्पटिच्छन्नअब्भानं

४. सो चिण्णमानत्तो भिक्षुनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो । २० कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्षवे, सङ्घो उदार्यि भिक्षुं अब्भेतु । एवं च पन, भिक्षवे, अब्भेतब्बो — तेन, भिक्षवे, उदायिना भिक्षुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^२ भिक्षुनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स क्वचीयो —

“अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं २५ सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचामि ।

“अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं

B. 106

सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं ।
तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं
मानत्तं अदासि । सोहं विण्णमानत्तो दुतियं पि, भन्ते, सङ्घं अब्भानं याचामि ।

“अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं
 ४ सङ्खं एक्किस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं ।
 तस्स मे सङ्खो एक्किस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं
 मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो तत्तियं पि, भन्ते, सङ्खं अब्भानं याचामी ति ।

५. “व्यक्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्षु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं B 107 10 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिं भिक्षुं अब्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं
 15 सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
 अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं
 अब्भानं याचति । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो
 अब्भानं, सो तुण्हस्स; यस्स नखमति, सो भासेय्य ।

20 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । सङ्घो उदारियं भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्मतो

25 खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं 30 अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“अब्भितो सङ्खेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

B. 108

एकाहप्पटिच्छन्नपरिवासं

६. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं^१ । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसुं ।

5

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्खं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, 10 सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

७. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति । 15 यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं ददेय्य । एसा वत्ति ।

R. 41

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया 20 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवाससं दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B. 109

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...”

“दिन्नो सङ्खेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया 25 एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासो । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

एकाहप्पटिच्छन्नमानत्तं

८. सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

१. एकाहपटिच्छन्नं—सी० । २. ते भिक्खू भगवतो—स्त्रा० ।

सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थ-परिवासो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
५ सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बं —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो —
‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं । तस्स मे
सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं
१० अदासि । सोहं, भन्ते,^२ परिवुत्थपरिवासो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बं^३ ।
ततियं पि याचितब्बं ।

B. 110 .

R. 42

९. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो
१५ सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं
याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
२० एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं
सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो
२५ सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं
याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो
तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

३०

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नं सङ्खेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

एकाहप्पटिच्छन्नअब्भानं

१०. सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो ५ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 111

10

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिं भिक्खुं अब्भेतु । एवं च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

“तेन भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्खं उपसङ्गमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो — “अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं । 15 तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्खं अब्भानं याचामी” ति । दुतियं पि याचितब्बं^२ । ततियं पि याचितब्बं 20

११. “व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया 25 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्खं अब्भानं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदायिं भिक्खुं अब्भेय्य । एसा जत्ति ।

R. 43

B. 112

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थ-
5 परिवासो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्खं अब्भानं याचति । सङ्खो उदायिं भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

- 10 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।
“अब्भितो सङ्खेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

पञ्चाहप्पटिच्छन्नपरिवासो

१२. तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^१ एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेत-
निकं सुक्कविस्सट्ठिं द्वीहप्पटिच्छन्नं^२...पे०...तीहप्पटिच्छन्नं...पे०...चतूहप्पटिच्छन्नं
...पे०...पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं
15 आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं^३ । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ?
भगवतो^४ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

- “तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्खं उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा
B. 113 20 वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो —
‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते,
सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं
याचामी’ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

१३. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो ।
25 अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो
सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं
याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

१. उदायि भिक्खु—स्या० । २. द्वीहप्पटिच्छन्नं—सी०, स्या०, रो० । ३. द्वीहप्पटिच्छन्नं तीहप्पटि-
च्छन्नं चतूहप्पटिच्छन्नं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं—स्या० । ४. ते भिक्खु भगवतो—स्या० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय ५ पञ्चाहपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...” ।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

पारिवासिकमूलायपटिकस्सना

१४. सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं १० अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ? १५ भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 114

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटि- २० छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सनं याचामी’ ति । दुतियं पि २५ R. 44 याचितब्बा^३ । ततियं पि याचितब्बा ।

१५. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि ।

सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा
5 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा अत्ति ।

B 115

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो
10 अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स; यस्स
15 नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

मानत्तारहमूलायपटिकस्सना

20 १६. सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनां आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो
25 अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 116

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदारयिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो—

“तेन, भिक्खवे, उदारयिना भिक्खुना सङ्खं उपसङ्कमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो—
‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...
सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं^५
अप्पटिच्छन्नं । सोहं’ सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटि-
च्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचामी”ति । द्रुतियं पि याचितब्बा^१ । ततियं पि याचितब्बा ।

R 45

१७. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी^१ भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं · पे०...
सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटि-¹⁰
च्छन्नं । सो सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय
मूलायपटिकस्सनं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदारयिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं
सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं ...पे०... सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं¹⁶
आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्खो उदारयिं भिक्खुं
अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति ।
यस्सायस्सतो खमति उदारयिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।²⁰ B. 117

“द्रुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“पटिकस्सितो सङ्खेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना” । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं
धारयामी” ति ।

तिकापत्तिमानत्तं

१८. सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं²⁵
आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं परिवुत्थपरिवासो । कथं
नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

१. सोहं भन्ते—सी०, स्या०, रो० । २. याचितब्बो—सी० । ३. उदारयि—स्या०, रो० ।
४. मूलाय—स्या० ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बं —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं ।
5 सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि...पे०...सोहं, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचामी’ति । दुतियं पि याचितब्बं^१ । ततियं पि याचितब्बं ।

१९. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
10 अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं ...पे०...सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं
B. 118 15 मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं देति ।
R. 46 यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो मासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं । खमति
20 सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना

२०. सो मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ? भगवतो^२
25 एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो —
30 ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...

१. याचितब्बो—स्त्री० । २. ते भिक्खु भगवतो—स्या० ।

सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचामी'ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।

२१. “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु...पे०...मूलायपटिकस्सनं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो 5 उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति...पे०...पटिकस्सितो सङ्खेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना^१ । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति । B. 119

“एवं च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं—तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना 10 ...पे०...एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्खो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं, भन्ते, सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया 15 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बं । ततियं पि याचितब्बं ।

“ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु...पे०...छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं 20 मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति...पे०...दिन्नं सङ्खेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अब्भानारहमूलायपटिकस्सना

२२. सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि 25 सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं^१ । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

१. मूलाय—स्सा० । २. अप्पटिच्छन्नं—सी०, रो० । ३. ते भिक्खु भगवतो—स्सा० ।

सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो...पे०... ।

B. 120

“एवं च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं...पे०... ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्क-
विस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मूलायपटिकस्सितअब्भानं

२३. सो चिण्णमानत्तो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं
R. 47 आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदारिये भिक्खुं अब्भेतु । एवं च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो—

10 “तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकं स उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—
“अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाह-
15 परिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटि-
च्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा
20 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्घो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा

B. 121

25 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटि-
च्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो
30 अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा

१. याचितब्बो-सी० ।

आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्खं अब्भानं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदारिं भिक्खुं अब्भेय्य । एसा जत्ति ।

- ५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०...सो चिण्णमानत्तो सङ्खं अब्भानं याचति । सङ्खो उदारिं भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

- 10 “अब्भितो सङ्खेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

पक्खप्पटिच्छन्नपरिवासो

B. 123

२५. तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं^१ । सो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसुं ।

- 15 “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्खं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, 20 सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

२६. “ब्बत्तेन भिक्खुनो पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचति । 25 यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचति । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया

१. पक्खप्पटिच्छन्नं—सी०, स्या०, रो० । २. ते भिक्खू भगवतो—स्या० ।

निकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं
 5 सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
 पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा
 एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा
 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्घो
 10 उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय
 मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा
 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स;
 यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

15 “पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
 सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना^१ । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं
 धारयामी” ति ।

समोधानपरिवासो

२९. “एवं च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो — तेन,
 भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते,
 B. 126 20 एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया
 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा
 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सोहं परि-
 वसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं
 अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं
 25 याचिं । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटि-
 च्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं, भन्ते, सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
 सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचामी” ति ।

“दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

३०. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं

उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय 5 सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय 10 पुरिमाय आपज्जिया समोधानपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो 15 अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो 20 अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B. 127

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... । 25

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मानत्तारहमूलायपटिकस्सनादि

३१. सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं 30

आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्ता-
रहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो
मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सि आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
B. 128 5 सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं
देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलय पटिकस्सितब्बो...पे०...।

“एवं च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो...पे०...
समोधानपरिवासं देति...पे०...।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सि आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
10 सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

तिक्कापत्तिमानत्तं

३२. सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं
आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं परिवुत्थपरिवासो । कथं
R. 50 नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

15 “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं
देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बं —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमिन्वा...पे०...एवमस्स
वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं
...पे०...सोहं, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं याचामी’ति ।

20 दुतियं पि याचितब्बं^१ । ततियं पि याचितब्बं ।

३३. “ब्बत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं
...पे०...सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं
सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०...सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीन्
B. 129 छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं देति ।
यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीन् छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो
तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

30 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नं सङ्खेन उदायिस्स भिक्खुनो तित्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सनादि

३४. सो मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं 5 आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं दत्त्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो...पे०...। 10

“एवं च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो...पे०...।

“एवं च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं...पे०...देति...पे०... ।

“दिन्नं सङ्खेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति । 15

अब्भानारहमूलायपटिकस्सनादि

३५. सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो 20 अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं दत्त्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो...पे०... ।

“एवं च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो...पे०...।

“एवं च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं...पे०...देति...पे०... । 25

“दिन्नं सङ्खेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

१. ते भिक्खु भगवतो-स्या० ।

पक्खप्पटिच्छन्नअब्भानं

R. 51

३६. सो चिण्णमानत्तो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०...सोहं चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदारियं भिक्खुं अब्भेतु । एवं च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

- 5 “तेन, भिक्खवे, उदारियिना भिक्खुना सङ्खं उपसङ्कमित्वा, एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा, वुड्ढानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अञ्जलिं पगहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्ख-
- 10 परिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्खो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं सङ्खं अन्तरा
- B. 131 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया
- 15 समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्खो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया
- 20 सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्खं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्खो तिस्सन्नं
- 25 आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्खो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं सङ्खं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया
- 30 पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो अन्तरा

एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं, भन्ते, चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं⁵ सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि⁶ याचिं । तं मं सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय¹⁰ सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचामी⁷ति ।

B. 132

15

“दुतियं पि याचितब्बं¹ । ततियं पि याचितब्बं ।

३७. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी^१ भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय^२ पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छ-²⁰न्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि^३ याचि । सङ्घो उदायि भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय²⁵ आपत्तिया समोधानपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो मानचारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया

१. याचितब्बो—सी० । २. उदायि—सी०, स्या०, रो० । ३. पक्खप्पटिच्छन्नाय—सी०, स्या०, रो० ।

पञ्चाहंपटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहंपटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं

- [illegible]

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं

30 सुकविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०...सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । सङ्घो

उदार्यं भिक्षुं अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदार्यस्स भिक्षुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स;
यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“अब्भितो सङ्खेन उदायी भिक्षु । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं
धारयामी”ति ।

5

सुक्खस्सिट्ठि समत्ता ।

§ २. परिवासो

अग्घसमोधानपरिवासो

३८. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्षु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो
आपन्नो होति—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना^१, एका आपत्ति द्वीहप्पटिच्छन्ना, एका
आपत्ति तीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति चतूहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति पञ्चाहप्पटिच्छन्ना,
एका आपत्ति छाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति सत्ताहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति अट्ठाहप्पटि-
च्छन्ना, एका आपत्ति नवाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो भिक्षून्^{१०}
आरोचेसि—“अहं, आवुसो, सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति
एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०...एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । कथं नु खो मया पटिपज्जि-
तब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्षवे, सङ्खो तस्स भिक्षुनो तासं आपत्तीन् या आपत्ति दसाहप्पटि-
च्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्षवे, दातब्बो —

15

“तेन, भिक्षवे, भिक्षुना सङ्खं उपसङ्गमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो—“अहं,
भन्ते, सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०...
एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सोहं, भन्ते, सङ्खं तासं आपत्तीन् या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना
तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं याचामी”ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

B. 135

३९. “व्यत्तेन^२ भिक्षुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो ।^{२०}
अयं इत्थन्नामो भिक्षु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाह-
प्पटिच्छन्ना...पे०...एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्खं तासं आपत्तीन् या आपत्ति
दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो
इत्थन्नामस्स भिक्षुनो तासं आपत्तीन् या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधान-
परिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

R. 52

25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्षु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो

१. एकाहप्पटिच्छन्ना—सी०, स्या०, रो० । २. व्यत्तेन—सी०, रो० ।

आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना ...पे०... एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्गं तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं याचति । सङ्खो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना; तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नो सङ्खेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

सब्बचिरप्पटिच्छन्नअग्घसमोधानं

B. 136 10 ४०. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु सम्बहुल सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना, द्वे आपत्तियो द्वीहप्पटिच्छन्नायो,^१ तिस्सो आपत्तियो तीहप्पटिच्छन्नायो,^२ चतस्सो आपत्तियो चतूहप्पटिच्छन्नायो, पञ्च आपत्तियो पञ्चाहप्पटिच्छन्नायो, छ आपत्तियो छाहप्पटिच्छन्नायो, सत्त आपत्तियो सत्ताहप्पटिच्छन्नायो, अट्ठ आपत्तियो अट्ठाहप्पटिच्छन्नायो, नव आपत्तियो नवाहप्पटिच्छन्नायो, दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, सम्बहुल सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०...दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो तस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो^३ तासं अग्घेन समोधानपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

20 “तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, सम्बहुल सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०...दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सोहं, भन्ते, सङ्गं तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

25 ४१. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो— सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुल सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना ...पे०...दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्गं तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकळं सङ्खो

१. द्वीहप्पटिच्छन्ना—सी०, रो० । २. तीहप्पटिच्छन्ना—सी०, रो० । ३. सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो—सी०, स्था०, रो० ।

इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०...दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं ५ याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खति, सो भासेय्य । B. 137

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...। 10

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

द्वेमासपरिवासो

४२. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि -- “अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो 15 आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य” ति । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो^१ ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि -- “अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटि- 20 च्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य ति । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य” ति । 25

सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि -- ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि 30 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य’ ति । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । B. 138

तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’
५ ति । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं । तस्स मे
सङ्खो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स
लज्जीधम्मो ओक्कमि — यन्नूनाहं सङ्खं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमास-
परिवासं याचेय्यं ति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो’ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो तस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
१० द्वेमासपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्खं उपसङ्गमित्वा, एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा, वुट्ठानं
भिक्खूनं पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अञ्जलिं पमाहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘अहं,
भन्ते, द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — अहं
खो द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्खं एकस्सा
१५ आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया
द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटि-
च्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे
सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे
सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया
२० द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया द्वेमास-
प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — यन्नूनाहं सङ्खं इतरिस्सा
पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं ति । सोहं, भन्ते, सङ्खं इतरिस्सा
पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचामीति ।

B. 139

R. 54 25

“दुतियं पि याचित्तब्बो । तत्तियं पि याचित्तब्बो ।

४३. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो ।
अयं इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स
एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्खं
एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सो सङ्खं एकस्सा
३० आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्खो एकस्सा आपत्तिया

द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ति । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटि-⁵ च्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं ति । सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

10

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमास-^{B. 140} परिवासं याचेय्यं’ति । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स ¹⁵ लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ति । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ²⁰ ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं ति । सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

25

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

द्वे मासा परिवसितब्बविधि

४४. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्प-³⁰ चुल्लवग्गो-१५

१. ओक्कमति-सी०, रो० । २. नस्सरति-म० ।

सरिं, एकं आपत्तिं न सरिं । सोहं सङ्घं यं आपत्तिं सरिं, तस्सा मे आपत्तिया द्वेमास-
प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
द्वेमासपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं सरामि । यच्चूनाहं सङ्घं इतरिस्सा
पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं'ति । सो सङ्घं इतरिस्सा पि
आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया ५
द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे
मासा परिवसितब्बा ।

४७. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो; एकाय आपत्तिया निब्बेमतिको, एकाय आपत्तिया वेमतिको । सो सङ्घं याय
आपत्तिया निब्बेमतिको तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स 10
सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरिस्सा
पि आपत्तिया निब्बेमतिको होति । तस्स एवं होति—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एकाय आपत्तिया निब्बेमतिको, एकाय आपत्तिया वेमतिको ।
सोहं सङ्घं याय आपत्तिया निब्बेमतिको तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं
याचिं । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । सोहं 15
परिवसन्तो इतरिस्सा पि आपत्तिया निब्बेमतिको । यच्चूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया
द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमास-
प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
द्वेमासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

४८. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-20 B. 143
प्पटिच्छन्नायो; एका आपत्तिं जानप्पटिच्छन्ना,^१ एका आपत्तिं अजानप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घं
तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं
द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्बो भिक्खु आगच्छति
बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^२ मेघावी लज्जी
कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति—‘किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्सायं 25
भिक्खु परिवसती’ ति ? ते एवं वदेन्ति—‘अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एका आपत्तिं जानप्पटिच्छन्ना,^१ एका आपत्तिं अजान-
प्पटिच्छन्ना । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति’ । तस्स
सङ्घो तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । ताथो अयं, आवुसो,
भिक्खु आपन्नो, तासायं भिक्खु परिवसती’ति । सो एवं वदेति—‘यायं, आवुसो, आपत्ति 30

१. जानपटिच्छन्ना-सी०, स्या०, रो० । २. व्यत्तो-सी० । ३. अजानपटिच्छन्ना-सी०, स्या०,
रो० । ४. याचि-रो०, स्या० ।

जानप्पटिच्छन्ना, धम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं; धम्मत्ता^१ रहति । या च स्वायं, आवुसो, आपत्ति अजानप्पटिच्छन्ना, अधम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं; अधम्मत्ता न रहति । एकस्सा, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो^२ति ।

४९. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्प-
 ५ टिच्छन्नायो;^३ एका आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना^४, एका आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना^५ । सो
 सङ्घं तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं
 द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्बो भिक्खु आगच्छति
 बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति — ‘किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्सायं भिक्खु
 १० परिवसती’ति ? ते एवं वदेन्ति — ‘अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि
 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एका आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना ।
 सो सङ्घं तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो तासं
 B 144 आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो;
 तासायं भिक्खु परिवसती’ति । सो एवं वदेति — ‘यायं, आवुसो, आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना
 १५ धम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं; धम्मत्ता रहति । या च स्वायं, आवुसो, आपत्ति
 असरमानप्पटिच्छन्ना, अधम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं; अधम्मत्ता न रहति^६ ।
 एकस्सा, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो^७ति ।

५०. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नायो; एका आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना^१, एका आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना । सो
 २० सङ्घं तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं
 द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्बो भिक्खु आगच्छति
 बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति — ‘किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्सायं
 भिक्खु परिवसती’ ति ? ते एवं वदेन्ति — ‘अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
 २५ आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एका आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति वेमति-
 कप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स
 सङ्घो तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो,
 भिक्खु आपन्नो; तासायं भिक्खु परिवसती’ ति । सो एवं वदेति — ‘यायं, आवुसो, आपत्ति^२
 निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना, धम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं; धम्मत्ता रहति । या च स्वायं,

१. धम्मत्ता-स्या० । २. द्वेमासपटिच्छन्नायो-सी०, स्या०, रो० । ३. सरमानपटिच्छन्ना-सी०,
 स्या०, रो० । ४. असरमानपटिच्छन्ना-म० । ५. व्यत्तो-सी० । ६. रहति-सी०, स्या० । ७. निब्बे-
 मतिकपटिच्छन्ना-सी०, स्या०, रो० ।

आवुसो, आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना अधम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं; अधम्मत्ता न रुहति । एकस्सा^१, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो” ति ।

५१. तेन खो पन समयेन अञ्जत्तरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो^२ । तस्स एतदहोसि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमास- 5 परिवासं याचेय्यं” ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो^३ ओक्कमि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं 10 याचेय्यं’ ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं^४ याचेय्यं” ति ।

R 56

B. 145

सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं खो, आवुसो, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं 15 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमास- 20 प्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं 25 याचेय्यं’ ति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^५ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो—अहं,

१. एतस्सा-रो० । २. द्वेमासप्पटिच्छन्नायो-सी०, स्या०, रो० । ३. लज्जिधम्मो-सी०, स्या०, रो० । ४. मासं परिवासं-म०, रो० । ५. ते भिक्खु भगवतो-स्या० ।

याचेय्यं' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि' — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्यं' ति । सोहं सङ्घं 5 द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्यं' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देति । 10 यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति । 15

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५३. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास- B. 148 प्पटिच्छन्नायो । तस्स एवं होति — 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमास- प्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्यं' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो 20 द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्यं' ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं 25 द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्यं' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं यं मासं निब्बेमतिको तं मासं परिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि मासं निब्बेमतिको । यन्नूनाहं सङ्घं द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं इतरं पि मासं परिवासं याचेय्यं' ति । सो सङ्घं द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं इतरं पि मासं परिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं इतरं पि मासं परिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा । 5

५७. "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्यटिच्छन्नायो; एको मासो जानप्यटिच्छन्नो,^१ एको मासो अजानप्यटिच्छन्नो^२ । सो सङ्घं द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^३ मेधावी लज्जी^४ कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति — 'किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्सायं भिक्खु परिवसती' ति ? ते एवं वदेन्ति — 'अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्यटिच्छन्नायो । एको मासो जानप्यटिच्छन्नो, एको मासो अजानप्यटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो^५ तासायं भिक्खु परिवसती' ति । सो एवं वदेति — 'य्वायं, आवुसो, मासो जानप्यटिच्छन्नो धम्मिकं तस्स मासस्स परिवसदानं; धम्मत्ता^६ रूहति^७ । यो च रूवायं, आवुसो, मासो अजानप्यटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवसदानं; अधम्मत्ता^८ न रूहति । एकस्स,^९ आवुसो, मासस्स भिक्खु मानचारहो' ति ।

५८. "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्यटि-
च्छन्नायो; एको मासो सरमानप्यटिच्छन्नो^१, एको मासो असरमानप्यटिच्छन्नो^२ । सो सङ्घं द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमास-
प्यटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति — 'किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्सायं भिक्खु^३ परिवसती' ति ? ते एवं वदेन्ति — 'अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्यटिच्छन्नायो; एको मासो सरमानप्यटिच्छन्नो, एको मासो असरमानप्यटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्यटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो

१. जानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । २. अजानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । ३. व्यत्तो-सी०, रो० । ४. धम्मता-स्या० । ५. रूहति-सी०, स्या०, रो० । ६. अधम्मता-स्या० । ७. एतस्स-स्या० । ८. सरमानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । ९. अस्सरमानप्यटिच्छन्नो-म० ।

तासायं भिक्खु परिवसती'ति । सो एवं वदेति — 'य्वायं, आवुसो, मासो सरमानप्पटिच्छन्नो धम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; धम्मत्ता रूहति । यो च ख्वायं, आवुसो, मासो असरमानप्पटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; अधम्मत्ता न रूहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

- 5 ५९. "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्बो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
- 10 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति — 'किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्सायं भिक्खु परिवसती'ति ? ते एवं वदन्ति — 'अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्वित्रं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु
- 15 आपन्नो तासायं भिक्खु परिवसती'ति । सो एवं वदेति — 'य्वायं, आवुसो, मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो धम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; धम्मत्ता रूहति । यो च ख्वायं, आवुसो, मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; अधम्मत्ता न रूहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

सुद्धन्तपरिवासो

- B. 152 ६०. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो
- 20 होति । सो^१ आपत्तिपरियन्तं न जानाति; रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो भिक्खूनं आरोचेति — "अहं, आवुसो, सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि; आपत्तिपरियन्तं न जानामि, रत्तिपरियन्तं न जानामि; आपत्तिपरियन्तं न सरामि, रत्तिपरियन्तं न सरामि; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं"ति ?
- R. 59 25 भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसुं ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

"तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०...एवमस्स वचनीयो — 'अहं, भन्ते, सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्तं न जानामि, रत्तिपरियन्तं

न जानामि; आपत्तिपरियन्तं न सरामि, रत्तिपरियन्तं न सरामि; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सोहं, भन्ते, सङ्खं तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं याचामी'ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

६१. “ब्बत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्तं न^५ जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो^{१०} आपज्जि । आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं याचति । सङ्खो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B. 153

15

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नो सङ्खेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासो । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

६२. “एवं च^१ खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो; एवं परिवासो दातब्बो^१ । कथं च, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ? आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न^{२०} जानाति; आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति; आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

25

“आपत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति; आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं न सरति; आपत्तिपरियन्ते^{३०} वेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

R. 60

१. रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. एवं परिवासो दातब्बो' ति पाठो सी० पोत्थके नत्थि ।

“आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं न सरति; आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति; रत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, B. 154 5 एकच्चं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं न सरति; रत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं न सरति; आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको; रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो । एवं खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

६३. “कथं च, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो ? आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्तं 10 जानाति; आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्तं सरति; आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं जानाति; आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो ।

15 “आपत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति, रत्तिपरियन्तं जानाति; आपत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं न सरति, रत्तिपरियन्तं सरति; आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो । एवं खो, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो”ति^१ ।

परिवासो निट्ठितो ।

§ ३. चत्तालीसकं

६४. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु परिवसन्तो विब्भमि । सो पुन 20 पञ्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पदं याचि । भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसुं ।

(१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो विब्भमति । विब्भन्तकस्स^३, भिक्खवे, परिवासो न रूहति^४ । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो सामणेरो होति । सामणेरस्स, भिक्खवे, B. 155 25 परिवासो न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

१. स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । २. ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ३. विब्भन्तस्स—सी० । ४. रूहति—सी०, स्या०, रो० ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो उम्मत्तको होति । उम्मत्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अनुम्मत्तको होति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो खित्तचित्तो होति । खित्तचित्तस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अखित्तचित्तो होति, तस्स तदेव पुरिमं ५ R. 61 परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो वेदनट्ठो^१ होति । वेदनट्ठस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अवेदनट्ठो होति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति^२ । 10 उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति,^३ तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो । 15

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

B. 156

६५. (९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो विब्भममति । 20 विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो^४ । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(१०-१६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो सामणेरो होति ...पे०...उम्मत्तको होति...पे०...खित्तचित्तो होति...पे०...वेदनट्ठो होति...पे०... 25 आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिय्यति...पे०...आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खिपिय्यति^५ ...पे०...पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

१. वेदनाट्ठो—म० । २. उक्खिपिय्यति—सी०, स्या०, रो० । ३. ओसारीयति—सी०; ओसारियति—स्या०, रो० । ४. रो० पोत्थके नत्थि । ५. उक्खिपीयति—सी०; उक्खिपियति—स्या०, रो० ।

६६. (१७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदानं न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । तस्स भिक्खुनो मानत्तं दातब्बं ।

(१८-२४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो सामणेरो होति...पे०... उम्मत्तको होति...पे०...खित्तचित्तो होति...पे०...वेदनट्ठो होति...पे०...आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति...पे०...आपत्तिया अप्पट्टिकम्मे, उक्खिपिय्यति...पे०...पापिकाय दिट्ठिया, अप्पट्ठिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदानं न रूहति । सो चे पुन ओसारिय्यति,^१ तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । तस्स भिक्खुनो मानत्तं दातब्बं ।

10 ६७. (२५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तं चरन्तो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तचरिया न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो; यं मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, यं मानत्तं चिण्णं सुचिण्णं, अवसेसं चरितब्बं ।

B. 157

(२६-३२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तं चरन्तो सामणेरो होति . पे०... उम्मत्तको होति . पे०...खित्तचित्तो होति...पे०...वेदनट्ठो होति...पे०...आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति...पे०...आपत्तिया अप्पट्टिकम्मे, उक्खिपिय्यति...पे०...पापिकाय दिट्ठिया, अप्पट्ठिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तचरिया न रूहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो; यं मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, यं मानत्तं चिण्णं सुचिण्णं, अवसेसं चरितब्बं ।

20 ६८. (३३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, अब्भानं न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो; यं मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, यं मानत्तं चिण्णं सुचिण्णं । सो भिक्खु अब्भेतब्बो ।

(३४-४०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो सामणेरो होति...पे०... उम्मत्तको होति...पे०...खित्तचित्तो होति...पे०...वेदनट्ठो होति...पे०...आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति...पे०...आपत्तिया अप्पट्टिकम्मे, उक्खिपिय्यति...पे०...पापिकाय दिट्ठिया, अप्पट्ठिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, अब्भानं न रूहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो; यं मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, यं मानत्तं चिण्णं सुचिण्णं । सो भिक्खु अब्भेतब्बो ।

R. 62

चत्तालीसकं^२ समत्तं ।

§ ४. छत्तिसकं

६९. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा^१ अप्पटिच्छन्नायो^२ । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(४-९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो...पे०...अपरिमाणा पटिच्छन्नायो...पे०... 10 अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो ...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१०-३६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो...पे०...मानत्तं चरन्तो 15 ...पे०... (यथापरिवासं तथा वित्थारेतब्बं) अढ्मानारहो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा अप्पटिच्छन्नायो... पे०...परिमाणा पटिच्छन्नायो... पे०... परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि...पे०...अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो ...पे०...अपरिमाणा पटिच्छन्नायो...पे०...अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो...पे०...परिमाणायो पि 20 अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

छत्तिसकं समत्तं ।

§ ५. मानत्तसतकं

७०. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छदेत्वा^३ विब्भमति । सो चे^४ पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । 25 तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो मानत्तं दातब्बं ।

१. परिमाणायो-सी०, स्या० । २. अपटिच्छन्नायो-सी०, रो० । ३. अपटिच्छदेत्वा-सी०, रो० । ४. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

आपत्तियो पुब्बे अस्सरत्तिवा^१ नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरत्तिवा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमसिं आपत्तिकस्त्वन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्त्वा मानत्तं दातब्बं ।

(१४) “इध पन्, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति ।

B. 162 एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो
छादेति; या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विन्ममत्वा पुन उपसम्पन्नो
या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति; या
आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति^३ । तस्स,
भिक्षवे, भिक्षुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिकवन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं
दत्त्वा मानत्तं दातव्वं ।

10 (१५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति; या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति; या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो
15 पुरिमस्सिं च पच्छिमस्सिं च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्त्वा मानत्तं दातब्बं ।

(१६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति; या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति; या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्त्वा मानत्तं दातव्वं ।

७४. (१७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि आपत्तिकस्सन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्त्वा मानचं दातब्बं ।

३० (१८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति ।

१. असरित्वा-सी०, स्या०, रो० । २. नच्छादेति-सी० ।

एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सिं च पच्छिमस्सिं च 5 आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानसं दातव्वं ।

(१९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो 10 पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति^१ । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सिं च पच्छिमस्सिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानसं दातव्वं ।

(२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति^१ । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको 15 ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सिं च पच्छिमस्सिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानसं दातव्वं । 20

७५. (२१-१००) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा^१ सामणेरो होति...पे०...उम्मत्तको होति...पे०...खित्त-चित्तो होति...पे०... (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतव्वं) वेदनट्ठो^२ होति...पे०...तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि... पे०...एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति...पे०...एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति 25 R. 65 ...पे०...एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्ठो होति । सो पुन अवेदनट्ठो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता

आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति...पे०...या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति...पे०...या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति...पे०...या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि' ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्त्वा मानचं दातब्बं ।

मानत्तसत्तकं^१ निड्डितं ।

§ ६. समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सतं

10 ७६. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
B. 165 आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा^१ विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो
नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिक्खित्तब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो
15 छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिक्खित्तब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय
आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो
नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिक्खित्तब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं
20 पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो
छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिक्खित्तब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय
आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

25 ७७. (५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
R. 66 आपत्तियो आपज्जति । तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो
विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति;

१. नच्छादेसि-सी० । २. मानत्तसत्त-म० । ३. अपटिच्छादेत्वा सी०, रो० ।

(११) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति; या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विन्ममित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति; या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति । सो भिक्खु मूलय पटिक्खित्तव्वो । यथापटिक्खन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातव्वो ।

(१२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति; या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

15 ७९. (१३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति; या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्यन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा^१ नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा 20 सरित्वा नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिक्खित्तब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति; या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति ।
 २५ सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति । सो भिक्खु मूलय पटिक्खिसितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१५) “इष पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल्य सङ्घादिसेसा
30 आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या

१. असरित्वा-सी, स्या०, रो० । २. नच्छादेति-म० ।

आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति; या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विभ्रममत्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरत्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरत्वा छादेति; या आपत्तियो पुब्बे अस्सरत्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरत्वा नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

5

(१६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति; या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति; या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा 10 छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिक्खित्तब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

B. 169

८०. (१७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादि-
सेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु
वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको,¹⁵
ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको
छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको
नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सि-
तब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१८) “इथ पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुलं सङ्घादिसेसा²⁰ आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटि-²⁵ च्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकचासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकचासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छदेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छदेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छदेसि ता ३० आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छदेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छदेसि ता

B. 170

आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटि-
च्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको ।
यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो
नच्छादेति । सो^१ विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता
आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स
आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

८१. (२१-१००) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला
सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामण़ेरो होति...पे०...उम्मत्तको
होति...पे०...खित्तचित्तो होति...पे०...वेदनट्ठो होति...पे०...तस्स होन्ति
आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि (यथा हेट्ठा वित्थारितं तथा वित्थारेतब्बं)
...पे०... एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति...पे०... एकच्चा
आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति...पे०... एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको,
एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु
आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्ठो होति । सो पुन अवेदनट्ठो
हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको
नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको
नच्छादेति...पे०...या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको छादेति...पे०...या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति^२; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको नच्छादेति...पे०...या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति^३; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स
आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

B. 171

८२. (१०१-३२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो...पे०...मानत्तं
चरन्तो...पे०...अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा
अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति...पे०...(मानत्तारहो च मानत्तचारी च अब्भानारहो च यथा
परिवासो वित्थारितो तथा वित्थारेतब्बो)

८३. (३२१-४००) “इध पन, भिक्षवे, भिक्षु अन्मानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपजित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणेरो होति...पे०...उम्मत्तको होति ...पे०...खित्तचित्तो होति...पे०...वेदनट्टो होति...पे०...तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि...पे०...एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति...पे०...एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति . पे०... 5 एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्टो होति । सो पुन अवेदनट्टो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति...पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको 10 छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति...पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति... पे०...या आपत्तियो पुब्बे 15 निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्षु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

B. 172

R. 67

समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सतं निद्रितं ।

§ ७. परिमाणादिवारअट्ठकं

८४. “इध पन, भिक्षवे, भिक्षु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपजित्वा परिमाणा^१ अप्पटिच्छादेत्वा^२...पे०...अपरिमाणा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०...एकनामा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०...नानानामा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०...सभागा अप्पटिच्छादेत्वा 20 ...पे०...विसभागा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०...ववत्थिता अप्पटिच्छादेत्वा...पे०... सम्भिन्ना अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति...पे०...(यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतब्बं)

परिमाणादिवारअट्ठकं निद्रितं^३ ।

§ ८. द्वेभिक्षुवारएकादसकं

८५. (१) “द्वे भिक्षू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेस-

१. परिमाणायो-स्या० । २. अपटिच्छादेत्वा-सी०, रो० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।
चुल्लवग्गो-१८

दिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति^१ । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स^२ परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

B. 173

(२) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे वेमतिका होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स^३ परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

(३) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

(४) “द्वे भिक्खू मिस्सकं आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । 10 एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

(५) “द्वे भिक्खू मिस्सकं आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

15 (६) “द्वे भिक्खू सुद्धकं आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । उभो पि यथाधम्मं कारापेतब्बा ।

(७) “द्वे भिक्खू सुद्धकं आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सुद्धकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । उभो पि यथाधम्मं 20 कारापेतब्बा ।

(८) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एकस्स होति आरोचेस्सामी ति, एकस्स होति न आरोचेस्सामी^३ ति । सो पठमं 25 पि यामं छादेति, दुतियं पि यामं छादेति, ततियं पि यामं छादेति—उट्ठिते^४ अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

B. 174

(९) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते गच्छन्ति आरोचेस्सामा ति । एकस्स अन्तरामग्गे मक्खधम्मो उप्पज्जति न आरोचेस्सामी ति । सो पठमं पि यामं छादेति, दुतियं पि यामं छादेति, ततियं पि यामं

१. न छादेति-स्या०, रो० । २. यथापटिच्छन्नानच्चस्स-सी० । ३. नारोचेस्सामी ति-स्या० । ४. उद्धस्ते-सी०; उद्धते-रो० ।

छादेति — उट्टिते अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथा-पटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

(१०) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते उम्मत्तका होन्ति । ते पच्छा अनुम्मत्तका हुत्वा एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं । 5

(११) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते पातिमोक्खे उद्धिस्समाने एवं वदन्ति—‘इदानीं खो मयं जानाम—अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती’ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं । 10

द्वेभिक्खुवारएकादसकं निट्ठितं ।

§ ९. मूलायअविसुद्धिनवकं

८६. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो^१ अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं^२ मूलायपटिकस्सनं याचति । तं¹⁵ सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति; अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B. 175

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि²⁰ सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति; अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु²⁵ अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

R. 69

१. वदेन्ति—सी०, स्या०, रो० । २. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. परिमाण—रो० ।

४. अन्तराआपत्तीनं—म० ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
5 परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलयपटि-
कस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन
ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो,
भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
10 परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि
सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं
समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
अपरिमाणायो^१ अप्पटिच्छन्नायो...पे०...अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो...पे०...अपरि-
B 176 माणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि
15 अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलयपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो
अन्तरा आपत्तीनं मूलय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन
समोधानपरिवासं देति; अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु
अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
20 परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि
सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं
समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलयपटिकस्सनं
याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन,
R. 70 25 धम्मेन समोधानपरिवासं देति; अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे,
भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि
सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं
30 समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति

परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो^१ पि । सो सङ्खं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन; धम्मेन समोधानपरिवासं देति; अधम्मेन मानत्तं देति; अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

मूलाय अविसुद्धिनवकं^२ निट्ठितं ।

§ १०. दुतियनवकं*

८७. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आप- 5 B. 177
ज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्खो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा^३ अप्पटि-
च्छन्नायो^४ । सो सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं
मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं^५ देति; 10
धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(२) इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि
सम्भिन्नं पि । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्खो तासं आपत्तीनं
समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति 15

१. अपटिच्छन्नायो-सी०, रो० । २. मूलाविसुद्धिनवकं-रो० । ३. परिमाणायो-सी०, स्या० ।

४. अपटिच्छन्नायो-रो० । ५. एत्थ ‘अधम्मेन समोधानपरिवासं देति’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि ।

* एत्थ म० पोत्थकस्स अधोलिपियं इदं वुत्तं होति-‘इदं नवकं पोरानपोत्थकेसु अविसुद्धिवसेनेव
आगतं, वुच्चमानततियनवकेन च संसट्ठं । तं पटिविसोधकेहि असंसट्ठं कचा विसुं पतिट्ठापितं । सीहलस्याम-
पोत्थकेसु पन तं विसुद्धिवसेनेव आगतं । तं पनेवं वेदितव्वं—

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी० स्या०)

८७. (१-३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो
आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्खं तासं
आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्खो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो
परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अपटिच्छन्नायो
...पे०...परिमाणायो पटिच्छन्नायो...पे०...परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो 20
पि । सो सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलाय
पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन
मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B. 178

परिमाणा पटिच्छन्नायो^१ । सो सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

५ (३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्खो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि^२ । सो सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तरा-

R. 71

१० आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B. 179

(४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्खो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो...पे०...अपरिमाणा पटिच्छन्नायो...पे०...अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

१. एत्थ ‘परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि...परिमाणा पटिच्छन्नायो’ इति पाठो रे० पोत्थके अत्थि । २. परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० ।

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी०, स्या०)

(४-६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्खो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अपटिच्छन्नायो...पे०...अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि । सो सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि... पे०...ववत्थितं पि सम्भिनं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं ५ मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०... ववत्थितं पि सम्भिनं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो 10 अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि । 15

B. 180

दुतियनवकं निट्ठितं ।

§ ११. ततियनवकं

८८. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि,

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी०, स्या०)

(७-९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिनं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो 20 अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अपटिच्छन्नायो...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो... पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन अट्टानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । 25 सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

मूलाय विसुद्धिनवकं निट्ठितं ।

B. 181

ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्खो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, 5 अधम्मेन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो^१ । सो तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमाआपत्तीनं^२ अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं^३ अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एवं होति - ‘अहं खो सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सोहं सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो तासं 10 आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो^४ । सोहं सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलाय-पटिकस्सनं^५ याचिं । तं मं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो । सोहं तस्मिं भूमियं 15 ठितो पुरिमाआपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरामि । यच्चूनाहं सङ्खं पुरिमाआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च मूलायपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं; धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं^६ ति । सो सङ्खं पुरिमाआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपरा-आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, 20 धम्मेन समोधानपरिवासं; धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । तं सङ्खो पुरिमाआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B. 182

(२) “इध पुन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति 25 परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्खो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो^६ । सो सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सति,

१. परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० । २. पुरिमानं आपत्तीनं-रो० । ३. अपरापत्तीनं-रो० ।

४. परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० । ५. मूलाय पटिकस्सनं-सी०, स्या०, रो० । ६. एत्थ ‘परिमाणायो पटिच्छन्नायो...पे०...परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो (अपटिच्छन्नायो-सी०) पि’ इति पाठो.सी०, स्या० पोत्थकेषु अस्ति ।

अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो^१ । सो तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं^२ अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एवं होति—‘अहं खो सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सोहं सङ्घं तासं^३ आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा पटिच्छन्नायो । सोहं सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलयपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलय पटिकस्सि, अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि^४ परिमाणा पटिच्छन्नायो । सोहं तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं^५ अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाहं सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तरा-आपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलयपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं^६ ति । सो सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च मूलयपटिकस्सनं^७ याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । तं सङ्घो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलयपटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B. 183

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति^८ परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो^९ पि । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलयपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं^{१०} देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एवं होति—‘अहं

R. 72

१. एत्थ ‘परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि । २. पुरिमाआपत्तीनं—सी०, स्या० । ३. अपरापत्तीनं—स० । ४. एत्थ ‘अपरिमाणायो अपटिच्छन्नायो...पे०...अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो...पे०...अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि ।

खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...
 ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सोहं सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे
 सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला
 सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा^१ पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोहं
 ५ सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि
 अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसामी
 ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा पटिच्छन्नायो
 पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोहं तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो
 सरामि, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाहं सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं
 १० अन्तराआपत्तीनं^२ च, अपराआपत्तीनं^३ अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन
 कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं^४ ति । सो
 सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटि-
 कस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं,
 B. 184 धम्मेन अब्भानं । तं सङ्घो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तरा-
 १५ आपत्तीनं च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं
 देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
 परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि
 सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं
 २० समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
 अपरिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो... पे०...अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो...पे०...अपरि-
 माणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि...पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि
 अप्पटिच्छन्नायो^५ । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो
 अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन
 २५ समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो...पे०...तं सङ्घो पुरिमाआपत्तीनं
 अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन
 कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन
 अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

१. परिमाणायो-सी०, स्या० । २. अन्तरापत्तीनं-म० । ३. अपरापत्तीनं-म० । ४. एत्थ
 ‘सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो - ...अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो’ इति ठाने
 ‘सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अपटिच्छन्नायो’ इति पाठो सी०,
 स्या० पोत्थकेसु अत्थि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलयपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलय पटिकस्सति 5 अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरि- B. 185 माणायो पि पटिच्छन्नायो । सो तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं अन्तरा आपत्तियो सरति । तस्स एवं होति — ‘अहं खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सोहं 10 सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सोहं सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलयपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला 15 सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सोहं तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं^१ अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं^२ अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाहं सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं^३ च, मूलयपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं’ ति । सो सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपरा- 20 आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलयपटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । तं सङ्घो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तरा- आपत्तीनं च, अपरा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च, मूलयपटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

25

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे०...ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलयपटिकस्सनं याचति । 30 B. 186

तं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं अन्तरा-
 ५ आपत्तियो सरति । तस्स एवं होति — ‘अहं खो सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि सम्मिन्नं पि । सोहं सङ्खं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्खो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि
 १० अप्पटिच्छन्नायो पि । सोहं सङ्खं अन्तराआपत्तीनं मूलयपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्खो अन्तराआपत्तीनं मूलय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोहं तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं
 १५ अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाहं सङ्खं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलयपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं’ ति । सो सङ्खं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलयपटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । तं
 २० सङ्खो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि” ।

तत्तियनवकं निट्ठितं ।

समुच्चयक्खन्धकं निट्ठितं तत्तियं ।

§ १२. तस्सुदानं

B. 187

अप्पटिच्छन्ना^१ एकाह - द्वीह - तीह - चतूह च ।

पञ्चाहपक्खदसानं आपत्तिमाह महामुनि^१ ॥

१. समुच्चयक्खन्धको तत्तियो-म० । २. अपटिच्छन्ना-सी०, रो० । ३. ‘पञ्चाहपक्खदसानं आप-
 त्याह सुद्धन्तो मुनि’-सी०; ‘पञ्चाह च पक्खदसानं आपत्तिमाह महामुनि’-रो०; ‘पञ्चाहपक्खदसादीनं
 आपत्तीनं मासा च महापरिसुद्धन्तो च’-स्या० ।

सुद्धन्तो च विब्भन्तो परिमाणमुखं द्वे भिक्खू ।
 तत्थ सञ्जिनो द्वे यथा वेमत्तिका तथेव च^१ ॥
 मिस्सकदिट्ठिनो द्वे च असुद्धकेकदिट्ठिनो द्वे चेव सुद्धदिट्ठिनो ।
 तथेव च एको छादेति अथ पक्खमितेन च^२ ॥
 उम्मत्तकदेसनं च मूला अट्टारस विसुद्धतो^३ ।
 आचरियानं विभज्जपदानं^४ तम्बपणिदीपप्पासादकानं^५ ।
 महाविहारवासीनं वाचना सद्धम्मद्वितिया ति ॥

5

समुच्चयक्खन्धकं निद्वितं ।

— ० —

१. 'विब्भन्तो परिमाणासु च द्वे भिक्खू तत्थ सञ्जिनो । द्वे वेमत्तिका मिस्सकदिट्ठिनो मिस्सके गरुक्कदिट्ठिनो' इति पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि; 'सुद्धन्तो च विब्भन्तो परिमाणमुखं द्वे भिक्खू तत्थ सञ्जिनो । द्वे वेमत्तिका मिस्सकदिट्ठिनो असुद्धकेकदिट्ठिनो सुद्धदिट्ठिनो तथेव च' इति पाठो रो० पोत्थके एत्थ अत्थि; 'विब्भन्तो परिमाणा द्वे भिक्खू तत्थसञ्जिनो । द्वे वेमत्तिका मिस्सकदिट्ठिनो मिस्सकामिस्सकदिट्ठिनो' इति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके अत्थि । २. 'मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो सुद्धके गरुक्कदिट्ठिनो । सुद्धदिट्ठि च छादेति अथ पक्खमितेन च' इति पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि; 'एको छादेति अथ पक्खमितेन च'—रो०; 'असुद्धकेव दिट्ठिनो सुद्धदिट्ठिनो तथेव च । एको छादेति न छादेति अथ पक्खमितेन च' इति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके अत्थि । ३. 'उम्मत्तकदेसनञ्च मुलायपटिविसुद्धतो'—सी०; 'उम्मत्तकदेसनञ्च मूला पट्टारस विसुद्धतो'—रो०; 'उम्मत्तकदेसनञ्च मूलट्टारस विसुद्धतो'—स्या० । ४. विभज्जवासीनं—सी० । ५. तम्बपणिदीपप्पासादकानं—सी० ।

४. समथक्खन्धकं

§ १. सम्मुखाविनयो

B. 188

R. 73

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मनि करोन्ति — तज्जनीयं^१ पि, नियस्सं^२ पि, पब्बाजनीयं^३ पि, पटिसारणीयं^४ पि, उक्खेपनीयं^५ पि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति स्विग्यन्ति^६ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीयं पि, नियस्सं पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीयं पी” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मनि करोन्ति — तज्जनीयं पि, नियस्सं पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीयं पी” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं,^७ भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पतिरूपं^८ अस्सामणकं अक्कप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीयं पि, नियस्सं पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीयं पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं,^९ भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२० “न, भिक्खवे, असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मं कातब्बं — तज्जनीयं वा, नियस्सं वा, पब्बाजनीयं वा, पटिसारणीयं वा, उक्खेपनीयं वा । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२. “अधम्मवादी पुगलो अधम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादी सङ्घो । धम्मवादी पुगलो धम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सङ्घो ।

कण्हपक्खनवकं

३. (१) “अधम्मवादी पुगलो धम्मवादिं पुगलं^१ सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति

१. तज्जनीयं-रो० । २. निस्सयं-रो० । ३. पब्बाजनीयं-रो० । ४. पटिसारणीयं-रो० । ५. उक्खेपनीयं-रो० । ६. स्वीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ७. अननुच्छवियं-रो० । ८. अप्पतिरूपं-स्या० । ९. धम्मवादीपुगलं-सी० ।

अनुपेक्षेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वूपसम्पत्ति, अधम्मेन वूपसम्पत्ति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन^१ । R. 74

(२) “अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुत्ताविनयपतिरूपकेन ।” B. 189

(३) “अधम्मवादी पुगगलो धम्मवादिं सङ्खं^१ सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(४) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादिं पुगलं^१ सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं^{१०} गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(५) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सम्बहुले सज्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दासेन्ति अनुदसेन्ति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्युसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एवं चेत्” अधिकरणं वृषसम्मति, अधम्मेन वृषसम्मति सम्मुखविनयपतिरूपकेन । 15

(६) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादिं सङ्घं सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खन्ति अनुपेक्खन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि,^५ इमं रोचेही^६ ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(७) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादिं पुग्गलं सब्बापेति निज्झापेति पेक्खेति २० अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वृषसम्मति, अधम्मेन वृषसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(८) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्जापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एवं चेतं अधिकरणं वृषसम्मति, अधम्मैन वृषसम्मति सम्मुखविनयपरिरूपकेन ।” 25

(९) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादिं सङ्घं सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वृषसम्भति, अधम्मेन वृषसम्भति सम्भुखाविनयपतिरूपकेन ।

कण्हपवखनवकं निद्धितं ।

१. सम्मुखविनयपटिरूपकेन-रो०, स्या० । २. धम्मवादीसङ्घं-सी० । ३. धम्मवादीपुत्रालं-सी० ।

४. एवं चे तं-सी० । ५. गण्ढथ-म० । ६. रोचेथा-म० ।

सुक्कपक्खनवकं

४. (१) “धम्मवादी पुग्गलो अघम्मवादिं पुग्गलं^१ सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वूपसम्पत्ति, धम्मेन वूपसम्पत्ति सम्मुखविनयेन ।

(२) “धम्मवादी पुग्गलो अधम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति ॥ अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वृपसम्मति, धम्मेन वृपसम्मति सम्मुखाविनयेन ।

(३) “धम्मवादी पुग्गलो अधम्मवादिं सङ्घं सञ्जापेति निज्जापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि,^१ इमं रोचेही^२ ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वृपसम्भति, धम्मेन वृपसम्भति सम्मुखविनयेन ।

10 (४) “धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादिं पुगलं सज्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखविनयेन ।

(५) “धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं 15 गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वृषसम्मति, धम्मेन वृषसम्मति सम्मुखाविनयेन ।

(६) “धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादिं सङ्घं सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दास्सेन्ति अनुदास्सेन्ति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वृपसम्भति, धम्मेन वृपसम्भति सम्मुखविनयेन ।

(७) “धम्मवादीं सङ्घो अधम्मवादिं पुग्गलं सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति
²⁰ अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि,
इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखविनयेन ।

(८) “धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचैथा ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वृप्सम्मति, धम्मेन वृप्सम्मति सम्मुखाविनयेन ।

25 (९) “धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादिं सङ्घं सञ्जापेति निज्जापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत्तं अधिकरणं वृपसम्भति, धम्मेन वृपसम्भति सम्मुखाविनयेना” ति ।

सुक्ष्मपक्खनवकं निष्ठितं ।

§ २. सतिविनयो

५. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्सता दब्बेन मल्लपुत्तेन जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकत्तं होति । यं किञ्चि सावकेन पत्तब्बं सब्बं तेन अनुप्पत्तं होति । नत्थि चस्स किञ्चि उत्तरिकरणीयं,^१ कत्तस्स वा पतिचयो । अथ खो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^२ एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि—“मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकत्तं । यं^३ किञ्चि सावकेन पत्तब्बं सब्बं मया अनुप्पत्तं । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीयं, कत्तस्स वा पतिचयो । किं नु खो अहं सङ्खस्स वेय्यावच्चं करेय्यं” ति ?

अथ खो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स एतदहोसि—“यन्नूनाहं^४ सङ्खस्स सेनासनं च पञ्जापेय्यं^५ भत्तानि च उद्दिसेय्यं” ति । अथ खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सायण्हसमयं^६ पटिसल्लाना बुद्धितो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा^७ एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो भगवन्तं एतदवोच—“इध मय्हं, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि—“मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकत्तं । यं किञ्चि सावकेन पत्तब्बं, सब्बं मया अनुप्पत्तं । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीयं, कत्तस्स वा पतिचयो । किं नु खो अहं सङ्खस्स वेय्यावच्चं करेय्यं” ति ? तस्स मय्हं, भन्ते, एतदहोसि—“यन्नूनाहं सङ्खस्स सेनासनं च पञ्जापेय्यं^८ भत्तानि च उद्दिसेय्यं” ति । इच्छामहं, भन्ते, सङ्खस्स सेनासनं च पञ्जापेतुं भत्तानि च उद्दिसितुं” ति । “साधु साधु, दब्ब । तेन हि त्वं, दब्ब, सङ्खस्स सेनासनं च पञ्जापेहि^९ भत्तानि च उद्दिसाही” ति । “एवं, भन्ते” ति खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि ।

B. 192,

R. 75

६. अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खु^{१०} आमन्तेसि—“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपञ्जापकं च भत्तुद्देसकं च सम्मन्नतु । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं दब्बो याचितब्बो । याचित्वा ब्यत्तेन^{११} भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपञ्जापकं च भत्तुद्देसकं च सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपञ्जापकं च भत्तुद्देसकं च सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सेनासन-पञ्जापकस्स च भत्तुद्देसकस्स च सम्मुत्ति,^{१२} सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१. उत्तरि करणीयं-सी०, रो० । २. पटिसल्लीनस्स-सी० । ३. यं नूनाहं-रो०; यन्नूनाहं-म० । ४. पञ्जापेय्यं-म० । ५. सायण्हसमयं-म० । ६. पञ्जापेहि-म० । ७. व्यत्तेन-सी०, रो० । ८. सम्मन्नि-स्या० ।

“सम्मतो सङ्खेन आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनपञ्जापको च भत्तुद्देसको च । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

B. 193

७. सम्मतो च पनायस्सा^१ दब्बो मल्लपुत्तो सभागानं^२ भिक्खून् एकज्झं सेनासनं पञ्जापेति । ये ते भिक्खू सुत्तन्तिका तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्जापेति — ते अञ्जमञ्जं^३ सुत्तन्तं सङ्गायिस्सन्ती ति । ये ते भिक्खू विनयधरा तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्जापेति — ते अञ्जमञ्जं विनयं विनिच्छिन्तिस्सन्ती^४ ति । ये ते भिक्खू धम्मकथिका तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्जापेति — ते अञ्जमञ्जं धम्मं साकच्छिस्सन्ती ति । ये ते भिक्खू ज्ञायिनो तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्जापेति — ते अञ्जमञ्जं न व्याबाधिस्सन्ती^५ ति । ये ते भिक्खू तिरच्छानकथिका कायदब्धिबहुला^६ विहरन्ति तेसं पि एकज्झं सेनासनं पञ्जापेति — इमाय पिमे^७ आयस्सन्तो^८ रतिया अच्छिस्सन्ती ति । ये पि ते^९ भिक्खू विकाले आगच्छन्ति तेसं पि तेजोघातुं समापजित्वा तेनेव आलोकेन सेनासनं पञ्जापेति; अपित्सु भिक्खू सञ्चिच्च^{१०} विकाले आगच्छन्ति — मयं आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स इद्धिपाटिहारियं पस्सिस्सामा ति ।

R. 76

ते आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं उपसङ्गमित्वा एवं वदेन्ति — “अम्हाकं, आवुसो दब्ब, सेनासनं पञ्जापेही” ति । ते आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एवं वदेति — “कथं आयस्सन्ता इच्छन्ति कथं पञ्जापेमी” ति ? ते सञ्चिच्च दूरे अपदिसन्ति^{११} — “अम्हाकं, आवुसो दब्ब, गिज्झकूटे पब्बते सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो,^{१२} चोरपपाते सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, इसिगिलिपस्से काळसिलयं सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, वेभारपस्से सत्तपण्णगुहार्यं^{१३} सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, सीतवने सप्पसोण्डिक-पम्भारे सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, गोतमकन्दरायं^{१४} सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, तिन्दुककन्दरायं^{१५} सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, कपोतकन्दरायं^{१६} सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, तपोदारामे सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, जीवकम्भत्रने सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, मद्दकुच्छिम्हि^{१७} मिगदाये सेनासनं पञ्जापेही” ति ।

B 194

तेसं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो तेजोघातुं समापजित्वा अङ्गुलिया जलमानाय पुरतो^{१८} पुरतो गच्छति । ते पि तेनेव आलोकेन आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गच्छन्ति । तेसं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एवं सेनासनं पञ्जापेति — अयं मञ्जो, इदं पीठं,

१. चायस्सा-स्या०, रो । २. सभागानं सभागानं-सी०, स्या० । ३. विनिच्छिस्सन्ती-रो० । ४. व्याबाधिस्सन्ती-रो० । ५. कायदब्धिबहुला-रो०; कायदब्धिबहुला-सी० । ६. इमाय पि इमे-रो०; इमायपिमे-स्या०, म० । ७. आयस्सन्ता-सी०, स्या०, रो० । ८. ये ते-सी० । ९. संचिच्च-सी० । १०. अपदिस्सन्ति-स्या०, रो० । ११. आवुसो दब्ब-स्या० । १२. सत्तपण्णगुहार्यं-स्या० । १३. गोमट-कन्दरायं-स्या०, रो०; गोतमकन्दरायं-सी० । १४. तिण्डुककन्दरायं-स्या०, म० । १५. तपोदकन्दरायं-रो० । १६. मद्दकुच्छिम्हि-सी०, रो० ।

अयं भिसि,^१ इदं बिम्बोहनं,^२ इदं वच्चद्वानं, इदं पस्सावद्वानं, इदं पानीयं,^३ इदं परिभोजनीयं,^४ अयं कत्तरदण्डो, इदं सङ्खस्स कतिकसण्ठानं,^५ इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं निक्खमितब्बं ति । तेसं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एवं सेनासनं पञ्जापेत्वा पुनदेव वेळुवनं पच्चागच्छति ।

८. तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका^६ भिक्खू नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्जा च । यानि सङ्खस्स लामकानि सेनासनानि तेसं तानि पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । तेन^७ खो पन समयेन राजगहे मनुस्सा इच्छन्ति थेरानं भिक्खूनां अभिसङ्खारिकं दातुं — सप्पि पि, तेलं पि, उत्तरिभज्जं पि । मेत्तियभुम्मजकानं पन भिक्खूनां पाकतिकं देन्ति — यथारन्धं^८ कणाजकं^९ बिलङ्गदुतियं । ते पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिक्कन्ता^{१०} थेरे भिक्खू पुच्छन्ति — “तुम्हाकं, आवुसो, भत्तगो किं अहोसि, तुम्हाकं किं अहोसी” ति^{११} ? एकच्चे थेरा एवं वदेन्ति — “अम्हाकं, आवुसो, सप्पि अहोसि, तेलं अहोसि, उत्तरिभज्जं अहोसी” ति । मेत्तियभुम्मजका^{१२} पन भिक्खू एवं वदेन्ति — “अम्हाकं, आवुसो, न किञ्चि अहोसि — पाकतिकं यथारन्धं कणाजकं बिलङ्गदुतियं” ति ।

तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिको गहपति सङ्खस्स चतुक्कभत्तं देति निच्चभत्तं । सो भत्तगो सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसति — अञ्जे ओदनेन पुच्छन्ति, अञ्जे सूपेन पुच्छन्ति, अञ्जे तेलेन पुच्छन्ति, अञ्जे उत्तरिभज्जेन पुच्छन्ति । तेन खो पन समयेन^{१३} कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो भत्तं स्वातनाय मेत्तियभुम्मजकानं भिक्खूनां उद्दिट्ठं होति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति आरामं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । सो^{१४} येनायस्सा दब्बो मल्लपुत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो कल्याणभत्तिकं गहपतिं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति^{१५} आयस्सता दब्बेन मल्लपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “कस्स, भन्ते, अम्हाकं घरे स्वातनाय भत्तं उद्दिट्ठं” ति ? “मेत्तियभुम्मजकानं खो, गहपति, भिक्खूनां तुम्हाकं घरे स्वातनाय भत्तं उद्दिट्ठं” ति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति अनत्तमनो अहोसि । कथं हि नाम पापभिक्खू अम्हाकं घरे मुञ्जिस्सन्ती ति घरं गन्त्वा दासिं आणापेसि — “ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति ते”^{१६} कोट्टके आसनं पञ्जापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा” ति । “एवं अय्या” ति खो सा दासी कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो पच्चस्सोसि ।

अथ खो मेत्तियभुम्मजका भिक्खू — हिय्यो^{१७} खो, आवुसो, अम्हाकं कल्याणभत्तिकस्स

१. भिसी-स्या० । २. बिम्बोहनं-म० । ३. पानियं-रो० । ४. परिभोजनियं-रो० । ५. कतिकसण्ठानं-सी० । ६. मेत्तियभूमजका-म० । ७. यथारद्धं-स्या०, रो० । ८. कणाजकं-स्या० । ९. पिण्डपातपटिक्कन्ता-सी०, स्या०, रो० । १०. किं नाहोसी ति-स्या० । ११. स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । १२. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । १३. हिय्यो-सी० ।

R. 78

गहपतिनो भत्तं उद्दिट्ठं; स्वे अम्हे^१ कल्याणभत्तिको गहपति सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा
 परिविसिस्सति; अज्जे ओदनेन पुच्छिस्सन्ति, अज्जे सूपेन पुच्छिस्सन्ति, अज्जे तेलेन
 पुच्छिस्सन्ति, अज्जे उत्तरिमङ्गेन पुच्छिस्सन्ती ति । ते तेनेव सोमनस्सेन न चित्तरूपं
 रत्तिया सुपिंसु । अथ खो मेत्तियमुम्मज्जका भिक्खू पुब्बप्फसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
 ५ येन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो निवेसनं तेनुपसङ्कमिंसु । अद्दसा खो सा दासी
 मेत्तियमुम्मज्जके भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते; दिस्वान कोट्टके आसनं पञ्जापेत्वा
 मेत्तियमुम्मज्जके भिक्खू एतदवोच — “निसीदथ, भन्ते” ति । अथ खो मेत्तियमुम्मज्जकानं
 भिक्खूनां एतदहोसि — “निस्संसयं खो न ताव भत्तं सिद्धं भविस्सति यथा मयं कोट्टके
 निसीदापियामा”^२ ति । अथ खो सा दासी कणाजकेन^३ बिलङ्गदुतियेन उपगच्छि^४ — भुज्जथ,
 १० भन्ते, ति । “मयं खो, भगिनि, निच्चभत्तिका” ति । “जानामि अय्या निच्चभत्तिका ति ।
 अपि चाहं हिय्यो व गहपतिना आणत्ता — ‘ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति, ते कोट्टके
 आसनं पञ्जापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा’ ति । भुज्जथ, भन्ते” ति । अथ खो
 मेत्तियमुम्मज्जका भिक्खू — हिय्यो खो, आवुसो, कल्याणभत्तिको गहपति आरामं अगमासि
 B. 196 दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सन्तिके । निस्संसयं खो मयं दब्बेन मल्लपुत्तेन गहपतिनो अन्तरे^५
 १५ परिभिन्ना ति । ते तेनेव दोमनस्सेन न चित्तरूपं भुज्जिंसु । अथ खो मेत्तियमुम्मज्जका भिक्खू
 पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिक्कन्ता^६ आरामं गन्त्वा पत्तचीवरं पटिसामेत्वा बहारामकोट्टके सङ्घाटि-
 पल्लत्थिकाय निसीदिंसु तुण्हीभूता^७ मङ्कुभूता पत्तक्खन्धा अधोमुखा पज्झायन्ता अप्पटिमाना ।

B. 196

अथ खो मेत्तिया भिक्खुनी येन मेत्तियमुम्मज्जका भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा
 मेत्तियमुम्मज्जके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । एवं वुत्ते मेत्तियमुम्मज्जका
 २० भिक्खू नालपिंसु । दुतियं पि खो...पे०... ततियं पि खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तिय-
 मुम्मज्जके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । ततियं पि खो मेत्तियमुम्मज्जका
 भिक्खू नालपिंसु । “क्याहं अय्यानं अपरज्झामि ? किस्स मं अय्या नालपन्ती” ति ?
 “तथा हि पन त्वं, भगिनि, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी” ति ?
 “क्याहं, अय्या, करोमी” ति ? “सचे खो त्वं, भगिनि, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्सन्तं
 २५ दब्बं मल्लपुत्तं नासापेय्या” ति । “क्याहं, अय्या, करोमि ? किं मया सक्का कातुं” ति ?
 R. 79 “एहि त्वं, भगिनि, येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एवं वदेहि — ‘इदं,
 भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं,^८ यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपह्वा सायं दिसा
 सभया सईतिका सउपह्वा; यतो निवातं ततो सवातं;^९ उदकं मज्जे आदित्तं; अय्येनहि
 दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता” ति । “एवं अय्या” ति खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियमुम्मज्जकानं

१. अम्हाकं—रो० । २. निसीदापेय्यामा—रो० । ३. कणाजकेन—स्या० । ४. उपगच्छि—रो० ।
 ५. सन्तिके—स्या० । ६. पिण्डपातपटिक्कन्ता—सी०, स्या०, रो० । ७. तुण्हीभूता—रो० । ८. नप्पटि-
 रूपं—स्या०, रो० । ९. पवातं—सी०, स्या०, रो० ।

भिक्षून् पटिस्सुत्वा^१ येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो सा^२ मेत्तिया भिक्षुनी भगवन्तं एतदवोच — “इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं, यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपह्वा सायं दिसा सभया सईतिका सउपह्वा; यतो निवातं ततो सवातं; उदकं मब्जे आदित्तं; अय्येनम्हि दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता” ति ।

5

९. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं पटिपुच्छि — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्षुनी आहा” ति ? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । दुतियं पि खो भगवा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्षुनी आहा” ति ? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । ततियं पि खो भगवा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं¹⁰ एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्षुनी आहा” ति ? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । “न खो, दब्ब, दब्बा एवं निब्बेठेन्ति । सचे तथा कतं कतं ति वदेहि । सचे अकतं अकतं ति वदेही” ति । “यतोहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिन्नेन पि मेथुनं धम्मं पटिसेविता,^३ पगेव जागरो” ति । अथ खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्षवे, मेत्तियं भिक्षुनिं नासेथ । इमे च भिक्षू अनुयुञ्जथा” ति । इदं वत्वा¹⁵ भगवा उट्ठायासना विहारं पाविसि ।

B. 197

अथ खो ते भिक्षू मेत्तियं भिक्षुनिं नासेसुं । अथ खो मेत्तियभुम्मजका^४ भिक्षू ते भिक्षू एतदवोचुं — “मावुसो, मेत्तियं भिक्षुनिं नासेथ, न सा किञ्चि अपरज्झति; अम्हेहि सा उस्साहिता कुपितेहि अनत्तमनेहि चावनाधिप्पायेही” ति । “किं पन तुम्हे, आवुसो, आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेथा” ति ? “एवमावुसो” ति ।²⁰ ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^५ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्षू आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्षवे, मेत्तियभुम्मजका भिक्षू दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्षवे, तेसं मोघपुरिसानं²⁵ अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्षवे, ...पे० ...नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय

१. पटिस्सुणित्वा-स्या० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. पटिसेविता-सी० । ४. मेत्तियभुम्मजका-म० । ५. खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० ।

असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

‘तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देतु ।

R. 80 ५ एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

‘तेन, भिक्खवे, दब्बेन मल्लपुत्तेन सङ्घं उपसङ्गमित्वा, एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा, बुद्धानं^१ भिक्खूनं पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अञ्जलिं पगगहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘इमे मं, भन्ते, मेत्तियमुम्मज्जा भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । सोहं भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचामी’ति । दुतियं पि याचितब्बो ।

10 ततियं पि याचितब्बो — ‘इमे मं, भन्ते मेत्तियमुम्मज्जा भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । सोहं, भन्ते,^२ सतिवेपुल्लप्पत्तो ततियं पि सङ्घं^३ सतिविनयं याचामी’ति ।

B. 198

१०. “व्यत्तेन” भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियमुम्मज्जा भिक्खू आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, 15 सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियमुम्मज्जा भिक्खू आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देति । यस्सायस्सतो खमति आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स 20 दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियमुम्मज्जा भिक्खू आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देति । यस्सायस्सतो खमति 25 आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्घेन आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

११. “पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानि । सुद्धो होति भिक्खु

१. बुद्धानं-सी० । २. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । ३. एत्थ ‘भन्ते सङ्घं’ इति पाठो सी०, स्या०, म० पोत्यकेसु दिस्सति । ४. व्यत्तेन-सी०, रो० ।

अनापत्तिको, अनुवदन्ति च नं, याचति च, तस्स सङ्खो सतिविनयं देति धम्मेन समग्गेन^१ — इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानी” ति ।

§ ३. अमूळहविनयो

१२. तेन खो पन समयेन गग्गे भिक्खु उम्मत्तको होति, चित्तविपरियासकतो । B. 199
तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं^२ ।
भिक्खू गग्गे भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति —^५
“सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता” ति ? सो एवं वदेति — “अहं खो, आवुसो,
उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं
अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं” ति ।
एवं पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — “सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता” ति ? ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खवाकामा, ते उज्झायन्ति सिध्यन्ति विपाचेन्ति —^{१०}
“कथं हि नाम भिक्खू गग्गे भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया
चोदेस्सन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ! सो एवं वदेति — ‘अहं खो,
आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन
बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं’ ति ।
एवं पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — “सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता” ति ? अथ खो^{१५}
ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे...पे०...“सच्चं भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं
अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते भिक्खवे...पे०...नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू^{२०}
अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय
कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं
तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो गग्गेस्स भिक्खुनो अमूळहस्स^१ अमूळहविनयं देतु । एवं^{२५}
च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, गग्गेन भिक्खुना सङ्खं उपसङ्कमित्वा, एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा,
बुद्धानं^३ भिक्खून् पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अज्जलिं पमाहेत्वा, एवमस्स

१. समग्गे-रो० । २. भासितपरिक्कन्तं-सी०, रो० । ३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. बुद्धानं-सी० ।

B. 200

वचनीयो—‘अहं, भन्ते, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं’ । मं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? त्याहं एवं वदामि—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरिया-
 5 सकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासित-
 परिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळ्हेन मे एतं कतं’ ति । एवं पि मं वुच्चमाना चोदेन्तेव—
 ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सोहं, भन्ते, अमूळ्हो सङ्खं अमूळ्हविनयं
 याचामी’ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो—‘अहं, भन्ते, उम्मत्तको
 अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं
 10 अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । मं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन
 आपत्तिया चोदेन्ति—‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति ? त्याहं एवं वदामि—
 ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन
 चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि
 मूळ्हेन मे एतं कतं’ ति । एवं पि मं वुच्चमाना चोदेन्तेव—‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं
 15 आपज्जिता’ ति ? सोहं, भन्ते, अमूळ्हो ततियं पि, भन्ते, सङ्खं^१ अमूळ्हविनयं याचामी’ ति ।

१३. “व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो ।
 अयं गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियास-
 कतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । भिक्खू गग्गं भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्त-
 विपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आप-
 R. 82 20 ज्जिता’ ति ? सो एवं वदेति—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो ।
 तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं
 तं सरामि, मूळ्हेन मे एतं कतं’ ति । एवं पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव—‘सरतायस्सा एवरूपिं
 आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सो अमूळ्हो सङ्खं अमूळ्हविनयं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं,
 सङ्खो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो ।
 तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । भिक्खू गग्गं
 भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्तेव” — ‘सरतायस्सा
 एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति ? सो एवं वदेति—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं
 B. 201 चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं
 30 भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि मूळ्हेन मे एतं कतं’ति । एवं पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव—

‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सो अमूळ्वो सङ्घं अमूळ्वविनयं याचति । सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्वस्स अमूळ्वविनयं देति । यस्सायस्सतो खमति गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्वस्स अमूळ्वविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...दिन्नो सङ्घेन गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्वस्स अमूळ्वविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं^५ धारयामी ति ।

१४. “तीणिमानि,^१ भिक्खवे, अधम्मिकानि अमूळ्वविनयस्स दानानि, तीणि धम्मिकानि ।

“कतमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्वविनयस्स दानानि ?

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा,^{१०} सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सो सरमानो व एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्वविनयं देति । अधम्मिकं अमूळ्वविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सो सरमानो^{१५} व एवं वदेति — ‘सरामि खो अहं, आवुसो, यथा सुपिनन्तेना’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्वविनयं देति । अधम्मिकं अमूळ्वविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सो अनुम्भत्तको उम्भत्तकालयं करोति — ‘अहं पि खो एवं करोमि । तुम्हे पि एवं करोथ । मय्हं पि एतं^{२०} कप्पति । तुम्हाकं पेतं कप्पती’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्वविनयं देति । अधम्मिकं अमूळ्वविनयस्स दानं ।

“इमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्वविनयस्स दानानि ।

१५. “कतमानि तीणि धम्मिकानि अमूळ्वविनयस्स दानानि ?

B. 202

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्भत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्भत्तकेन^{२५} चित्तविपरियासकतेन बहं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं^२ । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सो असरमानो^३ व एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्वविनयं देति । धम्मिकं अमूळ्वविनयस्स दानं ।

१. तीणिमानि-स्या०, रो०; तीणिमानि-सी० । २. भासितपरिक्कन्तं-सी०, रो० । ३. असरमानो-स० ।

R. 83

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं । तमेनं चोदेति सङ्खो वा, सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सो असरमानो व एवं वदेति — ‘सरामि खो अहं, आवुसो, यथा सुपिनन्तेना’ ति । तस्स ५ सङ्खो अमूळ्हविनयं देति । धम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं । तमेनं चोदेति सङ्खो वा, सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति ? सो उम्मत्तको उम्मत्तकालयं करोति — ‘अहं पि एवं करोमि । तुम्हे पि एवं करोथ । मय्हं पि १० एतं कप्पति । तुम्हाकम्पेतं कप्पती’ ति । तस्स सङ्खो अमूळ्हविनयं देति । धम्मिकं अमूळ्ह-विनयस्स दानं ।

“इमानि तीणि^१ धम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानी” ति ।

§ ४. पटिञ्जातकरणं

१६. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अप्पटिञ्जाय^२ भिक्खूनां कम्मानी करोन्ति — तज्जनीयं^३ पि, नियस्सं^४ पि, पब्बाजनीयं^५ पि, पटिसारणीयं^६ पि, उक्खेपनीयं^७ पि । १५ ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्पटिञ्जाय भिक्खूनां कम्मानी करिस्सन्ति — तज्जनीयं पि, नियस्सं पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीयं पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे... पे०... २० “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे ...पे०...नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा मिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय २५ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनां तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, अप्पटिञ्जाय भिक्खूनां कम्मं कातब्बं — तज्जनीयं वा, नियस्सं वा, पब्बाजनीयं वा, पटिसारणीयं वा, उक्खेपनीयं वा । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१. तीणि-सी० । २. अपटिञ्जाय-सी०, रो० । ३. तज्जनीयं-रो० । ४. नियस्सं-रो० । ५. पब्बाजनीयं-रो० । ६. पटिसारणीयं-रो० । ७. उक्खेपनीयं-रो० ।

१७. “एवं खो, भिक्खवे, अधम्मिकं होति पटिञ्जातकरणं, एवं धम्मिकं ।

“कथं च, भिक्खवे, अधम्मिकं होति पटिञ्जातकरणं ?

“भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुमालो वा — ‘पाराजिकं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, पाराजिकं अज्झापन्नो, सङ्घादिसेसं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो सङ्घादिसेसेन ८ कारेति । अधम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुमालो वा — ‘पाराजिकं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, पाराजिकं अज्झापन्नो, थुल्लच्चयं...पे०...पाचित्तियं...पे०...पाटिदेसनीयं’
...पे०...दुक्कटं...पे०...दुब्भासितं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । १०
अधम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“भिक्खु सङ्घादिसेसं...पे०...थुल्लच्चयं...पे०...पाचित्तियं...पे०...पाटिदेसनीयं...पे०...दुक्कटं...पे०...दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुमालो वा — ‘दुब्भासितं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो, पाराजिकं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो १५ पाराजिकेन कारेति । अधम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“भिक्खु दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुमालो वा — ‘दुब्भासितं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो, सङ्घादिसेसं...पे०...थुल्लच्चयं...पे०...पाचित्तियं...पे०...पाटिदेसनीयं...पे०...दुक्कटं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो दुक्कटेन कारेति । २०
अधम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

R. 84

“एवं खो, भिक्खवे, अधम्मिकं होति पटिञ्जातकरणं ।

“कथं च, भिक्खवे, धम्मिकं होति पटिञ्जातकरणं ?

B. 204

“भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुमालो वा — ‘पाराजिकं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एवं वदेति — ‘आमावुसो, पाराजिकं २५ अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो पाराजिकेन कारेति । धम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“भिक्खु सङ्घादिसेसं...पे०...थुल्लच्चयं...पे०...पाचित्तियं...पे०...पाटिदेसनीयं...पे०...दुक्कटं...पे०...दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुमालो वा — ‘दुब्भासितं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एवं वदेति —

‘आमावुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । धम्मिकं पटिज्जातकरणं ।

“एवं खो, भिक्खवे, धम्मिकं होति पटिज्जातकरणं” ति ।

§ ५. येमुय्यसिका

१८. तेन खो पन समयेन भिक्खू सङ्घमज्जे भण्डनजाता कल्हजाता विवादापन्ना
 ५ अब्जमब्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता^१ विहरन्ति, न सकोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं । भगवतो^२
 एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं येमुय्यसिकाय वूपसमेतुं ।
 पञ्चहज्जेहि^३ समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको^४ सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न
 दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गहितागहितं च जानेय्य ।

१९. “एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा
 १० व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स
 पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नति ।
 यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुति,^६ सो तुण्हस्स; यस्स
 नक्खमति, सो मासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स,
 १५ तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

B. 205,

R. 85

२०. “दसयिमे, भिक्खवे, अधम्मिका सलाकग्गाहा^७, दस धम्मिका सलाकग्गाहा^८ ।
 कतमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा ? ओरमत्तकं च अधिकरणं होति, न च गतिगतं होति,
 न च सरितसारितं होति, जानाति अधम्मवादी बहुतरा ति, अप्पेव नाम अधम्मवादी बहुतरा
 अस्सू ति, जानाति सङ्घो भिज्जिस्सती ति, अप्पेव नाम सङ्घो भिज्जेय्या ति, अधम्मेन
 २० गण्हन्ति, वग्गा गण्हन्ति, न च यथादिट्ठिया गण्हन्ति — इमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा ।

“कतमे दस धम्मिका सलाकग्गाहा ? न च ओरमत्तकं अधिकरणं होति, गतिगतं
 च होति, सरितसारितं च होति, जानाति धम्मवादी बहुतरा ति, अप्पेव नाम धम्मवादी
 बहुतरा अस्सू ति, जानाति सङ्घो न भिज्जिस्सती ति, अप्पेव नाम सङ्घो न भिज्जेय्या ति,
 धम्मेन गण्हन्ति, समग्गा गण्हन्ति, यथादिट्ठिया च गण्हन्ति — इमे दस धम्मिका
 २५ सलाकग्गाहा” ति ।

१. वितुदेन्ता-स्या० । २. ते भिक्खू भगवतो-स्या० । ३. पञ्चहि भिक्खवे अज्जेहि-सी० ।
 ४. सलाकग्गाहापको-सी०, स्या०, रो० । ५. व्यत्तेन-सी०, रो० । ६. सम्मति-स्या० । ७. सलाकग्गाहा-
 सी०, स्या०, रो० । ८. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि ।

§ ६. तत्सपापिय्यसिका

२१. तेन खो पन समयेन उपवाळो^१ भिक्खु सङ्खमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनब्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम उपवाळो भिक्खु सङ्खमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अब्जेनब्जं पटिचरिस्सति,^५ सम्पजानमुसा भासिस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे...पे०...“सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अक्कप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्खवे...पे०...नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं^{१०} अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

15

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उपवाळस्स भिक्खुनो तत्सपापिय्यसिकाकम्मं^१ करोतु । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठमं उपवाळो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो^२, आपत्तिं आरोपेत्वा^३ ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो —

२२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उपवाळो भिक्खु सङ्खमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनब्जं पटिचरति,^{२०} सम्पजानमुसा भासति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उपवाळस्स भिक्खुनो तत्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । एसा जत्ति ।

B. 206

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उपवाळो भिक्खु सङ्खमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनब्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । सङ्खो उपवाळस्स भिक्खुनो तत्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति । यस्सायस्मतो^{२५} स्वमति उपवाळस्स भिक्खुनो तत्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

१. उवाळो-सी०, रो० । २. तत्सपापिय्यसिकाकम्मं-म०, स्या० । ३. आपत्ति आरोपेतब्बा-सी०, स्या०; आपत्तिं रोपेतब्बो-रो० । ४. रोपेत्वा-रो० ।

“कतं सङ्खेन उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं^१ । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

R. 86

२३. “पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणानि । असुचि^२ च होति, अलज्जी च, सानुवादो च, तस्स सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति ५ धम्मेन, समग्गेन^३—इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणानि ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२४. “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं अधम्मकम्मं च^४ होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं^५ होति, अप्पटिज्जाय^६ कतं होति...पे०...अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं १० च, दुवूपसन्तं च ।

(यथा हेट्ठा पञ्चमपिट्ठे वित्थारितं तथा एत्था पि वित्थारेतब्बं)

धम्मकम्मद्वादसकं

२५. “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं धम्मकम्मं च^७ होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिज्जाय कतं होति...पे०...धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(यथा हेट्ठा सत्तमपिट्ठे वित्थारितं तथा एत्था पि वित्थारेतब्बं)

आकङ्खमानछकं

B. 207 15

२६. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको; बालो होति अव्यत्तो^८ आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो^९ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य ।

20

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे...पे०...।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...बुद्धस्स अवणं भासति, धम्मस्स अवणं

१ तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणं—सी० । २. असुची—सी० । ३. समग्गे—रो० । ४. अधम्मकम्मञ्चेव—स्या० । ५. अपटिपुच्छा—सी०, रो० । ६. अपटिज्जाय—सी०, रो० । ७. धम्मकम्मञ्चेव—स्या० । ८. अव्यत्तो—सी०, रो० । ९. गिहीसंसट्ठो—सी० ।

भासति, सङ्खस्स अवणं भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहजेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य ।

(४) “तिणं, भिक्खवे, भिक्खूनं आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति...पे०...सङ्खे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेसं^५ खो, भिक्खवे, तिणं भिक्खूनं आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिणं भिक्खूनं आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेसं खो, भिक्खवे...पे०...।

(६) अपरेसं पि, भिक्खवे...पे०...एको बुद्धस्स अवणं भासति, एको धम्मस्स^{१०} अवणं भासति, एको सङ्खस्स अवणं भासति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिणं भिक्खूनं आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य ।

अट्टारसवत्तं

२७. “तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन^१, भिक्खवे^२, भिक्खुना सम्मा वचित्तब्बं । तत्रायं सम्भावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनो-वादकसम्मुति^३ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया^{१५} सङ्खेन तस्सपापिय्यसिकाकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा । कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पक्कतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^४ सम्पयोजेतब्बं” ति । अथ खो सङ्खो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं अकासि ।

B. 208

20

§ ७. तिणवत्थारकं

२८. तेन खो पन समयेन भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं^१ । अथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि—“अम्हाकं खो भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अब्बमब्बं कारेस्साम,^२ सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय^३ वाळत्ताय^४ भेदाय संवत्तेय्य । कथं नु खो अम्हेहि^{२५} पट्ठिपज्जितब्बं”ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 87

१. तेन तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन—स्या० । २. रो० पोत्यके नत्थि । ३. भिक्खुनोवादक-सम्मति—स्या० । ४. भिक्खु भिक्खूहि—स्या० । ५. भासितपरिक्कन्तं—सी०, रो० । ६. कारेय्याम—रो० । ७. कक्खळत्ताय—स्या० । ८. वाळत्ताय—स्या०; वालत्ताय—रो० ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खून् भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नां विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं । तत्र चे' भिक्खून् एवं होति— ‘अम्हाकं खो भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नां विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं; सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अब्जमब्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्या’ ति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, वूपसमेतब्बं । सब्बेहेव एकज्झं सन्निपतितब्बं, सन्निपतित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नां विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अब्जमब्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं,^१ ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं” ति ।

“एकतोपक्खिकानं भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो—

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नां विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अब्जमब्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्सन्तानं पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तानं चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं ति ।

“अथापरेसं एकतोपक्खिकानं भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो—

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नां विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अब्जमब्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्सन्तानं पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तानं चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं ति ।

२९. “अथापरेसं” एकतोपक्खिकानं भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

१. चे भिक्खवे—स्या० । २. थूल्लवज्जं—रो० । ३. गिहिपटिसंयुत्तं—स्या०, रो०; गिहीपटिसंयुत्तं—सी० । ४. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं या चेव इमेसं आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसं चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्यं,⁵ B. 210
ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । अहं या चेव इमेसं आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसं चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो¹⁰ च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । यस्सायस्सतो खमति अम्हाकं इमासं आपत्तीनं सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।¹⁵ R. 88

३०. “अथापरैसं एकतोपक्खिकानं भिक्खून् व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि²⁰ सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं या चेव इमेसं आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसं चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा B. 211
थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि²⁵ अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । अहं या चेव इमेसं आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसं चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । यस्सायस्सतो खमति अम्हाकं इमासं आपत्तीनं सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।³⁰

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्गमज्जे तिणक्त्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“एवं च पन, भिक्खवे, ते भिक्खू ताहि आपत्तीहि वुट्ठिता होन्ति, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, ठपेत्वा दिट्ठाविकम्मं, ठपेत्वा^१ ये न तत्थ होन्ती” ति ।

§ ८. अधिकरणं

३१. तेन खो पन समयेन भिक्खू पि भिक्खूहि विवदन्ति^१, भिक्खू पि भिक्खूनीहि विवदन्ति^२, भिक्खुनियो पि भिक्खूहि विवदन्ति, छन्नो पि भिक्खु भिक्खुनीनं अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धिं विवदति, भिक्खुनीनं पक्खं गाहेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छन्नो भिक्खु भिक्खुनीनं अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धिं विवदिस्सति, भिक्खुनीनं पक्खं गाहेस्सती ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे ... पे० ... “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्खवे ... पे० ... नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनां तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२० “चत्तारिमानि^४, भिक्खवे, अधिकरणानि — विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

“तत्थ कत्तमं विवादाधिकरणं ? इध पन,^५ भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति — धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो ति वा, भासितं लपितं तथागतेना ति वा अभासितं अलपितं तथागतेना ति वा, आचिण्णं तथागतेना ति वा अनाचिण्णं तथागतेना ति वा, पञ्चत्तं तथागतेना ति वा अप्पञ्चत्तं^६ तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा,

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. एत्थ ‘भिक्खू पि भिक्खूहि विवदन्ति’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेषु नत्थि । ३. एत्थ ‘भिक्खू पि भिक्खूनीहि विवदन्ति’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । ४. खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५. चत्तारीमानि-स्या०, रो० । ६. रो० पोत्थके नत्थि । ७. अपञ्चत्तं-सी०, स्या०, रो० ।

दुङ्गुल आपत्ती ति वा अदुङ्गुल आपत्ती ति वा ? यं तत्थ भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय^१ वोहारो मेधगं^२—इदं वुच्चति विवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अनुवादाधिकरणं ? इध पन,^३ भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अनुवदन्ति सीलविपत्तिया वा आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवक्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदानं—^५ इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतमं आपत्ताधिकरणं ? पच्च पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं, सत्त पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं—इदं वुच्चति आपत्ताधिकरणं ।

R. 89

“तत्थ कतमं किच्चाधिकरणं ? या सङ्घस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोकनकम्मं, अत्तिकम्मं, अत्तिदुतियकम्मं, अत्तिचतुत्थकम्मं—इदं वुच्चति किच्चाधिकरणं ।

10

३२. “विवादाधिकरणस्स किं मूलं ? छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं । तीणि पि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं, तीणि पि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ? इध, भिक्खवे^४, भिक्खु कोधनो होति उपनाही । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्खे पि अगारवो विहरति^{१५} अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी^५ होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्खे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्खे विवादं जनेति । सो^६ होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सानं । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ,^{२०} तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति ।

B. 213

“पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी^७...पे०...^८ इस्सुकी होति^{२५} मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही^९ दुप्पटिनिस्सग्गी । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति

१. विपच्चयताय—सी० । २. मेधकं—रो०, सी० । ३. रो० पोत्थके नत्थि । ४. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५. परिपूरीकारी—स्या० । ६. यो—म० । ७. पळासी—रो० । ८. रो० पोत्थके पेय्याल्ले नत्थि । ९. आधानग्गाही—सी०, स्या०, रो० ।

अप्पतिस्सो, सङ्खे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि ...पे०... सङ्खे पि ...पे०... सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्खे विवादं जनेति । सो^१ होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहuno जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनु-
 ५ स्सानं । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स पहांनं होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति ।
 १० इमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि^२ अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू^३ लुद्धचित्ता विवदन्ति, दुट्ठचित्ता विवदन्ति, मूळ्हचित्ता विवदन्ति — धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो ति वा, भासितं लपितं तथागतेना ति वा अभासितं अलपितं तथागतेना ति वा, आचिण्णं तथागतेना ति वा अनाचिण्णं तथागतेना ति वा,
 १५ पञ्चत्तं तथागतेना ति वा अप्पञ्चत्तं^४ तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, ल्हुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा, दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । इमानि तीणि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

B. 214

R. 90

“कतमानि तीणि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू अलुद्धचित्ता विवदन्ति, अदुट्ठचित्ता विवदन्ति, अमूळ्हचित्ता विवदन्ति — धम्मो ति वा अधम्मो ति वा...पे०...दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । इमानि तीणि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

३३. “अनुवादाधिकरणस्स किं मूलं ? छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं । तीणि^५ पि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं, तीणि पि कुसलमूलानि अनुवादाधि-
 २५ करणस्स मूलं, कायो पि अनुवादाधिकरणस्स मूलं, वाचा पि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ? इध पन, भिक्खवे,^६ भिक्खु कोधनो होति उपनाही । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्खे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि

१. यो-स्या०, म०, रो० । २. तीनि-सी० । ३. इध भिक्खवे भिक्खू-म०; इध भिक्खू-सी०, रो० । ४. अपञ्चत्तं-सी० । ५. तीनि-सी० । ६. एत्थ ‘पन भिक्खवे’ इति पाठो सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि...पे०...सङ्खे पि...पे०...सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्खे अनुवादं जनेति । सो^१ होति अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सानं । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं^२ अज्झत्तं वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति ।

“पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी...पे०...इस्सुकी होति मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधा- 10 नगाही^३ दुप्पटिनिस्समी । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानगाही दुप्पटिनिस्समी, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्खे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी^४ होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि...पे०...सङ्खे पि...पे०...सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्खे अनुवादं जनेति । सो^५ होति 15 B. 215 अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सानं । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स 20 पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति । इमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि^६ अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू^७ भिक्खुं लुद्धचित्ता अनुवदन्ति, दुट्ठचित्ता अनुवदन्ति, मूळ्हचित्ता अनुवदन्ति—सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । इमानि 25 तीणि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अलुद्धचित्ता अनुवदन्ति, अदुट्ठचित्ता अनुवदन्ति, अमूळ्हचित्ता अनुवदन्ति—

१. यो—स्या०, म०, रो० । २. आधानगाही—सी०, स्या०, रो० । ३. परिपूरकारी—स्या० ।

४. यो—स्या०, म०, रो० । ५. तीनि—सी० । ६. इध भिक्खवे भिक्खू—म०, सी०; इध भिक्खू—रो० ।

सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । इमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमो कायो^१ अनुवादाधिकरणस्स मूलं ? इधेकच्चो दुब्बण्णो होति, दुइस्सिको, ओकोटिमको, बह्वाबाधो^२, काणो वा, कुणी^३ वा, खज्जो वा, पक्खहतो वा, येन नं अनुवदन्ति ।
५ अयं कायो अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमा वाचा^४ अनुवादाधिकरणस्स मूलं ? इधेकच्चो दुब्बचो होति, मम्मनो^५, एल्लगलवाचो, याय नं अनुवदन्ति । अयं वाचा अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

३४. “आपत्ताधिकरणस्स किं मूलं ? छ आपत्तिसमुद्धाना आपत्ताधिकरणस्स मूलं ।
R. 216 अत्थापत्ति कायतो समुद्वाति, न वाचतो, न चित्ततो । अत्थापत्ति वाचतो समुद्वाति, न कायतो, न चित्ततो । अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च समुद्वाति, न चित्ततो । अत्थापत्ति कायतो च चित्ततो च समुद्वाति, न वाचतो । अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुद्वाति, न कायतो^६ । अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च चित्ततो च समुद्वाति । इमे छ आपत्तिसमुद्धाना आपत्ताधिकरणस्स मूलं ।

३५. “किञ्चाधिकरणस्स किं मूलं ? किञ्चाधिकरणस्स एकं मूलं—सङ्खो ।

R. 91 15 ३६. “विवादाधिकरणं कुसलं, अकुसलं, अब्याकतं^७ । विवादाधिकरणं सिया कुसलं, सिया अकुसलं, सिया अब्याकतं ।

“तत्थ कतमं विवादाधिकरणं कुसलं ? इध, भिक्खवे, भिक्खू कुसलचित्ता विवदन्ति — धम्मो ति वा अधम्मो ति वा...पे०...दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । यं तत्थ भण्डनं कल्लहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय^८ वोहारो मेधगं^९—इदं वुच्चति विवादाधिकरणं कुसलं ।

“तत्थ कतमं विवादाधिकरणं अकुसलं ? इध, भिक्खवे, भिक्खू अकुसलचित्ता विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा...पे०...दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । यं तत्थ भण्डनं कल्लहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय वोहारो मेधगं—इदं वुच्चति विवादाधिकरणं अकुसलं ।

25 “तत्थ कतमं विवादाधिकरणं अब्याकतं ? इध, भिक्खवे, भिक्खू अब्याकतचित्ता विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा...पे०...दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । यं तत्थ भण्डनं कल्लहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय वोहारो मेधगं—इदं वुच्चति विवादाधिकरणं अब्याकतं ।

१. कतमो च कायो—स्या० । २. बह्वाबाधो—सी०; बह्वाबाधो—स्या० । ३. कुणि—स्या०, रो० । ४. कतमा च वाचा—स्या० । ५. दुम्मनो—सी० । ६. ‘अत्थापत्ति कायतो च चित्ततो च समुद्वाति, न वाचतो । अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुद्वाति, न कायतो’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ७. अब्याकतं—सी० । ८. विपच्चताय—सी० । ९. मेधकं—सी०, रो० ।

३७. “अनुवादाधिकरणं कुसलं, अकुसलं, अब्याकतं । अनुवादाधिकरणं सिया कुसलं, सिया अकुसलं, सिया अब्याकतं ।

“तत्थ कतमं अनुवादाधिकरणं कुसलं? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं कुसलचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता 5 B. 217 अनुबलप्पदानं — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं कुसलं ।

“तत्थ कतमं अनुवादाधिकरणं अकुसलं? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अकुसलचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदानं — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं अकुसलं । 10

“तत्थ कतमं अनुवादाधिकरणं अब्याकतं? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अब्याकतचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदानं — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं अब्याकतं ।

३८. “आपत्ताधिकरणं कुसलं, अकुसलं, अब्याकतं^१? आपत्ताधिकरणं सिया अकुसलं, 15 सिया अब्याकतं; नत्थि आपत्ताधिकरणं कुसलं ।

“तत्थ कतमं आपत्ताधिकरणं अकुसलं? यं जानन्तो सज्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरणं अकुसलं ।

“तत्थ कतमं आपत्ताधिकरणं अब्याकतं? यं अजानन्तो असज्जानन्तो अचेच्च अनभिवितरित्वा वीतिक्कमो — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरणं अब्याकतं । 20

३९. “किञ्चाधिकरणं कुसलं, अकुसलं, अब्याकतं? किञ्चाधिकरणं सिया कुसलं, सिया अकुसलं, सिया अब्याकतं ।

“तत्थ कतमं किञ्चाधिकरणं कुसलं? यं सङ्खो कुसलचित्तो कम्मं करोति — अपलोकनकम्मं, अत्तिकम्मं, अत्तिदुतियकम्मं, अत्तिचतुत्थकम्मं — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरणं कुसलं ।

“तत्थ कतमं किञ्चाधिकरणं अकुसलं? यं सङ्खो अकुसलचित्तो कम्मं करोति — 25 R. 92 अपलोकनकम्मं, अत्तिकम्मं, अत्तिदुतियकम्मं, अत्तिचतुत्थकम्मं — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरणं अकुसलं ।

“तत्थ कतमं किञ्चाधिकरणं अब्याकतं? यं सङ्खो अब्याकतचित्तो कम्मं करोति — B. 218 अपलोकनकम्मं, अत्तिकम्मं, अत्तिदुतियकम्मं, अत्तिचतुत्थकम्मं — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरणं अब्याकतं । 30

१. ‘आपत्ताधिकरणं अकुसलं अब्याकतं’-सी०; ‘आपत्ताधिकरणं अकुसलं अब्याकतं’-स्या० ।

४२. “आपत्ति आपत्ताधिकरणं, आपत्ति नो अधिकरणं, अधिकरणं नो आपत्ति, अधिकरणं चेव आपत्ति च । सिया आपत्ति आपत्ताधिकरणं, सिया आपत्ति नो अधिकरणं, सिया अधिकरणं नो आपत्ति, सिया अधिकरणं चेव आपत्ति च ।

“तत्थ कतमं^१ आपत्ति आपत्ताधिकरणं ? पञ्च पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं, सत्त पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं—अयं आपत्ति आपत्ताधिकरणं । R. 93 5

“तत्थ कतमं आपत्ति नो अधिकरणं ? सोतापत्ति समापत्ति—अयं आपत्ति नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं नो आपत्ति ? किच्चाधिकरणं, विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं—इदं अधिकरणं नो आपत्ति ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं चेव आपत्ति च ? आपत्ताधिकरणं अधिकरणं चेव आपत्ति च । 10

४३. “किच्चं किच्चाधिकरणं, किच्चं नो अधिकरणं, अधिकरणं नो किच्चं, अधिकरणं चेव किच्चं च । सिया किच्चं किच्चाधिकरणं, सिया किच्चं नो अधिकरणं, सिया अधिकरणं नो किच्चं, सिया अधिकरणं चेव किच्चं च ।

“तत्थ कतमं किच्चं किच्चाधिकरणं ? या सङ्खस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोक्कन-15 B. 220 कम्मं, अत्तिकम्मं, अत्तिदुत्तिकम्मं, अत्तिचतुत्तिकम्मं—इदं किच्चं किच्चाधिकरणं ।

“तत्थ कतमं किच्चं नो अधिकरणं ? आचरियकिच्चं, उपज्झायकिच्चं, समानुपज्झायकिच्चं, समानाचरियकिच्चं—इदं किच्चं नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं नो किच्चं ? विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं—इदं अधिकरणं नो किच्चं । 20

“तत्थ कतमं अधिकरणं चेव किच्चं च ? किच्चाधिकरणं अधिकरणं चेव किच्चं च ।

§ ९. अधिकरणवृपसमनसमथो

सम्मुखाविनयो

४४. “विवादाधिकरणं कतिहि^१ समथेहि सम्मति ? विवादाधिकरणं द्वीहि समथेहि सम्मति^२—सम्मुखाविनयेन च, येमुय्यसिकाय च । सिया विवादाधिकरणं एकं समथं अनागम्म येमुय्यसिकं, एकेन समथेन समेय्य—सम्मुखाविनयेना ति ? सिया तिस्स^३ वचनीयं । यथा कथं विय ? इध भिक्खू विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो 25

१. कतमा—स्या० । २. कतीहि—सी०, स्या०, रो० । ३. रो० पोत्वर्के नत्वि । ४. सिवात्तिस्स—स्या० सी०, म० ।

ति वा, भासितं लपितं तथागतेना ति वा अभासितं अलपितं तथागतेना ति वा, आचिण्णं तथागतेना ति वा अनाचिण्णं तथागतेना ति वा, पञ्चत्तं तथागतेना ति वा अपञ्चत्तं^१ तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा, दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्खसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगलसम्मुखता ।

“का च तत्थ सङ्खसम्मुखता ? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अयं तत्थ सङ्खसम्मुखता ।

B. 221,

R. 94

“का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थु-सासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ।

“का च तत्थ पुगलसम्मुखता ? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका^२ सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मुखता ।

15

“एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्थियं ।

४५. “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति तं अधिकरणं तस्सि आवासे वूपसमेतुं, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, यस्सि आवासे सम्बहुला^३ भिक्खू, सो आवासो गन्तब्बो । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं आवासं गच्छन्ता अन्तरामग्गे सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्खसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगलसम्मुखता ।

“का च तत्थ सङ्खसम्मुखता ? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अयं तत्थ सङ्खसम्मुखता ।

“का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ।

“का च तत्थ पुगलसम्मुखता ? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थ-पच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मुखता ।

“एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्थियं ।

४६. “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं आवासं आगच्छन्ता^१ अन्तरामन्गे न सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, तं आवासं गन्त्वा आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘इदं खो, आवुसो, अधिकरणं एवं जातं, एवं समुप्पन्नं; साधायस्सन्ता^२ इमं^३ अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्सा’ ति ।

5

“सचे, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू वुड्ढतरा^४ होन्ति, आगन्तुका भिक्खू नवक्तरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘इद्ध तुम्हे, आयस्सन्तो, मुहुत्तं एकमन्तं होथ, याव मयं मन्तेमा’ ति । सचे पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू नवक्तरा होन्ति, आगन्तुका भिक्खू वुड्ढतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘तेन हि तुम्हे, आयस्सन्तो, मुहुत्तं इधेव ताव’ होथ, 10 याव मयं मन्तेमा’ ति ।

B 222

“सचे पन^५, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खून् मन्तयमानानं एवं होति—‘न मयं सक्कोम इमं अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेना’ ति, न तं अधिकरणं आवासिकेहि भिक्खूहि सम्पटिच्छित्तव्वं^६ । सचे पन, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खून् मन्तयमानानं एवं होति—‘सक्कोम मयं इदं^७ अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेन विनयेन 15 सत्थुसासनेना’ ति, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘सचे तुम्हे, आयस्सन्तो, अम्हाकं इदं^८ अधिकरणं यथाजातं यथासमुप्पन्नं आरोचेस्सथ, यथा च मयं इदं अधिकरणं वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्तं^९ भविस्सति । एवं मयं इदं अधिकरणं सम्पटिच्छिस्साम^{१०} । नो चे तुम्हे, आयस्सन्तो, अम्हाकं इदं अधिकरणं यथाजातं यथासमुप्पन्नं आरोचेस्सथ, यथा च मयं इदं 20 अधिकरणं वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्तं भविस्सति, न मयं इदं अधिकरणं सम्पटिच्छिस्सामा’ ति । एवं सुपरिगहितं खो, भिक्खवे, कत्वा आवासिकेहि भिक्खूहि तं अधिकरणं सम्पटिच्छित्तव्वं ।

R. 95

“तेहि, भिक्खवे, आगन्तुकेहि भिक्खूहि आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘यथाजातं यथासमुप्पन्नं^{११} मयं इदं अधिकरणं आयस्सन्तानं आरोचेस्साम । सचे आयस्सन्ता^{१२} 25 सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा^{१३} अन्तरेन इदं अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्तं भविस्सति । एवं मयं इदं अधिकरणं आयस्सन्तानं

१. गच्छन्ता सी०, स्या०, रो० । २. साधायस्सन्तो-सी०, स्या० । ३. इदं-सी० । ४. वुड्ढतरा-सी० । ५. रो० पोत्थके नत्थि । ६. रो०, स्या० पोत्थकेषु नत्थि । ७. न तं अधिकरणं पटिच्छित्तव्वं-रो० । ८. इमं-सी०, स्या०, रो० । ९. इमं-रो०, स्या० । १०. वूपसन्तं-रो० । ११. पटिच्छिस्साम-स्या०, रो० । १२. यथासमुप्पन्नं-सी०; यथासमुप्पन्नं खो-स्या० । १३. आयस्सन्तो-स्या० । १४. एत्तकेन वा-रो० ।

निय्यादेस्साम । नो चे आयस्सन्ता सक्कोन्ति एत्तेकेन वा एत्तेकेन वा अन्तरेण इदं अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेण विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्तं भविस्सति, न मयं इदं अधिकरणं आयस्सन्तानं निय्यादेस्साम । मयमेव इमस्स अधिकरणस्स सामिनो भविस्सामा' ति । एवं सुपरिगहितं खो, भिक्खवे, कत्वा आगन्तुकेहि भिक्खूहि तं अधिकरणं ८ आवासिकानं भिक्खून् निय्यादेतब्बं ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं' । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्खसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे०...एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थिं; छन्ददायको खीयति, १० खीयनकं पाचित्थिं ।

उब्बाहिकाय वूपसमनं

४७. “तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि' चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स' भासितस्स अत्थो विब्बायति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं ।

“दसहज्जेहि समन्नागतो भिक्खु उब्बाहिकाय सम्मन्नितब्बो — सीलवा होति, पाति- १५ मोक्खसंवरसंवृतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो' अणुमत्तेसु' वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थं सव्यञ्जनं केवलपरिपुणं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपस्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति, धाता' वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा; उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेण स्वागतानि होन्ति २० सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि' सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो' अनुव्यञ्जनसो; विनये खो पन छेको' होति असंहिरो'; पटिबलो होति उभो अत्थपच्चत्थिके' सञ्जापेतुं' निज्झापेतुं पेक्खेतुं पस्सितुं' पसादेतुं; अधिकरणसमुप्पादवूपसमनकुसलो होति; अधिकरणं जानाति; अधिकरण-समुदयं जानाति; अधिकरणनिरोधं जानाति; अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपदं' जानाति । २५ अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि दसहज्जेहि समन्नागतं भिक्खुं उब्बाहिकाय सम्मन्नितुं । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचित्तब्बो, याचित्वा व्यत्तेन' भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१. सुवूपसन्तं-सी०, स्या० । २. अनग्गानि-सी०, रो०; अनन्तानि-स्या० । ३. चेतस्स-सी०, स्या० । ४. आचारसम्पन्नो-रो० । ५. अनुमत्तेसु-रो० । ६. धाता-सी०, स्या०, रो० । ७. सुप्पवत्तिनी-सी० । ८. सुत्ततो-रो० । ९. ठितो-सी०, स्या० । १०. असंहिरो-स्या० । ११. अत्थपच्चत्थिके-रो० । १२. सञ्जापेतुं सञ्जापेतुं-सी० । १३. पसीदितुं-सी० । १४. अधिकरणनिरोधगामिनीपटिपदं-सी० । १५. व्यत्तेन-सी०, रो० ।

४८. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि^१ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स^२ भासितस्स अत्थो विञ्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुं सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि^५ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुं सम्मन्नाति उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खुनो सम्मुति^६ उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खु उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं^{१०} वूपसमेतुं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति तं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता,^७ विनयसम्मुखता, पुमालसम्मुखता...पे०...एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं ।

15

४९. “तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मि अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स^८ भिक्खु धम्मकथिको, तस्स नेव सुत्तं आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय^९ अत्थं पटिवाहति, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू आपेतब्बा —

“सुणन्तु मे आयसन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स नेव सुत्तं आगतं होति,^{१०} नो सुत्तविभङ्गो । सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिवाहति ।^{२०} यदायसन्तानं पत्तकल्लं, इत्थन्नामं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा^{११} अवसेसा इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा ति ।

B. 225,

R. 97

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुमालसम्मुखता...पे०...एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं ।

25

“तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मि अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स भिक्खु धम्मकथिको, तस्स सुत्तं हि खो आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिवाहति, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू आपेतब्बा—

१. अनन्तानि—सी०, रो० । २. चेतस्स—सी०, स्या० । ३. सम्मति—स्या० । ४. सङ्घसम्मुखता धम्मसम्मुखता—सी० । ५. तत्रस्स—सी०, स्या०, रो० । ६. व्यञ्जनच्छायाय—सी०, रो० । ७. रो० पोत्थके नत्थि । ८. उट्ठापेत्वा—सी० ।

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स सुत्तं हि खो आगतं होति, नो सुत्तविमज्जो । सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिवाहति । यदायस्सन्तानं पत्तकल्लं, इत्थन्नामं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा अवसेसा इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा ति ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे०...एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं ।

येभुय्यसिकाविनयो

५०. “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति तं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि तं अधिकरणं सङ्घस्स निग्यादेतब्बं— ‘न मयं, भन्ते, सक्कोम इमं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, सङ्घो वा इमं अधिकरणं वूपसमेतू’ ति । अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं येभुय्यसिकाय वूपसमेतुं । पञ्चहज्जेहि समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको’ सम्मन्नितब्बो—यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गहितागहितं च जानेय्य...पे०...एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खुं याचित्तब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना सलाका गाहेतब्बा^१ । यथा बहुतरा भिक्खू धम्मवादिनो वदन्ति^२ तथा तं अधिकरणं वूपसमेतब्बं । इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च, येभुय्यसिकाय च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सिं? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ सङ्घसम्मुखता? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति—अयं तत्थ सङ्घसम्मुखता । का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति—

१. सलाकग्गाहापको—सी०, स्या०, रो० । २. गाहापेतब्बा—स्या० । ३. वदेन्ति—सी०, स्या०, रो० ।

अयं तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता । का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता ? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति—अयं तत्थ पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ येमुय्यसिकाय^१ ? या येमुय्यसिकाकम्मस्स^२ किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना—अयं तत्थ येमुय्यसिकाय । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं^३ पाचित्थियं” ति ।

तिविधसलाकग्गाहो

५१. तेन खो पन समयेन सावत्थिया एवं जातं एवं समुप्पन्नं अधिकरणं होति ।
अथ खो ते भिक्खू—असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन—अस्सोसुं खो अमुकस्सि^४ किरि आवसे सम्बहुला थेरा विहरन्ति बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा पण्डिता वियत्ता^५ मेधाविनो लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा । ते चे थेरा इमं अधिकरणं^{१०} वूपसमेय्यं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्सा ति । अथ खो ते भिक्खू तं आवासं गन्त्वा ते थेरे एतदवोचुं—“इदं, भन्ते, अधिकरणं एवं जातं, एवं समुप्पन्नं । साधु, भन्ते, थेरा इमं अधिकरणं वूपसमेन्तु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्सा” ति । अथ खो ते थेरा—यथा सावत्थिया सङ्घेन अधिकरणं वूपसमितं तथा सुवूपसन्तं ति^{१५}—तथा तं अधिकरणं वूपसमेसुं ।

B. 227,

R. 98

अथ खो ते भिक्खू—असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलानं थेरानं अधिकरणवूपसमनेन—अस्सोसुं खो अमुकस्सि^४ किरि आवसे तयो थेरा विहरन्ति...पे०...द्वे थेरा विहरन्ति...पे०...एको थेरो विहरति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो चे थेरो इमं अधिकरणं वूपसमेय्यं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिदं अधिकरणं^{२०} सुवूपसन्तं अस्सा ति । अथ खो ते भिक्खू तं आवासं गन्त्वा तं थेरं एतदवोचुं—“इदं, भन्ते, अधिकरणं एवं जातं, एवं समुप्पन्नं । साधु, भन्ते, थेरो इमं अधिकरणं वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्सा” ति । अथ खो सो थेरो—यथा सावत्थिया सङ्घेन अधिकरणं वूपसमितं, यथा सम्बहुलेहि थेरेहि अधिकरणं वूपसमितं, यथा तीहि थेरेहि अधिकरणं वूपसमितं, यथा द्वीहि थेरेहि अधिकरणं वूपसमितं, तथा^{२५} सुवूपसन्तं ति—तथा तं अधिकरणं वूपसमेसि ।

अथ खो ते भिक्खू असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलानं थेरानं अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा तिण्णं थेरानं अधिकरणवूपसमनेन, अस-

B. 228

१. येमुय्यसिका—सी० । २. येमुय्यसिकाय कम्मस्स—स्या० । ३. व्यत्ता—सी० । ४. यथा सुवूपसन्तं—सी०, स्या० । ५. अमुकस्सि—सी० ।

न्नुद्धा द्वित्रं थेरानं अधिकरणवूपसमनेन, असन्नुद्धा एकस्स थेरस्स अधिकरणवूपसमनेन, येन भगवा तेनुपसङ्कमिस्सु, उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “निहतमेतं”, भिक्खवे, अधिकरणं सन्तं वूपसन्तं सुवूपसन्तं ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तेसं भिक्खून् सञ्जत्तिया तयो सलाकग्गाहे^१—गूळ्हकं, सकण्णजप्पकं, विवटकं ।

R. 99 5 “कथं च, भिक्खवे, गूळ्हको सलाकग्गाहो होति ? तेन सलाकग्गाहापकेन^२ भिक्खुना सलाकायो वण्णावण्णायो क्त्वा एकमेको” भिक्खु उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो—“अयं एवंवादिस्स सलाका, अयं एवंवादिस्स सलाका । यं इच्छसि तं गण्हाही” ति । गहिते वत्तब्बो—“मा च कस्सचि दस्सेही” ति । सचे जानाति—अधम्मवादी बहुतरा ति, दुग्गाहो ति, पच्चुक्कङ्कितब्बं । सचे जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, सुग्गाहो ति, सावेतब्बं । एवं
10 खो, भिक्खवे, गूळ्हको सलाकग्गाहो होति ।

“कथं च, भिक्खवे, सकण्णजप्पको सलाकग्गाहो होति ? तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना एकमेकस्स भिक्खुनो उपकण्णके आरोचेतब्बं—“अयं एवंवादिस्स सलाका, अयं एवंवादिस्स सलाका । यं इच्छसि तं गण्हाही” ति । गहिते वत्तब्बो—“मा च कस्सचि आरोचेही” ति । सचे जानाति—अधम्मवादी बहुतरा ति, दुग्गाहो ति, पच्चुक्कङ्कितब्बं । सचे
15 जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, सुग्गाहो ति, सावेतब्बं । एवं खो, भिक्खवे, सकण्णजप्पको सलाकग्गाहो होति ।

“कथं च, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति ? सचे जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, विस्सट्ठेनेव^३ विवटेन गाहेतब्बो । एवं खो, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति । इमे खो, भिक्खवे, तयो सलाकग्गाहा ति ।

सतिविनयो

B 229 20 ५२. “अनुवादाधिकरणं कतिहि^४ समथेहि सम्मति ? अनुवादाधिकरणं चतूहि समथेहि सम्मति—सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन च, अमूळ्हविनयेन च, तस्सपापिय्यसिकाय^५” च । सिया अनुवादाधिकरणं द्वे समथे अनागम्भ—अमूळ्हविनयं च, तस्सपापिय्यसिकं च; द्वीहि समथेहि सम्मेय्य^६—सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीयं । यथा कथं विय ? इध भिक्खू^७ भिक्खुं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । तस्स खो तं,
25 भिक्खवे, भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो दातब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—“मं, भन्ते, भिक्खू

१. निहतमेतं—स्या० । २. सलाकग्गाहे—सी०, स्या०, रो० । ३. सलाकग्गाहापकेन—सी०, स्या०, रो० । ४. एकेको—स्या० । ५. विस्सट्ठेनेव—रो० । ६. कतीहि—सी०, स्या०, रो० । ७. तस्सपापिय्यसिकाय—स्या०, म० । ८. समेय्य—सी० । ९. इध पन भिक्खवे भिक्खू—स्या० ।

अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्वंसेन्ति । सोहं, भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो । व्यत्तेन' भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । भिक्खू इत्थनामं भिक्खुं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्वंसेन्ति । सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो 5 R 100 इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । भिक्खू इत्थन्नामं भिक्खुं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्वंसेन्ति । सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 10

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वृपसन्तं । केन वृपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च सतिविनयेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय- 15 B. 230 सम्मुखता, पुगलसम्मुखता...पे०... का च तत्थ पुगलसम्मुखता ? यो च अनुवदति, यं च अनुवदति, उभो सम्मुखीभूता' होन्ति—अयं तत्थ पुगलसम्मुखता । किं च तत्थ सतिविनयस्सि ? या सतिविनयस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना'—इदं तत्थ सतिविनयस्सि । एवं वृपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं । 20

अमूळ्हविनयो

५३. “सिया अनुवादाधिकरणं द्वे समथे अनागम्म—सतिविनयं च, तस्सपापिय्यसिकं' च; द्वीहि समथेहि सम्मेय्य—सम्मुखाविनयेन च, अमूळ्हविनयेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीयं । यथा कथं विय ? इध भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं' । तं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—‘सरतायस्सा 25 एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति । सो एवं वदेति—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं

१. व्यत्तेन—सी०, रो० । २. उभो अत्यपच्चत्थिका सम्मुखीभूता—सी० । ३. अपटिक्कोसना—सी०, रो० । ४. तस्सपापिय्यसिकं—म०, स्या० । ५. भासितपरिक्कन्तं—सी०, रो० ।

भासितपरिक्रन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं' ति । एवं पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — 'सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति ।

“तस्स खो, भिक्खवे, भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयो दातव्वो । एवं च पन, भिक्खवे, दातव्वो —

- 5 “तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्झलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, उम्भत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्रन्तं । मं भिक्खू उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति । त्याहं
10 एवं वदामि — ‘अहं खो, आवुसो, उम्भत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्रन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं’ ति । एवं पि मं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति । सोहं, भन्ते, अमूळहो सङ्घं अमूळहविनयं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितव्वो । ततियं पि याचितव्वो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतव्वो —

B. 231

- 15 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु उम्भत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्रन्तं । तं भिक्खू उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति । सो एवं वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्भत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं
20 अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्रन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं’ ति । एवं पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति । सो अमूळहो सङ्घं अमूळहविनयं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयं ददेय्य । एसा अत्ति ।

- “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु उम्भत्तको अहोसि चित्तविपरि-
25 यासकतो । तेन उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्रन्तं । तं भिक्खू उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति । सो एवं वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्भत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्रन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं’ ति ।
30 एवं पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ ति । सो अमूळहो सङ्घं अमूळहविनयं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयं देति ।

यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स;
यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नो सङ्खेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो । खमति सङ्खस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च,
अमूळ्हविनयेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सिं? सङ्खसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-
सम्मुखता, पुगलसम्मुखता...पे०...किं च तत्थ अमूळ्हविनयस्सिं? या अमूळ्हविनयस्स
कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना^१—इदं तत्थ
अमूळ्हविनयस्सिं । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं^२
पाचित्थियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्थियं ।

B 232

R. 101

तस्सपापिय्यसिक्काविनयो

५४. “सिया अनुवादधिकरणं द्वे समथे अनागम्म — सतिविनयं च, अमूळ्हविनयं
च; द्वीहि समथेहि समेय्य^३ — सम्मुखाविनयेन च, तस्सपापिय्यसिक्काय^४ चा ति? सिया तस्स
वचनीयं । यथा कथं विय? इध भिक्खुं^५ भिक्खुं सङ्खमज्जे गरुक्काय आपत्तिया चोदेति^६—
‘सरतायस्सा एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा’ ति ।^{१५}
सो एवं वदेति—‘न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जिता,
पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा’ ति । तमेनं सो निब्बेठेन्तं^७ अतिवेठेति—‘इङ्कायस्सा
साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा
पाराजिकसामन्तं वा’ ति । सो एवं वदेति—‘न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं गरुक्कं
आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा । सरामि च खो अहं, आवुसो,^{२०}
एवरूपिं अप्पमत्तिकं^८ आपत्तिं आपज्जिता’ ति । तमेनं सो निब्बेठेन्तं अतिवेठेति—
‘इङ्कायस्सा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं
वा पाराजिकसामन्तं वा’ ति । सो एवं वदेति—‘इमं हि नामाहं, आवुसो, अप्पमत्तिकं
आपत्तिं आपज्जित्वा अपुट्ठो पटिजानिस्सामि । किं पनाहं एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जित्वा,
पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा, पुट्ठो न पटिजानिस्सामी’ ति? सो एवं वदेति—‘इमं^{२५}
हि नाम त्वं, आवुसो, अप्पमत्तिकं आपत्तिं आपज्जित्वा अपुट्ठो न^९ पटिजानिस्ससि । किं
पन त्वं एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जित्वा, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा, अपुट्ठो’

१. अपटिक्कोसना—सी०, रो० । २. समेय्य—सी० । ३. तस्सपापिय्यसिक्काय—म०, स्या० । ४. इध
पन भिक्खवे भिक्खु—स्या०; इध भिक्खु—सी० । ५. चोदेन्ति—सी० । ६. निवेठेन्तं—स्या०
७. अप्पमत्तिकं पि—स्या० । ८. आपज्जिता—स्या० । ९. सी० पोत्थके नत्थि । १०. पुट्ठो—सी० ।

B. 233 पटिजानिस्ससि ? इङ्गायस्सा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा' ति । सो एवं वदेति^१— 'सरामि खो अहं, आवुसो, एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा । द्वा मे एतं वुत्तं, रवा मे एतं वुत्तं—नाहं तं सरामि एवरूपिं गरुक्कं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं 5 वा पाराजिकसामन्तं वा' ति । तस्स खो तं,^२ भिक्खवे, भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं^३ कातब्बं । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । व्यत्तेन^४ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणालु मे, भन्ते सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घमज्जे गरुकाय आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनाब्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्य- 10 सिकाकम्मं करेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घमज्जे गरुकाय आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनाब्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स; यस्स 15 नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुत्तियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...तत्तियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“कतं सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

R. 102

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च, 20 तस्सपापिय्यसिकाय च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं ? सङ्घसम्मखता, धम्मसम्मखता,^५ विनयसम्मखता पुगलसम्मखता...पे०...का च तत्थ तस्सपापिय्यसिकाय ? या तस्स-पापिय्यसिकाकम्मस्स^६ किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना^७— अयं तत्थ तस्सपापिय्यसिकाय । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं ।

पटिञ्जातकरणं

25
B. 234

५५. “आपत्ताधिकरणं कतिहि समथेहि सम्मति ? आपत्ताधिकरणं तीहि समथेहि सम्मति—सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्जातकरणेन च, तिणवत्थारकेन च । सिया आपत्ताधिकरणं एकं समथं अनागम्म—तिणवत्थारकं, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य^८—सम्मुखाविनयेन च, पटि- 30 ञ्जातकरणेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीयं । यथा कथं^९ विय ? इध भिक्खु^{१०} लहुकं आपत्तिं

१. वदेस्सि—म० । २. ख्वेतं—स्या०; रो० पोत्यके नत्थि । ३. तस्सपापिय्यसिकाकम्मं—म०, स्या० । ४. व्यत्तेन—सी०, रो० । ५. सी० पोत्यके नत्थि । ६. तस्सपापिय्यसिकाय कम्मस्स—स्या० । ७. अप-टिक्कोसना—सी०, रो० । ८. समेय्य—सी० । ९. यथाकथं—रो० । १०. इध पन भिक्खवे भिक्खु—स्या० ।

आपन्नो होति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ भिक्खून् पादे वन्दित्वा^२ उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अहं, आवुसो, इत्थन्नामं आपत्तिं आपन्नो; तं पटिदेसेमी’ ति । तेन वत्तब्बो—‘पस्ससी’ ति ? ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयत्तिं संवरेय्यासी’ ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च,^३ पटिञ्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं ? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुमालसम्मुखता...पे०...का च तत्थ पुमालसम्मुखता ? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति—अयं तत्थ पुमालसम्मुखता । किं च तत्थ पटिञ्जातकरणस्मिं ? या पटिञ्जातकरणस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिकोसना—इदं तत्थ पटिञ्जातकरणस्मिं । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिमाहको^४ उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तिं । एवं चेत्तं लभेथ, इच्चेत्तं कुसलं । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्बहुले भिक्खू उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीया—‘अहं, भन्ते, इत्थन्नामं आपत्तिं आपन्नो; तं पटिदेसेमी’ ति । व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू आपेतब्बा —

R. 103

15

“सुणन्तु मे आयसन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु आपत्तिं सरति, विवरति, उत्तानि करोति^६ । यदायसन्तानं पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्तिं पटिगण्हेय्यं^७ ति । तेन वत्तब्बो—‘पस्ससी’ति ? ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयत्तिं संवरेय्यासी’ ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं ? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता,^८ पुमालसम्मुखता...पे०...का च तत्थ पुमालसम्मुखता ? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति—अयं तत्थ पुमालसम्मुखता । किं च तत्थ पटिञ्जातकरणस्मिं ? या पटिञ्जातकरणस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिकोसना—इदं तत्थ पटिञ्जातकरणस्मिं । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिमाहको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तिं । एवं चेत्तं लभेथ, इच्चेत्तं कुसलं । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे,^९ भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, इत्थन्नामं आपत्तिं आपन्नो; तं पटिदेसेमी’ ति । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

B. 235

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु आपत्तिं सरति, विवरति, उत्तानि

१. बुद्धानं—सी० । २. ‘बुद्धानं...वन्दित्वा’ति पाठो स्या०, रो० पोत्यक्खे नत्थि । ३. व्यत्तेन—सी०, रो० । ४. उत्तानीकरोति—सी०, स्या०, रो० । ५. पटिगण्हेय्यं—सी०; पटिगण्हेय्यं—रो० ।

करोति, देसेति । यदि सङ्खम्स पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्तिं पटिग्गाहेय्यं ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ ति ? ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयत्तिं संवरेय्यासी’ ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च, पटि-
ज्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्खसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-
सम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता ...पे०... एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिग्गाहको
उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं; छन्ददायको स्वीयति, स्वीयनकं पाचित्थियं ।

तिणवत्थारकं

५६. “सिया आपत्ताधिकरणं एकं समथं अनागम्म — पटिज्जातकरणं, द्वीहि समथेहि
सम्मेय्य^१ — सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन चा ति ? सिया तिम्स वचनीयं । यथा कथं
विय ? इध भिक्खून्^२ भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं
१० अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं^३ । तत्र चे भिक्खून् एवं होति — ‘अम्हाकं खो भण्डन-
जातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं ।
सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अब्जमब्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय^४
वाळत्ताय^५ भेदाय संवत्तेय्या’ ति ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेतुं । एवं च पन,
B 236 15 भिक्खवे, वूपसमेतब्बं । सव्वेहेव एकज्झं सन्निपतितब्बं, सन्निपतित्वा व्यत्तेन भिक्खुना
पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो —

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं
विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अब्ज-
मब्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि
२० सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इमं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा
गिहिप्पटिसंयुत्तं^६ ति ।

५७. “एकतो पक्खिकानं भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं
बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अब्जमब्जं
२५ कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्सन्तानं
पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तानं चेव
अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा
गिहिप्पटिसंयुत्तं ति ।

१. सम्मेय्य-सी० । २. इध पन भिक्खवे भिक्खून्-स्या० । ३. भासितपरिक्कन्तं-सी० ।
४. कक्खळत्ताय-स्या० । ५. वाळत्ताय-स्या० । ६. गिहीपटिसंयुत्तं-सी० ।

५८. “अथापरेसं एकतोपक्खिकानं^१ भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सको पक्खो आपेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य ।^५ यदायस्सन्तानं पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तानं चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं ति ।

५९. “एकतोपक्खिकानं^१ भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्खो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं^{१०} B. 237 विहरतं बहं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, अहं या चेव इमेसं आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसं चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । एसा अत्ति ।

15

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । अहं या चेव इमेसं आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसं चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा^{२०} गिहिप्पटिसंयुत्तं । यस्सायस्सतो खमति अम्हाकं इमासं आपत्तीनं सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

६०. “अथापरेसं एकतोपक्खिकानं...पे०...एवमेतं धारयामी ति ।

25

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सिं ? सङ्खसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-सम्मुखता, पुगलसम्मुखता ।

“का च तत्थ सङ्खसम्मुखता ? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता, ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अयं तत्थ सङ्खसम्मुखता ।^{३०}

B. 238

R. 104

“का च तत्थ धम्मसम्मसुखता, विनयसम्मसुखता ? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति—अयं तत्थ धम्मसम्मसुखता, विनयसम्मसुखता ।

“का च तत्थ पुगलसम्मसुखता ? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति—अयं तत्थ पुगलसम्मसुखता ।

“किं च तत्थ तिणवत्थारकस्सि ? या तिणवत्थारकस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना—इदं तत्थ तिणवत्थारकस्सि । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको स्वीयति, स्वीयनकं पाचित्तियं ।

“किञ्चाधिकरणं कतिहि^१ समयेहि सम्मति ? किञ्चाधिकरणं एकेन समयेन सम्मति—
10 सम्मुखाविनयेना”ति ।

समथक्खन्धकं निट्ठितं चतुत्थं^२ ।

—o—

१. कत्तीहि—सी०, सा०, रो० । २. समथक्खन्धको निट्ठितो चतुत्थो—म० ।

५. खुदकवत्थुक्खन्धकं

§ १. नहान-विलेपन-नच्च-गीत-बाहिरलोमीउण्णीधारणादीनि

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे कायं उग्घंसेन्ति, ऊरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना रुक्खे कायं उग्घंसेस्सन्ति, ऊरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पि, सेय्यथापि मल्लमुट्टिका गाममोद्दवा”^२ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं^३ विपाचेन्तानं ।^४ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पक्करणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे कायं उग्घंसेन्ति, ऊरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पी” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं,^५ भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननु-लोमिकं अप्पतिरूपं^६ अस्सामणकं अक्कप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा^७ नहायमाना रुक्खे कायं उग्घंसेस्सन्ति^८, ऊरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पि ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरि-यायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स^९ १५ धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खू तदनुच्छविकं तदनु-लोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना^{१०} रुक्खे कायो उग्घंसेतब्बो^{११} । यो उग्घंसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना थम्मे कायं उग्घंसेन्ति, ऊरुं पि^{२०} बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना थम्मे कायं उग्घंसेस्सन्ति, ऊरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पि, सेय्यथापि मल्लमुट्टिका गाममोद्दवा” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...“सच्चं भगवा” ति ...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे,^{२५} नहायमानेन भिक्खुना^{२६} थम्मे कायो उग्घंसेतब्बो^{२७} । यो उग्घंसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २. गाममोद्दवा—सी०, रो०; गामपूट्ठा—स्या०; गामपूट्ठा—सी० । ३. खीयन्तानं—सी०, स्या०, रो० । ४. अननुच्छवियं—रो० । ५. अप्पटिरूपं—स्या० । ६. उग्घंसेस्सन्ति—सी० । ७. स्मा० पोत्तके नत्ति । ८. उग्घंसितब्बो—सी० । ९. सी०, स्या०, रो० पोत्तकेसु नत्ति । १०. सी०, स्या० पोत्तकेसु नत्ति । ११. उग्घंसितब्बो—सी० ।

B. 240

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना कुड्ढे^१ कायं उग्घंसेन्ति, उरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना कुड्ढे कायं उग्घंसेस्सन्ति, उरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पि, सेय्यथापि मल्लमुट्ठिका गाममोहवा” ति...पे०... “न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना^२ कुड्ढे कायो उग्घंसेतब्बो । यो उग्घंसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R. 106

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अट्टाने^३ नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... “सच्चं भगवा” ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू^४ 10 आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अट्टाने^३ नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गन्धव्वहत्थकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “न, भिक्खवे, गन्धव्वहत्थकेन नहायितब्बं । यो 15 नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुरुविन्दकसुत्तिया नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, कुरुविन्दकसुत्तिया नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

20 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू विमाय्हे^५ परिकम्मं कारापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, विमाय्हे परिकम्मं कारापेतब्बं । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 241

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मल्लकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति 25 खियन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मल्लकेन नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२. तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो कच्छुरोगाबाधो होति । न तस्स विना मल्लकेन फासु होति^६ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स अकतमल्लकं” ति ।

१. कुड्ढे-म० । २. अट्टाने-सी०, स्या० । ३. नहायमानेन अट्टाने-स्या०; अट्टाने-सी० । ४. विगय्हे-रो० । ५. तस्स विना मल्लका न फासु होति-स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु जरादुव्वलो नहायमानो न सक्कोति अत्तनो कायं उग्घंसेतुं^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उक्कासिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू^२ पिट्ठिपरिकम्भं कातुं कुक्कुचायन्ति^३ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुथुपाणिकं” ति ।

३. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वल्लिकं धारेन्ति...पे०...पामङ्गं धारेन्ति^४ ...पे०...कण्ठसुत्तकं धारेन्ति...पे०...कटिसुत्तकं धारेन्ति...पे०...ओवट्टिकं धारेन्ति ...पे०...कायूरं^५ धारेन्ति ...पे०...हत्थाभरणं धारेन्ति...पे०...अङ्गुलिमुद्दिकं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^६ विपाचेन्ति...पे०...सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं^७ विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू वल्लिकं^८ धारेन्ति, पामङ्गं धारेन्ति, कण्ठसुत्तकं धारेन्ति, कटिसुत्तकं धारेन्ति, ओवट्टिकं धारेन्ति, कायूरं धारेन्ति, हत्थाभरणं धारेन्ति, अङ्गुलिमुद्दिकं धारेन्ती” ति ? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०...धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, वल्लिका^९ धारेतब्बा^{१०}...पे०...न पामङ्गो^{११} धारेतब्बो^{१२}...न कण्ठसुत्तकं धारेतब्बं...न कटिसुत्तकं धारेतब्बं...न ओवट्टिकं धारेतब्बं...न कायूरं धारेतब्बं...न हत्थाभरणं धारेतब्बं...न^{१३} अङ्गुलिमुद्दिका^{१४} धारेतब्बा^{१५} । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

४. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघे केसे^{१६} धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, दीघा केसा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, दुमासिकं^{१७} वा दुवङ्कुलं^{१८} वा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कोच्छेन केसे ओसण्ठेन्ति,^{१९} फणकेन^{२०} केसे ओसण्ठेन्ति, हत्थफणकेन केसे ओसण्ठेन्ति, सित्थतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति, उदकतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, कोच्छेन केसा ओसण्ठेतब्बा^{२१}...पे०...न सित्थतेलकेन केसा ओसण्ठेतब्बा...न उदकतेलकेन^{२२} केसा ओसण्ठेतब्बा । यो ओसण्ठेय्य,^{२३} आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१. उपघंसेतुं—स्या०; उग्घंसेतुं—सी० । २. अञ्जतरो भिक्खु—स्या० । ३. कुक्कुचायति—स्या० । ४. पुथुपाणिकं—रो० । ५. कायूरं—स्या०, रो०, म० । ६. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ७. खीयन्तानं—सी०, स्या०, रो० । ८. वल्लिकं—स्या० । ९. धारेतब्बं—स्या० । १०. पामङ्गं—स्या० । ११. धारेतब्बं—स्या० । १२. अङ्गुलिमुद्दिकं—स्या० । १३. धारेतब्बं—स्या० । १४. दीघा केसा—सी० । १५. दुमासिकं—सी० । १६. द्रुङ्कुलं—सी० । १७. ओसण्ठेन्ति—सी०, स्या०, रो० । १८. फणकेन—सी० । १९. ओसण्ठेतब्बा—सी०, स्या०, रो० । २०. उदकतेलकेन—सी० । २१. ओसण्ठेय्य—सी०, स्या०, रो० ।

५. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आदासे पि उदकपत्ते पि मुखनिमित्तं ओल्लोकेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्तं ओल्लोकेतब्बं । यो ओल्लोकेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

⁵ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो मुखे वणो होति । सो भिक्खू पुच्छि—“कीदिसो मे, आवुसो, वणो” ति ? भिक्खू एवमाहंसु—“एदिसो^१ ते, आवुसो वणो” ति । सो न सहहति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया^२ आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्तं ओल्लोकेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मुखं आलिम्पन्ति,^३ मुखं उम्महेन्ति,^४ 10 मुखं चुण्णेन्ति, मनोसिलिकाय^५ मुखं लब्धेन्ति,^६ अङ्गरागं करोन्ति, मुखरागं करोन्ति, अङ्गरागमुखरागं करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^७ विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मुखं आलिम्पितब्बं, न मुखं उम्महितब्बं, न मुखं चुण्णेतब्बं, न मनोसिलिकाय मुखं लब्धेतब्बं,^८ न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति 15 दुक्कटस्सा” ति ।

B. 243

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो चक्खुरोगाबाधो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया मुखं आलिम्पितुं” ति ।

R. 108

६. तेन खो पन समयेन राजगहे गिरमासमज्जो होति । छब्बग्गिया भिक्खू गिरमासमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि 20 नाम समणा सक्कपुत्तिया नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति,^९ सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नच्चं वा गीतं वा वादितं वा दस्सनाय गन्तब्बं । यो गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

७. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“यथेव मयं गायाम, एवमेविमे समणा सक्क- 25 पुत्तिया आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं^{१०} विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं

१. ईदिसो—स्या०, रो० । २. आबाधप्पच्चया—रो० । ३. आलिम्पेन्ति—स्या० । ४. मनोसिलिकाय—स्या० । ५. लब्धेन्ति—स्या० । ६. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ७. लब्धेतब्बं—स्या० । ८. आय-
च्छिस्सन्ति—सी०, रो० । ९. खीयन्तानं—सी०, स्या०, रो० ।

आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे...पे...“सच्चं भगवा” ति...पे...धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “पच्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्तस्स । अत्तना^१ पि तस्मिं सरे सारज्जति, परे पि तस्मिं सरे सारज्जन्ति, गहपतिका पि उज्झायन्ति, सरकुत्तिं पि निकामयमानस्स ममाधिस्स भङ्गो होति, पच्छिमा जनता दिट्ठानुगतिं आपज्जति — इमे खो, भिक्खवे, पच्च आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्तस्स । न, भिक्खवे,^२ आयतकेन गीतस्सरेन धम्मो गायितव्वो । यो गायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सरभञ्जे कुक्कुच्चयन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सरभञ्जं” ति ।

“तेन खो पन समयेन छव्वमिया भिक्खू बाहिरलोमिं उण्णिं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं^{१०} B 244 आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बाहिरलोमी^३ उण्णी^४ धारेतव्वा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ २. अम्बखादनवत्थु

८. तेन खो पन समयेन रब्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स आरामे अम्बा फल्लिनो^५ होन्ति । रब्जा^६ मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेन अनुज्जातं होति — “यथासुखं अय्या अम्बं परिभुञ्जन्तू” ति । छव्वमिया भिक्खू तरुणञ्जेव अम्बं पातापेत्वा परिभुञ्जिस्सु ।^{१५} रब्जो च मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स अम्बेन अत्थो होति । अथ खो राजा मागधो R 100 सेनियो बिम्बिसारो मनुस्से आणापेसि — “गच्छथ, भणे, आरामं गन्त्वा अम्बं आहरथा” ति । “एवं देवा” ति खो ते मनुस्सा रब्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा आरामं गन्त्वा आरामपालं^७ एतदवोचुं — “देवस्स, भणे, अम्बेन अत्थो, अम्बं देथा” ति । “नत्थाय्या^८ अम्बं । तरुणञ्जेव अम्बं पातापेत्वा भिक्खू परिभुञ्जिस्सु” ति । अथ खो ते^{२०} मनुस्सा रब्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरोचेसुं । “सुपरिभुत्तं, भणे, अय्येहि अम्बं, अपि च भगवता मत्ता वण्णिता” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं जानित्वा रब्जो अम्बं परिभुञ्जिस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अम्बं परिभुञ्जितव्वं । यो^{२५} परिभुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पूगस्स सङ्गभत्तं होति । सूपे अम्बपेसिकायो^९

१. अत्तनो-स्या०; अत्ता-सी० । २. बाहिरलोमि-म० । ३. उण्णि-म० । ४. फल्लिता-रो० ।

५. रब्जा च-स्या०, रो० । ६. आरामपाले-सी०, रो० । ७. नत्थय्यो-सी०, रो०; नत्थय्या-स्या० ।

८. अम्बपेसिका-स्या० ।

पक्खित्ता होन्ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ता नप्पटिगण्हन्ति^१ । “पटिगण्हथ^२, भिक्खवे, परि-
मुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, अम्बपेसिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्गमत्तं होति । ते न परियापुणिसु
अम्बपेसिकं^३ कातुं, भत्तग्गे सकलेहेव अम्बेहि चरन्ति^४ । भिक्खू कुक्कुचायन्ता नप्पटिगण्हन्ति ।
५ “पटिगण्हथ, भिक्खवे, परिमुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहि समणकप्पेहि फलं
B. 245 परिमुञ्जितुं — अग्गिपरिचितं, सत्थपरिचितं, नखपरिचितं, अबीजं, निब्बत्तबीजञ्जेव^५ पञ्चमं ।
अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि पञ्चहि समणकप्पेहि फलं परिमुञ्जितुं” ति ।

§ ३. अहिराजपरित्तं

६. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अहिना दट्ठो कालङ्कतो^६ होति । भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं । “न हि^७ नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि^८ चत्तारि अहिराजकुलानि
10 मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन
चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो कालं करेय्य । कतमानि चत्तारि
अहिराजकुलानि ? विरूपकवं अहिराजकुलं, एरापथं अहिराजकुलं, छव्यापुत्तं अहिराजकुलं,
R. 110 कण्हागोतमं^९ अहिराजकुलं । न हि नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि
मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन
15 चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो कालं करेय्य । अनुजानामि,
भिक्खवे, इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरितुं, अत्तगुत्तिया अत्तरक्खाय
अत्तपरित्तं कातुं^{१०} । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं —

“विरूपकवेहि मे मेत्तं मेत्तं एरापथेहि मे ।

छव्यापुत्तेहि मे मेत्तं मेत्तं कण्हागोतमकेहि च ॥

20 अपादकेहि मे मेत्तं मेत्तं द्विपादकेहि^{११} मे ।

चतुप्पदेहि मे मेत्तं मेत्तं बहुप्पदेहि मे ॥

मा मं अपादको हिंसि मा मं हिंसि द्विपादको ।

मा मं चतुप्पदो हिंसि मा मं हिंसि बहुप्पदो ॥

सब्बे सत्ता सब्बे पाणा सब्बे भूता च केवल्ल ।

25 सब्बे भद्रानि पस्सन्तु मा किञ्चि^{१२} पाप्मागमा ॥

१. न पटिगण्हन्ति-सी०; न पटिगण्हन्ति-रो० । २. पटिगण्हथ-रो०; पटिगण्हथ-सी० ।
३. पेसिकं-रो० । ४. देन्ति-म० । ५. निब्बत्तबीजञ्जेव-सी०, स्या०; निवत्तबीजञ्जेव-रो० ।
६. कालङ्कतो-सी०, स्या० । ७. नह-सी०, स्या०; न ह-रो० । ८. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु
नत्थि । ९. कण्हागोतमकं-सी०, स्या०, रो० । १०. अत्तपरित्ताय-स्या० । ११. द्विपादकेहि-स्या० ।
१२. कञ्चि-सी० ।

“अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो, अप्पमाणो सद्धो, पमाणवन्तानि सरीसपानि^१,
अहिविच्छिका, सतपदी, उण्णनाभिसरवू^२, मूसिका । कता मे रक्खा, कता मे परिता^३ ।
पटिकमन्तु भूतानि । सोहं नमो भगवतो नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानं” ति ।

§ ४. अङ्गजातच्छेदनं

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अनभिगतिया पीळितो^४ अत्तनो अङ्गजानं
छिन्दि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अञ्जमिह सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो छेतव्वमिह^५,
अञ्जं छिन्दि । न^६, भिक्खवे, अत्तनो अङ्गजानं छेतव्वं” । यो छिन्देय्य, आपत्ति
थुल्लच्चयस्सा” ति ।

§ ५. पिण्डोलभारद्वाजपत्तवत्थु

१०. तेन खो पन समयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स महग्घस्स चन्दनस्स^१ चन्दनगण्ठि^२
उप्पन्ना होति । अथ खो राजगहकस्स सेट्ठिस्स एतदवोचि — “यन्नूनाहं इमाय चन्दनगण्ठिया
पत्तं लिखापेय्यं^३ । लेखं^४ च मे परिभोगं भविस्सति, पत्तं च दानं दम्सामी” ति । अथ 10
खो राजगहको सेट्ठि ताय चन्दनगण्ठिया पत्तं लिखापेत्वा^५ सिक्काय^६ उड्डित्वा^७ वेळुगे^८
आलम्भेत्वा वेळुपरम्पराय वन्धित्वा^९ एवमाह — “यो समणो वा ब्राह्मणो वा अरहा चेव
इद्धिमा च दिन्नञ्जेव^{१०} पत्तं ओहरतू” ति । अथ खो पूरणो कस्सपो येन राजगहको सेट्ठि
तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजगहकं सेट्ठि एतदवोच — “अहं हि, गहपति, अरहा चेव
इद्धिमा च, देहि मे पत्तं” ति । “सचे, भन्ते, आयस्सा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नञ्जेव 15
पत्तं ओहरतू” ति । अथ खो मक्खलि गोसालो...अजितो केसकम्बलो^{११}...पकुधो कच्चा-
यनो...सङ्गयो^{१२} बेलट्टिपुत्तो^{१३} निगण्ठो नातपुत्तो^{१४} येन राजगहको सेट्ठि तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा राजगहकं सेट्ठि एतदवोच — “अहं हि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि
मे पत्तं” ति । “सचे, भन्ते, आयस्सा अरहा चेव इद्धिमा च, दिन्नञ्जेव पत्तं ओहरतू” ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्सा च महामोगल्लानो आयस्सा च पिण्डोलभारद्वाजो 20
पुब्बप्फसमयं निवासेत्ता पत्तचीवरमादाय राजगहं पिण्डाय पविर्सि^{१५} । ^{१६}अथ खो आयस्सा

१. सिरिसपानि-स्या०, रो०; सिरिस्सपानि-सी० । २. उण्णनाभि सरवू-सी०, स्या०; उण्णनाभि
सरवू-म० । ३. कतं मे परिता-म० । ४. पीळितो-सी० । ५. छेतव्वमिह-म०, रो०; छिन्दितव्वमिह-
स्या० । ६. न हि-स्या० । ७. छेतव्वं-म०, रो०; छिन्दितव्वं-स्या० । ८. चन्दनसारस्स-सी०, न्या०,
रो० । ९. चन्दनगण्ठी-स्या०, रो० । १०. लेखापेय्यं-म० । ११. लिखं-स्या० । १२. लेखापेत्वा-म० ।
१३. सिक्कायं-स्या० । १४. वाह्तिवा-सी०; पक्खपित्वा-रो० । १५. वेळुगे-स्या० । १६. वाह्तिवा-
स्या० । १७. दिन्नंयेव-म० । १८. केसकम्बली-रो० । १९. सङ्गयो-म० । २०. बेलट्टिपुत्तो-रो०;
बेलट्टिपुत्तो-सी० । २१. नाटपुत्तो-म०; नाथपुत्तो-सी० । २२. पाविसिंसु-स्या० । २३. एत्थ ‘आयस्सा
पि खो पिण्डोलभारद्वाजो अरहा चेव इद्धिमा च, आयस्सा पि खो महामोगल्लानो अरहा चेव इद्धिमा
च’ इति अधिको पाठो स्या० पोत्थके अत्थि ।

पिण्डोलभारद्वाजो आयस्सन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच — “आयस्सा खो महामोग्गल्लानो अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, मोग्गल्लान, एतं पत्तं ओहर । तुय्हेसो पत्तो” ति । “आयस्सा पि खो पिण्डोलभारद्वाजो^१ अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, भारद्वाज, एतं पत्तं ओहर । तुय्हेसो पत्तो” ति । अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो वेहासं अब्भुम्मान्त्वा तं पत्तं गहेत्वा ५ तिवस्सत्तुं राजगहं अनुपरियायि^२ ।

B. 247

तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठि सपुत्तदारो सके निवेसने ठितो होति पञ्चलिको नमस्समानो — इधेव, भन्ते, अय्यो भारद्वाजो अम्हाकं निवेसने पतिट्ठातू ति । अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने पतिट्ठासि^३ । अथ खो राजगहको सेट्ठि आयस्सतो पिण्डोलभारद्वाजस्स हत्थतो पत्तं गहेत्वा महग्घस्स खादनीयस्स^४ १० पूरेत्वा आयस्सतो पिण्डोलभारद्वाजस्स अदासि^५ । अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो तं पत्तं गहेत्वा आरामं अगमासि । अस्सोसुं खो मनुस्सा — अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो ति । ते च मनुस्सा उच्चासद्वा महासद्वा आयस्सन्तं पिण्डोलभारद्वाजं पिट्ठितो पिट्ठितो अनुवन्धिस्सु ।

अस्सेसि खो भगवा उच्चासद्दं महासद्दं; सुत्वान आयस्सन्तं आनन्दं आमन्तेसि — “किं १५ नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो” ति ? “आयस्सता^६, भन्ते, पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो । अस्सोसुं खो, भन्ते, मनुस्सा — अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो ति । ते च, भन्ते^७, मनुस्सा उच्चासद्वा महासद्वा आयस्सन्तं पिण्डोलभारद्वाजं पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धा^८ । सो एसो, भन्ते^९, भगवा उच्चासद्दो महासद्दो” ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे

R. 112

२० भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा^{१०} आयस्सन्तं पिण्डोलभारद्वाजं पटिपुच्छि — “सच्चं किर तथा, भारद्वाज, राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं^{११}, भारद्वाज, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं^{१२} अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम त्वं, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीनं उत्तरिमनुस्सधम्मं इद्धिपाटिहारियं दस्सेस्ससि ! सेय्यथापि, भारद्वाज^{१३}, मातुगामो छवस्स मासकरूपस्स कारणा २५ कोपिनं^{१४} दस्सेति, एवमेव खो तथा, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीनं उत्तरि-मनुस्सधम्मं इद्धिपाटिहारियं दस्सितं । नेतं, भारद्वाज, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योमावाय । अथ स्वेतं, भारद्वाज, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं

१. भारद्वाजो-म० । २. अनुपरियासि-रो० । ३. पतिट्ठाति-स्या० । ४. खादनीयस्स-रो० । ५. पादासि-सी०, रो० । ६. आयस्सा-स्या० । ७. तेन भन्ते-सी० । ८. अनुबद्धा-सी०, रो० । ९. एत्थ ‘भन्ते’ इति पाठे सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । १०. सन्निपातेत्वा-सी० । ११. अननुच्छवियं-रो० । १२. अप्पटिरूपं-स्या० । १३. सेय्यथापि नाम भारद्वाज-स्या० । १४. हिरिकोपीनं-सी०; कोपीनं-रो० ।

अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा पिण्डोलभारद्वाजं अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुम्भस्ताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुम्भस्ताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

5

“न, भिक्खवे, गिहीनं उत्तरिमनुस्सधम्मं इद्धिपाटिहारियं दस्सेतब्बं । यो दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्दथेत्तं, भिक्खवे, दारुपत्तं सकलिकं सकलिकं कत्वा,^१ भिक्खून् अञ्जनपपिसनं^२ देथ । न च, भिक्खवे, दारुपत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 248

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे पत्ते धारेन्ति सोवण्णमयं^{१०} रूपियमयं^३ । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सोवण्णमयो पत्तो धारेतब्बो...पे०... न रूपियमयो पत्तो धारेतब्बो...न मणिमयो पत्तो धारेतब्बो...न वेळुरियमयो पत्तो धारेतब्बो...न फलिकमयो पत्तो धारेतब्बो...न कंसमयो पत्तो धारेतब्बो...न काचमयो पत्तो धारेतब्बो...न तिपुमयो पत्तो धारेतब्बो...न सीसमयो पत्तो धारेतब्बो...न^{१५} तम्बलोहमयो पत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्ते — अयोपत्तं, मत्तिकापत्तं” ति ।

११. तेन खो पन समयेन पत्तमूलं धंसीयति^५ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमण्डलं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति^{२०} सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्तमण्डलानि — तिपुमयं, सीसमयं” ति । बहलानि मण्डलानि^६ न अच्छुपियन्ति^७ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, लिखितुं” ति । वली^८ होन्ति । भगवतो एतमत्थं^{२५} आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकरदन्तकं छिन्दितुं” ति ।

R. 113

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति रूपकाकिष्णानि^९ भित्तिक्कम्मकतानि^{११} । तानि रथिकाय पि दस्सेन्ता आहिण्डन्ति । मनुस्सा

१. करित्वा-स्या० । २. अञ्जनपपिसनं-सी०; अञ्जनपिसनं-स्या० । ३. रूपियमयं-सी० । ४. खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५. धंसीयति-स्या०, म० । ६. पत्तमण्डलानि-स्या० । ७. अच्छुपीयन्ति-रो०; अच्छुपीयन्ति-सी० । ८. लिखितं-सी० । ९. वली-रो० । १०. रूपकोकिष्णानि-रो० । ११. भित्तिक्कम्मकतानि-रो० ।

उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि रूपकाकिण्णानि भित्तिक्कम्मकतानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । “अनुजानामि, भिक्खवे, पक्कतिमण्डलं” ति ।

B. 249

१२. तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदकं^१ पत्तं पटिसामेन्ति । पत्तो दुस्सति ।
5 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सोदको पत्तो पटिसामेतब्बो । यो पटिसामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ओतापेत्वा पत्तं पटिसामेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदकं पत्तं ओतापेन्ति । पत्तो दुग्गन्धो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सोदको पत्तो ओतापेतब्बो । यो ओतापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वोदकं^२ कत्वा ओतापेत्वा पत्तं पटिसामेतुं” ति ।

10 तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हे पत्तं निदहन्ति^३ । पत्तस्स वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उण्हे पत्तो निदहेतब्बो^४ । यो निदहेय्य,^५ आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मुहुत्तं उण्हे ओतापेत्वा पत्तं पटिसामेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला पत्ता अज्झोकासे अनाधारा निक्खित्ता होन्ति । वातमण्डलिकाय आवट्टेत्वा^६ पत्ता भिज्जिसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि,
15 भिक्खवे, पत्ताधारकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मिद्धन्ते^७ पत्तं निक्खिपन्ति । परिपतित्वा^८ पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मिद्धन्ते पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिभण्डन्ते पत्तं निक्खिपन्ति । परिपतित्वा पत्तो
20 भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिभण्डन्ते पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमाय^९ पत्तं निकुज्जन्ति । ओट्ठो धंसियति^{१०} । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्थारकं” ति । तिणसन्थारको उपचिकाहि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकं^{११}” ति । चोळकं

R. 114

B. 250

25 उपचिकाहि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमाळकं^{१२}” ति । पत्तमाळको^{१३} परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तकुण्डोलिकं^{१४}” ति । पत्तकुण्डोलिकाय पत्तो धंसियति^{१५} । भगवतो एतमत्थं

१. सउदकं-सी०, रो० । २. निदहकं-स्या० । ३. निदहन्ति-सी० । ४. निदहेतब्बो-सी० । ५. निदहेय्य-सी० । ६. आवट्टित्वा-सी०, स्या०, रो० । ७. मिद्धन्ते-सी०, स्या०, रो० । ८. परिपतित्वा-सी०; परिपटित्वा-स्या० । ९. छमायं-स्या० । १०. धंसियति-सी०, रो० । ११. चोळकं-रो० । १२. पत्तमाळकं-सी० । १३. पत्तमाळका-रो०, स्या०; पत्तमाळका-सी० । १४. पत्तकुण्डोलिकं-सी०, रो० । १५. धंसियति-सी०, रो०; उग्गंसियति-स्या० ।

आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तथविकं”^१ ति । अंसवद्धको^२ न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अंसवद्धकं वन्धनमुत्तकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भित्तिखिले^३ पि नागदन्तके पि पत्तं लग्गेन्ति । परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पत्तो लग्गेतब्बो । यो लग्गेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्भोसा निसीदन्ता ओत्थरित्वा पत्तं भिन्देन्ति^४ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मञ्चे पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पीठे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्भोसा निसीदन्ता ओत्थरित्वा पत्तं भिन्देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पीठे पत्तो 10 निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अङ्के पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्भोसा उट्ठहन्ति^५ । परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अङ्के पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्ते पत्तं निक्खिपन्ति । वातमण्डलिकाय छत्तं उक्खि- 15 पियति^६ । परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, छत्ते पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१३. तेन खो पन समयेन भिक्खू पत्तहत्था क्वाटं पणामेन्ति । क्वाटो^७ आवट्ठित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पत्तहत्थेन क्वाटं पणामेतब्बं । यो पणामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू तुम्बकटाहे^८ पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति 20 स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तित्थिया ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, तुम्बकटाहे पिण्डाय चरितब्बं । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू घटिकटाहे^९ पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति 25 स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तित्थिया ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, 25 घटिकटाहे पिण्डाय चरितब्बं । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खु सब्बपंसुकूलिको होति । सो छवसीसस्स पत्तं धारेति । अञ्जतरा इत्थी^{१०} पस्सित्वा मीता विस्सरमकासि—“अब्भुं” मे पिसाचो

१. पत्तथविकं—सी०, स्या०, रो० । २. अंसवद्धको—स्या०, रो० । ३. भित्तिखिले—सी०, स्या०, रो० । ४. भिन्देन्ति—सी०, स्या०, रो० । ५. उट्ठहन्ति—सी०, रो०, स्या० । ६. उक्खिपीयति—सी०, रो० । ७. क्वाटे—स्या०; क्वाटा—सी० । ८. तुम्बकटाहेन—स्या० । ९. घटिकटाहेन—स्या० । १०. इत्थि—रो० । ११. अब्भुं—म० ।

वतायं” ति^१ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया छवसीसस्स पत्तो धारेस्सन्ति, सेय्यथापि पिसाचिल्लिका” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, छवसीसस्स पत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, सव्वपंसुकूलिकेन भवितव्वं । यो भवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

५ तेन खो पन समयेन भिक्खू चलकानि पि अट्टिकानि पि उच्छिद्वोदकं पि पत्तेन नीहरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“यस्मिं येविमे^२ समणा सक्कपुत्तिया भुज्जन्ति सो व नेसं पटिमाहो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न भिक्खवे, चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिद्वोदकं वा पत्तेन नीहरितव्वं । यो नीहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पटिमाहं” ति ।

§ ६. चीवरदण्डसत्थकादीनि

१४. तेन खो पन समयेन भिक्खू हत्थेन विप्फाळेत्वा^३ चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं विलोमिकं^४ होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थकं नमतकं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स दण्डसत्थकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डसत्थकं” ति ।

R. 252

तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू उच्चावचे सत्थकदण्डे धारेन्ति सोवणमयं^५ रूपियमयं^६ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा सत्थकदण्डा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमं दन्तमयं विसाणमयं नल्लमयं^७ वेळुमयं कट्टमयं जतुमयं फल्लमयं लोहमयं सङ्खनाभिमयं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुटपत्तेन पि वेळुपेसिकाय पि चीवरं सिब्बेन्ति ।
२० चीवरं दुस्सिब्बितं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सूचिं”

R. 116

ति । सूचियो कण्णकितायो होन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, सूचिनाळिकं” ति । सूचिनाळिकाय^८ पि कण्णकितायो होन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, किण्णेन पूरेतुं” ति । किण्णो^९ पि कण्णकितायो होन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तुया^{१०} पूरेतुं” ति । सत्तुया पि कण्णकितायो होन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, सरितकं” ति ।
२५ सरितके^{११} पि कण्णकितायो होन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, मधुसित्थकेन सारेतुं” ति । सरितकं परिभिज्जति । “अनुजानामि, भिक्खवे, सरितकसिपाटिकं^{१२}” ति ।

१. वत मं ति—रो० । २. यस्मिं येविमे—सी० । ३. चीवरं विफाळेत्वा—स्या०; विपाटेत्वा—सी०, रो० । ४. विलोमं—सी०, स्या०, रो० । ५. रूपियमयं—सी० । ६. नल्लमयं—सी० । ७. सूचिकं—सी० । ८. नाळिकाय—सी०, स्या०, रो० । ९. किण्णेन—सी० । १०. सत्तुया—रो० । ११. सरितकेन—सी० । १२. सरितसिपाटिकं—स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू तत्थ तत्थ खिलं^१ निक्खणित्वा^२ सम्बन्धित्वा चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं विकण्णं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनं^३ कठिनरज्जुं तत्थ तत्थ ओबन्धित्वा चीवरं सिब्बेतुं” ति । विसमे कठिनं पत्थरन्ति । कठिनं परिभिज्जति...पे०...“न, भिक्खवे, विसमे कठिनं पत्थरितव्वं । यो पत्थरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

5

छमायं^४ कठिनं पत्थरन्ति । कठिनं पंसुकितं होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्धारकं” ति । कठिनस्स अन्तो जीरति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, अनुवातं परिभण्डं आरोपेतुं” ति । कठिनं नप्पहोति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डकठिनं विदलकं^५ सलाकं विनन्धनरज्जुं^६ विनन्धनसुत्तं^७ विनन्धित्वा^८ चीवरं सिब्बेतुं” ति । सुत्तन्तरिकायो विसमा होन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, कळिम्भकं^९” ति । सुत्ता 10 B. 253 वक्का होन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, मोघसुत्तकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अघोतेहि पादेहि कठिनं अक्कमन्ति । कठिनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अघोतेहि पादेहि कठिनं अक्कमितव्वं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अल्लेहि पादेहि कठिनं अक्कमन्ति । कठिनं दुस्सति । 15 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि कठिनं अक्कमितव्वं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना कठिनं अक्कमन्ति । कठिनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सउपाहनेन कठिनं अक्कमितव्वं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बन्ता^{११} अङ्गुलिया पटिगण्हन्ति^{१२} । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पटिगहं” ति ।

१५. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे पटिगहे धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही 25 कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा पटिगहा^{१३} धारेतव्वा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमयं दन्तमयं विसाणमयं नळमयं वेळुमयं कट्टुमयं जतुमयं फलमयं लोहमयं सङ्खनाभिमयं” ति ।

R. 117

१. खिलं—सी०, स्या०, रो० । २. निक्खणित्वा—सी०, रो०; निक्खणित्वा—स्या० । ३. कठिनं—म० । ४. छमायं—स्या० । ५. खिरति—स्या०, रो० । ६. विदलकं—सी०, रो० । ७. विनन्धनरज्जु—स्या० । ८. विनन्धनसुत्तकं—सी०, रो०; विनन्धनसुत्तकं—स्या० । ९. विनन्धित्वा—स्या० । १०. कळिम्भकं—सी०; कळिम्भकं—स्या० । ११. सिब्बेन्ता—सी०, स्या०, रो० । १२. पटिगण्हन्ति—रो०; पटिगण्हन्ति—सी० ।

तेन खो पन समयेन सूचियो पि सत्थका पि पटिग्गहा पि नस्सन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आवेसनवित्थकं^१” ति । आवेसनवित्थके समाकुल होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गहत्थविकं^२” ति । अंसवद्धको^३ न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अंसवद्धकं बन्धनसुत्तकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अब्भोकासे^४ चीवरं सिब्बन्ता सीतेन पि ञ्णहेन पि किल्लन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनसालं^५ कठिनमण्डपं” ति । कठिनसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^६ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति^७...पे०...
 10 “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनवाहं” ति । कठिनसालाय तिण्णचुण्णं परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्पेत्वा^८ उल्लिच्चावलिच्चं कातुं—सेतवण्णं काळवण्णं गेरुक्परिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं
 15 मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^९ चीवरवंसं चीवररज्जुकं^{१०}” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बेत्वा तथेव कठिनं उज्झित्वा पक्कमन्ति, उन्दुरेहि पि उपचिकाहि पि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनं सङ्घरितुं^{११}” ति । कठिनं परिभिज्जति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, गोघंसिकाय कठिनं सङ्घरितुं” ति । कठिनं विनिवेठियति^{१२}...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे बन्धनरज्जुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुट्टे^{१३} पि थम्भे पि कठिनं उस्सापेत्वा पक्कमन्ति । परिपतित्वा कठिनं मिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भित्तिखिले^{१४} वा नागदन्ते वा लम्भेतुं” ति ।

§ ७. थविकपरिस्सावनानुजानना

१६. अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं^{१५} विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिकं
 R. 118 25 पक्कामि । तेन खो पन समयेन भिक्खू सूचिकं पि सत्थकं पि भेसज्जं पि पत्तेन आदाय

१. आवेसनवित्थकं—सी० । २. पटिग्गहत्थविकं—सी०, स्या० । ३. अंसवद्धको—स्या०, रो० । ४. अब्भोकासे—स्या० । ५. कठिनसालं—म० । ६. ओत्थरीयति—सी०, रो०; ओत्थरियति—स्या० । ७. परिपतति—सी० । ८. सोपाने—सी०, स्या० । ९. ओगुम्पेत्वा—सी०, स्या० । १०. पञ्चपटिकं—स्या०, रो० । ११. चीवररज्जुं—सी०, स्या०, रो० । १२. संहरितुं—रो० । १३. विवेठियति—रो० । १४. कुट्टे—म० । १५. भित्तिखिले—सी०, स्या०, रो० । १६. यथाभिरन्तं—सी० ।

गच्छन्ति । भगवतो एतमन्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, भेसज्जत्थविकं” ति ।
अंसवद्धको न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्षवे, अंसवद्धकं वन्धनमुत्तकं” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु उपाहनायो कायवन्धनेन^१ वन्धित्वा गामं
पिण्डाय पाविसि । अञ्जतरो उपासको तं भिक्षुं अभिवादेन्तो उपाहनायो सीसेन घट्टेसि^२ ।
सो भिक्षु मङ्कु अहोसि । अथ खो सो भिक्षु आरामं गन्त्वा भिक्षुनं एतमन्थं आरोचेसि ।^३
भिक्षू भगवतो एतमन्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, उपाहनन्थविकं” ति ।
अंसवद्धको न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्षवे, अंसवद्धकं वन्धनमुत्तकं” ति ।

तेन खो पन समयेन अन्तरामगे उदकं अकप्पियं होति । परिस्सावनं न होति । B. 255
भगवतो एतमन्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, परिस्सावनं” ति । चोळकं^४ नप्पहोति
...पे०...“अनुजानामि, भिक्षवे, कटच्छुपरिस्सावनं” ति । चोळकं नप्पहोति...पे०... 10
“अनुजानामि, भिक्षवे, धम्मकरकं” ति ।

१७. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्षू कोसलेसु जनपदे^५ अद्धानमग्गपटिपन्ना^६
होन्ति । एको भिक्षु अनाचारं आचरति । दुतियो भिक्षु तं भिक्षुं एतदवोच — “मा,
आवुसो, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो तस्मिं उपनन्धि^७ । अथ खो
सो भिक्षु पिपासाय पीळितो उपनद्धं^८ भिक्षुं एतदवोच — “देहि मे, आवुसो,^९ 15
परिस्सावनं, पानीयं^{१०} पिविस्सामी” ति । उपनद्धो भिक्षु न अदासि । सो भिक्षु पिपासाय
पीळितो काल्मकासि । अथ खो सो भिक्षु आरामं गन्त्वा भिक्षुनं एतमन्थं आरोचेसि ।
“किं पन त्वं, आवुसो, परिस्सावनं याचियमानो न अदासी” ति ? “एवमावुसो” ति । ये
ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुद्धा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^{११}
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्षु परिस्सावनं याचियमानो न दस्सती” ति ! अथ खो 20
ते भिक्षू भगवतो एतमन्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे
भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा तं भिक्षुं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, भिक्षु, परिस्सावनं
याचियमानो न अदासी” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं^{१२}
ते,^{१३} मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं^{१४} अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि
नाम त्वं, मोघपुरिस, परिस्सावनं याचियमानो न दस्ससि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा 25 R. 119
पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय
पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्षुं अनेकपरियायेन
विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुद्धिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स

१. कायवन्धने-रो० । २. घट्टेति-म० । ३. चोळकं-रो० । ४. धम्मकरणं-म० । ५. जनपदेसु-
सी०, स्या०, रो० । ६. अद्धानमग्गपटिपन्ना-सी०, स्या०, रो० । ७. उपनन्धि-सी०, स्या० ।
८. उपनन्धं-रो० । ९. पानीयं-रो० । १०. खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ११. अननुच्छवियं-रो० ।
१२. सी० पोत्यके नत्थि । १३. अप्पटिरूपं-स्या० ।

अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्नुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न भिक्खवे, अद्धानमग्गप्पटिपन्नेन भिक्खुना परिस्सावनं याचियमानेन न दातव्वं ।
५ यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, अपरिस्सावनकेन अद्धानो^१ पटिपज्जितव्वो ।
यो पटिपज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे न होति परिस्सावनं वा धम्मकरको वा,
सङ्घाटिकण्णो पि अधिट्ठातव्वो — इमिना परिस्सावेत्वा पिविस्सामी” ति ।

§ ८. नवकम्मानि

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं
B. 236 भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालयं । तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं
१० करोन्ति । परिस्सावनं न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे,
दण्डपरिस्सावनं” ति । दण्डपरिस्सावनं न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनु-
जानामि, भिक्खवे, ओत्थरकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मकसेहि उब्बाव्हा होन्ति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकसकुटिकं” ति ।

१८. तेन खो पन समयेन वेसालियं पणीतानं भत्तानं भत्तपटिपाटि अट्ठिता^२ होति ।
भिक्खू पणीतानि भोजनानि भुञ्जित्वा अभिसन्नकाया होन्ति बह्वाबाधा^३ । अथ खो जीवको
कोमारभच्चो वेसालिं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अद्दसा खो जीवको कोमारभच्चो
भिक्खू अभिसन्नकाये बह्वाबाधे । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्तं
२० एतदवोच — “एतरहि, भन्ते, भिक्खू अभिसन्नकाया बह्वाबाधा । साधु, भन्ते, भगवा
भिक्खून् चङ्कमं च जन्ताघरं च अनुजानातु । एवं भिक्खू अप्पाबाधा भविस्सन्ती” ति ।
अथ खो भगवा जीवकं कोमारभच्चं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि
सम्पहंसैसि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो
समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्ठयासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ
२५ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनु-
जानामि, भिक्खवे, चङ्कमं च जन्ताघरं चा” ति ।

R. 120

तेन खो पन समयेन भिक्खू विसमे चङ्कमे चङ्कमन्ति । पादा दुक्खा होन्ति ।

१. अद्धानमग्गे-सी०, स्या०, रो० । २. ओत्थरिकं-स्या० । ३. अधिट्ठिता-रो० । ४. बन्हा-
बाधा-सी० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, समं कातुं” ति । चङ्कमो नीचवत्थुको होति । उदकेन ओत्थरिय्यति^१...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति^२...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^३—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति ।^४ आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनवाहं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चङ्कमे चङ्कमन्ता परिपतन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनवेदिकं” ति । B. 257

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे चङ्कमन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किल्मन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनसालं” ति । चङ्कमनसालयं^५ तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्पेत्वा^६ उल्लितावलितं कातुं—सेतवणं काळवणं गेरुक्परिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवरज्जुं” ति । जन्ताघरं^७ नीचवत्थुकं होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति^८...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनवाहं” ति । जन्ताघरस्स क्वाटं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, क्वाटं पिट्ठसङ्घाटं” उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अगलवट्टिकं^९ कपिसीसकं सूचिकं घटिकं तालच्छिहं^{१०} आविञ्छनच्छिहं^{११} आविञ्छनरज्जुं” ति । जन्ताघरस्स कुट्टपादो^{१२} जीरति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे,^{१३} मण्डलिकं कातुं” ति । जन्ताघरस्स धूमनेत्तं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, धूमनेत्तं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खु खुद्दके जन्ताघरे मज्झे अग्निद्वानं करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके जन्ताघरे एकमन्तं अग्निद्वानं कातुं, महल्लके मज्झे” ति । जन्ताघरे अग्निमुखं डहति...पे०... “अनुजानामि,^{१४} भिक्खवे, मुखमत्तिकं” ति । हत्थे^{१५} मत्तिकं तेमेन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे,

१. ओत्थरिय्यति—सी०, रो०; ओत्थरिय्यति—स्या० । २. परिपटति—सी० । ३. सोपाने—स्या०, सी० । ४. चङ्कमनसालय—सी०, रो० । ५. ओगुम्पेत्वा—सी०, स्या० । ६. एत्थ ‘तेन खो पन समयेन जन्ताघरं’ इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ७. पिट्ठसङ्घाटं—सी० । ८. अगलवट्टिकं—सी०; अगलवट्टि—स्या०; अगलवट्टि—रो० । ९. तालच्छिहं—सी० । १०. आविञ्छनच्छिहं—म० । ११. कुट्टपादो—म० । १२. हत्थेन—स्या० ।

- मत्तिकादोणिकं” ति । मत्तिका दुग्गन्वा होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, वासेतुं” ति । जन्ताघरे अग्निं कायं डहति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उदकं अतिहरितुं” ति । पातिया^१ पि पत्तेन पि उदकं अतिहरन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उदकाधानं^२, उदकसरावकं^३” ति । जन्ताघरं तिणच्छदनं न सेदेति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिप्तावलितं कातुं” ति । जन्ताघरं चिक्खल्लं होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितुं तयो सन्थारे^४—इट्ठकासन्थारं^५, सिलासन्थारं, दारुसन्थारं” ति । चिक्खल्लं येव^६ होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, धोवितुं” ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति ।
- B. 238 5 भिक्खवे, तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमार्य^७ निसीदन्ति, गत्तानि कण्डूवन्ति^८ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं^९ । “अनुजानामि, भिक्खवे, जन्ताघरपीठं” ति । तेन खो पन समयेन जन्ताघरं अपरिक्खितं होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । कोट्ठको न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्ठकं” ति । कोट्ठको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । कोट्ठकस्स कवाटं न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अमाळवट्टिकं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिद्दं आविच्छन्नच्छिद्दं आविच्छन्नरज्जुं” ति । कोट्ठके तिण्णुणं परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिप्तावलितं कातुं—सेतवणं काळवणं गेरुक्कपरिकम्मं मालकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं” ति । परिवेणं चिक्खल्लं होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, मरुब्बं उपकिरितुं” ति । न परिआपुणन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं^{१०} निक्खिपितुं” ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति ।
- 25 १९. तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्गं अभिवादेन्ति,^{११} नग्गा नग्गं अभिवादापेन्ति,^{१२} नग्गा नग्गस्स परिकम्मं करोन्ति, नग्गा नग्गस्स परिकम्मं कारापेन्ति,^{१३}

१. पाटिया—स्या० । २. उदकड्डानं—म०, रो०; उदकनिधानं—स्या० । ३. सरावकं—सी० । ४. सादेति—सी० । ५. सन्थरे—म० । ६. इट्ठकासन्थारं—म० । ७. चिक्खल्लं येव—सी० । ८. छमार्यं—स्या० । ९. कण्डूवन्ति—स्या०; कण्डूवन्ति—रो० । १०. ‘भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं’ इति पाठो सी०, रो० । पोत्थकेसु नत्थि; एत्थ स्या० । पोत्थके च पे० दिस्सति । ११. पञ्चपट्टिकं—स्या०, रो० । १२. पदरसिलं—रो० । १३. एत्थ स्या० । पोत्थके ‘तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्गं अभिवादेन्ति, नग्गा नग्गं अभिवादेन्ति’ इति पाठो दिस्सति । १४. नग्गा नग्गं अभिवादापेन्ति, नग्गा नग्गं अभिवादापेन्ति—स्या० । १५. कारेन्ति—सी० ।

नग्मा नग्मास्स देन्ति, नग्मा पटिगण्हन्ति,^१ नग्मा स्वादन्ति, नग्मा भुञ्जन्ति, नग्मा सायन्ति, नग्मा पिवन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नग्गेन^२ नग्मो अभिवादेतब्बो ...पे०...न^३ नग्गेन अभिवादेतब्बं^४...न नग्गेन नग्मो अभिवादापेतब्बो...न नग्गेन अभिवादापेतब्बं...न नग्गेन^५ नग्मास्स परिकम्भं कातब्बं...न नग्गेन नग्मास्स^६ परिकम्भं कारापेतब्बं...न नग्गेन नग्मास्स दातब्बं...न नग्गेन पटिगहेतब्बं...न नग्गेन स्वादितब्बं...^७ न नग्गेन भुञ्जितब्बं...न नग्गेन सायितब्बं...न नग्गेन पातब्बं । यो पिवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 259

तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय चीवरं निक्खिपन्ति । चीवरं पंसुकिं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे,^८ चीवरवंसं चीवररज्जुं” ति । देवे वस्सन्ते चीवरं ओवस्सति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे,^९ जन्ताघरसालं” ति । जन्ताघरसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति...पे०...आरोहन्ता विहञ्जन्ति...पे०...आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । जन्ताघरसालाय तिण्णुणं परिपतति ...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिचावलितं कातुं...पे०...चीवरवंसं चीवररज्जुं” ति ।

15

तेन खो पन समयेन भिक्खू^{१०} जन्ताघरे पि उदके पि परिकम्भं^{११} कातुं कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पटिच्छादियो—जन्ताघरपटिच्छादिं, उदकपटिच्छादिं, वत्थपटिच्छादिं” ति ।

तेन खो पन समयेन जन्ताघरे उदकं न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदपानं” ति । उदपानस्स कूलं लुज्जति ...पे०...“अनुजानामि,^{१२} भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । उदपानो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति ...पे०... आरोहन्ता विहञ्जन्ति ...पे०... आरोहन्ता परिपतन्ति ...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति ।

२०. तेन खो पन समयेन भिक्खू वल्लिकाय^{१३} पि कायबन्धनेन पि उदकं बाहेन्ति ।^{१४} भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं^{१५} । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकवाहनरज्जुं^{१६}” ति । हत्था दुक्खा

१. पटिगण्हन्ति—सी० । २. एत्थ ‘नग्गेन’ इति पाठो रो० पोत्वके नत्थि । ३-३. एत्थ ‘न नग्गेन अभिवादेतब्बं’ इति पाठो सी० पोत्वके नत्थि । ४. एत्थ ‘नग्गेन’ इति पाठो सी० पोत्वके नत्थि । ५. एत्थ ‘नग्मास्स’ इति पाठो स्था० पोत्वके नत्थि । ६. भिक्खवे जन्ताघरे—सी०, स्था० । ७. ओत्थरिय्यति—स्था०, ओत्थरीयति—सी० । ८. परिपतति—सी० । ९. आलम्बनबाहं—सी० । १०. भिक्खू नग्मा—सी० । ११. पिट्ठपरिकम्भं—स्था० । १२. वल्लिका—सी०, स्था० । १३. एत्थ ‘भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं’ इति पाठो सी०, स्था०, रो० पोत्वकेसु नत्थि । १४. उदपानरज्जुं—सी०, स्था० ।

होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तुलं^१ करकटकं चक्खवट्ठकं” ति । भाजना बहू भिज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो वारके—लोहवारकं, दारुवारकं, चम्मक्खण्डं^२” ति ।

B. 260

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे उदकं वाहेन्ता^३ सीतेन पि उण्हेन पि ५ किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदपानसालं” ति । उदपानसालाय तिण्णुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्पेत्त्वा उल्लित्तावलितं कातुं—सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जुं” ति । उदपानो^४ अपारुतो होति, तिण्णुण्णेहि पि पंसुकेहि पि ओकिरिय्यति^५ ...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं” ति । उदकभाजनं न 10 संविज्जति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदोणिं उदककटाहं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तहं तहं नहायन्ति । आरामो चिक्खल्लो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चन्दनिकं^६” ति । चन्दनिका पाकटा^७ होति । भिक्खू हिरियन्ति^८ नहायितुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । चन्दनिका चिक्खल्लो होति...पे०... 15 “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितुं तयो सन्थरे^९—इट्ठकासन्थरं^{१०}, सिलासन्थरं, दारुसन्थरं” ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खून् गत्तानि सीतिगतानि^{११} होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकपुच्छनिं चोळकेन^{१२} पि पच्चुद्धरितुं” ति ।

R. 123

२१. तेन खो पन समयेन अज्जतरो उपासको सङ्खस्स अत्थाय पोक्खरणिं कारेतु- 20 कामो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पोक्खरणिं” ति । पोक्खरणिया कूलं लुज्जति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^{१३}—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । पोक्खरणिया उदकं पुराणं होति...पे०... 25 “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकमातिकं^{१४} उदकनिद्धमनं” ति ।

B. 261

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्खस्स अत्थाय निल्लेखं जन्ताघरं कतुकामो^{१५} होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, निल्लेखं जन्ताघरं” ति ।

१. तुलं—सी० । २. चम्मक्खण्डं—सी०, स्या०, रो० । ३. वाहेन्ता—सी०, रो० । ४. उदकपानो—रो०; तेन खो पन समयेन उदपानो—स्या० । ५. ओकिरियति—सी०; ओकिरियति—स्या० । ६. उदकचन्दनिकं—स्या० । ७. पाकटा—रो०; अपारतो—सी० । ८. हिरियन्ति—सी०, रो० । ९. सन्थारे—सी०, स्या०, रो० । १०. इट्ठकासन्थारं—सी०, स्या०, रो० । ११. सीतिकतानि—सी०, स्या०, रो० । १२. उदकपुच्छनचोळकेन—सी० । १३. सोपाने—सी०, स्या० । १४. उदकायतिकं—रो० । १५. कतुकामो—सी० ।

तेन खो पन समयेन छव्वगिया भिक्खू चातुमासं निसीदनेन विप्पवसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चातुमासं निसीदनेन विप्पवसितव्वं । यो विप्पवसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२२. तेन खो पन समयेन छव्वगिया भिक्खू पुप्फाभिकिण्णोसु सयनेसु सयन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — सेय्यथापि^२ गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पुप्फाभिकिण्णोसु सयनेसु सयितव्वं । यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा गन्धं पि मालं पि आदाय आरामं आगच्छन्ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ता न पटिमाण्हन्ति^३ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गन्धं गहेत्वा क्वाटे पञ्चकुलिकं दातुं, पुप्फं गहेत्वा विहारे एकमन्तं निवस्सपितुं” ति । 10

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स नमतकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, नमतकं” ति । अथ खो भिक्खू न एतदहोसि — “नमतकं अधिद्वतव्वं नु खो उदाहु विकप्पेतव्वं” ति...पे०...“न, भिक्खवे, नमतकं अधिद्वतव्वं, न विकप्पेतव्वं” ति ।

तेन खो पन समयेन छव्वगिया भिक्खू आसित्तकूपधाने भुज्जन्ति । मनुस्सा^४ उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, आसित्तकूपधाने भुज्जितव्वं । यो भुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । R. 124

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । सो भुज्जमानो न सक्कोति हत्थेन पत्तं सन्धारेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मळोरिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन छव्वगिया भिक्खू एकभाजने पि भुज्जन्ति, एकथालके पि पिबन्ति,^५ एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा^६ पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^७ पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, एकभाजने भुज्जितव्वं ...पे०...न एकथालके पातव्वं...न एकमञ्चे तुवट्टितव्वं...न एकत्थरणा तुवट्टितव्वं...न एकपावुरणा तुवट्टितव्वं...न एकत्थरणपावुरणा तुवट्टितव्वं । यो तुवट्टेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 25

§ ९. वङ्गलिच्छविवत्थु

२३. तेन खो पन समयेन वङ्गो लिच्छवी मेत्तियभूमजकानं^१ भिक्खू न सहायो होति । अथ खो वङ्गो लिच्छवी येन मेत्तियभूमजका भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा

१. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २. पतिगण्हन्ति—सी०; पटिगण्हन्ति—रो० । ३. एकत्थरणे—स्या० । ४. एकपावुरणे—स्या०; एकपावुरणे—सी० । ५. मेत्तियभूमजकानं—सी०, स्या०, रो० ।

- मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच—“वन्दामि अय्या” ति । एवं वुत्ते मेत्तियभूमजका भिक्खू नालर्पिंसु । दुतियं पि खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच—
 “वन्दामि अय्या” ति । दुतियं पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालर्पिंसु । ततियं पि खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच—“वन्दामि अय्या” ति । ततियं पि खो
 ५ मेत्तियभूमजका भिक्खू नालर्पिंसु । “क्याहं अय्यानं अपरज्झामि, किस्स मं अय्या नालपन्ती” ति ? “तथा हि पन त्वं, आवुसो वड्ढ, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी” ति । “क्याहं अय्या करोमी” ति ? “सचे खो त्वं, आवुसो वड्ढ, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं नासापेय्या” ति । “क्याहं अय्या करोमि, किं मया सक्का कातुं” ति ? “एहि त्वं, आवुसो वड्ढ, येन भगवा तेनुपसङ्गम,
 10 उपसङ्गमित्वा भगवन्तं एवं वदेहि—‘इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं’ । यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्वा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्वा; यतो निवातं^१ ततो सवातं;^२ उदकं मब्बे आदित्तं; अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति^३ दूसिता’ ” ति । “एवं अय्या” ति खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजकानं भिक्खूणं पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि,
 R 125 उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो वड्ढो लिच्छवी
 15 भगवन्तं एतदवोच—“इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं । यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्वा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्वा; यतो निवातं ततो सवातं; उदकं मब्बे आदित्तं; अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति दूसिता” ति ।
- B. 263 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं पटिपुच्छि—“सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं वड्ढो आहा” ति ?
 20 “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । दुतियं पि खो भगवा ...पे०...ततियं पि खो भगवा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच—“सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं वड्ढो आहा” ति ? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । “न खो, दब्ब, दब्बा एवं निब्बे-
 ठेन्ति । सचे तया कतं, कतं ति वदेहि; सचे अकतं, अकतं ति वदेही” ति । “यतो अहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेन पि मेथुनं धम्मं पटिसेविता^४, पगेव जागरो” ति ।
 25 अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जतु, असम्भोगं सङ्घेन करोतु ।
- “अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो निक्कुज्जितब्बो—भिक्खूणं अलभाय परिसक्कति, भिक्खूणं अनत्थाय परिसक्कति, भिक्खूणं अवासाय^५ परिसक्कति, भिक्खू अक्कोसति परिभासति, भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं
 30 भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स

१. नप्पतिरूपं—स्या०; न पटिरूपं—रो० । २. नीवातं—स्या० । ३. पवातं—सी०, स्या०, रो० ।
 ४. पजापती—सी०, रो० । ५. पत्तिसेविता—सी० । ६. अनावासाय—स्या० ।

उपासकस्स पत्तं निक्कुज्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, निक्कुज्जितव्वो । व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतव्वो —

२४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वङ्गो लिच्छवी आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जेय्य, असम्भोगं सङ्घेन करेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वङ्गो लिच्छवी आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति । सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जति, असम्भोगं सङ्घेन करोति । यस्सायस्सतो खमति वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तस्स निक्कुज्जना, असम्भोगं सङ्घेन करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“निक्कुज्जितो सङ्घेन वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तो, असम्भोगो^२ सङ्घेन । खमति सङ्घस्स,^{१०} तस्सा तुण्ही^३, एवमेतं धारयामी” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो पुव्वण्हसमयं निवासेत्वा पत्तर्चावरमादाय येन वङ्गस्स लिच्छविस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा वङ्गं लिच्छविं एतदवोच — “सङ्घेन ते, आवुसो वङ्ग, पत्तो निक्कुज्जितो । असम्भोगोसि सङ्घेना” ति । अथ खो वङ्गो लिच्छवी-सङ्घेन किर मे पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोहि किर सङ्घेना ति — तत्थेव मुच्छितो पपति^४ ।^{१५} अथ खो वङ्गस्स लिच्छविस्स मिच्चामच्चा जातिसालोहिता वङ्गं लिच्छविं एतदवोचुं — “अलं, आवुसो वङ्ग, मा सोचि, मा परिदेवि । मयं भगवन्तं पसादेस्साम भिक्खुसङ्घं चा” ति ।

अथ खो वङ्गो लिच्छवी सपुत्तदारो समिच्चामच्चो सजातिसालोहितो अल्लवत्थो अल्लकेसो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच — “अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं, योहं अय्यं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेसिं । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चयं अच्चयतो पटिगण्हातु^५ आयतिं संवराया” ति । “तग्घ^६ त्वं, आवुसो वङ्ग, अच्चयो अच्चगमा यथाबालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं, यं त्वं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेसि । यतो च खो त्वं, आवुसो वङ्ग, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं पटिगण्हाम । बुद्धि हेसा, आवुसो वङ्ग, अरियस्स विनये यो अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति, आयतिं संवरं आपज्जती” ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तं उक्कुज्जतु, सम्भोगं सङ्घेन करोतु ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो उक्कुज्जितव्वो — न भिक्खूनं अल्लभाय परिसक्कति, न भिक्खूनं अनत्थाय परिसक्कति, न भिक्खूनं अवासाय

१. व्यत्तेन—सी०, रो० । २. असम्भोगं—सी० । ३. तुण्ही—सी० । ४. पपत्ते—स्या०, म०, रो० ।

५. पटिगण्हातु—सी०; पटिगण्हातु—रो० । ६. इच्च—स्या० ।

परिसक्कति, न भिक्खू^१ अक्कोसति परिभासति, न भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, न बुद्धस्स अवण्णं भासति, न धम्मस्स अवण्णं भासति, न सङ्खस्स अवण्णं भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि^२ समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तं उक्कुज्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, उक्कुज्जितव्वो । तेन, भिक्खवे, वट्ठेन लिच्छविना सङ्खं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं^३ करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो —
 B. 265 ‘सङ्खेन मे, भन्ते, पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोहि सङ्खेन । सोहं, भन्ते, सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, सङ्खं पत्तुक्कुज्जनं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितव्वो^४ ।
 R. 127 ततियं पि याचितव्वो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्खो आपेतव्वो —

२५. “मुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खेन वट्ठस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगो सङ्खेन । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, सङ्खं पत्तुक्कुज्जनं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकलं, सङ्खो वट्ठस्स लिच्छविस्स पत्तं उक्कुजेय्य, सम्भोगं सङ्खेन करेय्य । एसा अत्ति ।

“मुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खेन वट्ठस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगो सङ्खेन । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, सङ्खं पत्तुक्कुज्जनं याचति । सङ्खो वट्ठस्स लिच्छविस्स पत्तं उक्कुज्जति, सम्भोगं सङ्खेन करोति । यस्सायस्सतो खमति वट्ठस्स लिच्छविस्स पत्तस्स उक्कुज्जना,^५ सम्भोगं सङ्खेन करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उक्कुज्जितो सङ्खेन वट्ठस्स लिच्छविस्स पत्तो, सम्भोगो सङ्खेन । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

§ १०. बोधिराजकुमारवत्थु

20 २६. अथ खो भगवा वेसालियं यथामिरन्तं विहरित्वा येन भग्गा तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन भग्गा तदवसरि । तत्र सुदं भगवा भग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरे^६ मेसकळावने^७ मिगदाये । तेन खो पन समयेन बोधिस्स राजकुमारस्स कोकनदो^८ नाम पासादो अचिरकारितो होति, अनज्झावुत्थो समणेन वा ब्राह्मणेन वा केनचि वा मनुस्सभूतेन । अथ खो बोधि राजकुमारो सञ्जिकापुत्तं^९ माणवं^{१०} आमन्तेसि — “एहि त्वं, सम्म
 25 सञ्जिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्गम, उपसङ्गमित्वा मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द; अप्पाबाधं अप्पातङ्कं लहुट्ठानं बलं फासुविहारं पुच्छ — ‘बोधि, भन्ते, राजकुमारो भगवतो पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाधं अप्पातङ्कं लहुट्ठानं बलं फासुविहारं पुच्छती’ ति । एवं च
 B. 266

१. भिक्खूनं-सी० । २. अट्ठहि अट्ठेहि-सी० । ३. याचितव्वा-स्या०, रो० । ४. उक्कुज्जनं-सी० । ५. सुसुमारगिरे-म० । ६. मेसकळावने-सी० । ७. कोकनदो-स्या० । ८. सञ्जिकापुत्तं-म० । ९. मानवं-सी० ।

वदेहि—‘अधिवासेतु किर, भन्ते, भगवा बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खु-सङ्घेना’” ति । “एवं भो” ति खो सज्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिम्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवता सद्धिं सम्मोदि, सम्मोदनीयं कथं साराणीयं^१ वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सज्जिकापुत्तो माणवो भगवन्तं एतदवोच—“बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाधं अप्पातङ्कं^५ लहुद्धानं बलं फासुविहारं पुच्छति । एवं च वदेति—‘अधिवासेतु किर भवं गोतमो बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना’” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^२ । अथ खो सज्जिकापुत्तो माणवो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना येन बोधिराजकुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा बोधिं राजकुमारं एतदवोच—“अवोचुम्ह खो मयं भोतो वचनेन तं भगवन्तं गोतमं—‘बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाधं^{१०} अप्पातङ्कं लहुद्धानं बलं फासुविहारं पुच्छति । एवं च वदेति—अधिवासेतु किर भवं गोतमो बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना’ ति । अधिवुत्थं च पन समणेन गोतमेना” ति ।

B 128

अथ खो बोधि राजकुमारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं^३ पटियादापेत्वा, कोकनदं च पासादं ओदातेहि दुस्सेहि सन्थरापेत्वा याव पच्छिमसोपानकळेवरा,^४ १५ सज्जिकापुत्तं माणवं आमन्तेसि—“एहि त्वं, सम्म सज्जिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्गम, उपसङ्गमित्वा भगवतो कालं आरोचेहि—‘कालो, भन्ते निद्वितं भत्तं’” ति । “एवं भो” ति खो सज्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो कालं आरोचेसि—“कालो, भो गोतम,^५ निद्वितं भत्तं” ति ।

अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन बोधिस्स राजकुमारस्स^{२०} निवेसनं तेनुपसङ्गमि । तेन खो पन समयेन बोधिराजकुमारो बहिद्वारकोट्टके ठितो होति, भगवन्तं आगमयमानो । अद्दसा खो बोधि राजकुमारो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान ततो पञ्चुगन्त्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा पुरेक्खत्वा^६ येन कोकनदो पासादो तेनुप-सङ्गमि । अथ खो भगवा पच्छिमसोपानकळेवरं निस्साय अट्ठासि । अथ खो बोधि राजकुमारो भगवन्तं एतदवोच—“अक्कमतु, भन्ते, भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो^७ दुस्सानि,^{२५} यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया” ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो...पे०...ततियं पि खो बोधि राजकुमारो भगवन्तं एतदवोच—“अक्कमतु, भन्ते, भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो दुस्सानि, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया” ति । अथ खो भगवा आयस्सन्तं आनन्दं अपलोकेसि^८ । अथ खो आयस्सा आनन्दो बोधिं

B. 267

१. साराणीयं—सी० । २. तुण्हीभावेन—सी० । ३. खादनीयं भोजनीयं—रो० । ४. पच्छिमा सोपानकळेवरा—सी०; पच्छिमा सोपानकळेवरा—स्या०; पच्छिमा सोपानकळिङ्गरा—रो० । ५. खो भन्ते—स्या० । ६. पुरेक्खत्वा—सी०, रो०; पुरेक्खत्वा—स्या० । ७. भन्ते सुगतो—स्या० । ८. अवलोकेसि—स्या० ।
चुल्लवग्गो—२८

राजकुमारं एतदवोच — “संहरन्तु,^१ राजकुमार, दुस्सानि । न भगवा चेलप्पटिकं^२ अक्कमिस्सति पच्छिमं जनतं तथागतो अनुकम्पती” ति ।

अथ खो बोधि राजकुमारो दुस्सानि संहरापेत्वा उपरिकोकनदे^३ पासादे आसनं पञ्जापेत्ति^४ । अथ खो भगवा कोकनदं पासादं अभिरुहित्वा^५ पञ्जत्ते आसने निसीदि ५ सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो बोधि राजकुमारो बुद्धप्पमुखं^६ भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं १० निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो बोधिं राजकुमारं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुचेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, चेलप्पटिका १० अक्कमितव्वा । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी^७ अपगतगम्भा भिक्खू निमन्तेत्वा दुस्सं पञ्जापेत्वा^८ एतदवोच — “अक्कमथ, भन्ते, दुस्सं” ति । भिक्खू कुकुच्चायन्ता न अक्कमन्ति । “अक्कमथ, भन्ते, दुस्सं मङ्गलत्थाया” ति । भिक्खू कुकुच्चायन्ता न अक्कमिंसु । अथ खो सा इत्थी उज्झायति स्खियति^९ विपाचेति — “कथं हि नाम अय्या मङ्गलत्थाय याचियमाना १५ चेलप्पटिकं न अक्कमिस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्सा इत्थिया उज्झायन्तिया स्खियन्तिया^{१०} विपाचेन्तिया । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीनं मङ्गलत्थाय याचियमानेन चेलप्पटिकं अक्कमितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादकं अक्कमितुं कुकुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं २० आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, धोतपादकं अक्कमितुं” ति ।

दुतियमाणवारं निट्ठितं^{११} ।

§ ११. घट-कतक-सम्मज्जनि-पादघंसनि-विधूपन-छत्त-सिक्का-दण्डादीनि

२७. अथ खो भगवा भग्गोसु यथाभिरन्तं^{१२} विहरित्वा येन सावत्थि^{१३} तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । अथ खो विसाखा मिगारमाता घटकं च कतकं च सम्मज्जनिं च आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा

१. संहरन्तु-सी०, स्या० । २. चेलप्पटिकं-स्या०; चेलपत्तिकं-सी०, रो० । ३. उपरिकोकनदे-स्या० । ४. पञ्जापेत्ति-म० । ५. अभिरुहित्वा-रो०; अभिरुहित्वा-स्या० । ६. बुद्धप्पमुखं-सी०, रो० । ७. इत्थि-रो० । ८. पञ्जापेत्वा-म० । ९. स्खियति-सी०, स्या०, रो० । १०. स्खियन्तिया-सी०, स्या०, रो० । ११. दुतियमाणवारो निट्ठितो-म० । १२. यथाभिरन्तं-सी० । १३. सावत्थी-सी०, स्या० ।

एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्तं एतदवोच — “पटिगण्हातु^१ मे, भन्ते, भगवा घटकं च कतकं च सम्मज्जनिं च, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया” ति । पटिगण्हेसि भगवा घटकं च सम्मज्जनिं च । न भगवा कतकं पटि-
गण्हेसि । अथ खो भगवा विसाखं मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि
समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता
समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, घटकं च सम्मज्जनिं च । न, भिक्खवे, कतकं
परिमुञ्जितब्बं । यो परिमुञ्जेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो
पादधंसनियो — सक्खरं, कथलं,^२ समुद्धफेणकं” ति ।

R. 130

अथ खो विसाखा मिगारमाता विधूपनं च तालवण्टं च आदाय येन भगवा
तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना
खो विसाखा मिगारमाता भगवन्तं एतदवोच — “पटिगण्हातु मे, भन्ते, भगवा विधूपनं च
तालवण्टं च, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया” ति । पटिगण्हेसि भगवा विधूपनं
च तालवण्टं च ।

10

15

अथ खो भगवा विसाखं मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि
समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि...पे०...पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने
एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, विधूपनं
च तालवण्टं चा” ति ।

B. 269

तेन खो पन समयेन सङ्खत्तस्स मकसवीजनी^३ उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं^४
आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकसवीजनिं” ति । चामरिवीजनी^५ उप्पन्ना होति ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चामरिवीजनी धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्तिं
दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो वीजनियो^६ — वाक्कमयं, उसीरमयं^७, मोरपिञ्छमयं” ति ।

२८. तेन खो पन समयेन सङ्खत्तस्स छत्तं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, छत्तं” ति ।

५

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छत्तप्पमाहिता^८ आहिण्डन्ति । तेन खो पन
समयेन अञ्जतरो उपासको सम्बहुलेहि आजीवकसावकेहि सद्धिं उय्यानं अगमासि^९ ।
अहसासुं^{१०} खो ते आजीवकसावका छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व छत्तप्पमाहिते आगच्छन्ते ।

१. पटिगण्हातु-सी०; पटिगण्हातु-रो० । २. कठलं-सी० । ३. मकसवीजनी-म० । ४. चमरि-
वीजनी-सी०; चमरवीजनी-रो०; चामरिवीजनी-म० । ५. वीजनियो-म० । ६. उसीरमयं-सी०, स्या० ।
७. छत्तप्पमाहिता-स्या०; छत्तं पण्हेत्वा-रो० । ८. आगमासि-सी० । ९. अहसासु-सी०, स्या० ।

दिस्वान तं उपासकं एतदवोचुं - “एते खो, अय्यो,^१ तुम्हाकं भदन्ता^२ छत्तप्पग्गहिता आगच्छन्ति, सेय्यथापि गणकमहामत्ता” ति । “नाय्या^३ एते भिक्खू, परिब्बाजका” ति । ‘भिक्खू न भिक्खू’ ति अब्भुतं अकंसु । अथ खो सो उपासको उपगते^४ सज्जानित्वा उज्झायति स्खियति विपाचेति - “कथं हि नाम भदन्ता छत्तप्पग्गहिता आहिण्डिस्सन्ती”^५ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स स्खियन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे...पे०...“सच्चं भगवा” ति...पे०...विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “न, भिक्खवे, छत्तं धारेत्तव्वं । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्भतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स भिक्खुनो^६ विना छत्तं^७ न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स छत्तं धारेतुं” ति^८ ।

B. 270

तेन खो पन समयेन भिक्खू - गिलानस्सेव भगवता छत्तं अनुज्जातं नो अगिलानस्सा ति - आरामे आरामूपचारे^९ छत्तं धारेतुं कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अगिलानेन^{१०} पि आरामे^{११} आरामूपचारे छत्तं धारेतुं” ति ।

१५ तेन खो पन समयेन अब्भतरो भिक्खु सिक्काय पत्तं उड्डेत्वा^{१२} दण्डे आलमित्वा^{१३} विकाले अब्भतरेण गामद्वारेण अतिक्रमति । मनुस्सा - “एसय्यो^{१४} चोरो गच्छति, असिस्स विज्जोत्तली” ति अनुपतित्वा गहेत्वा सज्जानित्वा मुञ्चिंसु । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । “किं पन त्वं, आवुसो, दण्डसिक्कं धारेसी” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्काकामा, ते उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खु^{१५} दण्डसिक्कं धारेस्ससी^{१६}” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु सिक्काय पत्तं उड्डेत्वा दण्डे आलमित्वा विकाले अब्भतरेण गामद्वारेण अतिक्रमती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा - २५ “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सिक्काय पत्तं उड्डेत्वा दण्डे आलमित्वा विकाले अब्भतरेण गामद्वारेण अतिक्रमति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं

१. अय्या-स्या० । २. भदन्ता-स्या०, रो० । ३. नाय्यो-रो० । ४. उपगतो-स्या० । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ६. छत्तेन-सी०, रो० । ७. छत्तं ति-सी०, स्या०, रो० । ८. आरामुपचारे-स्या० । ९. गिलानेन पि अगिलानेन पि-रो० । १०. भिक्खुना आरामे-स्या० । ११. उड्डित्वा-स्या०; उड्डित्वा-म०, रो० । १२. आलमित्वा-स्या०, रो० । १३. एसय्या-स्या० । १४. भिक्खु-सी० । १५. धारेस्सन्ती-सी० ।

वा भिग्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगारहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू ५ आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, दण्डसिक्का धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन^१ आहिण्डितुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^२ भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा १० अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, गिलानो; न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितुं । सोहं, भन्ते, सङ्घं दण्डसम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

R. 132

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खू गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं । सो सङ्घं दण्डसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स १५ भिक्खुनो दण्डसम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खू गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं । सो सङ्घं दण्डसम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिं देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B. 271

20

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,^४ एवमेतं धारयामी” ति ।

२९. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिं^५ दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना २५ सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, गिलानो; न सक्कोमि विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं । सोहं, भन्ते, सङ्घं सिक्कासम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१. दण्डकेन-सी० । २. बुद्धानं-सी० । ३. व्यत्तेन-सी०, रो० । ४. तुण्ही-सी० । ५. सिक्कासम्मुति-स्सा० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं । सो सङ्घं सिक्कासम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिं ददेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना ५ सिक्काय पत्तं परिहरितुं । सो सङ्घं सिक्कासम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिं देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

10 ३०. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं दातुं । एवं च पन, B. 272 भिक्खवे, दातव्वा । तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — 15 ‘अहं, भन्ते, गिलानो; न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितुं; न सक्कोमि विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं । सोहं, भन्ते, सङ्घं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितव्वा । ततियं पि याचितव्वा । व्यचेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतव्वो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं । सो सङ्घं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचति । 20 यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं ददेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं । सो सङ्घं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

25 “दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

§ १२. रोमन्थकसित्थानि

३१. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु रोमन्थको^१ होति^२ । सो रोमन्थित्वा^३ रोमन्थित्वा अज्झोहरति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “विकालायं” भिक्खु

१. रोमद्वको-स्या० । २. अहोसि-स्या० । ३. रोमद्वित्वा-स्या० । ४. विकालेयं-सी० ।

भोजनं भुञ्जती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “एसो, भिक्खवे, भिक्खु अचिरं गोयोनिया चुतो । अनुजानामि, भिक्खवे, रोमन्थकस्स^१ रोमन्थनं^२ । न च, भिक्खवे, बहिमुखद्वारं नीहरित्वा अज्झोहरितब्बं । यो अज्झोहरेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पूगस्स सङ्गमत्तं होति । भत्तम्भो बहुसिस्थानि पकिरियिंसु^३ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा^४ सक्खपुत्तिया ओदने दिव्यमाने^५ न सक्खं पटिगहेस्सन्ति, एकमेकं सित्थं कम्मसतेन निट्ठायती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, यं दिव्यमानं^६ पतति, तं सामं गहेत्वा परिमुञ्जितुं^७ । परिच्चत्तं तं, भिक्खवे, दायकेही” ति ।

B. 273

R 133

§ १३. नखकेसच्छेदन-कण्णमलहरणादीनि

३२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु दीघेहि नखेहि पिण्डाय चरति ।^{१०} अज्जतरा इत्थी^८ पस्सित्वा तं भिक्खुं एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुनं धम्मं पटिसेवा” ति । “अलं, भगिनि, नेतं कप्पती” ति । “सचे खो त्वं, भन्ते, न पटिसेविस्ससि, इदनाहं अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्पं करिस्सामि — अयं मं भिक्खु विप्पकरोती” ति । “पजानाहि^९ त्वं, भगिनी” ति । अथ खो सा इत्थी अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्पं अकासि — अयं मं भिक्खु विप्पकरोती ति । मनुस्सा उपधावित्वा तं^{१५} भिक्खुं अगहेसुं । अहसंसुं^{१०} खो ते मनुस्सा तस्सा इत्थिया नखे छविं पि लोहितं पि । दिस्वान — इमिस्सायेव इत्थिया इदं कम्मं, अकारको भिक्खू ति — तं भिक्खुं मुञ्चिंसु । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । “किं पन त्वं, आवुसो, दीघे नखे धारेसी” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खु^{११} दीघे नखे^{२०} धारेस्ससी” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, दीघा नखा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नखेन पि नखं छिन्दन्ति, मुखेन पि नखं छिन्दन्ति, कुट्टे^{१२} पि धंसन्ति^{१३} । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, नखच्छेदनं” ति । सलोहितं नखं छिन्दन्ति । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति... पे०...^{२५} “अनुजानामि, भिक्खवे, मंसप्पमाणेन नखं छिन्दितुं” ति ।

१ रोमन्थस्स-सी० । २. रोमन्थ-स्या० । ३. विप्पकिरीयिंसु-सी०; पकिरियिंसु स्या० । ४. वीयमाने-सी० । ५. वीयमानं-सी० । ६. परिमुञ्जितुं तं वित्स हेतु-स्या० । ७. इत्थि-रो० । ८. पटिसेवा-सी० । ९. पजानासि-सी०, रो० । १०. अहसंसु-स्या० । ११. भिक्खू-सी० । १२. धारे-स्सन्ती-सी०; धारेस्सती-स्या०, रो० । १३. कुट्टे-म० । १४. नखं धंसन्ति-सी०; नखं धंसेन्ति-स्या० ।

B. 274

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वीसतिमट्ठं^१ कारापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, वीसतिमट्ठं कारापेतब्बं । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा । अनुजानामि, भिक्खवे, मल्लमत्तं अपक्कट्ठितुं” ति ।

R. 134

३३. तेन खो पन समयेन भिक्खूनं केसा दीघा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “उत्सहन्ति पन, भिक्खवे, भिक्खू अञ्जमञ्जं केसे ओरोपेतुं” ति ? “उत्सहन्ति भगवा” ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, खुरं खुरसिलं खुरसिपाटिकं नमतकं सब्बं खुरमण्डं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मस्सुं कप्पापेन्ति, मस्सुं वड्ढापेन्ति, 10 गोलोमिकं कारापेन्ति, चतुरस्सकं कारापेन्ति, परिमुखं कारापेन्ति, अङ्गुदुकं^२ कारापेन्ति, दाठिकं ठपेन्ति, सम्बाधे लोमं संहरापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मस्सु कप्पापेतब्बं...ये०... न मस्सु वड्ढापेतब्बं...न गोलोमिकं कारापेतब्बं...न चतुरस्सकं कारापेतब्बं...न परिमुखं कारापेतब्बं...न अङ्गुदुकं कारापेतब्बं...न दाठिका ठपेतब्बा... 15 न सम्बाधे लोमं संहरापेतब्बं । यो संहरापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो सम्बाधे वणो होति । भेसज्जं न सन्तिट्ठति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया सम्बाधे लोमं संहरापेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कत्तरिकाय केसे छेदापेन्ति । मनुस्सा 20 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, कत्तरिकाय केसा छेदापेतब्बा । यो छेदापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 275

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो सीसे वणो होति, न सक्कोति खुरेन केसे ओरोपेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया कत्तरिकाय 25 केसे छेदापेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू दीधानि नासिकालोमानि धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि पिसाचिल्लिका ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, दीघं नासिकालोमं धारेतब्बं । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सक्खरिकाय पि मधुसित्थकेन पि नासिकालोमं गाहा-

पेन्ति । नासिका दुक्खा होन्ति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सण्डासं” ति ।

तेन खो पन समयेन छव्वमिया भिक्खू पलितं गाहापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति सिग्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पलितं गाहापेतब्बं । यो गाहापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 5

३४. तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो कण्णगूथकेहि कण्णा थक्किता होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कण्णमलहरणिं” ति ।

R 135

तेन खो पन समयेन छव्वमिया भिक्खू उच्चावचा कण्णमलहरणियो धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति सिग्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा कण्णमलहरणियो^{१०} धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । अनुजानामि, भिक्खवे^२, अट्ठिमयं दन्तमयं विसाणमयं नल्लमयं वेल्लमयं कट्ठमयं जतुमयं फल्लमयं लोहमयं सङ्गनाभिमयं” ति ।

३५. तेन खो पन समयेन छव्वमिया भिक्खू बहुं लोहभण्डं कंसभण्डं सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति सिग्यन्ति विपाचेन्ति— “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया बहुं लोहभण्डं कंसभण्डं सन्निचयं करिस्सन्ति,^{१५} सेय्यथापि कंसपत्थरिका” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बहुं^३ लोहभण्डं कंसभण्डं सन्निचयो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 276

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झनिं पि अज्जनिसलाकं पि कण्णमलहरणिं पि बन्धनमत्तं पि कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्झनिं अज्जनिसलाकं कण्णमलहरणिं बन्धनमत्तं” ति ।

20

§ १४. सङ्घाटिआयोगकायबन्धनादीनि

तेन खो पन समयेन छव्वमिया भिक्खू सङ्घाटिपलत्थिकाय निसीदन्ति । सङ्घाटिया पत्ता लुज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सङ्घाटिपलत्थिकाय निसीदितब्बं । यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिल्लनो होति । तस्स विना आयोगेन^४ न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आयोगं” ति । अथ^५ खो भिक्खूनं एतदहोसि—“कथं नु खो आयोगो कातब्बो” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तन्तकं वेमं^६ कवटं^७ सल्लकं सब्बं तन्तभण्डकं” ति ।

१. होति—रो० । २. भिक्खवे कण्णमलहरणियो—स्या० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्वक्खे नत्थि ।

४. आयोगा—सी०, स्या० । ५. वेदितब्बो—स्या०; वेतब्बो—सी० । ६. वेमकं—सी०, स्या०, रो० ।

७. कटं—स्या०, रो०; कटं—सी० ।

R. 138

३६. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु अकायबन्धनो गामं पिण्डाय पाविसि । तस्स रथिकाय^१ अन्तरवासको पभस्सिस्थ^२ । मनुस्सा^३ उक्कुट्टिमकंसु । सो भिक्खु मङ्कु अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अकायबन्धनेन गामो पविसितब्बो । यो पविसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, कायबन्धनं” ति ।

B. 277

तेन खो पन समयेन छव्वग्गिया भिक्खू उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेन्ति—कलबुकं, देड्डुमक, मुरजं^४, मद्दवीणं^५ । मनुस्सा उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेतब्बानि—कलबुकं, देड्डुमकं, मुरजं, मद्दवीणं । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे कायबन्धनानि—पट्टिकं, सूकरन्तकं” ति । कायबन्धनस्स दसा जीरन्ति^६...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, मुरजं मद्दवीणं” ति । कायबन्धनस्स अन्तो जीरति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, सोमणं^७ गुणकं^८” ति । कायबन्धनस्स पवनन्तो जीरति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, विधं^९” ति ।

तेन खो पन समयेन छव्वग्गिया भिक्खू उच्चावचे विधे^{१०} धारेन्ति सोवणमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा विधा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे^{११}, अट्ठिमयं दन्तमयं विसाणमयं नळमयं वेळुमयं कट्टमयं जतुमयं फल्लमयं लोहमयं सङ्खनाभिमयं सुत्तमयं” ति ।

३७. तेन खो पन समयेन आयस्सा आनन्दो ल्हुका सङ्घाटियो पारुपित्वा गामं पिण्डाय पाविसि । वातमण्डलिकाय^{१२} सङ्घाटियो उक्खिपियिंसु^{१३} । अथ खो आयस्सा आनन्दो आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकं पासकं” ति ।

तेन खो पन समयेन छव्वग्गिया भिक्खू उच्चावचा गण्ठिकायो धारेन्ति सोवणमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा गण्ठिका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे^{१४}, अट्ठिमयं दन्तमयं विसाणमयं नळमयं वेळुमयं कट्टमयं जतुमयं फल्लमयं लोहमयं सङ्खनाभिमयं सुत्तमयं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू गण्ठिकं पि पासकं पि चीवरे अप्पेन्ति । चीवरं जीरति ।

१. रथिया—स्या०; रथियाय—रो० । २. भस्सिस्थ—सी० । ३. मनुस्सा पस्सित्त्वा—स्या० । ४. मुरजं—स्या० । ५. मद्दवीणं—स्या०, रो०; मद्दविकं—सी० । ६. जिरन्ति—स्या० । ७. सोमकं—सी०, स्या० । ८. गुणकं—स्या० । ९. विधं—स्या०; वीठं—सी० । १०. विधे—स्या०; वीठे—सी० । ११. भिक्खवे विधे—स्या० । १२. तस्स वातमण्डलिकाय—स्या० । १३. उक्खिपियिंसु—सी० । १४. भिक्खवे गण्ठिकं—स्या० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकफलकं पासकफलकं” ति । गण्ठिकफलकं पि पासकफलकं पि अन्ते अप्पेन्ति । कोट्टो^१ विवरियति^३ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकफलकं अन्ते अप्पेतुं; पासकफलकं सत्तङ्गुलं वा अट्ठङ्गुलं वा ओगाहेत्वा अप्पेतुं” ति ।

R. 137

३८. तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू गिहिनिवत्थं^४ निवासेन्ति—^५ हत्थिसोण्डकं, मच्छवाळकं, चतुकण्णकं, तालवण्टकं, सतवलिकं^६ । मनुस्सा उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, गिहिनिवत्थं निवासेतब्बं—हत्थिसोण्डकं, मच्छवाळकं, चतुकण्णकं, तालवण्टकं, सतवलिकं । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 278

तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू गिहिपारुत्तं^७ पारुपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति^{१०} स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, गिहिपारुत्तं पारुपितब्बं । यो पारुपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू संवेळियं निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि रज्जो मुण्डवट्ठी^८ ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, संवेळियं निवासेतब्बं । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

15

§ १५. काज-दन्तकट्ट-दवडाह-रुक्खाभिरुहं

३९. तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू उभतोकाजं हरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि रज्जो मुण्डवट्ठी ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उभतोकाजं हरितब्बं । यो हरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एकतोकाजं अन्तराकाजं सीसभारं खन्धभारं कटिभारं ओलम्बकं” ति ।

४०. तेन खो पन समयेन भिक्खू दन्तकट्टं न खादन्ति । मुखं दुग्गन्धं होति ।^{२०} भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा दन्तकट्टस्स अस्वादने । अचक्खुस्सं, मुखं दुग्गन्धं होति, रसहरणियो न विसुज्झन्ति, पित्तं सेम्हं^९ भत्तं परियोनन्वति^{११}, भत्तमस्स नच्छादेति—इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा दन्तकट्टस्स अस्वादने ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने । चक्खुस्सं, मुखं न दुग्गन्धं^{२५} होति, रसहरणियो विसुज्झन्ति, पित्तं सेम्हं भत्तं न परियोनन्वति, भत्तमस्स छादेति—इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने । अनुजानामि, भिक्खवे, दन्तकट्टं” ति ।

R. 138

१. पासफलकं-सी० । २. कोणो-सी०, स्या०, रो० । ३. विवरीयति-सी० । ४. गिहीनिवत्थं-सी० । ५. हत्थिसोण्डकं-सी०, स्या० । ६. मच्छवाळकं-रो० । ७. सत्तवलिकं-सी०, स्या०, रो० । ८. गिहीपारुत्तं-सी० । ९. मुण्डवट्ठी-सी० । १०. पित्तं पि सेम्हं पि-स्या० । ११. परियोनन्वति-स्या० ।

B. 279 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीधानि दन्तकट्टानि खादन्ति, तेहेव सामणेरे^१ आकोटेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, दीधं दन्तकट्टं खादितव्वं । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठङ्गुलपरमं दन्तकट्टं, न च तेन^२ सामणेरो आकोटेतव्वो । यो आकोटेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

५ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो अतिमटाहकं^३ दन्तकट्टं खादन्तस्स कण्ठे विल्लमं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अतिमटाहकं दन्तकट्टं खादितव्वं । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतुरङ्गुलपच्छिमं दन्तकट्टं” ति ।

४१. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दायं आलिम्पेन्ति^४ । मनुस्सा 10 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि दवडाहका ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, दायो आलिम्पितव्वो^५ । यो आलिम्पेय्य^६, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिणगहना^७ होन्ति, दवडाहे डय्हमाने विहारा डय्हन्ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ति पटमिं दातुं, परित्तं कातुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, दवडाहे डय्हमाने पटमिं दातुं, परित्तं कातुं” ति ।

15 ४२. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू रुक्खं अभिरुहन्ति^८, रुक्खा रुक्खं सङ्कमन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि मक्कटा ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, रुक्खो अभिरुहितव्वो । यो अभिरुहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो कोसलेसु जनपदे^९ सार्वत्थि गच्छन्तस्स 20 अन्तरामग्गे हत्थी परियुद्धाति^{१०} । अथ खो सो भिक्खु रुक्खमूलं उपधावित्वा कुक्कुचायन्तो रुक्खं न अभिरुहि^{११} । सो हत्थी अब्जेन अगमासि । अथ खो सो भिक्खु सार्वत्थि गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये पोरिसं^{१२} रुक्खं अभिरुहितुं^{१३} आपदासु यावदत्थं” ति ।

§ १६. सकनिरुत्तिअनुजानना

B. 280,

B. 139

४३. तेन खो पन समयेन यमेळ्ळेकुला^{१४} नाम भिक्खू द्वे भातिका होन्ति ब्राह्मण- 5 जातिका कल्याणवाचा कल्याणवाक्करणा । ते येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा

१. सामणेरे—सी०, स्या० । २. तेनेव—स्या० । ३. अतिमन्दाहकं—स्या० । ४. आळेपेन्ति—स्या० । ५. आळेपेतव्वो—स्या०; आलिम्पेतव्वो—सी०, रो० । ६. आळेपेय्य—स्या० । ७. तिणगहणा—सी०, स्या०, रो० । ८. अभिरुहन्ति—स्या०, रो० । ९. जनपदेसु—सी०, स्या०, रो० । १०. परियुद्धासि—सी०, स्या० । ११. अभिरुहि—स्या०; अभिरुहति—रो० । १२. पोरिसियं स्या०, रो०; पोरिसिकं—सी० । १३. अभिरुहितुं—स्या०, रो० । १४. यमेळ्ळेकुला—म०; मेळ्ळेकुला—स्या०; यमेळ्ळेकुला—सी० ।

भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं
 एतदवोचुं — “एतरहि, भन्ते, भिक्खू नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुल पव्वजिता ।
 ते सकाये निरुत्तिया बुद्धवचनं दूसेन्ति । हन्द मयं, भन्ते, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेमा”
 ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं वक्खथ — ‘हन्द मयं,
 भन्ते, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेमा’ ति । नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय,^५
 पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं
 च एकच्चानं अज्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा,
 दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सज्जणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा,
 अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेस्स धुतस्स पासादिकस्स
 अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं^{१०}
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेतब्बं । यो आरोपेय्य,
 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सकाये निरुत्तिया बुद्धवचनं परियापुणितुं” ति ।

§ १७. तिरच्छानविज्ञा-लसुणखादनादीनि

४४. तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू लोकायतं परियापुणन्ति । मनुस्सा
 उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । अस्सोसुं खो भिक्खू
 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं स्खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं^{१५}
 आरोचेसुं । “अपि नु खो, भिक्खवे, लोकायते सारदस्सावी इमस्सिं धम्मविनये बुद्धिं^१
 विरुद्धिं वेपुल्लं आपज्जेय्या” ति ? “नोहेतं भन्ते” । “इमस्सिं वा पन धम्मविनये सारदस्सावी
 लोकायतं परियापुणेय्या” ति ? “नोहेतं भन्ते” । “न, भिक्खवे, लोकायतं परियापुणितब्बं ।
 यो परियापुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू लोकायतं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति^{२०}
 स्खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
 “न, भिक्खवे, लोकायतं वाचेतब्बं । यो वाचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

४५. तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू तिरच्छानविज्जं परियापुणन्ति ।
 मनुस्सा उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो
 एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, तिरच्छानविज्ञा परियापुणितब्बा । यो परियापुणेय्य,^{२५}
 आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू तिरच्छानविज्जं वाचेन्ति । मनुस्सा
 उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं

B. 281

आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, तिरच्छानविज्जा वाचेतब्बा । यो वाचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 140

४६. तेन खो पन समयेन भगवा^१ महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो खिपि । भिक्खू—‘जीवतु, भन्ते, भगवा; जीवतु सुगतो’ ति—उच्चासद्दं महासद्दं अकंसु । तेन सद्देन 5 धम्मकथा अन्तरा अहोसि । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“अपि नु खो, भिक्खवे, खिपिते ‘जीवा’ ति वुत्तो^२ तप्पच्चया जीवेय्य वा मरेय्य वा” ति ? “नोहेतं भन्ते” । “न, भिक्खवे, खिपिते ‘जीवा’ ति वत्तब्बो । यो वदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खूनं खिपिते ‘जीवथ भन्ते’ ति वदन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नालपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा 10 सकयपुत्तिया ‘जीवथ भन्ते’ ति वुच्चमाना नालपिस्सन्ती” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीनं ‘जीवथ भन्ते’ ति वुच्चमानेन ‘चिरं जीवा’ ति वत्तुं” ति ।

४७. तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अब्जतरेन भिक्खुना ल्लुणं स्थायितं होति । सो^३—मा भिक्खू व्याबाधिसू^४ ति— 15 एकमन्तं निसीदि । अद्दसा खो भगवा तं भिक्खुं एकमन्तं निसिन्नं । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि—“किं नु खो सो, भिक्खवे, भिक्खु एकमन्तं निसिन्नो” ति ? “एतेन, भन्ते, भिक्खुना ल्लुणं स्थायितं । सो—मा भिक्खू व्याबाधिसू ति—एकमन्तं निसिन्नो” ति । “अपि नु खो, भिक्खवे^५, तं खादितब्बं, यं खादित्वा एवरूपाय धम्मकथाय परिवाहिरो^६ अस्सा” ति ? “नोहेतं भन्ते” । “न, भिक्खवे, ल्लुणं खादितब्बं । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 282

20 तेन खो पन समयेन आयस्सतो सारिपुत्तस्स उदरवाताबाधो^७ होति । अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो येनायस्सा सारिपुत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं सारिपुत्तं एतदवोच—“पुब्बे ते, आवुसो सारिपुत्त, उदरवाताबाधो केन फासु होती” ति ? “ल्लुणेन मे, आवुसो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया ल्लुणं खादितुं” ति ।

§ १८. पस्साववच्च-मालावच्छरोपन-दारुभण्डादिकथा

R. 141

25 ४८. तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तहं तहं पस्सावं करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं पस्सावं कातुं” ति ।

१. बुद्धो भगवा—स्या० । २. वुत्ते—सी०, रो० । ३. सो च—स्या० । ४. व्याबाधिसू—सी०; व्याबाधिसू—रो०; व्याबाधिसू—स्या० । ५. भिक्खवे भिक्खुना—स्या० । ६. परिवाहियो—म० । ७. उदरवाताबाधो—स्या० ।

आरामो दुग्गन्धो होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावकुम्भि” ति । दुक्खं निसिन्ना पस्सावं करोन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावपादुकं” ति । पस्सावपादुका पाकटा होन्ति^१ । भिक्खू हिरियन्ति^२ पस्सावं कातुं...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितुं तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । पस्सावकुम्भी अपारुता दुग्गन्धा होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं” ति ।^३

४९. तेन सो पन समयेन भिक्खू आरामे तहं तहं वच्चं करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं वच्चं कातुं” ति । आरामो दुग्गन्धो होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चकूपं” ति । वच्चकूपस्स कूलं लुज्जति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । वच्चकूपो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^४...पे०...“अनुजानामि,^{१०} भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपानं—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति^५...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । अन्ते निसिन्ना वच्चं करोन्ता परिपतन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरित्वा मज्झे छिद्दं कत्वा वच्चं^{१५} कातुं” ति । दुक्खं निसिन्ना वच्चं करोन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चपादुकं” ति । बहिद्धा पस्सावं करोन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावदोणिकं” ति । B. 283 अवलेखनकट्टं न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, अवलेखनकट्टं” ति । अवलेखनपिठरो^६ न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, अवलेखनपिठरं” ति । वच्चकूपो अपारुतो दुग्गन्धो होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं” ति । अज्झोकासे^{२०} वच्चं करोन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चकुटिं” ति । वच्चकुटिया क्वाटं न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, क्वाटं पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अमालवट्ठिं^७ कपिसीसकं सूचिकं घटिकं तालच्छिद्दं^८ आविञ्चनच्छिद्दं आविञ्चनरज्जुं” ति । वच्चकुटिया तिण्णुणं परिपतति^९...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा^{१२} उल्लित्तावलित्तं कातुं—सेतवणं कालवणं^{१३} गेरुक्-^{२५} परिकम्पं मालाकम्पं लताकम्पं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^{१४} चीवरवंसं चीवररज्जुं” ति ।

५०. तेन सो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु जरादुब्बलो वच्चं कत्वा बुद्धन्तो परिपतति^{१५} । भगवतो^{१६} एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओलम्बकं” ति । R. 142

१. होति—सी० । २. हिरियन्ति—रो० । ३. ओत्थरीयति—रो०; ओत्थरियति—सी० । ४. सोपाने—सी०, स्या० । ५. परिपटन्ति—सी० । ६. अवलेखनकट्टं—सी० । ७. अवलेखनपिठरो—रो० । ८. पिट्ठिसङ्घाटं—सी० । ९. अमालवट्ठिं—सी० । १०. तालच्छिद्दं—सी०, स्या०, रो० । ११. परिपटति—सी० । १२. ओगुम्फेत्वा—स्या० । १३. कालवणं—रो० । १४. पञ्चपटिकं—रो०, स्या० । १५. परिपति—सी०, रो० । १६. ते भिक्खू भगवतो—स्या० ।

वच्चकुटि^१ अपरिक्खित्ता होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितुं तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । कोट्टको न होति...पे०...
 “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टकं” ति^२ । कोट्टकस्स क्वाटं न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, क्वाटं पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अमाळवट्ठिं कपिसीसकं सूचिकं
 ५ घटिकं ताळच्छिदं आविञ्छनच्छिदं आविञ्छनरज्जुं” ति । कोट्टके तिण्णुणं परिपतति
 ...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिक्खित्तावलित्तं कातुं—सेतवणं काळवणं
 गेरुक्कपरिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं” ति । परिवेणं चिक्खलं
 होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्भं पकिरितुं” ति । न परियापुणन्ति...पे०...
 “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं निक्खपितुं” ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०...“अनु-
 १० जानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति । आचमनकुम्भी^३ न होति...पे०...“अनुजानामि,
 B. 284 भिक्खवे, आचमनकुम्भं” ति । आचमनसरावको न होति...पे०...“अनुजानामि,
 भिक्खवे, आचमनसरावकं” ति । दुक्खं निसिञ्जा आचमेन्ति...पे०...“अनुजानामि,
 भिक्खवे, आचमनपादुकं” ति । आचमनपादुका पाकटा होन्ति^४, भिक्खू हिरियन्ति^५
 आचमेतुं...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितुं तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं,
 १५ सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । आचमनकुम्भी अपास्ता होति, तिण्णुणेहि पि पंसुकेहि
 पि ओकिरिय्यति^६...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं” ति ।

५१. तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू एवरूपं अनाचारं आचरन्ति—
 मालावच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि
 ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमालं करोन्ति पि कारापेन्ति
 २० पि, उभतोवण्टिकमालं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, मज्जरिकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि,
 विधूतिकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटंसकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळं^७ करोन्ति
 पि कारापेन्ति पि, उरच्छदं करोन्ति पि कारापेन्ति पि । ते कुल्लिथीनं कुलधीतानं
 कुल्लकुमारीनं^८ कुल्लसुण्णानं कुल्लासीनं एकतोवण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतो-
 वण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मज्जरिकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिकं हरन्ति
 २५ पि हरापेन्ति पि, वटंसकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळं^९ हरन्ति पि हरापेन्ति पि,

१. वच्चकुटी—स्या०, रो० । २-२. एत्थ ‘अनुजानामि भिक्खवे कोट्टकं ति । कोट्टको नीचवत्थुको होति
 ...पे०... अनुजानामि भिक्खवे उच्चवत्थुकं कातुं ति । चयो परिपतति...पे०...अनुजानामि भिक्खवे
 चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं सिलाचयं दारुचयं ति । आरोहन्ता विह्वलन्ति...पे०...अनुजानामि भिक्खवे
 तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं सिलासोपानं दारुसोपानं ति । आरोहन्ता परिपतन्ति... पे०...अनुजानामि
 भिक्खवे आलम्बनबाहं इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ३. उपकिरितुं—सी० । ४. पदसिलं—रो० ।
 ५. आचमनकुम्भं—सी० । ६. होति—स्या० । ७. हिरियन्ति—सी०, रो० । ८. ओकिरियति—सी०,
 रो०; ओकिरियति—स्या० । ९. विधूतिकं—स्या० । १०. आवेळं—सी० । ११. कुल्लकुमारीनं—सी० ।
 १२. आवेळं—सी० ।

उरच्छदं हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुप्ताहि
 कुलदासीहि सद्धिं एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति,
 एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^१ पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा
 पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्जं पि पिवन्ति, मालगन्धविलेपनं पि धारेन्ति,
 नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लसेन्ति पि; नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि^५
 गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लसेन्ति; गायन्तिया पि नच्चन्ति, गायन्तिया
 पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लसेन्ति; वादेन्तिया पि नच्चन्ति,
 वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लसेन्ति; लसेन्तिया पि
 नच्चन्ति, लसेन्तिया पि गायन्ति, लसेन्तिया पि वादेन्ति, लसेन्तिया पि लसेन्ति; अट्टपदे
 पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति,^{१०}
 सन्तिकाय पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि कीळन्ति, सलाकहत्येन पि
 कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय
 पि कीळन्ति, चिङ्गुलेन पि कीळन्ति, पत्ताब्धकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति,
 धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि
 कीळन्ति; हत्थिसिं पि सिक्खन्ति, अस्ससिं पि सिक्खन्ति, रथसिं पि सिक्खन्ति, धनुसिं^{१५} B. 285
 पि सिक्खन्ति; थरसिं पि सिक्खन्ति; हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि पुरतो
 धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति^१ पि आधावन्ति पि; उस्सेळेन्ति^१ पि, अप्पोटेन्ति^१ पि,
 निब्बुज्जन्ति^१ पि, मुट्ठीहि पि युज्जन्ति; रङ्गमज्जे पि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं^१ एवं
 वदन्ति^१—“इध, भगिनि, नच्चस्सू” ति; नलटिकं पि देन्ति; विविधं पि अनाचारं
 आचरन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...“न, भिक्खवे, विविधं अनाचारं^{२०}
 आचरितब्बं । यो आचरेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

५२. तेन खो पन समयेन आयस्सन्ते उरुवेलक्कस्सपे पब्बजिते सङ्घस्स बहुं लोहमण्डं
 दारुमण्डं मत्तिकाभण्डं उप्पन्नं होति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“किन्नु खो भगवता
 लोहमण्डं अनुज्जातं, किं अननुज्जातं; किं दारुमण्डं अनुज्जातं, किं अननुज्जातं; किं
 मत्तिकाभण्डं अनुज्जातं, किं अननुज्जातं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो^{२५}
 भगवा एतसिं निदाने एतसिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि,
 भिक्खवे, ठपेत्वा पहरणिं सब्बं लोहमण्डं, ठपेत्वा आसन्दिं पल्लङ्गं दारुपत्तं दारुपादुकं^{२५}
 सब्बं दारुमण्डं, ठपेत्वा कतकं च कुम्भकारिकं च सब्बं मत्तिकाभण्डं” ति ।

R. 143

खुदकवत्थुक्खन्धकं निड्डितं पञ्चमं ।

१. एकपावुरणा-सी० । २. धावन्ति धावन्ति पि-स्या० । ३. उस्सेळेन्ति-सी०, स्या० ।
 ४. अप्पोटेन्ति-सी० । ५. निब्बुज्जन्ति-स्या० । ६. नच्चन्ति-सी०, स्या० । ७. वदेन्ति-सी०, स्या० ।
 ८. खुदकवत्थुक्खन्धको पञ्चमो-म० ।

§ १९. तस्सुद्धानं

- १ स्खेवे थम्मे च कुट्टे^१ च अट्टाने^२ गन्धसुत्तिया ।
 विगग्घ मल्लको कच्छु जरा च पुथुपाणिका ॥
 वल्लिका पि च पामङ्गो^३ कण्ठसुत्तं^४ न धारये ।
 कटि ओवट्ठि कायूरं हत्थाभरणमुद्दिका ॥
 ५ दीघे कोच्छे फणे हत्थे सित्था उदकतेल्लके ।
 आदासुदपत्तवणा^५ आलेपोम्मद्दुत्तुण्णना^६ ॥
 लब्धेन्ति^७ अङ्गरागं च मुखरागं तदूभयं^८ ।
 चक्खुरोगं गिरमं च आयतं सरबाहिरं ॥
 अम्बपेसिसकलेहि^९ अहिच्छिन्दि^{१०} च चन्दनं ।
 १० उच्चावचा पत्तमूला सुवण्णो^{११} बहला वली^{१२} ॥
 B. 236 चित्रा दुस्सति^{१३} दुग्गन्धो उण्हे भिज्जिसु मिद्धिया^{१४} ।
 परिमण्डं तिणं चोळं^{१५} मालं^{१६} कुण्डोलिकाय^{१७} च ॥
 थविका^{१८} अंसवट्ठं^{१९} च तथा^{२०} बन्धनसुत्तका^{२१} ।
 खिले^{२२} मञ्जे च पीठे च अङ्गे छत्ते^{२३} पणामना^{२४} ॥
 १५ तुम्बघटीछवसीसं^{२५} चलकानि पटिग्गहो ।
 विप्फालिदण्डसोवण्णं^{२६} पत्ते पेसि च नालिका^{२७} ॥
 किण्णसत्तु सरितं च^{२८} मधुसित्थं सिपाटिकं^{२९} ।
 विकण्णं^{३०} बन्धिविसमं छमाजिरपहोति^{३१} च ॥
 कलिम्भं^{३२} मोघसुत्तं च अधोतल्लं उपाहना ।
 २० अङ्गुले^{३३} पटिग्गहं च वित्थकं थविकबद्धका^{३४} ॥

१. कुट्टे-म० । २. अट्टाने-सी०, स्या० । ३. पामङ्ग-सी० । ४. कण्ठसुत्तं-रो० । ५. आदा-
 सुदकपत्तवणो-सी० । ६. आलेपो मद्दुत्तुण्णना-स्या०, रो०; आलिम्पमुखचुण्णकं-सी० । ७. लब्धेन्ति-
 स्या०; लब्धन्ति-रो० । ८. तदूभयं-रो० । ९. अम्बपेसि सकलेहि-सी० । १०. अहि छिन्दि-सी०,
 स्या० । ११. सुवण्णा-स्या० । १२. वली-सी०, रो० । १३. चित्रदुस्सति-स्या०; चित्रदुस्सन्ति-रो० ।
 १४. मीढिया-सी० । १५. चोळं-रो० । १६. मालं-म०; मालो-स्या० । १७. कुण्डोलिकाय-सी०, रो० ।
 १८. थविकं च-सी० । १९. अंसवट्ठकं-सी० । २०. कता-रो० । २१. बन्धनसुत्तकं-सी० ।
 २२. खिलं-स्या०, रो०, खिले-सी० । २३. अङ्गुछत्ते-रो० । २४. पणामिता-रो० । २५. तुम्बघटीछवसीसं-
 सी० । २६. विप्फालिदण्डसोवण्णं-रो० । २७. नालिया-सी० । २८. किण्णसत्तुसरिकञ्च-रो०; किण्णा सत्तु
 सरितं च-स्या०; किण्णं सत्तु सरितं च-सी० । २९. मधुसित्थसिपाटिकं-रो० । ३०. विकिण्णं-सी० ।
 ३१. छमाजिरपहोति-रो०; छमाजिणं पहोति-सी० । ३२. कलिम्भं-सी०, स्या० । ३३. अङ्गुलि-सी०;
 एत्थ 'अङ्गुले पटिग्गहं च आवेसनं च वित्थकं । पटिग्गहत्थविकं च अंससुत्तं च बन्धका' इति पाठो स्या०
 प्रेत्यके अत्थि । ३४. थविकबन्धका-सी०, रो० ।

अज्झोकासे^१ नीचवत्थु चयो चा पि विहञ्जरे ।

परिपत्ति^२ तिण्चुण्णं उल्लित्तवलित्तकं^३ ॥

सेतं कालवण्णं च परिकम्मं च गेरुं ।

मालकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकपाटिकं^४ ॥

चीवरवंसं रज्जुं^५ च अनुञ्जासि विनायको ।

उज्झित्वा पक्कमन्ति च कठिनं^६ परिभिज्जति ॥

विनिवेठियति^७ कुड्डे पि पत्तेनादाय गच्छरे ।

थविका बन्धसुत्तं च^८ बन्धित्वा च उपाहना ॥

उपाहनत्थविकं च अंसबद्धं च सुत्तकं^९ ।

उदकाकप्पियं मग्गे परिस्सावनचोळकं^{१०} ॥

धम्मकरकं^{११} द्वे भिक्खू वेसालिं अगमा मुनिं^{१२} ।

दण्डं ओत्थरकं^{१३} तत्थानुञ्जासि^{१४} परिस्सावनं ॥

मकसेहि पणीतेन बह्वाबाधो^{१५} च जीवको ।

चङ्कमनजन्ताघरं^{१६} विसमे नीचवत्थुको^{१७} ॥

तयो चये विहञ्जन्ति सोपानालम्बवेदिकं^{१८} ।

अज्झोकासे तिण्चुण्णं उल्लित्तवलित्तकं ॥

सेतकं कालवण्णं^{१९} च परिकम्मं च गेरुं ।

मालकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकपाटिकं^{२०} ॥

वंसं चीवररज्जुं च उच्चं च^{२१} वत्थुकं करे ।

चयो^{२२} सोपानबाहं^{२३} च क्वाटं पिट्टिसङ्घाटं^{२४} ॥

उदुक्खलुत्तरपासकं वट्ठिं च कपिसीसकं ।

सूचिघटितालच्छिदं^{२५} आविञ्छनं च रज्जुकं ॥

10

R. 144

15

B. 287

20

१. अब्भोकासे-सी० । २. परिपत्तं-स्या०, रो० । ३. उल्लित्तवलिक्तकं-स्या०; उल्लित्तवलिक्तकं-म० । ४. मकरदन्तकं पट्टिका-सी०; मकरदन्तकं पट्टिका-रो० । ५. चीवरवंसरज्जुं-रो० । ६. कठिनं-म० । ७. विनिवेठियं-सी०, रो० । ८. बद्धसुत्तं च-सी०; बन्धनसुत्तन्तं-स्या० । ९. 'उपाहनत्थविकं ... सुत्तकं' इति पाठे रो० पोथके नत्थि; उपाहनत्थविकं च अंसबन्धनसुत्तकं-सी० । १०. परिस्सावनचोळकं-रो० । ११. धम्मकरणं-म०; धम्मकरके-रो० । १२. मुनी-सी० । १३. ओत्थरिकं-स्या० । १४. तत्थानुञ्जासि-सी०, रो०, म० । १५. बह्वाबाधो-सी० । १६. चङ्कमणं जन्ताघरं-सी० । १७. नीचवत्थुका-सी०, रो० । १८. सोपानालम्बवेदिकं-सी०, स्या० । १९. कालवण्णं-रो० । २०. मकरदन्तकपाटिकं-सी०; मकरदन्तपाटिकं-स्या०; मकरदन्तकपाटिकं-रो० । २१. उच्चा च-रो०; उच्चं वा-स्या० । २२. तयो-सी० । २३. सोपानबाहं-सी०, स्या० । २४. पिट्टिसङ्घाटं-सी० । २५. सूचिघटितालच्छिदं-सी०; सूचिघटितालच्छिदं-स्या०, रो० ।

- मण्डलं धूमनेत्तं च मज्झे च मुखमत्तिका ।
 दोणि दुग्गन्धा दहति उदकद्वानं सरावकं^१ ॥
 न सेदेति च^२ चिक्खल्लं घोवि निद्धमनं करे^३ ।
 पीठं^४ च कोट्टके कम्मं मरुम्बा सिला निद्धमनं^५ ॥
 ५ नग्गा छमाय^६ वस्सन्ते पटिच्छादी तयो तहिं ।
 उदपानं लुज्जति नीचं^७ वल्लिया कायबन्धने^८ ॥
 तुलं कटकटं^९ चक्कं बहू भिज्जन्ति भाजना ।
 लोहदारुचम्मखण्डं^{१०} सालातिणापिधानि च^{११} ॥
 दोणिचन्दनि पाकारं^{१२} चिक्खल्लं निद्धमनेन^{१३} च ।
 १० सीतिगतं^{१४} पोक्खरणिं^{१५} पुराणं च निल्लेखणं^{१६} ॥
 चातुमासं^{१७} सयन्ति च नमतकं च^{१८} नधिद्वहे ।
 आसित्तकं मळोरिकं^{१९} भुज्जन्तेकं तुवट्टय्युं^{२०} ॥
 वड्डो बोधि न^{२१} अक्कमि घटं कतकसम्मज्जनि^{२२} ।
 सक्खरं कठलं^{२३} चेव फेणकं पादघंसनी ॥
 १५ विधूपनं तालवण्टं मकसं चा पि चामरी ।
 छत्तं विना च आरामे तयो सिक्काय सम्मुति^{२४} ॥
 रोमसित्था^{२५} नखा दीघा छिन्दन्तङ्गुलिका दुक्खा ।
 सलोहितं पमाणं^{२६} च वीसति दीघकेसता^{२७} ॥
 खुरं सिलं सिपाटिकं नमतकं^{२८} खुरभण्डकं ।
 २० मस्सुं कप्पेन्ति वड्ढेन्ति गोलोमिचतुरस्सकं ॥

१. मत्तिकादोणि दुग्गन्धो दहती उदकाघनं-सी०; दुग्गन्धो च दहति च उदकातरसरावकं-रो०; दोणि दुग्गन्धा च दहति उदधानं सरावकं-स्या० । २. सरावकं न सेदेति-सी० । ३. एत्थ 'करे' इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ४. पीठे-रो० । ५. मरुम्बासिलानिमद्धनं-सी०; मरुम्बा सिलनिद्धमं-स्या० । ६. छमायं-सी०, स्या० । ७. लुज्जति च-सी०, स्या०; लुज्जतीणि च-रो० । ८. कायबन्धनं-सी० । ९. कटकं-रो०; कटकं-सी०, स्या० । १०. लोहदारुचम्मखण्डं-रो० । ११. साला तिणापिधानि च-स्या०; सालातिणं अपिधानं-सी० । १२. पाकारा-स्या० । १३. निद्धमेन-सी०, स्या० । १४. सीतिकर्त-सी०, स्या०, रो० । १५. पोक्खरणी-स्या०, रो० । १६. निल्लेखकं रो०, स्या० । १७. चतुमासं-स्या०, रो० । १८. नमतं च-सी०; गन्धपुष्पं-स्या० । १९. आसित्तका मळोरिकं-रो०; आसित्तकमळोरिकं-स्या०; आसित्तकमलोज्जिकं-सी० । २०. भुज्जन्तेकं तुवट्टय्युं-स्या०; भुज्जन्तो क तुवट्टय्युं-रो०; भुज्जन्तेकतुवट्टिकं-सी० । २१. च-स्या०, रो० । २२. घटं कतकसम्मज्जनी-स्या०; घटकतं च सम्मज्जनी-सी० । २३. कथलं-म० । २४. सम्मुतिं-सी०; सम्मति-स्या० । २५. रोमासित्था-रो०; रोमा सित्था-स्या० । २६. पमाणं-सी० । २७. दीघकेसका-सी० । २८. नमतं-स्या० ।

परिमुखं अङ्गुलकं^१ च दाढिसम्बाधसंहरे^२ ।
 आबाधा कत्तरिवणो^३ दीघं सक्खरिकायं^४ च ॥
 पलितं थकितं उच्चा लोहमण्डझनी सह^५ ।
 पल्लत्थिकं च आयोगो^६ वटं^७ सल्लकबन्धनं^८ ॥
 कलाबुकं देङ्गुमकं^९ मुरजं^{१०} मद्दवीणकं^{११} ।
 पट्टिका^{१२} सूकरन्तं^{१३} च दसा मुरजवेणिका^{१४} ।
 अन्तो सोमं गुणकं च^{१५} पवनन्तो पि जीरति ॥
 गण्ठिका^{१६} उच्चावचं च फलकन्ते पि ओगाहे^{१७} ।
 गिहिवत्थं^{१८} हत्थिसोण्डं^{१९} मच्छकं^{२०} चतुकण्णकं^{२१} ॥
 तालवण्टं सतवलिं^{२२} गिहिपारुतपारुपं ।
 संवेळि उमतोकाजं दन्तकट्टं आकोटने^{२३} ॥
 कण्ठे विलमां दायं च पटमि स्खस्वहत्थिना ।
 यमेळे लोकायतकं^{२४} परियापुणिसु वाचयुं^{२५} ॥
 तिरच्छानकथा^{२६} विज्जा सिपि मज्जलं खादि^{२७} च ।
 वाताबाधो दुस्सति च दुग्गन्धो दुक्खपादुका ॥
 हिरियन्ति^{२८} पारुदुग्गन्धो तहं तहं करोन्ति च ।
 दुग्गन्धो कूपं लुज्जन्ति^{२९} उच्चवत्थुं चयेन च ॥
 सोपानालम्बनबाहा^{३०} अन्ते दुक्खं च पादुका ।
 बहिद्धा दोणि कट्टं च पिठरो^{३१} च अपारुतो ॥
 वच्चकुटिं^{३२} कवाटं च पिट्टिसङ्घाटमेव^{३३} च ।
 उदुक्खलुत्तरपासो^{३४} वट्ठिं^{३५} च कपिसीसकं ॥

B. 288

5

10

R. 145

15

20

१. अङ्गुलकं-सी०, स्या० । २. दाढि सम्बाधसंहरे-सी०, स्या० । ३. आबाधकत्तरिवणो-सी० ।
 ४. कत्तरिकाय-सी० । ५. लोहमण्डझनीचया-सी०; लोहमण्डझ निसह-रो० । ६. बन्धनमत्तं कुक्का
 पल्लत्थिकञ्च आयोगो-सी० । ७. पटं-रो०; वटं च-स्या० । ८. कथयबन्धनं-स्या० । ९. देङ्गुमकं-रो० ।
 १०. मुरजं-स्या० । ११. मद्दवीणकं-रो० । १२. पट्टिकं-सी०; 'पट्टिका सूकरन्तं च दसामुरजवेणिका
 गिहिवत्थं हत्थिसोण्डं मच्छकं चतुकण्णकं' इति पाठो एत्थ रो० पोत्थके नत्थि । १३. सूकरन्तं च-
 सी० । १४. मुरजवेणिका-स्या० । १५. अन्तो सेसं गुणखेव-सी०; अन्तो सोमगुणकं च-स्या० ।
 १६. गण्ठिकं-सी० । १७. ओगाहे-सी०, स्या० । १८. गिहीनिवत्थं-सी० । १९. सोण्डं-स्या० ।
 २०. मच्छकाळकं-स्या० । २१. चतुकण्णकं-स्या० । २२. सतवल्ली-स्या०; सतवलिं-सी० । २३. दन्त-
 कट्टापिक्केटने-स्या०; दन्तकट्टं आकोटनं-सी० । २४. सक्खे लोकायतकं-स्या० । २५. वाचयुं-रो० ।
 २६. तिरच्छानगता-सी० । २७. मज्जलखादि-सी० । २८. हिरियन्ति-सी०, रो० । २९. कूपं लुज्जन्ति-
 रो०; कूपं लुज्जति-सी०, स्या० । ३०. सोपानालम्बनबाहा-स्या०; सोपानालम्बनबाहा-सी० ।
 ३१. पीठरो-सी०; पिठारो-रो० । ३२. वच्चकुटि-स्या०; वच्चकुटी-सी० । ३३. पिट्टिसङ्घाटमेव-सी० ।
 ३४. उदुक्खलुत्तरपासो-सी० । ३५. अमलवट्ठि-सी० ।

- सूचिघटितालच्छिदं^१ आविञ्छनच्छिद्मेव^२ च ।
 रज्जु उल्लितावलितं^३ सेतवणं च काळकं^४ ॥
 मालकम्भं लताकम्भं मकरं पञ्चपटिकं^५ ।
 चीवरवंसं रज्जुं^६ च जरादुब्बलपाकारं ॥
 5 कोट्टके चापि तथेव^७ मरुम्भं पदरसिलं^८ ।
 सन्तिद्वितं^९ निद्धमनं कुम्भिं चापि सरावकं ॥
 B. 289 दुक्खं हिरिं^{१०} अपिधानं अनाचारं च आचरुं^{११} ।
 लोहभण्डं अनुञ्जासि ठपयित्वा^{१२} पहरणिं^{१३} ॥
 ठपयित्वासन्दिपल्लङ्कं^{१४} दारुपत्तं च पादुकं ।
 10 सव्वं दारुमयं भण्डं अनुञ्जासि महामुनिं^{१५} ॥
 कतकं कुम्भकारं च ठपयित्वा तथागतो ।
 सव्वं पि मत्तिकाभण्डं अनुञ्जासि अनुकम्पको ॥
 यस्स वत्थुस्स निद्देशो पुरिमेन यदि समं^{१६} ।
 तं पि सङ्घित्तं^{१७} उद्धाने नयतो तं विजानिया ॥
 15 एवं दससता वत्थू^{१८} विनये खुद्दकवत्थुके^{१९} ।
 सद्धम्मद्वितिको^{२०} चेव पेसलानञ्चनुमाहो ॥
 सुसिक्खितो विनयधरो हितचित्तो सुपेसलो ।
 पदीपकरणो^{२१} धीरो पूजारहो बहुस्सुतो ति ॥

खुद्दकवत्थुवत्सन्धकं निडितं ।

१. सूचिघटितालच्छिदं-सी०, रो०; सूचिघटितालच्छिदं-स्या० । २. आविञ्छनच्छिद्मेव-स्या०, रो०; आविञ्छनच्छिद्मेव-सी० । ३. उल्लिता-सी० । ४. काळगेरुपपरिकम्भं-सी० । ५. पञ्चपटिकं-सी० । ६. चीवरवंसरज्जु-सी०; चीवरवंसरज्जु-रो० । ७. तथेव-सी० । ८. मरुम्भपदरसिला-स्या०; मरुम्भपदरसिला-सी०; मरुम्भपदासिला-रो० । ९. सन्तिद्वितं-सी० । १०. हिरि-सी०, स्या० रो० । ११. आचरु-सी० । १२. ठपेत्वा-सी० । १३. च पहरणि-सी० । १४. ठपेत्वासन्दिपल्लङ्कं-सी०; ठपयित्वासन्दि पल्लङ्कं-स्या० । १५. महामुनी-सी० । १६. समम्पि च-सी० । १७. तं सङ्घित्तं च-सी० । १८. वत्थु-सी०, रो० । १९. खुद्दकवत्थुके-सी० । २०. सद्धम्मद्वितिका-रो०; सद्धम्मद्वितिया-सी० । २१. पदीपकरणो-सी० ।

६. सेनासनवखन्धकं

§ १. विहारानुजानना

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन
 खो पन समयेन भगवता भिक्खून् सेनासनं अपञ्जत्तं^१ होति । ते च^२ भिक्खू तहं तहं
 विहरन्ति—अरञ्जे, रुक्खमूले, पब्बते, कन्दरायं^३, गिरिगुहायं^४, सुसाने, वनपत्थे, अज्झोकासे,
 पलालपुञ्जे । ते कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ति—अरञ्जा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा
 गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन,^५
 आलोकिन्तेन विलोकिन्तेन, सम्मिज्जितेन^६ पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू^७, इरियापथसम्पन्ना ।
 तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठी^८ कालस्सेव उय्यानं अगमासि । अइसा खो राज-
 गहको सेट्ठी ते भिक्खू कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ते—अरञ्जा रुक्खमूला पब्बता
 कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन
 पटिक्कन्तेन, आलोकिन्तेन विलोकिन्तेन, सम्मिज्जितेन पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू, इरियापथ-^{१०}
 सम्पन्ने । दिस्वानस्स चित्तं पसीदि । अथ खो राजगहको सेट्ठी येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि,
 उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एतदवोच—“सचाहं, भन्ते, विहारे कारापेय्यं^९, वसेय्याथ मे
 विहारेसु” ति ? “न खो, गहपति, भगवता विहारा अनुज्जाता” ति । “तेन हि, भन्ते,
 भगवन्तं पटिपुच्छित्वा मम आरोचेय्याथा” ति । “एवं गहपती” ति खो ते भिक्खू
 राजगहकस्स सेट्ठिस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमिस्सु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभि-^{१५}
 वादेत्वा एकमन्तं निसीदिस्सु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं—
 “राजगहको, भन्ते, सेट्ठी विहारे कारापेतुकामो । कथं नु खो, भन्ते^{१०}, पटिपज्जितब्बं” ति ?
 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—
 “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च सेनासनानि” — विहारं, अङ्कुयोगं, पासादं, हम्मियं, गुहं” ति ।

B. 290

R. 146

अथ खो ते भिक्खू येन राजगहको सेट्ठी तेनुपसङ्गमिस्सु, उपसङ्गमित्वा राजगहकं^{२०}
 सेट्ठिं एतदवोचुं — “अनुज्जाता खो, गहपति, भगवता विहारा; यस्सदानि^{११} कालं मज्जसी”
 ति । अथ खो राजगहको सेट्ठी एकाहेनेव सट्ठिविहारे^{१२} पतिट्ठापेसि । अथ खो राजगहको
 सेट्ठी ते सट्ठिविहारे परियोसापेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभि-
 वादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्तं एतदवोच—
 “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सट्ठिं भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि^{२५}

B. 291,

R. 147

१. अपञ्जत्तं—स्वा० । २. तेथ—रो० । ३. कन्दराय—सी० । ४. गिरिगुहाय—सी० । ५. सम्मिज्जितेन—म० । ६. ओक्खित्तचक्खू—सी० । ७. सेट्ठी—रो० । ८. कारापेय्य—रो०; कारेय्य—स्वा० । ९. भन्ते अम्हेहि—स्वा० । १०. लेणानि—सी०, रो०; लेणानि—म० । ११. यस्सिदानि—स्वा० । १२. सट्ठी विहारे—स्वा०; सट्ठि विहारे—रो० ।

भगवा तुण्हीमावेन^१ । अथ खो राजगहको सेट्ठी भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठयासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो राजगहको सेट्ठी तम्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं^२ पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि—“कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं” ति । अथ खो भगवा पुब्बप्पहसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसनं तेनुप-
सङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्चते आसने निसीदि सट्ठिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो राजगहको सेट्ठी^३ बुद्धप्पमुखं^४ भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्वा सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्तं एतदवोच—“एते मे, भन्ते, सट्ठिविहारा^५ पुञ्जत्थिकेन सम्ग-
१० त्थिकेन कारापिता । कथाहं, भन्ते, तेसु विहारेसु पटिपज्जामी” ति ? “तेन हि त्वं, गहपति, ते सट्ठिविहारे^६ आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेही” ति । “एवं भन्ते” ति खो राजगहको सेट्ठी भगवतो पटिस्सुत्वा ते सट्ठिविहारे आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि ।

२. अथ खो भगवा राजगहकं सेट्ठिं इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

- १५ “सीतं उण्हं पटिहन्ति ततो वाळमिगानि” च ।
सरीसपे^७ च मक्खसे सिसिरे चा पि वुट्ठियो ॥
B. २९२ “ततो वातातपो^८ घोरो^९ सज्जातो^{१०} पटिहञ्जति ।
लेणत्थं च सुखत्थं च श्चायितुं च विपस्सितुं ॥
“विहारदानं सङ्घस्स अमं बुद्धेन^{११} वण्णितं ।
२० तस्मा हि पण्डितो पोसो सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥
“विहारे कारये रम्मे वासयेत्थ बहुस्सुते ।
B. १४८ तेसं अन्नं च पानं च वत्थसेनासनानि च ।
ददेय्य उज्जुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा ॥
“ते तस्स धम्मं देसेन्ति सब्बदुक्खापनूदनं ।
२५ यं सो धम्मं इधञ्जाय परिनिब्बाति अनासवो” ति ॥

अथ खो भगवा राजगहकं सेट्ठिं इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठयासना पक्कामि ।

३. अस्सोखुं खो मनुस्सा — “भगवता किर विहारा अनुज्जाता” ति । ते^{१२} सक्कच्च विहारे कारापेन्ति । ते विहारा अक्खाटका होन्ति; अही पि विच्छिका^{१३} पि सत्तपदियो पि

१. तुण्हीमावेन—सी०, रो० । २. खादनीयं भोजनीयं—रो० । ३. सेट्ठी—रो० । ४. बुद्धप्पमुखं—सी०, रो० । ५. सट्ठी विहारा—स्या० । ६. सट्ठि विहारे—रो०; सट्ठी विहारे—स्या० । ७. वाळमिगानि—स्या०; वालमिगानि—सी० । ८. सरिसपे—सी०, स्या० रो० । ९. वातातपे—सी० । १०. घोरे—सी० । ११. सज्जाते—सी० । १२. बुद्धेहि—स्या० । १३. सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । १४. अहिविच्छिका—स्या० ।

पविसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, क्वाटं” ति । मिच्छि^१ करित्वा वल्लिया पि रज्जुया पि क्वाटं बन्धन्ति । उन्दूरेहि^२ पि उपचिकाहि पि खज्जन्ति । स्वायितबन्धनानि^३ क्वाटानि पतन्ति^४ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पिट्टसङ्घाटं^५ उदुक्खलिकं उत्तरपासकं” ति । क्वाटा न फुसीयन्ति^६ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आविञ्छनच्छिदं आविञ्छनरज्जुं^७” ति । क्वाटा न थकियन्ति^८ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अमाळवट्टिकं^९ कपिसीसकं सूचिकं घटिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू न सक्कोन्ति क्वाटं अपापुरितुं^{१०} । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ताळच्छिदं^{११} । तीणि^{१२} ताळानि^{१३}—लोहताळं, कट्टताळं, विसाणताळं” ति । येहि^{१४} ते उग्घाटेत्वा पविसन्ति, विहारा अगुत्ता होन्ति ।^{१५} भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, यन्तकं सूचिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिण्णच्छदना^{१६} होन्ति; सीतकाले सीता, उण्हकाले उण्हा । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्पेत्वा उल्लिचावलितं कातुं” ति । B. 293

तेन खो पन समयेन विहारा अवातपानका^{१७} होन्ति अचक्खुस्सा दुग्गन्धा । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तीणि वातपानानि—वेदिकावातपानं,^{१८} जालवातपानं, सलाकवातपानं” ति । वातपानन्तरिकाय काळका^{१९} पि वग्गुलियो पि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानचकलिकं” ति । चकलिकन्तरिकाय पि काळका पि वग्गुलियो पि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानकवाटकं वातपानभिसिकं” ति ।

मञ्चपीठादिअनुजानना

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमायं^{२०} सयन्ति । गत्तानि पि चीवरानि पि पंसुक्कितानि^{२१} होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्धारकं^{२२}” ति । तिणसन्धारको^{२३} उन्दूरेहि पि^{२४} उपचिकाहि पि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । R. 149 “अनुजानामि, भिक्खवे, मिद्धि^{२५}” ति । मिद्धिया^{२६} गत्तानि दुक्खा^{२७} होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, विदलमञ्चकं^{२८}” ति ।

१. मिच्छि-सी०, स्या०, रो० । २. उन्दूरेहि-रो० । ३. स्वायितबन्धनानि-म० । ४. पतन्ति-सी० । ५. पिट्टसङ्घाटं-सी० । ६. फुसीयन्ति-स्या०; फुसीयन्ति-रो०; फुसीयन्ति-सी० । ७. थकियन्ति-रो० । ८. अमाळवट्टिकं-सी०; अमाळवट्टि-स्या०, रो० । ९. अपापुरितुं-सी० । १०. ताळच्छिदं-सी०, स्या०, रो० । ११. तीणि-सी० । १२. ताळानि-सी०, स्या०, रो० । १३. ये पि-सी०, स्या०, रो० । १४. तिण्णच्छादना-रो० । १५. अवातपानिका-सी० । १६. काळका-स्या०, रो० । १७. छमाय-सी०, रो० । १८. तिणसन्धारिकं-स्या० । १९. तिणसन्धारिका-स्या० । २०. ‘उन्दूरेहि पि’ इति पाठो सी० पोत्तके नस्ति । २१. सीदं-सी०; मिद्धि-स्या०, रो० । २२. मीद्धिया-सी०; मिद्धिया-स्या०, रो० । २३. दुक्खानि-स्या० । २४. विदलमञ्चकं-स्या० ।

४. तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको मसारको मच्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मसारकं मच्चं” ति । मसारकं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मसारकं पीठं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको बुन्दिकाबद्धो मच्चो उप्पन्नो होति । ५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्धं मच्चं” ति । बुन्दिकाबद्धं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्धं पीठं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको कुळीरपादको^१ मच्चो उप्पन्नो होति । B. 294 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीरपादकं मच्चं” ति । कुळीर-
10 पादकं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीर-
पादकं पीठं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको आहच्चपादको मच्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्चपादकं मच्चं” ति । आहच्च-
पादकं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्च-
15 पादकं पीठं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स आसन्दिको उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिकं” ति । उच्चको आसन्दिको उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चकं पि आसन्दिकं” ति । सत्तङ्को उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे,
20 सत्तङ्गं” ति । उच्चको सत्तङ्को उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चकं पि सत्तङ्गं” ति । भद्दपीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भद्दपीठं” ति । पीठिका^२ उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पीठिकं” ति । एल्लकपादकं^३ पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एल्लकपादकं पीठं” ति । आमलक-
25 वट्टिकं^४ पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आमलकवट्टिकं पीठं” ति । फलकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनु-
जानामि, भिक्खवे, फलकं” ति । कोच्छं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कोच्छं” ति । पल्लपीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पल्लपीठं” ति ।

१. कुळिरपादको-स्या०; कुळीरपादको-सी०, रो० । २. पिठिका-सी० । ३. एल्लकपादकं-सी० ।
४. आमलकवट्टिकं-स्या०, रो०; आमण्डकवट्टिकं-सी० ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चे मञ्चे सयन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति स्विग्यन्ति^१ विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चे मञ्चे सयितब्बं । यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R. 150

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु नीचे मञ्चे सयन्तो अहिना दट्ठो होति ।^५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मञ्चपटिपादकं” ति ।

B. 295

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चे मञ्चपटिपादके धारेन्ति, सह मञ्चपटिपादकेहि पवेधेन्ति^१ । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति स्विग्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चा मञ्चपटिपादका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे,^{१०} अट्ठङ्गुलपरमं मञ्चपटिपादकं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खम्स सुत्तं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तं^१ मञ्चं वेठेतुं” ति । अङ्गानि बहुमुत्तं^२ परियादियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अङ्गे विज्झित्वा अट्ठपदकं^३ वेठेतुं” ति । चोळकं^४ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे,^{१५} चिमिलिकं कातुं” ति । तूलिका उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, विजटेत्वा बिम्बोहनं^५ कातुं । तीणि तूलानि—स्खत्तूलं, लतातूलं, पोटाकितूलं^६” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अङ्गुकायिकानि बिम्बोहनानि धारेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति स्विग्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि^{२०} गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अङ्गुकायिकानि बिम्बोहनानि धारेतब्बानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सीसप्पमाणं बिम्बोहनं कातुं^७” ति ।

तेन खो पन समयेन राजगहे गिरमासमज्जो होति । मनुस्सा महामत्तानं अत्थाय भिसियो पटियादेन्ति—उण्णभिसिं, चोळभिसिं^८, वाक्कभिसिं, तिणभिसिं, पण्णभिसिं । ते^{२५} वीतिवत्ते समज्जे छविं उप्पाटेत्वा हरन्ति । अद्दसासुं^९ खो भिक्खू समज्जद्वाने बहुं उण्णं पि चोळकं^{१०} पि वाक्कं पि तिणं पि पण्णं पि छड्डितं^{११} । दिस्वान भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 296

१. स्वीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २. पलेठेन्ति—सी० । ३. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. वेत्तुं—सी०, रो० । ५. बहुं सुत्तं—सी०, स्या०, रो० । ६. अट्ठपदकं—सी० । ७. चोळकं—रो० । ८. चिलिमिकं—सी०, स्या०, रो० । ९. बिम्बोहनं—म० । १०. पोटाकितूलं—स्या०, सी० । ११. सी० पोत्थके नत्थि । १२. चोळभिसिं—रो० । १३. अद्दसासुं—स्या० । १४. चोळं—स्या०; चोळं—रो० । १५. छड्डितानि—रो०; छड्डितं—म० ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च भिसियो—उण्णभिसिं, चोळभिसिं, वाकभिसिं, तिणभिसिं, पण्णभिसिं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सेनासनपरिक्खारिकं^१ दुस्सं^२ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिसिं ओनन्धितुं^३” ति ।

- ५ तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चभिसिं पीठे सन्थरन्ति^४, पीठभिसिं मञ्चे सन्थरन्ति । भिसियो परिभिज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओनन्ध-
R. 151 मञ्चं^५ ओनन्धपीठं^६” ति । उल्लोकं अकरित्वा सन्थरन्ति, हेट्ठतो निपतन्ति^७ ...पे०...
“अनुजानामि, भिक्खवे, उल्लोकं करित्वा^८ सन्थरित्वा भिसिं ओनन्धितुं” ति । छविं उप्पाटेत्वा हरन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, फोसितुं^९” ति । हरन्तियेव...पे०...
10 “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तिकम्मं^{१०}” ति । हरन्तियेव...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, हत्थभत्तिकम्मं^{११}” ति । हरन्तियेव...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, हत्थभत्तिं^{१२}” ति ।

सेतवण्णादिअनुजानना

५. तेन खो पन समयेन तिथियानं सेय्यायो सेतवण्णा^{१३} होन्ति, काळवण्णकता भूमि, गेरुकपरिकम्मकता भित्ति । बहू मनुस्सा सेय्यापेक्खका गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं” ति ।

- 15 तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्तिया सेतवण्णो न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्डं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा^{१४} सेतवण्णं निपातेतुं” ति । सेतवण्णो अनिवन्धनीयो होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, सण्ह-
मत्तिकं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा सेतवण्णं निपातेतुं” ति । सेतवण्णो अनिवन्धनीयो होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, इक्कासं पिट्टमहं^{१५}” ति ।
20 तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्तिया गेरुका न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्डं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुकं निपातेतुं” ति । गेरुका अनिवन्धनीया^{१६} होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, कुण्डकमत्तिकं दत्त्वा
B. 297 पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुकं निपातेतुं” ति । गेरुका अनिवन्धनीया होति...पे०...
“अनुजानामि, भिक्खवे, सासपकुट्टं^{१७} सित्थतेलकं” ति । अञ्चुस्सन्नं होति...पे०...
25 “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पञ्चुद्धरितुं” ति ।

१-१. सेनासनपरिक्खारदुस्सं रो० । २. ओनद्धितुं—स्या० । ३. संहरन्ति—स्या०, रो० । ४. ओनद्ध-
मञ्चं—सी०, स्या०, रो० । ५. ओनद्धपीठं—सी०, स्या०, रो० । ६. निप्पाटेन्ति—स्या०; विष्फटन्ति—
सी०, रो० । ७. कत्वा—सी० । ८. पोसितुं—रो०; फुसितुं—सी० । ९. भित्तिकम्मं—स्या० । १०. हत्थभत्तिं—
सी०; हत्थभत्तिं—रो०, स्या० । ११. एत्थ ‘हरन्तियेव...पे०...अनुजानामि...हत्थभत्तिं’ इति पाठो
सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२. सेतवण्णायो—स्या० । १३. पटिबाहेत्वा—रो० । १४. पिट्टि-
महं—सी० । १५. अनिवन्धनीया—स्या० । १६. सासपकुट्टं—स्या०; सासपकुट्टं—रो०; सासपकुट्टं—सी० ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भूमिया काळवण्णो न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्डं दत्त्वा पाणिकाय पटिवाहेत्त्वा काळवण्णं निपातेतुं” ति । काळवण्णो अनिवन्धनीयो होति... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्डुमत्तिकं^१ दत्त्वा पाणिकाय पटिवाहेत्त्वा काळवण्णं निपातेतुं” ति । काळवण्णो अनिवन्धनीयो होति... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, इक्कासं कसावं” ति ।

5

पटिमानचिचपटिक्खेपं

६. तेन खो पन समयेन छब्बमिया भिक्खू विहारे पटिमानचित्तं कारापेत्ति— इत्थिरूपकं^२ पुरिसरूपकं । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति— सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पटिमानचित्तं कारापेतब्बं— इत्थिरूपकं पुरिसरूपकं । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^३” ति ।

B. 152

10

इट्ठकाचयादिअनुजानना

७. तेन खो पन समयेन विहारा नीचवत्थुका होन्ति, उदकेन ओत्थरियन्ति^४ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति^५... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये— इट्ठकाचयं, सिलचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विह्वयन्ति... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^६— इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दास्सोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति... पे०... “अनु-15 जानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा आळकमन्दा^७ होन्ति । भिक्खू हिरियन्ति^८ निपज्जितुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिरोकरणिं” ति । तिरोकरणिं उक्खपित्वा ओलोकेन्ति... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अड्डुकुड्डकं^९” ति । अड्डुकुड्डका उपरितो ओलोकेन्ति... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो गम्भे— सिविका-20 गम्भं, नाळिकागम्भं^{१०}, हम्मियगम्भं” ति ।

B. 288

तेन खो पन समयेन भिक्खू खुद्दके विहारे मज्झे गम्भं करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके विहारे एकमन्तं गम्भं कातुं, महल्लके मज्झे” ति ।

१. गण्डमत्तिकं—रो०; लण्डमत्तिकं—सी०; लण्डुमत्तिकं—स्या० । २. इत्थीरूपकं—स्या० । ३. पञ्चपटिकं—सी०; पञ्चपटिकं—रो० । ४. ओत्थरियन्ति—स्या०; ओत्थरीयन्ति—सी०, रो० । ५. परिपटति—सी० । ६. सोपाने—सी०, स्या० । ७. आळकमन्दा—सी०, रो० । ८. पाकटा होन्ति—स्या० । ९. हिरियन्ति—सी०, रो० । १०. अड्डुकुड्डकं—म० । ११. नाळिकागम्भं—सी० ।

तेन खो पन समयेन विहारस्स कुड्डपादो^१ जीरति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, कुलङ्कपादकं^२” ति । विहारस्स कुड्डो ओवस्सति...पे०...
“अनुजानामि, भिक्खवे, परित्ताणकिटिकं^३ उद्दुमुधं^४” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो तिणच्छदना^५ अहि खन्धे पतति^६ । सो
भीतो विस्सरमकासि । भिक्खू उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, आवुसो,
विस्सरमकासी” ति ? अथ खो सो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, वितानं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चपादे पि पीठपादे पि थविकायो लम्गेन्ति ।
उन्दूरेहि^७ पि उपचिकाहि पि खज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि,
१० भिक्खवे, भित्तिखिलं^८ नागदन्तकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चे पि पीठे पि चीवरं निक्खिपन्ति । चीवरं परि-
भिज्जति^९ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे^{१०} चीवरवंसं
R. 153 चीवररज्जुं” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा अनाळिन्दका^{११} होन्ति अप्पटिस्सरणा^{१२} । भगवतो
१५ एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आळिन्दं पघनं पकुट्टं^{१३} ओसारकं^{१४}” ति ।
आळिन्दा पाकटा होन्ति । भिक्खू हिरियन्ति^{१५} निपज्जितुं...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे,
संसरणकिटिकं उघाटनकिटिकं” ति ।

उपट्टानसालानुजानना

८. तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे भत्तविस्समं करोन्ता सीतेन पि
उप्पेन पि किल्मन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपट्टानसालं”
R. 299 20 ति । उपट्टानसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^{१६} ...पे०...“अनुजानामि,
भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति^{१७}...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे,
चिनिंतुं तयो चये — इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०...
“अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^{१८} — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति ।
आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । उपट्टान-
25 सालाय तिण्णुणं परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं

१. कुड्डपादो—म० । २. कुलङ्कपादकं—सी० । ३. परित्तानकिटिकं—सी०, रो० । ४. उद्दुमुधं—
स्या० । ५. तिणच्छदना—रो० । ६. पतति—सी०, स्या०, रो० । ७. उन्दूरेहि—रो० । ८. भित्तिखिलं—
सी०, स्या०, रो० । ९. परिभिज्जि—म०, रो० । १०. रो० पोत्थके नत्थि । ११. अनाळिन्दका—सी०,
स्या०, रो० । १२. अप्पटिस्सरणा—स्या०; अपटिस्सरणा—रो०; अपटिस्सरणा—सी० । १३. पकुट्टं—
रो०; पकुट्टं—सी० । १४. ओसारकं—सी०, रो०; ओसारकिं—स्या० । १५. हिरियन्ति—सी०, रो० ।
१६. ओत्थरियति—स्या०; ओत्थरियति—सी०, रो० । १७. परिपटति—सी० । १८. सोपाने—सी०, स्या० ।

कातुं—सेतवणं काळवणं गेरुकपरिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^१ चीवरवंसं चीवररज्जुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे छमाय^२ चीवरं पत्थरन्ति । चीवरं पंसुकिं^३ होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्झोकासे चीवरवंसं चीवररज्जुं” ति । पानीयं^४ ओतप्पति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसालं^५ पानीयमण्डपं” ति । पानीयसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं”^{१०} ति । पानीयसालाय तिण्णुणं परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिचावलितं कातुं—सेतवणं काळवणं गेरुकपरिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जुं” ति । पानीयभाजनं न संविज्जति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसङ्घं पानीयसरावकं” ति ।

पाकारादिअनुजानना

९. तेन खो पन समयेन विहारा अपरिक्खित्ता होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरो-^{१५} चेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । कोट्टको न होति... पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टकं” ति । कोट्टको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । कोट्टकस्स क्वाटं न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, क्वाटं पिट्ठसङ्घाटं^{१६} उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अगलवट्टिं^{१७} कपिसीसकं सूचिकं घटिकं^{२०} ताळच्छिद्दं^{२१} आविञ्छनच्छिद्दं आविञ्छनरज्जुं” ति । कोट्टके^{२२} तिण्णुणं परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिचावलितं कातुं—सेतवणं काळवणं गेरुकपरिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं” ति ।

B. 300

तेन खो पन समयेन परिवेणं चिक्खलं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुब्बं उपकिरितुं” ति । न परियापुणन्ति...पे०...“अनुजानामि,^{२५} भिक्खवे, पदरसिलं^{२६} निक्खिपितुं” ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति ।

B. 154

१. पञ्चपटिकं—सी०; पञ्चपटिकं—रो० । २. छमायं—स्या० । ३. पानीयं—रो० । ४. पिट्ठिसङ्घाटं—सी० । ५. अगलवट्टिं—रो०; अगलवट्टिकं—सी० । ६. ताळच्छिद्दं—सी०, स्या०, रो० । ७. कोट्टका—रो० । ८. पदसिलं—रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिवेणे तहं तहं अग्निद्वानं करोन्ति । परिवेणं उक्कापं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं अग्निसालं कातुं” ति । अग्निसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिग्यति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । अग्निसालाय क्वाटं न होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, क्वाटं पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अगळ्ळवाट्टिं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिदं आविञ्छन्-
10 च्छिदं आविञ्छन्तरज्जुं” ति । अग्निसालाय तिण्चुण्णं परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिक्कावलितं कातुं—सेतवण्णं काळवण्णं गेरुक्कपरिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जुं” ति ।

आरामपरिक्खेपानुजानना

१०. तेन खो पन समयेन आरामो अपरिक्खित्तो होति । अजका पि पसुका पि उपरोपे विहेठेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितुं
15 तयो वाटे^१—वेळुवाटं^२, कण्डकवाटं^३, परिस्वं^४” ति । कोट्टको न होति । तथेव अजका पि पसुका पि उपरोपे विहेठेन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टकं अपेसिं^५ यमककवाटं^६ तोरणं पल्लिधं^७” ति । कोट्टके^८ तिण्चुण्णं परिपतति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिक्कावलितं कातुं—सेतवण्णं काळवण्णं गेरुक्कपरिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं” ति । आरामो चिक्खल्लो होति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे,
20 मरुत्वं उपकिरितुं” ति । न परियापुणन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं निक्खपितुं” ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति ।

तेन खो पन समयेन राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो सङ्घस्स अत्थाय सुधामत्तिका-
लेपनं^९ पासादं कारेतुकामो^{१०} होति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“किं नु खो भगवता छदनं अनुज्जातं, किं अननुज्जातं^{११}” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे,
25 पञ्च छदनानि—इट्ठकाछदनं, सिलाछदनं, सुधाछदनं, तिण्छदनं^{१२}, पण्णछदनं^{१३}” ति ।

पठमभाणवारं निट्ठितं ।

१. वटे—स्या० । २. वेळुवाटं—स्या०; वेळुवाटं—सी० । ३. कण्डकवाटं—स्या०; कण्टकीवाटं—सी०, रो० । ४. परिस्वं—म० । ५. आपेसिं—सी०; अपेसिर्वं—रो० । ६. अक्कवाटं—रो० । ७. कोट्टका—रो० । ८. सुधा-
मत्तिका-लेपनं—सी० । ९. कारयेतुकामो—सी०, स्या०, रो० । १०. ‘किं अननुज्जातं’ इति पाठो स्या०
येत्थके नस्ति । ११. तिण्छदनं—सी०, रो० । १२. पण्णछदनं—सी०, रो० ।

§ २. अनाथपिण्डकवत्थु

११. तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डको गहपति राजगहकस्स सेट्ठिस्स भगिनि-
पतिको^१ होति । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति राजगहं अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
तेन खो पन समयेन राजगहकेन सेट्ठिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो^२ सङ्खो निमन्तितो होति ।
अथ खो राजगहको सेट्ठी^३ दासे च कम्मकरे^४ च आणापेसि — “तेन हि, भणे, कालस्सेव
उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथ” ति ।^५
अथ खो अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स एतदहोसि — “पुब्बे ख्वायं गहपति मयि आगते
सब्बकिञ्चानि निक्खिपित्वा ममञ्जेव सद्धिं पटिसम्भोदति” । सोदानायं विक्खित्तरूपो दासे
च कम्मकरे च आणापेति^६ — “तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि
पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथ” ति । किं नु खो इमस्स गहपतिस्स R. 155
आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायञ्जो वा पच्चुपट्ठितो, राजा वा मागधो^७ B. 302
सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलक्कायेना^८” ति ?

अथ खो राजगहको सेट्ठी दासे च कम्मकरे च आणापेत्वा येन अनाथपिण्डको
गहपति तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अनाथपिण्डकेन गहपतिना सद्धिं पटिसम्भोदित्वा एकमन्तं
निसीदि । एकमन्तं निसिञ्चं खो राजगहकं सेट्ठिं अनाथपिण्डको गहपति एतदवोच — “पुब्बे
खो त्वं, गहपति, मयि आगते सब्बकिञ्चानि निक्खिपित्वा ममञ्जेव सद्धिं पटिसम्भोदसि ।^९
सोदानि त्वं विक्खित्तरूपो दासे च कम्मकरे च आणापेसि — “तेन हि, भणे, कालस्सेव
उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथ” ति । किं
नु खो ते, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायञ्जो वा पच्चुपट्ठितो,
राजा वा मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलक्कायेना^{१०}” ति ? “न
मे^{११}, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, ना^{१२} पि^{१३} विवाहो वा^{१४} भविस्सति, ना^{१५} पि^{१६} राजा वा^{१७}
मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलक्कायेन; अपि च मे महायञ्जो
पच्चुपट्ठितो; स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्खो निमन्तितो” ति । “बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी”
ति ? “बुद्धो त्याहं^{१८}, गहपति, वदामी” ति । “बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी” ति ? “बुद्धो
त्याहं, गहपति, वदामी” ति । “बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी” ति ? “बुद्धो त्याहं, गहपति,
वदामी” ति । “घोसो पि खो एसो, गहपति, दुल्लभो लोकास्मि यदिदं — बुद्धो बुद्धो^{१९}” ति ।^{२०}
सक्का नु खो, गहपति, इमं कालं तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं^{२१}
ति ? “अकालो खो, गहपति, इमं कालं तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं अरहन्तं सम्मा-

१. भगिनीपतिको—स्या० । २. बुद्धप्पमुखो—सी०, रो० । ३. सेट्ठि—सी०, रो० । ४. कम्मकरे—म० ।
५. पटिसम्भोदि—स्या० । ६. आणापेसि—सी०, स्या०, म० । ७. बलनिक्कायेना—स्या० । ८. खो मे-
सी०; मे खो—स्या० । ९-१०. सी० पोत्यके नत्थि । १०. रो० पोत्यके नत्थि । ११-११. न पि—सी० ।
१२. ताहं—सी०, स्या०, रो० । १३. सी०, स्या० पोत्यके नत्थि ।

सम्बुद्धं । स्वेदानि त्वं कालेन तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमिस्ससि अरहन्तं सम्भासम्बुद्धं”
ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति—स्वेदानाहं कालेन तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्क-
मिस्सामि अरहन्तं सम्भासम्बुद्धं ति—बुद्धगताय सतिथा निपज्जित्वा^१ रत्तिथा सुदं तिवखुं
बुद्धासि^२ पमातं मञ्जमानो ।

5 १२. अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सिक्खद्वारं^३ तेनुपसङ्कमि । अमनुस्सा
B. 303 द्वारं विवरिंसु । अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स नगरम्हा निक्खन्तस्स^४ आलोको
R. 156 अन्तरघायि, अन्धकारो पातुरहोसि, भयं छम्भितत्तं लोमहंसो उदपादि; ततो व पुन
निवत्तितुकामो अहोसि । अथ खो सिक्खो^५ यक्खो अन्तरहितो सद्मनुस्सावेसि —

“सतं हत्थी सतं अस्सा सतं अस्सतरीरथा^६ ।

10 सतं कञ्जासहस्सानि आमुक्कमणिकुण्डला^७ ।

एकस्स पदवीतिहारस्स कलं^८ नाग्घन्ति^९ सोळ्ळसि^{१०} ॥

“अभिक्कम^{११} गहपति अभिक्कमगहपति ।

अभिक्कन्तं ते सेय्यो नो पटिक्कन्तं” ति^{१२} ॥

अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अन्धकारो अन्तरघायि, आलोको पातुरहोसि ।
15 थं अहोसि भयं छम्भितत्तं लोमहंसो सो पटिप्पस्सम्भि । दुतियं पि खो...पे०...ततियं
पि खो...पे०...सो पटिप्पस्सम्भि ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सीतवनं तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन
भगवा रत्तिथा पच्चूससमयं पच्चुद्वाय अज्झोकासे चङ्कमति । अद्दसा खो भगवा अनाथपिण्डिकं^{१३}
गहपतिं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान चङ्कमा ओरोहित्वा पब्बत्ते आसने निसीदि ।
B. 204 20 निसज्ज खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच—“एहि सुदत्ता” ति । अथ खो
अनाथपिण्डिको गहपति—नामेन मं भगवा आलपती ति—हट्ठो उदग्गो येन भगवा
तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच—“कच्चि,
भन्ते, भगवा सुखं सयित्था” ति ।

“सब्बदा वे सुखं सेति ब्राह्मणो परिनिब्बुतो ।

25 यो न लिप्पति^{१४} कामेसु सीतिभूतो निरूपधि ॥

“सब्बा आसत्थियो छेत्वा विनेय्य हृदये दरं ।

उपसन्तो सुखं सेति सन्ति पप्पुय्य^{१५} चेतसा^{१६}” ति ।

१. निपज्जि-सी०, स्या० । २. उद्धासि-सी०, स्या०, रो० । ३. सीक्खद्वारं-सी०; सीतवनद्वारं-
स्या०, रो० । ४. निक्खन्तस्स-स्या० । ५. सीक्खो-सी०, स्या०, रो० । ६. अस्सतरीरथा-रो० ।
७. आमुक्कमणिकुण्डला-सी०, स्या०, रो० । ८. कलं-स्या०; कलं-रो० । ९. नाग्घन्ति-सी० । १०. एत्थ
‘सोळ्ळसि ति’ इति पाठो सी०, म० पोत्थकेसु दिस्सति । ११-११. एतं सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु
गाथावसेन न दिस्सति । १२. तं अनाथपिण्डिकं-स्या० । १३. लिप्पति-रो० । १४. अप्पुय्य-रो० ।
१५. चेतसो-सी०, स्या०, रो० ।

स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्खो निमन्तितो” ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच—“तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्खो निमन्तितो । त्वं चासि आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिकं येन त्वं बुद्धप्पमुखस्स सङ्खस्स भत्तं करेय्यासी” ति । “अलं देव; अत्थि मे वेय्यायिकं येनाहं बुद्धप्पमुखस्स सङ्खस्स भत्तं करिस्सामी” ति ।

R. 158 अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने पणीतं खादनीयं^१ भोजनीयं^२ पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि—“कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सद्धिं
10 भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्घं^३ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्तं एतदवोच—
B. 306 “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा सावत्थियं वस्सावासं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना” ति । “सुञ्जागारे खो, गहपति, तथागता अभिरमन्ती” ति । “अञ्जातं भगवा, अञ्जातं सुगता” ति । अथ
15 खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

१४. तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिको गहपति बहुमित्तो होति बहुसहायो आदेय्यवाचो । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति राजगहे तं करणीयं तीरेत्वा येन सावत्थि^४ तेन पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति अन्तरामग्गे मनुस्से आणापेसि—
20 “आरामे, अय्या, करोथ, विहारे पतिट्ठापेथ, दानानि पट्टपेथ । बुद्धो^५ लोके उप्पन्नो । सो च मया भगवा निमन्तितो इमिना मग्गेन आगच्छिस्सती” ति । अथ खो ते मनुस्सा अनाथपिण्डिकेन गहपतिना उय्योजिता आरामे अकंसु, विहारे पतिट्ठापेसुं, दानानि पट्टपेसुं ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति सावत्थि गन्त्वा समन्ता सावत्थि अनुविलोकेसि—
“कत्थं नु खो भगवा विहरेय्य ? यं अस्स गामतो नेव अतिदूरे^६ न अच्चासन्ने, गमनागमन-
25 सम्पन्नं, अत्थिकानं अत्थिकानं मनुस्सानं अभिक्कमनीयं, दिवा अप्पाकिण्णं^७, रत्तिं अप्पसद्धं, अप्पनिग्घोसं, विजनवातं, मनुस्सराहस्सेय्यकं, पटिसल्लानसारुप्यं^८” ति ।

अइसा खो अनाथपिण्डिको गहपति जेतस्स कुमारस्स^९ उय्यानं—गामतो नेव अतिदूरे न अच्चासन्ने, गमनागमनसम्पन्नं, अत्थिकानं अत्थिकानं मनुस्सानं अभिक्कमनीयं, दिवा अप्पाकिण्णं, रत्तिं अप्पसद्धं, अप्पनिग्घोसं, विजनवातं, मनुस्सराहस्सेय्यकं, पटि-

१-१. खादनीयं भोजनीयं-रो० । २. सङ्घं-म० । ३. सावत्थी-स्या० । ४. इदानीं बुद्धो-स्या० ।
५. अविदूरे-रो० । ६. अप्पकिण्णं-सी० । ७. पटिसल्लानसारुप्यं-सी० । ८. राजकुमारस्स-सी०, स्या० ।

सल्लानसारूपं । दिस्वान येन जेतो कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा जेतं कुमारं एतदवोच —
 “देहि मे, अय्यपुत्त, उय्यानं आरामं कातुं” ति । “अदेय्यो, गहपति, आरामो अपि
 कोटिसन्थरेना^१” ति । “गहितो, अय्यपुत्त, आरामो” ति । “न, गहपति, गहितो आरामो”
 ति । गहितो न गहितो ति वोहारिके महामत्ते पुच्छिं सु । महामत्ता एवमाहं सु — “यतो B. 307
 तथा, अय्यपुत्त, अगो कतो, गहितो आरामो” ति । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति 5 B. 150
 सकटेहि हिरञ्जं निब्बाहापेत्वा जेतवनं^२ कोटिसन्थरं सन्थरापेसि । सकिं नीहटं हिरञ्जं
 थोकस्स ओकासस्स कोट्टकसामन्ता नप्पहोति । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति मनुस्से
 आणापेसि — “गच्छथ, भणे, हिरञ्जं आहरथ; इमं ओकासं सन्थरेस्सामा” ति ।

अथ खो जेतस्स कुमारस्स एतदहोसि — “न खो इदं ओरकं भविस्सति, यथायं
 गहपति ताव बहुं हिरञ्जं परिच्चजती” ति । अनाथपिण्डकं^३ गहपति एतदवोच — “अलं,¹⁰
 गहपति; मा तं ओकासं सन्थरापेसि । देहि मे एतं ओकासं । ममेतं दानं भविस्सती” ति ।
 अथ खो अनाथपिण्डको गहपति — अयं खो जेतो कुमारो अभिज्जातो जातमनुस्सो; मह-
 थिको^४ खो पन एवरूपानं जातमनुस्सानं इमस्सि धम्मविनये पसादो ति — तं ओकासं जेतस्स
 कुमारस्स पादासि^५ । अथ खो जेतो कुमारो तस्सि ओकासे कोट्टकं मापेसि ।

अथ खो अनाथपिण्डको गहपति जेतवने विहारे कारापेसि, परिवेणानि कारापेसि,¹⁵
 कोट्टके कारापेसि, उपद्वानसालायो कारापेसि, अग्निसालायो कारापेसि, कप्पियकुटियो
 कारापेसि, वच्चकुटियो कारापेसि^६, चङ्गमे कारापेसि, चङ्गमनसालायो कारापेसि, उदपाने
 कारापेसि, उदपानसालायो कारापेसि, जन्ताघरे कारापेसि, जन्ताघरसालायो कारापेसि,
 पोक्खरणियो कारापेसि, मण्डपे कारापेसि ।

§ ३. नवकम्मदानं

१५. अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं^७ विहरित्वा येन वेसाली^८ तेन चारिकं²⁰
 पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं भगवा वेसालियं
 विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन मनुस्सा सक्कच्चं नवकम्मं करोन्ति ।
 ये पि भिक्खू नवकम्मं अधिद्वेन्ति ते पि सक्कच्चं उपद्वेन्ति वीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-
 भेसज्जपरिक्खारेन । अथ खो अज्जतरस्स दलिहस्स^९ तुन्नवायस्स एतदहोसि — “न खो इदं^{१०}
 ओरकं भविस्सति, यथायमे^{११} मनुस्सा सक्कच्चं नवकम्मं करोन्ति; यच्चूनाहं पि नवकम्मं करेय्यं” ति ।²⁵

B. 303

१. कोटिसन्थारेना-सी० । २. जेतवने-स्या० । ३. अथ खो जेतो राजकुमारो अनाथपिण्डकं-
 स्या० । ४. महिद्विको-सी०, स्या०, महिद्वियो-रो० । ५. अदासि-स्या० । ६. एत्थ ‘वच्चकुटियो
 कारापेसि, पस्सावकुटियो कारापेसि’ इति पाठो सी० पोत्यके अत्थि । ७. यथाभिरन्तं-सी० । ८. वेसालि-
 सी० । ९. दलिहस्स-सी०, स्या० । १०. पनेदं-सी० । ११. यथायिमे-स्या०, रो०; यथायिमे-सी० ।

अथ खो सो दलिहो तुन्नवायो सामं चिक्खलं मदित्वा इट्ठकायो चिनित्वा कुड्डं उट्ठापेसि । तेन अकुसलकेन^१ चिता वट्ठा भित्ति परिपति^२ । दतियं पि खो पे०...ततियं पि खो सो दलिहो तुन्नवायो सामं चिक्खलं मदित्वा इट्ठकायो चिनित्वा कुड्डं उट्ठापेसि । तेन अकुसलकेन चिता वट्ठा भित्ति परिपति । अथ खो सो दलिहो तुन्नवायो उज्झायति खिय्यति

R. 160 5 विपाचेति — “ये इमेसं^३ समणानं सकयपुत्तियानं देन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-
भेसज्जपरिक्खारं, ते इमे ओवदन्ति अनुसासन्ति, तेसं च नवकम्मं अधिट्ठेन्ति । अहं पनम्हि दलिहो । न मं कोचि ओवदति वा अनुसासति वा नवकम्मं वा अधिट्ठेती” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स दलिहस्स तुन्नवायस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे

10 धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, नवकम्मं दातुं । नवकम्मिको, भिक्खवे, भिक्खु उस्सुक्कं आपज्जिस्सति — ‘किन्ति नु खो विहारो खिप्पं परियोसानं गच्छेय्या’ ति; खण्डं फुल्लं^४ पटिसङ्खरिस्सति । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बं । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१६. “सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, सङ्घो इत्थन्नामस्स गहपतिनो^६ विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो^७ इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मं देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं^८ इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नखमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मं ।
20 खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,^९ एवमेतं धारयामी” ति ।

§ ४. अग्गासनादिअनुजानना

B. 309 १७. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन सावत्थिं^{१०} तेन चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन छब्बग्गियानं भिक्खून् अन्तेवासिका भिक्खू बुद्धप्पमुखस्स^{११} सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगण्हन्ति^{१२}, सेय्यायो परिगण्हन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती ति ।

25 अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा विहारेसु

१. कुट्ट-म०; कुट्ट-रो० । २. अकुसलेन-स्या० । ३. परिपटति-सी०; परिपतति-स्या० । ४. इमे-रो० । ५. खण्डफुल्ल-सी०, स्या०, रो० । ६. व्यत्तेन-रो०, सी० । ७. सी० पोत्यके नत्थि । ८. विहारस्स-स्या० । ९. तुण्ही-सी० । १०. सावत्थी-स्या० । ११. बुद्धप्पमुखस्स-सी०, रो० । १२. परिगण्हन्ति-सी०, रो० ।

परिगहितेसु, सेय्यासु परिगहितासु, सेय्यं अलभमानो अब्जतरस्मिं रुक्खमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय उक्कासि । आयस्सा पि सारिपुत्तो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अहं, भगवा, सारिपुत्तो” ति । “किस्स त्वं, सारिपुत्त, इध निसिन्नो” ति ? अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बम्मियानं⁵ R. 16. भिक्खून् अन्तेवासिका भिक्खू बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगण्हन्ति, सेय्यायो परिगण्हन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगहेस्सन्ति¹, सेय्यायो परिगहेस्सन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं¹⁰ भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...विगारहित्वा...पे०...धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “को, भिक्खवे, अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति ?

एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, खत्तियकुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, ब्राह्मण-¹⁵ कुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, गहपतिकुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सुत्तन्तिको सो अरहति B. 310 अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, विनयधरो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, धम्मकथिको सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, पठमस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, दुतियस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, ततियस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू²⁵ एवमाहंसु — यो, भगवा, चतुत्थस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सोतापन्नो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सकदा-गामी³...पे०...यो, भगवा, अनागामी³...पे०...यो, भगवा, अरहा सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, तेविज्जो³⁾

सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – “यो, भगवा, छल्लभिज्जो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति ।

तिचिरजातकं

१८. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – “भूतपुब्बं, भिक्खवे, हिमवन्तपदेसे^१ महानिग्गो अहोसि । तं तयो सहाया उपनिस्साय विहरिंसु – तिचिरो च, मक्कटो च, हत्थिनागो च । ते अब्जमब्जं अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरन्ति^२ । अथ खो, भिक्खवे, तेसं सहायानं एतदहोसि – ‘अहो नूनं मयं जानेय्यामं यं^३ अम्हाकं जातिया महन्ततरं तं मयं सक्करेय्यामं गरुं^४ करेय्यामं मानेय्यामं पूजेय्यामं, तस्स च मयं ओवादे तिट्ठेय्यामा’ ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, तिचिरो च मक्कटो च हत्थिनागं पुच्छिंसु – ‘त्वं, सम्म, किं पोराणं सरसी’ ति ? ‘यदाहं, सम्मा, पोतो’ होमि, इमं निग्गोधं अन्तरा सत्थीनं^५ करित्वा अतिक्रमामि, अग्गङ्गुरकं^६ मे उदरं छुपति । इमाहं, सम्मा, पोराणं सरामी’ ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, तिचिरो च हत्थिनागो च मक्कटं पुच्छिंसु – ‘त्वं, सम्म, किं पोराणं सरसी’ ति ? ‘यदाहं, सम्मा, छापो होमि, छमायं निसीदित्वा इमस्स निग्गोधस्स अग्गङ्गुरकं खादामि । इमाहं, सम्मा, पोराणं सरामी’ ति ।

15 “अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तिचिरं पुच्छिंसु – ‘त्वं, सम्म, किं पोराणं सरसी’ ति ? ‘अमुकस्मिं, सम्मा, ओकासे महानिग्गो अहोसि । ततो अहं फलं^७ भक्खित्वा इमस्मिं ओकासे वच्चं अकासिं; तस्सायं निग्गोधो जातो । तदाहं^८, सम्मा, जातिया महन्ततरो’ ति ।

R. 162

“अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तिचिरं एतदवोचुं – ‘त्वं, सम्म, 20 अम्हाकं जातिया महन्ततरो । तं मयं सक्करिस्सामं गरुं करिस्सामं मानेस्सामं पूजेस्सामं, तुय्हं च मयं ओवादे पतिट्ठिस्सामा^९” ति । अथ खो, भिक्खवे, तिचिरो मक्कटं च हत्थिनागं च पच्चसु सीलेसु समादपेसि, अत्तना च पच्चसु सीलेसु समादाय वत्तति । ते अब्जमब्जं सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सगं लोकं उपपज्जिंसु^{१०} । एवं खो तं^{११}, भिक्खवे, तिचिरियं नाम ब्रह्मचरियं अहोसि ।

25

“ये बुद्धमपचायन्ति^{१२} नरा धम्मस्स कोविदा ।

दिट्ठे^{१३} धम्मे च पासंसा सम्पराये^{१४} च सुगती ति ॥

१. हिमवन्तपसे-सी०, स्या०, रो० । २. विहरिंसु-स्या० । ३. रो० पोत्यके नत्थि । ४. गरु-सी०, स्या०, रो० । ५. छापो-सी०, रो०; पोतको-स्या० । ६. सत्थिकं-सी० । ७. अग्गङ्गुरं-सी० । ८. एकं फलं-रो० । ९. तदापहं-सी० रो० । १०. तिट्ठेय्यामा-स्या०; तिट्ठिस्सामा-रो० । ११. उपपज्जिंसु-सी० । १२. एतं खो-सी०, स्या०, रो० । १३. बुद्धमपचायन्ति-सी०, रो० । १४. दिट्ठेव-सी०, रो० । १५. सम्परायो-स्या० ।

“ते” हि नाम, भिक्खवे, तिरच्छानगता पाणा अञ्जमञ्जं सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति । इध खो तं, भिक्खवे, सोमेथ यं तुम्हे एवं स्वाक्खाते धम्म-
विनये पब्बजिता समाना अञ्जमञ्जं अगारवा^१ अप्पतिस्सा^२ असभागवुत्तिका^३ विहरेय्याथ ?
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...विगरहि वा...पे०...धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, यथावुद्धं अभिवादनं, पच्चुद्धानं, अञ्जलिकम्मं,^४
सामीचिकम्मं, अगासनं, अगोदकं, अगपिण्डं । न च, भिक्खवे, सङ्घिकं यथावुद्धं पटिवाहि-
तब्बं । यो पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

अवन्दियादिपुग्गला

१९. “दसयिमे”, भिक्खवे, अवन्दिया — पुरे उपसम्पन्नेन पच्छा उपसम्पन्नो B. 312
अवन्दियो, अणुपसम्पन्नो^१ अवन्दियो, नानासंवासको बुद्धतरो^२ अधम्मवादी अवन्दियो, मातुगामो
अवन्दियो, पण्डको अवन्दियो, पारिवासिको अवन्दियो, मूलायपटिकस्सनारहो अवन्दियो,^३ 10
मानत्तारहो अवन्दियो, मानत्तचारिको अवन्दियो, अब्भानारहो अवन्दियो । इमे खो,
भिक्खवे, दस अवन्दिया ।

“तयो मे, भिक्खवे, वन्दिया — पच्छा उपसम्पन्नेन पुरे उपसम्पन्नो वन्दियो, नानासंवासको
बुद्धतरो धम्मवादी वन्दियो, सदेवके लोके भिक्खवे^४ समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया-
पजाय सदेवमनुस्साय तथागतो अरहं सम्मासम्बुद्धो वन्दियो । इमे खो, भिक्खवे, तयो^५ 15
वन्दिया” ति ।

आसनप्पटिवाहनपटिकखेपं

२०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा सङ्घं उद्दिस्स मण्डपे पटियादेन्ति, सन्थरे^१
पटियादेन्ति, ओकासे पटियादेन्ति । छब्बगियानं भिक्खून् अन्तेवासिका भिक्खू— R. 163
‘सङ्घिकञ्जेव भगवता यथावुद्धं अनुञ्जातं, नो उद्दिस्सकतं^२’ ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो
पुरतो गन्त्वा मण्डपे पि^३ परिगण्हन्ति, सन्थरे पि परिगण्हन्ति, ओकासे पि परिगण्हन्ति — 20
इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं
भविस्सती ति ।

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा मण्डपेसु
परिगहितेसु, सन्थरेसु परिगहितेसु, ओकासेसु परिगहितेसु, ओकासं अलभमानो अञ्ज-

१. तेन—रो० । २. ख्वेतं—स्या० । ३. सगारवा—सी०, स्या०, रो० । ४. सप्पतिस्सा—स्या०,
रो० । ५. सभागवुत्तिका—स्या०, रो० । ६. दस इमे—सी०, स्या०, रो० । ७. अनुसम्पन्नो—सी० ।
८. बुद्धतरो—सी० । ९. भिक्खवे लोके—सी०, रो० । १०. सन्थारे—सी० । ११. उद्दिस्सकटं—सी० ।
१२. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
चुल्लवग्गो—३३

तरस्सिं रुक्खमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय उक्कासि । आयस्सा पि सारिपुत्तो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अहं, भगवा, सारिपुत्तो” ति । “किस्स त्वं, सारिपुत्त, इध निसिच्चो” ति ? अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्सिं निदाने एतस्सिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटि-
 ५ पुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगियायानं भिक्खून् अन्तेवासिका भिक्खू — ‘सङ्घिकञ्जेव भगवता यथावुद्धं अनुज्जातं, नो उद्दिस्सकत्तं’ ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो
 B. 313 गन्त्वा मण्डपे परिगण्हन्ति, सन्थरे परिगण्हन्ति, ओकासे परिगण्हन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती” ति ?
 “सच्चं भगवा” ति... पे०... विगरहित्वा... पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
 10 “न, भिक्खवे, उद्दिस्सकत्तं पि यथावुद्धं पटिबाहेतब्बं” । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

गिहिविकतानुजानना

२१. तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तग्गे अन्तरधरे उच्चासयनमहासयनानि पञ्जापेन्ति^१, सेय्यथिदं^२ — आसन्दि, पल्लङ्क, गोनकं^३, चित्तकं, पटिकं, पटलिकं, तूलिकं, विकतिकं, उद्दलोर्मिं, एकन्तलोर्मिं, कट्टिस्सं^४, कोसेय्यं, कुत्तकं^५, हत्थत्थरं, अस्सत्थरं, रथत्थरं, अजिनप्पवेणिं^६, कदल्लिमिगपवरपच्चत्थरणं^७, सउत्तरच्छदं, उभतोलोहितकूपधानं ।
 1६ भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा तीणि^८ — आसन्दि, पल्लङ्कं, तूलिकं^९ — गिहिविकत्तं^{१०} अभिनिसीदितुं, न त्वेव अभिनिपज्जितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तग्गे अन्तरधरे तूलोनद्धं मच्चं पि पीठं पि पञ्जा-
 पेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि,
 2० भिक्खवे, गिहिविकत्तं अभिनिसीदितुं, न त्वेव अभिनिपज्जितुं” ति ।

§ ५. जेतवनविहारानुमोदना

२२. अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि^{११} तदवसरि । तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
 R. 164

१. पटिबाहितब्बं—म०, रो०, स्या० । २. पञ्जपेन्ति—म० । ३. सेय्यथिदं—सी०, स्या०, रो० । ४. गोणकं—स्या०, रो० । ५. कट्टिस्सं—सी०, रो०; कट्टिस्सं स्या० । ६. कम्बल कुत्तकं—सी०, स्या० । ७. अजिनप्पवेणिं—स्या०, रो०; अजिनप्पवेणिं—सी० । ८. कदल्लिमिगपवरपच्चत्थरणं—सी० । ९. तीणि—सी० । १०. तूलिकं अवसेसं—स्या० । ११. गिहिविकटं—सी० । १२. सावत्थी—स्या० ।

एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डको गहपति भगवन्तं एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं” ति । अथ खो भगवा पुञ्चण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स निवेसनं तेनुसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति बुद्धप्पमुखं^१ भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डको गहपति भगवन्तं एतदवोच — 10
 “कथाहं, भन्ते, जेतवने पटिपज्जामी” ति ? “तेन हि त्वं, गहपति, जेतवनं आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स^२ सङ्घस्स पतिट्ठपेही” ति । “एवं भन्ते” ति खो अनाथपिण्डको गहपति भगवतो पटिस्सुत्वा जेतवन आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि ।

B. 314

अथ खो भगवा अनाथपिण्डकं गहपतिं इमाहि गाथाहि अनुमोदि—

“सीतं उण्हं पटिहन्ति ततो वाळमिगानि” च ।

15

सरीसपे^३ च मक्खसे^४ सिसिरे चा पि बुद्धियो ॥

“ततो वातातपो घोरो” सज्जातो^५ पटिहञ्जति ।

लेणत्थं^६ च सुखत्थं च शायितुं च विपस्सितुं ॥

“विहारदानं सङ्घस्स अगं बुद्धेन”^७ वण्णितं ।

तस्मा हि पण्डितो पोसो सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥

20

“विहारे कारये रम्भे वासयेत्थ बहुस्सुते ।

तेसं अन्नं च पानं च वत्थसेनासनानि च ॥

“ददेय्य उजुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा ।

ते तस्स धम्मं देसेन्ति सब्बदुक्खापनूदनं ।

यं सो धम्मं इधञ्जाय परिनिब्बाति अनासवो” ति ॥

25

अथ खो भगवा अनाथपिण्डकं गहपतिं इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

B. 185

—o—

१. बुद्धप्पमुखं—सी०, रो० । २. आगतानागतचातुद्दिसस्स—रो० । ३. पतिट्ठापेही—स्या०, रो० । ४. वाळमिगानि—सी० । ५. सिरिसपे—सी०, स्या०, रो० । ६. मक्खसे च—रो० । ७. वातातपे घोरे—सी० । ८. सज्जाते—सी० । ९. लेणत्थं—रो० । १०. बुद्धेहि—स्या० ।

§ ६. आसनपटिवाहनादि

B. 315

२३. तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स आजीवकसावकस्स महामत्तस्स सङ्खभत्तं होति । आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने^१ आनन्तरिकं^२ भिक्खुं वुट्ठापेसि । भत्तमं कोलाहलं अहोसि । अथ खो सो महामत्तो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिकं^३ भिक्खुं^४ वुट्ठापेस्सन्ति ! भत्तमं कोलाहलं अहोसि । ननु नाम लब्भा अब्जत्रा पि निसिन्नेन यावदत्थं भुञ्जितुं” ति ? अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स महामत्तस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिकं भिक्खुं वुट्ठापेस्सति ! भत्तमं कोलाहलं अहोसी”^५ ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिकं भिक्खुं वुट्ठापेसि, भत्तमं कोलाहलं अहोसी” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने^६ आनन्तरिकं भिक्खुं वुट्ठापेस्ससि ? भत्तमं कोलाहलं अहोसि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मं कथं^७ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, विप्पकतभोजने^८ भिक्खुं^९ वुट्ठापेतब्बो । यो वुट्ठापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे वुट्ठापेति, पवारितो च होति, ‘गच्छ उदकं आहरा’ ति वत्तब्बो । एवं चेत्तं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, साधुकं सित्थानि गिलित्वा वुट्ठतरस्स भिक्खुनो आसनं दातब्बं । न त्वेवाहं, भिक्खवे, केनचि परियायेन वुट्ठतरस्स भिक्खुनो आसनं पटिवाहेतब्बं ति वदामि । यो पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति” ।

२० तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गिलाने भिक्खू वुट्ठापेन्ति । गिलाना एवं वदेन्ति — “न मयं, आवुसो, सक्कोम वुट्ठातुं, गिलानम्हा” ति । “मयं आयस्सन्ते वुट्ठा-पेस्सामा” ति परिग्गहेत्वा वुट्ठापेत्वा ठित्के मुञ्चन्ति । गिलाना मुच्छिता पपतन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, गिलानो वुट्ठापेतब्बो । यो वुट्ठापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 316

R. 166 25 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ‘गिलाना मयम्हा’ अवुट्ठापनीया’ ति वरसेय्यायो पल्लिबुद्धेन्ति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स पतिरूपं^२ सेय्यं दातुं” ति ।

१. विप्पकतभोजनं—म० । २. अनन्तरिकं—स्या०, रो० । ३. स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. भिक्खू—सी०, रो० । ५. विप्पकतभोजनं—सी०, म० । ६. विप्पकतभोजनो—म० । ७. अनन्तरिके भिक्खु—स्या० । ८. मयं—रो० । ९. पल्लिबुद्धेन्ति—म० । १०. पटिरूपं—स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लैसकप्पेन सेनासनं पटिबाहन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, लैसकप्पेन सेनासनं पटिबाहेतब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू अञ्जतरं पच्चन्तिमं महाविहारं^१ पटिसङ्खरोन्ति — “इध मयं वस्सं वसिस्सामा” ति । अहसंसु^२ खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये^३ भिक्खू विहारं पटिसङ्खरोन्ते । दिस्वान एवमाहंसु — “इमे, आवुसो, सत्तरसवग्गिया भिक्खू विहारं^४ पटिसङ्खरोन्ति । हन्द ने वुट्ठापेस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहंसु — “आगमेथ, आवुसो, याव पटिसङ्खरोन्ति, पटिसङ्खते वुट्ठापेस्सामा” ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू एतदवोचुं — “उट्ठेथ, आवुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति । “ननु, आवुसो, पटिकच्चेव^५ आचिक्खितब्बं ? मयं च अञ्जं पटिसङ्खरेय्यामा” ति । “ननु, आवुसो, सङ्घिको^६ विहारो” ति ? “आमावुसो, सङ्घिको विहारो” ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति । “महल्लको, आवुसो, विहारो; तुम्हे पि वसथ, मयं पि वसिस्सामा” ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति कुपिता अनत्तमना गीवायं गहेत्वा निक्कङ्खन्ति । ते निक्कङ्खियमाना^७ रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कङ्खन्ती” ति । ये ते भिक्खू^८ अप्पिच्छा सन्नुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्खिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना सङ्घिका विहारा^९ भिक्खू निक्कङ्खन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्खिस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जयत्ताया” ति । अथ^{१०} खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्नुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्नुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१. विहारं—सी० । २. अहसासुं—सी०, रो० । ३. अञ्जतरं विहारं—सी० । ४. पटिकच्चेव—सी०, रो० । ५. ते तेहि निक्कङ्खियमाना—स्या० ।

B. 317

“न, भिक्खवे, कुपितेन अनत्तमनेन भिक्खु सङ्घिका विहारा निक्कट्ठितब्बा । यो निक्कट्ठेय्य, यथा धम्मो कारेतब्बो । अनुजानामि, भिक्खवे, सेनासनं गाहेतुं” ति ।

सेनासनग्गाहापकसम्भुति

२४. अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि—“केन नु खो सेनासनं गाहेतब्बं” ति ?
B. 167 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतं भिक्खुं
5 सेनासनग्गाहापकं^१ सम्भन्नितुं—यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गहितागहितं^२ च जानेय्य । एवं च पन, भिक्खवे, सम्भन्नितब्बो—

“पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

10 “सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सेना-
सनग्गाहापकं सम्भन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सेनासनग्गाहापकं सम्भन्नति ।
यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सेनासनग्गाहापकस्स सम्भुति, सो तुण्हस्स; यस्स
नक्खमति, सो भासेय्य ।

15 “सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सेनासनग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही^४,
एवमेतं धारयामी” ति ।

२५. अथ खो सेनासनग्गाहापकानं भिक्खूनं एतदहोसि—“कथं नु खो सेनासनं
गाहेतब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पठमं भिक्खू
गणेत्तुं, भिक्खू गणेत्वा सेय्या गणेत्तुं, सेय्या गणेत्वा सेय्यग्गेन गाहेत्तुं” ति । सेय्यग्गेन
20 गाहेन्ता सेय्या उस्सारयिंसुं^५ ...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, विहारग्गेन गाहेत्तुं” ति ।
विहारग्गेन गाहेन्ता विहारा^६ उस्सारयिंसुं ...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, परिवेणग्गेन
गाहेत्तुं” ति । परिवेणग्गेन गाहेन्ता परिवेणा^७ उस्सारयिंसुं ...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे,
अनुभागं पि दातुं । गहिते अनुभागे अब्बो भिक्खु आंगच्छति, न अकामा दातब्बो” ति ।

B. 318

तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स सेनासनं गाहेन्ति । भगवतो एतमत्थं
25 आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स सेनासनं गाहेतब्बं । यो गाहेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सेनासनं गहेत्वा^८ सब्बकालं पटिबाहन्ति । भगवतो

१. सेनासनग्गाहापकं—सी०, स्या०, रो० । २. गहितागहितं—स्या० । ३. व्यत्तेन—सी०, रो० ।
४. तुण्हि सी० । ५. गाहापेतब्बं—स्या० । ६. उस्सादयिंसुं—सी०; उस्सादयिंसुं—स्या०, रो० । ७. विहारं—
सी० । ८. परिवेणं—सी० । ९. गाहेत्वा—सी० ।

एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सेनासनं गाहेत्वा^१ सब्बकालं पटिबाहेतब्बं^२ । यो पटि-
बाहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सानं तेमासं पटिबाहितुं, उतुकालं
पन^३ न पटिबाहितुं” ति ।

अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“कति^४ नु खो सेनासनग्गाहा” ति ? भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं । “तयो मे, भिक्खवे, सेनासनग्गाहा—पुरिमको, पच्छिमको, अन्तरा-^५
मुत्तको । अपरज्जुगताय आसाब्बिहया पुरिमको गाहेतब्बो । मासगताय आसाब्बिहया पच्छिमको
गाहेतब्बो । अपरज्जुगताय पवारणाय आयतिं वस्सावासत्थाय अन्तरामुत्तको गाहेतब्बो । इमे
खो, भिक्खवे, तयो सेनासनग्गाहा” ति ।

दुतियमाणवारं निद्वितं^६ ।

§ ७. एकावासएकासनानुजानना

२६. तेन खो पन समयेन आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो सावत्थियं सेनासनं गहेत्वा
अञ्जतरं गामकावासं अगमासि । तत्थ^७ पि सेनासनं अगहेसि^८ । अथ खो तेसं भिक्खून्^{१०}
एतदहोसि—“अयं खो, आवुसो, आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो भण्डनकारको कलहकारको
विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको । सचायं इध वस्सं वसिस्सति, सब्बेव
मयं न फासु^९ वसिस्साम^१ । हन्द नं पुच्छामा” ति । अथ खो ते भिक्खू आयस्सन्तं उपनन्दं
सक्कपुत्तं एतदवोचुं—“ननु तथा, आवुसो उपनन्द, सावत्थियं सेनासनं गहितं” ति ?
“एवमावुसो” ति । “किं पन त्वं, आवुसो उपनन्द, एको द्वे पटिबाहेसी^{११}” ति ? “इधदानाहं^{१२}”^{१५}
आवुसो, मुञ्चामि; तत्थ गण्हामी” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुद्धा लज्जिनो कुकुच्चका
सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम आयस्सा उपनन्दो
सक्कपुत्तो एको द्वे पटिबाहेस्सती^{१३}” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०...“सच्चं किर
त्वं, उपनन्द, एको द्वे पटिबाहेसी” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—
“कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, एको द्वे पटिबाहेस्ससि ? तत्थ तथा, मोघपुरिस, गहितं^{१४}
इध मुत्तं^{१५}, इध गहितं^{१६} तत्र मुत्तं^{१७} । एवं खो त्वं, मोघपुरिस, उभयत्थ परिबाहिरो^{१८} । नेतं,
मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं
भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्बरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुद्धिताय

R. 168

B. 319

१. गहेत्वा—स्या०, रो० । २. पटिबाहितब्ब—सी०, स्या०, रो० । ३. सी, स्या०, रो० पोत्यकेसु
नत्थि । ४. कती—स्या० । ५. दुतियमाणवारं—स्या०, रो० । ६. तत्र—स्या० । ७. अगहेसि—स्या० ।
८. फासु—सी० । ९. भविस्साम—म० । १०. पटिबाहेसी—स्या०, रो०, म० । ११. इदानाहं—सी० ।
१२. पटिबाहिस्सती—सी० । १३. मुत्तं—स्या०, रो० । १४. तथा गहितं—म० । १५. खो तत्र मुत्तं—रो०;
तत्र मुत्तं—स्या० । १६. पटिबाहिरो—रो० ।

सङ्गणिकाय कोसज्जत्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छत्स सन्तुट्ठत्स सल्लेखत्स धुतत्स पासादिकत्स अपचयत्स विरियारम्भत्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, एकेन द्वे पटिबाहेतव्वा । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

- 5 २७. तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खून् अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति^१, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्सतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खून् एतदहोसि — “भगवा खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्सतो उपालिस्स वण्णं भासति । हन्द मयं, आवुसो, आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परिया-
10 पुणामा” ति । ते च^२ बहू भिक्खू थेरा च नवा च^३ मज्झिमा च आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणन्ति । आयस्सा उपालि ठितको^४ व^५ उद्दिसति थेरानं भिक्खून् गारवेन । थेरा पि भिक्खू ठितका व उद्दिसापेन्ति धम्मगारवेन । तत्थ थेरा चेव भिक्खू किल्मन्ति, आयस्सा च उपालि किल्मन्ति^६ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, नवकेन भिक्खुना उद्दिसन्तेन समके वा आसने निसीदितुं, उच्चतरे^७ वा धम्मगारवेन; थेरेन
R. 169 15 भिक्खुना उद्दिसापेन्तेन समके वा आसने निसीदितुं, नीचतरे^८ वा धम्मगारवेना” ति ।

तेन खो पन समयेन बहू भिक्खू आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके ठितका^९ उद्देसं पटिमानेन्ता^{१०} किल्मन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, समाना-सनिकेहि सह निसीदितुं” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “किंचावता नु खो समानासनिको होती” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं — “अनुजानामि, भिक्खवे,
20 तिवस्सन्तरेन सह निसीदितुं” ति ।

- B. 320 तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू^{११} समानासनिका मञ्चे^{१२} निसीदित्वा मञ्चं भिन्दिंसु, पीठे^{१३} निसीदित्वा पीठं भिन्दिंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिवग्गस्स मञ्चं, तिवग्गस्स पीठं” ति । तिवग्गो पि मञ्चे निसीदित्वा मञ्चं भिन्दि, पीठे निसीदित्वा पीठं भिन्दि...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, दुवग्गस्स मञ्चं, दुवग्गस्स
25 पीठं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितुं कुक्कु-च्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा पण्डकं, मातुगामं, उभतोव्यञ्जनकं^{१४}, असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितुं” ति । अथ खो भिक्खून्

१. कथेसि-म० । २. तेघ-सी०, रो० । ३. एत्थ ‘नवा च’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ४-४. ठितको-रो० । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ६. उच्चतरके-सी०, स्या० । ७. नीचतरके-सी०, स्या० । ८. ठितका व-सी०, स्या० । ९. पटिमानेन्ता-सी० । १०. सी०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ११. एकमञ्चे-स्या० । १२. एकपीठे-स्या० । १३. उभतोव्यञ्जनकं-रो० ।

एतदहोसि — “कित्तकं पच्छिमं नु खो दीघासनं होती” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
 “अनुजानामि, भिक्खवे, यं तिण्णं^१ प्होति,^२ एत्तकं पच्छिमं दीघासनं” ति ।

§ ८. सङ्घिकवत्थु

तेन खो पन समयेन विसाखा मिगारमाता सङ्घस्स अत्थाय साळिन्दं^३ पासादं कारापेतुकामा होति हत्थिनखकं^४ । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “किं नु खो भगवता पासादपरिभोगो अनुज्जातो किं अननुज्जातो” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनु-^५जानामि, भिक्खवे, सब्बं पासादपरिभोगं” ति ।

तेन खो पन समयेन रज्जो पसेनदिस्स कोसलस्स अय्यिका^५ कालङ्कता^६ होति । तस्सा^७ कालङ्किरियाय^८ सङ्घस्स बहु^९ अकप्पियभण्डं उप्पन्नं होति, सेय्यथिदं^{१०} — आसन्दि, पल्लङ्को, गोनको^{११}, चित्तको^{१२}, पटिका, पटलिका, तूलिका^{१३}, विकतिका^{१४}, उद्दलोमी^{१५}, एकन्तलोमी^{१६}, कट्टिस्सं^{१७}, कोसेय्यं, कुत्तकं, हत्थत्थरं, अस्सत्थरं, रथत्थरं, अजिनप्पवेणि^{१८},^{१०} कदलिमिगप्पवरपच्चत्थरणं^{१९}, सउत्तरच्छदं, उभतोलोहितकूपधानं^{२०} । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिद्या पादे छिन्दित्वा^{२१} परिभुञ्जितुं, पल्लङ्गस्स वाळे^{२२} भिन्दित्वा परिभुञ्जितुं, तूलिकं विजटेत्वा बिम्बोहनं^{२३} कातुं, अवसेसं भुम्मत्थरणं^{२४} कातुं” ति ।

R. 170

§ ९. अविस्सज्जियवत्थु

२८. तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अज्जतरस्सि गामकावासे आवा-^{१५} B. 321
 सिका भिक्खू उपद्भुता होन्ति आगन्तुकगमिकानं भिक्खून् सेनासनं पज्जापेन्ता^{१६} । अथ खो तेसं भिक्खून् एतदहोसि — “एतरहि खो मयं, आवुसो, उपद्भुता आगन्तुकगमिकानं भिक्खून् सेनासनं पज्जापेन्ता । हन्द मयं, आवुसो, सब्बं सङ्घिकं सेनासनं एकस्स देम । तस्स सन्तिकं^{१७} परिभुञ्जिस्सामा” ति । ते सब्बं^{१८} सङ्घिकं सेनासनं एकस्स अदंसु । आगन्तुका भिक्खू^{१९} ते भिक्खू^{२०} एतदवोचुं — “अम्हाकं, आवुसो, सेनासनं पज्जापेथा^{२१}” ति । “नत्थावुसो, सङ्घिकं^{२२}

१. तिण्णञ्जं-स्या० । २. नप्पहोति-सी० । ३. साळिन्दं-रो०, स्या० । ४. हत्थिनखं-सी० । ५. अय्यिका-रो० । ६. कालङ्कता-सी०, स्या० । ७. तस्स-म० । ८. कालङ्किरियाय-सी०, स्या० । ९. बहु-सी० । १०. सेय्यथिदं-सी०, स्या०, रो० । ११. गोनको-स्या०, रो० । १२. चित्तका स्या०, रो० । १३-१४. तूलिकं विकतिकं-सी० । १५. उद्दलोमी-स्या०, रो०; उद्दलोमिकं-सी० । १६. एकन्तलोमिकं-सी० । १७. कट्टिस्सं-स्या०; कट्टिस्सं-सी०, रो० । १८. अजिनप्पवेणी-सी० । १९. कदलिमिगपवरपच्चत्थरणं-स्या०, रो०; कदलिमिगपवरपच्चत्थरणं-सी० । २०. उभतोलोहितकूपधानं-स्या० । २१. भिन्दित्वा-रो० । २२. वाळे-सी०, रो० । २३. बिम्बोहनं-म० । २४. भुम्मत्थरणं-म० । २५. पज्जापेन्ता-म० । २६. सन्तिकं-सी० । २७. सब्बं पि-रो० । २८. स्या० पोत्थके नत्थि । २९. ते आवासिके भिक्खू-स्या० । ३०. पज्जापेथा-म० ।

सेनासनं; सब्बं अग्हेहि एकस्स दिव्वं” ति । “किं पन तुग्हे, आवुसो, सङ्घिकं सेनासनं विस्सज्जेथा” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खू सङ्घिकं सेनासनं विस्सज्जेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू सङ्घिकं सेनासनं विस्सज्जेन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि दुद्धो भगवा — “कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घिकं सेनासनं विस्सज्जेस्सन्ति ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“पञ्चमानि, भिक्खवे, अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुमालेन वा । विस्सज्जितानि पि अविस्सज्जितानि होन्ति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कतमानि पञ्च ? आरामो, आरामवत्थु — इदं पठमं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुमालेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“विहारो, विहारवत्थु — इदं दुतियं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुमालेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“मञ्चो, पीठं, मिसि^१, बिम्बोहनं^२ — इदं ततियं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुमालेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

B. 322 “लोहकुम्भी^३, लोहभाणकं, लोहवारको, लोहकटाहं, वासि^४, परसु^५, कुठारी^६, कुदालो^७, निखादनं — इदं चतुत्थं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुमालेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“वल्ली^८, वेळु, मुल्लं, बब्बजं^९, तिणं, मत्तिका, दारुभण्डं, मत्तिकाभण्डं — इदं पञ्चमं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुमालेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुमालेन वा । विस्सज्जितानि पि अविस्सज्जितानि होन्ति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा” ति ।

१. एत्थ ‘अथ खो ते भिक्खू’ इति पाठो सी० स्या० पोत्यकेसु नत्थि । २-२. मिसी बिम्बोहनं-स्थ०, रो०; मिसि बिम्बोहनं-म० । ३. लोहकुम्भि-सी० । ४. वासी-स्या०, रो० । ५. परसु-सी०, स्या०, रो० । ६. कुठारि-सी० । ७. कुदालो-स्या०, रो०; कुदालो-सी० । ८. वल्ली-स्या०, रो० । ९. पब्बजं-स्या०, म० ।

§ १०. अवेमङ्गियवत्थु

२९. अथ खो भगवा सावत्थियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कीटागिरि^१ तेन चारिकं पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । अस्सोसुं खो अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू — “भगवा किर कीटागिरिं आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च” । “हन्द मयं, आवुसो, सब्बं सद्धिकं सेनासनं भाजेम । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता; ^५ न मयं तेसं सेनासनं पञ्जापेस्सामा” ति, ते सब्बं सद्धिकं सेनासनं भाजेसुं । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो भगवा सम्बहुले भिक्खू आमन्तेसि — “गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे; अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेथ — ‘भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासनं पञ्जापेथ, भिक्खुसङ्घस्स ^{१०} च, सारिपुत्तमोग्गल्लानं चा’” ति । “एवं भन्ते” ति खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्सुत्वा येन अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू एतद-वोचुं — “भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासनं पञ्जापेथ, भिक्खुसङ्घस्स च, ^{१५} सारिपुत्तमोग्गल्लानं चा” ति । “नत्थावुसो, सद्धिकं सेनासनं । सब्बं अम्हेहि भाजितं । स्वागतं, आवुसो, भगवतो । यस्मिं विहारे भगवा इच्छिस्सति तस्मिं विहारे वसिस्सति । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं^३ इच्छानं वसं गता । न मयं तेसं सेनासनं पञ्जापेस्सामा” ति । “किं पन तुम्हे, आवुसो, सद्धिकं सेनासनं भाजित्था” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सद्धिकं सेनासनं भाजेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू ^{२०} भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...सच्चं किर, भिक्खवे...पे०...“सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोवपुरिया सद्धिकं सेनासनं भाजेस्सन्ति ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R. 171

B. 323

“पञ्चिमानि, भिक्खवे, अवेमङ्गियानि, न विभजितब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तानि पि अविभत्तानि होन्ति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । क्तमानि पञ्च ? आरामो, आरामवत्थु — इदं पठमं अवेमङ्गियं,^१ न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

१. कीटागिरि-स्या०, रो०; कीटागिरी-सी० । २. पञ्जापेस्सामा-म० । ३. पापिकानं-सी० ।

४. अवेमङ्गिकं-सी० ।

“विहारो, विहारवत्थु—इदं दुतियं अवेमज्झियं, न विमज्जितब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विमजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“मच्चो, पीठं, भिसि, बिम्बोहनं—इदं ततियं अवेमज्झियं, न विमज्जितब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विमजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“लोहकुम्भी, लोहमाणकं, लोहवारको, लोहकटाहं, वासी, परसु, कुठारी, कुदालो, निखादनं—इदं चतुत्थं अवेमज्झियं, न विमज्जितब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विमजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“वल्ली, वेळु, मुज्जं, बब्बजं, तिणं, मत्तिका, दारुमण्डं, मत्तिकाभण्डं—इदं पच्चमं
B. 324 10 अवेमज्झियं, न विमज्जितब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विमजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । इमानि खो, भिक्खवे, पच्च अवेमज्झियानि, न विमज्जितब्बानि, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तानि पि अविभत्तानि होन्ति । यो विमजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा” ति ।

§ ११. नवकम्मदानकथा

R. 172 ३०. अथ खो भगवा कीटागिरिस्सिं यथाभिरत्तं^१ विहरित्वा येन आळवी तेन
15 चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन आळवी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा आळवियं विहरति अग्गालवे^२ चेति ये । तेन खो पन समयेन आळवका^३ भिक्खू एवरूपानि नवकम्मनि देन्ति—पिण्डनिकखेपनमत्तेन पि नवकम्मं देन्ति; कुड्डलेपनमत्तेन^४ पि नवकम्मं देन्ति; द्वारद्वपनमत्तेन पि...अग्गलवट्टिकरणमत्तेन^५ पि...आलोकसन्धिकरणमत्तेन पि...सेतवण्णकरणमत्तेन पि...काळवण्णकरणमत्तेन पि...गेरुक्परिकम्मकरणमत्तेन पि...छादन-
20 मत्तेन पि...बन्धनमत्तेन पि...भण्डिकाद्वपनमत्तेन^६ पि...खण्डफुलपटिसङ्खरणमत्तेन पि...परिमण्डकरणमत्तेन पि...वीसतिवस्सिकं पि...तिसवस्सिकं पि...यावजीविकं पि...धूमकालिकं पि परियोसितं विहारं नवकम्मं देन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम आळवका भिक्खू एवरूपानि नवकम्मनि दस्सन्ति—पिण्डनिकखेपनमत्तेन पि नवकम्मं दस्सन्ति;
25 कुड्डलेपनमत्तेन पि...पे०...धूमकालिकं पि परियोसितं विहारं नवकम्मं दस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...सच्चं किर, भिक्खवे...पे०...“सच्चं भगवा” ति ।

१. यथाभिरत्तं—सी० । २. अग्गालवे—सी० । ३. आळविका—सी०, स्या० । ४. कुड्डलेपनमत्तेन—म० । ५. अग्गलवट्टिकरणमत्तेन—सी०, रो० । ६. भण्डिकाधानमत्तेन—स्या०; गण्डिकाधानमत्तेन—सी०, रो० ।

विगारहित्वा...पे०...धर्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पिण्डनिकखेपन-
मत्तेन नवकम्मं दातब्बं; न कुङ्कुलेपनमत्तेन...पे०... न धूमकालिकं परियोसितं विहारं
नवकम्मं दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अकतं वा विहारं
विप्पकतं वा नवकम्मं दातुं, खुद्दके विहारे कम्मं ओलोकेत्वा छप्पच्चवस्सिकं^१ नवकम्मं दातुं,
अङ्गुयोगे कम्मं ओलोकेत्वा सत्तट्ठवस्सिकं नवकम्मं दातुं, महल्लके विहारे पासादे वा कम्मं^२
ओलोकेत्वा दसद्वादसवस्सिकं नवकम्मं दातुं” ति ।

B. 325

तेन खो पन समयेन भिक्खू सब्बं विहारं^३ नवकम्मं देन्ति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सब्बो^४ विहारो नवकम्मं दातब्बो^५ । यो ददेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू एकस्स द्वे^६ देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न,^{१०}
भिक्खवे, एकस्स द्वे दातब्बा । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा अञ्जं वासेन्ति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा अञ्जो वासेतब्बो । यो वासेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

R. 173

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा सङ्घिकं पटिबाहेन्ति^७ । भगवतो^{१५}
एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा सङ्घिकं पटिबाहितब्बं । यो पटिबाहेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एकं वरसेय्यं गहेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं देन्ति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा सब्बकालं पटिबाहेन्ति । भगवतो^{२५}
एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा सब्बकालं पटिबाहितब्बं । यो
पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सानं तेमासं पटिबाहितुं, उतुकालं
पन न पटिबाहितुं” ति ।

B. 326

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा पक्कमन्ति पि, विब्भमन्ति पि, कालं^{२५}
पि करोन्ति; सामणेरा पि पटिजानन्ति; सिक्खं पच्चक्खातका पि पटिजानन्ति; अन्तिमवत्थुं
अज्झापक्का पि पटिजानन्ति; उम्मत्तका पि पटिजानन्ति; खित्तचित्ता पि पटिजानन्ति;
वेदनाद्वा^८ पि पटिजानन्ति; आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तका पि पटिजानन्ति; आपत्तिया
अप्पटिकम्मे उक्खित्तका पि पटिजानन्ति; पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सम्मे उक्खित्तका पि

१. छ पच्चवस्सिकं—रो०, सी० । २. सब्बे विहारे—म० । ३-३. सब्बे विहारे नवकम्मं दातब्बं—
स्या०, म० । ४. द्वे नवकम्मे—स्या० । ५. पटिबाहेन्ति—स्या०, रो०, म० । ६. वेदनाद्वा—म० ।

पटिजानन्ति; पण्डका पि पटिजानन्ति; थेय्यसंवासका पि पटिजानन्ति; तित्थियपक्कन्तका पि पटिजानन्ति; तिरच्छानगता पि पटिजानन्ति; मातुघातका पि पटिजानन्ति; पितुघातका पि पटिजानन्ति; अरहन्तघातका पि पटिजानन्ति; भिक्खुनीदूसका^१ पि पटिजानन्ति; सङ्खभेदका पि पटिजानन्ति; लोहितुप्पादका पि पटिजानन्ति; उभतोव्यञ्जनका पि पटिजानन्ति । भगवतो ऽ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा पक्कमति—मा सङ्खस्स हायी ति अञ्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विब्भमति, कालं करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्खं पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थुं अज्झापन्नको पटिजानाति, 10 उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति, पण्डको पटिजानाति, थेय्यसंवासको पटिजानाति, तित्थियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति, मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनीदूसको पटिजानाति, 15 सङ्खभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति—मा सङ्खस्स हायी ति अञ्जस्स दातब्बं ।

B. 327

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विप्पकते पक्कमति—मा सङ्खस्स हायी ति अञ्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विप्पकते विब्भमति...पे०... 20 उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति—मा सङ्खस्स हायी ति अञ्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते पक्कमति—तस्सेवेत्^२ ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते विब्भमति, कालं करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्खं पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थुं अज्झापन्नको पटिजानाति—सङ्खो सामी ।

B. 174

25 “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति—तस्सेवेत्तं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते पण्डको पटिजानाति, 0 थेय्यसंवासको पटिजानाति, तित्थियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति,

मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्षुनी-
दूसको पटिजानाति, सङ्घभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोव्यञ्जनको
पटिजानाति — सङ्घो सामी” ति ।

अञ्जत्रपरिभोगपटिक्खेपादि

३१. तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्जतरस्स उपासकस्स विहारपरिभोगं सेनासनं
अञ्जत्र परिमुञ्चन्ति । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिच्यति विपाचेति — “कथं हि ५
नाम भदन्ता^१ अञ्जत्र परिभोगं अञ्जत्र परिमुञ्जित्सन्ती” ति ! भगवतो एतमत्थं आरो-
चेसुं । “न, भिक्खवे, अञ्जत्र परिभोगो अञ्जत्र परिमुञ्जितब्बो । यो परिमुञ्जेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू उपोसथगं पि सन्निसज्जं पि हरितुं^२ कुक्कुचायन्ता ५ B. ३२८
छमाय^३ निसीदन्ति । गत्तानि पि चीरानि पि पंसुकिज्जानि होन्ति । भगवतो एतमत्थं १०
अरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तावकालिकं हरितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स महाविहारो उद्वियति^४ । भिक्खू कुक्कुचायन्ता सेनासनं
नातिहरन्ति^५ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गुत्तथाय हरितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिको महग्घो कम्बलो उप्पन्नो होति ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, फातिकम्मत्थाय परिवत्तेतुं” ति । १५

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिकं महग्घं दुस्सं उप्पन्नं होति । भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, फातिकम्मत्थाय परिवत्तेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स अच्छचम्मं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छर्नि कातुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चक्कलिकं^६ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । २०
“अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छर्नि कातुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चोळकं^७ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छर्नि कातुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि सेनासनं अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अधोतेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्बं । यो २५
अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अल्लेहि पादेहि सेनासनं अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति ।

१. भदन्ता-स्या०, रो० । २. परिहरितुं-स्या० । ३. छमायं-स्या० । ४. उद्वियति-म० ।
५. नाभिहरन्ति-स्या० । ६. चक्कली-सी०, स्या०, रो० । ७. उप्पन्ना-स्या० । ८. चोळकं-रो० ।

R. 175 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 329 तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना सेनासनं अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सउपाहनेन सेनासनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, 5 आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकताय भूमिया निट्ठमन्ति^१ । वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिकम्मकताय भूमिया निट्ठमितब्बं^२ । यो निट्ठमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, खेळमल्लकं” ति ।

तेन खो पन समयेन मच्चगादा पि पीठपादा पि परिकम्मकतं भूमिं विलिखन्ति । 10 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पलिवेठेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकतं भित्तिं अपस्सेन्ति । वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिकम्मकता भित्तिं अपस्सेतब्बा । यो अपस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अपस्सेनफलकं” ति । अपस्सेनफलकं हेट्ठतो भूमिं विलिखति, उपरितो भित्तिं च । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठतो च उपरितो 15 च चोळकेन पलिवेठेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादका निपज्जितुं कुक्कुच्चयन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चत्थरित्वा निपज्जितुं” ति ।

§ १२. सङ्खभत्तादिअनुजानना

३२. अथ खो भगवा आळवियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा राजगहे 20 विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजगहं दुब्भिमक्खं होति । मनुस्सा न सक्कोन्ति सङ्खभत्तं कातुं; इच्छन्ति उद्देसभत्तं निमन्तनं सलाकभत्तं पक्खिकं उपोसथिकं पाटिपदिकं कातुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्खभत्तं उद्देसभत्तं निमन्तनं सलाकभत्तं पक्खिकं उपोसथिकं पाटिपदिकं” ति ।

भत्तुदेसकसम्पुत्ति

B. 330 ३३. तेन खो पन समयेन छब्बभिगया भिक्खू अत्तनो वरभत्तानि^१ गहेत्वा लामकानि 25 भत्तानि भिक्खूनं देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चहज्जेहि

१. उट्ठहन्ति-रो०; उट्ठहन्ति-स्या० । २. उट्ठहितब्बं-रो०; उट्ठहितब्बं-स्या० । ३. परिवेठेतुं-सी० । ४. मधुरभत्तानि-रो० ।

समन्नागतं भिक्खुं भत्तुद्देसकं सम्मन्नितुं—यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, उद्दिट्ठानुद्दिट्ठं च जानेय्य । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — R. 176

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं भत्तुद्देसकं^५ सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं भत्तुद्देसकं सम्मन्नति । यस्सा-यस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भत्तुद्देसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्खेन इत्थन्नामो भिक्खु भत्तुद्देसको । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही,^{१०} एवमेतं धारयामी” ति ।

अथ खो भत्तुद्देसकानं भिक्खून् एतदहोसि—“कथं नु खो भत्तं उद्दिसितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, सलाकाय वा पट्टिकाय^३ वा उपनिबन्धित्वा ओपुञ्जित्वा^१ भत्तं उद्दिसितुं” ति । 15

सेनासनपञ्जापकादिसम्मुति

३४. तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सेनासनपञ्जापको न होति...पे०...भण्डा-गारिको न होति...पे०...चीवरप्पटिगाहको न होति...पे०...चीवरभाजको न होति...पे०...यागुभाजको न होति...पे०...फलभाजको न होति...पे०...खज्जकभाजको न होति । खज्जकं अभाजियमानं नस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतं भिक्खुं खज्जकभाजकं सम्मन्नितुं—यो न छन्दागतिं गच्छेय्य,^{२०} न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, भाजिताभाजितं च जानेय्य । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — B. 331

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं खज्जक-भाजकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति । 25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं खज्जकभाजकं सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो खज्जकभाजकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्खेन इत्थन्नामो भिक्खु खज्जकभाजको । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मुति

३५. तेन खो पन समयेन सङ्खस्स मण्डागारे अप्पमत्तको परिकखारो उप्पन्नो^१
 B. 177 होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतं भिक्खुं
 १५ अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न
 मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, विस्सज्जिता विस्सज्जितं च जानेय्य । एवं च
 पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटि-
 बलेन सङ्खो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं अप्पमत्तक-
 १० विस्सज्जकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नति ।
 यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स;
 यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्खेन इत्थन्नामो भिक्खु अप्पमत्तकविस्सज्जको । खमति सङ्खस्स, तस्सा
 १५ तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

B. 332 तेन अप्पमत्तकविस्सज्जकेन भिक्खुना एका^२ सूचि दातब्बा, सत्थकं दातब्बं,
 उपाहना दातब्बा, कायवन्धनं दातब्बं, अंसवन्धको^३ दातब्बो, परिस्सावनं दातब्बं, धम्मकरको^४
 दातब्बो, कुसि दातब्बा, अङ्गुकुसि दातब्बा, मण्डलं दातब्बं, अङ्गुमण्डलं दातब्बं, अनुवातो
 दातब्बो, परिमण्डं दातब्बं । सचे होति सङ्खस्स सप्पि वा तेलं वा मधु वा फाणितं वा,
 २० सकिं पटिसायितुं दातब्बं । सचे पुन पि अत्थो होति, पुन पि दातब्बं” ति ।

साटियग्गाहापकादिसम्मुति

३६. तेन खो पन समयेन सङ्खस्स साटियग्गाहापको^५ न होति...पे०...पत्तग्गाहा-
 पको न होति...पे०...आरामिकपेसको न होति...पे०...सामणेरेपेसको न होति ।
 सामणेरा अपेसियमाना कम्मं न करोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि,
 भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतं भिक्खुं सामणेरेपेसकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य,
 २५ न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, पेसितापेसितं च

१. उस्सनो—स्या० । २. एकेका—सी०, रो० । ३. अंसवद्धको—स्या०, रो०, म० । ४. धम्मकरणो-
 म० । ५. साटियग्गाहापको—सी०, स्या०, रो० ।

जानेय्य । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सामणेर-
पेसकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सामणेरपेसकं सम्मन्नति । यस्सा-
यस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सामणेरपेसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति,
सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सामणेरपेसको । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,
एवमेतं धारयामी” ति ।

ततियभाणवारं निट्ठितं^१ ।

सेनासनक्खन्धकं निट्ठितं छट्ठं ।

§ १३. तस्सुदानं

विहारं बुद्धसेट्ठेन अपब्बजत्तं तदा अहु^२ ।

10 B. 333

तहं तहं निक्खमन्ति वासा^३ ते जिनसावका ॥

सेट्ठी^४ गहपति दिस्वा भिक्खून् इदमब्रवि^५ ।

कारापेय्यं वसेय्याथ पटिपुच्छिंसु नायकं ॥

विहारं अङ्घुयोगं च पासादं हम्मियं गुहं ।

पञ्चलेणं अनुज्जासि विहारे सेट्ठि^६ कारयि ॥

15

जनो विहारं कारेति अकवाटं असंवुत्तं ।

कवाटं पिट्ठसङ्घाटं^७ उदुक्खलं च उत्तरि ॥

आविञ्छनच्छिहं^८ रज्जुं वट्ठिं च कपिसीसकं ।

सूचिघटिताळच्छिहं^९ लोहकट्टविसाणकं ॥

B. 178

यन्तकं सूचिकं चेव छदनं उल्लिच्चावलित्तं^{१०} ।

20

वेदिजालसलाकं^{११} च चक्कलि सन्थरेन च ॥

मिड्ढि बिदलमञ्चं^{१२} च सोसानिकमसारको ।

बुन्दिक्कुळिरपादं^{१३} च आहच्चासन्दि उच्चके^{१४} ॥

१. ततियभाणवारो निट्ठितो-म०; भाणवारं निट्ठितं ततिय-स्या०; ततियकभाणवारं-सी० ।

२. अहु-रो० । ३. आवासा तम्हा-रो० । ४. सेट्ठी-रो०; ते सेट्ठी-स्या० । ५. एतदब्रवि-सी० ।

६. सट्ठि-सी० । ७. पिट्ठसङ्घाटं-रो० । ८. आविञ्छनच्छिहं-सी०, स्या०, रो० । ९. सूचि घटि ताळ-

च्छिहं-सी०, स्या०, रो० । १०. उल्लिप्तेन च-स्या० । ११. वेदिकं जालसलाकं च-रो०, स्या० ।

१२. बिदलमञ्चं-रो० । १३. बुन्दी कुळीरपादं-सी० । १४. उच्चको-स्या० ।

- सत्तङ्गो^१ च भद्रपीठं पीठकेळकपादकं^२ ।
 आमलफलका^३ कोच्छा पललपीठमेव^४ च ॥
 उच्चाहिपटिपादका^५ अट्टकुलि च पादका ।
 सुत्तं अट्टपदं चोळं^६ तूलिकं अट्टकायिकं ॥
 5 गिरमो मिसियो चा पि दुस्सं सेनासनं पि च^७ ।
 ओनद्धं हेट्टा पतति उप्पाटेत्वा हरन्ति च ॥
 भर्त्ति^८ च हत्थभर्त्ति^९ च अनुञ्जासि तथागतो^{१०} ।
 तित्थिया^{११} विहारे चा पि^{१२} थुसं सण्हं च मत्तिका^{१३} ॥
 इक्कासं पाणिकं कुण्डं^{१४} सासपं सित्थतेलकं ।
 10 उस्सन्ने पच्चुद्धरितुं फरुसं गण्डुमत्तिकं^{१५} ॥
 इक्कासं पटिभानं च नीचा चयो च आरुहं ।
 परिपतन्ति आळका^{१६} अट्टकुल्लं^{१७} तयो पुन ॥
 B. 234 खुद्दके कुट्टपादो^{१८} च ओवस्सति^{१९} सरं खिलं^{२०} ।
 चीवरवंसं रज्जुं^{२१} च आळिन्दं^{२२} किटिकेन च ॥
 15 आलम्बनं तिणचुण्णं हेट्टामग्गे नयं करे ।
 अज्झोकासे ओतप्पति सालं हेट्टा च भाजनं ॥
 विहारो कोट्टको चेव परिवेणम्मिसालकं ।
 आरामे च पुन कोट्टे हेट्टञ्जेव^{२३} नयं करे ॥
 सुधं^{२४} अनाथपिण्डि च^{२५} सद्धो सीतवनं अगा ।
 20 दिट्ठधम्मो निमन्तेसि सह सङ्खेन नायकं ॥
 आणापेसन्तरामग्गे आरामं कारयी^{२६} गणो^{२७} ।
 वेसालियं नवकम्मं पुरतो च परिग्गहि^{२८} ॥
 को अरहति भत्तमो^{२९} तित्थिरं च अवन्दिया ।
 परिग्गहितन्तरघरा^{३०} तूले सावत्थि^{३१} ओसरि ॥

१. सत्तङ्गा-स्या०, रो० । २. पीठिकेळकपादकं-स्या०, रो० । ३. आमलामलका-सी०; आमटा-मलका-रो० । ४. पललपिट्टमेव-सी० । ५. उच्चे च अहिपादानि-सी०, स्या०; उच्चा हि अतिपादका-रो० । ६. चोळं-रो० । ७. सेनासने च थं-स्या० । ८. भित्ति-स्या० । ९. हत्थभित्ति-स्या० । १०. च तित्थिया-स्या० । ११-११. सेतकाळविहारे चा पि-स्या०, सी० । १२. मत्तिकं-सी०, स्या० । १३. कुट्टं-रो० । १४. लण्डुमत्तिकं-स्या०, लण्डमत्तिकं-सी० । १५. आळकं-सी० । १६. अट्टकुल्लं-म० । १७. कुट्टपादो-म० । १८-१८. ओवस्सति च विस्सरं-स्या० । १९. खिलं चीवरवंसा-स्या० । २०. आळिन्दं-सी०, स्या० । २१. हेट्टा पट्टा-सी०; हेट्टा चेव-स्या० । २२. सुद्धं-सी०, रो० । २३. अनाथपिण्डिको-सी० । २४. कारयि-सी०, स्या०, रो० । २५. ततो-सी० । २६. पटिग्गहं-सी०, रो०; परिग्गहं-स्या० । २७. भत्तमं-स्या० । २८. परिग्गहितन्तरघरे-स्या० । २९. सावत्थि-रो० ।

पतिद्वपेसि^१ आरामं भत्तगे च कोलाहलं ।
 गिलाना वरसेय्या च लेसा^२ सत्तरसा तहिं ॥
 केन नु खो कथं नु खो विहारगेन भाजयि^३ ।
 परिवेणं अनुभागं च अकामा भागं^४ नो ददे ॥
 निस्सीमं सब्बकालं च गाहा सेनासने तयो ।
 उपनन्दो च वण्णेसि ठितका समकासना^५ ॥
 समानासनिका भिन्दिसु तिवग्गा च दुवगिकं^६ ।
 असमानासनिका^७ दीवं साळिन्दं^८ परिभुजितुं^९ ॥
 अय्यिका^{१०} च अविदूरे भाजितं च कीटागिरे^{११} ।
 आळवी^{१२} पिण्डककुड्ढेहि द्वारअग्गळवट्टिका ॥
 आलोकसेतकाळं च गेरुळादनबन्धना ।
 भण्डिखण्डपरिभण्डं वीस तिसा च कालिका ॥
 ओसिते अकतं विप्पं^{१३} खुद्दे छप्पञ्चवस्सिकं ।
 अङ्घुयोगे च सत्तट्ट महल्ले^{१४} दस द्वादस ॥
 सब्बं विहारं एकस्स अञ्जं वासेन्ति सङ्घिकं ।
 निस्सीमं सब्बकालं च पक्कमि^{१५} विब्भमन्ति च ॥
 कालं च सामणेरे च सिक्खापच्चक्खअन्तिमं ।
 उम्मत्तखित्तचित्ता च वेदनापत्तिदस्सना ॥
 अप्पटिकम्मदिट्ठिया^{१६} पण्डका थेय्यतिथिया ।
 तिरच्छानमातुपितु अरहन्ता च दूसका ॥
 भेदका लोहितुप्पादा उभतो चा पि व्यञ्जनका^{१७} ।
 मा सङ्खस्स परिहायि कम्मं अञ्जस्स दातवे ॥
 विप्पकते च अञ्जस्स कते तस्सेव पक्कमे ।
 विब्भमति कालङ्कतो^{१८} सामणेरो च जायति ॥

5

10 R. 179

15

B. 335

20

१. पतिद्वपेसि-सी० । २. सेसा-सी० । ३. भाजयि-रो० । ४. भागा-स्या०, रो० । ५. सम-
 आसना-स्या०; समानासना-सी०, रो० । ६. दुवगिका-स्या०; चतुवगिकं-रो० । ७. असमाना-
 सनिकं-सी०, रो० । ८. साळिन्दं-स्या०; आळिन्दं-सी०; तं द्विजं-रो० । ९. परिभुजितुं-रो० ।
 १०. अय्यिका-सी०; अय्या-रो० । ११. कीटागिरे-स्या०, रो० । १२. आळवी-स्या० । १३. सब्बं-
 रो०, सी० । १४. महल्लेन-रो०; महल्लके-स्या० । १५. पक्कमं-सी०; पक्कम-स्या० । १६. अप्पटिकम्म-
 दिट्ठिया-स्या०; अपटिकम्मदिट्ठिया-रो० । १७. व्यञ्जनका-रो०; व्यञ्जना-सी०; व्यञ्जना-स्या० ।
 १८. कालङ्कतो-सी०, स्या० ।

- पच्चक्खातो च सिक्खाय^१ अन्तिमज्झापन्नको^२ यदि ।
 सङ्घो व सामिको होति उम्मत्ता खित्तवेदना ॥
 अदस्सनाप्पटिकम्मे^३ दिट्ठि तस्सेव होति तं ।
 पण्डको थेय्यतित्थि^४ च तिरच्छानमातुपेत्तिकं ॥
 5 घातको दूसको चा पि भेदलोहितव्यञ्जना ।
 पटिजानाति यदि सो सङ्घो व होति सामिको ॥
 हरन्तब्बज्ज कुक्कुच्चं उन्दिद्यति^५ च कम्बलं ।
 दुस्सं^६ च चम्मचक्कली^७ चोळकं^८ अक्कमन्ति च ॥
 अल्ला उपाहनानिदु^९ लिखन्ति^{१०} अपस्सेन्ति च ।
 10 अपस्सेनं लिखतेव^{११} धोतपच्चत्थरेन च ॥
 राजगहे न सक्कोन्ति लामकं भत्तुहेसक ।
 कथं नु खो पब्बापकं भण्डागारिकसम्भुति ॥
 पटिग्गाहभाजको चा पि यागु च फलभाजको ।
 खज्जकभाजको चेव अप्पमत्तकविस्सज्जे^{१२} ॥
 15 साटियग्गाहापको^{१३} चेव तथेव पत्तग्गाहको^{१४} ।
 आरामिकसामणेरपेसकस्स च सम्भुति ॥
 सब्बाभिभू लोकविदू हितचित्तो विनायको ।
 लेणत्थ च सुखत्थं च ज्ञायितुं च विपस्सितुं ति ॥

सेनासनक्खन्धकं निट्ठितं ।

१. सिक्खा च—सी० । २. अन्तिमज्झापन्नो—स्या०; अन्तिमा पण्डको—सी०; अन्तिमापण्डिको—रो० । ३. अदस्सनापटिकम्मे—रो० । ४. थेय्यतित्थि—रो० । ५. उन्दिद्यति—सी०, स्या० । ६. दुस्सा—रो० । ७. चम्मचक्कलि—रो०, स्या० । ८. चोळकं—रो० । ९. उपाहनानिदु—सी०, रो०; उपाहनानिदु—स्या० । १०. खीलन्ति—रो० । ११. लिखते वा—सी०; खलिते वा—रो० । १२. अप्पमत्तकविस्सज्जे—स्या० । १३. साटियग्गाहापको—सी०, स्या०, रो० । १४. पत्तग्गाहको—स्या०; पत्तग्गाहको—सी०, रो० ।

७. सङ्गभेदकवखन्धकं

§ १. छसक्यपब्बज्जाकथा

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा अनुपियायं विहरति, अनुपियं नाम मल्लानं निगमो^१ । तेन खो पन समयेन अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्ककुमारा भगवन्तं पब्बजितं अनुपब्बजन्ति । तेन खो पन समयेन महानामो च सक्को अनुरुद्धो च सक्को द्वे भातिका^२ होन्ति । अनुरुद्धो सक्को सुखुमालो होति । तस्स तयो पासादा होन्ति—एको हेमन्तिको, एको गिम्हिको, एको वस्सिको । सो वस्सिके पासादे वस्सिके^३ चत्तारो मासे निप्पुरिसेहि तुरियेहि परि-^५ चारियमानो^४ न हेट्ठापासादं^५ ओरोहति । अथ खो महानामस्स सक्कस्स एतदहोसि— “एतरहि खो अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्ककुमारा भगवन्तं पब्बजितं अनुपब्बजन्ति । अम्हाकं च पन कुला नत्थि कोचि अगारस्सा अनगारियं पब्बजितो । यच्चूनाहं वा पब्बजेय्यं, अनुरुद्धो वा” ति । अथ खो महानामो सक्को येन अनुरुद्धो सक्को तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अनुरुद्धं सक्कं एतदवोच— “एतरहि, तात अनुरुद्ध, अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्ककुमारा 10 भगवन्तं पब्बजितं अनुपब्बजन्ति । अम्हाकं च पन कुला नत्थि कोचि अगारस्सा अनगारियं पब्बजितो । तेन हि त्वं वा पब्बज, अहं वा पब्बजिस्सामी” ति । “अहं खो सुखुमालो, नाहं सक्कोमि अगारस्सा अनगारियं पब्बजितुं । त्वं पब्बजाही” ति । “एहि खो ते, तात अनुरुद्ध, घरावासत्थं अनुसासिस्सामि । पठमं खेत्तं कसापेतब्बं । कसापेत्वा वपापेतब्बं । वपापेत्वा उदकं अभिनेतब्बं^६ । उदकं अभिनेत्वा उदकं निच्चेतब्बं । उदकं निच्चेत्वा 15 निद्धापेतब्बं^७ । निद्धापेत्वा लवापेतब्बं । लवापेत्वा उब्बाहापेतब्बं । उब्बाहापेत्वा पुञ्जं^८ कारापेतब्बं । पुञ्जं कारापेत्वा मद्दापेतब्बं । मद्दापेत्वा पललानि उद्धरापेतब्बानि । पललानि उद्धरापेत्वा भुसिका उद्धरापेतब्बा । भुसिकं उद्धरापेत्वा ओपुनापेतब्बं^९ । ओपुनापेत्वा 20 अतिहरापेतब्बं । अतिहरापेत्वा आयतिं पि वस्सं एवमेव कातब्बं, आयतिं पि वस्सं एवमेव कातब्बं” ति । “न कम्मा खीयन्ति ? न कम्मानं अन्तो पञ्जायति ? कदा कम्मा खीयिस्सन्ति ? 20 कदा कम्मानं अन्तो पञ्जायिस्सति ? कदा मयं अप्पोस्सुक्का^{१०} पञ्चहि कामगुणेहि समप्पिता समङ्गीभूता^{११} परिचारिस्सामा” ति ? “न हि, तात अनुरुद्ध, कम्मा खीयन्ति । न कम्मानं अन्तो पञ्जायति । अखीणेव^{१२} कम्मे पितरो^{१३} च पितामहा च कालङ्कता” ति । “तेन हि त्वञ्जेव घरावासत्थेन उपजानाहि^{१४} । अहं अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामी” ति ।

B. 336,
R. 180

R. 181

B. 337

१. निगमे-सी० । २. भातुका-स्या०, रो० । ३. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४. परि-
चारयमानो-म० । ५. हेट्ठापासादा-स्या०, रो० । ६. अतिनेतब्बं-सी०, स्या०, रो० । ७. निद्दा-
पेतब्बं-स्या०; निद्धापेतब्बं-रो०; निद्देतब्बं-सी० । ८. उज्जुं-सी० । ९. ओपुनापेतब्बं-स्या० ।
१०. अप्पोस्सुक्का-स्या० । ११. समङ्गीभूता-रो० । १२. अखीणेव-सी०, रो० । १३. मातापितरो-
स्या० । १४. उपजान-सी० रो० ।

अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन माता तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मातरं एतदवोच—
 “इच्छामहं, अम्म, अगारस्सा अनगारियं पब्बजितुं । अनुजानाहि मं अगारस्सा^१ अनगारियं
 पब्बज्जाया” ति । एवं वुत्ते अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता अनुरुद्धं सक्कं एतदवोच—“तुम्हे खो
 मे, तात अनुरुद्ध, द्वे पुत्ता पिया मनापा अप्पटिकूला^२ । मरणेन पि वो अकामका^३ विना
 ५ भविस्सामि । किं पनाहं तुम्हे जीवन्ते अनुजानिस्सामि अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जाया”
 ति ? दुतियं पि खो...पे०...ततियं पि खो अनुरुद्धो सक्को मातरं एतदवोच—“इच्छामहं,
 अम्म, अगारस्सा अनगारियं पब्बजितुं । अनुजानाहि मं अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जाया”
 ति । तेन खो पन समयेन भद्वियो सक्कराजा सक्कयानं रज्जं कारेति^४ । सो च अनुरुद्धस्स
 सक्कस्स सहायो होति । अथ खो अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता—“अयं खो भद्वियो सक्कराजा
 १० सक्कयानं रज्जं कारेति; अनुरुद्धस्स सक्कस्स सहायो; सो न उस्सहति अगारस्सा अनगारियं
 पब्बजितुं” ति—अनुरुद्धं सक्कं एतदवोच—“सचे, तात अनुरुद्ध, भद्वियो सक्कराजा अगारस्सा
 अनगारियं पब्बजति, एवं त्वं पि पब्बजाही” ति । अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन भद्वियो
 सक्कराजा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भद्वियं सक्कराजानं एतदवोच—“मम खो, सम्म,
 पब्बज्जा तव पटिबद्धा” ति । “सचे ते, सम्म, पब्बज्जा मम पटिबद्धा, अप्पटिबद्धा^५ सा
 १५ होतु, अहं तथा; यथा सुखं पब्बजाही” ति । “एहि, सम्म, उभो अगारस्सा अनगारियं
 पब्बजिस्सामा” ति । “नाहं, सम्म, सक्कोमि अगारस्सा अनगारियं पब्बजितुं ति । यं ते
 सक्का अब्बं मया कातुं, त्याहं^६ करिस्सामि । त्वं पब्बजाही” ति । “माता खो मं, सम्म,
 एवमाह—‘सचे, तात अनुरुद्ध, भद्वियो सक्कराजा अगारस्सा अनगारियं पब्बजति, एवं त्वं
 पि पब्बजाही’” ति । “भासिता खो पन ते, सम्म, एसा वाचा । सचे ते, सम्म, पब्बज्जा
 २० मम पटिबद्धा, अप्पटिबद्धा सा होतु, अहं तथा; यथा सुखं पब्बजाही” ति । “एहि, सम्म,
 उभो अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा सच्चवादिनो होन्ति, सच्चपटिब्बा^७ । अथ खो भद्वियो
 सक्कराजा अनुरुद्धं सक्कं एतदवोच—“आगमेहि, सम्म, सत्त वस्सानि । सत्तन्नं वस्सानं
 अच्छयेन उभो^८ अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म, सत्त वस्सानि ।
 २५ नाहं सक्कोमि सत्त वस्सानि आगमेतुं” ति । “आगमेहि, सम्म, छ वस्सानि...पे०...
 पच्च वस्सानि...चत्तारि वस्सानि...तीणि वस्सानि...द्वे वस्सानि...एकं वस्सं । एकस्स
 वस्सस्स अच्छयेन उभो अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म,
 एकवस्सं । नाहं सक्कोमि एकं वस्सं आगमेतुं” ति । “आगमेहि, सम्म, सत्तमासे । सत्तन्नं
 मासानं अच्छयेन उभो पि^९ अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म,

१. अम्म अगारस्सा-स्या० । २. अप्पटिकूला-सी०; अप्पटिकूला-रो० । ३. अकामिका-रो० ।
 ४. कारेसि-म० । ५. पब्बजाही-सी० । ६. पटिबद्धा वा अप्पटिबद्धा वा-स्या०, म० । ७. क्याहं-
 म० । ८. सच्चपटिब्बाता-स्या० । ९. उभो पि-स्या० । १०. सी०, रो० पोत्थकेषु नत्थि ।

सत्तमासा । नाहं सक्रोमि सत्तमासे आगमेतुं” ति । “आगमेहि, सम्म, छ मासे...पे०...
पञ्च मासे...चत्तारो मासे...तयो मासे...द्वे मासे...एकं मासं...अट्ठमासं^१ । अट्ठमासस्स
अच्चयेन उभो पि अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म, अट्ठमासो ।
नाहं सक्रोमि अट्ठमासं आगमेतुं” ति । “आगमेहि, सम्म, सत्ताहं यावाहं पुत्ते च भातरे
च रज्जं निर्यादेमी^२” ति । “न चिरं, सम्म, सत्ताहो^३, आगमेत्सामी” ति । ५

२. अथ खो भद्वियो च सक्यराजा अनुरुद्धो च आनन्दो च भगु^४ च किमिलो^५
च देवदत्तो च, उपालिकप्पकेन सत्तमा, यथा पुरं^६ चतुरङ्गिनिया सेनाय उय्यानभूमिं
निर्यन्ति^७, एवमेव चतुरङ्गिनिया सेनाय निर्यन्ति^८ । ते दूरं गन्त्वा सेनं निवत्तापेत्वा^९
परविसयं ओकमित्वा आभरणं ओमुञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन^{१०} भण्डिकं बन्धित्वा उपालिं कप्पकं
एतदवोचुं—“हन्द, भणे उपालि, निवत्तस्सु; अलं ते एत्तकं जाविकाया” ति । अथ खो १०
उपालिस्स कप्पकस्स निवत्तन्तस्स एतदहोसि—“चण्डा खो साकिया; इमिना कुमारा
निप्पातिता ति घातापेय्युं पि मं । इमे हि नाम सक्यकुमारा अगारस्सा अनगारियं B. ३३०
पब्बजिस्सन्ति । किमङ्ग^{११} पनाहं” ति । सो भण्डिकं मुञ्चित्वा^{१२} तं भण्डं रुक्खे आल्लगेत्वा
‘यो पस्सति, दिन्नञ्जेव^{१३} हरतु ति’ वत्वा येन ते सक्यकुमारा तेनुपसङ्गमि । अहसासु^{१४} खो R. १८३
ते सक्यकुमारा उपालिं कप्पकं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान उपालिं कप्पकं एतदवोचुं—
“किस्स, भणे उपालि, निवत्तोसी^{१५}” ति ? “इध मे, अय्यपुत्ता, निवत्तन्तस्स एतदहोसि—
‘चण्डा खो साकिया; इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्युं पि मं । इमे हि नाम
सक्यकुमारा अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सन्ति । किमङ्ग पनाहं’ ति । सो खो अहं,
अय्यपुत्ता, भण्डिकं मुञ्चित्वा तं भण्डं रुक्खे आल्लगेत्वा ‘यो पस्सति, दिन्नञ्जेव हरतु’ ति
वत्वा ततोहि पटिनिवत्तो” ति । “सुट्ठ, भणे उपालि, अकासि यं पि^{१६} न निवत्तो^{१७} । २०
चण्डा खो साकिया; इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्युं पि तं” ति ।

अथ खो ते^{१८} सक्यकुमारा उपालिं कप्पकं आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमि^{१९},
उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते
सक्यकुमारा भगवन्तं एतदवोचुं—“मयं, भन्ते, साकिया नाम मानस्सिनो । अयं, भन्ते,
उपालि कप्पको अम्हाकं दीघरत्तं परिचारको^{२०} । इमं भगवा पठमं पब्बाजेतु । इमस्स मयं २५
अभिवादन-पच्चद्वान-अञ्जलिकम्म-सामीचिकम्मं करिस्साम । एवं अम्हाकं साकियानं साकिय-
मानो निम्मानायिस्सती^{२१}” ति ।

१. अट्ठमास-सी०, रो० । २. निर्यादेत्सामी-स्या०; निर्यादेमी-सी० । ३. सत्ताहं-सी० ।
४. भगु-स्या० । ५. किमिलो-सी०, रो० । ६. पुरे च पुरे च-रो०; पुरे च-स्या० । ७. निर्यन्ति-
सी० । ८. निवत्तेत्वा-रो० । ९. उत्तरासङ्गे-रो० । १०. किमङ्ग-स्या०, म० । ११. ओमुञ्चित्वा-सी० ।
१२. दिन्नञ्जेव-म० । १३. अहसासु-स्या० । १४. निवत्तोसी-म० । १५. पन-स्या० । १६. यं निवत्तो-
सी० । १७. म० पोत्यके नत्थि । १८. परिचारको-सी० । १९. निम्मादयिस्सती-सी०, स्या०;
निम्मानयिस्सती-रो० ।

अथ खो भगवा उपालिं कप्पकं पठमं पब्बाजेसि, पच्छा ते सक्खकुमारे । अथ खो आयस्सा भद्वियो तेनेव अन्तरवस्सेन तिस्सो विज्जा सच्छाकासि । आयस्सा अनुस्सङ्को दिब्बचक्खुं उप्पादेसि । आयस्सा आनन्दो सोतापत्तिफलं सच्छाकासि । देवदत्तो पोथुज्जनिकं इद्धि अभिनिप्पादेसि^१ ।

5 ३. तेन खो पन समयेन आयस्सा भद्वियो अरब्जगतो पि रक्खमूलागतो पि सुब्जागारगतो पि अभिक्खणं उदानं उदानेति^२—“अहो सुखं, अहो सुखं” ति । अथ खो सम्बहुला भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्कमिंस्सु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं
B 340 निसीदिंस्सु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खु भगवन्तं एतदवोचुं—“आयस्सा, भन्ते, भद्वियो अरब्जगतो पि रक्खमूलागतो पि सुब्जागारगतो पि अभिक्खणं उदानं उदानेति—
10 “अहो सुखं, अहो सुखं” ति । निस्संसयं खो, भन्ते, आयस्सा भद्वियो अनभिरतो व ब्रह्मचरियं चरति । तब्जेव^३ वा पुरिमं रज्जसुखं समनुस्सरन्तो अरब्जगतो पि रक्खमूलागतो पि सुब्जागारगतो पि अभिक्खणं उदानं उदानेति—“अहो सुखं, अहो सुखं” ति ।

अथ खो भगवा अब्जतरं भिक्खुं आमन्तेसि—“एहि त्वं, भिक्खु, मम वचनेन
R. 184 भद्वियं भिक्खुं आमन्तेहि—‘सत्था तं, आवुसो भद्विय, आमन्तेती’” ति । “एवं भन्ते” ति
15 खो सो भिक्खु भगवतो पटिस्सुत्वा येनायस्सा भद्वियो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं भद्वियं एतदवोच—“सत्था तं, आवुसो भद्विय, आमन्तेती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा भद्वियो तस्स भिक्खुनो पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो आयस्सन्तं भद्वियं भगवा एतदवोच—“सच्चं किर त्वं, भद्विय, अरब्जगतो पि रक्खमूलागतो पि सुब्जागारगतो पि
20 अभिक्खणं उदानं उदानेसि—‘अहो सुखं, अहो सुखं’” ति ? “एवं भन्ते” ति । “किं पन त्वं, भद्विय, अत्थवसं सम्पस्समानो अरब्जगतो पि रक्खमूलागतो पि सुब्जागारगतो पि अभिक्खणं उदानं उदानेसि—‘अहो सुखं अहो सुखं’” ति ? “पुब्बे मे, भन्ते, रब्जो सतो पि अन्तो पि अन्तेपुरे रक्खा सुसंविहिता होति, बहि पि अन्तेपुरे रक्खा सुसंविहिता होति, अन्तो पि नगरे रक्खा सुसंविहिता होति, बहि पि नगरे रक्खा सुसंविहिता होति, अन्तो
25 पि जनपदे रक्खा सुसंविहिता होति, बहि पि जनपदे रक्खा सुसंविहिता होति । सो खो अहं, भन्ते, एवं रक्खितो पि गोपितो पि सन्तो भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो विहरामि । एतरहि खो पन अहं, भन्ते, एको^४ अरब्जगतो पि रक्खमूलागतो पि सुब्जागारगतो पि अभीतो अनुब्बिग्गो अनुस्सङ्की अनुत्रस्तो अप्पोस्सुक्को पन्नलोमो परदत्तवुत्तो^५ मिगभूतेन चेतसा विहरामि । इमं^६ खो अहं, भन्ते, अत्थवसं सम्पस्समानो अरब्जगतो पि

१. अभिनिप्पादेति—स्वा० । २. उदानेसि—म० । ३. तंयेव—म० । ४. रो० पोत्थके नत्थि । ५. परदत्तवुत्तो—सी० । ६. इमम्पि—सी० ।

रुक्खमूलागतो पि सुब्बागारगतो पि अभिक्खणं उदानं उदानेमि — ‘अहो सुखं, अहो सुखं’”
ति । अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदानं उदानेसि —

“यस्सन्तरतो न सन्ति कोपा
इति भवाभवतच्च वीतिवत्तो ।
तं विगतभयं सुखिं^१ असोकं
देवा नानुभवन्ति दस्सनाया” ति ॥

B 341

5

§ २. देवदत्तवत्थु

४. अथ खो भगवा अनुपियायं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । अथ खो देवदत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^१ एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — “कं^२ नु खो अहं पसादेय्यं, यस्सि मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जेय्या”^{१०} ति ? अथ खो देवदत्तस्स एतदहोसि — “अयं खो अजातसत्तु कुमारो तरुणो चेव आयतिं भहो च” । यन्नूनाहं अजातसत्तुं कुमारं पसादेय्यं । तस्सि मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जिस्सती” ति ।

R. 185

अथ खो देवदत्तो सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहं तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन राजगहं तदवसरि । अथ खो देवदत्तो सकवण्णं पटिसंहरित्वा कुमारकवण्णं^{१५} अभिनिम्भिनित्वा अहिमेखलिकाय अजातसत्तुस्स कुमारस्स उच्छङ्गे^३ पातुरहोसि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो मीतो अहोसि, उब्बिग्गो उस्सङ्की उन्नस्तो । अथ खो देवदत्तो अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — “भायसि मं त्वं कुमार” ति ? “आम, भायामि । कोसि त्वं” ति ? “अहं देवदत्तो” ति । “सचे खो त्वं, भन्ते, अय्यो देवदत्तो, इद्धं सकेनेव वण्णेन पातुभवस्सु” ति । अथ खो देवदत्तो कुमारकवण्णं पटिसंहरित्वा सङ्घाटिपत्तचीवरधरो^{२०} अजातसत्तुस्स कुमारस्स पुरतो अट्ठासि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो देवदत्तस्स इमिना इद्धिपाटिहारियेन अभिप्पसन्नो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गच्छति, पञ्च चं थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयति । अथ खो देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकेन अभि-भूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि — “अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी” ति । सह चित्तुप्पादा व देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहायि ।

B. 242

25

तेन खो पन समयेन ककुधो^४ नाम कोळियपुत्तो^५, आयसतो महामोग्गल्लानस्स उपट्ठाको, अधुना कालङ्कतो^६ अञ्जतरं मनोमयं कायं उपपन्नो^७ । तस्स एवरूपो अत्तभाव-

१. सुखं-स्या० । २. पटिसल्लीनस्स-सी० । ३. किं-रो०, सी० । ४. भहो च-रो० । ५. उच्छङ्गे-स्या० । ६. ककुधो-स्या० । ७. कोळियपुत्तो-सी० । ८. कालकतो-सी०, स्या० । ९. उप्पज्जो-सी० ।

प्पटिलामो होति—सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि^१ वा मागधकानि^२ गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पटिलामेन नेव अत्तानं न परं व्याबाधेति^३ । अथ खो ककुधो देवपुत्तो येनायस्सा महामोग्गल्लानो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं महामोग्गल्लानं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो ककुधो देवपुत्तो आयस्सन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच—
 ५ “देवदत्तस्स, भन्ते, लभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उपपज्जि—‘अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी’ ति । सह चित्तुप्पादा व, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहीनो” ति । इदमवोच ककुधो देवपुत्तो । इदं वत्वा आयस्सन्तं महामोग्गल्लानं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा तत्थेव अन्तरघायि ।

R 186

अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं
 १० अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा महामोग्गल्लानो भगवन्तं एतदवोच—“ककुधो नाम, भन्ते, कोळियपुत्तो मम उपट्ठाको अधुना कालङ्कतो अब्जतरं मनोमयं कायं उपपन्नो । तस्स एवरूपो अत्तभावप्पटिलामो^४—सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि वा मागधकानि गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पटिलामेन नेव अत्तानं न परं व्याबाधेति । अथ खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो येनाहं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मं अभिवादेत्वा
 १५ एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो मं एतदवोच—‘देवदत्तस्स, भन्ते, लभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उपपज्जि—‘अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी ति । सह चित्तुप्पादा व, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहीनो’ ति । इदमवोच, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । इदं वत्वा मं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा तत्थेव अन्तरघायी” ति ।

B 343 20

“किं पन ते, मोग्गल्लान, ककुधो देवपुत्तो चेतसा चेतो परिच्च विदितो ? यं किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं तं तथेव होति, नो अब्जथा” ति ? “चेतसा चेतो परिच्च विदितो च मे, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । यं किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं तं तथेव होति, नो अब्जथा” ति । “रक्खस्सेतं, मोग्गल्लान, वाचं । रक्खस्सेतं, मोग्गल्लान, वाचं । इदानीं सो मोघपुरिसो अत्तना व अत्तानं पातुकरिस्सति ।

§ ३. पञ्चसत्थुकथा

25

५. “पञ्चिमे, मोग्गल्लान, सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्सि । कतमे पञ्च ?
 (१) “इध, मोग्गल्लान, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोन्ही,’
 ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिद्धं’ ति” । तमेनं सावका एवं

१. तीनि—सी० । २. मागधकानि—स्या० । ३. व्याबाधेति—सी०, रो० । ४. अत्तभावप्पटिलामो—सी०, स्या०, रो० । ५. ति च—स्या०, म० ।

जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्खं पञ्चासीसति^१ ।

(२) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेक्कच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धा-जीवोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो’ ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो’ ति । मयं चेव खो पन 10 R. 187 गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका आजीवतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्खं पञ्चासीसति । B. 344

(३) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेक्कच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो 15 ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा’ ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा’ ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-20 भेसज्जपरिक्खारेन—यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्म-देसनतो रक्खं पञ्चासीसति ।

(४) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेक्कच्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ 25 ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारेन—यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो 30

पन, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसति ।

(५) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेक्कच्चो सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिद्धं’ ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो B. 345 ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिद्धं’ ति । मयं चैव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पज्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो पन, 10 मोग्गल्लान, सत्थारं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसती ति । इमे खो, मोग्गल्लान, पच्च सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्सि ।

“अहं खो पन, मोग्गल्लान, परिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिद्धं’ ति । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि^१ । परिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति 15 पटिजानामि ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिद्धो’ ति । न च मं सावका आजीवतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसना समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिद्धा’ ति । न च मं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानामि 20 ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असङ्किलिद्धं’ ति । न च मं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिद्धं’ ति । न च मं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामी” ति ।

25 ६. अथ खो भगवा कोसम्बियं यथाभिरन्तं^२ विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा राजगहे विहरति वेल्लवने कलन्दकनिवापे । अथ खो सम्बहुल भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिञ्चा खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं — “देवदत्तस्स, भन्ते, अजातसत्तु कुमारो पच्चहि रथसतेहि सायं पातं 30 उपट्ठानं गच्छति; पच्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयती” ति । “भा,

१. पच्चासिसामि-सी०, स्था०, रो० । २. यथाभिरन्तं-सी० । ३. अभिहरियति-स्था० ।

भिक्षवे, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकं पिहयित्थ । यावकीवं च, भिक्षवे, देवदत्तस्स अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्तामिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्षवे, देवदत्तस्स पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेसु, नो बुद्धि^१ । R. 188

“सेय्यथापि, भिक्षवे, चण्डस्स कुक्कुरस्स नासाय पित्तं भिन्देय्युं, एवन्हि सो,^५ भिक्षवे, कुक्कुरो भिय्योसोमत्ताय^२ चण्डतरो अस्स, एवमेव खो, भिक्षवे, यावकीवं च देवदत्तस्स अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्तामिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्षवे, देवदत्तस्स पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेसु, नो बुद्धि । B. 346

“अत्तवधाय, भिक्षवे, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, परामवाय देवदत्तस्स^{१०} लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, कदली अत्तवधाय फलं देति, परामवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, परामवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, वेळु अत्तवधाय फलं देति, परामवाय फलं देति, एवमेव खो,^{१५} भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, परामवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, नळो अत्तवधाय फलं देति, परामवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, परामवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि । 20

“सेय्यथापि, भिक्षवे, अस्सतरी अत्तवधाय गब्भं गण्हाति, परामवाय गब्भं गण्हाति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, परामवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादी ति ।

“फलं वे कदर्लिं हन्ति फलं वेळुं फलं नळं ।

सक्कारो कापुरिसं हन्ति गब्भो अस्सतरिं यथा” ति ॥ 25

पठममाणवारं निद्धितं^३ ।

§ ४. पकासनीयकम्मं

B. 347

७. तेन खो पन समयेन भगवा महतिथा परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति सराजिकाय परिसाय । अथ खो देवदत्तो उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा बुद्धो^१ महल्लको अद्भगतो वयोअनुप्पत्तो । अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो^२ विहरतु, ममं^३ भिक्खुसङ्घं निस्सज्जतु । अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी” ति । “अलं, देवदत्त, मा ते रुच्चि भिक्खुसङ्घं परिहरितुं” ति । दुतियं पि खो देवदत्तो...पे०... ततियं पि खो देवदत्तो भगवन्तं एतदवोच — “जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा बुद्धो महल्लको अद्भगतो वयोअनुप्पत्तो । अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो विहरतु, ममं भिक्खुसङ्घं निस्सज्जतु । अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी” ति । “सारिपुत्त-
 10 मोगल्लानानं पि खो अहं, देवदत्त, भिक्खुसङ्घं न निस्सज्जेय्यं, किं पन तुय्हं छवस्स खेळा-
 R. 189 सकस्सा^४” ति ! अथ खो देवदत्तो — सराजिकाय मं भगवा परिसाय खेळासकवादेन^५ अपसादेति, सारिपुत्तमोगल्लाने व^६ उक्कंसती ति — कुपितो अनत्तमनो भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अयं चरहि देवदत्तस्स भगवति पठमो आघातो अहोसि ।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे
 15 पकासनीयकम्मं^७ करोतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । व्यत्तेन^८ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

८. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मं करेय्य — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति ।
 B. 348 20 यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मं करोति — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति ।
 25 यस्सायस्सतो खमति देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मस्स करणं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति — सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१. बुद्धो-सी० । २. मम-सी०, स्या०, रो० । ३. खेळापकस्सा-रो० । ४. खेळापकवादेन-रो० ।
 ५. च-सी० । ६. पकासनीयकम्मं-रो० । ७. व्यत्तेन-सी०, रो० ।

“कृतं सङ्घेन देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्भं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

९. अथ खो भगवा आयस्सन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि — “तेन हि त्वं, सारिपुत्त, ५ देवदत्तं राजगहे पकासेही” ति । “पुब्बे मया, भन्ते, देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो — ‘महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो’ ति । कथाहं, भन्ते, देवदत्तं राजगहे पकासेमी” ति ? “ननु तथा, सारिपुत्त, भूतो येव देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो — ‘महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो’” ति ? “एवं भन्ते” ति । “एवमेव खो त्वं, सारिपुत्त, भूतञ्जेव देवदत्तं राजगहे पकासेही” ति । “एवं भन्ते” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवतो १० पच्चसोसि ।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सारिपुत्तं सम्मन्नतु देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं सारिपुत्तो याचितब्बो । १५ B. ३४९ याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो आयस्सन्तं सारिपुत्तं सम्मन्नेय्य देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एसा जत्ति । २० R. १९०

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो आयस्सन्तं सारिपुत्तं सम्मन्नति देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । यस्सायसतो खमति, आयसतो सारिपुत्तस्स सम्मुति’ देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति, यं देवदत्तो २५ करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति — सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन आयस्सा सारिपुत्तो देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन

बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

सम्मतो च आयस्मा सारिपुत्तो सम्बहुलेहि भिक्खूहि सिद्धिं राजगहं पविसित्वा देवदत्तं राजगहे पकासेसि—“पुब्बे देवदत्तस्स अब्बा पकति अहोसि, इदानी अब्बा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो” ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहंसु—“उसूयका^१ इमे समणा सक्खपुत्तिया देवदत्तस्स लभसक्कारं उसूयन्ती” ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहंसु—“न खो इदं ओरकं भविस्सति यथा भगवा देवदत्तं राजगहे पकासापेती” ति ।

§ ५. अजातसत्तुकुमारवत्थु

B. 350 10

१०. अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच—“पुब्बे खो, कुमार, मनुस्सा दीघायुका, एतरहि अप्पायुका । ठानं खो पनेतं विज्जति यं त्वं कुमारो व समानो कालं करेय्यासि । तेन हि त्वं, कुमार, पितरं हन्त्वा राजा होहि । अहं भगवन्तं हन्त्वा बुद्धो भविस्सामी” ति ।

अथ खो अजातसत्तु कुमारो—अय्यो खो देवदत्तो महिद्धिको महानुभावो, जानेय्यासि^१ 15 अय्यो देवदत्तो ति—ऊरूया पोत्थनिकं^२ बन्धित्वा दिवा दिवस्स भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो सहसा अन्तेपुरं पाविसि । अइसासुं खो अन्तेपुरे उपचारका^३ महामत्ता अजातसत्तुं कुमारं दिवा दिवस्स भीतं उब्बिग्गं उस्सङ्गि उत्रस्तं सहसा अन्तेपुरं पविसन्तं; दिस्वान अगहेसुं । ते विचिन्ता ऊरूया पोत्थनिकं बद्धं दिस्वान^४ अजातसत्तुं कुमारं एतदवोचुं—“किं त्वं, कुमार, कत्तुकामोसी” ति ? “पितरं^५ हन्तुकामोह्मी” ति । “केनासि उस्साहितो” 20 ति ? “अय्येन देवदत्तेना” ति । एकच्चे महामत्ता एवं मतिं अकंसु—“कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा” ति । एकच्चे महामत्ता एवं मतिं अकंसु—“न भिक्खू हन्तब्बा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो चा” ति । एकच्चे महामत्ता एवं मतिं अकंसु—“न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो । न भिक्खू हन्तब्बा ति । रब्बो आरोचेतब्बं । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा” ति ।

25
B. 191

अथ खो ते महामत्ता अजातसत्तुं कुमारं आदाय येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा रब्बो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरो-

१. उस्सुय्यका—स्या०; उस्सुय्यका—रो० । २. उस्सुय्यन्ति—स्या०; उस्सुय्यन्ति—रो० । ३. जानेय्या ति—रो०; जानेय्या पि—सी०, स्या० । ४. पोत्थनियं—सी० । ५. अन्तेपुरपालका—स्या० । ६. दिस्वा—सी०, स्या०, रो० । ७. पितरं—रो०, म० । ८. हन्तुकामो—रो०, म० ।

चेसुं । “कथं, भणे, महामत्तेहि मति कता” ति ? “एकचे, देव, महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा’ ति । एकचे महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘न भिक्खू हन्तब्बा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो चा’ ति । एकचे महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो । न भिक्खू हन्तब्बा । रज्जो आरोचेतब्बं । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’” ति । “किं, 5 B 351 भणे, करिस्सति बुद्धो वा धम्मो वा सङ्गो वा ? ननु भगवता पटिकच्चेव^१ देवदत्तो राजगहे पक्कासापितो — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्गो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’” ति ? तथ ये ते महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘कुमारो च हन्तब्बो देवदत्तो च; सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा’ ति; ते अभब्बे^२ अकासि । ये ते महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘न भिक्खू 10 हन्तब्बा; न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति; कुमारो च हन्तब्बो देवदत्तो चा’ ति; ते नीचे ठाने ठपेसि । ये ते महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो; न भिक्खू हन्तब्बा; रज्जो आरोचेतब्बं; यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’ ति; ते उच्चे ठाने ठपेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — “किस्स मं त्वं, कुमार, हन्तुकामोसी” ति ? “रज्जेनम्हि^३, देव, अत्थिको” ति । “सचे खो 15 त्वं, कुमार, रज्जेन अत्थिको, एतं ते रज्जं” ति अजातसत्तुस्स कुमारस्स रज्जं निर्यादेसि^४ ।

§ ६. अभिमारपेसनं

११. अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — “पुरिसे, महाराज, आणापेहि, ये समणं गोतमं जीविता वोरोपेस्सन्ती” ति । अथ खो अजातसत्तु कुमारो मनुस्से आणापेसि — “यथा, भणे, अय्यो देवदत्तो आह तथा करेय्याथा” ति । अथ खो देवदत्तो एकं पुरिसं आणापेसि — 20 “गच्छावुसो, अमुकस्मि ओकासे समणो गोतमो विहरति । तं जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छा” ति । तस्मिं मग्गे द्वे पुरिसे ठपेसि — “थो इमिना मग्गेन एको पुरिसो आगच्छति, तं जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्मिं मग्गे चत्तारो पुरिसे ठपेसि — “थे इमिना मग्गेन द्वे पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्मिं मग्गे अट्ठपुरिसे ठपेसि — “थे इमिना मग्गेन चत्तारो पुरिसा 25 आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्मिं मग्गे सोळस पुरिसे ठपेसि — “थे इमिना मग्गेन अट्ठ पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा आगच्छथा” ति ।

B. 352,
R. 192

१. पटिगच्चेव-सी०, रो० । २. अट्ठाने-म०, स्था० । ३. रज्जेनाम्हि-म० । ४. नीर्यादेसि-सी० । ५. करोथा-सी०, स्था०, रो० ।

अथ खो सो एको पुरिसो असिचम्मं गहेत्वा धनुकलपं सन्नयित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो अविदूरे भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उन्नस्तो पत्थद्वेन कायेन अट्ठासि । अद्दसा खो भगवा तं पुरिसं भीतं उब्बिग्गं उस्सङ्किं उन्नस्तं पत्थद्वेन कायेन ठितं । दिस्वान तं पुरिसं एतदवोच—“एहावुसो, मा भायी” ति । अथ खो सो 5 पुरिसो असिचम्मं एकमन्तं करित्वा धनुकलपं निक्खिपित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच—“अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथावालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं, योहं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूपसङ्गन्तो । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चयं अच्चयतो पटिगण्हातु^१ आयतिं संवराया” ति । “तघ^२ त्वं, आवुसो, अच्चयो अच्चगमा यथावालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं, यं त्वं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूप- 10 सङ्गन्तो । यतो च खो त्वं, आवुसो, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं पटिगण्हाम^३ । वुट्ठि^४ हेसा, आवुसो, अरियस्स विनये—यो अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति, आयतिं संवरं आपज्जती” ति ।

अथ खो भगवा तस्स पुरिसस्स अनुपुब्बि^५ कथं कथेसि, सेय्यथीदं^६—दानकथं सीलकथं समकथं, कामानं आदीनवं ओकारं सङ्किलेसं, नेक्खम्मो आनिसंसं पकासेसि । 15 यदा तं भगवा अब्जासि कल्लचित्तं, मुदुचित्तं, विनीवरणचित्तं, उदग्गचित्तं, पसन्नचित्तं, अथ या बुद्धानं सामुक्कंसिका धम्मदेसना तं पकासेसि—दुक्खं, समुदयं, निरोधं, मग्गं । सेय्यथापि नाम सुद्धं वत्थं अपगत्तकाळकं सम्मदेव रजनं पटिगण्हेय्य,^७ एवमेव तस्स पुरिसस्स तस्मिं येव आसने विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि—यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मं ति । अथ खो सो पुरिसो दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो 20 परियोगाव्हधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथङ्कथो वेसारज्जप्पतो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोच—“अभिकन्तं, भन्ते, अभिकन्तं, भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जितं वा उक्कज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा मग्गं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलप्पज्जोतं^८ धारेय्य—चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्ती^९ ति—एवमेव^{१०} भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं, भन्ते, भगवन्तं सरणं गच्छामि, धम्मं च, भिक्खुसङ्घं च । 25 उपासकं मं भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं” ति । अथ खो भगवा तं पुरिसं एतदवोच—“भा खो त्वं, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छ, इमिना मग्गेन गच्छाही” ति अब्बेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते द्वे पुरिसा—किं नु खो एसो पुरिसो चिरेन आगच्छती ति—पटिपथं

१. पटिगण्हातु—रो०; पतिगण्हातु—सी० । २. इद्ध—स्या० । ३. पटिगण्हाम—रो०; पतिगण्हाम—सी० । ४. वुट्ठि—सी०, म० । ५. आवुपुब्बिकथं—सी०; अनुपुब्बिकथं—स्या०, रो० । ६. सेय्यथिदं—म० । ७. पटिगण्हेय्य—रो०; पतिगण्हेय्य—सी०; पटिगण्हेय्य—म० । ८. तेलप्पज्जोतं—स्या० । ९. दक्खन्ती—सी०, रो० । १०. एवमेव—रो० ।

गच्छन्ता अहसंसु^१ भगवन्तं अञ्जतरस्मिं रुक्खमूले निसिञ्चं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्क-
मिंसु, उपसङ्कमिता भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । तेसं भगवा अनुपुब्बि कथं
कथेसि ...पे०... अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोचुं—“अभिक्कन्तं, भन्ते
...पे०...उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गते” ति । अथ खो भगवा
ते पुरिसे एतदवोच—“मा खो तुम्हे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छित्थ^२, इमिना मग्गेन^३
गच्छथा” ति अञ्जेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते चत्तारो पुरिसा...पे०... अथ खो ते अट्ठ पुरिसा...पे०... अथ
खो ते सोळस पुरिसा—किं नु खो ते अट्ठ पुरिसा चिरेन आगच्छन्ती ति—पटिपथं गच्छन्ता
अहसंसु भगवन्तं अञ्जतरस्मिं रुक्खमूले निसिञ्चं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उप-
सङ्कमिता भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । तेसं भगवा अनुपुब्बि कथं कथेसि,^{१०}
सेय्यथीदं—दानकथं, सीलकथं...पे०... अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोचुं—
“अभिक्कन्तं, भन्ते...पे०...उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गते” ति ।
अथ खो भगवा ते पुरिसे एतदवोच—“मा खो तुमे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छित्थ,
इमिना मग्गेन गच्छथा” ति अञ्जेन मग्गेन उय्योजेसि^१ ।

अथ खो सो एको पुरिसो येन देवदत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमिता देवदत्तं^{१५}
एतदवोच—“नाहं, भन्ते, सक्कोमि तं भगवन्तं जीविता वोरोपेतुं; महिद्धिको सो भगवा,
महानुभावो” ति । “अलं, आवुसो; मा खो त्वं समणं गोतमं जीविता वोरोपेसि । अहमेव
समणं गोतमं जीविता वोरोपेस्सामी” ति ।

§ ७. लोहितुप्पादकम्मं

१२. तेन खो पन समयेन भगवा गिज्झकूटस्स पब्बतस्स छायायं^१ चङ्कमति । अथ खो
देवदत्तो गिज्झकूटं पब्बतं अभिरुहित्वा^२ महतिं^३ सिलं पविज्झि—इमाय समणं गोतमं जीविता^{२०}
वोरोपेस्सामी ति । द्वे पब्बतकूटा समागन्त्वा तं सिलं सम्पटिच्छिसु । ततो पपटिका^४ उप्पतित्वा
भगवतो पादे रुहिरं उप्पादेसि । अथ खो भगवा उद्धं उल्लोकेत्वा^५ देवदत्तं एतदवोच—“बहुं
तया, मोघपुरिस, अपुञ्जं पसुतं, यं त्वं दुट्ठचित्तो वधक्कचित्तो तथागतस्स रुहिरं उप्पादेसी”
ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“इदं, भिक्खवे, देवदत्तेन पठमं आनन्तरियं
कम्मं^६ उपचितं, यं दुट्ठचित्तेन वधक्कचित्तेन तथागतस्स रुहिरं उप्पादितं” ति ।^{२५}

B. 354

१. अहसासुं-म० । २. गच्छथ-स्या० । ३. ‘अथ खो भगवा...अञ्जेन मग्गेन उय्योजेसि’ इति
पाठो स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. पच्छायाय-रो०; पच्छायाय-सी० । ५. अभिरुहित्वा-रो०;
अभिरुहित्वा-स्या०; आरुहित्वा-म० । ६. महन्तं-रो० । ७. पपटिका-सी०, स्या० । ८. ओलो-
केत्वा-सी० । ९. आनन्तरिककम्मं-रो०; अनन्तरिककम्मं-स्या०; आनन्तरियकम्मं-सी० ।

R. 194

अस्सोसुं खो भिक्खू—“देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो” ति । ते च^१ भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्दा महासद्दा सज्झायं करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्दं महासद्दं सज्झायसद्दं । सुत्वान आयस्सन्तं आनन्दं आमन्तेसि—“किन्तु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो सज्झायसद्दो” ति ?
 ५ “अस्सोसुं खो, भन्ते, भिक्खू—‘देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो’ ति । ते च, भन्ते, भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्दा महासद्दा सज्झायं करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । सो एसो, भगवा, उच्चासद्दो महासद्दो सज्झायसद्दो” ति । “तेन हानन्द, मम वचनेन ते भिक्खू आमन्तेहि—सत्था आयस्सन्ते आमन्तेती” ति । “एवं भन्ते” ति खो आयस्सा आनन्दो भगवतो पटिस्सुत्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क-
 १० मित्वा ते भिक्खू एतदवोच—“सत्था आयस्सन्ते आमन्तेती” ति । “एवमावुसो” ति खो ते भिक्खू आयस्सतो आनन्दस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्ने खो ते भिक्खू भगवा एतदवोच—

B. 355

“अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं^२ परूपक्कमेन^३ तथागतं जीविता बोरोपेय्य । अनुपक्कमेन^४, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति ।

१५ “पञ्चिमे, भिक्खवे, सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्सि । कतमे पञ्च ?

(१) “इध, भिक्खवे, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति—
 ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स
 २० मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन^५ समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पब्बायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसति^६ ।

(२) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धा-
 २५ जीवोम्ही’ ति पटिजानाति...पे०...एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका आजीवतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसति ।

(३) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्ध-
 धम्मदेसनोम्ही’ ति पटिजानाति...पे०...एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसति ।

१. तेव-रो० । २. यो-स्या०, रो० । ३. परूपक्कमेन-स्या० । ४. न परूपक्कमेन-स्या० ।
 ५. मयन्तेन-स्या० । ६. पच्चासिंसति-सी०, स्या०, रो० ।

(४) “पुन च परं भिक्खवे, इधेक्कञ्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो परिसुद्ध-वेय्याकरणोम्ही” ति पटिजानाति...पे०...एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसति ।

(५) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेक्कञ्चो सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परि-सुद्धजाणदस्सनोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति ।⁵ तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्ध-जाणदस्सनोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं न मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयमेसज्जपरि-क्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पज्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो पन, भिक्खवे,¹⁰ सत्थारं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसति । इमे खो, भिक्खवे, पच्च सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ।

“अहं खो पन, भिक्खवे, परिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति पटि-¹⁵ जानामि ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो’ ति । न च मं सावका आजीवतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसनो समानो B. 356 ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा’ ति । न च मं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानामि²⁰ ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्ध-जाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामि ।

“अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं¹ परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य ।²⁵ अनुपक्कमेन², भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति । गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे, यथाविहारं । अरक्खिया, भिक्खवे, तथागता” ति ।

§ ८. नाळागिरिपेसनं

१३. तेन खो पन समयेन राजगहे नाळागिरि^१ नाम हत्थी चण्डो होति, मनुस्स-
घातको । अथ खो देवदत्तो राजगहं^२ पविसित्वा हत्थिसालं गन्त्वा हत्थिमण्डे एतदवोच —
“मयं खो, भणे, राजजातका नाम पटिवला नीचद्वानियं उच्चद्वाने ठपेतुं, भत्तं पि वेतनं पि
वड्ढापेतुं । तेन हि, भणे, यदा समणो गोतमो इमं रच्छं पटिपन्नो होति, तदा इमं नाळागिरिं
^५हत्थि मुञ्चेत्वा^३ इमं रच्छं पटिपादेथा” ति । “एवं भन्ते” ति खो ते हत्थिमण्डा देवदत्तस्स
B. 195 पच्चस्सोसुं । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सम्बहुलेहि भिक्खूहि
सद्धिं राजगहं पिण्डाय पाविसि । अथ खो भगवा तं रच्छं पटिपज्जि । अहसासुं^४ खो ते
हत्थिमण्डा भगवन्तं तं रच्छं पटिपन्नं । दिस्वान नाळागिरिं हत्थि मुञ्चित्वा तं रच्छं
पटिपादेसुं । अहसा खो नाळागिरि हत्थी भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान सोण्डं
10 उस्सापेत्वा पहट्टकण्णवालो येन भगवा तेन अभिधावि । अहसासुं खो ते भिक्खू नाळागिरिं
हत्थि दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदवोचुं — “अयं, भन्ते, नाळागिरि हत्थी
चण्डो” मनुस्सघातको इमं रच्छं पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा; पटिक्कमतु सुगतो” ति ।
“आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं^५ परूपक्कमेन
तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ती” ति । दुतियं
15 पि खो ते भिक्खू...पे०...ततियं पि खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं — “अयं, भन्ते,
नाळागिरि हत्थी चण्डो मनुस्सघातको इमं रच्छं पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा;
B. 357 पटिक्कमतु सुगतो” ति । “आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनव-
कासो, यं परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता
परिनिब्बायन्ती” ति ।
- 20 तेन खो पन समयेन मनुस्सा पासादेसु पि हम्मियेसु पि छदनेसु पि आरुह्हा^६
अच्छन्ति । तथ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहंसु — “अभिरूपो
वत्त, भो, महासमणो^७ नागेन विहेठीयिस्सती” ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना
पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहंसु — “नचिरस्सं^८ वत्त, भो, नागो नागेन सज्जामेस्सती” ति ।
अथ खो भगवा नाळागिरिं हत्थि मेत्तेन चित्तेन फरि । अथ खो नाळागिरि हत्थी भगवतो^९
25 मेत्तेन चित्तेन फुट्ठो सोण्डं ओरोपेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पुरतो
अट्ठासि । अथ खो भगवा दक्खिणेन हत्थेन नाळागिरिस्स हत्थिस्स कुम्भं परामसन्तो
नाळागिरिं हत्थि गाथाहि अज्झमासि —

१. नाळागिरि-सी०, रो० । २. राजगहकं-म० । ३. मुञ्चित्वा-सी०, स्या०, रो० । ४. अहसंसु-
स्या० । ५. चण्डो फरसो-स्या० । ६. यो-स्या०, रो० । ७. आरुह्हा-सी०, स्या०, रो० । ८. गोतमो
महासमणो-स्या० । ९. विहेठीयिस्सती-स्या०, रो०; विहेठीयिस्सति-सी० । १०. चिरस्सं-सी०, रो० ।
११. भगवता-सी० ।

“मा कुञ्जर नागमासदो दुक्खं हि कुञ्जर नागमासदो ।
 न हि नागहतस्स कुञ्जर सुगतिं होति इतो परं यतो ॥
 “मा च मदो मा च पमादो न हि पनत्ता सुगतिं वजन्ति ते’ ।
 त्वं येव’ तथा करिस्ससि येन त्वं सुगतिं नमिस्ससी” ति ॥

अथ खो नाळागिरि हत्थी सोण्डाय भगवतो पादपंसूनि गहेत्वा उपरिमुद्धनि^५
 आकिरित्वा पटिकुटितो पटिस्सकि, याव भगवन्तं अदक्खि^१ । अथ खो नाळागिरि हत्थी
 हत्थिसालं गन्त्वा सके ठाने अट्ठासि । तथा दन्तो च पन नाळागिरि हत्थी अहोसि । तेन
 खो पन समयेन मनुस्सा इमं गाथं गायन्ति —

R. 196

“दण्डेनेके दमयन्ति अङ्कुसेहि कसाहि च ।

अदण्डेन असत्थेन नागो दन्तो महेसिना” ति ॥

10

मनुस्सा उज्झायन्ति खिग्यन्ति^२ विपाचेन्ति — “याव पापो अयं देवदत्तो,
 अलक्खिक्को, यत्र हि नाम समणस्स गोतमस्स एवं महिद्धिक्कस्स^३ एवं महानुभावस्स वधाय
 परक्कमिस्सती” ति । देवदत्तस्स लभसक्कारो परिहायि । भगवतो च लभसक्कारो अभिवद्धि ।

§ ९. पञ्चवत्थुयाचनकथा

१४. तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलभसक्कारो^४ सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा
 विञ्जापेत्वा भुञ्जति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा^५
 सकयपुत्तिया कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स-
 सादुं न रुच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिग्यन्तानं
 विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते
 उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा
 विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सती” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्सि^६
 निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा देवदत्तं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं,
 देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जसी” ति ? “सच्चं भगवा” ति ।
 विगरहि बुद्धो भगवा...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
 आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् कुलेसु तिकमोजनं पञ्जापेस्सामि तयो अत्थवसे
 पटिच्च — दुम्मङ्कनं पुगलान निग्गहाय; पेसलानं भिक्खून् फासुविहाराय, मा पापिच्छा”^७
 पक्खं निस्साय सङ्घं भिन्देर्युं ति; कुलानुद्धार्य च । गणमोजने यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

B. 358

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. तेन त्वज्जेव-सी० । ३. अदक्खि-स्या० । ४. खीयन्ति-सी०,
 स्या०, रो० । ५. एवंमहिद्धिक्कस्स-म०, स्या० । ६. पहीनलभसक्कारो-रो० । ७. भिक्खू पापिच्छा-
 स्या० । ८. कुलानुद्धार्य-सी०; कुलानुद्धार्य-स्या० ।

- अथ खो देवदत्तो येन कोकालिको कटमोदकतिस्सको^१ खण्डदेविया पुत्तो समुद्दत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा कोकालिकं कटमोदकतिस्सकं खण्डदेविया पुत्तं समुद्दत्तं एतदवोच—“एथ, मयं, आवुसो, समणस्स गोतमस्स सङ्गभेदं करिस्साम चक्कभेदं” ति । एवं वुत्ते कोकालिको देवदत्तं एतदवोच—“समणो खो, आवुसो, गोतमो महिद्धिको 5 महानुभावो । कथं मयं समणस्स गोतमस्स सङ्गभेदं करिस्साम चक्कभेदं” ति ? “एथ, मयं, आवुसो, समणं गोतमं उपसङ्गमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिस्साम—“भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरिया-
R. 197 रम्भस्स^२ वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया^३ सल्लेखाय^४ धुतताय^५ पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते,
B. 359 10 भिक्खू यावजीवं आरब्जिका^६ अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पिण्डपातिका अस्सु; यो निमन्तनं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पंसुकूलिका अस्सु; यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं रुक्खमूलिका अस्सु; यो छन्नं उपगच्छेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खोदय्य, वज्जं नं फुसेय्या” ति । इमानि पञ्च वत्थूनि^७ समणो गोतमो नानुजानिस्सति । ते च मयं
15 इमेहि पञ्चहि वत्थूहि जनं सञ्जापेस्सामा” ति । “सक्खा खो, आवुसो, इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समणस्स गोतमस्स सङ्गभेदो कातुं चक्कभेदो । ल्लखप्पसन्ना^८ हि, आवुसो, मनुस्सा” ति ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो देवदत्तो भगवन्तं एतदवोच—“भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स
20 अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरब्जिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पिण्डपातिका अस्सु; यो निमन्तनं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पंसुकूलिका अस्सु; यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं रुक्खमूलिका
25 अस्सु; यो छन्नं उपगच्छेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या” ति । “अलं, देवदत्त । यो इच्छति, आरब्जिको होतु; यो इच्छति, गामन्ते विहरतु । यो इच्छति, पिण्डपातिको होतु; यो इच्छति, निमन्तनं सादियतु । यो इच्छति, पंसुकूलिको होतु; यो इच्छति, गहपतिचीवरं सादियतु । अट्ठमासे खो मया, देवदत्त, रुक्खमूलसेनासनं अनुञ्जातं; तिकोटिपरिसुद्धं मच्छमंसं—

१. कटमोरकतिस्सको—स्या०, रो०; कटमोरतिस्सको—सी० । २. विरियारम्भस्स—म० । ३. सन्तुट्ठियाय—सी०; सन्तुट्ठताय—स्या० । ४. सल्लेखताय—सी० । ५. धुतताय—सी०; धूताय—स्या० । ६. आरब्जिका—स्या०, रो० । ७. ‘पञ्च वत्थूनि’ इति पाठे सी०, रो० पोथ्यकेषु न स्थि । ८. ल्लखप्पसन्ना—सी० ।

अदिट्ठं, अस्सुतं^१, अपरिसङ्कितं” ति । अथ खो देवदत्तो—न भगवा इमानि पञ्च वत्थूनि अनुजानाती ति—हट्ठो उदग्गो सपरिसो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो राजगहं पविसित्वा पञ्चहि वत्थूहि जनं सञ्जापेसि—
“मयं, आवुसो, समणं गोतमं उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा^२—‘भगवा, भन्ते,^५ B. 360
अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स...पे०...विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च
वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय...पे०...विरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते,
भिक्खू यावजीवं आरब्भिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य...पे०...
यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या’ ति । इमानि पञ्च
वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते च मयं इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्तामा” ति ।¹⁰

तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसत्ता दुव्वुद्धिनो, ते एवमाहंसु—“इमे खो
समणा सकयपुत्तिया धृता^३ सल्लेखवुत्तिनो । समणो पन गोतमो बाहुल्लिको^४ बाहुल्लाय चेतती”
ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसत्ता पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपा- R. 193
चेन्ति—“कथं हि नाम देवदत्तो भगवतो सङ्घमेदाय परक्कमिस्सति चक्कमेदाया” ति !
अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू^५
अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम देवदत्तो
सङ्घमेदाय परक्कमिस्सति चक्कमेदाया” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ...पे०...“सच्चं किर त्वं, देवदत्त, सङ्घमेदाय परक्कमसि चक्कमेदाया” ति ?
“सच्चं भगवा” ति । “अलं, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्घमेदो । गरुको खो, देवदत्त,
सङ्घमेदो । यो खो, देवदत्त, समगं सङ्घं मिन्दति, कप्पट्टिकं^६ किब्बिसं पसवति, कप्पं^७
निरयम्हि पच्चति । यो च खो, देवदत्त, भिन्नं सङ्घं समगं करोति, ब्रह्मपुञ्जं^८ पसवति, कप्पं
सगम्हि मोदति । अलं, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्घमेदो । गरुको खो, देवदत्त, सङ्घमेदो” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगहं
पिण्डाय पाविसि । अहसा खो देवदत्तो आयस्सन्तं आनन्दं राजगहे पिण्डाय चरन्तं ।
दिस्वान येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच—²⁵
“अज्जतग्गेदानाहं, आवुसो आनन्द, अब्जत्रेव भगवता, अब्जत्रेव भिक्खुसङ्घा, उपोसथं
करिस्सामि सङ्घकम्मं करिस्सामी” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो राजगहे पिण्डाय चरित्वा पच्छामत्तं पिण्डपातप्पट्टिकन्तो^९ B. 361
येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं

१. अस्तुतं—सी०, रो० । २. याचिम्हा—सी० । ३. धृता—स्या० । ४. बाहुल्लिको—सी० ।
५. कप्पट्टितिकं—स्या० । ६. ब्रह्म पुञ्जं—सी० । ७. पिण्डपातपट्टिकन्तो—सी०, स्या०, रो० ।

निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “इधाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगहं पिण्डाय पाविसिं । अहसा खो मं, भन्ते, देवदत्तो राजगहे पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मं एतदवोच — ‘अज्जतग्गेदानाहं, आवुसो आनन्द, अज्जत्रेव भगवता, अज्जत्रेव भिक्खुसङ्घा, उपोसथं करिस्सामि सङ्घकम्मं करिस्सामी’ ति । अज्जतग्गे, भन्ते, देवदत्तो सङ्घं भिन्दिस्सती” ति । अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदानं उदानेसि —

“सुकरं साधुना साधु^१ साधु^२ पापेन दुक्करं ।

पापं पापेन सुकरं पापमरियेहि दुक्करं” ति ॥

दुतियभाणवारं निद्वितं^३ ।

§ १०. सङ्घभेदकथा

R. 199

१५. अथ खो देवदत्तो तदहुपोसथे उट्ठायासना सलाकं गाहेसि — “मयं, आवुसो, 10 समणं गोतमं उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा — ‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरब्बिका^४ अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य...पे०...यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; 15 यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या’ ति । इमानि पञ्च वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते च मयं इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्ताम । यस्सायस्सतो इमानि पञ्च वत्थूनि खमन्ति, सो सलाकं गण्हातू” ति ।

B. 362

तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका पञ्चमत्तानि भिक्खुसत्तानि नवका चैव 20 होन्ति अप्पकत्तञ्जुनो^५ च । ते — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं’ ति — सलाकं गार्हिहसु । अथ खो देवदत्तो सङ्घं भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसत्तानि आदाय येन गयासीसं तेन पक्कामि । अथ खो सारिपुत्तमोगल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “देवदत्तो, भन्ते, सङ्घं भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसत्तानि आदाय येन गयासीसं तेन पक्कन्तो” ति । “न” हि नाम तुम्हाकं, सारिपुत्ता, तेसु नवकेसु भिक्खूसु 25 कारुज्जं पि भविस्सति ? गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, पुरा ते भिक्खू अनयव्यसनं^६ आपज्जन्ती”

१. अज्ज-सी०, स्या०, रो० । २. साधुं-रो०, म० । ३. भाणवारं निद्वितं दुतियं-सी०, रो०; दुतियभाणवारो निद्वितो-म० । ४. आरब्बिका-स्या०, रो० । ५. गण्हातू-सी०, रो० । ६. अपकत्तञ्जुनो-सी०, रो० । ७. ननु-स्या० । ८. अनयव्यसनं-स्या०, म० ।

ति । “एवं भन्ते” ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पटिस्सुत्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येन गयासीसं तेन पक्कमिंसु^१ ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु भगवतो अविदूरे^२ रोदमानो ठितो होति^३ । अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच—“किस्स त्वं, भिक्खु, रोदसी” ति ? “ये पि ते, भन्ते, भगवतो अग्गसावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना ते पि देवदत्तस्स सन्तिके गच्छन्ति देवदत्तस्स ५ धम्मं रोचेन्ता” ति । “अट्ठानमेतं, भिक्खु, अनवकासो, यं सारिपुत्तमोग्गल्लाना देवदत्तस्स धम्मं रोचेय्युं, अपि च ते गता भिक्खून् सञ्जत्तिया”^४ ति ।

१६. तेन खो पन समयेन देवदत्तो महत्तिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अद्दसा खो देवदत्तो सारिपुत्तमोग्गल्लाने दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि—“पस्सथ, भिक्खवे, याव स्वाक्खातो मया धम्मो, ये पि ते समणस्स गोतमस्स १० अग्गसावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना ते पि मम सन्तिके आगच्छन्ति । मम धम्मं रोचेन्ता” ति । एवं वुत्ते कोकालिको देवदत्तं एतदवोच—“मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने” विस्ससि^५ । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता” ति । “अलं, आवुसो । स्वागतं तेसं यतो मे धम्मं रोचेन्ति” ।

R. 200

अथ खो देवदत्तो आयस्सन्तं सारिपुत्तं उपट्ठासनेन निमन्तेसि—“एहावुसो सारिपुत्त, १५ इध निसीदाही” ति । “अलं आवुसो” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो अञ्जतरं आसनं गहेत्वा एकमन्तं निसीदि । आयस्सा पि खो महामोग्गल्लानो अञ्जतरं आसनं गहेत्वा एकमन्तं निसीदि । अथ खो देवदत्तो बहुदेव रत्तिं भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा आयस्सन्तं सारिपुत्तं अज्जेसि—“विगतथीनमिद्धो^६ खो, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो । पटिभातु तं, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खून् धम्मी कथा, पिट्ठि मे २० आगिलायति, तमहं आयमिस्सामी” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो देवदत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो देवदत्तो चतुग्गुणं सङ्घाटिं पञ्जापेत्वा दक्खिणेन पस्सेन सेय्यं कप्पेसि । तस्स किलमन्तस्स^७ मुट्ठस्सतित्थ असम्पजानस्स मुहुत्तेनेव^८ निद्दा^९ ओक्कमि ।

B. 363

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो आदेसनापाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । आयस्सा महामोग्गल्लानो इद्धिपाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । अथ खो तेसं भिक्खून् आयस्सता सारिपुत्तेन आदेसनापाटि-हारियानुसासनिया आयस्सता च महामोग्गल्लानेन इद्धिपाटिहारियानुसासनिया ओवदिय-मानानं अनुसासियमानानं विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि—यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मं ति ।

१. तेनुपसङ्कमिंसु—स्या०, रो०, म० । २-२. अविदूरे ठितो रोदितो होति—स्या० । ३. भिक्खु-सञ्जत्तिया—सी० । ४. सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि—स्या० । ५. विस्सासि—म०, स्या०, रो० । ६. विगतथिन-मिद्धो—सी०, म० । ७. किलन्तस्स—स्या०, रो०; सी० पोत्यके नत्थि । ८. मुहुत्तेनेव—सी० । ९. निद्द—स्या० ।

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि—“गच्छाम मयं, आवुसो, भगवतो सन्तिके । यो तस्स भगवतो धम्मं रोचेति^१ सो आगच्छतू” ति । अथ खो सारिपुत्त-मोग्गल्लाना तानि पञ्च भिक्खुसतानि आदाय येन वेल्लवनं तेनुपसङ्कमिंसु । अथ खो कोकालिको देवदत्तं उट्ठापेसि—“उट्ठेहि, आवुसो देवदत्त, नीता ते भिक्खू सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि । ननु^२ त्वं, आवुसो देवदत्त, मया वुत्तो—‘मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने’ विस्ससि । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता” ति ? अथ खो देवदत्तस्स तत्थेव उण्हं लोहितं मुखतो उग्गञ्छि ।

अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं
R. 201 अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसुं । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्तं
B. 384 10 एतदवोच—“साधु, भन्ते, भेदकानुवत्तका भिक्खू पुन उपसम्पज्जेय्युं” ति । “अलं, सारिपुत्त ।
मा ते रुच्चि भेदकानुवत्तकानं भिक्खून् पुन उपसम्पदा । तेन हि त्वं, सारिपुत्त, भेदकानुवत्तके
भिक्खू थुल्लच्चयं देसापेहि । कथं पन ते, सारिपुत्त, देवदत्तो पटिपज्जी” ति ? “यथेव,
भन्ते, भगवा बहुदेव रत्तिं भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादयेत्वा समुत्तेजेत्वा
सम्पहंसेत्वा मं अज्जेसति^३—‘विगतथीनमिद्धो खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो; पटिभातु तं,
15 सारिपुत्त, भिक्खून् धम्मी कथा, पिट्ठि मे आगिलायति, तमहं आयमिस्सामी’ ति, एवमेव
खो, भन्ते, देवदत्तो पटिपज्जी” ति ।

१७. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“भूतपुब्बं, भिक्खवे, अरब्बायतने महासरसी । तं नागा उपनिस्साय विहरिंसु । ते तं सरसिं ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिस-
मुळालं^४ अब्बुहित्वा,^५ सुविक्खालितं विक्खालेत्वा, अकह्मं सङ्गादित्वा, अज्झोहरन्ति । तेसं
20 तं वण्णाय चेव होति, बलाय च । न च ततोनिदानं मरणं वा निगच्छन्ति, मरणमत्तं वा
दुक्खं । तेसंयेव खो पन, भिक्खवे, महानागानं अनुसिक्खमाना तरुणा^६ भिङ्गच्छापा^७ । ते
तं सरसिं ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिसमुळालं अब्बुहित्वा, न सुविक्खालितं विक्खालेत्वा,^८
सकह्मं सङ्गादित्वा, अज्झोहरन्ति । तेसं तं नेव वण्णाय होति, न बलाय । ततोनिदानं च
मरणं वा निगच्छन्ति, मरणमत्तं वा दुक्खं । एवमेव खो, भिक्खवे, देवदत्तो ममानुकुब्बं
25 कपणो मरिस्सती ति ।

“महावराहस्स महिं विकुब्बतो

मिसं^९ घसानस्स^१ नदीसु जगतो । .

१. रोचेति—म० । २. मोग्गल्लानेहि—स्या० । ३. अज्जेसि—स्या० । ४. भिसमुळालं—स्या० ।
५. अब्बुहित्वा—स्या०; अब्बाहित्वा—रो०; अब्बाहेत्वा—सी० । ६-६. तरुणा नागा भिङ्गच्छापा—स्या०;
तरुणका भिङ्गच्छापा—रो०; तरुणा भिङ्गच्छापा—सी० । ७. विक्खालित्वा—म० । ८. भिसं—स्या० ।
९. घसमानस्स—रो० ।

भिङ्को व पङ्कं अभिमक्खयित्वा

ममानुकुब्बं कपणो मरिस्सती ति ॥

१८. “अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहति । कतमेहि अट्ठहि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विञ्जाता च, विञ्जापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कल्लहकारको—इमेहि खो,^५ भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहति ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्यं गन्तुमरहति । कतमेहि अट्ठहि ? इध, भिक्खवे, सारिपुत्तो सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विञ्जाता च, विञ्जापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कल्लहकारको—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्यं गन्तुमरहती ति ।

B. 365

R 202

10

“यो वे न व्यथति^१ पत्वा परिसं उग्गवादिनि ।

न च हापेति वचनं न च छादेति सासनं ॥

“असन्दिद्धो च अक्खाति पुच्छितो च न^२ कुप्पति ।

स वे तादिसको भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहती ति ॥

१९. “अट्ठहि, भिक्खवे, असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपा-¹⁵ यिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि अट्ठहि ? लामेन, भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो; अलामेन, भिक्खवे ...पे०...यसेन, भिक्खवे...पे०... अयसेन, भिक्खवे...पे०... सक्कारेन, भिक्खवे ...पे०... असक्कारेन, भिक्खवे...पे०... पापिच्छताय, भिक्खवे...पे०...पापमित्तताय भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो—²⁰ इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहि असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो ।

२०. “साधु, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं लामं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलामं...पे०...उप्पन्नं यसं...उप्पन्नं अयसं...उप्पन्नं सक्कारं...उप्पन्नं असक्कारं...उप्पन्नं पापिच्छतं...उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य । कथं²⁵ च^३, भिक्खवे, भिक्खु अत्थवसं पटिच्च उप्पन्नं लामं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलामं...उप्पन्नं यसं...उप्पन्नं अयसं...उप्पन्नं सक्कारं...उप्पन्नं असक्कारं...उप्पन्नं पापिच्छतं...उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य ? यं हिस्स, भिक्खवे, उप्पन्नं लामं अनभिमुय्य^४ विहरतो उप्पज्जेय्युं आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं लामं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरतो एवंस ते आसवा विघातपरिळाहा न होन्ति । यं हिस्स,³⁰

B. 366

१. व्याधति—सी०, रो०; व्याधति—स्या० । २. न च—स्या० । ३. किञ्च—सी०, रो०; कच्च—स्या० । ४. अनभिमुय्य अनभिमुय्य—सी० ।

भिक्षवे, उप्पन्नं अलमं...पे०...उप्पन्नं यसं...उप्पन्नं अयसं...उप्पन्नं सक्कारं...उप्पन्नं असक्कारं...उप्पन्नं पापिच्छतं...उप्पन्नं पापमित्तं अनभिमुय्य विहरतो उप्पज्जेयुं आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरतो एवंस ते आसवा विघात-
परिळाहा न होन्ति । इदं^१ खो, भिक्षवे, भिक्षु अत्थवसं पटिच्च उप्पन्नं लमं अभिमुय्य
५ अभिमुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलमं...पे०...उप्पन्नं यसं...उप्पन्नं अयसं...उप्पन्नं सक्कारं...उप्पन्नं असक्कारं...उप्पन्नं पापिच्छतं...उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य
विहरेय्य । तस्मातिह, भिक्षवे, उप्पन्नं लमं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरिस्साम, उप्पन्नं
अलमं...पे०...उप्पन्नं यसं...उप्पन्नं अयसं...उप्पन्नं सक्कारं...उप्पन्नं असक्कारं...
उप्पन्नं पापिच्छतं...उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरिस्सामा ति; एवञ्चिह वो,
१० भिक्षवे, सिक्खितव्वं ति ।

R. 203

२१. “तीहि, भिक्षवे, असद्धमेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको
नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि तीहि ? पापिच्छता, पापमित्तता, ओरमत्तकेन
विसेसाधिगमेन अन्तरा वोसानं आपादि — इमेहि खो, भिक्षवे, तीहि असद्धमेहि अभिभूतो
परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो ति ।

15

“मा जातु कोचि लोक्खिं पापिच्छो उदपज्जथ^१ ।

तदमिना^२पि जानाथ पापिच्छानं यथागतं ॥

“पण्डितो ति समञ्जातो भावित्तो ति सम्मतो ।

जलं व यससा अट्ठा देवदत्तो ति मे सुतं ॥

“सो पमादं अनुचिण्णो आसज्ज नं तथागतं ।

20

अवीचिनिरयं पत्तो चतुद्वारं भयानकं ॥

“अदुट्ठस्स हि यो दुब्बे^३ पापकम्मं अकुब्बतो ।

तमेव पापं फुसति दुट्ठचित्तं अनादरं ॥

“समुद्दं विसकुम्भेन यो मज्जेय्य पदूसितुं ।

न सो तेन पदूसेय्य भेस्सा^४ हि उदधी महा ॥

B. 367 25

“एवमेव^५ तथागतं यो वादेनुपहिंसति^६ ।

समगतं^७ सन्तचित्तं वादो तस्मिं न रूहति ॥

“तादिसं मित्तं कुब्बेथ तं च सेवेथ^८ पण्डितो ।

यस्स मग्गानुगो भिक्षु खयं दुक्खस्स पापुणे” ति ॥

१. इसं—स्या०, रो० । २. उपपज्जथ—स्या० । ३. तदिमिना—स्या० । ४. दुब्बो—रो० । ५. भस्सा—
रो० । ६. एवमेवं—रो० । ७. वादेनुपहिंसति—स्या० । ८. समगतं—स्या०; सम्मागतं—सी०, रो० ।
९. सेवेय्य—स्या० ।

§ ११. उपालिपञ्चा

२२. अथ खो आयस्सा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्तं एतद्वोच — “सङ्घराजि सङ्घराजी ति, भन्ते, वुच्चति । किंतावता नु खो, भन्ते, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ? किंतावता च पन सङ्घराजि चेव होति सङ्घमेदो चा” ति ?

“एकतो, उपालि, एको होति, एकतो द्वे, चतुत्थो अनुस्सावेति,^१ सलाकं गाहेति —^५ ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो द्वे, पञ्चमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो तयो, छट्ठो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो तयो, सत्तमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं^{१५} पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो चत्तारो, अट्ठमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

R. 204

“एकतो, उपालि, चत्तारो होन्ति, एकतो चत्तारो, नवमो अनुस्सावेति, सलाकं^{२०} गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं^{२५} पि खो, उपालि, सङ्घराजि चेव होति सङ्घमेदो च ।

B. 368

“नवन्नं वा, उपालि, अतिरेकनवन्नं वा सङ्घराजि चेव होति सङ्घमेदो च ।

“न खो, उपालि, भिक्खुनी सङ्घं भिन्दति, अपि^१ च भेदाय परक्कमति,^२ न सिक्खमाना सङ्घं भिन्दति, न सामणेरो सङ्घं भिन्दति, न सामणेरी सङ्घं भिन्दति, न^३ उपासको सङ्घं भिन्दति, न उपासिका सङ्घं भिन्दति, अपि च खो भेदाय परक्कमति । भिक्खु खो, उपालि, पक्तत्तो, समानसंवासको, समानसीमायं^४ ठितो, सङ्घं भिन्दती” ति ।

१. अनुस्सावेति—सी० । २-२. अपि च भेदाय परक्कमति, अपि च भेदाय परक्कमति—सी० ।

३. समानसीमाय—रो० ।

उत्तरागो—३९

२३. “सङ्खमेदो सङ्खमेदो ति, भन्ते, वुच्चति । किचावता नु खो, भन्ते, सङ्खो भिन्नो होती” ति ?

“इधुपालि, भिक्खू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं विनयो ति दीपेन्ति, विनयं अविनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलपितं तथागतेन भासितं लपितं 5 तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्जत्तं तथागतेन पञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्जत्तं तथागतेन अपञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनापत्तिं आपत्ती ति दीपेन्ति, आपत्तिं अनापत्ती ति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेन्ति, गरुकं आपत्तिं लहुका 10 आपत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्तिं अनवसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, दुट्ठुल्लं आपत्तिं अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति, अदुट्ठुल्लं आपत्तिं दुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति । ते इमेहि अट्ठारसहि वत्थूहि अपक्कस्सन्ति,^१ अवपक्कस्सन्ति,^२ आवेणिउपोसथं^३ करोन्ति, आवेणिपवारणं करोन्ति, आवेणिसङ्कम्मं करोन्ति । एत्तावता खो, उपालि, सङ्खो भिन्नो होती” ति ।

२४. “सङ्खसामग्गी सङ्खसामग्गी ति, भन्ते, वुच्चति । किचावता नु खो, भन्ते, सङ्खो समग्गो होती” ति ?

“इधुपालि, भिक्खू अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं 15 अविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलपितं तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन भासितं लपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्जत्तं तथागतेन अपञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्जत्तं तथागतेन पञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनापत्तिं अनापत्ती ति दीपेन्ति, आपत्तिं आपत्ती ति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं लहुका आपत्ती ति दीपेन्ति, गरुकं आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं 20 अनवसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, दुट्ठुल्लं आपत्तिं दुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति, अदुट्ठुल्लं आपत्तिं अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति । ते इमेहि अट्ठारसहि वत्थूहि न अपक्कस्सन्ति, न अवपक्कस्सन्ति, न आवेणिउपोसथं करोन्ति, न आवेणिपवारणं करोन्ति, न आवेणिसङ्कम्मं करोन्ति । एत्तावता खो, उपालि, सङ्खो समग्गो होती” ति ।

१. अपक्कासन्ति-सी०, रो० । २. अवपक्कासन्ति-स्या०, रो०; विपक्कासन्ति-सी० । ३. आवेणिउपोसथं-म०; आवेणिकं उपोसथं-स्या० ।

२५. “समगं पन, भन्ते, सङ्खं भिन्दित्वा किं सो पसवती” ति ? “समगं खो, उपालि, सङ्खं भिन्दित्वा कप्पट्टिकं^१ किब्बिसं पसवति, कप्पं निरयम्हि पच्चती ति ।

“आपायिको नेरयिको^२ कप्पट्टो सङ्खभेदको ।

R. 205

वग्गरतो अधम्मट्ठो योगक्खेमा पधंसति ।

सङ्खं समगं भिन्दित्वा कप्पं निरयम्हि पच्चती” ति ॥

5

“भिन्नं पन, भन्ते, सङ्खं समगं कत्वा किं सो पसवती” ति ? “भिन्नं खो, उपालि, सङ्खं समगं कत्वा ब्रह्मपुञ्जं पसवति, कप्पं समग्हि मोदती” ति ।

“सुखा सङ्खस्स सामग्गी समग्गानं चनुग्गहो ।

समग्गरतो धम्मट्ठो योगक्खेमा न धंसति ।

सङ्खं समगं कत्वान कप्पं समग्हि मोदती” ति ॥

10

२६. “सिया नु खो, भन्ते, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति ? “सिया, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति ।

“सिया पन, भन्ते, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो” ति ? “सिया, उपालि, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो” ति ।

15

“कतमो पन, भन्ते, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति ? “इधुपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि^३, भेदे^४ अधम्मदिट्ठि^५, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति^६, सलकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

20

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि^३, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

25

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

१. कप्पट्टित्ठिकं-सी०, स्या० । २. नेरयिको-स्या० । ३-३. अधम्मदिट्ठिभेदे-सी० । ४. अधम्म-दिट्ठि-सी० । ५. अनुस्सावेति-सी० । ६. धम्मदिट्ठि-सी० ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि^१, भेदे धम्मदिट्ठि^२, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

१५ “पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको^३, भेदे^४ अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको, भेदे २० धम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

B. 371

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु धम्मं^१ अधम्मो^२ ति दीपेति...पे०...अविनयं विनयो ति दीपेति...विनयं अविनयो ति दीपेति...अभासितं अलपितं तथागतेन भासितं लपितं

- १-१. स्या० पोत्थके नत्थि; धम्मदिट्ठिभेदे धम्मदिट्ठि-सी० । २-२. वेमतिकभेदे-सी० । ३-३. अधम्मं धम्मो-सी० ।

तथागतेना ति दीपेति...भासितं लपितं तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेना ति दीपेति...अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेति...आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेति...अपञ्जत्तं तथागतेन पञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेति...पञ्जत्तं तथागतेन अपञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेति...अनापत्तिं आपत्ती ति दीपेति...आपत्तिं अनापत्ती ति दीपेति...लहुकं आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेति...गरुकं आपत्तिं⁵ लहुका आपत्ती ति दीपेति...सावसेसं आपत्तिं अनवसेसा आपत्ती ति दीपेति...अनवसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेति...दुदुल्लं आपत्तिं अदुदुल्ला आपत्ती ति दीपेति...अदुदुल्लं आपत्तिं दुदुल्ला आपत्ती ति दीपेति...तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि...तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि...तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको...तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि...तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि...तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको...¹⁰ तस्मिं वेमतिको, भेदे अधम्मदिट्ठि...तस्मिं वेमतिको, भेदे धम्मदिट्ठि...तस्मिं वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो” ति ।

“कतमो पन, भन्ते, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अते-¹⁵ R. 208 किच्छो” ति ? “इधुपालि, भिक्खु अधम्मं^१ धम्मो ति दीपेति^२ । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठि, अविनिधाय खन्ति, अविनिधाय रुचिं, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु धम्मं^३ अधम्मो ति दीपेति^३...पे०...दुदुल्लं आपत्तिं^४ अदुदुल्ला आपत्ती ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठि, अविनिधाय खन्ति, अविनिधाय रुचिं, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो” ति ।²⁵ B. 372

ततियमाणवारं निट्ठितं ।

सङ्खभेदकवस्सन्धकं निट्ठितं सत्तमं ।

१-१. स्या० पोत्थके नत्थि । २-२. अधम्मं अधम्मो ति दीपेति-सी० । ३-३. धम्मं धम्मो ति दीपेति-सी० । ४. ततियमाणवारो निट्ठितो-म०; भाणवारं निट्ठितं ततियं-रो० । ५. सङ्खभेदकवस्सन्धको सत्तमो-म० ।

§ १२ तस्सुद्धानं

अनुपिये अभिञ्जाता^१ सुखुमालो^२ न इच्छति ।
 कसा वपा^३ अभि^३ निन्ने^३ निद्धा^३ लावे च उब्बहे^३ ॥
 पुञ्जमद्वपलालं च भुसओफुणनीहरे^४ ।
 आयतिं पि न खीयन्ति पितरो च पितामहा ॥
 भद्दियो अनुरुद्धो च आनन्दो भग्गु^५ किमिलो^६ ।
 सक्कमानो च^७ कोसम्बि^८ परिहायि ककुधेन^९ च ॥
 पक्कासेसि पितुनो च पुरिसे^{१०} सिलं नाळागिरि^{११} ।
 तिकपच्चगरुको खो भिन्दि थुल्लच्चयेन च ।
 तयो अट्ठ पुन तीणि राजि भेदा^{१२} सिया नु खो ति ॥

१. वप्पा-सी० । २. अतिनिन्ने-सी०, स्या०; अति निन्ने-रो० । ३. निद्धा लावे च उब्बहे-रो०, स्या०; निद्धाला चैव उब्बहे-सी० । ४. भुसओपुणनीहरे-रो०; भुसं ओपुणनीहरे-सी० । ५. भग्गु-स्या० । ६. किम्बिलो-सी०, रो० । ७. व-स्या० । ८. कोसम्बि-स्या० । ९. ककुधेन-स्या० । १०-१०. पुरिसे सेला नाळागिरि-स्या०; पुरिसे च नाळागिरि-सी०; पुरिसेन नाळागिरि-रो० । ११. भेदो-सी० ।

८. वत्तवखन्धकं

§ १. आगन्तुकवत्तकथा

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आरामं पविसन्ति, छत्तपग्गाहिता पि आरामं पविसन्ति, ओगुण्ठिता पि आरामं पविसन्ति, सीसे पि चीवरं करित्वा^१ आरामं पविसन्ति, पानीयेन^२ पि पादे धोवन्ति, वुद्धुतरे^३ पि आवासिके भिक्खू न अभिवादेन्ति, न पि सेनासनं पुच्छन्ति । अञ्जतरो पि आगन्तुको भिक्खु अनज्झावुत्थं^४ विहारं घटिकं^५ उग्घाटेत्वा क्वाटं पणामेत्वा सहसा पाविसि । तस्स उपरिपिट्ठितो अहि खन्धे पपति । सो भीतो विस्सरमकासि । भिक्खू उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी” ति ? अथ खो सो भिक्खु भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति^६ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आरामं पविसिस्सन्ति, छत्तपग्गाहिता पि^७ आरामं पविसिस्सन्ति, ओगुण्ठिता पि आरामं पविसिस्सन्ति, सीसे पि चीवरं करित्वा आरामं पविसिस्सन्ति, पानीयेन पि पादे धोविसन्ति, वुद्धुतरे पि आवासिके भिक्खू न अभिवादे-
स्सन्ति,^८ न पि सेनासनं पुच्छिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू^९ पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आरामं पविसन्ति ...पे०...न पि सेनासनं पुच्छन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आरामं पविसिस्सन्ति...पे०... न पि सेनासनं पुच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं^{१०} अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेक-
परियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

B. 373,
B. 207

25

२. “तेन हि, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खून् वत्तं पञ्जापेस्सामि” यथा आगन्तु-

B. 374

१. कत्वा-सी० । २. पानीयेन-रो० । ३. वुद्धुतरे-सी० । ४. अनज्झावुत्थं-म० । ५. खीयन्ति-
सी०, स्था०, रो० । ६. अभिवादिस्सन्ति-म०, स्था० । ७. पञ्जापेस्सामि-म० ।

R. 208

केहि भिक्खूहि सम्मा वत्तिव्वं । आगन्तुकेन, भिक्खवे, भिक्खुना 'इदानीं आरामं पविसिस्सामी' ति उपाहना ओमुच्चित्वा नीचं कत्वा पप्फोटेत्वा^१ गहेत्वा छत्तं अपनामेत्वा सीसं विवरित्वा सीसे^२ चीवरं खन्धे कत्वा^३ साधुकं अतरमानेन आरामो पविसितव्वो । आरामं पविसन्तेन सल्लक्खेतव्वं—'कत्थ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ती' ति ? यत्थ ४ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ति—उपद्धानसालायं^५ वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा—तत्थ गन्त्वा एकमन्तं पत्तो निक्खिपितव्वो; एकमन्तं चीवरं निक्खिपितव्वं; पतिरूपं^६ आसनं गहेत्वा निसीदितव्वं; पानीयं^७ पुच्छितव्वं, परिभोजनीयं^८ पुच्छितव्वं—'कतमं पानीयं, कतमं परिभोजनीयं' ति ? सचे पानीयेन अत्थो होति, पानीयं गहेत्वा पातव्वं । सचे परिभोजनीयेन अत्थो होति, परिभोजनीयं गहेत्वा पादा धोवितव्वं । पादे धोवन्तेन एकेन हत्थेन १० उदकं आसिञ्चितव्वं, एकेन हत्थेन पादा धोवितव्वं । येन^९ हत्थेन उदकं आसिञ्चितव्वं न तेनेव हत्थेन पादा धोवितव्वं । उपाहनपुञ्छनचोळकं^{१०} पुच्छित्वा उपाहना पुञ्छितव्वं । उपाहना पुञ्छन्तेन पठमं सुक्खेन चोळकेन पुञ्छितव्वं, पच्छा अल्लेन । उपाहनपुञ्छन-चोळकं धोवित्वा पीळेत्वा^{११} एकमन्तं विस्सज्जेतव्वं ।

B. 375

“सचे आवासिको भिक्खु बुद्धो^{१२} होति, अभिवादेतव्वो । सचे नवको होति, १४ अभिवादापेतव्वो । सेनासनं पुच्छितव्वं—'कतमं मे सेनासनं पापुणाती' ति ? अज्झावुत्थं^{१३} वा अनज्झावुत्थं वा पुच्छितव्वं, गोचरो पुच्छितव्वो, अगोचरो पुच्छितव्वो, सेक्खसम्मत्तानि^{१४} कुलानि पुच्छितव्वानि, वच्चद्धानं पुच्छितव्वं, पस्सावद्धानं पुच्छितव्वं, पानीयं पुच्छितव्वं, परिभोजनीयं पुच्छितव्वं, कत्तरदण्डो पुच्छितव्वो, सङ्खस्स कतिकसण्ठानं पुच्छितव्वं—'कं कालं पविसितव्वं, कं कालं निक्खमितव्वं' ति ? सचे विहारो अनज्झावुत्थो होति, क्वाटं २० आकोटेत्वा मुहुत्तं आगमेत्वा घटिकं उग्घाटेत्वा क्वाटं पणामेत्वा बहि ठितेन निल्लोकेतव्वो^{१५} ।

R. 209

“सचे विहारो उक्कापो होति, मच्चो वा मच्चो आरोपितो होति, पीठे वा पीठं आरोपितं होति, सेनासनं उपरिपुञ्जीकत्तं^{१६} होति, सचे उस्सहति, सोधेतव्वो । विहारं सोधेन्तेन पठमं भूमत्थरणं^{१७} नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं; मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं; भिसिबिम्बोहनं^{१८} नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं; निसीदन- २५ पच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं; मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन,^{१९} असङ्खट्टेन्तेन^{२०} क्वाटपिट्ठं^{२१}, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वो; पीठं नीचं कत्वा साधुकं

१. पप्फोटेत्वा—स्या०; पप्फोटेत्वा—रो० । २. रो० पोत्यके नत्थि । ३. करित्वा—सी०, स्या०, रो० । ४. उपद्धानसालाय—स्या०, रो० । ५. पटिरूपं—स्या०, रो० । ६. पानीयं—रो० । ७. परिभोज-
नियं—रो० । ८. न तेनेव—सी०, म०, रो० । ९. उपाहनापुञ्छनचोळकं—म०; उपाहनपुञ्छनचोळकं—रो० ।
१०. सी०, रो०, म० पोत्यकेषु नत्थि । ११. बुद्धो—सी० । १२. अज्झावुत्थं—म० । १३. सेक्खसम्मत्तानि—
सी०, रो० । १४. उल्लोकेतव्वो—सी० । १५. उपरि पुञ्जीकत्तं—म०; उपरिपुञ्जकितं—सी०, रो० ।
१६. भूमत्थरणं—म० । १७. भिसिबिम्बोहनं—म० । १८. अपरिघंसन्तेन—सी०, स्या०, रो० ।
१९. असङ्खट्टेन्तेन—सी०; स्या०, रो० । २०. क्वाटपीठं—सी० ।

अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन क्वाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं । सचे विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरूकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे ६ अकता होति भूमि, उदकेन परिप्पोसित्वा^१ सम्मज्जितब्बा^२—मा विहारो रजेन उहब्बी^३ ति । सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छड्ढेतब्बं ।

“भुमत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाठाने^४ पञ्जापेतब्बं^५ । मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने^६ ठपेतब्बा । मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन क्वाटपिट्ठं, अति-10 हरित्वा यथाठाने^७ पञ्जापेतब्बो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथाठाने पञ्जापेतब्बं । भिसि- बिम्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभागं पञ्जापेतब्बं । निसीदन- पच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभागं पञ्जापेतब्बं । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा 15 अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमञ्चं वा हेट्ठपीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

B. 376

20

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरित्तब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उप्पहकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरित्तब्बा ।

25

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुट्टि^८ उक्कापा होति,

B. 210

१. परिप्पोसित्वा—रो० । २. पमज्जितब्बा—सी० । ३. उहब्बी—म० । ४. यथापञ्जापेत—स्या०; यथा पञ्जापेत—सी०; यथाभागं—रो० । ५. पञ्जापेतब्बं—म० । ६. यथाभागं—स्या०, रो० । ७. यथा- भागं—सी०, स्या०, रो० । ८. वच्चकुट्टी—स्या०, रो० ।

वच्चकुटि सम्भज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं । इदं खो, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खूनं वत्तं यथा आगन्तुकेहि भिक्खूहि सम्भा वत्तितब्बं” ति ।

§ २. आवासिकवत्तकथा

३. तेन खो पन समयेन आवासिका भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पञ्जापेन्ति^१, न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^२ उपनिक्खिपन्ति, न पञ्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगण्हन्ति, न पानीयेन पुच्छन्ति, न^३ परिभोजनीयेन पुच्छन्ति^४, न वुड्ढतरे पि आगन्तुके भिक्खू अभिवादेन्ति, न सेनासनं पञ्जापेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^५ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आवासिका भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पञ्जापेस्सन्ति^६, न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपिस्सन्ति, न पञ्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगण्हिस्सन्ति^७, न पानीयेन पुच्छिस्सन्ति, न परिभोजनीयेन पुच्छिस्सन्ति, वुड्ढतरे पि आगन्तुके भिक्खू न अभिवादेस्सन्ति, न सेनासनं पञ्जापेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...सच्चं किंरं, भिक्खवे...पे०...सच्चं भगवा ति...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मि १५ कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

४. “तेन हि, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा आवासिकेहि भिक्खूहि सम्भा वत्तितब्बं । आवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकं भिक्खुं वुड्ढतरं दिस्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं, पञ्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगण्हेतब्बं, पानीयेन पुच्छितब्बो, परिभोजनीयेन पुच्छितब्बो । सचे उस्सहति, उपाहना पुञ्चितब्बा । उपाहना पुञ्छन्तेन पठमं सुक्खेन चोळकेन^८ पुञ्चितब्बा, पच्छा अल्लेन । उपाहनपुञ्छनचोळकं^९ धोवित्वा पीळेत्वा^{१०} एकमन्तं विस्सज्जेतब्बं ।

“आगन्तुको भिक्खु वुड्ढतरो^{११} अभिवादेतब्बो । सेनासनं पञ्जापेतब्बं — ‘एतं ते^{१२} सेनासनं पापुणाती’ ति । अज्झावुत्थं^{१३} वा अनज्झावुत्थं वा आचिक्खितब्बं । गोचरो आचिक्खितब्बो । अगोचरो आचिक्खितब्बो । सेक्खसम्मत्तानि^{१४} कुल्लानि आचिक्खितब्बानि । वच्चद्धानं आचिक्खितब्बं । पस्सावद्धानं आचिक्खितब्बं । पानीयं आचिक्खितब्बं । परि-

१. पञ्जापेन्ति-म० । २. पादकथलिकं-सी० । ३-३. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४. खियन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५. पञ्जापेस्सन्ति-म० । ६. पटिगण्हिस्सन्ति-म०; पटिगण्हिस्सन्ति-स्या० । ७. चोळकेन-रो० । ८. उपाहनापुञ्छनचोळकं-म० । ९. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । १०. वुड्ढो भिक्खु-स्या०; भिक्खु-रो० । ११. तुम्हाकं-स्या०; सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२. अज्झावुत्थं-म० । १३. सेक्खसम्मत्तानि-सी०, रो० ।

भोजनीयं आचिक्खितब्बं । कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो । सङ्खस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खितब्बं—‘इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं निक्खमितब्बं’ ति ।

R. 211

“सचे नवको होति, निसिक्खेनेव आचिक्खितब्बं—‘अत्र पत्तं निक्खिपाहि, अत्र चीवरं निक्खिपाहि, इदं आसनं निसीदाही’ ति । पानीयं आचिक्खितब्बं । परिभोजनीयं आचिक्खितब्बं । उपाहनपुच्छनचोळकं आचिक्खितब्बं । आगन्तुको भिक्खु नवको^१ ५ अभिवादापेतब्बो । सेनासनं आचिक्खितब्बं—‘एतं ते सेनासनं पापुणाती’ ति । अज्झावुत्थं वा अनज्झावुत्थं वा आचिक्खितब्बं । गोचरो आचिक्खितब्बो । अगोचरो आचिक्खितब्बो । सेक्खसम्मतानि कुलानि आचिक्खितब्बानि । वच्चद्वानं आचिक्खितब्बं । पस्सावद्वानं आचिक्खितब्बं । पानीयं आचिक्खितब्बं । परिभोजनीयं आचिक्खितब्बं । कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो । सङ्खस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खितब्बं—‘इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं निक्खमितब्बं’ ति । इदं खो, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खून् वत्तं यथा आवासिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

B. 378

§ ३. गमिकवत्तकथा

५. तेन खो पन समयेन गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा^१ द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमन्ति । दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं नस्सति । सेनासनं अगुत्तं होति^२ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खियन्ति १५ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति ! दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं नस्सति । सेनासनं अगुत्तं होती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे...पे०...सच्चं भगवा ति...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

20

६. “तेन हि, भिक्खवे, गमिकानं भिक्खून् वत्तं पब्बापेस्सामि यथा गमिकेहि भिक्खूहि सम्मा^३ वत्तितब्बं । गमिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा सेनासनं आपुच्छा^४ पक्कमितब्बं^५ । सचे भिक्खु न होति, सामणेरो आपुच्छितब्बो । सचे सामणेरो न होति, आरामिको आपुच्छितब्बो । सचे आरामिको न होति, उपासको आपुच्छितब्बो । सचे न होति भिक्खु वा सामणेरो वा^६ २६ आरामिको वा उपासको वा, चतुसु^७ पासाणेसु^८ मच्चं पब्बापेत्वा मच्चं आरोपेत्वा पीठे

१. रो० पोत्थके नत्थि । २. अपटिसामेत्वा—सी०, रो० । ३. भवति—स्या० । ४. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५-५. आपुच्छित्वा पक्कमितब्बं—सी०; आपुच्छितब्बं—स्या० । ६. चतुसु—सी०, रो० । ७. पासाणकेसु—स्या०, रो० ।

B. 379,
R. 212

पीठं आरोपेत्वा सेनासनं उपरिपुञ्जं^१ करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा पक्कमितब्बं । सचे विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, छादेतब्बो, उस्सुकं वा कातब्बं—‘किन्ति^२ नु^३ खो विहारो छादियेथा’ ति । एवं चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, यो देसो अनोवस्सको होति, तत्थ चतूसु पासाणेसु मञ्चं पञ्जापेत्वा मञ्चे मञ्चं ५ आरोपेत्वा पीठे पीठं आरोपेत्वा सेनासनं उपरिपुञ्जं करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटि-सामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा पक्कमितब्बं । सचे सब्बो विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, सेनासनं गामं अतिहरितब्बं, उस्सुकं वा कातब्बं—‘किन्ति नु खो सेनासनं गामं अति-हरियेथा’ ति । एवं चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, अज्झोकासे चतूसु पासाणेसु मञ्चं पञ्जापेत्वा मञ्चे मञ्चं आरोपेत्वा पीठे पीठं आरोपेत्वा सेनासनं उपरिपुञ्जं करित्वा १० दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा तिणेन वा पण्णेन वा पटिच्छादेत्वा पक्कमितब्बं—अप्पेव नाम अज्झानि पि सेसेय्युं ति । इदं खो, भिक्खवे, गमिकानं भिक्खून् वत्तं यथा गमिकेहि भिक्खूहि सम्भा वत्तितब्बं” ति ।

§ ४. अनुमोदनवत्तकथा

७. तेन खो पन समयेन भिक्खू भत्तगो न अनुमोदन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्कयपुत्तिया भत्तगो न अनुमोदिस्सन्ती” १५ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तगो अनुमोदितुं” ति । अथ खो तेसं भिक्खून् एतदहोसि—“केन नु खो भत्तगो अनुमोदितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा २० भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना भत्तगो अनुमोदितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्बतरस्स पूगस्स सङ्खभत्तं होति । आयस्सा सारिपुत्तो सङ्खत्थेरो^१ होति । भिक्खू—‘भगवता अनुज्जातं थेरेन भिक्खुना भत्तगो अनुमोदितुं’ ति—आयस्सन्तं सारिपुत्तं एककं ओहाय पक्कमिंसु । अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो ते मनुस्से पटिसम्भोदित्वा पच्छा एक्को अगमासि । अहसा खो भगवा आयस्सन्तं सारिपुत्तं दूरतो व २५ एककं आगच्छन्तं । दिस्वान आयस्सन्तं सारिपुत्तं एतदवोच—“कच्चि, सारिपुत्त, भत्तं इद्धं अहोसी” ति ? “इद्धं खो, भन्ते, भत्तं अहोसि; अपि च मं भिक्खू एककं ओहाय पक्कन्ता” ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तगो चतुहि पञ्चहि थेरानुथेरेहि भिक्खूहि आगमेत्तुं” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो थेरो भत्तमो वच्चितो आगमेसि^१ । सो वच्चं सन्धारेतुं^२ असक्कोन्तो^३ मुच्छितो पपति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये आनन्तरिकं^४ भिक्खुं आपुच्छित्वा गन्तुं” ति ।

B. 380

§ ५. भक्तगवत्तकथा

८. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दुब्बिवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तमां गच्छन्ति, वोक्कम्म^५ पि थेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गच्छन्ति, थेरे पि भिक्खू^६ अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पटिवाहन्ति, सङ्घाटिं पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे^७ निसीदन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू दुब्बिवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तमां गच्छिस्सन्ति, वोक्कम्म पि थेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गच्छिस्सन्ति, थेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदिस्सन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पि पटिवाहिस्सन्ति, सङ्घाटिं पि^८ ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू दुब्बिवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तमां गच्छन्ति, वोक्कम्म पि थेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गच्छन्ति, थेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पटिवाहन्ति, सङ्घाटिं पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मि^९ १५ कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R. 213

९. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं भत्तगवत्तं पब्बापेस्सामि यथा भिक्खूहि भत्तमो सम्मा वत्तितब्बं । सचे आरामे कालो आरोचितो होति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठकं पटिमुच्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितव्वो ।

20

“न वोक्कम्म थेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गन्तव्वं । सुप्पटिच्छन्नेन^{१०} अन्तरघरे गन्तव्वं । सुसंयुतेन अन्तरघरे गन्तव्वं । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तव्वं । न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तव्वं । न उज्जग्घिकाय^{११} अन्तरघरे गन्तव्वं । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तव्वं । न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्वं । न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्वं । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्वं । न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तव्वं । न ओगुण्ठितेन^{१२} अन्तरघरे गन्तव्वं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तव्वं ।

B. 381

१. आगमेति—स्या० । २. सन्धारेन्तो—सी०, स्या०, रो० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ४. अनन्तरिकं—स्या० । ५. वोक्कम्म—सी० । ६. सी० पोत्यके नत्थि । ७. सुपटिच्छन्नेन—सी०, स्या०, रो० । ८. उज्झागिकाय—रो० ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । सुसंवुतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्बं । न उक्खित्तकाय निसीदितब्बं । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्बं । न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे
5 निसीदितब्बं । न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदि-
तब्बं । न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं ।
न नवा भिक्खू आसनेन पटिवाहितब्बा । न सङ्घाटिं ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदितब्बं ।

“उदके दिव्यमाने^१ उमोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा^२ उदकं पटिग्गहेतब्बं । नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन पत्तो धोवितब्बो । सचे उदकप्पटिग्गाहको^३ होति, नीचं
10 कत्वा उदकप्पटिग्गहे उदकं आसिञ्चितब्बं—मा उदकप्पटिग्गाहको उदकेन ओसिञ्चि, मा
R. 214 सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति । सचे उदकप्पटि-
ग्गाहको न होति, नीचं कत्वा छमाय^४ उदकं आसिञ्चितब्बं—मा सामन्ता भिक्खू उदकेन
ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति ।

“ओदने दिव्यमाने उमोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा ओदनो पटिग्गहेतब्बो, सूपस्स
15 ओकासो कातब्बो । सचे होति सप्पि वा तेळं वा उत्तरिमङ्गं वा, थेरेन वत्तब्बो—‘सब्बेसं
समकं सम्पादेही’ ति । सक्कच्चं पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । पत्तसब्बिना पिण्डपातो पटिग्गहे-
तब्बो । समसूपको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । समतित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो ।

“न ताव थेरेन मुञ्जितब्बं याव न सब्बेसं ओदनो सम्पत्तो^५ होति । सक्कच्चं पिण्डपातो
मुञ्जितब्बो । पत्तसब्बिना पिण्डपातो मुञ्जितब्बो । सपदानं^६ पिण्डपातो मुञ्जितब्बो । समसूपको
B. 382 20 पिण्डपातो मुञ्जितब्बो । न थूपकतो^७ ओमहित्वा पिण्डपातो मुञ्जितब्बो । न सूपं वा व्यञ्जनं^८
वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्योकम्यत्तं उपादाय । न सूपं वा ओदनं^९ वा अगिलनेन
अत्तनो अत्थाय विब्बापेत्वा मुञ्जितब्बं । न उज्झानसब्बिना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो ।
नातिमहन्तो कबळो^{१०} कातब्बो । परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । न अनाहटे कबळे मुखद्वारं
विवरितब्बं । न मुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपितब्बो । न सकबळेन मुखेन व्याहरि-
25 तब्बं^{११} । न पिण्डुक्खेपकं मुञ्जितब्बं । न कबळावच्छेदकं मुञ्जितब्बं । न अवगण्डकारकं
मुञ्जितब्बं । न हत्थनिद्धनकं^{१२} मुञ्जितब्बं । न सित्थावकारकं मुञ्जितब्बं । न जिह्वानिच्छारकं
मुञ्जितब्बं । न चपुचपुकारकं मुञ्जितब्बं । न सुरुसुरुकारकं मुञ्जितब्बं । न हत्थनिस्सेहकं
मुञ्जितब्बं । न पत्तनिस्सेहकं मुञ्जितब्बं । न ओद्वनिस्सेहकं मुञ्जितब्बं ।

१. दीयमाने—सी०, स्वा० । २. परिग्गहेत्वा—स्वा०; परिग्गहेत्वा—रो० । ३. उदकपटिग्गाहको—
स्वा०, रो०, सी० । ४. छमाय—स्वा० । ५. सम्पत्तो—रो० । ६. सपदानो—रो० । ७. थूपतो—सी०,
स्वा० । ८. व्यञ्जनं—सी०, रो० । ९. व्यञ्जनं—सी० । १०. कबळो—सी०, रो० । ११. व्याहरितब्बं—
सी०, रो० । १२. हत्थनिद्धनकं—स्वा०, रो० ।

“न सामिसेन हत्येन पानीयथालको पटिगहेतब्बो । न ताव थेरेन उदकं पटिगहेतब्बं याव न सब्बेव^१ भुत्ताविनो होन्ति । उदके दिव्यमाने उभोहि हत्येहि पत्तं पटिगहेत्वा^२ उदकं पटिगहेतब्बं । नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन पत्तो धोवितब्बो । सचे उदकप्पटिगाहको होति, नीचं कत्वा उदकप्पटिगाहे उदकं आसिञ्चितब्बं—मा उदकप्पटिगाहको उदकेन ओसिञ्चि, मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति ।^३ सचे उदकप्पटिगाहको न होति, नीचं कत्वा छमाय उदकं आसिञ्चितब्बं—मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति । न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरधरे छुत्तेतब्बं ।

“निवत्तन्तेन नवकेहि भिक्खूहि पठमतरं निवत्तितब्बं । पच्छा थेरेहि सुप्पटिच्छन्नेन^४ अन्तरधरे गन्तब्बं । सुसंवुत्तेन अन्तरधरे गन्तब्बं । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरधरे गन्तब्बं । न^५ उक्खित्तकाय अन्तरधरे गन्तब्बं । न उज्जघिकाय अन्तरधरे गन्तब्बं । अप्पसद्देन अन्तरधरे गन्तब्बं । न कायप्पचालकं अन्तरधरे गन्तब्बं । न बाहुप्पचालकं अन्तरधरे गन्तब्बं । न सीसप्पचालकं अन्तरधरे गन्तब्बं । न खम्भकतेन अन्तरधरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरधरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरधरे गन्तब्बं । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खूनं भत्तगो^६ वत्तं^७ यथा भिक्खूहि भत्तगो सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

B. 215

154

पठममाणचारं निद्धितं ।

§ ६. पिण्डचारिकवत्तकथा

१०. तेन खो पन समयेन पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्प-सम्पन्ना पिण्डाय चरन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निवेसनं पविसन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निक्खमन्ति, अतिसहसा पि पविसन्ति, अतिसहसा पि निक्खमन्ति, अतिदूरे पि तिट्ठन्ति, अच्चासन्ने पि तिट्ठन्ति, अतिचिरं पि तिट्ठन्ति, अतिलहुं^८ पि निवत्तन्ति । अञ्जतरो पि पिण्डचारिको भिक्खु असल्लक्खेत्वा निवेसनं पाविसि । सो च द्वारं मञ्जमानो अञ्जतरं ओवरकं पाविसि ।^९ तस्मिं पि ओवरके इत्थी नग्गा उत्ताना निपन्ना होति । अहसा खो सो भिक्खु तं इत्थि^{१०} नग्गं उत्तानं निपन्नं । दिस्वान — “नयिदं द्वारं, ओवरक इदं” ति तम्हा ओवरका^{११} निक्खमि । अहसा खो तस्सा इत्थिया सामिको तं इत्थि नग्गं उत्तानं निपन्नं । दिस्वान — “इमिना मे भिक्खुना पजापती दूसिता” ति तं भिक्खुं गहेत्वा आकोटेसि । अथ खो सा इत्थी तेन सद्देन पटिबुज्झित्वा तं पुरिसं एतदवोच — “किस्स त्वं, अय्य^{१२}, इमं भिक्खुं आकोटेसी”^{१३}

B. 383

१. सब्बे-सी०, रो० । २. परिगहेत्वा-रो०, स्या० । ३. सुपटिच्छन्नेन-सी०, स्या०; रो० । ४. भत्तगोवत्तं-स्या०, रो० । ५. अतिलहुकं-स्या०, रो० । ६. च-सी० । ७. इत्थि-रो० । ८. ओवरकम्हा-स्या० । ९. अय्यो-रो० ।

ति ? “इमिनासि त्वं भिक्खुना दूसिता” ति ? “नाहं, अय्य, इमिना भिक्खुना दूसिता; अकारको सो भिक्खू” ति तं भिक्खुं मुञ्चापेसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना ५ पिण्डाय चरिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निवेसनं पविसिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निक्खमिस्सन्ति, अतिसहसा पि पविसिस्सन्ति, अतिसहसा पि निक्खमिस्सन्ति, अतिदूरे पि तिट्ठिस्सन्ति, अच्चासन्ने पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिचिरं पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिल्लहुं^१ पि निवत्तिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...सच्चं किर, भिक्खवे ...पे०...सच्चं भगवा ति...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मि कथं कत्वा भिक्खू १० आमन्तेसि —

११. “तेन हि, भिक्खवे, पिण्डचारिकानं भिक्खूनं वत्तं पब्बापेस्सामि^२ यथा पिण्डचारिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं । पिण्डचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना — ‘इदानी गामं पविसिस्सामी’ ति तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठकं पटिमुञ्चित्वा घोवित्वा पत्तं गहेत्वा १५ साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो ।

B. ३८४,

B. २१६

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं । सुसंयुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । ओक्खित्त-
चखुना अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । न उज्झणिकाय
अन्तरघरे गन्तब्बं । अप्पसहेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं ।
न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न खम्भकतेन
२० अन्तरघरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं ।

“निवेसनं पविसन्तेन सल्लक्खेतब्बं — ‘इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी’
ति । नातिसहसा पविसितब्बं । नातिसहसा निक्खमितब्बं । नातिदूरे ठातब्बं । नाच्चासन्ने
ठातब्बं । नातिचिरं ठातब्बं । नातिल्लहुं^३ निवत्तितब्बं । ठित्तेन सल्लक्खेतब्बं — ‘भिक्खं
दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कम्मं वा निक्खिपति, आसना वा वुट्ठाति, कटच्छुं
२५ वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा^४ ति ठातब्बं । भिक्खाय
दिश्यमानाय^५ वामेन हत्थेन सङ्घाटिं उच्चारित्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्तं पणामेत्वा^६ उभोहि
हत्थेहि पत्तं पटिगहेत्वा^७ भिक्खा पटिगहेतब्बा । न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेतब्बं^८ ।
सल्लक्खेतब्बं — ‘सूपं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कटच्छुं वा परामसति, भाजनं

१. अतिल्लहुकं-सी०, स्या०, रो० । २. पब्बपेस्सामि-म० । ३. नातिल्लहुकं-रो०, स्या० ।
४. दातुकामा विया-सी०, रो०; दातुकामिया-स्या० । ५. दीयमानाय-सी०, स्या० । ६. पणामेत्वा-
सी० । ७. परिगहेत्वा-स्या०, रो० । ८. ओल्लोकेतब्बं-स्या० ।

वा परामसति, ठपेति वा—दातुकामस्सा ति ठातब्बं । भिक्खाय दिन्नाय सङ्घाटिया पत्तं पटिच्छादेत्वा साधुकं अतरमानेन निवत्तितब्बं ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं । सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । ओक्खित्त-
चक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे
गन्तब्बं । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं । न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न बाहुप्प-
चालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न खम्भकतेन अन्तरघरे
गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो पठमं
गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, तेन आसनं पञ्जापेतब्बं,^१ पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^२
उपनिक्खपितब्बं, अवक्कारपातिं^३ धोवित्वा उपट्ठापेतब्बा,^४ पानीयं^५ परिभोजनीयं^६ उपट्ठापेतब्बं ।
यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, सचे होति भुत्तावसेसो, सचे आक्कङ्कति, भुज्जि-¹⁰ B. ३९६
तब्बं । नो चे आक्कङ्कति, अपहरिते^७ वा छड्ढेतब्बं, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेतब्बं ।
तेन आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं, अवक्कारपातिं धोवित्वा
पटिसामेतब्बा,^८ पानीयं परिभोजनीयं पटिसामेतब्बं, भत्तगं सम्मज्जितब्बं । यो पस्सति
पानीयघटं वा परिभोजनीयघटं वा वच्चघटं वा रिच्छं तुच्छं तेन उपट्ठापेतब्बं । सच्चस्स होति
अविसय्हं, हत्थविकारेण दुतियं आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेन उपट्ठापेतब्बं, न च तप्पच्चया^{१५}
वाचा भिन्दितब्बा । इदं खो, भिक्खवे, पिण्डचारिकानं भिक्खून् वत्तं यथा पिण्डचारिकेहि
भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

§ ७. आरञ्जिकवत्तकथा

१२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अरब्बे विहरन्ति । ते नेव पानीयं
उपट्ठापेन्ति, न परिभोजनीयं उपट्ठापेन्ति, न अग्निं उपट्ठापेन्ति, न अरणिसहितं उपट्ठापेन्ति,
न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसाभागं जानन्ति । चोरा तत्थ गन्त्वा ते भिक्खू एतदवोचुं—²⁰ R. २१७
“अत्थि, भन्ते, पानीयं” ति ? “नत्थावुसो” ति । “अत्थि, भन्ते, परिभोजनीयं” ति ?
“नत्थावुसो” ति । “अत्थि, भन्ते, अग्नी” ति ? “नत्थावुसो” ति । “अत्थि, भन्ते,
अरणिसहितं” ति ? “नत्थावुसो” ति ।

“केनज्ज, भन्ते, युत्तं” ति ? “न खो मयं, आवुसो, जानामा” ति । “कतमायं, भन्ते,
दिसा” ति ? “न खो मयं, आवुसो, जानामा” ति । अथ खो ते चोरा—‘नेविमेसं पानीयं’^{२५}

१. पञ्जापेतब्बं—म० । २. पादकथलिकं—सी० । ३. अवक्कारपाटि—स्या०; अवक्कारपाति—म० ।
४. उपट्ठापेतब्बं—रो०, स्या० । ५-६. पानीयं परिभोजनीयं—रो० । ६. अप्पहरिते—सी०, रो०, म० ।
७. पटिसामेतब्बं—स्या०, रो० । ८. एत्थ ‘अत्थि भन्ते नक्खत्तपदानि ति ? न जानाम आवुसो ति ।
अत्थि भन्ते दिसाभागं ति ? न जानाम आवुसो ति’ इति अधिको पाठो सी० पोत्थके दिससति ।

अत्थि, न परिभोजनीयं अत्थि, न अग्नि अत्थि, न अरणिसहितं अत्थि, न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसामागं जानन्ति; चोरा इमे, नयिमे भिक्खू' ति — आकोटेत्वा पक्कमिंसु । अथ खो ते भिक्खू भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

5 १३. “तेन हि, भिक्खवे, आरब्जिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा आरब्जिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं । आरब्जिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना कालस्सेव उट्ठाय पत्तं थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलम्भेत्वा चीवरं खन्धे करित्वा उपाहना आरोहित्वा^१ दारुमण्डं मत्तिकामण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा सेनासना ओतरितब्बं — इदानीं गामं पविसिस्सामी ति । उपाहना ओमुञ्चित्वा नीचं कत्वा पप्फोटेत्वा^२ थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलम्भेत्वा तिमण्डलं 10 पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो । सुप्पटि-च्छन्नेन^३ अन्तरघरे गन्तब्बं...पे०... न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं ।

“निवेसनं पविसन्तेन सल्लक्खेतब्बं — ‘इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी’ 15 ति । नातिसहसा पविसितब्बं । नातिसहसा निक्खमितब्बं । नातिदूरे ठातब्बं । नाच्चासन्ने ठातब्बं । नातिचिरं ठातब्बं । नातिलहुं^४ निवत्तितब्बं । ठितकेन सल्लक्खेतब्बं — ‘भिक्खं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कम्मं वा निक्खिपति, आसना वा वुट्ठाति, कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा^५ ति ठातब्बं । भिक्खाय दिव्यमानाय^६ वामेन हत्थेन सङ्घाटिं उच्चारित्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्तं पणामेत्वा 20 उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिगहेत्वा भिक्खा पटिगहेतब्बा । न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेतब्बं^७ । सल्लक्खेतब्बं — ‘सूपं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा ति ठातब्बं । भिक्खाय दिव्याय सङ्घाटिया पत्तं पटिच्छादेत्वा साधुकं अतरमानेन निवत्तितब्बं ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं...पे०...न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । 25 गामतो निक्खमित्वा पत्तं थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलम्भेत्वा चीवरं सङ्घरित्वा^८ सीसे करित्वा उपाहना आरोहित्वा गन्तब्बं ।

“आरब्जिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना पार्नीयं उपट्ठापेतब्बं, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं, अग्नि उपट्ठापेतब्बो, अरणिसहितं उपट्ठापेतब्बं, कत्तरदण्डो उपट्ठापेतब्बो, नक्खत्तपदानि

१. आरुहित्वा-सी० । २. पप्फोटेत्वा-रो०; पप्फोटेत्वा-स्या० । ३. सुप्पटिच्छन्नेन-सी०, रो० । ४. नातिलहुकं-स्या०, रो० । ५. दातुकामा विया-सी०; दातुकामिया-स्या० । ६. वीयमानाय-सी०, स्या० । ७. ओल्लोकेतब्बं-सी०, स्या० । ८. संहरित्वा-स्या०, रो० ।

उगहेतव्वानि — सकलानि वा एकदेसानि वा, दिसाकुसलेन भवितव्वं । इदं खो, भिक्खवे,
आरब्जिकानं भिक्खून् वत्तं यथा आरब्जिकेहि भिक्खूहि सम्मा^१ वत्तितव्वं” ति ।

§ ८. सेनासनवत्तकथा

१४. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अज्झोकासे चीवरकम्मं करोन्ति ।
छव्वगिया भिक्खू पटिवाते अज्झणे^२ सेनासनं पप्फोटेसुं^३ । भिक्खू रजेन ओकिरिंसुं^४ । ये
तं भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिग्यन्ति^५
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छव्वगिया भिक्खू पटिवाते अज्झणे सेनासनं पप्फोटेस्सन्ति ।
भिक्खू रजेन ओकिरिंसू” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...
“सच्चं किर, भिक्खवे, छव्वगिया भिक्खू पटिवाते अज्झणे सेनासनं पप्फोटेन्ति^६, भिक्खू
रजेन ओकिरिंसू” ति ? “सच्चं भगवा” ति...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मिं कथं
कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R. 218,

B. 387

10

१५. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् सेनासनवत्तं पञ्चापंस्सामि यथा भिक्खूहि
सेनासने सम्मा वत्तितव्वं । यस्मिं विहारे विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे
उत्सहति, सोधेतव्वो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं;
निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं; भिसिबिम्बोहनं^७ नीहरित्वा एकमन्तं
निक्खिपितव्वं; मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन^८, असङ्खट्टेन्तेन^९ क्वाटपिट्टं^{१०},
नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वो; पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन
क्वाटपिट्टं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं; मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
तव्वा; खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं
निक्खिपितव्वं; भुम्मत्थरणं^{११} यथा पञ्चत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं । सचे
विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतव्वं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितव्वा ।^{१२}
सचे गेरुकरपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं^{१३} तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे
काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे अकता
होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा^{१४} सम्मज्जितव्वा — मा विहारो रजेन उह्वी^{१५} ति ।
सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छट्टेतव्वं ।

१. सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । २. पङ्गणे-सी०, स्या०, रो० । ३. पप्फोटेसुं-रो०; पप्फोटेसुं-
स्या० । ४. ओकिरियिंसु-सी०, स्या० । ५. पप्फोटेसुं-सी०; पप्फोटेन्ति-स्या०; पप्फोटेन्ति-रो० ।
६. भिसिबिम्बोहनं-म० । ७. अपरिघंसन्तेन-सी०, स्या०, रो० । ८. असङ्खट्टेन्तेन-सी०, स्या०, रो० ।
९. क्वाटपिट्टं-सी० । १०. भूमत्थरणं-म० । ११. चोळकं-रो० । १२. परिप्फोसित्वा-रो०;
परिप्फोसित्वा परिप्फोसित्वा-म०, सी० । १३. उह्वी-म० ।

B. 388

“न भिक्खुसामन्ता सेनासनं पप्फोटेतब्बं^१ । न विहारसामन्ता सेनासनं पप्फोटे-
तब्बं । न पानीयसामन्ता सेनासनं पप्फोटेतब्बं । न परिभोजनीयसामन्ता सेनासनं पप्फोटे-
तब्बं । न पटिवाते अङ्गणे सेनासनं पप्फोटेतब्बं । अधोवाते सेनासनं पप्फोटेतब्बं ।

B. 219

“भुम्मत्थरणं एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं
5 पञ्जापेतब्बं । मञ्चपटिपादका एकमन्तं ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने^२ ठपेतब्बा ।
मञ्चो एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन
कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं पञ्जापेतब्बो । पीठं एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा
नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं पञ्जा-
पेतब्बं । मिसिबिम्बोहनं एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं
10 पञ्जापेतब्बं । निसीदनपच्चत्थरणं एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथा,
पञ्चत्तं पञ्जापेतब्बं । खेळमल्लको एकमन्तं ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने
ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं एकमन्तं ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं ।
पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्चं
वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो
15 निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा
चीवररज्जुं वा पमजित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा
सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति
उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना
20 थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे
उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

B. 389

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति,
कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा ।
सचे अग्निसाला उक्कापा होति, अग्निसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी^३ उक्कापा होति,
25 वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं
न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन-
कुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे वुड्ढेन^४ सद्धिं एकविहारे विहरति, न वुड्ढं अनापुच्छा उद्देसो दातब्बो, न
परिपुच्छा दातब्बा, न सज्झायो कातब्बो, न धम्मो भासितब्बो, न पदीपो कातब्बो, न

१. पप्फोटेतब्बं-स्या०; पप्फोटेतब्बं-रो० । २. यथाठाने-रो० । ३. वच्चकुटी-म० ।
४. वुड्ढेन-सी० ।

पदीपो विज्झापेतब्बो, न वातपाना विवरितब्बा, न वातपाना थकेतब्बा । सचे बुद्धेन सद्धिं एकचक्कमे चक्कमति, येन बुद्धो तेन परिवत्तितब्बं, न च बुद्धो सङ्घाटिकण्णेन घट्टेतब्बो । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खूनं सेनासनवत्तं यथा भिक्खूहि सेनासने सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

R. 220

§ ९. जन्ताघरवत्तकथा

१६. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं पटिच्च पट्ठतं कट्ठं आरोपेत्वा अग्गिं दत्त्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे^५ निसीदन्ति । भिक्खू उण्हामितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं पटिच्च पट्ठतं कट्ठं आरोपेत्वा अग्गिं दत्त्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदिसन्ति ! भिक्खू उण्हामितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...“सच्चं^{१०} किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं पटिच्च पट्ठतं कट्ठं आरोपेत्वा अग्गिं दत्त्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदन्ति; भिक्खू उण्हामितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति...पे०...विगरहित्वा ...पे०...धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, जन्ताघरे थेरेन भिक्खुना निवारियमानेन अनादरियं पटिच्च पट्ठतं कट्ठं आरोपेत्वा अग्गिं दातब्बो । यो ददेय्य,^{१५} आपत्तिं दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदितब्बं । यो निसीदेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

B. 390

१७. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं जन्ताघरवत्तं पञ्जापेस्सामि यथा भिक्खूहि जन्ताघरे सम्मा वत्तितब्बं । यो पठमं जन्ताघरे^१ गच्छति, सचे छारिका उस्सन्ना होति, छारिका छट्ठेतब्बा । सचे जन्ताघरं उक्कापं होति, जन्ताघरं सम्मज्जितत्वं । सचे परिमण्डं^{२०} उक्कापं होति, परिमण्डं सम्मज्जितत्वं । सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितत्वं । सचे कोट्ठको उक्कापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितत्बो । सचे जन्ताघरसाला उक्कापा होति, जन्ताघरसाला सम्मज्जितत्बा ।

“चुण्णं सन्नेतत्वं, मत्तिका तेमेतब्बा, उदकदोणिकाय उदकं आसिञ्चितत्वं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितत्वं ।^{२५} न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितत्वं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिवाहितत्बा^३ । सचे उस्सहति, जन्ताघरे थेरानं भिक्खूनं परिकम्मं कातत्वं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं

पि वच्चकूपम्हि पातेन्ति, अतिसहसा पि निक्खमन्ति, उब्भजित्वा पि निक्खमन्ति, चपुचपु-
कारकं^१ पि आचमेन्ति, आचमनसरावके पि उदकं सेसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
...पे०...ते उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम छव्वग्गिया भिक्खू
अतिसहसा पि वच्चकुटिं पविसिस्सन्ति, उब्भजित्वा पि पविसिस्सन्ति, नित्थुनन्ता पि वच्चं
करिस्सन्ति, दन्तकट्टं खादन्ता पि वच्चं करिस्सन्ति, बहिद्धा पि वच्चदोणिकाय वच्चं करि-
स्सन्ति, बहिद्धा पि पस्सावदोणिकाय पस्सावं करिस्सन्ति, पस्सावदोणिकाय पि खेळं
करिस्सन्ति, फरुसेन पि कट्ठेन अवलेखिस्सन्ति,^२ अवलेखनकट्टं पि वच्चकूपम्हि पातेस्सन्ति,
अतिसहसा पि निक्खमिस्सन्ति, उब्भजित्वा पि निक्खमिस्सन्ति, चपुचपुकारकं पि आचमे-
स्सन्ति, आचमनसरावके पि उदकं सेसिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं...पे०...सच्चं किर भिक्खवे...पे०...सच्चं भगवा ति...पे०...विगरहित्वा 10
...पे०...धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R. 222

B. 392

१९. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् वच्चकुटिवचं पञ्जापेस्सामि यथा भिक्खूहि
वच्चकुटिया सम्मा वत्तितब्बं । यो वच्चकुटिं गच्छति तेन^३ बहि ठितेन^४ उक्कासितब्बं । अन्तो
निसिन्नेन पि उक्कासितब्बं । चीवरवंसे वा चीवररज्जुया वा चीवरं निक्खपित्वा साधुकं
अतरमानेन वच्चकुटी^५ पविसितब्बा । नातिसहसा पविसितब्बा । न उब्भजित्वा पविसि- 15
तब्बा । वच्चपादुकाय ठितेन उब्भजितब्बं^६ । न नित्थुनन्तेन वच्चो कातब्बो । न दन्तकट्टं
खादन्तेन वच्चो कातब्बो । न बहिद्धा वच्चदोणिकाय वच्चो कातब्बो । न बहिद्धा पस्साव-
दोणिकाय पस्सावो कातब्बो । न पस्सावदोणिकाय खेळो कातब्बो । न फरुसेन कट्ठेन
अवलेखितब्बं^७ । न अवलेखनकट्टं^८ वच्चकूपम्हि पातेतब्बं । वच्चपादुकाय ठितेन पटि-
च्छादेतब्बं । नातिसहसा निक्खमितब्बं । न उब्भजित्वा निक्खमितब्बं । आचमनपादुकाय 20
ठितेन उब्भजितब्बं । न चपुचपुकारकं^९ आचमेतब्बं । न आचमनसरावके उदकं सेसेतब्बं ।
आचमनपादुकाय ठितेन पटिच्छादेतब्बं ।

“सचे वच्चकुटी उहता^{१०}” होति, धोवितब्बा । सचे अवलेखनपिठरो^{११} पूरो होति,
अवलेखनकट्टं छड्डेतब्बं । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे
परिमण्डं उक्कापं होति, परिमण्डं सम्मज्जितब्बं । सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं 25
सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे आचमनकुम्भिया
उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खून्
वच्चकुटिवचं^{१२} यथा भिक्खूहि वच्चकुटिया सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

—०—

१. चपुचपुकारका—सी०, स्या० । २. अपलेखिस्सन्ति—सी० । ३. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४. बहिद्धितेन—स्या० । ५. वच्चकुटि—म० । ६. उब्भुजितब्बं—स्या०, रो०; उब्भुजितब्बं—सी० ।
७. अपलेखितब्बं—सी० । ८. अपलेखनकट्टं—सी० । ९. चपुचपुकारकेन—सी०, स्या० । १०. उहता—
म० । ११. अवलेखनपिठरो—स्या०; अपलेखनपिठरो—सी० । १२. वच्चकुटीवचं—सी०, स्या० ।

§ ११. उपज्झायवत्तकथा

२०. तेन खो पन समयेन सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुद्वा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिकखाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

५ अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं १० अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१५ २१. “तेन हि, भिक्खवे, सद्धिविहारिकानं उपज्झायेसु वत्तं पञ्जापेत्सामि यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितब्बं । सद्धिविहारिकेन, भिक्खवे, उपज्झायम्हि सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“कालस्सेव उट्ठाय उपाहना ओमुञ्चित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा दन्तकट्टं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्जापेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामे- २० तब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिमाहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन^१ धोवित्वा पटिसामेतब्बं । उपज्झायम्हि बुद्धिते^२ आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे उपज्झायो गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिमाहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको २५ दातब्बो । सचे उपज्झायो पच्छासमणं आकङ्खति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा उपज्झायस्स पच्छासमणेन होतब्बं । नातिदूरे गन्तब्बं, नाच्चासन्ने गन्तब्बं, पत्तपरियापन्नं पटिमाहेतब्बं । न उपज्झायस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपातेतब्बा । उपज्झायो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

१. अपरिघंसन्तेन-सी०, स्या०, रो० । २. उद्धिते-सी० ।

“निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^१ उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुमान्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहि-
तब्बं^२ । चीवरं सङ्घरितब्बं^३ । चीवरं सङ्घरन्तेन^४ चतुरङ्गुलं कण्ठं उस्सादेत्वा^५ चीवरं सङ्घरि-
तब्बं—मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

5

“सचे पिण्डपातो होति, उपज्झायो च सुञ्चितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा
नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिधंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो । न च
उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं
गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमञ्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च 10
अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा
एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररङ्गुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं
निक्खिपितब्बं । उपज्झायमिह वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं
पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

B. 394

R. 224

“सचे उपज्झायो न्हायितुकामो होति, न्हानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन अत्थो 15
होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे उपज्झायो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सच्चेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा,
जन्ताघरपीठं आदाय उपज्झायस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटि-
ग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति, जन्ताघरं
पविसितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छा-20
देत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न नवा भिक्खू
आसनेन पटिग्गहेतब्बा^६ । जन्ताघरे उपज्झायस्स परिकम्भं कातब्बं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन
जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

“उदके पि उपज्झायस्स परिकम्भं कातब्बं । न्हातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं
वोदकं कत्वा निवासेत्वा उपज्झायस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं, सङ्घाटि^{२५}
दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं
पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं । उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दिसापेतुकामो
होति, उद्दिसापेतब्बो । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे उपज्झायो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति,

B. 295

१. पादकथलिकं—सी० । २. निदहितब्बं—सी० । ३. संहरितब्बं—स्या०, रो० । ४. संहरन्तेन—
स्या०, रो० । ५. उस्सादेत्वा—म० । ६. पटिग्गहेतब्बा—स्या०, रो०, म० ।

R. 225

सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; निसीदन-
 पच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; भिसिबिम्बोहनं^१ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
 तब्बं; मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन^२ कवाटपिट्ठं^३, नीहरित्वा
 एकमन्तं निक्खिपितब्बो; पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं,
 ५ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा;
 खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
 तब्बं; भुम्मत्थरणं^४ यथापञ्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं । सचे विहारे
 सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे
 गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळ-
 १० वण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति
 भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन ऊहञ्जी ति । सङ्कारं विचि-
 नित्वा एकमन्तं छड्ढेतब्बं ।

B. 396

“भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं ।
 मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मच्चो ओतापेत्वा
 १५ सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा
 यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटि-
 घंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । भिसिबिम्बोहनं
 ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । निसीदनपच्चत्थरणं
 ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । खेळमल्लको ओतापेत्वा
 २० पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अति-
 हरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं
 गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामच्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च
 अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं
 गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं
 २५ कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

R. 226

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे
 पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता
 वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा
 वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा ।
 ३० सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

१. भिसिबिम्बोहनं—म० । २. असंघट्टन्तेन—रो०; असंघट्टन्तेन—म० । ३. कवाटपीठं—सी० ।

४. भुम्मत्थरणं—म० ।

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपद्धानसाला उक्कापा होति, उपद्धानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं^१ न होति, पानीयं उपद्दापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं^२ न होति, परिभोजनीयं उपद्दापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन-^३कुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे उपज्झायस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, सद्धिविहारिकेन वूपकासेतब्बा^४, वूपकासापेतब्बा^५, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, सद्धिविहारिकेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, सद्धिविहारिकेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स^{१०} कातब्बा । सचे उपज्झायो गरुधम्मं अज्झापन्नो होति परिवासारहो, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स परिवासं ददेय्या ति । सचे उपज्झायो मूलायपटिकस्सनारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायं मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे उपज्झायो मानचारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स मानत्तं ददेय्या ति । सचे उपज्झायो^{१५} अब्भानारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायं अब्भेय्या ति । सचे सद्धो उपज्झायस्स कम्मं कत्तुकामो होति, तज्जनीयं^{१६} वा नियस्सं^{१७} वा पब्बाजनीयं^{१८} वा पटिसारणीयं^{१९} वा उक्खेपनीयं^{२०} वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स कम्मं न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत्तं वा पनस्स होति सद्धेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा^{२०} उक्खेपनीयं वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो उपज्झायो सम्मा वचेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वचेय्य, सद्धो तं कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

B. 397

“सचे उपज्झायस्स चीवरं धोवितब्बं होति, सद्धिविहारिकेन धोवितब्बं, उस्सुक्कं^{२१} वा कातब्बं—किं ति नु खो उपज्झायस्स चीवरं धोवियेथा ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं कातब्बं होति, सद्धिविहारिकेन कातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो उपज्झायस्स^{२५} चीवरं करियेथा^{२२} ति । सचे उपज्झायस्स रजनं^{२३} पचित्तब्बं^{२४} होति, सद्धिविहारिकेन पचित्तब्बं^{२५}, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो उपज्झायस्स रजनं पचियेथा^{२६} ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं रजितत्तब्बं^{२७} होति, सद्धिविहारिकेन रजितत्तब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो

R. 227

१. पानीयं—रो० । २. परिभोजनीयं—रो० । ३. वूपकासेतब्बो—स्या०, म० । ४. वूपकासापेतब्बो—स्या०, म० । ५. तज्जनीयं—रो० । ६. निस्सयं—रो० । ७. पब्बाजनीयं—रो० । ८. पटिसारणीयं—रो० । ९. उक्खेपनीयं—रो० । १०. करीयेथा—सी० । ११-११. रजना पाचित्तब्बा—म० । १२. पचित्तब्बा—म० । १३. पचियेथा—सी० । १४. रजितत्तब्बं—स्या० ।

उपज्झायस्स चीवरं रज्जियेथा^१ ति । चीवरं रजन्तेन^२ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्बं, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं ।

“न उपज्झायं अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिग्गहेतब्बो; न एकच्चस्स चीवरं दातब्बं, न एकच्चस्स चीवरं पटिग्गहेतब्बं; न एकच्चस्स परिकस्वारो^३ दातब्बो, न एकच्चस्स परिकस्वारो पटिग्गहेतब्बो; न एकच्चस्स केसा छेदेतब्बा^४, न एकच्चेन केसा छेदापेतब्बा; न एकच्चस्स परिकम्मं कातब्बं, न एकच्चेन परिकम्मं कारापेतब्बं; न एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो; न एकच्चस्स पच्छासमणेन होतब्बं, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो; न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो; न उपज्झायं अनापुच्छा गामो पविसित्तब्बो; न सुसानं^५ गन्तब्बं; न दिसा पक्कमितब्बा । सचे उपज्झायो गिलानो होति, यावजीवं उपद्दातब्बो^६, वुट्ठानमस्स^७ आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, सद्धिविहारिकानं उपज्झायेसु वत्तं यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

§ १२. सद्धिविहारिकवत्तकथा

२२. तेन खो पन समयेन उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम^{१५} उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...“सच्चं किर, भिक्खवे, उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्म वत्तन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२३. “तेन हि, भिक्खवे, उपज्झायानं सद्धिविहारिकेसु वत्तं पब्बापेस्सामि^{१६} यथा^{२०} उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितब्बं । उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिकम्हि सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिको सङ्गहेतब्बो अनुमाहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे उपज्झायस्स पत्तो होति, सद्धिविहारिकस्स पत्तो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु^{२५} खो सद्धिविहारिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं होति, सद्धिविहारिकस्स चीवरं न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स चीवरं दातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स परिकस्वारो

१. रज्जियेथा-सी० । २. रजन्तेन-सी०, स्या० । ३. छेदातब्बा-रो०; छेत्तब्बा-सी० । ४. उपद्दापेतब्बो-सी० । ५. वुट्ठानस्स-सी०, स्या०, रो० । ६. पब्बापेस्सामि-म० ।

होति, सद्धिविहारिकस्स परिक्षारो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स परिक्षारो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स परिक्षारो उपपज्जियेथा ति ।

“सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्ठं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्जापेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा 5 पटिसामेतब्बं । सद्धिविहारिकमिह बुद्धिते आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो । B. 399

“सचे सद्धिविहारिको गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिगहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, समुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको दातब्बो । एत्तावता निवत्तिसती ति आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^१ 10 उपनिक्खित्तब्बं, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिगहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं^२ । चीवरं सङ्घरितब्बं^३ । चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्ठं उस्सादेत्वा^४ चीवरं सङ्घरितब्बं — मा मज्जे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, सद्धिविहारिको च भुज्जितुकामो होति, उदकं दत्वा 15 पिण्डपातो उपनामेतब्बो । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छित्तब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खित्तब्बं । पत्तं निक्खित्तन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमच्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खित्ति- 20 तब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खित्तित्तब्बो । चीवरं निक्खित्तन्तेन एकेन 20 हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खित्तित्तब्बं । सद्धिविहारिकमिह बुद्धिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे सद्धिविहारिको नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन 25 अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे सद्धिविहारिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटिगहेत्वा एकमन्तं निक्खित्तित्तब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितित्तब्बं । B. 400

१. पादकथलिकं-सी० । २. निदहितब्बं-सी० । ३. संहरितब्बं-स्या०, रो० । ४. उस्सा-
रेत्वा-म० ।

जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं, न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहे-
तब्बा^१ । जन्ताघरे सद्धिविहारिकस्स परिकम्मं कातब्बं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघर-
पीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

५ “उदके पि सद्धिविहारिकस्स परिकम्मं कातब्बं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा
अत्तनो गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा सद्धिविहारिकस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं
दातब्बं, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं,
पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खपितब्बं । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे सद्धिविहारिको विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे
१० उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्बं;
निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्बं; भिसिबिम्बोहनं नीहरित्वा एकमन्ते
निक्खपितब्बं; मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठं,
नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्बं; मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्बा;
खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्बो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं
१५ निक्खपितब्बं; भुम्भत्थरणं यथापञ्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्बं ।
सचे विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जि-
तब्बा । सचे गेरुक्कपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा
पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा
पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो
२० रजेन उहञ्जी ति । सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छड्ढेतब्बं ।

“भुम्भत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं ।
मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मच्चो ओतापेत्वा
सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा
यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं
२५ अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । भिसि-
बिम्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । निसीदन-
पच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । खेळमल्लको
ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा
अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खपितब्बं । पत्तं निक्खपन्तेन एकेन
३० हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामच्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो ।

न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितव्वो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितव्वं ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतव्वा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतव्वा । सचे उत्तरा सरजा वाता^५ वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतव्वा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतव्वा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितव्वा, रत्तिं थकेतव्वा । सचे उप्पहकालो होति, दिवा वातपाना थकेतव्वा, रत्तिं विवरितव्वा ।

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितव्वं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितव्वो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितव्वा ।^{१०} सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितव्वा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितव्वा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतव्वं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतव्वं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितव्वं ।

“सचे सद्धिविहारिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, उपज्झायेन वूपकासेतव्वा,^{१५} वूपकासापेतव्वा,^१ धम्मकथा वास्स कातव्वा । सचे सद्धिविहारिकस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, उपज्झायेन विनोदेतव्वं, विनोदापेतव्वं, धम्मकथा वास्स कातव्वा । सचे सद्धिविहारिकस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, उपज्झायेन विवेचेतव्वं, विवेचापेतव्वं, धम्मकथा वास्स कातव्वा । सचे सद्धिविहारिको गरुधम्मं अज्झापन्नो होति परिवासारहो, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातव्वं— किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स परिवासं ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मूलाय-^{२०} पटिकस्सनारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातव्वं— किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकं मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मानत्तारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातव्वं— किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स मानत्तं ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको अब्भानारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातव्वं— किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकं अब्भेय्या ति । सचे सद्धो सद्धिविहारिकस्स कम्मं कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्सं^{२५} वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातव्वं— किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स कम्मं न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या^२ ति । कत्तं वा पनस्स होति सद्धेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा, उक्खेपनीयं वा, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातव्वं— किं ति नु खो सद्धिविहारिको सम्मा वत्तेय्य लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सद्धो तं कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

R. 220

B. 401

30

१. वूपकासेतव्वो-स्या०, म० । २. वूपकासापेतव्वो-स्या०, म० । ३. निस्सयं-रो० । ४. परि-
नामेय्या-सी० ।

“सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवितब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं—एवं धोवेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवियेथा^१ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं कातब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं—एवं करेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं करियेथा^२ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स रजनं पचित्तब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं—एवं पचेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स रजनं पचियेथा^३ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजितब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं—एवं रजेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजियेथा^४ ति । चीवरं रजन्तेन^५ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितत्तब्बं^६, न च अच्छिन्ने थेवे 10 पक्कमितत्तब्बं । सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो^७, बुट्ठानमस्स^८ आगमेतत्तब्बं । इदं खो, भिक्खवे, उपज्झायानं सद्धिविहारिकेसु वत्तं यथा उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितत्तब्बं” ति ।

B. 231

दुतियमाणवारं निट्ठितं ।

§ १३. आचरियवत्तकथा

२४. तेन खो पन समयेन अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति ! अथ 15 खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“कथं हि नाम, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं 20 चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं मासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं मासित्वा, भिक्खूतं तदनु-च्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

25 २५. “तेन हि, भिक्खवे, अन्तेवासिकानं^१ आचरियेसु वत्तं पब्बापेस्सामि^२ यथा

१. धोवीयेथा-सी० । २. करीयेथा-सी० । ३. पचीयेथा-सी० । ४. रजीयेथा-सी० । ५. रजे-न्तेन-स्या० । ६. रजेतत्तब्बं-स्या० । ७. उपट्ठापेतत्तब्बो-सी० । ८. बुट्ठानमस्स-सी०, स्या०, रो० । ९. खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । १०. अन्तेवासिकानं भिक्खूतं-स्या० । ११. पब्बापेस्सामि-म० ।

अन्तेवासिकेहि' आचरियेसु सम्मा वत्तितब्बं । अन्तेवासिकेन, भिक्खवे, आचरियम्हि सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“कालस्सेव उट्ठाय उपाहना ओमुञ्चित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा दन्तकट्टं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्जापेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामे-
तब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्त्वा भाजनं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन^१ धोवित्वा पटिसामेतब्बं । आचरियम्हि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे आचरियो गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटि-
गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको^२
दातब्बो । सचे आचरियो पच्छासमणं आकङ्क्षति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं^३
निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा
धोवित्वा पत्तं गहेत्वा आचरियस्स पच्छासमणेन होतब्बं । नातिदूरे गन्तब्बं, नाच्चासन्ने
गन्तब्बं, पत्तपरियापन्नं पटिगहेतब्बं । न आचरियस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपाते-
तब्बा । आचरियो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

“निवत्तन्तेन पठमतं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^४
उपनिक्खपितब्बं, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं
पटिगहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं
निदहितब्बं^५ । चीवरं सङ्घरितब्बं^६ । चीवरं सङ्घरन्तेन^७ चतुरङ्गुलं कण्ठं उस्सारेत्वा^८ चीवरं
सङ्घरितब्बं — मा मज्जे भज्जे अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, आचरियो च मुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्त्वा पिण्डपातो^९
उपनामेतब्बो । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । मुत्ताविस्स उदकं दत्त्वा पत्तं पटिगहेत्वा
नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो, न च
उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खपितब्बं । पत्तं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं
गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामच्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो । न च
अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवरं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं^{१०}
गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं
कत्वा चीवरं निक्खपितब्बं । आचरियम्हि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं
पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

B. 403

१. अन्तेवासिकेहि भिक्खहि-स्या० । २. अपरिघंसन्तेन-सी०, स्या०, रो० । ३. सउदको-
सी०, स्या०, रो० । ४. निदहितब्बं-सी० । ५. संहरितब्बं-स्या०, रो० । ६. संहरन्तेन-स्या०, रो० ।
७. उस्सारेत्वा-म० ।

“सचे आचरियो नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे आचरियो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सत्तेतब्बं, मत्तिका तेमे-
तब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय आचरियस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्त्वा चीवरं
५ पटिमाहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति,
जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च
पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न
नवा भिक्खू आसनेन पटिमाहेतब्बा^१ । जन्ताघरे आचरियस्स परिकम्मं कातब्बं ।
जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा
१० निक्खमितब्बं ।

“उदके पि आचरियस्स परिकम्मं कातब्बं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो
गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा आचरियस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं,
सङ्काटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं
पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दि-
१५ पेतुकामो होति, उद्दिसितब्बो^२ । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

B. 404

“यस्मिं विहारे आचरियो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति,
सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; निसीदन-
पच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; भिसिबिम्बोहनं^३ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
तब्बं; मञ्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन असङ्खट्टेन्तेन^४ क्वाटपिट्ठं,^५ नीहरित्वा
२० एकमन्तं निक्खिपितब्बो; पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन क्वाटपिट्ठं,
नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा;
खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
तब्बं; भुम्मत्थरणं^६ यथापञ्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं । सचे विहारे
सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितब्बा । सचे
२५ गेरूक्कपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे
काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता
होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा—मा विहारो रजेन अहब्बी^७ ति ।
सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छड्ढेतब्बं ।

१. पटिमाहितब्बा—म० । २. उद्दिसापेतब्बो—सी०, स्या० । ३. भिसिबिम्बोहनं—म० ।
४. असङ्खट्टेन्तेन—म० । ५. क्वाटपीठं—सी० । ६. भूमत्थरणं—म० । ७. उहब्बी—म० ।

“भुम्भत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा^१ अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं पञ्जापेतब्बं । मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मच्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं पञ्जापेतब्बो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं पञ्जापेतब्बं । भिसि- 5 बिम्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं पञ्जापेतब्बं । निसीदन- पच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्तं पञ्जापेतब्बं । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमच्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न 10 च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमजित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

B. 405

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, 15 उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्ठको उक्कापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । 20 सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन- कुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे आचरियस्स अनभिरति उपपन्ना होति, अन्तेवासिकेन वूपकासेतब्बा^२, 25 वूपकासापेतब्बा,^३ धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स कुक्कुच्चं उपपन्नं होति, अन्तेवासिकेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स दिट्ठिगतं उपपन्नं होति, अन्तेवासिकेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियो गरुधम्मं अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं —

१. पप्फोटेत्वा—स्या०; पप्फोटेत्वा—रो० । २. वूपकासेतब्बो—स्या०, म० । ३. वूपकासापेतब्बो—

किं ति नु खो सङ्खो आचरियस्स परिवासं ददेय्या ति । सचे आचरियो मूलायपटिकस्सना-
 रहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सङ्खो आचरियं मूलाय
 पटिकस्सेय्या ति । सचे आचरियो मानत्तारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं
 ति नु खो सङ्खो आचरियस्स मानत्तं ददेय्या ति । सचे आचरियो अब्भानारहो होति,
 ४ अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सङ्खो आचरियं अब्भेय्या ति । सचे सङ्खो
 B. 406 आचरियस्स कम्मं कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं
 वा उक्खेपनीयं वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सङ्खो आचरियस्स कम्मं
 न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या^१ ति । कत्तं वा पनस्स होति सङ्खेन कम्मं, तज्जनीयं
 वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं
 10 कातब्बं—किं ति नु खो आचरियो सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्खो तं
 कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

“सचे आचरियस्स चीवरं धोवितब्बं होति, अन्तेवासिकेन धोवितब्बं, उस्सुक्कं वा
 कातब्बं—किं ति नु खो आचरियस्स चीवरं धोवियेथा^२ ति । सचे आचरियस्स चीवरं
 कातब्बं होति, अन्तेवासिकेन कातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो आचरियस्स
 15 चीवरं करियेथा^३ ति । सचे आचरियस्स रजनं पचित्तब्बं होति, अन्तेवासिकेन पचित्तब्बं,
 उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो आचरियस्स रजनं पचियेथा^४ ति । सचे आचरियस्स
 चीवरं रजितब्बं^५ होति, अन्तेवासिकेन रजितब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो
 आचरियस्स चीवरं रजियेथा^६ ति । चीवरं रजन्तेन^७ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं
 रजितब्बं, न च अच्छिन्ने येवे पक्कमितब्बं ।

20 “न आचरियं अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिगहेतब्बो;
 न एकच्चस्स चीवरं दातब्बं, न एकच्चस्स चीवरं पटिगहेतब्बं; न एकच्चस्स परिक्षारो
 दातब्बो, न एकच्चस्स परिक्षारो पटिगहेतब्बो; न एकच्चस्स केसा छेदितब्बा^८, न एकच्चेन
 केसा छेदापेतब्बा; न एकच्चस्स परिकम्मं कातब्बं, न एकच्चेन परिकम्मं कारापेतब्बं; न
 एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो; न एकच्चस्स पच्छासमणेन
 25 होतब्बं, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो; न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न
 एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो; न आचरियं अनापुच्छा गामो पविसित्तब्बो; न सुसानं
 गन्तब्बं; न दिसा पक्कमितब्बा । सचे आचरियो गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो^९,
 बुद्धानमस्स^{१०} आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, अन्तेवासिकानं आचरियेसु वत्तं यथा
 अन्तेवासिकेहि आचरियेसु सम्मा वत्तित्तब्बं” ति ।

B. 407

१. परिणामेय्या—सी० । २. धोवियेथा—सी० । ३. करियेथा—सी० । ४. पचियेथा—सी० ।
 ५. रजेतब्बं—स्या० । ६. रजियेथा—सी० । ७. रजन्तेन—स्या० । ८. छेदेतब्बा—स्या०; छेतब्बा—सी० ।
 ९. उपट्ठापेतब्बो—सी० । १०. बुद्धानमस्स—सी०, स्या०, रो० ।

§ १४. अन्तेवासिकवत्तकथा

२६. तेन खो पन समयेन आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, आचरिया 5 अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जयत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय 10 कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनु-च्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२७. “तेन हि, भिक्खवे, आचरियानं अन्तेवासिकेसु वत्तं पञ्चापेस्सामि यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्बं । आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिकम्हि सम्मा 15 वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिको सङ्गहेतव्वो अनुमहेतव्वो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे आचरियस्स पत्तो होति, अन्तेवासिकस्स पत्तो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स पत्तो दातव्वो, उस्सुक्कं वा कातव्वं — किं ति नु खो अन्तेवासि-कस्स पत्तो उप्पज्जियेथा^१ ति । सचे आचरियस्स चीवरं होति, अन्तेवासिकस्स चीवरं न 20 होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स चीवरं दातव्वं, उस्सुक्कं वा कातव्वं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथा ति । सचे आचरियस्स परिक्षारो होति, अन्तेवासिकस्स परिक्षारो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स परिक्षारो दातव्वो, उस्सुक्कं वा कातव्वं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स परिक्षारो उप्पज्जियेथा ति ।

“सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्ठं दातव्वं, मुखोदकं 25 दातव्वं, आसनं पञ्चापेतव्वं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतव्वं । यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतव्वं । अन्तेवासिकम्हि बुद्धिते^२ आसनं उद्धरितव्वं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितव्वो ।

B. 408

“सचे अन्तेवासिको गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिग्गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको^१ दातब्बो ।

“एत्तावता निवत्तिस्सती ति आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^२ उपनिक्खपितब्बं, पञ्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं^३ । चीवरं सङ्घरितब्बं । चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सादेत्वा^४ चीवरं सङ्घरितब्बं—मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, अन्तेवासिको च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्त्वा^५ पिण्डपातो उपनामेतब्बो । अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्त्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिधंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खपितब्बं । पत्तं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमञ्चं वा हेट्ठपीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवरं निक्खपन्तेन^{१०} एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खपितब्बं । अन्तेवासिकमिह बुद्धिते^{१५} आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे अन्तेवासिको नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन^{२०} अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे अन्तेवासिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्त्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितब्बं ।
B. 409 जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं^{२५} पविसितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहेतब्बा । जन्ताघरे अन्तेवासिकस्स परिकम्भं कातब्बं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

“उदके पि अन्तेवासिकस्स परिकम्भं कातब्बं । नहातेन पठमतंरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा अन्तेवासिकस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं,

१. सउदको—सी०, स्या०, रो० । २. निदहितब्बं—सी० । ३. उस्सारेत्वा—म० । ४. उद्धिते—म० ।

सङ्घाटि दातव्या, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्चापेतव्यं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खपितव्यं, अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितव्यो ।

“यस्मिं विहारे अन्तेवासिको विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतव्यो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्यं; निसीदनपञ्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्यं; भिसिबिम्बोहनं नीहरित्वा एकमन्तं^५ निक्खपितव्यं; मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्यं; पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्यं; मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्या; खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्यो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्यं; भुम्मत्थरणं यथापञ्जत्तं सल्लखेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्यं । सचे^{१०} विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतव्यं, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितव्या । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्या । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्या । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितव्या — मा विहारो रजेन उहञ्जीति । सङ्कारं विचिन्तित्वा एकमन्तं छुट्टेतव्यं ।

15

“भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्चापेतव्यं । मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्या । मच्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्चापेतव्यो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्चापेतव्यं । भिसि-^{२०} बिम्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्चापेतव्यं । निसीदनपञ्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्चापेतव्यं । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्यो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्यं । पत्तचीवरं निक्खपितव्यं । पत्तं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामच्चं वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्ख-^{२५} पितव्यो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितव्यो । चीवरं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खपितव्यं ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतव्या । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतव्या । सचे उत्तरा सरजा वाता^{३०} वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतव्या । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा

वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे अन्तेवासिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, आचरियेन वूपकासेतब्बा, वूपकासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, आचरियेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, आचरियेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिको गरुधम्मं अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं— किं ति नु खो सङ्खो अन्तेवासिकस्स परिवासं ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मूलाय- पटिकस्सनारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं— किं ति नु खो सङ्खो अन्तेवासिकं मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मानत्तारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं— किं ति नु खो सङ्खो अन्तेवासिकस्स मानत्तं ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको अब्भानारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं— किं ति नु खो सङ्खो अन्तेवासिकं अब्भेय्या ति । सचे सङ्खो अन्तेवासिकस्स कम्मं कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं— किं ति नु खो सङ्खो अन्तेवासिकस्स कम्मं न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत्तं वा पनस्स होति, सङ्खेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं— किं ति नु खो अन्तेवासिको सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्खो तं कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

“सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवितब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं— एवं धोवेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं— किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवियेथा^१ ति । सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं कातब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं— एवं करेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं— किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं करियेथा^२ ति । सचे अन्तेवासिकस्स रजनं पचित्तब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं— एवं पचेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं— किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स रजनं पचियेथा ति । सचे अन्तेवासि-

कस्स चीवरं रजितब्बं^१ होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं—एवं रजेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं रजियेथा^२ ति । चीवरं रजन्तेन^३ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्बं^४ । न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं । सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो,^५ वुद्धानमस्स^६ आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, आचरियानं अन्तेवासिकेसु वत्तं यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्बं^७ ति । ५

वत्तक्खन्धकं निद्धितं अट्ठमं ।

§ १५. तस्सुद्धानं

सउपाहना छत्ता च ओगुण्ठि सीसं पानीयं ।
 नाभिवादे न पुच्छन्ति अहि उज्झन्ति^८ पेसला ॥
 ओमुञ्चि छत्तं खन्धे च अतरं च पटिक्कमं ।
 पत्तचीवरं निक्खिपा^९ पतिरूपं^{१०} च पुच्छिता ॥
 आसिञ्चेय्य^{११} धोवितेन सुक्खेनल्लेनुपाहना^{१२} । 10
 बुद्धो^{१३} नवको पुच्छेय्य अज्झावुत्थं^{१४} च गोचरा ॥
 सेक्खा^{१५} वच्चा पानी^{१६} परि कत्तरं^{१७} कतिकं ततो^{१८} । B. 411
 कालं सुहुत्तं उक्कापो भुम्मत्थरणं^{१९} नीहरे ॥
 पटिपादो भिसिबिम्बो^{२०} मच्चपीठं च मल्लकं ।
 अपस्सेनुल्लोककण्णा गेरुका काळ^{२१} अकता^{२२} ॥ 15
 सङ्कारं च भुम्मत्थरणं पटिपादकं मच्चपीठं^{२३} ।
 भिसि निसीदनं पि^{२४} मल्लकं अपस्सेन च^{२५} ॥
 पत्तचीवरं भूमि^{२६} च पारन्तं ओरभोगतो^{२७} ।
 पुरत्थिमा पच्छिमा च उत्तरा अथ दक्खिणा ॥
 सीतुण्हे च दिवारत्तिं परिवेणं च कोट्टको । 20
 उपट्ठानभिसाला च वत्तं वच्चकुटीसु च ॥

१. रजेतब्बं—स्या० । २. रजियेथा—सी० । ३. रजन्तेन—स्या० । ४. रजेतब्बं—स्या० । ५. उपट्ठा-
 पेत्तब्बो—सी० । ६. वुद्धानमस्स—स्या०; उद्धानमस्स—सी० । ७. उज्झायन्ति—सी० । ८. निक्खिपि—सी० ।
 ९. पटिरूपं—रो०, स्या० । १०. आसिबि—स्या० । ११. सुक्खेन अल्लउपाहना—सी०, रो० । १२. बुद्धो-
 सी० । १३. अज्झावुत्थं—स्या०, म० । १४. सेक्खा—सी०, रो० । १५. पानि—सी०, स्या०, रो० ।
 १६-१७. कत्तरं कतिकद्वितं—स्या०; कत्तरं अतिकन्तको—सी० । १७. भूमत्थरणं—म०; भूमत्थरणा—रो० ।
 १८. भिसिबिम्बो—म० । १९-२०. काळकाकता—स्या० । २०. पटिपादकमच्चकं—स्या०; पटिपादकं
 मच्चपीठकं—सी० । २१. भिसि बिम्बो निसीदनं—सी०; पीठं भिसि निसीदनं—स्या० । २२. अस्सेनकं-
 स्या० । २३. भूमी—सी० । २४. ओरतो भोगं—म० ।

- पानी परिभोजनिया^१ कुम्भी^२ आचमनेसु च ।
 अनोपमेन पञ्जत्तं वत्तं आगन्तुकेहिमे ॥
 नेवासनं न उदकं न पञ्चु^३ न च पानियं ।
 नाभिवादे न पञ्जापे^४ उज्झायन्ति च पेसला ॥
- 5 बुद्धासनं च^५ उदकं पञ्चुगन्त्वा च पानियं ।
 उपाहने एकमन्तं अभिवादे च पञ्जापे ॥
 R. 232 वुत्थं गोचरसेखो^६ च ठानं पानियभोजनं^७ ।
 कत्तरं^८ कतिकं कालं नवकस्स निसिन्नके ॥
 अभिवादये आचिक्खे यथा हेट्ठा तथा नये ।
 10 निदिट्ठं सत्थवाहेन वत्तं आवासिकेहिमे ॥
 गमिका दारुमत्ति^९ च विवरित्वा न पुच्छिय^{१०} ।
 नस्सन्ति च अगुत्तं च उज्झायन्ति च पेसला ॥
 पटिसामेत्वा थकेत्वा आपुच्छित्वा व पक्कमे ।
 भिक्खु वा सामणेरो वा आरामिको उपासको ॥
 15 पासाणकेसु च पुञ्जं पटिसामे थकेय्य च ।
 सचे उस्सहति^{११} उस्सुक्कं अनोवस्से तथेव च ॥
 B. 412 सब्बो ओवस्सति गामं^{१२} अज्झोकासे तथेव च ।
 अप्पेवज्जानि सेसेय्युं वत्तं गमिकभिक्खुना ॥
 नानुमोदन्ति थेरेन ओहाय चतुप्पच्चहि^{१३} ।
 20 वच्चितो मुच्छितो आसि वत्तानुमोदनेसुमे ॥
 छब्बग्गिया दुन्नित्था अथो पि च दुप्पारुता^{१४} ।
 अनाकप्पा च वोक्कम्म थेरे अनुपस्वज्जने^{१५} ॥
 नवे भिक्खू च सङ्घाटि उज्झायन्ति च पेसला ।
 तिमण्डलं निवासेत्वा कायसगुणगण्ठिका ॥
 25 न वोक्कम पटिच्छन्नं सुसंवुतोक्खित्तचक्खुना^{१६} ।
 उक्खित्तोज्जग्घिकासद्धो^{१७} तयो चेव पचालना ॥

१. परिभोजनिका—सी०, स्या०, रो० । २. कुम्भी—स्या०, रो० । ३. पुच्छं—सी० । ४. नाभि-
 वादेन पञ्जापे—म० । ५. बुद्धासनं—सी० । ६. गोचरसेखो—सी०, रो० । ७. पानीयभोजनं—सी ;
 पानियभोजनि—रो० । ८. कत्तरा—रो० । ९. दारुमत्तिका—स्या० । १०. पुच्छाय—रो० । ११. सचे
 उस्सहि—स्या०; उस्सहति—सी०, रो० । १२. सब्बो ओवस्सति गामं; सब्बे ओवस्सति गामं—रो०; सचे
 ओवस्सति गामं—स्या० । १३. चतुप्पच्चहि—स्या० । १४. दुप्पारुता—सी०, रो० । १५. अनुपस्वज्जनं—
 स्या० । १६. सुसंवुतोक्खित्तचक्खु—म०, रो० । १७. उक्खित्तोज्जग्घिकासद्धो—रो० ।

खम्भोगुण्ठिउक्कुटिका पटिच्छन्नं सुसंवृतो ।
 ओक्खित्तुक्खित्तज्जग्घि^१ अप्पसद्दो^२ तयो चला ॥
 खम्भोगुण्ठिपल्लत्थि^३ च अनुपखज्ज नासने ।
 ओत्थरित्वान उदके^४ नीचं कत्वान सिञ्चिया^५ ॥
 पटिसामन्ता^६ सङ्घाटि^७ ओदने च पटिग्गहे । 5
 सूपं उत्तरिभज्जेन सब्बेसं समतित्ति^८ च ॥
 सक्कच्चं पत्तसब्बी च सपदानं च^९ सूपकं^{१०} ।
 न थूपतो पटिच्छादे विज्जत्तुज्झानसब्बिना ॥
 महन्तमण्डलद्वारं सब्बहत्यो न व्याहरे^{११} ।
 उक्खेपो छेदनागण्डं^{१२} धुनं^{१३} सित्थावकारकं ॥ 10
 जिह्वानिच्छारकं चेव चपुचपु सुरसुरु^{१४} ।
 हत्थपत्तोद्वनिच्छेहं सामिसेन पटिग्गहे^{१५} ॥
 याव^{१६} न सब्बे उदके नीचं कत्वान सिञ्चियं^{१७} ।
 पटिसामन्ता^{१८} सङ्घाटि नीचं कत्वा छमाय च ॥
 ससित्थकं निवत्तन्ते सुप्पटिच्छन्नमुक्कुटि । 15
 धम्मराजेन पब्बत्तं इदं भत्तगवत्तनं ॥
 दुब्बिवत्था अनाकप्पा असल्लेक्खेत्वा^{१९} च सहसा^{२०} । R. 413
 दूरे अच्च चिरं लहुं तथेव पिण्डचारिको ॥
 पटिच्छन्नो व^{२१} गच्छेय्य सुसंवृतोक्खित्तचक्खुना^{२२} । R. 233
 उक्खित्तोज्जग्घिकासद्दो तयो चेव पचालना ॥ 20
 खम्भोगुण्ठि उक्कुटिका सल्लक्खेत्वा च सहसा ।
 दूरे अच्च चिरं लहुं आसनकं^{२३} कटच्छुका ॥

१. ओक्खित्तचित्ता उज्जग्घि-सी०; उक्खित्तचित्ता उज्जग्घि-रो०; ओक्खित्तुक्खित्ता उज्जग्घि-
 स्या० । २. अप्पसद्दा-स्या०, रो० । ३. खम्भोगुण्ठी पल्लत्थि-सी० । ४. ओत्थरित्वा च उदके-स्या०;
 उत्तरित्वा न उदके-रो० । ५. नीचं कत्वा च सिञ्चिया-स्या०; नीचं कत्वा न सिञ्चिया-रो० । ६-६. पटि-
 सामन्तसङ्घाटि-स्या०; पटिसामन्ते सङ्घाटि-रो०; पटिसामेति सङ्घाटि-सी० । ७. समतित्ति-स्या०, म०;
 समकेन्ति-स्या० । ८. समसूपं च-स्या० । ९. तिक्कि-स्या०; एत्थ 'न ताव थेरो भुज्जथ असम्पत्ते च
 ओदने । सक्कच्चं पत्तसब्बी च सपदानं च सूपकं ॥' इति अधिको पाठो स्या० पोत्थके दिस्सति । १०. व्याहरी-
 सी०; बोहरे-स्या० । ११. छेदनागण्ड-सी०, म० । १२. धुनं-स्या० । १३. चपुचपु सुरेन च-सी० ।
 १४. पटिग्गहे-स्या०, रो० । १५-१५. न ताव याव न सब्बे नीचं कत्वा च सिञ्चियं-स्या०; याव न
 सब्बे उदके नीचं कत्वा न सिञ्चियं-सी०; याव न सब्बे उदके नीचं कत्वा न सिञ्चियं-रो० । १६. पटि-
 सामन्तं-सी०, रो० । १७. असल्लक्खे-रो० । १८. साहसा-सी०, रो०, स्या० । १९. पटिच्छन्नेन-सी०,
 रो० । २०. सुसंवृतोक्खित्तचक्खु-म०, रो०; संवृतोक्खित्तचक्खुना-स्या० । २१. आसनं-सी० ।

भाजनं वा ठपेति^१ च उच्चारित्वा पणामेत्वा^२ ।
 पटिगाहे न उल्लोके सूपेसुपि तथैव तं ॥
 भिक्खु सङ्घाटिया छादे पटिच्छन्नेव गच्छिथ्य^३ ।
 सुसंवृतोक्खित्तचक्खु उक्खित्तोज्झघिकाय^४ च ॥
 ५ अप्पसद्दो तयो चाला खम्भोगुण्ठिकउक्कुटि ।
 पठमासनवक्कारं^५ पानीयं^६ परिभोजनी^७ ।
 पच्छाकङ्कति भुञ्जेय्य ओपिलापेय्य उद्धरे ॥
 पटिसामेय्य सम्भज्जे रिचं तुच्छं उपट्ठपे^८ ।
 हत्थविकारे भिन्देय्य^९ वत्तिदं पिण्डपातिके^{१०} ॥
 १० पानी^{११} परि अगिरणि^{१२} नक्खत्तदिसचोरा^{१३} च ।
 सब्बं नत्थी ति कोट्टेत्वा^{१४} पत्तंसे चीवरं ततो ॥
 इदानि अंसे लग्गेत्वा तिमण्डलं परिमण्डलं ।
 यथा पिण्डचारिवत्तं नये^{१५} आरब्बकेसु^{१६} पि ॥
 पत्तंसे चीवरं सीसे आरोहेत्वा^{१७} च पानियं ।
 १५ परिभोजनिका^{१८} अग्गि अरणि चा पि कत्तरि^{१९} ॥
 नक्खत्तं सब्बदेसं^{२०} वा दिसासु^{२१} कुसलो भवे ।
 सत्तुत्तमेन^{२२} पब्बत्तं वत्तं आरब्बकेसुमे^{२३} ॥
 अज्झोकासे ओकिरिंसु उज्झायन्ति च पेसला ।
 सचे विहारो उक्कापो पठमं पत्तचीवरं ॥
 २० भिसिबिम्बोहनं^{२४} मच्चं पीठं च खेळमल्लकं ।
 अपस्सेनालोककण्णा^{२५} गेरुक्कं^{२६} काळमाकत्तं^{२७} ॥
 २० सङ्कारं भिक्खुसामन्ता सेनाविहारपानियं^{२८} ।
 परिभोजनसामन्ता पटिवाते च अङ्गणे^{२९} ॥

B. 414

१. ठपेसि-स्या० । २. पणामका-स्या० । ३. गच्छिथ्य-सी० । ४. उक्खित्तोज्झघिकाय-रो० ।
 ५. पठमासनवक्कार-रो०, म० । ६. पानियं-रो०, म० । ७. परिभोजनं-स्या० । ८. उपट्ठपे-
 रो० । ९. हत्थकारे न भिन्देय्य-स्या०; हत्थविकारे भिन्देय्य-रो० । १०. वत्तिदं पिण्डचारिके-म०;
 वत्तञ्च पिण्डपातिके-सी०, रो० । ११. पानि-स्या०, रो०; पाणि-सी० । १२. अग्यारणि-सी० ।
 १३. नक्खत्तदिसचोरका-स्या०; नक्खत्तं दिसा चोरा-सी० । १४. कोट्टेत्वा-सी०, स्या० । १५. नयो-
 सी० । १६. आरब्बकेसु-रो०; आरब्बिकेसु-सी० । १७. आरोहेत्वा स्या०; आरोपेत्वा-सी० ।
 १८. परिभोजनियं-म० । १९. अरणी चा पि कत्तरं-म० । २०. सप्पदेसं-म०, रो० । २१. दिसा
 पि-स्या०, रो०, म० । २२. सत्तुत्तमेन-रो० । २३. आरब्बिकेसुमे-सी० । २४. भिसिबिम्बोहनं-
 म० । २५. अपस्सेनालोककण्णा-सी०; अपस्सेनुल्लोककण्णा-म० । २६-२७. गेरुका काळ अक्ता-म० ।
 २७. सेनासनं विहारपानीयं-सी० । २८. पङ्गणे-सी० ।

अधोवाते अत्थरणं पटिपादकमञ्चकं^१ ।
 पीठं भिसि निसीदनं मल्लकं अपस्सेनकं^२ ॥
 पत्तचीवरं भूमि^३ च पारन्तं ओरभोगतो^४ ।
 पुरत्थिमा च पच्छिमा उत्तरा अथ दक्खिणा ॥
 सीतुण्हे च दिवा रत्तिं परिवेणं च कोट्टको । 5
 उपट्टानगिसाला च वच्चकुटी च पानियं ॥
 आचमनकुम्भी^५ बुद्धे^६ च उद्देसपरिपुच्छना^७ सज्झा^८ ।
 धम्मो^९ पदीपं विज्झापे न विवरे न पि थके^{१०} ॥
 येन बुद्धो परिवत्ति कण्णेन पि न घट्टये ।
 पब्बापेसि^{१०} महावीरो वत्तं सेनासनेसु तं ॥ 10
 निवारियमाना द्वारं मुच्छितुज्झन्ति पेसला ।
 छारिकं छड्डये जन्ता परिमण्डं तथेव च ॥ R. 234
 परिवेणं कोट्टको साला चुण्णमत्तिकदोणिका ।
 मुखं पुरतो न थेरे न^{११} नवे उस्सहति^{१२} सचे ॥
 पुरतो उपरिमग्गो चिक्खल्लं मत्ति पीठकं । 15
 विज्झापेत्वा^{१३} थकेत्वा च^{१४} वत्तं जन्ताधरेसुमे ॥
 नाचमेति यथावुड्ढं पटिपाटि च सहसा^{१५} ।
 उब्भजि^{१६} नित्युनो कट्ठं वच्चं पस्साव खेळकं ॥
 फरुसा कूपसहसा उब्भजि चपु सेसेन^{१७} ।
 बहि अन्तो च उक्कासे रज्जु अतरमानं च^{१८} ॥ 20
 सहसा उब्भजि^{१९} ठिते नित्युने^{२०} कट्ठ वच्चं च^{२१} ।
 पस्साव खेळ फरुसा कूपं च वच्चपादुके ॥
 नातिसहसा उब्भजि पादुकाय चपुचपु ।
 न सेसये पटिच्छादे उहतपिधरेन^{२२} च ॥

१. पटिपादकमञ्चो च-रो०, म० । २. अपस्सेन च-सी०, रो०, म० । ३. भूमी-सी०, स्या० ।
 ४. ओरतो भोगं-सी०, म० । ५. आचमनकुम्भि-म०; आचमं कुम्भी-सी० । ६. बुद्धो-सी० ।
 ७. उद्देसपुच्छना-म० । ८. स्या० पोत्यके नत्थि । ९-९. सज्झा धम्मो पवीपं च न विवरे न च
 थके-स्या० । १०. पब्बापेसि-स्या०, रो० । ११. स्या० पोत्यके नत्थि । १२. उस्सहती-सी० ।
 १३-१३. विज्झापेत्वा च पक्कमे-सी०, रो० । १४. साहसा-सी०, स्या० । १५. उब्भुजि-सी०;
 उब्भुजि-स्या०; उप्पजि-रो० । १६. सेथेन-रो०; सेसकं-स्या० । १७. अतरमानको-स्या० । १८. उब्भु-
 जित्वान-सी०; उब्भजित्वान-रो०; उब्भुजि-स्या० । १९-१९. नित्युने वच्चकट्ठं च-सी०; नित्युने
 कट्ठवच्चकं-स्या० । २०. उहतपिठरेन-सी०; ऊहना पिधरेन-स्या०; उहनपिधरेन-रो० ।

B. 415

5

10

15

20

25

R. 235

वच्चकुटी परिमण्डं परिवेणं च कोट्टको ।
 आचमने च उदकं वत्तं वच्चकुटीसुमे ॥
 उपाहना दन्तकट्टं मुखोदकं च आसनं ।
 यागु उदकं^१ धोवित्वा उद्धारुक्काप गाम च^२ ॥
 निवासना कायबन्धा^३ सगुणं पत्तसोदकं ।
 पच्छा तिमण्डलो चेव परिमण्डलबन्धनं ॥
 सगुणं धोवित्वा पच्छा नातिदूरे पटिगाहे ।
 भणमानस्स आपत्ति पठमागन्त्वानं^४ आसनं ॥
 उदकं पीठकथलि^५ पच्चुमान्त्वा निवासनं ।
 ओतापे निदहि^६ मज्झो ओमोगे भुञ्जितु नमे ॥
 पानीयं उदकं नीचं मुहुत्तं न च निदहे ।
 पत्तचीवरं भूमि^७ च पारन्तं ओरभोगतो ॥
 उद्धरे पटिसामे च उक्कापो च नहायितुं ।
 सीतं उण्हं जन्ताघरं चुण्णं मत्तिकपिट्ठितो ॥
 पीठं च वीवरं चुण्णं मत्तिकुस्सहति मुखं ।
 पुरतो^८ थेरे नवे च^९ परिकम्भं च निक्खमे ॥
 पुरतो उदके न्हाते^{१०} निवासेत्वा उपज्झायं^{११} ।
 निवासनं च सङ्घाटि पीठकं^{१२} आसनेन च ॥
 पादो पीठं कथलिं च पानीयुद्देसपुच्छना ।
 उक्कापं^{१३} सुसोधेय्य^{१४} पठमं पत्तचीवरं ॥
 निसीदनपच्चत्थरणं भिसिबिम्बोहनानि च ।
 मच्चो पीठं पटिपादं मल्लकं अपस्सेन^{१५} च^{१६} ॥
 भुम्मसन्तानआलोकगोरुकाकाळअकता ।
 भुम्मत्थरपटिपादा मच्चो पीठं बिम्बोहनं ॥
 निसीदत्थरणं^{१७} खेळं^{१८} अपस्से^{१९} पत्तचीवरं ।
 पुरत्थिमा पच्छिमा चेव उत्तरा अथ दक्खिणा ॥

१. उदका-स्या० । २. गामकं-स्या० । ३. निवासनं कायबन्धन-सी०; निवासना कायबन्धना-रो० । ४. पठमं गन्त्वान-सी०, रो० । ५. पीठकठलि-सी० । ६. निदहि-सी० । ७. पत्तचीवरभूमी-सी०; पत्तचीवरभूमि-रो० । ८-८. पुरतो थेरे नवे न च-स्या०; पुरतो थेरे न चेव-रो० । ९. नहाते-सी० । १०. उपज्झाय-रो०; उपज्झाय च-स्या० । ११. पीठं वा-स्या० । १२. उक्कापुत्सहं-स्या० । १३. सोधेय्य-स्या० । १४-१४. अपस्सेनकं-स्या० । १५. निसीदनत्थरणं-स्या०, सी० । १६-१६. खेळ अपस्से-म०; खेळअपस्से-रो० ।

सीतुण्हं^१ च दिवा रत्तिं परिवेणं च कोट्टको ।
 उपट्ठानगिसाला च वच्चपानियमोजनी ॥
 आचमं अनभिरति कुक्कुच्चं दिट्ठि^२ च गरु ।
 मूलमानत्तअब्भानं तज्जनीयं^३ नियस्सकं ॥
 पब्बज्जा^४ पटिसारणी^५ उक्खेपं च कतं यदि ।
 घोवे कातब्बं^६ रजं च^६ रजे सम्परिवत्तकं ॥
 पत्तं च चीवरं चा पि परिकखारं च छेदनं ।
 परिकम्मं वेय्यावच्चं पच्छा पिण्डं पविसनं^७ ॥
 न सुसानं दिसा चेव यावजीवं उपट्ठहे ।
 सद्धिविहारिकेनेतं वत्तुपज्झायकेसुमे^८ ॥
 ओवादसासनुद्देसा पुच्छा पत्तं च चीवरं ।
 परिकखारो गिलानो^९ च न पच्छासमणो भवे^{१०} ॥
 उपज्झायेसु ये^{११} वत्ता^{११} एवं आचरियेसु पि ।
 सद्धिविहारिके वत्ता तथेव अन्तेवासिके ॥
 आगन्तुकेसु ये वत्ता पुन आवासिकेसु च ।
 गमिकानुमोदनिका भत्तग्गे पिण्डपातिके^{१२} ॥
 आरब्जकेसु^{१३} यं वत्तं यं च सेनासनेसु पि ।
 जन्ताघरे वच्चकुटी उपज्झासद्धिविहारिके ॥
 आचरियेसु यं वत्तं तथेव अन्तेवासिके ।
 एकूनवीसति वत्थू वत्ता चुद्दस खन्धके^{१४} ॥
 वत्तं अपरिपूरेन्तो^{१५} न सीलं परिपूरति ।
 असुद्धसीलो दुप्पज्जो चित्तेकमं न विन्दति ॥
 विक्खित्तचित्तो नेकमो सम्मा धम्मं न पस्सति ।
 अपस्समानो सद्धम्मं दुक्खा न परिमुच्चति ॥

B. 416

5

10

15

20

१. सीतुण्हं-स्या० । २. दिट्ठिका-स्या० । ३. तज्जनीयं-रो० । ४. पब्बजा-स्या०, रो०; पब्बाज-
 म० । ५. पटिसारणि-स्या०, रो० । ६-६. कातब्बरजनं-स्या० । ७. पिण्डं पवीसनं-रो०; पिण्डा
 पविसना-स्या० । ८. वत्तुपज्झायकेहिमे-सी०; वत्तुपज्झायकेनिमे-रो०; वत्तुपज्झायकानिमे-स्या० ।
 ९. परिकखारं गिलानो-स्या०; परिकखारगिलानो-रो० । १०. सावे-रो० । ११-११. यावता-स्या०;
 या वत्ता-रो० । १२. पिण्डचारिके-म० । १३. अरब्जकेसु-रो० । १४. सोलसखन्धके-रो०, सी०;
 चोदसखन्धके-स्या० । १५. अपरिपूरन्तो-रो० ।

B. 417

यं वत्तं परिपूरन्तो^१ सीलं पि परिपूरति ।
 विसुद्धसीलो सप्पब्बो चित्तेकगं पि विन्दति ॥
 अविविक्खत्तचित्तो एकगो सम्मा धम्मं विपस्सति^२ ।
 सम्पस्समानो सद्धम्मं दुक्खा सो परिसुच्चति ॥
 ५ तस्मा हि वत्तं पूरेय्य जिनपुत्तो विचक्खणो ।
 ओवादं बुद्धसेट्ठस्स ततो निब्बानमेहि ॥

वत्तक्खन्धकं निट्ठितं ।

इमस्मिं खन्धके वत्थू^३ एकूनवीसति वत्ता चुद्दस^४ ।

—○—

१. परिपूरन्तो—रो० । २. पि पस्सति—रो० । ३. वत्थु—सी० । ४. पञ्चपणास वत्तं चुद्दस—रो०,
 पञ्चपणास—सी०; चतुद्दस—स्या० ।

९. पातिभोक्खुपनक्खन् यकं

§ १. पातिभोक्खुदेसयाचना

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति पुब्बारामे मिगारमातु पासादे । तेन खो पन समयेन भगवा तदहुपोसथे^१ भिक्खुसङ्घपरिवृतो निसिन्नो होति । अथ खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते पठमे यामे उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा^२ भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पठमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पाति-^३भोक्खं” ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते मज्झिमे यामे उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो मज्झिमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पातिभोक्खं” ति । दुतियं पि खो भगवा तुण्ही अहोसि । ततियं पि खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया^४ निक्खन्ते पच्छिमे यामे उट्ठते^५ अरुणे नन्दिमुखिया रत्तिया उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पच्छिमो यामो, उट्ठतं अरुणं नन्दिमुखी^६ रत्ति, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पातिभोक्खं” ति । “अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा” ति ।

B. 418
R. 236

अथ खो आयस्सतो महामोग्गल्लानस्स एतदहोसि — “कं नु” खो भगवा पुगलं^७ सन्धाय एवमाह — “अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा” ति ?

अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो सव्वावन्तं भिक्खुसङ्घं चेतसा चेतो परिच्च मनसाकासि । अहसा खो आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुगलं दुस्सीलं पापधम्मं असुचि-सङ्कत्सरसमाचारं पटिच्छन्नकम्भन्तं अस्समणं समणपटिञ्जं अब्रह्मचारिं ब्रह्मचारिपटिञ्जं अन्तोपूर्तिं अवस्सुतं कसम्बुजातं^८ मज्जे भिक्खुसङ्घस्स निसिन्नं । दिस्वान येन सो पुगलो^९ तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा तं पुगलं एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता; नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो” ति । एवं वुत्ते सो पुगलो तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुगलं एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता; नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो” ति । दुतियं पि खो सो पुगलो तुण्ही अहोसि । ततियं पि खो आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुगलं एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता; नत्थि ते^{१०} भिक्खूहि सद्धिं संवासो” ति । ततियं पि खो सो पुगलो तुण्ही अहोसि । अथ खो

B. 419
R. 237

१. पण्णरसे-स्या० । २. पणामेत्वा-सी० । ३. उट्ठसे-सी०, स्या०, म० । ४. नन्दिमुखि-म० । ५. किं नु-सी० । ६. कसम्बुजातं-रो०, स्या० ।

आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं बाहायं गहेत्वा बहिद्वारकोट्टका निक्खामेत्वा सूचिघटिकं^१ दत्त्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एतदवोच — “निक्खामितो सो, भन्ते, पुग्गलो मया; परिसुद्धा^२ परिसा; उद्दिस्तु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं पातिमोक्खं” ति ।

“अच्छरियं, मोग्गल्लान, अब्भुतं, मोग्गल्लान, याव बाहागहणा पि नाम सो^३ मोघपुरिसो आगमेस्सती” ति ! अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि —

§ २. अट्ठ अच्छरिया महासमुद्दे धम्मविनये च

२. “अट्ठिमे, भिक्खवे, महासमुद्दे अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति । कतमे अट्ठ ? महासमुद्दो, भिक्खवे, अनुपुब्बनिच्चो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपब्भारो न आयतकेनेव पपातो । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो अनुपुब्बनिच्चो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपब्भारो न आयतकेनेव पपातो — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे पठमो^४ अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

B. 420 “पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसति । यं होति महासमुद्दे^५ 15 मतं कुणपं, तं खिप्पब्बेव तीरं वाहेति, थलं वा उस्सादेति । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसति, यं होति महासमुद्दे मतं कुणपं, तं खिप्पब्बेव तीरं वाहेति, थलं वा उस्सादेति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं^६ — गङ्गा, यमुना, अचिर-
20 वती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानी नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेव सङ्गं^७ गच्छन्ति । यं पि, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं — गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानी नामगोत्तानि, महासमुद्दो
R. 238 त्वेव सङ्गं गच्छन्ति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

25 “पुन च परं, भिक्खवे, या च^८ लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्त-
लिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं^९ वा पब्बायति । यं पि,

१. सुचिघटिकं—रो० । २. सुद्धा—म० । ३. उस्सारेति—म० । ४. सेय्यथीदं—म० । ५. सङ्गं—
स्या० । ६. या काचि—स्या० । ७. पुण्णत्तं—सी० ।

भिक्षवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्धं अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्धस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायति — अयं, भिक्षवे, महासमुद्धे पञ्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्धो एकरसो लोणरसो । यं पि, भिक्षवे, महासमुद्धो एकरसो लोणरसो — अयं, भिक्षवे, महासमुद्धे छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्धो बहुरतनो अनेकरतनो । तन्निमानि रत्तनानि, सेय्यथीदं — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्को, सिला, पवाळं, रजतं, जातरूपं, लोहितको,^१ मसारगल्लं । यं पि, भिक्षवे, महासमुद्धो बहुरतनो अनेकरतनो, तन्निमानि रत्तनानि, सेय्यथीदं — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्को, सिला, पवाळं, रजतं, जातरूपं, लोहितको, मसार-10 B. 421 गल्लं — अयं, भिक्षवे, महासमुद्धे सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्धो महत्तं भूतानं आवासो । तन्निमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो,^२ असुरा, नागा, गन्धब्बा । सन्ति महासमुद्धे योजनसत्तिका पि अत्तभावा, द्वियोजनसत्तिका पि अत्तभावा, त्रियोजनसत्तिका पि अत्तभावा, चतुयोजनसत्तिका¹⁵ पि अत्तभावा, पञ्चयोजनसत्तिका पि अत्तभावा । यं पि, भिक्षवे, महासमुद्धो महत्तं भूतानं आवासो, तन्निमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा; सन्ति महासमुद्धे, योजनसत्तिका पि अत्तभावा...पे०...पञ्चयोजनसत्तिका पि अत्तभावा — अयं, भिक्षवे, महासमुद्धे अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

20

“इमे खो, भिक्षवे, महासमुद्धे अट्ट अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

३. “एवमेव खो, भिक्षवे, इमस्सि धम्मविनये अट्ट अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्षू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति । कतमे अट्ट ? सेय्यथापि, भिक्षवे, महासमुद्धो अनुपुब्बनिच्चो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपञ्चारो न आयतकेनेव पपातो; एवमेव खो, भिक्षवे,²⁵ इमस्सि धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अब्जापटिवेधो । यं पि, भिक्षवे, इमस्सि धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अब्जापटिवेधो — अयं, भिक्षवे, इमस्सि धम्मविनये पठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्षू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति ।

१. लोहितको-सी०, स्या०, रो० । २. तिमिरपिङ्गलो-सी०; तिमितिमिङ्गलो महातिमिङ्गलो-स्या० ।

B. 422
R. 239

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति; एवमेव खो, भिक्खवे, यं मया सावकानं^१ सिक्खापदं पञ्जत्तं, तं मम सावका जीवितहेतु पि नातिक्कमन्ति । यं पि, भिक्खवे, मया^२ सावकानं सिक्खापदं पञ्जत्तं, तं मम सावका जीवितहेतु पि नातिक्कमन्ति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा^३ दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसति, यं होति महासमुद्दे मतं कुणपं तं खिप्पञ्जेव^४ तीरं वाहेति, थलं उस्सादेति; एवमेव खो, भिक्खवे, यो सो पुगलो दुस्सीलो पापधम्मो असुचिसङ्कस्सरसमाचरो पटिच्छन्नकम्मन्तो अस्समणो समण-पटिञ्जो अब्रह्मचारी ब्रह्मचारिपटिञ्जो अन्तोपूति अवस्सुतो कसम्बुजातो^५, न तेन सङ्घो संवसति, खिप्पञ्जेव नं^६ सन्निपतित्वा उक्खिपति, किञ्चा पि खो सो होति मज्झे भिक्खु-सङ्घस्स निसिन्नो । अथ खो सो आरका व सङ्गम्हा, सङ्घो च तेन । यं पि, भिक्खवे, यो सो पुगलो दुस्सीलो...पे०...आरका व सङ्गम्हा, सङ्घो च तेन — अयं^७, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

15 “सेय्यथापि, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं^८ — गङ्गा, यमुना, अचिर-वती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानी नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेवं^९ सङ्गं^{१०} गच्छन्ति; एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा — खत्तिया, ब्राह्मणा, वेस्सा, सुद्धा । ते तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा^{११} जहन्ति पुरिमानी नाम-गोत्तानि, समणा सकयपुत्तिया त्वेव सङ्गं गच्छन्ति । यं पि, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा
20 ...पे०... सकयपुत्तिया त्वेव सङ्गं गच्छन्ति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

B. 423

“सेय्यथापि, भिक्खवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्त-लिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं^{१२} वा पञ्जायति; एवमेव खो, भिक्खवे, बहू चे पि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन
25 निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायति । यं पि, भिक्खवे, बहू चे पि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये पच्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

१. मम सावकानं—म० । २. यं मया—सी०, स्या० । ३. खिप्पमेव—म० । ४. कसम्बुकजातो—स्या०, रो० । ५. तं—सी० । ६. अयं पि—स्या० । ७. सेय्यथीदं—म० । ८. महासमुद्दोत्वेव—स्या० । ९. सङ्गं—स्या० । १०. पब्बजिता—सी० । ११. पुण्णत्तं—सी० ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो एकरसो लोणरसो, एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो । यं पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो बहुरतनो अनेकरतनो, तन्निमानि रतनानि, 5 सेय्यथीदं — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळं, रजतं, जातरूपं, लोहितको, मसारगल्लं; एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो । तन्निमानि रतनानि, सेय्यथीदं — चत्तारो सतिपट्ठाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा^१, अरियो अट्टङ्गिको मग्गो । यं पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो, तन्निमानि रतनानि, सेय्यथीदं — चत्तारो सतिपट्ठाना 10 ...पे०...अरियो अट्टङ्गिको मग्गो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

R. 240

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो महत्तं भूतानं आवासो, तन्निमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा, सन्ति महासमुद्धे योजनसत्तिका पि अत्तभावा, द्वियोजनसत्तिका पि अत्तभावा, त्रियोजनसत्तिका पि अत्तभावा, चतुयोजनसत्तिका 15 पि अत्तभावा, पञ्चयोजनसत्तिका पि अत्तभावा; एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो महत्तं भूतानं आवासो । तन्निमे भूता — सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो; सकदागामी,^२ सकदागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो; अनागामी, अनागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो; अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय^३ पटिपन्नो । यं पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो महत्तं भूतानं आवासो, तन्निमे भूता — सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय 20 पटिपन्नो...पे०...अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

B. 424

“इमे खो, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ट अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ती” ति ।

25

अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तां वेलायं इमं उदानं उदानेसि —

“छन्नमतिवस्सति विवटं नातिवस्सति ।

तस्मा छन्नं विवरेथ एवं तं नातिवस्सती” ति ॥

—o—

§ ३. पातिमोक्खसचनारहो

४. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“न दानाहं, भिक्खवे, इतो परं उपोसथं करिस्सामि, पातिमोक्खं उद्दिस्सिस्सामि । तुम्हेव दानि, भिक्खवे, इतो परं उपोसथं करेय्याथ, पातिमोक्खं उद्दिसेय्याथ । अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो यं तथागतो अपरि-
सुद्धाय परिसाय उपोसथं करेय्य, पातिमोक्खं उद्दिसेय्य । न च, भिक्खवे,^१ सापत्तिकेन
५ पातिमोक्खं सोतब्बं । यो सुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, यो सापत्तिको
पातिमोक्खं सुणाति, तस्स पातिमोक्खं ठपेतुं ।

R. 241 “एवं च पन, भिक्खवे, ठपेतब्बं । तदहुपोसथे चातुहसे वा पन्नरसे^२ वा तस्मिं
पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरितब्बं^३—‘सुणातु मे भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुगलो
सापत्तिको, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिस्सितब्बं’, ति
१० ठपितं होति पातिमोक्खं” ति ।

B. 425 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ‘नाम्हे’ कोचि जानाती’ ति सापत्तिका
व पातिमोक्खं सुणन्ति । थेरा भिक्खू परचित्तविदुनो भिक्खून् आरोचेन्ति—“इत्थन्नामो
च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ ति सापत्तिका व
पातिमोक्खं सुणन्ती” ति । अस्सोसुं खो छब्बग्गिया भिक्खू—“थेरा किर भिक्खू
१५ परचित्तविदुनो अम्हे भिक्खून् आरोचेन्ति—इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बग्गिया
भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ ति सापत्तिका व पातिमोक्खं सुणन्ती” ति ।

ते—पुरम्हाकं पेसल भिक्खू पातिमोक्खं ठपेन्ती ति—पटिगच्चेव^४ सुद्धानं भिक्खून्
अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा
लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम
२० छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खून् अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं
ठपेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खून् अनापत्तिकानं
अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
२५ भगवा—“कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खून् अनापत्तिकानं
अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय,
पसन्नानं वा भिय्योमावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं
च एकच्चानं अञ्जयत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा,

१. भिक्खवे भिक्खुना—स्या० । २. पण्णरसे—सी०, स्या० । ३. उदाहरितब्बं—सी० । ४. नम्हे-
रो० । ५. पटिक्खेव—स्या०, म० ।

दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, सुद्धानं भिक्खून् अनापत्तिकानं अवत्युस्सि अकारणे पातिमोक्खं ठपेतब्बं । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स” ।

5

§ ४. धम्मिकाधम्मिकपातिमोक्खट्ठपनं

५. “एकं, भिक्खवे, अधम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं,^१ एकं धम्मिकं;^२ द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, द्वे धम्मिकानि; तीणि^३ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, तीणि धम्मिकानि; चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, चत्तारि धम्मिकानि; पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, पञ्च धम्मिकानि; छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, छ धम्मिकानि; सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, सत्त धम्मिकानि; अट्ठ अधम्मिकानि पातिमोक्ख-¹⁰ट्ठपनानि, अट्ठ धम्मिकानि; नव अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, नव धम्मिकानि; दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, दस धम्मिकानि ।

“कतमं एकं अधम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति—इदं एकं अधम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं । कतमं एकं धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति—इदं एकं धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

B. 426

15

“कतमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति—इमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति—इमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

R. 242

20

“कतमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति—इमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति—इमानि²⁵ तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

“कतमानि चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया-

पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आजीवविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति – इमानि चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खद्वयानि । कतमानि चत्तारि धम्मिकानि पातिमोक्खद्वयानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय आजीवविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति – इमानि चत्तारि धम्मिकानि पातिमोक्खद्वयानि ।

B. 427

“कतमानि पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ? अमूलकेन पाराजिकेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन पाचिच्चियेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन पाटिदेसनीयेन^१ पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्खं ठपेति — इमानि पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि । कतमानि पञ्च धम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ? समूलकेन^१ पाराजिकेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन पाचिच्चियेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन पाटिदेसनीयेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्खं ठपेति — इमानि पञ्च धम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ।

15 “कतमानि छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय; अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय; अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय—इमानि छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

20 कतमानि छ धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय; समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय; समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय—इमानि छ धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

25 “कतमानि सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलकेन^१ पाराजिकेन पाति-
मोक्खं ठपेति, अमूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन थुल्लच्चयेन पातिमोक्खं
ठपेति, अमूलकेन पाच्चित्तियेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन पाटिदेसनीयेन पातिमोक्खं
ठपेति, अमूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन दुब्भासितेन पातिमोक्खं ठपेति —
इमानि सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि सत्त धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ?
30 समूलकेन पाराजिकेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्खं ठपेति,

१. पाटिदेसनियेन-रो० । २. समूलिकेन-सी०, स्या० । ३. अमूलिकेन-सी०, स्या० ।

R. 428

30

ब्रह्मवर्गो-४६

निसिन्नो होति, न पाराजिककथा विप्पकता होति; न सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, न सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति; धम्मिकं^१ सामग्गिं उपेति, न धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति, न धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता होति; न सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न ५ दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति—इमानि दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विप्पकता होति; सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति; धम्मिकं सामग्गिं न^२ उपेति, धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति, धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता होति; सीलविपत्तिया दिट्ठसुत- 10 परिसङ्कितो होति, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति—इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

§ ५. धम्मिकपातिमोक्खट्ठपनं

B. 429

६. “कथं पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति? इध, भिक्खवे, येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि पाराजिकस्स धम्मस्स अज्झापत्ति^३ होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं । न हेव खो 15 भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं, अपि च अब्बो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति—‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं, ना पि चब्बो^४ भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति—‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो’ ति, अपि च सो व भिक्खु^५ भिक्खुस्स आरोचेति—‘अहं, आवुसो, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु 20 तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताथ परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुहसे वा पन्नरसे^६ वा तस्मिं पुगाले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुगालो पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति—धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

25

७. “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा बुद्धाति, दसन्नं अन्तरायानं अब्बतरेन^७—राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्यन्तरायेन^८ वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन

१. न धम्मिकं—सी० । २. सी० पोत्यके नत्थि । ३. अज्झापन्नो—सी० । ४. अब्बो—स्या०, रो०, म० । ५. सी०, रो० पोत्यकेषु नात्थि । ६. पण्णरसे—सी०, स्या० । ७. अब्बतरेन अन्तरायेन—स्या० । ८. अस्यन्तरायेन—स्या०, रो०, म० ।

वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सरीसपन्तरायेन^१ वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अब्जस्मिं^२ वा आवासे, तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स पुगलस्स पाराजिककथा विप्पकता, तं वत्थुं^३ अविनिच्छित्तं । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्या ति । 5

“एवं चेत्तं लभेथ, इच्चेत्तं कुसलं । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरितब्बं —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स पुगलस्स पाराजिककथा विप्पकता, तं वत्थुं अविनिच्छित्तं । तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिस्सितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं । B. 430

८. “कथं सिकखं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना^४ येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमिचेहि सिकखा पच्चक्खाता होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमिचेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिकखं पच्चक्खन्तं । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिकखं पच्चक्खन्तं, अपि च अब्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामेन, आवुसो, भिक्खुना सिकखा पच्चक्खाता’ ति । न हेव खो भिक्खु 15 भिक्खुं पस्सति सिकखं पच्चक्खन्तं, ना पि चब्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामेन, आवुसो, भिक्खुना सिकखा पच्चक्खाता’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘मया, आवुसो, सिकखा पच्चक्खाता’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य — R. 245

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामेन पुगलेन सिकखा पच्चक्खाता, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिस्सितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं ।

९. “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अब्जतरेन — राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अम्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सिरिंसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्म- 25 चरियन्तरायेन वा । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अब्जस्मिं वा आवासे, तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स पुगलस्स सिकखं^५ पच्चक्खातकथा विप्पकता, तं वत्थुं अविनिच्छित्तं । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्या ति ।

१. सिरिंसपन्तरायेन—सी०, स्या०, रो० । २. अब्जतरस्मिं—स्या०, रो० । ३. वत्थु—म० । ४. भिक्खु—म०; सी०, रो० पोत्यकेखु नत्थि । ५. सिकखा—सी० ।

“एवं चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरितब्बं —

B. 431

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता, तं वत्थुं अग्निनिच्छित्तं । तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खद्वपनं ।

१०. “कथं धम्मिकं सामग्गिं न उपेति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु^१ येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमिचेहि धम्मिकाय सामगियानुपगमनं होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमिचेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं न उपेत्तं । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं न उपेत्तं, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गिं न उपेती’ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं न उपेत्तं, ना पि चञ्जो^२ भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गिं न उपेती’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, धम्मिकं सामग्गिं न उपेमी’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे^३ १५ वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

R. 246

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुग्गलो धम्मिकं सामग्गिं न उपेति, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खद्वपनं ।

११. “कथं धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति? इध, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमिचेहि धम्मिकाय सामगिया पच्चादानं होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमिचेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियन्तं न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियन्तं, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियती’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियन्तं, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियती’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियामी’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

B. 432

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुग्गलो धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खद्वपनं ।

१. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. अञ्जो—स्या०, रो०, म० । ३. पण्णरसे—सी०, स्या० ।

१२. “भिक्षुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अञ्जतरेन^१— राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्न्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सिरिंसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्षु तस्मिं वा आवासे, अञ्जस्मिं वा आवासे, तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

5

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता, तं वत्थु^२ अविनिच्छित्तं । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, सङ्घो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्या ति ।

“एवं चेत्तं लभेथ, इच्चेत्तं कुसलं । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुइसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरितब्बं —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादान-¹⁰ कथा विप्पकता, तं वत्थुं अविनिच्छित्तं । तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपणं ।

१३. “कथं सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्षु^३ येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्षु भिक्षुं पस्सति सीलविपत्तिया¹⁵ दिट्ठसुतपरिसङ्कितं । न हेव खो भिक्षु भिक्षुं पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, अपि चञ्जो भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्षु सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्षु भिक्षुं पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, ना पि चञ्जो भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्षु सीलविपत्तिया²⁰ दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, सील-²⁵ विपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही” ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्षु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुइसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

B. 433

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं²⁵ पातिमोक्खट्ठपणं ।

१४. “कथं आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्षु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरि-

१. अञ्जतरेन अन्तरायेन—स्या० । २. वत्थु—म० । ३. सी०, रो० पोत्यक्खे नत्थि । ४. ०परिसङ्कितो—स्या० ।

सङ्कितो होति तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचार-
 ५ विपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

10 “सुणालु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुगलो आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खद्वपनं ।

१५. “कथं दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु
 B. 434 येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति,
 15 तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया
 20 दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुगलो दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो,
 B. 247 25 तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पाति-
 मोक्खद्वपनं ।

“इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खद्वपनानी” ति ।

पठमभाणवारं निट्ठितं ।

§ ६. अत्तादानअङ्गं

१६. अथ खो आयस्सा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्तं एतदवोच – “अत्तादानं आदातुकामेन, भन्ते, भिक्षुना कतमङ्गसमन्नागतं^१ अत्तादानं आदातब्बं” ति ?

“अत्तादानं आदातुकामेन, उपालि, भिक्षुना पञ्चङ्गसमन्नागतं अत्तादानं आदातब्बं । अत्तादानं आदातुकामेन, उपालि, भिक्षुना एवं पच्चवेक्खितब्बं – ‘यं खो अहं इमं^२ अत्तादानं आदातुकामो, कालो नु खो इमं अत्तादानं आदातुं उदाहु नो’ ति ? सचे, उपालि, भिक्षु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – ‘अकालो इमं अत्तादानं आदातुं, नो कालो’ ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

B. 435

“सचे पनुपालि, भिक्षु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – ‘कालो इमं अत्तादानं आदातुं, नो अकालो’ ति, तेनुपालि, भिक्षुना उत्तरिं^३ पच्चवेक्खितब्बं – ‘यं खो अहं इमं^४ अत्तादानं आदातुकामो, भूतं नु खो इदं अत्तादानं उदाहु नो’ ति ? सचे, उपालि, भिक्षु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – ‘अभूतं इदं अत्तादानं, नो भूतं’ ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्षु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – ‘भूतं इदं अत्तादानं, नो अभूतं’ ति, तेनुपालि, भिक्षुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं – ‘यं खो अहं इमं अत्तादानं आदातु-^{१५} कामो, अत्थसन्धितं^५ नु खो’ इमं अत्तादानं उदाहु नो’ ति ? सचे, उपालि, भिक्षु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – ‘अनत्थसन्धितं इदं अत्तादानं, नो अत्थसन्धितं’ ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्षु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – ‘अत्थसन्धितं इदं अत्तादानं, नो अनत्थसन्धितं’ ति, तेनुपालि, भिक्षुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं – ‘इमं खो अहं^{२०} अत्तादानं आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे उदाहु नो’ ति ? सचे, उपालि, भिक्षु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – ‘इदं खो अहं अत्तादानं आदियमानो न लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे’ ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्षु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – ‘इमं खो अहं अत्तादानं^{२५} आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे’ ति, तेनुपालि, भिक्षुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं – ‘इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्खस्स ततो-^{२६} निदानं मण्डनं कलहो विमाहो विवादो सङ्खमेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं उदाहु

R. 248

१. कतङ्गसमन्नागतं-सी०, रो० । २. उत्तरि-म० । ३. अत्थसन्धितं-सी०, रो० । ४. सी० पोत्थके नत्थि ।

B 436 नो' ति? सचे उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति—'इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्खस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं' ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं । सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति—'इमं खो मे अत्तादानं आदियतो न भविस्सति सङ्खस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं' ति, आदातब्बं तं, उपालि, अत्तादानं । एवं पञ्चङ्गसमन्नागतं खो, उपालि, अत्तादानं आदिन्नं, पच्छा पि अविप्पटिसारकरं^१ भविस्सती' ति ।

§ ७. चोदकेन पच्चवेक्खितव्वधम्मा

१७. “चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतव्वो” ति? “चोदकेन, उपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च 10 धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतव्वो ।

“चोदकेन, उपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितव्वं—‘परिसुद्धकाय-समाचारो नु खोमिहि, परिसुद्धेनमिहि कायसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन^१? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ ति? नो चे, उपालि, भिक्खु परिसुद्धकाय-समाचारो होति, परिसुद्धेन कायसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन, तस्स 15 भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा कायिकं सिक्खस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितव्वं—‘परिसुद्धवचीसमाचारो नु खोमिहि, परिसुद्धेनमिहि वचीसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ ति? नो चे, उपालि, भिक्खु परिसुद्धवचीसमाचारो होति, परिसुद्धेन वचीसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन 20 अप्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा वाचसिकं सिक्खस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितव्वं—
R. 249 ‘मेत्तं नु खो मे चित्तं पच्चुपट्टितं सन्नसन्निचयो अनाघातं,^२ संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ ति? नो चे, उपालि, भिक्खुनो मेत्तचित्तं पच्चुपट्टितं होति सन्नसन्निचारीसु
B. 497 25 अनाघातं, तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा सन्नसन्निचारीसु मेत्तचित्तं उपट्ठापेही’-
ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितव्वं—
‘बहुस्सुतो नु खोमिहि, सुतधरो, सुतसन्निचयो? ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा

१. अविप्पटिसारकरणं—रो०; अविप्पटिसारकं—सी० । २. अप्पटिमंसेन—सी० । ३. अनाघाती—सी० ।

परियोसानकल्याणा, सात्थं सब्यञ्जनं^१ केवलपरिपुणं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपा मे धम्मा बहुस्सुता होन्ति^२ धता^३ वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा ? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो^४ ति ? नो चे, उपालि, भिक्खु बहुस्सुतो होति, सुतधरो, सुतसन्निचयो; ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोसान-कल्याणा, सात्थं सब्यञ्जनं केवलपरिपुणं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपस्स^५ ५ धम्मा न बहुस्सुता होन्ति धता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा, तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा आगमं परियापुणस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं—‘उभयानि खो मे पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छिताच्चि—सुत्तसो, अनुब्यञ्जनसो ? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो^६ १० ति ? नो चे, उपालि, भिक्खुनो उभयानि पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छितानि—सुत्तसो, अनुब्यञ्जनसो, ‘इदं पनावुसो, कत्थ वुत्तं भगवता’ ति, इति पुट्ठो न सम्पायति,^७ तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा, विनयं परियापुणस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो” ति ।

15

§ ८. चोदकेन उपट्ठापेतब्बधम्मा

१८. “चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो” ति ? “चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो—कालेन वक्खामि, नो अकालेन; भूतेन वक्खामि, नो अभूतेन; सण्हेन वक्खामि, नो फल्लसेन; अत्थसंहितेन वक्खामि, नो अनत्थसंहितेन; मेत्तचित्तो वक्खामि, नो दोसन्तरो ति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे^८ २० पञ्च धम्मे अज्झत्तं उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो” ति ।

B. 438

§ ९. चोदकचुदितकपटिसंयुक्तकथा

१९. “अधम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि^९ विप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति ? “अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो—अकालेनायस्सा चोदेसि, नो कालेन, अलं ते विप्पटिसाराय; अभूतेनायस्सा चोदेसि, नो भूतेन, अलं ते विप्पटिसाराय; फल्लसेनायस्सा चोदेसि, नो सण्हेन, अलं ते विप्पटिसाराय;^{१०} २५ अनत्थसंहितेनायस्सा चोदेसि, नो अत्थसंहितेन, अलं ते विप्पटिसाराय; दोसन्तरो आयस्सा

B. 250

१. सब्यञ्जनं—रो० । २. रो० पत्थके नत्थि । ३. धाता—म० । ४. तथारूपास्स—स्या० रो० । ५. रो० पोत्थके नत्थि । ६. सम्पादेति—स्या० । ७. कतिहाकारेहि—सी०, म० ।

चोदेसि, नो मेत्तचित्तो, अलं ते विप्पटिसाराया ति । अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो । तं किस्स हेतु ? यथा न अब्बो पि भिक्खु अभूतेन चोदेतब्बं मज्जेय्या” ति ।

“अधम्मचुदितस्स^१ पन, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहा-
 ५ तब्बो” ति ? “अधम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहा-
 तब्बो — अकालेनायस्सा चुदितो, नो कालेन, अलं ते अविप्पटिसाराय^२; अभूतेनायस्सा
 चुदितो, नो भूतेन, अलं ते अविप्पटिसाराय; फरुसेनायस्सा चुदितो, नो सण्हेन, अलं ते
 अविप्पटिसाराय; अनत्थसंहितेनायस्सा चुदितो, नो अत्थसंहितेन, अलं ते अविप्पटिसाराय;
 दोसन्तरेनायस्सा चुदितो, नो मेत्तचित्तेन, अलं ते अविप्पटिसाराया ति । अधम्मचुदितस्स,
 १० उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति ।

“धम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति ?
 “धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो — कालेना-
 यस्सा चोदेसि, नो अकालेन, अलं ते अविप्पटिसाराय; भूतेनायस्सा चोदेसि, नो अभूतेन,
 B. 439 अलं ते अविप्पटिसाराय; सण्हेनायस्सा चोदेसि, नो फरुसेन, अलं ते अविप्पटिसाराय;
 १५ अत्थसंहितेनायस्सा चोदेसि, नो अनत्थसंहितेन, अलं ते अविप्पटिसाराय; मेत्तचित्तो आयस्सा
 चोदेसि, नो दोसन्तरो, अलं ते अविप्पटिसाराया ति । धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो
 इमेहि पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो । तं किस्स हेतु ? यथा अब्बो पि भिक्खु
 भूतेन चोदेतब्बं मज्जेय्या” ति ।

“धम्मचुदितस्स^१ पन, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो”
 २० ति ? “धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो — कालेना-
 यस्सा चुदितो, नो अकालेन, अलं ते विप्पटिसाराय; भूतेनायस्सा चुदितो, नो अभूतेन,
 अलं ते विप्पटिसाराय; सण्हेनायस्सा चुदितो, नो फरुसेन, अलं ते विप्पटिसाराय; अत्थ-
 संहितेनायस्सा चुदितो, नो अनत्थसंहितेन, अलं ते विप्पटिसाराय; मेत्तचित्तेनायस्सा चुदितो,
 नो दोसन्तरेन, अलं ते विप्पटिसाराया ति । धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि
 २५ पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति ।

“चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा
 परो चोदेतब्बो” ति ? “चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं
 मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो — कारुञ्जता, हितेसिता, अनुकम्पिता,^३ आपत्तिवुट्ठानता,
 R. 251 विनयपुरेक्खारता ति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं
 ३० मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो” ति ।

१. अधम्मचुदितकस्स—सी०, रो० । २. विप्पटिसाराय—म० । ३. धम्मचुदितकस्स—सी०, रो० ।
 ४. अनुकम्पता—सी०, रो० ।

“चुदितेन^१ पन, भन्ते, भिक्खुना कतीमु^२ धम्मेसु पतिट्ठातव्वं” ति ? “चुदितेनु-
पालि, भिक्खुना द्वीसु धम्मेसु पतिट्ठातव्वं—सच्चे च अकुप्पे चा” ति ।

दुतियमाणवारं^३ निट्ठितं ।

पातिमोक्खट्ठपनखन्धकं नवमं ।

§ १०. तस्सुद्धानं

उपोसथे यावतिकं पापभिक्खु न निक्खमि^४ ।

B. 440

मोगल्लानेन निच्छुद्धो^५ अच्छेरा^६ जिनसासने ॥

निन्नोनुपुब्बसिक्खा च ठितधम्मो नातिक्कम्म^७ ।

5

कुणपुक्खिपति^८ सङ्घो सवन्तियो जहन्ति च^९ ॥

सवन्ति परिनिव्वन्ति एकरस विमुत्ति च ।

बहु धम्माविनयो पि भूतट्ठारियपुगला ॥

समुद्दं उपमं कत्वा वाचेसि^{१०} सासने गुणं ।

उपोसथे पातिमोक्खं न अम्हे कोचि जानाति ॥

10

पटिकच्चेव^{११} उज्झन्ति एको द्वे तीणि चत्तारि^{१२} ।

पञ्च छ सत्त अट्ठानि नवा^{१३} च दसमानि च ॥

सील-आचार-दिट्ठि^{१४} च आजीवं चतुमागिके^{१५} ।

पाराजिकं च सङ्घादि पाचित्ति पाटिदेसनि^{१६} ॥

दुक्कटं पञ्चभागेसु सीलचारविपत्ति च ।

15

अकताय^{१७} कताय च छभागेसु^{१८} यथाविधि^{१९} ॥

पाराजिकं च सङ्घादि थुल्लं पाचित्तियेन च ।

पाटिदेसनियं चेव दुक्कटं च दुब्भासितं ॥

सीलचारविपत्ति च दिट्ठिआजीवविपत्ति^{२०} ।

या च अट्ठा कताकते^{२१} तेनेता^{२२} सीलचारदिट्ठिया^{२३} ॥

20

१. चुदितकेन-सी० । २. कतिसु-म० । ३. दुतियकभागवारो-सी०; दुतियमाणवारो-म० ।
४. निक्खमति-रो० । ५. निच्छुद्धो-रो० । ६. अच्छेरा-स्या०, रो०; अच्छरियं-सी० । ७. नातिक्कम्म-
स्या० । ८. कुणपुक्खिपती-सी० । ९. सवन्तियो वे जहन्ति-सी०; सवन्तियो जहन्ति-रो० ।
१०. ठापेसि-स्या० । ११. पटिकच्चेव-सी०, रो० । १२. चानुरो-स्या० । १३. नव-रो० । १४. दिट्ठि-
सी० । १५. चतुसावके-सी०, रो० । १६. पाटिदेसनी-सी० । १७. अकता-रो० । १८. छभागेसु-
स्या० । १९. यथाठिति-सी०, रो० । २०. आजीवं च विपत्तिया-स्या० । २१. कतायकतेन-स्या० ।
२२. तेनेका-रो०; स्या० पोत्थके नत्थि । २३. सीलचारा च दिट्ठिया-स्या० ।

- अकताय कताया पि^१ कताकतायमेव च ।
 एवं नवविधा वुत्ता यथाभूतेन जायतो^२ ॥
 पाराजिको विप्पकता^३ पच्चक्खातो तथेव च ।
 उपेति पच्चादियति पच्चादानकथा^४ च या^५ ॥
 5 सीलचारविपत्ति च तथा^६ दिट्ठिविपत्तिया ।
 दिट्ठसुतपरिसङ्कितं^७ दसधा तं विजानाथ^८ ॥
 B. 441 भिक्खु विपस्सति भिक्खुं अञ्जो^९ चारोचयाति^{१०} तं ।
 सो येव^{११} तस्स अक्खाति पातिमोक्खं ठपेति^{१२} सो ॥
 वुट्ठाति^{१३} अन्तरायेन राजचोरग्गुदका^{१४} च^{१५} ।
 10 मनुस्सअमनुस्सा च वाळसरीसपा^{१६} जीविब्रह्मं^{१७} ॥
 दसन्नमञ्जतरेन^{१८} तस्मिं अञ्जतरेसु वा ।
 धम्मिकाधम्मिका चेव यथा मग्गेन जानाथ^{१९} ॥
 R. 252 कालभूतत्थसंहितं^{२०} लभिस्सामि भविस्सति ।
 कायवाचसिका मेत्ता बाहुसच्चं^{२१} उभयानि^{२२} ॥
 15 कालभूतेन सण्हेन अत्थमेत्तेन चोदये ।
 विप्पटिसारधम्मेन^{२३} तथा^{२४} वाचा^{२५} विनोदये ॥
 धम्मचोदचुदितस्स विनोदेति^{२६} विप्पटिसारो^{२७} ।
 करुणा हितानुकम्पि^{२८} वुट्ठानपुरेक्खारतो^{२९} ॥
 चोदकस्स पटिपत्ति सम्बुद्धेन पकासिता^{३०} ।
 20 सच्चे चेव अकुप्पे च चुदितस्सेव^{३१} धम्मता ति^{३२} ॥

इमहि खन्धके वत्थू^{३३} तिस ।
 पातिमोक्खट्ठपनक्खन्धकं निट्ठितं ।

१. कताय पि-सी० । २. जानता-सी० । ३. विप्पकतो-सी०, रो० । ४-४. पच्चादानकथाय च-
 स्या०; पच्चादानकता च यो-सी०; पच्चादानकथा च यो-रो० । ५. यथा-सी०, रो० । ६. दिट्ठसुतपरि-
 सङ्की-सी०; दिट्ठसुतपरिसङ्कि-रो० । ७. विजानथ-सी०, स्या० । ८. विपस्सञ्जो-रो० । ९. चारोचति-
 रो० । १०. तं सुद्धेव-रो०; सुद्धेव-स्या०; सुद्धोव-सी० । ११. ठपेसि-स्या० । १२. उट्ठाति-सी० ।
 १३-१३. राजा चोरअग्गुदकं-स्या० । १४. वाळ सिरिसपा च-स्या०; वाळ सिरिसप-सी० । १५. जीवितं-
 स्या०; जीवब्रह्मं-सी० । १६. दसन्नमञ्जतरेकेन-सी०, रो०; ब्रह्मचारी च दसन्नं-स्या० । १७. जानथ-
 सी०, स्या० । १८. कालभूतत्थसंहितं-रो०; कालभूतत्थसंहितं-सी० । १९-१९. बाहुसच्चभयानि दु-
 स्या० । २०. विप्पटिसाराधम्मेन-सी०, रो०; विप्पटिसारी अधम्मेन-स्या० । २१-२१. तथेवा पि-
 स्या० । २२-२२. विनोदे विप्पटिस्सरे-स्या० । २३. हितानुकम्पा-स्या० । २४. वुट्ठानम्पि पुरक्खिता-
 स्या०; वुट्ठानपुरेक्खारता-सी०, रो० । २५. पकासितं-रो० । २६-२६. चुदितस्सेस धम्मता ति-स्या०;
 चुदितस्स च धम्मिका ति-सी० । २७. वत्थु-सी०, रो० ।

१०. भिक्खुनिक्खन्धकं

§ १. महापजापतीगोतमीवत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुसिं निग्रोधारामे । अथ खो महापजापती^१ गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति । दुतियं पि खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति । ततियं पि खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति । अथ खो महापजापती गोतमी — न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं ति — दुक्खी दुम्भना अस्सुमुखी रुदमाना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

B. 442,
R. 253

अथ खो भगवा कपिलवत्थुसिं यथाभिरन्तं^२ विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिकं^३ पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायां । अथ खो महापजापती गोतमी केसे छेदापेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा सम्बहुलाहि साकियानीहि सद्धिं येन वेसाली तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला तेनुपसङ्गमि । अथ खो महापजापती गोतमी सूनेहि^३ पादेहि रज्जोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्भना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके अट्ठासि । अहसा^{२०} खो आयस्सा आनन्दो महापजापतिं गोतमिं सूनेहि पादेहि रज्जोकिण्णेन गत्तेन दुक्खिं दुम्भनं अस्सुमुखिं रुदमानं बहिद्वारकोट्टके ठितं । दिस्वान महापजापतिं गोतमिं एतदवोच — “किस्स त्वं, गोतमि, सूनेहि पादेहि रज्जोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्भना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके ठिता” ति ? “तथा हि पन, भन्ते आनन्द, न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । “तेन हि^{२५} त्वं, गोतमि, मुहुत्तं इधेव ताव होहि, यावाहं भगवन्तं याचामि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति ।

B. 254
B. 443

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच—“एसा, भन्ते, महापजापती गोतमी सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके ठिता—न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स 5 तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं ति । साधु, भन्ते, लमेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । “अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति । दुतियं पि खो...पे...ततियं पि खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच—“साधु, भन्ते, लमेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । 10 “अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो—“न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं; यन्नूनाहं^१ अञ्जेन पि परियायेन भगवन्तं याचेय्यं मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । अथ खो 15 आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच—“भब्बो नु खो, भन्ते, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं वा सकदागामिफलं^२ वा अनागामिफलं वा अरहत्तफलं^३ वा सच्छिकातुं” ति ? “भब्बो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं पि सकदागामिफलं पि अनागामिफलं पि अरहत्तफलं पि सच्छिकातुं” ति । “सचे, भन्ते, भब्बो मातुगामो 20 तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं पि सकदागामिफलं पि अनागामिफलं पि अरहत्तफलं पि सच्छिकातुं; बहूपकारा, भन्ते, महापजापती गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका, पोसिका, खीरस्स दायिका, भगवन्तं जनेत्तिया कालक्कताय^४ थब्बं पायेसि; साधु, भन्ते, लमेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । R. 255

§ २. अट्ठ गरुधम्म

25 २. “सचे, आनन्द, महापजापती गोतमी अट्ठ गरुधम्मे पटिगण्हाति,^५ सावस्सा । होतु उपसम्पदा ।

(१) “वस्ससतूपसम्पन्नाय^६ भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं

१. यन्नूनाहं—म० । २. सकदागामिफलं—स्या० । ३. अरहत्तं—सी०, रो० । ४. कालक्कताय—सी०, स्या० । ५. पटिगण्हाति—रो०; पतिगण्हाति—सी० । ६. वस्ससतूपसम्पन्नाय—स्या०, रो० ।

पञ्चुद्धानं अञ्जलिकम्भं सामीचिकम्भं कातब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

(२) “न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

(३) “अन्वद्धमासं भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासीसितब्बा^१—उपोसथपुच्छकं च, ओवाटूपसङ्क्रमनं च । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

(४) “वस्सं वुत्थाय^२ भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

10

(५) “गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्तं चरितब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

(६) “द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परियेसितब्बा । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

15

(७) “न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिमासितब्बो । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

B. 445

(८) “अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

20

“सचे, आनन्द,^३ महापजापती गोतमी इमे अट्ट गरुधम्मे पटिगण्हाति,^४ सावस्सा होतु उपसम्पदा” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो सन्तिके अट्ट गरुधम्मे उगहेत्वा येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्क्रमि, उपसङ्क्रमित्वा महापजापतिं गोतमिं एतदवोच—“सचे खो त्वं, गोतमि, अट्ट गरुधम्मे पटिगण्हेय्यासि,^५ सा व ते भविस्सति उपसम्पदा ।

25

“वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं पञ्चुद्धानं अञ्जलिकम्भं सामीचिकम्भं कातब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

१. पच्चासितब्बा—सी०, स्या०, रो० । २. वस्सं वुत्थाय—म०; वस्सं वुत्थाय—स्या० । ३. पनानन्द—स्या० । ४. पटिगण्हाति—रो०; पटिगण्हाति—सी० । ५. पटिगण्हेय्यासि—रो०; पटिगण्हेय्यासि—सी० ।

“न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

“अन्वद्धमासं भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासीसितब्बा—उपोसथपुच्छकं च, ओवादूपसङ्कमनं च । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं
5 अनतिक्रमणीयो ।

“वस्सं वुत्थाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अन-
तिक्रमणीयो ।

“गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्तं चरितब्बं । अयं पि
10 धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

“द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा
परियेसितब्बा । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

B. 446

“न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो । अयं
पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

15 “अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु
वचनपथो । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

“सचे खो त्वं, गोतमि, इमे अट्ठ गरुधम्मे पटिगण्हेय्यासि, सा व ते भविस्सति
उपसम्पदा” ति ।

“सेय्यथापि, भन्ते आनन्द, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो, युवा, मण्डनकजातिको’
R. 256 20 सीसंनहातो उप्पलमालं वा वस्सिकमालं वा अतिमुत्तकमालं’ वा लभित्वा उभोहि हत्थेहि
पटिगहेत्वा उत्तमङ्गे सिरसि’ पतिट्ठापेय्य; एवमेव खो अहं, भन्ते, आनन्द इमे अट्ठ गरु-
धम्मे पटिगण्हामि यावजीवं अनतिक्रमणीये” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एत-
25 दवोच—“पटिगहिता, भन्ते, महापजापतिया गोतमिया अट्ठ गरुधम्मा, उपसम्पन्ना भगवतो
मातुच्छा” ति ।

“सचे, आनन्द नालभिस्स” मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा
अनगारियं पब्बज्जं, चिरट्ठितिकं, आनन्द, ब्रह्मचरियं अभविस्स, वस्ससहस्सं सद्धम्भो
तिट्ठेय्य । यतो च खो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अन-

१. मण्डनजातिको—स्या०, रो० । २. अतिमुत्तकमालं—स्या० । ३. सिरसि—स्या० । ४. नाल-
भिस्सा—सी० ।

गारियं पब्बजितो, न दानि, आनन्द, ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं भविस्सति । पञ्चैव दानि, आनन्द, वस्ससतानि सद्धम्मो ठस्सति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, यानि कानिचि कुलानि बहुत्थिकानि^१ अप्पपुरिस्सकानि, तानि सुप्पधंसियानि होन्ति चोरेहि कुम्भत्थेनकेहि^२; एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं होति । 5

“सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने सालिक्खेत्ते सेतट्टिका नाम रोगजाति निपतति, एवं तं सालिक्खेत्तं न चिरद्वितिकं होति; एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं होति ।

B. 447

“सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने उच्छुक्खेत्ते मल्लिट्टिका^३ नाम रोगजाति निपतति, एवं तं उच्छुक्खेत्तं न चिरद्वितिकं होति; एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति 10 मातुगामो अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं होति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, पुरिसो महतो तळाकस्स पटिकच्चेव^४ आळि^५ बन्धेय्य यावदेव उदकस्स अनतिक्रमनाय; एवमेव खो, आनन्द, मया पटिकच्चेव भिक्षुनीनं अट्ट गरुधम्मा पञ्जत्ता यावजीवं अनतिक्रमनीया” ति ।

भिक्षुनीनं अट्ट गरुधम्मा^६ निट्ठिता^७ ।

—o—

§ ३. भिक्षुनीउपसम्पदानुजानना

३. अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं^{१५} अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद-
वोच — “कथाहं, भन्ते, इमासु साकियानीसु पटिपज्जामी” ति ? अथ खो भगवा महापजा-
पतिं गोतमिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो
महापजापती गोतमी भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता
सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं^{२०}
निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे,
भिक्षूहि भिक्षुनियो उपसम्पादेतुं” ति ।

R. 257

अथ खो ता भिक्षुनियो महापजापतिं गोतमिं एतदवोचुं — “अय्या अनुपसम्पन्ना,
मयं चम्हा^१ उपसम्पन्ना; एवं हि भगवता पञ्जत्तं भिक्षूहि भिक्षुनियो उपसम्पादेतब्बा”

१. बहुत्थिकानि-सी०, स्या० । २. कुम्भत्थेनकेहि-म०, स्या० । ३. मल्लिट्टिका-सी०, स्या०, रो० ।

४. पटिगन्नेव-सी०, रो० । ५. पाळि-स्या०; आळि-रो० । ६. गरुधम्मं-रो० । ७. निट्ठितं-रो० ।

८. मयम्हा-रो०, सी० ।

B. 448

ति । अथ खो महापजापती गोतमी येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच — “इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु — ‘अय्या अनुसम्पन्ना, मयच्चम्हा उपसम्पन्ना; एवं हि भगवता पब्बजत्तं भिक्खूहि भिक्खुनियो ५ उपसम्पादेतब्बा’ ” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “महापजापती, भन्ते, गोतमी एवमाह — ‘इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु — अय्या अनुसम्पन्ना, मयच्चम्हा उपसम्पन्ना; एवं हि भगवता पब्बजत्तं भिक्खूहि १० भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा’ ” ति ।

“यदग्गेन, आनन्द, महापजापतिया गोतमिया अट्ठ गरुधम्मा पटिग्गहिता, तदेव सा उपसम्पन्ना” ति ।

§ ४. महापजापतिया गोतमिया वरयाचनादीनि

४. अथ खो महापजापती गोतमी येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती १५ गोतमी आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच — “एकाहं, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खून् च भिक्खुनीन् च यथावुट्ठं^१ अभिवादन् पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — २० “महापजापती, भन्ते, गोतमी एवमाह — ‘एकाहं, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खून् च भिक्खुनीन् च यथावुट्ठं^२ अभिवादन् पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं” ति ।

R. 258

“अट्ठानमेतं, आनन्द, अनवकासो, यं तथागतो अनुजानेय्य मातुगामस्स अभिवादन् पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं । इमे हि नाम, आनन्द, अब्जतिथिया दुरक्खातधम्मा

B. 449

२५ मातुगामस्स अभिवादन् पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं न करिस्सन्ति; किमङ्गं^३ पन तथागतो अनुजानिस्सति मातुगामस्स अभिवादन् पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं” ति ?

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मातुगामस्स अभिवादन् पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी. भगवन्तं एतद्वोच — “यानि तानि, भन्ते, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि साधारणानि, कथं मयं, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा” ति ? “यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि साधारणानि, यथा भिक्खू सिक्खन्ति तथा तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा” ५ ति । “यानि पन तानि, भन्ते, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि असाधारणानि, कथं मयं, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा” ति ? “यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि असाधारणानि, यथापञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा” ति ।

५. अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद्वोच — “साधु मे, भन्ते, भगवा सङ्घित्तेन धम्मं देसेतु, यमहं^१ भगवतो धम्मं सुत्वा एका वूपकट्ठा अप्पमत्ता आतापिनी पहितत्ता विहरेय्यं” ति । “ये च खो त्वं, गोतमि, धम्मे जानेय्यासि—इमे धम्मा सरागाय संवत्तन्ति नो विरागाय, सञ्जोगाय संवत्तन्ति नो विसञ्जोगाय, आचयाय संवत्तन्ति नो अपचयाय, महिच्छताय संवत्तन्ति नो अप्पिच्छताय. असन्तुट्ठिया संवत्तन्ति नो सन्तुट्ठिया, सङ्गणिकाय संवत्तन्ति नो पविवेकाय, कोसज्जाय संवत्तन्ति नो विरियारम्भाय,^२ दुब्भरताय^३ संवत्तन्ति नो सुभरताय; एकंसेन, गोतमि, धारे^४ य्यासि—नेसो धम्मो, नेसो विनयो, नेतं सत्थुसासनं ति । ये च खो त्वं, गोतमि, धम्मे जानेय्यासि—इमे धम्मा विरागाय संवत्तन्ति नो सरागाय, विसञ्जोगाय संवत्तन्ति नो सञ्जोगाय, अपचयाय संवत्तन्ति नो आचयाय, अप्पिच्छताय संवत्तन्ति नो महिच्छताय. सन्तुट्ठिया संवत्तन्ति नो असन्तुट्ठिया, पविवेकाय संवत्तन्ति नो सङ्गणिकाय, विरियारम्भाय^५ संवत्तन्ति नो कोसज्जाय, सुभरताय संवत्तन्ति नो दुब्भरताय; एकंसेन, गोतमि, धारेय्यासि—एसो धम्मो, एसो विनयो, एतं सत्थुसासनं” ति ।

B. 259

B 450

§ ५. पातिमोक्खुद्देसआपत्तिप्पटिग्गहणादीनि

६. तेन^१ खो पन समयेन भिक्खुनीनं पातिमोक्खं न उद्दिसीयति^२ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं—“अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितुं” ति । अथ खो भिक्खून्^३ एतद्वोच—“केन नु खो भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितव्वं” ति ?^४ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितुं” ति ।

१. याहं—सी० । २. वीरियारम्भाय—म० । ३. दुब्भरताय—सी० । ४-५. तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीनं पातिमोक्खं न उद्दिसन्ति—स्वा० । ५. भिक्खुनीनं—ये० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनूपस्सयं^१ उपसङ्कमित्वा भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानीं इमे इमाहि सद्धिं अभिरमिस्सन्ती” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
५ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं । यो उद्दिसेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितुं” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति—“एवं पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं—‘एवं पातिमोक्खं उद्दिसेय्याथा’” ति ।

10 ७. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आपत्तिं न पटिकरोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया आपत्तिं न पटिकातब्बा । या न पटिकरेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति—“एवं आपत्तिं पटिकातब्बा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं—
R. १४० ‘एवं आपत्तिं पटिकरेय्याथा’” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“केन नु खो भिक्खुनीनं
15 आपत्तिं पटिगहेतब्बा” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिगहेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो रथिकाय^२ पि व्यूहे^३ पि सिङ्घाटके पि भिक्खू
B. ४५१ पस्सित्वा पत्तं भूमियं निक्खिपित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पमाहेत्वा आपत्तिं पटिकरोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“जायायो
20 इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, रत्तिं विमानेत्वा इदानीं खमापेन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिगहेतब्बा । यो पटिगण्हेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिगहेतुं” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति—“एवं आपत्तिं पटिगहेतब्बा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं—‘एवं
25 आपत्तिं पटिगण्हेय्याथा’” ति ।

८. तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं^४ कम्मं न करियति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं कम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“केन नु खो भिक्खुनीनं कम्मं कातब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं कम्मं कातुं” ति ।

१. भिक्खुनूपस्सयं—म० । २. रथिया—सी०, स्या०, रो० । ३. व्यूहे—सी०, स्या०, रो० ।
४. भिक्खूहि भिक्खुनीनं—स्या० ।

तेन खो पन समयेन कतकम्मा भिक्खुनियो रथिकाय पि व्यूहे पि सिङ्घाटके पि भिक्खुं पस्सित्वा पत्तं भूमियं निक्खिपित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा खमापेन्ति ‘एवं नूनं कातब्बं’ ति मञ्जमाना । मनुस्सा तथैव उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, रत्तिं विमानेत्वा इदानि खमापेन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं कम्मं 5 कातब्बं । यो करेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं कम्मं कातुं” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एवं कम्मं कातब्बं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं — ‘एवं कम्मं करेय्याथा’ ” ति ।

९. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्खमज्जे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति । न सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं । भगवतो 10 एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं अधिकरणं वूपसमेतुं” ति ।

R. 261

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीनं अधिकरणं वूपसमेन्ति । तस्मिं खो पन अधिकरणे विनिच्छियमाने दिस्सन्ति भिक्खुनियो कम्मप्पत्तायो पि आपत्तिगामिनियो पि । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “साधु, भन्ते, अय्या व भिक्खुनीनं कम्मं करोन्तु, अय्या व भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिगण्हन्तु; 1 एवं हि भगवता पञ्चत्तं भिक्खूहि भिक्खुनीनं अधि- 15 करणं वूपसमेतब्बं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं कम्मं आरोपेत्वा 2 भिक्खुनीनं निय्यादेतुं” — भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं कम्मं कातुं, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आपत्तिं आरोपेत्वा भिक्खुनीनं निय्यादेतुं, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिगहेतुं” ति ।

B. 4:2

तेन खो पन समयेन उप्पलवण्णाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनी भिक्खुनी 3 सत्त 20 वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धा 4 होति विनयं परियापुणन्ती । तस्सा मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति । अस्सोसि खो सा भिक्खुनी — “भगवा किर सावत्थि गन्तुकामो” ति । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “अहं खो सत्त वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धि विनयं परियापुणन्ती । तस्सा मे मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति । दुक्करं खो पन मातुगामेन यावजीवं सत्थारं अनुबन्धितुं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति 5 अथ खो सा भिक्खुनी 25 भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं विनयं वाचेतुं” ति ।

पठमभाणवारं ।

१. पुन न-स्या० । २. पटिगण्हन्तु-रो०; पटिगण्हन्तु-सी० । ३. रोपेत्वा-सी०, रो० । ४. नीयादेतुं-सी० । ५. अन्तेवासिभिक्खुनी-रो०; अन्तेवासी भिक्खुनी-सी० । ६. अनुबद्धा-सी०, रो० । ७. पठमकभाणवारं-सी०; पठमभाणवारो निद्धितो-म० ।

§ ६. कद्दमोदकओसिञ्चनकायदस्सनदण्डकम्मादीनि

१०. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्तं^१ विहरित्वा येन सावत्थि^२ तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति—अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति ।

R. 262 B. 413 5 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुना भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बा । यो ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“किन्तु खो दण्डकम्मं कातब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनीसङ्घेन^३ कातब्बो” ति ।

10 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, ऊरुं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, भिक्खुनियो ओभासेन्ति, भिक्खुनीहि सद्धिं सम्पयोजेन्ति—अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुना कायो विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बो, न ऊरुं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बो,^४ न अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बं, न भिक्खुनियो ओभासितब्बा, न भिक्खुनीहि सद्धिं सम्पयोजेतब्बं । यो सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“किन्तु खो दण्डकम्मं कातब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनीसङ्घेन कातब्बो” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो भिक्खू^५ कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति—अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खू^६ कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बा” । या ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“किन्तु खो दण्डकम्मं कातब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि भिक्खवे, आवरणं कातुं” ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओवादं ठपेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो कायं विवरित्वा भिक्खून् दस्सेन्ति, थनं विवरित्वा भिक्खून् दस्सेन्ति, ऊरुं विवरित्वा भिक्खून् दस्सेन्ति, अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खून् दस्सेन्ति, भिक्खू ओभासेन्ति, भिक्खूहि सद्धिं सम्पयोजेन्ति—अप्पेव नाम

R. 263

१. यथाभिरन्तं—सी० । २. सावत्थी—स्या० । ३. भिक्खुनिसङ्घेन—म० । ४. दस्सेतब्बा—स्या० । ५. भिक्खू—म० । ६. भिक्खू—म० । ७. ओसिञ्चितब्बो—म० ।

अम्हेसु सारज्जेयुं ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया कायो विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बो, न थनो^१ विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बो,^२ न ऊरु विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बो,^३ न अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बं, न भिक्खू ओभासितब्बा, न भिक्खूहि सद्धिं सम्पयोजेतब्बं । या सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि — “किं^४ ६ नु खो दण्डकम्मं कातब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आवरणं कातुं” ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे. ओवादं ठपेत्तुं” ति ।

अथ : खूनं एतदहोसि — “कप्पति नु खो ओवादद्वपिताय^५ भिक्खुनिया सद्धिं उपोसथं कातुं, न नु खो कप्पती” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे,^{१०} ओवादद्वपिताय भिक्खुनिया सद्धिं उपोसथो कातब्बो, याव न तं अधिकरणं वूपसन्तं^६ होती” ति^७ ।

§ ७. ओवादद्वपन-कायबन्धनधारण-मुखा- लिम्पनउम्महनादीनि

११. तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^८ ओवादं ठपेत्वा चारिकं पक्कामि । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्यो उदायी ओवादं ठपेत्वा चारिकं पक्कमिस्सती” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादं^{१५} ठपेत्वा चारिका पक्कमितब्बा” । यो पक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू बाला अब्यत्ता^९ ओवादं ठपेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बालेन अब्यत्तेन ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अवत्थुस्सिं अकारणे ओवादं ठपेन्ति । भगवतो^{२०} एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अवत्थुस्सिं अकारणे ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं ठपेत्वा विनिच्छयं न देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादं ठपेत्वा विनिच्छयो न दातब्बो । यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१. थनं-सी०, स्या०, रो० । २. दस्सेतब्बं-सी०, स्या०, रो० । ३. दस्सेतब्बा-स्या० ।

४. ओवादद्वपिताय-सी०, रो० । ५-६. वूपसम्मती ति-स्या० । ६. उदायि-सी०, स्या०, रो० ।

७. चारिकं पक्कमितब्बं-स्या० । ८. अब्यत्ता-सी०, रो० ।

B. 455

१२. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया ओवादो न गन्तब्बो । या न गच्छेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

R. 284

तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनीसङ्घो^१ ओवादं गच्छति । मनुस्सा उज्झायन्ति^२ खियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानि इमे^३ इमाहि^४ सद्धिं अभिरमिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सब्बेन भिक्खुनीसङ्घेन ओवादो गन्तब्बो । गच्छेय्य चे^५, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादं गन्तुं” ति ।

तेन खो पन समयेन चतस्सो पञ्च भिक्खुनियो ओवादं गच्छन्ति । मनुस्सा तथेव^६ उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानि इमे इमाहि सद्धिं अभिरमिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादो गन्तब्बो । गच्छेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वीहि^७ तीहि भिक्खुनीहि^८ ओवादं गन्तुं ।

एकं भिक्खुं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं^९ निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “भिक्खुनीसङ्घो, अय्य, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्गमनं च याचति; लभतु किर, अय्य, भिक्खुनीसङ्घो ओवादूपसङ्गमनं” ति । तेन भिक्खुना पातिमोक्खुद्देसको भिक्खू^{१०} उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीयो — “भिक्खुनीसङ्घो, भन्ते, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्गमनं च याचति; लभतु किर, भन्ते, भिक्खुनीसङ्घो ओवादूपसङ्गमनं” ति । पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — “अत्थि^{११} कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो” ति ? सचे होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — “इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनीसङ्घो उपसङ्गमतू” ति । सचे न होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — “को आयस्सा उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं” ति ? सचे कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं, सो च होति अट्ठहज्जेहि समन्नागतो, सम्मन्नित्वा^{१२} वत्तब्बो — “इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनीसङ्घो उपसङ्गमतू” ति । सचे न कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — “नत्थि^{१३} कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पासादिकेन भिक्खुनीसङ्घो सम्पादेतू” ति ।

B. 456

१३. तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं न गण्हन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न गहेतब्बो । यो न गण्हेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१. भिक्खुनिसङ्घो—म० । २. इमा—सी० । ३. इमेहि—सी० । ४. चेव—रो० । ५-५. द्वेतिस्सो भिक्खुनीहि—सी०, रो०; द्वे तिस्सो भिक्खुनियो—म० । ६. स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु बालो होति । तं भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य, गण्हाही” ति । “अहं हि^१, भगिनी, बालो; कथाहं ओवादं गण्हामी” ति ? “गण्हाहय्य, ओवादं; एवं हि^२ भगवता पञ्जत्तं — भिक्खूहि भिक्खुनीनं ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, अवसेसेहि ओवादं गहेतुं” ति ।

R. 265

5

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य गण्हाही” ति । “अहं हि, भगिनी, गिलानो; कथाहं ओवादं गण्हामी” ति ? “गण्हाहय्य, ओवादं; एवं हि भगवता पञ्जत्तं — ठपेत्वा बालं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, अवसेसेहि ओवादं गहेतुं” ति ।

10

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गमिको होति । तं भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य, गण्हाही” ति । “अहं हि, भगिनी, गमिको; कथाहं ओवादं गण्हामी” ति ? “गण्हाहय्य, ओवादं; एवं हि भगवता पञ्जत्तं — ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, ठपेत्वा गमिकं, अवसेसेहि ओवादं गहेतुं” ति ।

B. 457

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अरब्जे विहरति । तं भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य, गण्हाही” ति । “अहं हि, भगिनी, अरब्जे विहरामि; कथाहं ओवादं गण्हामी” ति ? “गण्हाहय्य, ओवादं; एवं हि भगवता पञ्जत्तं — ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, ठपेत्वा गमिकं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आरब्जकेन^३ भिक्खुना ओवादं गहेतुं, सङ्केतं च कातुं — अत्र^४ पतिहरिस्सामी” ति ।

25

१४. तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं गहेत्वा न आरोचेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न आरोचेतब्बो । यो न आरोचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं गहेत्वा न पच्चाहरन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न पच्चाहरितब्बो । यो न पच्चाहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१. अहम्हि-स्या०; अहम्हि-रो० । २. एवम्हि- रो० । ३. आरब्जकेन-स्या०, रो० । ४. अञ्जत्र-सी० । ५. पटिहरिस्सामी-स्या०, सी० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्केतं न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सङ्केतं न गन्तब्बं । यान गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R. 266

१५. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो दीधानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव फासुका^१ नामेन्ति^२ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम भिक्खुनियो दीधानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव फासुका नामेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो^३” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया दीपं कायबन्धनं धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया एकपरियाकर्तं^४ कायबन्धनं, न च तेन फासुका नामेतब्बा^५ । या नामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 458

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो विलीवेन^६ पट्टेन फासुका नामेन्ति...चम्मपट्टेन...दुस्सपट्टेन...दुस्सवेणिया...दुस्सवट्टिया...चोळपट्टेन...चोळवेणिया...चोळवट्टिया...सुत्तवेणिया...सुत्तवट्टिया फासुका नामेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया विलीवेन पट्टेन फासुका नामेतब्बा, न चम्मपट्टेन फासुका नामेतब्बा, न दुस्सपट्टेन फासुका नामेतब्बा, न दुस्सवेणिया फासुका नामेतब्बा, न दुस्सवट्टिया फासुका नामेतब्बा, न चोळपट्टेन फासुका नामेतब्बा, न चोळवेणिया फासुका नामेतब्बा, न चोळवट्टिया फासुका नामेतब्बा, न सुत्तवेणिया फासुका नामेतब्बा, न सुत्तवट्टिया फासुका नामेतब्बा । या नामेय्य^७ आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२० तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अट्टिल्लेन जघनं घंसापेन्ति, गोहनुकेन जघनं कोट्टापेन्ति, हत्थं कोट्टापेन्ति, हत्थकोच्छं कोट्टापेन्ति, पादं कोट्टापेन्ति, पादकोच्छं कोट्टापेन्ति, ऊरुं कोट्टापेन्ति, मुखं कोट्टापेन्ति, दन्तमंसं कोट्टापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अट्टिल्लेन जघनं घंसापेतब्बं, न गोहनुकेन जघनं कोट्टापेतब्बं, न हत्थो कोट्टापेतब्बो, न हत्थकोच्छो कोट्टापेतब्बो, न पादो कोट्टापेतब्बो, न पादकोच्छो कोट्टापेतब्बो, न ऊरु कोट्टापेतब्बो, न मुखं कोट्टापेतब्बं, न दन्तमंसं कोट्टापेतब्बं । या कोट्टापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१६. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो मुखं आलिम्पन्ति, मुखं

१. फासुके—सी०, स्या० । २. नमेन्ति—सी०, स्या०, रो० । ३. गिहिकामभोगिनियो—स्या०, रो०; गिहिकामभोगिनियो—सी० । ४. एकपरियायकर्त—स्या० । ५. नमेतब्बा—सी०, स्या०, रो० । ६. विलीवेन—रो०, स्या० । ७. नमेय्य—सी०, स्या०, रो० ।

उम्हन्तेति, मुखं चुण्णेति, मनोसिलिकाय मुखं लब्धेति, अङ्गरागं करोन्ति, मुखरागं करोन्ति, अङ्गरागमुखरागं करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया मुखं आलिम्पितब्बं, न मुखं उम्हत्तित्त्वं,^१ न मुखं चुण्णेतत्त्वं, न मनोसिलिकाय मुखं लब्धितत्त्वं,^२ न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो । 5 या करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 267

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो अवज्जं करोन्ति, विसेसकं करोन्ति, ओलोकनकेन ओलोकेति, सालोके तिट्ठन्ति; सनच्चं^३ कारापेत्ति, वेसिं वुट्ठापेत्ति,^४ पानागारं ठपेत्ति, सूतं ठपेत्ति, आपणं पसारोत्ति, वड्ढिं पयोजेत्ति, वणिज्जं पयोजेत्ति, दासं उपट्ठापेत्ति, दासिं उपट्ठापेत्ति, कम्मकारं^५ उपट्ठापेत्ति, कम्मकारिं^६ उपट्ठापेत्ति, तिरच्छानगतं^७ उपट्ठापेत्ति, हरीतकपक्किं^८ पक्किणन्ति, नमतकं धारेत्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया^९ अवज्जं कातब्बं, न विसेसकं कातब्बं, न ओलोकनकेन ओलोकेतत्त्वं, न सालोके ठातत्त्वं,^{१०} न सनच्चं कारापेतत्त्वं, न वेसी वुट्ठापेतत्त्वा,^{११} न पानागारं ठपेतत्त्वं, न सूता^{१२} ठपेतत्त्वा,^{१३} न आपणो पसारेतत्त्बो, न वड्ढिं पयोजेतत्त्वा, न^{१४} वणिज्जा पयोजेतत्त्वा, न दासो उपट्ठापेतत्त्बो, न दासी उपट्ठापेतत्त्वा, न कम्मकारो उपट्ठापेतत्त्बो, न कम्मकारी उपट्ठापेतत्त्वा, न तिरच्छानगतो उपट्ठापेतत्त्बो, न हरीतकपक्किं पक्किणितत्त्वं, न नमतकं धारेतत्त्वं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 459

१७. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सब्बनीलकानि चीवरानि धारेत्ति, सब्बपीतकानि चीवरानि धारेत्ति, सब्बलोहितकानि चीवरानि धारेत्ति, सब्ब-^{२०} मज्झिद्विकानि^{१५} चीवरानि धारेत्ति, सब्बकण्हानि चीवरानि धारेत्ति, सब्बमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेत्ति, सब्बमहानामरत्तानि चीवरानि धारेत्ति, अच्छिन्नदसानि चीवरानि धारेत्ति, दीघदसानि चीवरानि धारेत्ति, पुप्फदसानि चीवरानि धारेत्ति, फलदसानि^{१६} चीवरानि धारेत्ति, कञ्चुकं धारेत्ति, तिरीटकं^{१७} धारेत्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सब्ब-^{२५} नीलकानि चीवरानि धारेतत्त्वानि, न सब्बपीतकानि चीवरानि धारेतत्त्वानि, न सब्बलोहितकानि

१. उम्हत्तित्त्वं—सी०, स्या०, रो० । २. लब्धेतत्त्वं—सी०, स्या०, रो० । ३. नच्चं—म० । ४. उट्ठापेत्ति—सी० । ५. कम्मकरं—स्या०, रो० । ६. कम्मकरिं—स्या०, रो० । ७. हरीतकपक्किं—रो०; हरीतकपत्तिकं—स्या० । ८. गिहिकामभोगिनियो—रो०, स्या०; गिहीकामभोगिनियो—सी० । ९. भिक्खुनियो स्या० । १०. तिट्ठातत्त्वं—रो०, म० । ११. उट्ठापेतत्त्वा—सी० । १२. सूतं—स्या० । १३. ठपेतत्त्वं—स्या० । १४. सब्बमज्जेद्विकानि—सी०; मज्जेद्विकानि—स्या०, रो० । १५. कण्ठदसानि—सी०, रो० । १६. तिरीटं—स्या० ।

चीवरानि धारेतब्बानि न सब्बमञ्जिट्टिकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बकण्हानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सुब्बमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बमहानामरत्तानि चीवरानि धारेतब्बानि, न अच्छिदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न दीघदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न पुप्फदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न फल्लदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न कञ्चुको धारेतब्बो, न तिरीटकं धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१८. तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खुनी कालं करोन्ती एवमाह — “ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू” ति । तत्थ भिक्खू च भिक्खुनियो च विवदन्ति — “अम्हाकं होति, अम्हाकं होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “भिक्खुनी चे, भिक्खवे, कालं करोन्ती एवं वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू’ ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुसङ्घो, भिक्खुनीसङ्घस्सेवेतं । सिक्खमाना चे, भिक्खवे...पे०...सामणेरी चे, भिक्खवे, कालं करोन्ती एवं वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू’ ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुसङ्घो, भिक्खुनीसङ्घस्सेवेतं । भिक्खु चे, भिक्खवे, कालं करोन्ती एवं वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू’ ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुनीसङ्घो, भिक्खुसङ्घस्सेवेतं । सामणेरो चे, भिक्खवे...पे०...उपासको चे, भिक्खवे...पे०...उपासिका चे, भिक्खवे...पे०...अब्जो चे, भिक्खवे, कोचि कालं करोन्तो एवं वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू’ ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुनीसङ्घो, भिक्खुसङ्घस्सेवेतं” ति ।

१९. तेन खो पन समयेन अब्जतरा इत्थी पुराणमल्ली भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । सा रथिकाय दुब्बलकं भिक्खुं पस्सित्वा अंसकूटेन पहारं दत्वा पातेसि । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम, भिक्खुनी, भिक्खुस्स पहारं दस्सती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स पहारो दातब्बो । या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा दूरतो व ओक्कमित्वा मग्गं दातुं” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरा इत्थी पवुत्थपतिका जारेन गब्भिनी होति । सा गब्भं पातेत्वा कुल्लपिकं^१ भिक्खुनिं एतदवोच — “हन्दय्ये, इमं गब्भं पत्तेन नीहरा” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं गब्भं पत्ते पक्खपित्वा सङ्घाटिया पटिच्छादेत्वा अगमासि । तेन खो पन समयेन अब्जतरेन पिण्डचारिकेन भिक्खुना समादानं कतं होति — “याहं^२ पठमं भिक्खं लभित्तामि, न तं अदत्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिमुञ्जित्तामी” ति । अथ खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं पस्सित्वा एतदवोच — “हन्द, भगिनि, भिक्खं पटिगण्हा^३” ति । “अलं अय्या” ति ।

१. कुल्लपिकं—स्या०; कुल्लपिकं—रो० । २. यमहं—सी०; यं य्वाहं—स्या० । ३. पटिगण्हा—रो०; पटिगण्हा—सी० ।

दुतियं पि खो...पे०...ततियं पि खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं एतदवोच — “हन्द, भगिनी, भिक्खं पटिगण्हा” ति । “अलं अय्या” ति । “मया खो, भगिनि, समादानं कतं — ‘याहं पठमं भिक्खं लभिस्सामि, न तं अदत्त्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिभुञ्जिस्सामी’ ति । हन्द, भगिनि, भिक्खं पटिगण्हा” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तेन भिक्खुना निष्पीळियमाना नीहरित्वा पत्तं दस्सेसि — “पस्स, अय्य, पत्ते गब्भं; मा च ⁵ कस्सचि आरोचेसी” ति । अथ खो सो भिक्खु उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भं नीहरिस्सती” ति ! अथ खो सो भिक्खु भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भं नीहरिस्सती” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पत्तेन गब्भो नीहरितब्बो । या नीहरेय्य, ¹⁰ आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा नीहरित्वा पत्तं दस्सेतुं” ति ।

R. 269

B. 461

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्सेन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खु-नियो भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्सेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो ¹⁵ एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्से-तब्बं । या दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा उक्कुजित्वा पत्तं दस्सेतुं । यं च पत्ते आमिसं होति, तेन च भिक्खु निमन्तेतब्बो” ति ।

§ ८. लिङ्गदस्सन-आमिसदानवत्थु

तेन खो पन समयेन सावत्थियं^१ रथिकाय पुरिसव्यञ्जनं^२ छड्डितं होति । तं भिक्खु-नियो सक्कच्च उपनिज्झायिंसु । मनुस्सा उक्कुट्ठिं अकंसु । ता भिक्खुनियो मङ्गू अहेसुं । अथ ²⁰ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो पुरिसव्यञ्जनं उपनिज्झायिस्सन्ती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरो-चेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसव्यञ्जनं उप-निज्झायितब्बं । या उपनिज्झायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

25

२०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खून् आमिसं देन्ति । भिक्खू भिक्खुनीनं देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भदन्ता^३ अत्तनो परि-भोगत्थाय दिन्नं अब्जेसं दस्सन्ति ! मयं पि^४ न जानाम दानं दातुं” ति । भगवतो एतमत्थं

B. 270

१. सावत्थिया-स्या० । २. पुरिसव्यञ्जनं-सी०, रो० । ३. भदन्ता-स्या०, रो० । ४. इ-रो० ।

आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अब्जेसं दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खून् आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्खस्स दातुं” ति । बाव्हतरं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुगालिकं पि दातुं” ति ।

B. 462

तेन खो पन समयेन भिक्खून् सन्निधिकत्तं आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खून् सन्निधिं भिक्खुनीहि भिक्खूहि^१ पटिग्गाहापेत्वा परिभुञ्जितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खुनीन् आमिसं देन्ति । भिक्खुनियो भिक्खून् 10 देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अब्जेसं दस्सन्ति ! मयं पि न जानाम दातं दातुं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अब्जेसं दातब्बं । या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीन् आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्खस्स दातुं” ति । बाव्हतरं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुगालिकं पि दातुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीन् सन्निधिकत्तं आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन् सन्निधिं भिक्खूहि भिक्खुनीहि^१ पटिग्गाहापेत्वा परिभुञ्जितुं” ति ।

§ ९. सेनासनआवसथचीवरादिअनुजानना

20 २१. तेन खो पन समयेन भिक्खून् सेनासनं उस्सन्नं होति, भिक्खुनीन् न होति । भिक्खुनियो भिक्खून् सन्तिके दूतं पाहेसुं — ‘साधु, भन्ते, अय्या अम्हाकं सेनासनं देन्तु तावकालिकं’ ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन् सेनासनं दातुं तावकालिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन उतुनियो भिक्खुनियो ओनद्धमच्चं ओनद्धपीठं अभिनिसीदन्ति 25 पि अभिनिपज्जन्ति पि । सेनासनं लोहितेन मक्खियति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 271

“न, भिक्खवे, उतुनिया^२ भिक्खुनिया ओनद्धमच्चं ओनद्धपीठं अभिनिसीदितब्बं अभिनिपज्जितब्बं । या अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि,

१. म० पोत्यके नत्थि । २. म० पोत्यके नत्थि । ३. मक्खीयति-सी०; मक्खियति-रो० ।
४. स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि ।

भिक्षवे, आवसथचीवरं” ति । आवसथचीवरं लोहितेन मक्खिय्यति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, आण्चोळकं” ति । चोळकं निपतति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, सुत्तकेन बन्धित्वा ऊरुया बन्धितुं” ति । सुत्तं छिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, संवेळियं, कटिसुत्तकं” ति ।

B. 463

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सब्बकालं कटिसुत्तकं धारेन्ति ।^५ मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, भिक्खुनिया सब्बकालं कटिसुत्तकं धारेत्तब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, उतुनिया कटिसुत्तकं” ति ।

दुतियमाणवारं^३ ।

§ १०. उपसम्पदाकाले चतुर्वीसअन्तरायिक- धम्मपुच्छादीनि

२२. तेन खो पन समयेन उपसम्पन्नायो दिस्सन्ति—अनिमिच्चा पि, निमित्तमच्चा पि, अलोहिता पि, ध्रुवलोहिता पि, ध्रुवचोळा^४ पि, पग्घरन्ती पि, सिखरिणी^५ पि, इत्थिपण्डका^६ १० पि, वेपुरिसिका पि, सम्भिन्ना पि, उभतोव्यञ्जना^७ पि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, उपसम्पादेन्तिया चतुर्वीसति अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं । एवं च पन, भिक्षवे, पुच्छितब्बा—‘नसि अनिमिच्चा, नसि निमित्तमच्चा, नसि अलोहिता, नसि ध्रुवलोहिता, नसि ध्रुवचोळा, नसि पग्घरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उभतोव्यञ्जना ? सन्ति ते एवरूपा आबाधा—कुट्टं,^८ १५ गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो ? मनुस्सासि, इत्थीसि, भुजिस्सासि, अनणासि,^९ नसि राजभटी ? अनुज्जातासि मातापितूहि, सामिकेन ? परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्णं ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी” ति ?

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीनं अन्तरायिके धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, एकतो उपसम्पन्नाय भिक्खुनीसङ्घे विसुद्धाय भिक्खुसङ्घे उपसम्पादेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अननुसिद्धा^१ उपसम्पदापेक्खायो^{१०} अन्तरायिके

B. 464

१. आण्चोळकं—रो० । २. निपटति—सी०, रो० । ३. दुतियमाणवारं—सी०; दुतियमाणवारो निद्वितो—म० । ४. ध्रुवचोळा रो० । ५. सिखरिणी—म० । ६. इत्थिपण्डका—स्या०; इत्थिपण्डिका—रो० । ७. उभतोव्यञ्जना—सी०, स्या०; उभतोव्यञ्जना—रो० । ८. अणणासि—म० । ९. अननुसिद्धा—स्या० । १०. उपसम्पदापेक्खायो—सी० ।

R. 272

धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पठमं अनुसासित्वा पच्छा अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं” ति ।

तथेव सङ्खमज्झे अनुसासन्ति । उपसम्पदापेक्खायो तथेव वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं अनुसासित्वा सङ्खमज्झे अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं । एवं च पन, भिक्खवे, अनुसासितब्बा ।

२३. “पठमं उपज्झं गाहापेतब्बा । उपज्झं गाहापेत्वा पत्तचीवरं आचिक्खितब्बं — ‘अयं ते पत्तो, अयं सङ्घाटि, अयं उत्तरासङ्गो, अयं अन्तरवासको, इदं संकच्चिकं,’ अयं १० उदकसाटिका; गच्छ अमुम्हि ओकासे तिद्वाही” ति ।

बाला अब्यत्ता^१ अनुसासन्ति । दुरनुसिद्धा उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय अनुसासितब्बा । या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय अनुसासितुं” ति ।

१५ असम्मता अनुसासन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, असम्मताय अनुसासितब्बा । या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्मताय अनुसासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा — अत्तना वा अत्तानं सम्मन्नितब्बं, पराय वा परा सम्मन्नितब्बा ।

“कथं च अत्तना व^२ अत्तानं सम्मन्नितब्बं? ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो २० जापेतब्बो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामा^३ इत्थन्नामं अनुसासेय्यं’ ति । एवं अत्तना व अत्तानं सम्मन्नितब्बं ।

B. 465

“कथं च पराय परा सम्मन्नितब्बा? ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । २५ यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा इत्थन्नामं अनुसासेय्या’ ति । एवं पराय परा^४ सम्मन्नितब्बा ।

“ताय सम्मताय भिक्खुनिया उपसम्पदापेक्खं उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीया — ‘सुणसि इत्थन्नामे । अयं ते सच्चकालो, भूतकालो । यं जातं तं सङ्खमज्झे पुच्छन्ते सन्तं अत्थी ति वत्तब्बं, असन्तं नत्थी ति वत्तब्बं । मा खो वित्थायि^५, मा खो मङ्गू अहोसि । एवं तं पुच्छिस्सन्ति — नसि अनिमित्ता, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि

१. संकच्चिकं—रो० । २. अब्यत्ता—सी०, रो० । ३. वा—रो० । ४. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५. वा परा—सी०, रो० । ६. वित्थासि—सी०, स्या०, रो० ।

धुवलोहिता, नसि धुवचोळा, नसि पग्धरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उमतोव्यञ्जना ? सन्ति ते एवरूपा, आबाधा — कुट्टं, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो ? मनुस्सासि, इत्थीसि, भुजिस्सासि, अनणासि, नसि राजभटी ? अनुञ्जातासि मातापितूहि, सामिकेन ? परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्णं ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी' ति ?

5 R. 273

§ ११. उपसम्पदाविधि

२४. “एकतो आगच्छन्ति । न एकतो आगन्तव्वं । अनुसासिकाय पठमतरं आगन्त्वा सङ्घो आपेतव्वो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । अनुसिद्धा सा मया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा आगच्छेय्या’ ति । ‘आगच्छाही’ ति वत्तव्वो ।

“एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा¹⁰ अङ्गलिं पगण्हापेत्वा उपसम्पदं याचापेतव्वो — ‘सङ्घं, अय्ये, उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । दुतियं पि, अय्ये, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । ततियं पि, अय्ये, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाया’ ति । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतव्वो —

15

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामं अन्तरायिके धम्मे पुच्छेय्यं ति ।

“सुणसि इत्थन्नामे । अयं ते सच्चकालो, भूतकालो । यं जातं तं पुच्छामि सन्तं अत्थी ति वत्तव्वं, असन्तं नत्थी ति वत्तव्वं । नसि अनिमित्ता...पे०...किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी ति । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतव्वो —

B. 466

20

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।²⁵ परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तराधिकेहि धम्मोहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्खं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्खो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा
5 अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्खेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“तावदेव तं आदाय भिक्खुसङ्खं उपसङ्कमिन्वा एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा भिक्खून्
10 पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अञ्जलिं पगण्हापेत्वा उपसम्पदं याचापेतब्बा — ‘अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना’ भिक्खुनी-
R. 274 सङ्खे, विसुद्धा; सङ्खं, अय्या, उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्खो अनुकम्पं उपादाय । अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना
B. 467 भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । दुतियं पि, अय्या, सङ्खं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, 15 सङ्खो अनुकम्पं उपादाय । अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । ततियं पि, अय्या, सङ्खं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्खो अनुकम्पं उपादाया’ ति । व्यत्तेन’ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा’ ।
20 एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्खं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य, इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्खं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय
25 पवत्तिनिया । सङ्खो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्खं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्खो इत्थन्नामं

उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्गेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाणं^१ आचिक्खितब्बं, दिवसभागो आचिक्खितब्बो,^२ संज्जीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा—इमिस्सा तयो च निस्सये, अट्ट च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा” ति ।

§ १२. यथाबुद्धपटिबाहनपवारणाउपोसथ- नियमादीनि

२५. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भत्तग्गे आसनं सङ्कायन्तियो^१ कालं वीतिनामेसुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टन्नं भिक्खुनीनं यथाबुद्धं,^२ अवसेसानं यथागतिकं” ति ।

B. 468

10

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो—भगवता अनुज्जातं अट्टन्नं भिक्खुनीनं यथाबुद्धं, अवसेसानं यथागतिकं ति—सब्बत्थ अट्टेव^३ भिक्खुनियो यथाबुद्धं पटिबाहन्ति, अवसेसायो यथागतिकं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे अट्टन्नं भिक्खुनीनं यथाबुद्धं, अवसेसानं यथागतिकं; अब्जत्थ सब्बत्थ^४ यथाबुद्धं न पटिबाहितब्बं । या पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

15

२६. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया न पवारेतब्बं । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

R. 275

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्घं न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्घो^५ न पवारेतब्बो । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेन्तियो कोलाहलं अकंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेतब्बं । या पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरेभत्तं पवारेन्तियो कालं वीतिनामेसुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुनिया पच्छाभत्तं पवारेतुं” ति ।^{२६}

१. उतुपमाणं—सी०, रो० । २. संक्सायन्तियो—म०; सङ्कायन्तियो—सी०, स्या०, । ३. यथाबुद्धं—सी० । ४. अट्टाव—सी०, रो० । ५. स्या० पोत्यके नत्थि । ६. भिक्खुसङ्घे—रो० ।

पच्छाभत्तं पवारेन्तियो विकाले अहेसुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्जतना भिक्खुनीसङ्घं^१ पवारत्वा अपरज्जु भिक्खुसङ्घं पवारेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनीसङ्घो पवारन्तो कोलाहलं अकासि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकं भिक्खुनिं वियत्तं^२ पटिबलं सम्मन्नितुं—
B. 469 5 भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घं पवारेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नेय्य भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घं पवारेतुं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नति भिक्खुनीसङ्घस्स
10 अत्थाय भिक्खुसङ्घं पवारेतुं । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मत्ति भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घं पवारेतुं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घं पवारेतुं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“ताय सम्मताय भिक्खुनिया भिक्खुनीसङ्घं आदाय भिक्खुसङ्घं उपसङ्कमित्वा
15 एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा
R. 276 एवमस्स वचनीयो—‘भिक्खुनीसङ्घो, अय्या, भिक्खुसङ्घं पवारेति’-दिट्ठेन वा, सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्घो भिक्खुनीसङ्घं अनुकम्पं उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सति । दुतियं पि, अय्या...पे०...ततियं पि, अय्या, भिक्खुनीसङ्घो भिक्खुसङ्घं पवारेति—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्घो भिक्खुनीसङ्घं
20 अनुकम्पं उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सती” ति ।

२७. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खूनं उपोसथं ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सबवचनीयं करोन्ति, अनुवादं पट्टपेन्ति,^३ ओकासं कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स उपोसथो ठपेतब्बो; ठपितो पि अट्ठपितो; ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न पवारणा ठपेतब्बा; ठपिता पि
25 अट्ठपिता; ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सबवचनीयं कातब्बं; कतं पि अकतं; करोन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न अनुवादो पट्टपेतब्बो; पट्टपितो पि अप्पट्टपितो; पट्टपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न ओकासो कारेतब्बो; कारितो पि अकारितो; कारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न चोदेतब्बो; चोदितो पि अचोदितो; चोदेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सारेतब्बो; सारितो पि असारितो; सारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।
B. 470

१. स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. ब्यत्तं—स्या० । ३. ठपेन्ति—रो० । ४. अस्सारितो—स्या० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीनं उपोसथं ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सवचनीयं करोन्ति, अनुवादं पट्टपेन्ति,^१ ओकासं कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुना भिक्खुनिया उपोसथं ठपेतुं; ठपितो पि सुट्ठपितो; ठपेन्तस्स अनापत्ति । पवारणं ठपेतुं; ठपिता पि सुट्ठपिता; ठपेन्तस्स अनापत्ति । सवचनीयं कातुं; कतं पि सुकतं; करोन्तस्स अनापत्ति । अनुवादं पट्टपेतुं; पट्टपितो पि सुप्पट्टपितो; पट्टपेन्तस्स अनापत्ति । ओकासं कारेतुं; कारितो पि सुकारितो; कारेन्तस्स अनापत्ति । चोदेतुं; चोदिता पि सुचोदिता; चोदेन्तस्स अनापत्ति । सारेतुं; सारिता पि सुसारिता^२; सारेन्तस्स अनापत्ती” ति ।

§ १३. यानयायननियमा

२८. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ति — इत्थियुत्तेन^३ पि पुरिसन्तरेन, पुरिसयुत्तेन पि इत्थन्तरेन । मनुस्सा उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — 10 “सेय्यथापि गङ्गामहियाया” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया यानेन यायितव्वं । या यायेय्य, यथाधम्मो कारेतव्वो” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति, न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय^४ यानं” ति^५ । अथ खो भिक्खुनीनं एतदहोसि — “इत्थियुत्तं नु खो, पुरिसयुत्तं नु खो” ति^६ ? भगवतो एतमत्थं 15 आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, इत्थियुत्तं पुरिसयुत्तं हत्थवट्ठकं” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरिस्सा^७ भिक्खुनिया यानुग्वातेन बाव्हतरं अफासु^८ अहोसि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सिविकं पाटङ्किं” ति ।

R. 277

§ १४. दूतेन उपसम्पदानुजानना

२९. तेन खो पन समयेन अङ्गकासी गणिका भिक्खुनीसु पव्वजिता होति । सा च सावर्त्थि गन्तुकामा होति — ‘भगवतो सन्तिके उपसम्पज्जिस्सामी’ ति । अस्सोसुं खो 20 धुत्ता — ‘अङ्गकासी किर गणिका सावर्त्थि गन्तुकामा’ ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । अस्सोसि खो अङ्गकासी गणिका — ‘धुत्ता किर मग्गे परियुट्ठिता’ ति । भगवतो सन्तिके दूतं पाहेसि — “अहं हि उपसम्पज्जितुकामा; कथं नु खो मया पटिपज्जितव्वं” ति^९ ? अथ खो भगवा

B 471

१. ठपेन्ति—रो० । २. सुस्सारिता—स्या० । ३. इत्थियुत्तेन—स्या० । ४. गङ्गामहिकाया—स्या० । ५-५. भिक्खुनिया गिलानाय यानेन यायितुं ति—स्या० । ६. अञ्जतराय—सी०, रो० । ७. अफासुकं—स्या० ।

एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धर्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, दूतेन पि उपसम्पादेतुं” ति ।

भिक्खुदूतेन उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खु-
दूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । सिक्खमानदूतेन^१
५ उपसम्पादेन्ति...पे०...सामणेरदूतेन उपसम्पादेन्ति...पे०...सामणेरिदूतेन^२ उपसम्पा-
देन्ति...पे०...बालाय अब्यत्ताय^३ दूतेन उपसम्पादेन्ति । “न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय
दूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे,
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय दूतेन उपसम्पादेतुं ति ।

“ताय दूताय भिक्खुनिया सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खून्
१० पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘इत्थन्नामा,
अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा ।
सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा, अय्या, सङ्घं उपसम्पदं याचति ।
उल्लुम्पतु तं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय
उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न
१५ आगच्छति । दुतियं पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु तं, अय्या,
सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।
एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति ।
ततियं पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु तं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं
उपादाया’ ति । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

B. 472 20 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउप-
सम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घं
उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, सङ्घो इत्थन्नामं
उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

R. 278 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउप-
२५ सम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घं
उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय
पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो
तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे,

१. सिक्खमानादूतेन—स्या०, रो० । २. सामणेरीदूतेन—सी०, स्या०, रो० । ३. अब्यत्ताय—
सी०, रो० ।

भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाये पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

5

“उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाणं^१ आचिक्खितब्बं, दिवसभागो आचिक्खितब्बो, सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा—तस्सा तयो च निस्सये, अट्ट च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा” ति ।

10

§ १५. अरब्बविहारपटिकखेपनवक्कम्मादिअनुजानना

३०. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अरब्बे विहरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । भगवतो एतमत्थं, आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अरब्बे वत्थब्बं । या वसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्बतरेन उपासकेन भिक्खुनीसङ्घस्स उद्दोसितो^२ दिन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उद्दोसितं” ति । उद्दोसितो¹⁵ न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपस्सयं” ति । उपस्सयो न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, नवक्कम्मं” ति । नवक्कम्मं न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गालिकं पि कातुं” ति ।

B. 473

§ १६. गन्धिमनिपब्बजिताय दारकपोसनानुजानना

३१. तेन खो पन समयेन अब्बतरा इत्थी सन्निसिन्नगम्भा भिक्खुनीसु पब्बजिता²⁰ होति । तस्सा पब्बजिताय^१ गम्भो बुद्धासि । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदद्दोसि—“कथं नु खो मया इमस्मिं दारके पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पोसेतुं, याव सो दारको विब्बुतं पापुणाती” ति ।

अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदद्दोसि—“मया च न लब्भा एकिकाय वत्थुं, अब्बाय च भिक्खुनिया न लब्भा दारकेन सह वत्थुं, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”²⁵

१. उतुप्पमाणं—सी०, रो० । २. उद्दोसितो—म० । ३. पब्बजिते—रो० ।

R. 279

ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकं भिक्खुनिं सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतियं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा व्यत्ताय^१ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, अग्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अग्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । यस्सा अग्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अथ खो तस्सा दुतियिकाय भिक्खुनिया एतदहोसि — “कथं नु खो मया इमस्मिं दारके पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा सागारं यथा अब्जस्मिं पुरिसे पटिपज्जन्ति एवं तस्मिं दारके पटिपज्जितुं” ति ।

§ १७. मानत्तचारिनीवत्थु

B. 474

३२. तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खुनी गरुधम्मं अज्झापत्ता होति मानत्त-
१५ चारिनी । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “मया च न लब्भा एकिकाय वत्थुं, अब्जाय च भिक्खुनिया न लब्भा सह मया वत्थुं, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकं भिक्खुनिं सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतियं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो —

२० “सुणातु मे, अग्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अग्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । यस्सा अग्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

२५ “सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया वासितकाय मत्तिकाय नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पक्कतिमत्तिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो जन्ताघरे नहायन्तियो कोलाहलं अकंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया जन्ताघरे नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पटिसोते नहायन्ति धारासम्फत्सं सादियन्ती ।
B. 476 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पटिसोते नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अतित्थे नहायन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । भगवतो
10 एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अतित्थे नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरिसतित्थे नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
R. 281 खियन्ति विपाचेन्ति ...पे०...सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसतित्थे नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति
15 दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, महिलातित्थे नहायितुं” ति ।

ततियभाणवारं^१ निड्डितं ।

भिक्खुनिक्खन्धकं^२ दसमं^३ ।

§ २०. तस्सुद्धानं

पब्बज्जं गोतमी याचि नानुब्जासि^४ तथागतो ।

कपिलवत्थु वेसालिं अगमासि विनायको ॥

रजोकिण्णेन^५ कोट्टके^६ आनन्दस्स पवेदयि ।

भब्बो ति नयतो याचि माता ति पोसिका ति च ॥

वस्ससतं तदहु च अभिक्खुपच्चासीसना^७ ।

पवारणा गरुधम्मा द्वे वस्सा अनक्कोसना ॥

ओवटो^८ च अट्ट धम्मा^९ यावजीवानुवत्तना ।

गरुधम्मपटिग्गाहो^{१०} सावस्सा उपसम्पदा ॥

१. ततियभाणवारं-सी० । २-२. भिक्खुनिक्खन्धको दसमो-म० । ३. ननुब्जासि-स्या०, रो० ।
४. रजोकिण्णा-स्या०; रजोकिण्णे-रो० । ५. कोट्टके-सी०, स्या०, रो० । ६. अभिक्खुपच्चासीसना-
सी०, स्या०, रो० । ७-७. ओवादेनट्ट ते धम्मा-सी०, रो० । ८. गरुधम्मपटिग्गाहो-स्या०, रो० ।

वस्ससहस्सं पञ्चैव कुम्भयेनकसेतट्टि^१ ।
 मञ्जिद्विकउपमाहि^२ एवं सद्धम्महिंसना ॥
 आलि^३ बन्धेय्य^४ पाएव^५ पुन सद्धम्मसण्ठिति ।
 उपसम्पादेतुं अय्या यथाबुद्धाभिवादना^६ ॥
 न करिस्सन्ति किमेव साधारणासाधारणं ।
 ओवादं पातिमोक्खं च केन नु खो उपस्सयं ॥
 न जानन्ति च आचिक्खि न करोन्ति च भिक्खुहि^७ ।
 पटिग्गहेतुं भिक्खूहि भिक्खुनीहि पटिग्गहो ॥
 आचिक्खि कम्मं भिक्खूहि उज्झायन्ति भिक्खुनीहि^८ वा ।
 आचिक्खितुं भण्डनं च रोपेत्वा उप्पलार्य^९ च ॥
 सावत्थिया कद्दमोद^{१०} अवन्दि काय ऊरु च ।
 अङ्गजातं च ओभासं सम्पयोजेन्ति वणिक्का ॥
 अवन्दियो दण्डकम्मं भिक्खुनियो तथा पुन ।
 आवरणं च ओवादं कप्पति नु खो पक्कमि^{११} ॥
 बाला^{१२} वत्थुविनिच्छया^{१३} ओवादं सद्धो पञ्चहि ।
 दुवे तिस्सो न गण्हन्ति बाला गिलानगामिकं^{१४} ॥
 आरब्जिको^{१५} नारोचेन्ति न^{१६} पच्चागच्छन्ति च ।
 दीघं विलीवचम्मं च दुस्सा च वेणिवट्ठि च ।
 चोळवेणि च वट्ठि च सुत्तवेणि च वट्ठिका ॥
 अट्ठिल्लं गोहनुकेन हत्थकोच्छं पादं^{१७} तथा ।
 ऊरुं मुखं दन्तमंसं आलिम्पोमद्दुण्णना^{१८} ॥
 लञ्छेन्ति^{१९} अङ्गरागं च मुखरागं तथा दुवे ।
 अवज्जं विसेसोलोको सालोकेन^{२०} नच्चेन च^{२१} ॥
 वेसी^{२२} पानागारं सूनं आपणं वट्ठि वाणिजा^{२३} ।
 दासं दासिं कम्मकरं कम्मकारि^{२४} उपट्ठयुं^{२५} ॥

5 B. 477

10

15

20

R. 282

25

१. कुम्भयेनका सेतट्टि-सी०, रो०; कुम्भयेनक सेतट्टि-स्या० । २. मञ्जिद्विका उपमाहि-स्या०;
 मञ्जिद्विकउपमाहि-रो० । ३. पालि-स्या०; आलि-सी० । ४-४. बन्धेय्युपमाहि-सी०, स्या० । ५. यथा-
 बुद्धाभिवादनं-सी० । ६. भिक्खूहि-स्या० । ७. भिक्खूहि-स्या० । ८. उपलार्य-सी० । ९. कद्दमोदके-
 स्या० । १०. पक्कमति-सी०, रो० । ११-११. बालावत्थु विनिच्छयो-सी०, रो० । १२. गिलान
 गामिकं-स्या०; गिलानगामिका-सी० । १३. आरब्जिका-सी०; आरब्जका-रो०; अरब्जं-स्या० ।
 १४. पुन-स्या० । १५. परि-रो०; पदं-स्या० । १६. आलिम्पा मद्दुण्णना-रो० । १७. लञ्छेन्ति-
 स्या० । १८-१८. सालोकेन सनच्चनं-स्या०; सालोके सनच्चेन च-सी० । १९. वेसि-स्या० ।
 २०. वणिजा-म० । २१. कम्मकरि-रो०; कम्मकारी-सी० । २२. उपट्ठयुं-सी०, रो० ।

B. 478 5

10

15

20

तिरच्छानहरीतकिं^१ सन्धारयन्ति नमतकं^२ ।
नीलं पीतं लोहितकं मञ्जिद्वकण्हचीवरा^३ ॥
महारङ्गमहानाम^४—अच्छिन्ना दीघमेव च ।
पुप्फफलकञ्चुकं^५ च तिरीटकं^६ च^७ धारयुं^८ ॥
भिक्षुनी सिक्खमानाय सामणेराय अच्छये ।
निय्यादिते परिकखारे भिक्षुनी^९ चेव^{१०} इस्सरा ॥
भिक्षुस्स सामणेस्स उपासकस्सुपासिका ।
अब्जेसं च परिकखारे निय्यातेभिक्षुइस्सरा^{११} ॥
मल्ली^{१२} गब्भं^{१३} पत्तमूलं व्यञ्जनं आमिसेन च ।
उत्सन्नं च बाव्हतरं सन्निधिकतमामिसं^{१४} ॥
भिक्षुनं यादिसं हेट्ठं^{१५} भिक्षुनीनं तथा करे ।
सेनासनं उतुनियो मक्खीयति^{१६} पटाणि च ॥
छिज्जन्ति^{१७} सब्बकालं च अनिमित्ता^{१८} पि^{१९} दिस्सरे ।
निमित्ता लोहिता चेव तथेव धुवलोहिता ॥
धुवचोळपग्घरन्ती^{२०} सिखरणित्थिपण्डका ।
वेपुरिसी^{२१} च सम्भिन्ना उभतोव्यञ्जना^{२२} पि च^{२३} ॥
अनिमित्तादितो कत्वा याव उभतोव्यञ्जना^{२४} ।
एतं पेय्यालतो हेट्ठा^{२५} कुट्टं गण्डो किलासो^{२६} च ॥
सोसापमारो^{२७} मानुसी इत्थीसि^{२८} भुजिस्सासि च ।
अणणा^{२९} न राजमटी अनुञ्जाता च वीसति ॥
परिपुण्णा च किन्नामा कानामा ते पवत्तिनी ।
चतुवीसन्तरायानं पुच्छित्वा उपसम्पदा ॥
वित्थायन्ति अननुसिद्धा^{३०} सङ्गमज्जे तथेव च ।
उपज्झागाह सङ्घाटि उत्तरन्तरवासको ॥

१. तिरच्छान हरितकि-स्या० । २. नमातकं-स्या० । ३. मञ्जेद्वकण्हचीवरा-स्या०; मञ्जेद्वकण्ह-
चीवरो-सी०; मञ्जिद्वकण्हचीवरो-रो० । ४. महारङ्गमहानामा च-स्या० । ५. पुप्फफलकञ्चुकं-रो० ।
६-६. तिरीटकञ्चेव-रो०; तिरीटकञ्चेव-स्या० । ७. धारय्यं-रो० । ८-८. भिक्षुनियोव-म०; भिक्षुनियो
च-स्या० । ९. नीयन्ते भिक्षु इस्सरा-सी०; नियन्ते भिक्षु इस्सरा-रो०; निय्याते भिक्षु इस्सरा-स्या० ।
१०-१०. मल्ली गब्भं-स्या०; मल्लिगब्भं-सी०; मल्ले गब्भं-रो० । ११. सन्निधिकत आमिसं-सी०; सन्नि-
धिकतआमिसं-स्या० । १२. हेट्ठा-सी०; भोट्टं-म० । १३. मक्खीयति-रो०, स्या० । १४. छिज्जति-
स्या०; खज्जन्ति-सी० । १५-१५. अनिमित्तादि-सी०, रो० । १६. धुवचोळं पग्घरणि-सी०, रो० ।
१७. वेपुरिसि-रो० । १८-१८. उभतोव्यञ्जना च या-रो०; उभतोव्यञ्जना परा-सी० । १९. उभय-
व्यञ्जना-स्या० । २०. हेट्ठं-स्या० । २१. किलासि-सी०, स्या०, रो० । २२. सोसपमारो-रो० ।
२३. इत्थिसि-रो० । २४. अणणा-रो०, स्या०; अणना-सी० । २५. अनुसिद्धा-रो०, सी० ।

सङ्कच्छुदकसाटि^१ च आचिक्खित्वान पेसये ।
 बाला असम्मतेकतो^२ याचे पुच्छन्तरायिका ॥
 एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुसङ्घे तथा पुन ।
 छाया उतु दिवसा^३ च सङ्गीति तयो^४ निस्सये ॥
 अट्ट अकरणीयानि कालं सब्बत्थ अट्टेव^५ । 5
 न पवारेल्लि भिक्खुनी^६ भिक्खुसङ्घं तथेव च ॥
 कोलाहलं पुरेभत्तं विकाले च कोलाहलं^७ । B. 479
 उपोसथं पवारणं सवचनीयानुवादनं^८ ॥
 ओकासं चोदे सारेल्लि पटिक्खित्तं महेसिना ।
 तथेव भिक्खु^९ भिक्खुनी अनुज्जातं महेसिना ॥ 10
 यानं गिलानयुत्तं च यानुग्घातङ्कुकासिका ।
 भिक्खु सिक्खा-सामणेरे सामणेरी च बालाय^{१०} ॥
 अरब्जे उपासकेन उदोसितो^{११} उपस्सयं । R. 283
 न सम्मति^{१२} नवकम्मं निसिन्नगब्भएकिका^{१३} ॥
 सागारं च गरुधम्मं पच्चक्खाय च सङ्कमि^{१४} । 15
 अभिवादनकेसा^{१५} च नखा च वणकम्मना^{१६} ॥
 पल्लङ्गेन गिलाना च वच्चं चुण्णेन वासितं ।
 जन्ताघरे पटिसोते अतिथे पुरिसेन च ॥
 महागोतमी आयाचि आनन्दो चा पि योनिसो ।
 परिसा चतस्सो होन्ति पब्बज्जा^{१७} जिनसासने ॥ 20
 संवेगजननत्थाय सद्धम्मस्स च बुद्धिया ।
 आतुरस्सा व भेसज्जं एवं बुद्धेन देसितं ॥
 एवं विनीता^{१८} सद्धम्मे मातुगामा पि इतरा^{१९} ।
 यायन्ति^{२०} अच्चुतं ठानं यत्थ गन्त्वा न सोचरे ति ॥
 भिक्खुनिक्खन्धकं निट्ठितं ।
 इमस्मिं खन्धके वत्थू एकसत्तं^{२१} ।

१. संकच्छुदकसाटि-रो०; सङ्कच्छुदकसाटि-स्या०; संकच्चिदकसाटि-सी० । २. असम्मता कतो-सी० ।
 ३. दिवसं-सी० । ४. तयो च-सी० । ५. अट्टमा-सी०; अट्टमा-स्या०; अट्ट वा-रो० । ६. भिक्खु-
 नियो-सी०, रो० । ७. कुलाहलं-स्या० । ८. सवचनी अनुवादनं-सी०; सवचनि अनुवादनं-रो०; सवचनं
 अनुवादनं-स्या० । ९. भिक्खु-रो० । १०. बालिया-स्या०; बालका-सी० । ११. उदोसितो-म० ।
 १२. सम्मती-सी० । १३. निसिन्नगब्भा एकिका-सी०, रो० । १४. अप्पच्चक्खाय या च सङ्कमि-स्या० ।
 १५. वक्कम्मना-रो०; वणकम्मना-सी० । १६. पब्बज्जं-रो० । १७. विदिता-रो० । १८. इतरा-
 स्या०; इतरा-सी० । १९. तायन्ति-रो०; ता यन्ति-स्या०, सी० । २०. एकसत्तं छ-स्या०, रो० ।

११. पञ्चसतिकवखन्धकं

§ १. सङ्गीतिनिदानं

B. 480,
R. 284

१. अथ खो आयस्सा महाकस्सपो भिक्खू आमन्तेसि—“एकमिदाहं, आवुसो, समयं पावाय कुसिनारं अद्धानमग्गप्पटिपन्नो^१ महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खु-सतेहि । अथ ख्वाहं, आवुसो, मग्गा ओक्कम्म अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसीदिं ।

“तेन खो पन समयेन अञ्जतरो आजीवको कुसिनारायं मन्दारवपुप्फं गहेत्वा पावं
५ अद्धानमग्गप्पटिपन्नो होति । अद्वसं खो अहं, आवुसो, तं आजीवकं दूरतो व आगच्छन्तं ।
दिस्वान तं आजीवकं एतदवोचं—‘अपावुसो, अम्हाकं सत्थारं जानासी’ ति ? ‘आमावुसो,
जानामि । अज्ज सत्ताहपरिनिब्बुतो समणो गोतमो । ततो मे इदं मन्दारवपुप्फं गहितं’ ति ।
तत्रावुसो, ये ते भिक्खू अवीतरागा अप्पेकच्चे बाहा पग्गय्ह कन्दन्ति, छिन्नपादो व पतन्ति,^२
आवट्टन्ति, विवट्टन्ति—अतिखिप्पं भग्वा परिनिब्बुतो, अतिखिप्पं सुगतो परिनिब्बुतो,
१० अतिखिप्पं चक्खु^३ लोके अन्तरहितं ति । ये पन ते भिक्खू वीतरागा ते सता सम्पजाना
अधिवासेन्ति—अनिच्चा सङ्खारा, तं कुतेत्थ लब्भा ति ।

“अथ ख्वाहं, आवुसो, ते भिक्खू एतदवोचं—‘अलं, आवुसो, मा सोचित्थ; मा
परिदेवित्थ । नन्वेतं, आवुसो, भगवता पटिगच्चेव^४ अक्खातं—सब्बेहेव पियेहि मनापेहि
नानाभावो विनाभावो अञ्जथाभावो । तं कुतेत्थ आवुसो लब्भा, यं तं जातं भूतं सङ्खतं
१५ पलोकधम्मं, तं वत मा पलुज्जी ति—नेतं ठानं विज्जती’ ति ।

“तेन खो पनावुसो, समयेन सुमहो नाम बुद्धपब्बजितो^५ तस्सं परिसायं निसिन्नो
होति । अथ खो, आवुसो, सुमहो बुद्धपब्बजितो ते भिक्खू एतदवोचं—‘अलं, आवुसो,
R. 285 मा सोचित्थ; मा परिदेवित्थ । सुमुत्ता मयं तेन महासमणेन; उपहुता च मयं होम—इदं वो
कप्पति, इदं वो न कप्पती ति । इदानि पन मयं यं इच्छिस्साम तं करिस्साम, यं न
B. 481 २० इच्छिस्साम न तं करिस्सामा’ ति । हन्द मयं, आवुसो, धम्मं च विनयं च सङ्गायाम । पुरे
अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति^६; अविनयो^७ दिप्पति विनयो पटिबाहिय्यति; पुरे
अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति; अविनयवादिनो बलवन्तो
होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति ।

§ २. पञ्चन्नं भिक्खुसतानं सम्मुति

२. “तेन हि, मन्ते, थेरो भिक्खू उच्चिनतू” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो

१. अद्धानमग्गप्पटिपन्नो—स्या०, सी० । २-२. छिन्नपातं—सी०, रो०; छिन्नपातं—म० ।
३. पतन्ति—सी०, रो०, म० । ४. चक्खुं—सी०, स्या०, रो० । ५. पटिगच्चेव—म० । ६. बुद्धपब्ब-
जितो—सी० । ७. पटिबाहिय्यति—सी०, स्या०, रो० । ८. पुरे अविनयो—म० ।

एकेनूनपञ्चअरहन्तसतानि^१ उच्चिनि । भिक्षू आयस्सन्तं महाकस्सपं एतदवोचुं—“अयं, भन्ते, आयस्सा आनन्दो किञ्चा पि सेक्खो^२, अभव्वो छन्दा दोसा मोहा भया अगतिं गन्तुं । बहु च अनेन^३ भगवतो सन्तिके धम्मो च विनयो च परियत्तो । तेन हि, भन्ते, थेरो आयस्सन्तं पि आनन्दं उच्चिनतू”^४ ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं पि आनन्दं उच्चिनि ।

5

अथ खो थेरानं भिक्षून् एतदहोसि—“कथं नु खो मयं धम्मं च विनयं च सज्जायेय्यामा” ति ? अथ खो थेरानं भिक्षून् एतदहोसि—“राजगहं खो महागोचरं पट्ट-सेनासनं, यं नूनं मयं राजगहे वस्सं वसन्ता धम्मं च विनयं च सज्जायेय्याम । न अब्जे भिक्षू राजगहे वस्सं उपगच्छेय्युं” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घं जापेसि—

10

३. “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, सङ्घो इमानि पञ्च भिक्षु-सतानि सम्मन्नेय्य—राजगहे वस्सं वसन्तानि^५ धम्मं च विनयं च सज्जायितुं, न अब्जेहि भिक्षूहि राजगहे वस्सं वसितव्वं ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सङ्घो इमानि पञ्च भिक्षुसतानि सम्मन्नति—राजगहे वस्सं वसन्तानि धम्मं च विनयं च सज्जायितुं, न अब्जेहि भिक्षूहि राजगहे वस्सं वसि-¹⁵ तव्वं ति । यस्सायस्सतो खमति इमेसं पञ्चनं भिक्षुसतानं सम्मुति—राजगहे वस्सं वसन्तानं^६ धम्मं च विनयं च सज्जायितुं, न अब्जेहि भिक्षूहि राजगहे वस्सं वसितव्वं ति—सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मत्तानि” सङ्घेन इमानि पञ्च भिक्षुसतानि राजगहे वस्सं वसन्तानि धम्मं च विनयं च सज्जायितुं, न अब्जेहि भिक्षूहि राजगहे वस्सं वसितव्वं ति । खमति सङ्घस्स,²⁰ तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

B. 482

अथ खो थेरा भिक्षू राजगहं अगमंसु धम्मं च विनयं च सज्जायितुं । अथ खो थेरानं भिक्षून् एतदहोसि—“भगवता खो, आवुसो, खण्डफुल्लपटिसङ्खरणं^७ वण्णितं । हन्द मयं, आवुसो, पठमं मासं खण्डफुल्लं पटिसङ्खरोम; मज्झिमं मासं सन्निपत्तिवा धम्मं च विनयं च सज्जायिस्सामा” ति ।

R. 286

अथ खो थेरा भिक्षू पठमं मासं खण्डफुल्लं पटिसङ्खरिंसु । अथ खो आयस्सा आनन्दो—स्वे सन्निपातो न खो मेतं पतिरूपं^८, योहं सेक्खो समानो सन्निपातं गच्छेय्यं ति—बहुदेव रत्तिं कायगताय सतिथा वीतिनामेत्वा रत्तिथा पच्चूससमयं ‘निपज्जिस्सामी’ ति कायं

25

१. एकेनूनानि पञ्चअरहन्तसतानि—सी० । २. सेक्खो समानो—स्या०; सेक्खो—सी०, रो० । ३. तेन—रो० । ४. उच्चिनातू—स्या० । ५. वसन्ता—सी०, रो० । ६. वसन्ता—रो० । ७. सम्मत्ता—रो० । ८. खण्डफुल्लपटिसङ्खरणं—म० । ९. पटिरूपं—स्या०, रो० ।

आवज्जेसि^१ । अप्पत्तं च^२ सीसं बिम्बोहनं^३, भूमितो च पादा मुत्ता । एतासिं अन्तरे अनु-
पादाय आसवेहि चित्तं विमुच्चि । अथ खो आयस्सा आनन्दो अरहा समानो सन्निपातं
अगमासि ।

§ ३. विनयसङ्गायनं

४. अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घं जापेसि—

५ “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, अहं उपालिं विनयं
पुच्छेय्यं” ति ।

आयस्सा उपालि सङ्घं जापेसि— “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्त-
कलं, अहं आयस्सता महाकस्सपेन विनयं पुट्ठो विस्सज्जेय्यं” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालिं एतदवोच—“पठमं, आवुसो
१० उपालि, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्तं” ति ? “वेसालियं भन्ते” ति । “कं आरब्भा” ति ?
“सुदिन्नं कलन्दपुत्तं आरब्भा” ति । “किस्सिं वत्थुस्सिं” ति ? “मेथुनधम्मे” ति । अथ खो
आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालिं पठमस्स पाराजिकस्स वत्थुं पि पुच्छि, निदानं पि
पुच्छि, पुगलं पि पुच्छि, पञ्जत्तिं पि पुच्छि, अनुपञ्जत्तिं पि पुच्छि, आपत्तिं पि पुच्छि,
B. 482 अनापत्तिं पि पुच्छि ।

१५ “दुतियं पनावुसो उपालि, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्तं” ति ? “राजगहे भन्ते” ति ।
“कं आरब्भा” ति ? “धनियं कुम्भकारपुत्तं आरब्भा” ति । “किस्सिं वत्थुस्सिं” ति ?
“अदिन्नादाने” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालिं दुतियस्स
पाराजिकस्स वत्थुं पि पुच्छि, निदानं पि पुच्छि, पुगलं पि पुच्छि, पञ्जत्तिं पि पुच्छि,
अनुपञ्जत्तिं पि पुच्छि, आपत्तिं पि पुच्छि, अनापत्तिं पि पुच्छि ।

२० “ततियं पनावुसो उपालि, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्तं” ति ? “वेसालियं भन्ते” ति ।
“कं आरब्भा” ति ? “सम्बहुले भिक्खू आरब्भा” ति । “किस्सिं वत्थुस्सिं” ति ? “मनुस्स-
विग्गहे” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालिं ततियस्स पाराजिकस्स
वत्थुं पि पुच्छि, निदानं पि पुच्छि, पुगलं पि पुच्छि, पञ्जत्तिं पि पुच्छि, अनुपञ्जत्तिं पि
पुच्छि, आपत्तिं पि पुच्छि, अनापत्तिं पि पुच्छि ।
R. 287

२५ “चतुत्थं पनावुसो उपालि, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्तं” ति ? “वेसालियं भन्ते” ति ।
“कं आरब्भा” ति ? “वग्गुमुदातीरिये भिक्खू आरब्भा” ति । “किस्सिं वत्थुस्सिं” ति ?
“उत्तरिमनुस्सधम्मे” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालिं चतुत्थस्स
पाराजिकस्स वत्थुं पि पुच्छि, निदानं पि पुच्छि, पुगलं पि पुच्छि, पञ्जत्तिं पि पुच्छि,

अनुपञ्जतिं पि पुच्छि, आपत्तिं पि पुच्छि, अनापत्तिं पि पुच्छि । एतेनेव उपायेन उभतोविभङ्गे^१ पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्सा उपालि विस्सज्जेसि ।

§ ४. धम्मसङ्गायनं

५. अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घं आपेसि—

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्सन्तं आनन्दं धम्मं पुच्छेय्यं” ति ।

5

आयस्सा आनन्दो सङ्घं आपेसि—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्सता महाकस्सपेन धम्मं पुट्ठो विस्सज्जेय्यं” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच—“ब्रह्मजालं, आवुसो आनन्द, कथं भासितं” ति ? “अन्तरा च, भन्ते, राजगहं अन्तरा च नाळन्दं^२ राजागारेके^३ 10 अम्बलद्विकाया” ति । “कं आरब्भा” ति ? “सुप्पियं च परिब्बाजकं ब्रह्मदत्तं च माणवं” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं ब्रह्मजालस्स निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि ।

“सामञ्जफलं पनावुसो आनन्द, कथं भासितं” ति ? “राजगहे, भन्ते, जीवकम्बवने” ति । “केन सद्धिं” ति ? “अजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन सद्धिं” ति । अथ खो आयस्सा 15 B. 484 महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं सामञ्जफलस्स निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि । एतेनेव उपायेन पञ्च पि निकाये पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्सा आनन्दो विस्सज्जेसि ।

§ ५. खुद्दानुखुद्दकसिक्खापदकथा

६. अथ खो आयस्सा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच—“भगवा मं, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह—‘आकङ्खमानो, आनन्द, सङ्घो ममच्चयेन खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनेय्या’” ति । “पुच्छि पन त्वं, आवुसो आनन्द, भगवन्तं—‘कतमानि पन, भन्ते, 20 खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी’” ति ? “न खोहं, भन्ते, भगवन्तं पुच्छि—‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी’” ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे 25

R. 288

१. उभतोविनये—सी०, स्या०, रो० । २. नाळन्दं—सी० । ३. राजागारे—स्या० । ४. अम्बलद्विकायं—सी०, रो० । ५. मानवं—सी० ।

अनियते ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु—
 “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सग्गिये
 पाचित्तिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एव-
 माहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस
 5 निस्सग्गिये पाचित्तिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचित्तिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्धानि
 सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे
 ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सग्गिये पाचित्तिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचित्तिये ठपेत्वा,
 चत्तारो पाटिदेसनीये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी” ति ।

७. अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घं आपेसि—

10 “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तम्हाकं सिक्खापदानि गिहिगतानि^१ । गिहिनो^२ पि^३
 जानन्ति—‘इदं वो समणानं सक्कपुत्तियानं कप्पति, इदं वो न कप्पती’ ति । सच्चे मयं
 B. 485 खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो—‘धूमकालिकं समणेन
 गोतमेन सावकानं सिक्खापदं पञ्जत्तं । याविमेसं सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु
 सिक्खिस्सु । यतो इमेसं सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती’ ति । यदि
 15 सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो अप्पञ्जत्तं^४ नप्पञ्जपेय्य^५, पञ्जत्तं न समुच्छिन्देय्य, यथापञ्जत्तेसु
 सिक्खापदेसु समादाय वत्तेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तम्हाकं सिक्खापदानि गिहिगतानि । गिहिनो पि
 जानन्ति—‘इदं वो समणानं सक्कपुत्तियानं कप्पति, इदं वो न कप्पती’ ति । सच्चे मयं
 खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो—‘धूमकालिकं समणेन
 20 गोतमेन सावकानं सिक्खापदं पञ्जत्तं । याविमेसं सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु
 सिक्खिस्सु । यतो इमेसं सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती’ ति । सङ्घो
 अप्पञ्जत्तं नप्पञ्जपेति, पञ्जत्तं न समुच्छिन्दति, यथापञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय
 वत्तति । यस्सायस्सतो खमति अप्पञ्जत्तस्स अप्पञ्जापना, पञ्जत्तस्स असमुच्छेदो, यथा-
 पञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

25 “सङ्घो अप्पञ्जत्तं नप्पञ्जपेति, पञ्जत्तं न समुच्छिन्दति, यथापञ्जत्तेसु सिक्ख-
 पदेसु समादाय वत्तति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

§ ६. आनन्दस्स दुक्कटानि

८. अथ खो थेरा भिक्खू आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोचुं—“इदं ते, आवुसो आनन्द,
 B. 289 दुक्कटं, यं त्वं भगवन्तं न पुच्छि—‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी’ ति ।

१. गिहीगतानि—सी० । २-२. गिही पि नो—रो० । ३. अपञ्जत्तं—सी० । ४. न पञ्जापेय्य—रो० ।

देसेहि तं दुक्कटं” ति । “अहं खो, भन्ते, असत्तिया^१ भगवन्तं न पुच्छि — ‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी’ ति । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्सन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं, यं त्वं भगवतो वस्सिकसाटिकं अक्कमित्वा सिब्बेसि । देसेहि तं दुक्कटं” ति । “अहं खो, भन्ते, न अगारवेन भगवतो वस्सिकसाटिकं^५ अक्कमित्वा सिब्बेसि । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्सन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं, यं त्वं मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठमं वन्दापेसि, तासं रोदन्तीनं भगवतो सरीरं अस्सुकेन मक्खितं । देसेहि तं दुक्कटं” ति । अहं खो, भन्ते — मायिमासं^१ विकाले अहेसुं ति — मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठमं वन्दापेसि ।^{१०} नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्सन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं, यं त्वं भगवता ओळारिके^१ निमित्ते कयिरमाने, ओळारिके ओभासे कयिरमाने, न भगवन्तं याचि — ‘तिट्ठतु भगवा कप्पं, तिट्ठतु सुगतो कप्पं, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं’ ति । देसेहि तं दुक्कटं” ति । “अहं खो, भन्ते, मारेन परियुट्ठितचित्तो न भगवन्तं याचि — ‘तिट्ठतु^{१५} भगवा कप्पं, तिट्ठतु सुगतो कप्पं, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं’ ति । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्सन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं यं त्वं मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये पब्बज्जं उस्सुक्कं अकासि । देसेहि तं दुक्कटं” ति । “अहं खो, भन्ते, अयं महा-^{२०} पजापती^१ गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका पोसिका खीरस्स दायिका भगवन्तं जनेत्थिया कालङ्कताय^५ थज्जं पायेसी ति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये पब्बज्जं उस्सुक्कं अकासि । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्सन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं” ति ।

§ ७. पोराणत्थेरवत्थु

९. तेन खो पन समयेन आयस्सा पुराणो दक्खिणागिरिस्सि चारिकं चरति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसत्तेहि । अथ खो आयस्सा पुराणो थेरेहि भिक्खूहि धम्मे च विनये च सङ्गीते दक्खिणागिरिस्सि यथाभिरन्तं^५ विहरित्वा येन राजगहं येन वेळु-वनं कलन्दकनिवापो येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा थेरेहि भिक्खूहि सद्धिं

B. 290

१. अस्सत्तिया-म० । २. मायिमा-सी०, रो०, स्या० । ३. ओळारिके-सी० । ४. महापजापति-म० । ५. कालङ्कताय-सी०, स्या० । ६. यथाभिरन्तं-सी० ।

पटिसम्मोदित्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्सन्तं पुराणं थेरा भिक्खू एतदवोचुं—“थेरेहि, आवुसो पुराण, धम्मो च विनयो च सङ्गीतो । उपेहि तं सङ्गीतिं”^१ ति । “मुसङ्गीतावुसो, थेरेहि भिक्खूहि^२ धम्मो च विनयो च । अपि च यथेव मया भगवतो सम्मुखा सुतं, सम्मुखा पटिमाहितं, तथेवाहं धारेस्सामी” ति ।

§ ८. ब्रह्मदण्डकथा

B. 487 5

१०. अथ खो आयस्सा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच—“भगवा मं, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह—‘तेन हानन्द, सङ्घो ममच्चयेन छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्डं आणापेत्तु’” ति । “पुच्छि पन त्वं, आवुसो आनन्द, भगवन्तं—‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’” ति ? “पुच्छि खोहं, भन्ते, भगवन्तं—‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’” ति ? “छन्नो, आनन्द, भिक्खु यं इच्छेय्य तं वदेय्य । भिक्खूहि छन्नो भिक्खु नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो”^{१०} ति । “तेन हावुसो आनन्द, त्वञ्जेव^३ छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्डं आणापेही” ति । “कथाहं, भन्ते, छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्डं आणापेमि, चण्डो सो भिक्खु फरुसो” ति ? “तेन हावुसो आनन्द, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धिं गच्छाही” ति । “एवं भन्ते” ति खो आयस्सा आनन्दो थेरानं भिक्खून् पटिस्सुत्वा महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि नावाय^४ उज्जवनिकाय^५ कोसम्बि^६ उज्जवि,^७ नावाय^८ पच्चोरोहित्वा^९ रब्बो उदेनस्स^{१०} उय्यानस्स अविदूरे अञ्जतरास्सिं रुक्खमूले निसीदि ।

उदेनराजवत्थु

११. तेन खो पन समयेन राजा उदेनो उय्याने परिचारेसि^१ सद्धिं ओरोधेन^२ । अस्सोसि खो रब्बो उदेनस्स ओरोधो—“अम्हाकं किर आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अञ्जतरास्सिं रुक्खमूले निसिन्नो” ति । अथ खो रब्बो उदेनस्स ओरोधो राजानं उदेनं एतदवोच—“अम्हाकं किर, देव, आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अञ्जतरास्सिं^३ रुक्खमूले निसिन्नो । इच्छाम मयं, देव, अय्यं आनन्दं पस्सितुं” ति । “तेन हि तुम्हे^४ समणं आनन्दं पस्सथा” ति ।

अथ खो रब्बो उदेनस्स ओरोधो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो रब्बो उदेनस्स ओरोधं आयस्सा आनन्दो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि ।

R. 291

१. सङ्गीतं—स्या० । २. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. त्वंयेव—म०, स्या०; त्वं येव—रो० । ४. नावाय गत्वा—स्या० । ५. सी० पोत्थके नत्थि । ६. कोसम्बिया—रो० । ७. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८-८. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९. परिचारेति—सी०; परिवारेहि—स्या० । १०. ओरोधेन पटिवसति—स्या० । ११. स्या० पोत्थके नत्थि ।

अथ खो रब्जो उदेनस्स ओरोधो आयस्सता आनन्देन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समा-
दपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्सतो आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानि पादासि । अथ
खो रब्जो उदेनस्स ओरोधो आयस्सतो आनन्दस्स भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा
उद्वायासना आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येन राजा उदेनो तेनुप-
सङ्गमि । अद्दसा खो राजा उदेनो ओरोधं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान ओरोधं एतद- 5
वोच—“अपि नु खो तुम्हे समणं आनन्दं पस्सित्था” ति ? “अपस्सिम्हा खो मयं, देव, अय्यं
आनन्दं” ति । “अपि नु तुम्हे समणस्स आनन्दस्स किञ्चि अदत्था” ति ? “अदम्हा खो
मयं, देव, अय्यस्स आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानी” ति । राजा उदेनो उज्झायति खिव्यति
विपाचेति — “कथं हि नाम समणो आनन्दो ताव बहुं चीवरं पटिग्गहेस्सति ! दुस्सवणिज्जं
वा समणो आनन्दो करिस्सति, पग्गाहिकसालं वा पसारेस्सती” ति ! 10

१२. अथ खो राजा उदेनो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सता
आनन्देन सद्धिं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
एकमन्तं निसिन्नो खो राजा उदेनो आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच — “आगमा नु ख्विध”, भो
आनन्द, अम्हाकं ओरोधो” ति ? “आगमा” खो ते इध”, महाराज, ओरोधो” ति । “अपि
पन भोतो आनन्दस्स किञ्चि अदासी” ति ? “अदासि खो मे, महाराज, पञ्च उत्तरासङ्ग- 15
सतानी” ति । “किं पन भवं आनन्दो ताव बहुं चीवरं करिस्सती” ति ? “ये ते, महाराज,
भिक्षू दुब्बलचीवरा तेहि सद्धिं संविमजिस्सामी” ति । “थानि खो पन, भो आनन्द,
पोराणकानि दुब्बलचीवरानि तानि कथं करिस्सथा” ति ? तानि, महाराज, उत्तरत्थरणं
करिस्सामा” ति । “थानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि उत्तरत्थरणानि तानि कथं करि-
स्सथा” ति ? “तानि, महाराज, भिसिच्छवियो करिस्सामा” ति । “या पन, भो आनन्द, 20
पोराणका भिसिच्छवियो ता कथं करिस्सथा” ति ? “ता, महाराज, भुम्मत्थरणं” करिस्सामा”
ति । “थानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि भुम्मत्थरणानि तानि कथं करिस्सथा” ति ?
“तानि, महाराज, पादपुञ्चनियो करिस्सामा” ति । या पन, भो आनन्द, पोराणका पाद-
पुञ्चनियो ता कथं करिस्सथा” ति ? “ता, महाराज, रजोहरणं करिस्सामा” ति । “थानि
पन, भो आनन्द, पोराणकानि रजोहरणानि तानि कथं करिस्सथा” ति ? “तानि, महाराज, 25
कोट्टेत्वा चिक्खल्लेन मद्धित्वा परिभण्डं लिप्पिस्सामा” ति ।

अथ खो राजा उदेनो—सब्बेविमे समणा सक्कपुत्तिया योनिसो उपनेन्ति, न
कुलवं गमेन्ती ति—आयस्सतो आनन्दस्स अब्जानि पि पञ्च दुस्ससतानि पादासि । अयं
चरहि आयस्सतो आनन्दस्स पठमं चीवरभिक्षा^१ उप्पज्जि^२ चीवरसहस्सं ।

१. पस्सथा—स्या० । २. पन—रो० । ३. दुस्सवाणिज्जं—म० । ४. खो—सी०; खोध—रो०; स्या०
पोत्थके नत्थि । ५. आगमासि—म० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. भूमत्थरणं—म० । ८. कुलावं—
सी०, रो० । ९. पठमा चीवरभिक्षा—सी०; पठमं चीवरपरिक्खारो—स्या० । १०. उप्पज्जी—म० ।

छन्ने ब्रह्मदण्डारोपनं

१३. अथ खो आयस्सा आनन्दो येन घोसितारामो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । अथ खो आयस्सा छन्नो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्सन्तं छन्नं आयस्सा आनन्दो एतदवोच — “सङ्घेन ते, आवुसो छन्न, ब्रह्मदण्डो आणापितो^१” ति ।

५ “कतमो पन, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्डो आणापितो^२” ति ? “त्वं, आवुसो छन्न, भिक्खू यं इच्छेय्यासि तं वदेय्यासि । भिक्खूहि त्वं नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो” ति । “नन्वाहं, भन्ते आनन्द, हतो एत्तावता, यतोहं भिक्खूहि नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो” ति तत्थेव मुच्छितो पपत्ति^३ । अथ खो आयस्सा छन्नो ब्रह्मदण्डेन अट्ठीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो एको वूपकट्ठो अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो नचिरस्सेव यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्सा अनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिक्त्वा उपसम्पज्ज विहासि । ‘खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया’ ति अब्भञ्जासि । अब्भतरो च पनायस्सा छन्नो अरहतं अहोसि । अथ खो आयस्सा छन्नो अरहतं पत्तो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच — “पटिप्पस्सम्मेहि दानि मे, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्डं” ति । “यदग्गेन तथा, आवुसो छन्न, अरहतं सच्छिक्कतं तदग्गेन ते ब्रह्मदण्डो पटिप्पस्सद्धो” ति । इमाय खो पन विनयसङ्गीतिया पञ्च भिक्खुसत्तानि अनूतानि अनधिकानि अहेसुं । तस्सा अयं विनयसङ्गीति पञ्चसत्तिका^४ ति वुच्चती ति ।

पञ्चसत्तिकवखन्धकं निवृत्तं एकादसमं ।

§ ९. तस्सुद्धानं

B. 490

परिनिब्बुते^५ सम्बुद्धे थेरो कस्सपसव्हयो^६ ।

आमन्तयि भिक्खुगणं सद्धम्ममनुपालको ।

20

पावायद्धानमग्गम्हि सुभद्देन पवेदितं ।

R. 293

सङ्गायिस्साम सद्धम्मं अधम्मो पुरे दिप्पति ॥

एकेनून पञ्चसतं आनन्दं पि च उच्चिनि ।

धम्मविनयसङ्गीतिं^७ वसन्तो गुहमुत्तमे ॥

१. आणत्तो-सी०, स्या० । २. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ३. पपत्तो-म० । ४. पञ्च-ससी-रो० । ५. परिनिब्बुते हि-स्या०, रो०; परिनिब्बुतम्हि-सी० । ६. कस्सपसव्हयो-सी०, स्या०, रो० । ७. धम्मविनयसङ्गीति-सी० ।

उपालिं विनयं पुच्छि सुत्तन्तानन्दपण्डितं ।
 पिटकं तीणि सङ्गीतिं^१ अकंसु जिनसावका ॥
 खुद्धानुखुद्दका^२ नाना यथापञ्चत्तिवत्तना^३ ।
 न पुच्छि अक्कमित्वानं^४ वन्दापेसि न याचि च ॥
 पब्बज्जं मातुगामस्स सद्भाय दुक्कटानि मे ।
 पुराणो ब्रह्मदण्डं च ओरोघो^५ उदेनेन सह ॥
 ताव बहु दुब्बलं च उत्तरत्थरणा मिसि ।
 भुम्मत्थरणा^६ पुञ्छनियो रजो चिक्खल्लमद्दना ॥
 सहस्सचीवरं उप्पज्जि पठमानन्दस्सब्बहा^७ ।
 तज्जितो ब्रह्मदण्डेन चतुस्सच्चं^८ अपापुणि ।
 वसीभूता^९ पञ्चसता तस्मा पञ्चसती^{१०} इति^{१०} ॥

5

10

पञ्चसतिकक्खन्धकं निट्ठितं ।

इमम्हि खन्धके वत्थू तेवीसति ।

१. सङ्गीतं-स्या० । २. खुद्धानुखुद्दके-रो०, म० । ३. यथापञ्चत्तवत्तना-स्या०; यथापञ्चत्ति-
 वत्तना-रो० । ४. अक्कमित्वा च-सी०; अक्कमित्वा पि-स्या०; अक्कमित्वा-रो० । ५. ओरोघा-सी० ।
 ६. भूमत्थरणा-म०, रो० । ७. पठमानन्दसब्बहो-म० । ८. चतुस्सच्चं-म० । ९. वसिभूता-रो० ।
 १०-१०. पञ्चसता इती ति-स्या० ।

१२. सत्तसतिकवखन्धकं

§ १. यसत्थेरवत्थु

B. 491,

R. 294

१. तेन खो पन समयेन वस्ससतपरिनिब्बुते भगवति वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति—कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्रङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोगि^१ पातुं^२, कप्पति अदसकं निसीदनं, कप्पति जातरूपरजतं ति ।

५ तेन खो पन समयेन आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वज्जीसु चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालयं । तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तदहुपोसथे कंसपातिं^३ उदकेन पूरेत्वा मज्झे भिक्खुसङ्घस्स ठपेत्वा आगतागते वेसालिके उपासके एवं वदन्ति^४—
“देथावुसो, सङ्घस्स कहापणं पि अह्मं पि पादं पि मासकरूपं पि । भविस्सति सङ्घस्स
१० परिकखारेन करणीयं” ति । एवं वुत्ते आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके एतदवोच—
“मावुसो, अदत्थ सङ्घस्स कहापणं पि अह्मं पि पादं पि मासकरूपं पि । न कप्पति समणानं सक्कपुत्तियानं जातरूपरजतं; न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; न पटिगण्हन्ति^५ समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्कपुत्तिया अपेतजातरूपरजता” ति । एवं पि खो वेसालिका उपासका आयस्सता यसेन
१५ काकण्डकपुत्तेन वुच्चमाना अदंसु येव सङ्घस्स कहापणं पि अह्मं पि पादं पि मासकरूपं पि ।

R. 295

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तस्सा रत्तिया अच्चयेन तं हिरञ्जं भिक्खु-
ग्गेन^६ पटिवीसं^६ ठपेत्वा भाजेसुं । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्सन्तं यसं
काकण्डकपुत्तं एतदवोचुं—“एसो ते, आवुसो यस, हिरञ्जस्स पटिवीसो” ति । “नत्थि,
मे आवुसो, हिरञ्जस्स पटिवीसो, नाहं हिरञ्जं सादियामी” ति ।

यसत्थेरस्स पटिसारणीयकम्मं

B. 492 20

२. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू—“अयं आवुसो यसो काकण्डकपुत्तो उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसति, परिभासति, अप्पसादं करोति; हन्दस्स मयं पटिसारणीयकम्मं करोमा” ति ते । तस्स पटिसारणीयकम्मं अकंसु । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके वज्जिपुत्तके भिक्खू एतदवोच—“भगवता, आवुसो, पब्बत्तं—“पटिसारणीय-
कम्मकतस्स भिक्खुनो अनुदूतो दातब्बो” ति । देथ मे, आवुसो, अनुदूतं भिक्खुं” ति ।

१-१. जळोगि पातुं—स्या०; जळोगि पातुं—सी०, रो० । २. कंसचार्ति—स्या० । ३. वदेन्ति—सी०, स्या०, रो० । ४. पटिगण्हन्ति—सी०, रो० । ५. भिक्खुग्गेन—स्या० । ६. पटिवीसं—सी०; पटिवीसं—स्या०, रो० ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू एकं भिक्खुं सम्मन्नित्वा आयस्सतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स अनुदूतं अदंसु । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं वेसालिं पविसित्वा वेसालिके उपासके एतदवोच — “अहं किरायस्सन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि; योहं अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

समणब्राह्मणानं चत्तारो उपक्किलेसा

३. “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो, आवुसो, भगवा भिक्खू आमन्तेसि — ‘चत्तारोमे, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं’ उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो ? अब्भं, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति न विरोचन्ति । महिका, भिक्खवे, 10 ...पे०...धूमरजो, भिक्खवे...पे०...राहु, भिक्खवे, असुरिन्दो चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे समणब्राह्मणानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, 15 न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो ? सन्ति, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा सुरं पिवन्ति, मेरयं पिवन्ति, सुरामेरयपाना अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, पठमो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मेथुनं धम्मं पटिसेवन्ति,^१ मेथुनधम्मा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, दुतियो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा जातरूपरजतं सादियन्ति, जातरूपरजतप्पटिग्गहणा^२ अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, ततियो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मिच्छाजीवेन जीविकं^३ कप्पेन्ति, मिच्छाजीवा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, चतुत्थो 25 समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति’ ।

१. चन्दिमसुरियानं—म० । २. पटिसेवन्ति—सी० । ३. जातरूपरजतप्पटिग्गहणा—सी०, रो० ।

४. जीवितं—म०, रो०, स्या० ।

“इदमवोचावुसो, भगवा । इदं वत्वान^१ सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था —

“रग्गदोसपरिक्खिलिद्धा^२ एके समणब्राह्मणा ।

अविज्जानिवुटा^३ पोसा पियरूपाभिनन्दिनो ॥

“सुरं पिवन्ति मेरयं पटिसेवन्ति^४ मेथुनं ।

६

रजतं जातरूपं च सादियन्ति अविद्सू ॥

“मिच्छाजीवेन जीवन्ति एके समणब्राह्मणा ।

एते उपक्खिलेसा वुत्ता बुद्धेनादिच्चबन्धुना^५ ॥

“येहि उपक्खिलेसेहि उपक्खिलिद्धा एके समणब्राह्मणा ।

न तपन्ति न भासन्ति^६ असुद्धा सरजा मगा^७ ॥

१०

“अन्धकारेण ओनद्धा तण्हादासा सनेत्तिका ।

वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आदियन्ति पुनब्भवं ति ॥

B. 494

“एवंवादी किराहं आयसन्ते उपासके सद्धे पसच्चे अक्कोसामि, परिभासामि, अप्प-
सादं करोमि; योहं^८ अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो
ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

मणिचूळकगामणीकथा

१६

४. “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक निवापे ।
तेन खो पन^९ समयेन राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्निसिन्नानं सन्नपतितानं अयमन्तराकथा
उदपादि — ‘कप्पति समणानं सक्कपुत्तियानं जातरूपरजतं; सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया
जातरूपरजतं; पटिग्गण्हन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं’ ति । तेन खो पन समये-

नावुसो, मणिचूळको गामणी तस्सं परिसायं निसिन्नो^{१०} होति । अथ खो, आवुसो, मणि-
चूळको गामणी तं परिसं एतदवोच — ‘मा अय्या^{११}’ एवं अवचुत्थ । न कप्पति समणानं
सक्कपुत्तियानं जातरूपरजतं; न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; न पटिग्गण्हन्ति
समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्कपुत्तिया अपेतजातरूप-
रजता’ ति । असक्खि खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं सञ्जापेतुं ।

B. 297

५. “अथ खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं सञ्जापेत्वा येन भगवा तेनुप-
सक्कमि, उपसक्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो,
आवुसो, मणिचूळको गामणी भगवन्तं एतदवोच — ‘इध, भन्ते, राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्न-

१. वत्वा-सी० । २. रागदोसपरिक्खिद्धा-सी०; रागदोसपरिक्खिद्धा-म०, स्या० । ३. अविज्जा-
निवुत्ता-सी०; रो०; अविज्जानीवुत्ता-स्या० । ४. पटिसेवन्ति-सी० । ५. मुनिनादिच्चबन्धुना-सी० ।
६. न भासन्ति न विरोचन्ति-सी० । ७. मगा-स्या० । ८. सोहं-सी० । ९. पनावुसो-सी०, रो० ।
१०. निसिन्नो-स्या० । ११. अय्यो-सी०, रो० ।

सिन्नानं सन्निपतितानं अयमन्तराकथा^१ उदपादि — कप्पति समणानं सक्कपुत्तियानं जातरूप-
 रजतं; सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; पटिगण्हन्ति समणा सक्कपुत्तिया जात-
 रूपरजतं ति । एवं वुत्ते अहं तं, भन्ते, परिसं एतदवोचं — मा अय्या एवं अवच्चुत्थ । न
 कप्पति समणानं सक्कपुत्तियानं जातरूपरजतं; न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूप-
 रजतं; न पटिगण्हन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा 5
 सक्कपुत्तिया अपेतजातरूपरजता ति । असक्खि खो अहं, भन्ते, तं परिसं सञ्जापेतुं ।
 कच्चाहं, भन्ते, एवं व्याकरमानो^२ वुत्तवादी चेव भगवतो होमि, न च भगवन्तं अभूतेन
 अब्भाचिक्खामि, धम्मस्स चानुधम्मं^३ व्याकरोमि, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो
 गारय्हं ठानं आगच्छती^४ ति ? ‘तग्घ त्वं, गामणि, एवं व्याकरमानो वुत्तवादी चेव’ मे^५
 अहोसि; न च मं अभूतेन अब्भाचिक्खसि, धम्मस्स चानुधम्मं व्याकरोसि, न च कोचि 10 B. 495
 सहधम्मिको वादानुवादो गारय्हं ठानं आगच्छति । न हि, गामणि, कप्पति समणानं सक्क-
 पुत्तियानं जातरूपरजतं; न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; न पटिगण्हन्ति
 समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्कपुत्तिया अपेतजात-
 रूपरजता । यस्स खो, गामणि, जातरूपरजतं कप्पति, पञ्च पि तस्स कामगुणा कप्पन्ति । यस्स
 पञ्च कामगुणा कप्पन्ति एक्केसेनेतं, गामणि, धारेय्यासि — अस्समणधम्मो असक्कपुत्तियधम्मो 15
 ति । अपि चाहं, गामणि, एवं वदामि तिणं तिणत्थिकेन परियेसितब्बं; दारु^६ दारुत्थिकेन
 परियेसितब्बं; सकटं सकटत्थिकेन परियेसितब्बं; पुरिसो पुरिसत्थिकेन परियेसितब्बो । न
 त्वेवाहं, गामणि, केनचि परियायेन जातरूपरजतं सादितब्बं परियेसितब्बं ति वदामी^७ ति ।

“एवंवादी किराहं आयस्सन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्प-
 सादं करोमि; योहं^८ अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो 20
 ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

६. “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा तत्थेव^९ राजगहे आयस्सन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं
 आरब्भ जातरूपरजतं पटिक्खपि, सिक्खापदं च पञ्जापेसि^{१०} । एवंवादी किराहं आयस्सन्ते
 उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि; योहं अधम्मं अधम्मो ति R. 298
 वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो ति वदामि, विनयं विनयो ति 25
 वदामी” ति ।

एवं वुत्ते वेसालिका उपासका आयस्सन्तं यसं काकण्डकपुत्तं एतदवोचुं — “एको व,
 भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो समणो सक्कपुत्तियो । सब्बेविमे अस्समणा असक्कपुत्तिया ।

१. अयमन्तराकथा—म० । २. व्याकरमानो—सी०, रो० । ३. वा अनुधम्मं—रो० । ४. स्या०
 पोत्थके नत्थि । ५. रो० पोत्थके नत्थि । ६. दारु—स्या०, रो० । ७. सोहं—सी० । ८. म० पोत्थके
 नत्थि । ९. पञ्जापेसि—म० ।

वसतु, भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो वेसालियं । मयं अय्यस्स यसस्स काकण्डकपुत्तस्स उत्सुक्कं करिस्साम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयमेसज्जपरिक्खारानं” ति । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके सग्गापेत्वा अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं आरामं अगमासि ।

वज्जिपुत्तकभिक्खूहि यसस्स उक्खेपनीयकम्मकरणे सन्निपातो

B. 496 ७. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू अनुदूतं भिक्खुं पुच्छिंस्सु — “खमापितावुसो, यसेन काकण्डकपुत्तेन वेसालिका उपासका” ति ? “उपासकेहि^१ पापिकं^२ नो, आवुसो, कतं^३ । एको व यसो काकण्डकपुत्तो समणो सक्कपुत्तियो कतो । सब्बेव मयं अस्समणा असक्कपुत्तिया कता” ति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “अयं, आवुसो, यसो काकण्डकपुत्तो अम्हेहि असम्मतो गिहीनं पकासेसि; हन्दस्स मयं उक्खेपनीयकम्मं^४ १० करोमा” ति । ते तस्स उक्खेपनीयकम्मं कत्तुकामा सन्निपत्तिंस्सु । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेहासं अब्भुगन्त्वा कोसम्बियं पच्चुट्ठासि ।

§ २. उभयपक्खेहि पक्खसङ्गहउय्योगो

८. अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो पावेय्यकानं^५ च अवन्तिदक्खिणा-पथकानं च भिक्खून् सन्तिके दूतं पाहेसि — “आगच्छन्तु आयस्सन्ता; इमं अधिकरणं आदियिस्साम । पुरे^६ अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिवाहिय्यति;” अविनयो दिप्पति, विनयो पटि-
15 वाहिय्यति; पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति; अविनय-वादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति ।

सम्भूतसाणवासिस्थैरकथा

९. तेन खो पन समयेन आयस्सा सम्भूतो साणवासी अहोगङ्गे पब्बते पटिवसति । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो येन अहोगङ्गो पब्बतो, येनायस्सा सम्भूतो साणवासी तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं सम्भूतं साणवासिं अमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
20 एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सन्तं सम्भूतं साणवासिं एतदवोच —

“इमे, भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति — कप्पति सिञ्जिलोणकप्पो, कप्पति द्रुल्लुकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळ्ळोर्गिं पातुं, कप्पति

१. रो० पोत्थके नत्थि । २. पापिका—सी० । ३. कता—सी० । ४. उक्खेपनीयकम्म—रो० ।
५. पाठेय्यकानं—स्या०, रो० । ६. यावपुरे—स्या० । ७. पटिवाहियति—स्या०; पटिवाहीयति—सी०, रो० ।

अदसकं निसीदनं, कप्पति जातरूपरजतं ति । हन्द मयं, मन्ते, इमं अधिकरणं आदियिस्साम^१ । R. 299
 पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिच्चयति; अविनयो दिप्पति, विनयो पाटिबाहिच्चयति;
 पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति; अविनयवादिनो बलवन्तो
 होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा सम्सूतो साण-
 वासी आयस्सतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो सट्ठिमत्ता पावेय्यका भिक्खू— 5 B. 497
 सब्बे आरब्जिका^२, सब्बे पिण्डपातिका, सब्बे पंसुकूलिका, सब्बे तेचीवरिका, सब्बेव
 अरहन्तो—अहोगङ्गे पब्बते सन्निपत्तिं सु । अट्ठासीतिमत्ता^३ अवन्तिदक्खिणापथका भिक्खू—
 अप्पेक्खे आरब्जिका, अप्पेक्खे पिण्डपातिका, अप्पेक्खे पंसुकूलिका, अप्पेक्खे तेचीवरिका,
 सब्बेव अरहन्तो—अहोगङ्गे पब्बते सन्निपत्तिं सु । अथ खो थेरानं भिक्खून् मन्तयमानानं
 एतदहोसि—“इदं खो अधिकरणं कक्खळं च, वाळं च;^४ कथं नु खो मयं पक्खं लभेय्याम,^५
 येन मयं इमस्मि अधिकरणे बलवन्तरा अस्सामा” ति ।

रेवतत्थेरवत्थु

१०. तेन खो पन समयेन आयस्सा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति—बहुस्सुतो आगतागमो
 धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^६ मेधावी लज्जी कुक्कुच्चो सिक्खाकामो ।
 अथ खो थेरानं भिक्खून् एतदहोसि—“अयं खो आयस्सा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति—बहु-
 स्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चो^७
 सिक्खाकामो । सचे मयं आयस्सन्तं रेवतं पक्खं लभिस्साम^८, एवं मयं इमस्मि अधिकरणे
 बलवन्तरा अस्सामा” ति । अस्सोसि खो आयस्सा रेवतो—दिब्बाय सोतधातुया विसुद्धाय
 अतिक्कन्तमानुसिकाय—थेरानं भिक्खून् मन्तयमानानं । सुत्वानस्स एतदहोसि—“इदं खो
 अधिकरणं कक्खळं च वाळं च । न खो मेतं पतिरूपं योहं एवरूपे अधिकरणे ओसक्खेय्यं ।
 इदानीं च पन ते भिक्खू आगच्छिस्सन्ति । सोहं तेहि आकिण्णो न फासुं^९ विहरिस्सामि”^{१०}
 यन्नूनाहं पटिकच्चेव^१ गच्छेय्यं” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो सोरेय्या सङ्कस्सं अगमासि ।

११. अथ खो थेरा भिक्खू सोरेय्यं गन्त्वा पुच्छिं सु—“कहं आयस्सा रेवतो” ति ?
 ते एवमाहं सु—“एसायस्सा रेवतो सङ्कस्सं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्कस्सा कण्ण-
 कुज्जं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू सङ्कस्सं गन्त्वा पुच्छिं सु—“कहं आयस्सा रेवतो” ति ?
 ते एवमाहं सु—“एसायस्सा रेवतो कण्णकुज्जं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो कण्णकुज्जा^{२५}
 उदुम्बरं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू कण्णकुज्जं गन्त्वा पुच्छिं सु—“कहं आयस्सा
 रेवतो” ति ? ते एवमाहं सु—“एसायस्सा रेवतो उदुम्बरं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो

B. 498

R. 300

१. आदियाम—स्या० । २. आरब्जिका—स्या०, रो० । ३. असीतिमत्ता—स्या० । ४. वालं च—
 रो० । ५. व्यत्तो—सी० । ६. लभेय्याम—रो० । ७. फासु—म० । ८. गमिस्सामि—सी०, रो०, म० ।
 ९. पटिकच्चेव—सी०, रो० ।

उदुम्बरा अग्गळपुरं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू उदुम्बरं गन्त्वा पुच्छिंखु — “कहं आयस्सा रेवतो” ति ? ते एवमाहंखु — “एसायस्सा रेवतो अग्गळपुरं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो अग्गळपुरा सहजातिं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू अग्गळपुरं गन्त्वा पुच्छिंखु — “कहं आयस्सा रेवतो” ति ? ते एवमाहंखु — “एसायस्सा रेवतो सहजातिं गतो” ति । अथ खो थेरा भिक्खू आयस्सन्तं रेवतं सहजातियं सम्भावेसुं ।

१२. अथ खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सन्तं यसं काकण्डकपुत्तं एतदवोच — “अयं, आवुसो, आयस्सा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सचे मयं आयस्सन्तं रेवतं पब्बं पुच्छिंस्साम, पटिबलो आयस्सा रेवतो एकेनेव पब्बेन सकलं पि रत्तिं वीतिनामेतुं । इदानि १० च पनायस्सा रेवतो अन्तेवासिकं सरभाणकं भिक्खुं अज्जेसिस्सति । सो त्वं तस्स भिक्खुनो सरभञ्जपरियोसाने आयस्सन्तं रेवतं उपसङ्कमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी” ति । “एवं भन्ते” ति खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सतो सम्भूतस्स साणवासिस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्सा रेवतो अन्तेवासिकं सरभाणकं भिक्खुं अज्जेसि । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो तस्स भिक्खुनो सरभञ्जपरियोसाने येनायस्सा रेवतो तेनु- १५ पसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं रेवतं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सन्तं रेवतं एतदवोच —

१३. “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोणं परिहरितुं — यत्थ अलोणकं भविस्सति तत्थ परिमुञ्जिस्सामी” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

B. 499 20 “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, द्रङ्गुलकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलाय छायाय वीतिवत्ताय, विकाले भोजनं मुञ्जितुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते — इदानि गामन्तरं गमिस्सामी ति — भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्तं भोजनं मुञ्जितुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

25 “कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, आवासकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथं कातुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

R. 301 “कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्गेन कम्मं कातुं — आगते भिक्खू अनुजानेस्सामा” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

30 “कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो” ति ?

१. सहजातिया-स्या०, सी०, रो० । २ अन्तेवासि-स्या० । ३. अलोणिकं-सी०, स्या० । ४. अनुमानेस्सामा-म०, स्या० ।

“कप्पति, भन्ते, इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्णं, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्णं, तं^१ अज्झाचरितुं” ति ? “आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो,^२ अमथितकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, यं तं खीरं खीरभावं विजहितं, असम्पत्तं दधिभावं, तं भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिचं पातुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ? 5

“कप्पति, भन्ते, जळोगिं पातुं” ति ? “का^३ सा^४, आवुसो, जळोगी” ति ? “कप्पति, भन्ते, या सा सुरा आसुता,^५ असम्पत्ता मज्जभावं, सा पातुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदनं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, जातरूपरजतं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । 10

“इमे खो,^६ भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं इमानि दस वत्थूनि दीपेन्ति । हन्द मयं, भन्ते, इमं अधिकरणं आदियिस्साम । पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिवाहिय्यति; अविनयो दिप्पति, विनयो पटिवाहिय्यति; पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति; अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा रेवतो आयस्सतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स 15 पच्चस्सोसि ।

पठमभाणवारं निद्धितं ।

वज्जिपुत्तकभिक्खूहि रेवतपक्षसङ्गहउत्थयोगो

१४. अस्सोसुं खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “यसो किर काकण्डकपुत्तो इदं अधिकरणं आदियितुकामो पक्खं परियेसति, लमति च किर पक्खं” ति । अथ खो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खूनां एतदहोसि — “इदं खो अधिकरणं कक्खळं च वाळं^१ च । कं^२ नु^३ खो मयं पक्खं लभेय्याम, येन मयं इमस्मि अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा” ति । 20

अथ खो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खूनां एतदहोसि — “अयं खो आयस्सा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावो लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सचे मयं आयस्सन्तं रेवतं पक्खं लभेय्याम, एवं मयं इमस्मि अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा” ति ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू पट्ठतं सामणकं परिक्खारं पटियादेसुं — पत्तं 25

१. स्या० पोत्थके नत्थि । २-२. को सो-सी०, रो० । ३. असुराता-रो०; असुना-सी०; असुता-स्या० । ४. स्या०, रो०, म० पोत्थकेषु नत्थि । ५. बालं-रो० । ६-६. किञ्च-सी० ।

पि, चीवरं पि, निसीदनं पि, सूचिघरं पि, कायबन्धनं पि, परिस्सावनं पि, धम्मकरकं^१ पि ।
अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तं सामणकं परिक्रारं आदाय नावाय सहजातिं
R. 302 उज्जर्विसु; नावाय पच्चोरोहित्वा अब्जतरस्सिं रुक्खमूले भत्तविस्सगं करोन्ति ।

साळ्हत्थेरस्स परिवित्तको

१५. अथ खो आयस्सतो साळ्हत्थस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवित्तको
५ उंदपादि — “के नु खो धम्मवादिनो — पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा” ति ? अथ खो
आयस्सतो साळ्हत्थस्स, धम्मं च विनयं च चेतसा पच्चवेक्खन्तस्स, एतदहोसि — “अधम्म-
वादिनो पाचीनका भिक्खू, धम्मवादिनो पावेय्यका भिक्खू” ति ।

अथ खो अब्जतरा सुद्धावासकायिका देवता आयस्सतो साळ्हत्थस्स चेतसा चेतो-
परिवित्तकमब्जाय — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जितं^२ वा बाहं पसारैय्य, पसारितं
10 वा बाहं सम्मिञ्जेय्य, एवमेव सुद्धावासेसु देवेसु अन्तरहिता — आयस्सतो साळ्हत्थस्स सम्मुखे^३
पातुरहोसि । अथ खो सा देवता आयस्सन्तं साळ्हं एतदवोच — “साधु, साधु, भन्ते साळ्ह,
अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू । तेन हि, भन्ते साळ्ह,
B. 501 यथाधम्मो तथा तिट्ठाही” ति । “पुब्बे पि चाहं, देवते, एतरहि च यथाधम्मो तथा ठितो;
अपि चाहं न ताव दिट्ठिं आविकरोमि, अप्पेव नाम मं इमस्सिं अधिकरणे सम्मन्नेय्या” ति ।

उत्तरभिक्खुकथा

15 १६. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तं सामणकं परिक्रारं आदाय येना-
यस्सा रेवतो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं रेवतं एतदवोचुं — “पटिगण्हातु, भन्ते,
थेरो सामणकं परिक्रारं — पत्तं पि, चीवरं पि, निसीदनं पि, सूचिघरं पि, कायबन्धनं पि,
परिस्सावनं पि, धम्मकरकं पी” ति । “अलं, आवुसो, परिपुण्णं मे पत्तचीवरं” ति न इच्छि
पटिगहेतुं ।

20 तेन खो पन समयेन उत्तरो नाम भिक्खु वीसतिवस्सो आयस्सतो रेवतस्स उपट्ठाको
होति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू येनायस्सा उत्तरो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्क-
मित्वा आयस्सन्तं उत्तरं एतदवोचुं — “पटिगण्हातु आयस्सा उत्तरो सामणकं परिक्रारं — पत्तं
पि, चीवरं पि, निसीदनं पि, सूचिघरं पि, कायबन्धनं पि, परिस्सावनं पि, धम्मकरकं पी” ति ।
“अलं, आवुसो, परिपुण्णं मे पत्तचीवरं” ति न इच्छि पटिगहेतुं । “मनुस्सा खो, आवुसो
25 उत्तर, भगवतो सामणकं परिक्रारं उपनामेन्ति । सचे भगवा पटिगण्हाति, तेनेव ते अत्त-
मना होन्ति । नो चे भगवा पटिगण्हाति, आयस्सतो च आनन्दस्स उपनामेन्ति — पटि-
गण्हातु, भन्ते, थेरो सामणकं परिक्रारं । यथा भगवता पटिगहितो, एवमेव सो भविस्सती

१. धम्मकरणं—म० । २. सम्मिञ्जितं—म० । ३. पमुखे—सी० । ४. तिच्चीवरं—स्या०, रो० ।

ति । पटिगण्हातु आयस्सा उत्तरो सामणकं परिकस्वारं । यथा थेरेन पटिगहितो, एवमेव^१ सो^२ भविस्सती” ति । अथ खो आयस्सा उत्तरो वेसालिकेहि वज्जिपुत्तकेहि^३ भिक्खूहि निप्पी-
ळियमानो एकं चीवरं अगहेसि । “वदेय्याथ, आवुसो, येन अत्थो” ति । “एत्तकं आयस्सा
उत्तरो थेरं वदेतु; एत्तकं चै, भन्ते, थेरो सङ्खमज्जे वदेतु—‘पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा
भगवन्तो उपपज्जन्ति । धम्मवादी^४ पाचीनका भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू’” ति ।^५
“एवमावुसो” ति खो आयस्सा उत्तरो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खूनं पटिस्सुत्वा येना-
यस्सा रेवतो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं रेवतं एतदवोच—“एत्तकं, भन्ते, थेरो
सङ्खमज्जे वदेतु—‘पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा भगवन्तो उपपज्जन्ति । धम्मवादी पाचीनका
भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू’” ति । “अधम्मे मं त्वं, भिक्खु, नियोजेसी” ति
थेरो आयस्सन्तं उत्तरं पणामेसि ।

R. 303

B. 502

10

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्सन्तं उत्तरं एतदवोचुं—“किं, आवुसो
उत्तर, थेरो आहा” ति ? “पापिकं नो, आवुसो, कतं । ‘अधम्मे मं त्वं, भिक्खु, नियोजेसी’”
ति थेरो मं पणामेसी ति । “ननु त्वं, आवुसो, बुद्धो^६ वीसतिवस्सोसी” ति ? “आमावुसो,
अपि च मयं गरुनिस्सयं गण्हामा” ति ।

१७. अथ खो सङ्खो तं अधिकरणं विनिच्छिन्नितुकामो^७ सन्निपति । अथ खो^८
आयस्सा रेवतो सङ्खं जापेसि—

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्खो । सचे मयं इमं अधिकरणं इध वूपसमेस्साम^९, सिया
पि मूलादायका^{१०} भिक्खू पुनकम्भाय उक्कोटेय्युं । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, यत्थेविमं अधिकरणं
समुप्पन्नं, सङ्खो तत्थेविमं अधिकरणं वूपसमेय्या” ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू वेसालिं अगमंसु—तं अधिकरणं विनिच्छिन्नितुकामा ।

20

§ ३. सङ्ख्येयसम्बकामीवत्थु

१८. तेन खो पन समयेन सम्बकामी नाम पथव्या^१ सङ्ख्येरो^२ वीसवस्ससतिको^३
उपसम्पदाय, आयस्सतो आनन्दस्स सद्धिविहारिको, वेसालियं पटिवसति । अथ खो आयस्सा
रेवतो आयस्सन्तं सम्भूतं साणवासिं एतदवोच—“अहं, आवुसो, यस्मिं विहारे सम्बकामी
थेरो विहरति, तं विहारं उपगच्छामि । सो त्वं कालस्सेव आयस्सन्तं सम्बकामिं उप-
सङ्गमित्वा इमानि दंस वत्थूनि पुच्छेय्यासी” ति ।

25

१-१. एवमेवो-रो० । २. वज्जिपुत्तेहि-म० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४. धम्मवादिनो-सी०, स्या० । ५. बुद्धो-सी० । ६. विनिच्छित्तुकामो-रो० । ७. वूपसमेय्याम-सी०,
रो० । ८. मूलादायका-सी० । ९. पथव्या-सी०, रो० । १०. सङ्ख्येरो-स्या०, रो० । ११. वीसवस्स-
सतिको-रो०; वीसतिवस्ससतिको-सी० ।

“एवं भन्ते” ति खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सतो रेवतस्स पच्चस्सोसि ।
अथ खो आयस्सा रेवतो, यस्मिं विहारे सब्बकामी थेरो विहरति, तं विहारं उपगच्छि^१ ।
गब्भे आयस्सतो सब्बकामिस्स सेनासनं पब्बज्जं होति, गब्भपमुखे आयस्सतो रेवतस्स । अथ
R. 304 खो आयस्सा रेवतो — अयं थेरो महल्लको न निपज्जती ति — न सेय्यं कप्पेसि । आयस्सा सब्ब-
5 कामी — अयं भिक्खु आगन्तुको किलन्तो न निपज्जती ति — न सेय्यं कप्पेसि ।

B. 503 अथ खो आयस्सा सब्बकामी रत्तिया पच्चूससमयं^२ आयस्सन्तं रेवतं एतदवोच —
“कतमेन त्वं, भूमि^३, विहारेन एतरहि बहुलं विहरसी” ति ? “मेत्ताविहारेन खो अहं,
भन्ते, एतरहि बहुलं विहरामी” ति । “कुल्लकविहारेन किर त्वं, भूमि, एतरहि बहुलं
विहरसि । कुल्लकविहारो एसो, भूमि, यदिदं मेत्ता” ति । “पुब्बे पि मे, भन्ते, गिहिभूतस्स”
10 आचिण्णा मेत्ता । तेनाहं एतरहि पि मेत्ताविहारेन बहुलं विहरामि, अपि च खो मया
चिरप्पत्तं^४ अरहत्तं” ति । “थेरो पन, भन्ते, कतमेन विहारेन एतरहि बहुलं विहरती”
ति ? “सुब्बताविहारेन खो अहं, भूमि, एतरहि बहुलं विहरामी” ति । “महापुरिसविहारेन
किर, भन्ते, थेरो एतरहि बहुलं विहरति । महापुरिसविहारो एसो, भन्ते, यदिदं सुब्बता”
ति । “पुब्बे पि मे, भूमि, गिहिभूतस्स आचिण्णा सुब्बता । तेनाहं एतरहि पि सुब्बता-
15 विहारेन बहुलं विहरामि, अपि च मया चिरप्पत्तं अरहत्तं” ति ।

अथञ्चरहि थेरानं भिक्खूनं अन्तराकथा विप्पकता, अथायस्सा सम्भूतो साणवासी
तस्मिं^५ अनुप्पत्तो होति । अथ खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी येनायस्सा सब्बकामी तेनुप-
सङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं सब्बकामिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
निसिद्धो खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सन्तं सब्बकामिं एतदवोच — “इमे, भन्ते,
20 वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति — कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो,
कप्पति द्रुल्लुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो,
कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोर्गि^६, कप्पति अदसकं निसीदनं,
कप्पति जातरूपरजतं ति । थेरेन, भन्ते, उपज्झायस्स मूले बहुधम्मो च विनयो च परियत्तो ।
थेरस्स भन्ते, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स कथं होति ? के नु खो धम्मवादिनो—
25 पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका^७ वा” ति ?

“तया पि खो, आवुसो, उपज्झायस्स मूले बहु धम्मो च विनयो च परियत्तो ।
तुय्हं पन, आवुसो, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स कथं होति ? के नु खो धम्म-
वादिनो — पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा” ति ?

१. उपगच्छि—रो०, स्या०, सी० । २. पच्चूससमयं पञ्चुद्वाय—म०, स्या० । ३. भूमि—सी०, स्या०,
रो० । ४. गिहिभूतस्स—सी० । ५. चिरपत्तं—सी०, रो० । ६. स्या०, सी० पोत्थवेस्स नत्थि । ७. जळोर्गि—
स्या० । ८. पावेय्यका—स्या०, रो० ।

“मय्हं खो, भन्ते, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स एवं होति—अधम्मवादी^१ पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू ति; अपि चाहं न ताव दिट्ठि आवि-
करोमि, अप्पेव नाम मं इमस्मिं अधिकरणे सम्मन्नेय्या” ति ।

B. 504

“मय्हं पि खो, आवुसो, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स एवं होति—
अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू ति; अपि चाहं न ताव दिट्ठि 5
आविकरोमि, अप्पेव नाम मं इमस्मिं अधिकरणे सम्मन्नेय्या” ति ।

R. 305

§ ४. अधिकरणं विनिच्छित्तुं सङ्घसन्निपातो

१९. अथ खो सङ्घो तं अधिकरणं विनिच्छित्तुकामो^२ सन्निपति । तस्मिं खो
पन अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि^३ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स
अत्थो विञ्जायति । अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्घं आपेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि 10
चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकलं,
सङ्घो इमं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेय्य” ।

सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू उच्चिनि । पाचीनकानं
भिक्खून्—आयस्सन्तं च सब्बकामिं, आयस्सन्तं च साब्बहं, आयस्सन्तं च खुज्जसोमितं^४,
आयस्सन्तं च वासभगामिकं; पावेय्यकानं भिक्खून्—आयस्सन्तं च रेवतं, आयस्सन्तं च 15
सम्भूतं साणवासिं, आयस्सन्तं च यसं काकण्डकपुत्तं, आयस्सन्तं च सुमनं ति । अथ खो
आयस्सा रेवतो सङ्घं आपेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि
चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकलं,
सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं 20
अधिकरणं वूपसमेतुं । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि
चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । सङ्घो चत्तारो पाचीनके
भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नति उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं ।
यस्सायस्सतो खमति चतुन्नं पाचीनकानं भिक्खून्, चतुन्नं पावेय्यकानं भिक्खून् सम्मुति, 25
उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१. अधम्मवादिनो—सी०, स्या० । २. विनिच्छित्तुकामो—रो० । ३. अनन्तानि—स्या० । ४. उज्ज-
सोमितं—स्या० ।

B. 505

“सम्मता सङ्घेन चत्तारो पाचीनका भिक्खू, चत्तारो पावेय्यका भिक्खू, उब्बाहि-
काय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

२०. तेन खो पन समयेन अजितो नाम भिक्खु दसवस्सो सङ्घस्स पातिमोक्खुद्देसको
होति । अथ खो सङ्घो आयस्सन्तं पि अजितं सम्भन्ति^१ — थेरानं भिक्खून् आसनपञ्जापकं ।

R. 306

अथ खो थेरानं भिक्खून् एतदहोसि — “कथं नु खो मयं इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा” ति ?
अथ खो थेरानं भिक्खून् एतदहोसि — “अयं खो वालिकारामो रमणीयो अप्पसद्दो अप्प-
निग्घोसो । यन्नून मयं वालिकारामे इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा” ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू वालिकारामं अगमंसु — तं अधिकरणं विनिच्छिन्नितुकामा^२ ।
अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्घं आपेसि —

10 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्सन्तं सब्बकामिं
विनयं पुच्छेय्यं” ति । आयस्सा सब्बकामी सङ्घं आपेसि —

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं रेवतेन विनयं पुट्ठो
विस्सज्जेयं” ति ।

२१. अथ खो आयस्सा रेवतो आयस्सन्तं सब्बकामिं एतदबोच —

15 (१) “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो”
ति ? “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोणं परिहरितुं — यत्थ अलोणकं^३ भविस्सति तत्थ परि-
भुञ्जिस्सामी^४” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कथं पटिक्खित्तं” ति ? “सावत्थियं”,
सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति ? “सन्निधिकारकभोजने पाचित्तियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पठमं वत्थु^५ सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु
20 उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं पठमं सलाकं निक्खिपामि” ।

B. 506

(२) “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, द्रङ्गुलकप्पो” ति ?
“कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलाय छायाय वीतिवत्ताय विकाले भोजनं भुञ्जितुं” ति ? “नावुसो,
कप्पती” ति । “कथं पटिक्खित्तं” ति ? “राजगहे, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती”
ति ? विकालभोजने पाचित्तियं” ति ।

25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं दुतियं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु
उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं दुतियं सलाकं निक्खिपामि” ।

(३) “कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो”
ति ? “कप्पति, भन्ते — इदानीं गामन्तरं गमिस्सामी ति — सुत्ताविना पवारितेन अनतिरिचं

१. सम्मन्नि-सी०, रो० । २. विनिच्छित्तुकामा-रो० । ३. अलोणिकं-सी०, स्या०, रो० ।
४. परिभुञ्जिस्सामी-म० । ५. सावत्थिया-सी०, स्या०, रो० । ६. वत्थु-सी०, स्या०, रो० ।

भोजनं भुञ्जितुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति ? “सावत्थियं, सुत्तविमङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति ? “अनतिरिचभोजने पाचिच्चियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं ततियं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं ततियं सलकं निक्खिपामि” ।

(४) “कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, आवासकप्पो”^६ ति ? “कप्पति, भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथं^१ कातुं” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति ? “राजगहे, उपोसथसंयुत्ते” ति । “किं आपज्जती” ति ? “विनयातिसारे दुक्कटं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं चतुत्थं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं चतुत्थं सलकं निक्खिपामि” । 10

(५) “कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्घेन कम्मं कातुं—आगते भिक्खू अनुजानेस्सामा^२” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति ? “चम्पेय्यके, विनयवत्थुस्सि” ति । R. 307 “किं आपज्जती” ति ? “विनयातिसारे दुक्कटं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पञ्चमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु¹⁵ उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं पञ्चमं सलकं निक्खिपामि” ।

(६) “कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते—इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्णं, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्णं ति—तं अज्झाचरितुं” ति ? “आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती” ति । B. 507 20

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं छट्ठं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं छट्ठं सलकं निक्खिपामि” ।

(७) “कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, अमथितकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, यं तं खीरं खीरभावं विजहितं, असम्पत्तं दधिभावं, तं भुत्ताविना^३ पवारितेन अनतिरिचं पातुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति ?²⁵ “सावत्थियं,^१ सुत्तविमङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति ? “अनतिरिचभोजने पाचिच्चियं” ति ।

१. नानुपोसथं—स्या० । २. अनुजानेस्सामा—म०, स्या०; अनुजानिस्साम—सी० । ३. सावत्थिया—सी०, स्या०, रो० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं सत्तमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं सत्तमं सल्लकं निक्खिपामि” ।

(८) “कप्पति, भन्ते, जळोगि^१ पातुं” ति ? “का^२ सा,^३ आवुसो, जळोगी” ति ? “कप्पति, भन्ते, या सा सुरा आसुता^४ असम्पत्ता मज्जभावं, सा पातुं” ति ? “नावुसो, ५ कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खित्तं” ति ? “कोसम्बियं^५, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति । “सुरामेरयपाने पाचित्थियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं अट्ठमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं अट्ठमं सल्लकं निक्खिपामि” ।

(९) “कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदनं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ १० पटिक्खित्तं” ति ? “सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति ? “छेदनके पाचित्थियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं नवमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं नवमं सल्लकं निक्खिपामि” ।

(१०) “कप्पति, भन्ते, जातरूपरजतं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ १५ पटिक्खित्तं” ति । “राजगहे, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति ? “जातरूपरजत-पटिग्गहणे पाचित्थियं” ति ।

B. 508

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं दसमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं दसमं सल्लकं निक्खिपामि ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमानि दस वत्थूनि सङ्घेन विनिच्छित्तानि । इतिपिमानि २० दस वत्थूनि उद्धम्मनि, उब्बिनयानि, अपगतसत्थुसासनानी” ति ।

२२. “निहतमेतं, आवुसो, अधिकरणं, सन्तं वूपसन्तं सुवूपसन्तं । अपि च मं त्वं, आवुसो, सङ्घमज्जे पि इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासि—तेसं भिक्खून् सब्बत्थिया” ति ।

अथ खो आयस्सा रेवतो आयस्सन्तं सब्बकामिं सङ्घमज्जे पि इमानि दस वत्थूनि पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्सा सब्बकामी विस्सज्जेसि । इमाय खो पन विनयसङ्गीतिया सत्त २५ भिक्खुसत्तानि अनूतानि अनधिकानि अहेसुं, तस्मायं विनयसङ्गीति सत्तसत्तिका ति^१ वुच्चती ति ।

सत्तसत्तिकवस्सन्धकं निट्ठितं द्वादसमं ।

१. जळोगि—सी० रो०; जळोगि—स्या० । २-२. को सो—सी०, रो० । ३. असुता—स्या०; असुता-सी० । ४. कोसम्बिया—सी०, स्या०, रो० । ५. सत्तसत्ती—रो० ।

§५. तत्सुद्धानं

दस वत्थूनि पूरेत्वा कम्मं दूतेन पाविसि । .

चत्तारो पुन रूपं च कोसम्बि च पावेय्यको^१ ॥

मग्गो सोरेय्यं सङ्कस्सं^२ कण्णकुज्जं उदुम्बरं ।

सहजाति^३ च मज्झेसि अस्सोसि कं नु खो मयं^४ ॥

पत्तनावाय उज्जवि^५ रहोसि^६ उपनामयं^७ ।

६

गरु^८ सङ्खो च वेसालिं^९ मेत्ता सङ्खो उब्बाहिका ति^{१०} ॥

सत्तसतिकवखन्धकं निट्ठितं ।

इममिह खन्धके वत्थू पञ्चवीसति ।

चुल्लवग्गपालि निट्ठिता ।

१. पाठेय्यको-स्या० । २. संकासं-रो० । ३-३. अग्गळं सहजातं च अस्सोसि कहु खो मयं-सी० । ४. स उज्जि-रो०; उज्जवी-सी० । ५. दूरहो पि-रो०; दूरतो पि-स्या० । ६. उदामस्स-स्या०, रो० । ७. दारुणं-स्या०; दारुकं-रो० । ८. वेसालि-सी०, स्या०, रो० । ९. सी० पोत्थके एत्थ अयं अधिको पाठो दिस्सति-

‘कम्मं च परिवासो च समुच्चयो समथो पि च ।

खुइसेनासनं मेदा वत्तुपोसथ भिक्खुनी ॥

पञ्चसती सत्तसती खन्धका चुल्लवग्गमिह ।

वुत्ता द्वादसमा सिथुं ॥

विसेसपदानं

अनुवकमणिका

(सब्बा उपमायो सेव्ययासदस्स हेट्ठा दट्ठब्बा)

अ		अजातसत्तुकुमारवत्थु	२६०
अकतमल्लकं	१६४	अजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन	४०६
अकप्पियं	४, १२, २३, ३०	अजानप्पटिच्छन्नो	११५, ११६, १२१
अकम्मं	७१, ७४	अजितो नाम भिक्खु	४२८
अकरणीयं	३०	अजिनप्पवेणी	२५८, २६५
अकायबन्धनो	२२६	अज्झाचारे	६
अकुसलमूलानि	१७१-१७३	अज्झाचिण्ण	१४६, १६०, १६१, १६२
अकखरिकाय	२०, २१, २३३	अज्झापन्नका	२६६
अकखन	२०, २१, २३३	अज्जनिसलाकं	२२५
अग्गपिण्डं	२५५, २५७	अज्जनपुपिसनं	२०१
अग्गसमोधानपरिवासो	१०६	अज्जथावादो	१७१
अग्गसावका	३०१	अज्जेनज्जं पटिचरति	१६५
अग्गल्लपुरं	४२२	अट्टाने	१६४, २३४
अग्गल्लवट्ठिकरणमत्तेन	२६८	अट्ट, अकरणीयानि	४०५
अग्गल्लवट्ठिकं	२०६, २१०, २४१, २४७, २४८	अट्टज्झिको, मग्गो	३५७
अग्गल्लवट्ठि	२३१, २६२	अट्टज्जगुलपरमं, दन्तकट्टं	२२८
अग्गासनं	२५५, २५७	— मज्जपटिपादकं	२४३
अग्गाल्लवे	२६८	अट्ट, धम्मा	४०२
अग्गिट्ठानं	२०६, २४८	अट्टपदकं	२४३
अग्गिपरिचितं	१६८	अट्टपदे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
अग्गिसाला	२४८, २५३	अट्टहज्जेहि समन्नागतो	३८४
अग्गोदकं	२५५, २५७	अट्टारसवत्तं	१७, ३७, १६७
अज्जजातच्छेदनं	१६८	अट्टासीतिमत्ता अवन्तिदक्खिणापथका भिक्खू	४२१
अज्जरागमुखारागं	१६६, ३८७	अट्टाहप्पटिच्छन्ना	१०६
अज्जरागं	१६६, ३८७, ४०३	अट्टिकल्लूपमाकामा	५६
अज्जारकासूपमा	५६	अट्टिकानि	२०४
अज्जुलिमुट्ठिकं	१६५	अट्टिल्लेन जघनं घंसापेन्ति	३८६
अजिरवती	३५४, ३५६	अट्टिल्लं	४०३
अचोदेत्वा कतं	१४, २५, २६, ४२	अट्टुकायिकं	२७६
अच्छिन्नदसानि	३८७	अट्टुकासी गणिका	३६७
अजातसत्तु	२८३, २८६, २६१, २६७	अट्टुकुट्टकं	२४५

अङ्गकुसि	२७४	अधिकरणं	१६४, १६७, १७०, १७७-१८५, १८६,
अङ्गदुकं	२२४		१६२, ४२०, ४२१, ४२३, ४२५, ४२७
अङ्गपल्लकं	४०१	— वृषसम्मति	१५१, १५२
अङ्गमण्डलं	२७४	अधिसीले	६, ६४
अङ्गयोगो	२३६, २६६, २७७	अननुच्छविकं	४
अङ्गं	३१५	अननुलोमिकं	४, १२, २३
अणणा	४०४	अननुसिद्धा	३६१
अतित्ये	४०२	अनपदानो	६, १२, १६, २७, २८, ४३
अतिदिट्ठया	६, ६४	अनभिरतिया पीळितो	१६६
अतिमटाहक	२२८	अनवसेसा आपत्ती	१७०, १७८
अतेकिच्छो	३०३, ३०४	अनवस्सवो	१७१, १७३
अत्तगुत्तिया	१६८	अनागामिफल	३७४
अत्तना व अत्तानं सम्मन्नितब्ब	३६१	अनागामी	२५५, ३५७
अत्तपरित्त	१६८	अनाथपिण्डकस्स आरामे	३, २२, ३४, ५५, ६७,
अत्तरक्खाय	१६८		८६, १५०, २१८, २५१, २५८
अत्तादानं	३६७	अनाथपिण्डको	२४६-२५३
अत्तिकानं अत्तिकानं मनुस्सानं अभिक्कमनीयं	२५२	अनापत्तिया कत	६, १४, २५, २६, ४२
अदसकं निसीदनं ४१६, ४२०, ४२१, ४२३, ४२६, ४३०		अनापत्ति	४०८
अदिट्ठं	२६६	अनारोचना	७१, ८१
अदुट्ठुल्ला आपत्ति	१७१, १७६	अनाळिन्दका	२४६
अदेसनागामिनिया	६, १४, २५, ४२, ६४	अनिमिता	३६१
अदेसिताय आपत्तिया	१५, २६, २७	अनीतिका	१५६
अवम्मकम्मद्वादसकं २५, ३५, ४१, ४६, ५८, १६६		अनुद्वेतेन भिक्खुना	४२०
अवम्मकम्मं	५, ६, १४, १५, २५, २६, ३५, ४१, ४२, ४६, ५८, १६६	अनुपञ्जाति	४०८
अवम्मवादी	१५०-१५२	अनुपियायं	२७६, २८३
— अवन्दियो	२५७	अनुपुब्बि	२५१, २६२
अवम्मिका सलाकगाहा	१६४	अनुबलप्पदानं	१७१, १७५
अवम्मिकानि अमूळहविनयस्स दानानि	१६१	अनुभणना	१७१, १७५
अवम्मिकं कम्मं	१४५, १६३	अनुभागं	२६२
अवम्मेन कतं	१५, २५, २६, ४२	अनुमतिकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२६
अवम्मो	१७०	अनुम्मत्तको	१२५, १६१
अधिकरणकारको	२८, ४३	अनुयुञ्जियमानो	१६५
अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपद	१८०	अनुषद्धो	३२, २७६-२८२
अधिकरणनिरोधं	१८०	अनुल्लपना	१७१, १७५
अधिकरणवृषसमनसमथो	१७७	अनुवदना	१७१, १७५
अधिकरणवृषसमनेन	१८४	अनुवातो	२७४
अधिकरणसमुदयं	१८०	अनुवादमूलानि	१७२
अधिकरणसमुत्पादवृषसमनकुसलो	१८०	अनुवादाधिकरणं	१७०-१७७, १८४, १८७
		अनुवादो	१०, १७, २६, ३७, ४४, ५२, ६०, ६५, ७५, ७८, ८२, १७१, १७५, १७६

अनुवाद पट्टपेति	११, १८, ३१, ३६, ४७, ५४, ६२, ३६७	अप्पमत्तकविस्सज्जकं	२७४
अनुसम्पवङ्का	१७१, १७५	अबलवलो	२०
अनेकपरियायेन	४	अबीज	१६८
अन्तरवासको	२२६, ३६१	अम्भाकुटिका	२०
अन्तरा आपत्तियो	१४०-१४८	अम्भानारहचतुत्थो	८४
अन्तराकाजं	२२७	अम्भानारहमूलायपटिकस्सना	६७, १०५
अन्तरामुत्तको	२६२	अम्भानारहवत्तं	८१, ८३,
अन्तरायिके धम्मो	३६१	अम्भानारहो	७०, ७४, ७७, ८०, ८२, ८३, ८५, ६७, ६६, १०५, १०७, १०८, १२६, १२७, १३६, १३७, ३४०, ३४४
अन्तिमज्झापन्नको	२७८	- अवन्दियो	२५७
अन्तिमवत्थुं	२६६	अम्भानं	८७, ८८, ६६, १००, १०७-१०६, १२६, १४४-१४६, १४८
अन्तेवासिकवत्तकथा	३४१, ३४३	अम्भुस्सहृन्ता	१७१, १७५
अन्तेवासिको	२५७, २५८, ३३६-३४३	अम्भेति	१३६, १४२, १४३
अन्वद्धमासं	१३६	अम्भेन्ता	१२, १३
अपगतगम्भा	२१८	अभ्यत्तो	६
अपचयस्स	४, २४	अभिवादनं	४०१
अपमारो	३६१, ३६३	अभिसङ्गारिकं	१५५
अपरप्पचवयो	२५१	अमथितकप्पो	४१६, ४२०, ४२३, ४२६, ४२६
अपराआपत्तीनं	१४५, १४६, १४८	अमनुस्सन्तरायेन	३६३, ३६५
अपरिमाणं	१३७, १३६-१४३, १४६, १४७	अमूलिकाय, सीलविपत्तिया	१८५
अपरिसङ्कितं	२६६	अमूळहविनयो	११६, १५६-१६२, १८४-१८६
अपरिसुद्धजाणदस्सनो	२८६, २६५	अम्बखादनवत्थु	१६७
अपरिसुद्धधम्मदेसनो	२८५, २६४	अम्बपेसिकायो	१६७
अपरिसुद्धवेय्याकरणो	२८५, २६५	अम्बपेसिकं	१६८
अपरिसुद्धासीनो	२८५, २६४	अम्बलट्टिकाय	४०६
अपरिसुद्धाजीवो	२८५, २६४	अम्बाटकवनं	३४
अपलोकनकम्भं	१७१	अयोपत्तं	२०१
अपस्सेनफलकं	२७२, ३३८, ३३६, ३४३	अय्यो सुधम्मो	३४
अपिघानं	२१२, २३१	अरक्खिया तथागता	२६५
अप्पटिच्छन्नअम्भानं	८७	अरञ्जागतो	२८२
अप्पटिच्छन्नमानत्त	८६	अरहत्तफलं	३७४
अप्पटिच्छन्नायो	१२८, १४१, १४६	अरहन्तघातका	२७०
अप्पटिच्छन्नाय	१६२	अरहन्तप्पातको	२७१
- कतं ५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२		अरहन्तो	४२१
अप्पटिनिस्सगो	५७-६३	अरहा	२५५, ३५७
अप्पटिपुच्छा कतं ५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२		अरिद्धो	५७, ५८, ६०, ६१
अप्पटिरूपं	४, २३	अलमत्तरा	४, ५
अप्पटिस्सरणा	२४६	अवङ्गं करोन्ति	३८७
अप्पनिग्घोसं	२५२		
अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मुति	२७४		

अवजानित्वा पटिजानाति	१६५
अवन्तिदक्खिणापथकानं	४२०
अवन्दि	४०३
अवन्दियादिपुग्गला	२५७
अवलेखनकट्टं	२३१
अवलेखनपिठरं	२३१
अविनयकम्मं	५, ६, १४, १५, २५, ३५, ४१, ४२, ४६, ५८, १६६
अविनयो	१७०
अविस्सज्जियवत्थु	२६५
अवीचिनिरयं	३०४
अवेदनट्ठो	१२५
अवेभङ्गियवत्थु	२६७
असम्भोगेन, सञ्जेन	४१, २१५
असम्भता, अनुसासन्ति	३६१
असम्मुखा कतं	५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२
असरमानप्पटिच्छन्ना	११६, १२१, १२२
असारेत्वा कतं	६, १४, २५, २६, ४२
असिसूनूपमा, कामा	५६
असुरा	३५५, ३५७
असुरिन्दो	४१७
अस्सजिपुनब्बसुका	१६-२२, २४, २५, २६, ३०, ६५, २६७
अस्सत्थरं	२५८, २६५
अस्साअणकं	४, १२, २३, ३०, १४६, १६०-१६२
अस्सुतं	२६६
अहिराजकुलानि	१६८
अहिराजपरित्तं	१६८
अहो गङ्गे, पब्बते	४२०, ४२१
अंसबद्धको	२०३, २७४
अंसबद्धकं बन्धनसुत्तकं	२०६, २०७

आ

आकङ्खमानचतुक्कं	३६
— चुद्दसकं	२७
— छक्कं	१६, ४३, ५१, ५६
आकासे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
आगतागमो	४२१-४२३
आगतानागतस्स	२५६
आगन्तुकगमिकानं	२६५

आवमनकुम्भि	२३२
आवमनपादुका	२३२
आचरियवत्तथा	३३७
आचरियो	३३७, ३३८
आचारगोवरसम्पन्नो	१८०
आचारविपत्तिया	४४, ४५, ५२, ५४, १७१, १७४, १७५, ३५६-३६२, ३६५
आचारविपन्नो	६, १६, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७
आचिण्णकप्पो	४१६, ४२०, ४२६, ४२६
आजीवकसावको	२१६, २६०
आजीवको	४०६
आजीवविपत्तिया	४४, ४५, ४७, १७१, १७४, १७५, ३६०, ३६१
आणिचोळकं	३६१
आदासे पि	१६६
आदीनवा	१६७
— दन्तकट्टस्सा अखादने	२२७
आदेय्यवाचो	२५२
आदेसनापाटिहारियानुसासनीया	३०१
आधानग्गाही	१७१, १७३
आनन्तरियं कम्मं	२६३
आनन्दस्स पठमं चीवरभिवक्खा	४१३
— राद्धिबिहारिको	४२५
आनन्दो	३२, २१५, २१७, २२६, २८१, २८२, २६४, २६६, ३००, ३७४-३७८, ४०२, ४०५, ४०७-४१०, ४१२, ४१४, ४२४
आनिसंसा, दन्तकट्टस्स खादने	२२७
आपणं	४०३
आपत्ताधिकरणं	१७०, १७१, १७५-१७७, १८८, १९०
आपत्ति	१६३, १६४, १६७, २०१-२०३, २०५, २१३, २१६, २२४-२२८, २४५
आपत्तिक्खन्धो	१२८-१३०, १७१, १७७
आपत्ति, थुल्लच्चयस्स	१६६, २६६, २६७, २६८
— दुक्कटस्स	१६२, १६६, २२६, २३०, २५८, २६४, २६६, २७२
आपत्तिपरियन्तं	१२२-१२४
आपत्तिबहुलो	६, ११, १६, ४३
आपत्तिया	१४
— अदस्मने	४५-४८

आपतिया अप्पटिकम्मे	४६ - ५५
- कत	६, १५, २६, २७
आपत्तिसमुद्धाना	१७४
आपत्ति, अनारोपेत्वा कतं	१४, १५, २५, ४२, ४०८
- आरोपेत्वा	४
- आरोपेत्वा	१५, २६
आपायिको	३०३, ३०४
आमलकवट्टिकं पीठं	२४२
आयतकेन गीतरसरेन	१६६
आयस्मा वब्बो मल्लपुत्तो	१५४
- सेय्यसको	१२
आयोगं	२२५
आरञ्जिकङ्कं	६८, ७३, ७६, ७९
आरञ्जिको	३८५, ४०१, ४०३
आरामवत्थु	२६६, २६७
आरामिकपेसको	२७४
आरामो	२५२, २६६, २६७
आलम्बनबाहं	२०६, २०९-२१२, २३१, २४५-२४८
आलिम्पो मद्दुण्णना	४०३
आलोकसन्धिकरणमत्तेन	२६८
आलोहिता	३६१
आवरणं कान्तु	३८३
आवसथचीवर	३६१
आवासकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२९
आवासपरम्पर	४१, ४९
आवासिको	३२. १७९
आविच्छन्नच्छिद्द	२०९, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८
आविच्छन्नरज्जु	२०९, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८
आवेसनवित्थक	२०६
आवेल	१९-२१, २३२
आमनप्पटिबाहूनपटिक्लेप	२५७
आमनप्पटिबाहनादि	२६०
आसन्दि	२६५
आसन्दिक	२४२
आसाळिह्या पुरिमको	२६२
आसित्तकूपधाने	२१३
आसुता	४२३
आह्वचपादकं, पीठ	२४२

आह्वचपादकं मञ्चं	२४२
आळकमन्दा	२४५
आळवका	२६८
आळवी	२६८, २७२, २७७
आळिन्द	२४६, २७६
आळि	४०३

इ

इकासं	२४४, २४५
इट्टकाचयं	२०६, २०९, २११, २३१, २४५, २४६, २४८
इट्टकाछदनं	२४८
इट्टकापाकारं	२१०, २१२, २३१, २३२
इट्टकासन्धार	२१०, २१२
इट्टकासोपानं	२१०, २१२, २३१, २४५ - २४८
इत्थिपण्डका	३६१, ३६३
इत्थियुत्तं	३६७
इत्थीसि	४०४
इद्धिपाटिहारियानुसासनिया	३०१
इद्धिपाटिहारियं	१५४, २०१
इद्धिपादा	३५७
इसिगिनिपस्से	१५४
इत्सुकी	१७१, १७३

उ

उक्कासिक	१६५
उक्कुटिकं	१८६
उक्कोटनकं पाचित्तिय	१७८, १८१-१८३, १८५, १८७-१९०, १९२
उक्खित्तकस्स	१२६
उक्खेपना	६६
उक्खेपनीयकम्मकतो	४५, ४८, ५५, ६१, ६३
उक्खेपनीयकम्म	४०-४४, ४६, ४७, ४९-५४, ५७-६२, ४२०
उक्खेपनीयं	१५०, १६२, ३४४
उच्चको आसन्दिको	२४२
- सत्तङ्गो	२४२
उच्चवत्थुकं	२०९
उच्चासहं	२३०
उच्छिद्दोदकं	२०४
उज्जायन्ति	३

उद्विक्ते अरुणे छत्रा	१३६	उद्दलोमी	२६५
उष्णभिसि	२४३, २४४	उद्दुध	२४६
उष्ण	१६७	उद्दिस्सकतं	२५७, २५८
उतु	४०५	उद्देसभत्तं	२७२
उतुनियो	४०४	उद्देसं आगच्छती	१३६
उतुप्पमाणं आचिक्खितब्बं	३६६	उद्दोसितो दिग्घो	३६६
उत्तरत्थरणा भिसि	४१५	उपचारो	२०६, २४५
उत्तरत्थरणं	४१३	उम्भज्जायानं	२५७
उत्तरन्तवासको	४०४	उपट्टानसाला	२४६, २५३, ३३६
उत्तरपासकं	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	उपनन्दो	२६०, २६३, २७७, ४१६
उत्तरासङ्गं	१८६, १८६, ३८०, ३६१	उपनाही	१७१
उत्तरिकरणीयं	१५३	उपवाळो	१६५, १६६
उत्तरिभङ्गं	१५५	उपसम्पदनिस्सया	६५
उत्तरिमुत्सवधम्मं	२०१	उपसम्पदा	३०२
उत्तरो	४२४, ४२५	उपसम्पदापेक्खा	३६१, ३६६
उत्तानमुखा	२०	उपस्सयं	३६६
उदककटाहं	२१२	उपालि	३२, ७१, ८०, २८१, २८२, ३६७ - ३६६, ४०८, ४०६, ४१५
उदकतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१६५	उपाहनत्थविकं	२०७
उदकन्तरायेन	३६३, ३६५	उपाहना	२७४, ३३७
उदकनिद्धमनं	२१०, २१२, २३२, २४७	उपोसथगं	२७१
उदकपटिच्छादि	२११	उपोसथसंयुत्ते	४२६
उदकपत्ते पि	१६६	उपोसथिकं	२७२, ३५६
उदकपुञ्छनि	२१२	उपोसथो	१०, १७, २६, ३७, ४४, ५२, ६०, ७५
उदकवाहनरज्जु	२११	उपोसथं	११, १८, ३१, ३६, ४६, ४७, ५४, ६१, ६५, ६८, ७२, ८२, ८३, २६६, ३००, ३६६, ३६७
उदकसरावकं	२१०	उप्पलवणाय	३८१
उदकसाटिका	३६१	उब्बाहिकाय	१८०-१८२, ४२७, ४३१
उदकाघानं	२१०	उभतोकाजं	२२७
उदकं मञ्जे आदित्तं	१५६, २१४	उभतोभञ्जनको	२६४, २७०, २७१, ३६१, ३६३, ४०४
उदपानसालायो	२५३	उभतोलोहितकूपधानं	२५८, २६५
उदपाने	२५३	उभतोवण्टिकमालं	१६, २१, २३२
उदरवाताबाधो	२३०	उभतोविभङ्गे	४०६
उदानं	२८२	उम्भत्तकालयं	१६१
उदायिना	१०१	उरच्छदं	१६-२१, २३२
उदायी	८६-१०६, ३८३	उरुवेलकस्सपे	२३३
उदुक्खलिक	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	उम्भत्तको	१२५, १२६, १५६-१६२, १८५, १८६
उदुम्बरं	४२१, ४२२, ४३१	उध्यानस्स	४१०
उदेनस्स	४१२, ४१६		
- ओरोषो	४१२, ४१३		

उमीरमयं

२१६

उस्सन्नं

३६०

ए

एकतोउपसम्पन्ना

३६८, ४०५

एकतोकाजं

२२७

एकतोवष्टिकमाल

१६, २१, २३२

एकत्थरणा

२०, २१, २१३, २३३

एकनामं

१३७, १३६ - १४३, १४६, १४६

एकन्तलोमी

२५८, २६५

एकपावुरणा

२०, २१, २१३, २३३

एकमासपरिवासं

११, ११६

एकावासएकासनानुजानना

२६३

एकाहपरिवास

८६ - ६१

एकाहप्पटिच्छन्नअब्भान

६१

एकाहप्पटिच्छन्नपरिवास

८६

एकाहप्पटिच्छन्नमानत्त

८६

एकाहप्पटिच्छन्ना

१०६, ११०

एकेनूनपञ्चअरहन्तसतानि उच्चिनि

४०७

एरापथं अहिराजकुलं

१६८

एहिस्वागतवादिनो

२०

एळकपादकं पीठं

२४२

एळगलवाचो

१७४

ओ

ओकारं

२५१

ओकासो १०, ११, १७, १८, २६, ३१, ३७, ३८, ४४,
५२, ५४, ६०, ६२, ६५, ७५, ७८, ८२

ओणोजनं

६८, ७२, ७५, ७८, ८२

ओत्थरकं

२०८

ओत्तन्धपीठं

२४४

ओत्तन्धमञ्चं

२४४, ३६०

ओरमत्तकं

१६४

ओरोधो

४१५

ओलम्बकं

२३१, २७७

ओवट्टिकं

१६५

ओवादं

४०३

ओसारकं

२४६

ओळारिके ओभासे कयिरमाने

४११

- निमित्ते ,

४११

अं

अंसकूटेन

३८८

क

ककुधो

२८३, २८४

कक्खळताय

१६७, १६८

कच्छुरोगाबाधो *

१६४

कञ्जुको

३८८

कटच्छुपरिस्सावन

२०७

कटमोदकतिस्सको

२६८

कटिभार

२२७

कटिसुत्तक

१६५, ३६१

कट्टिस्स

२५८, २६५

कट्टताळ

२४१

कठिनमण्डपं

२०६

कठिनरज्जुं

२०५

कठिनसालं

२०६

कठिनं

२०४, २०६

कणाजकं

१५५, १५६

कण्ठसुत्तकं

१६५

कण्णकुज्ज

४२१, ४३१

कण्णमलहरणि

२२५

कण्हपक्खनवकं

१५०

कण्हवारनयेनेव

६४

कण्हगोतमं अहिराजकुलं

१६८

कतकं

२१८, २१६, २३३

कथल

२१६

कदलिमिगपवरपच्चत्थरणं

२५८, २६५

कट्टमोदे

४०३

कट्टमोदकेन ओसिञ्चन्ति

३८२

कपिलवत्थु

३७३, ४०२

कपिसीसकं

२०६, २१०, २३१, २३२,

१४१, २४७, २४८, २७५

कपोतकन्दरायं

१५४

कप्पट्टो

३०३, ३०४

कप्पियकुटियो

२५३

कम्मकरं

४०३

कम्मकारि

४०३

कम्मपत्ता

१६१

कम्मिका

११, १७, १८, २६, ३७, ३६, ४४, ६१, ६५

कम्म

११

करकटकं

२१२

करणीयता

१७१

कलन्दकनिवापो	१५३, १६३, २३६, २७२.	कुत्तकं	२५८, २६५
	२८६, ४११, ४१८	कुदालो	२६६, २६८
कलहकारको	३-५, ६	कुम्भकारिकं	२३
कलाबुकं	२२६	कुम्भत्रेनकसतेहि	४०३
कल्याणभक्तिको	१५५, १५६	कुहविन्दकसुत्तिया	१६४
कल्याणमित्ते	१७	कुलङ्कादकं	२४६
कवटं	२२५	कुलद्रुसका	२४, २५
कसारं	२४५	कुन्नुपिक	३८८
कस्सपसव्हयो	४१४	कुल्लकविहारेन	४२६
कस्सपो	१६६	कुसलमूलानि	१७१ - १७४
कहापण	४१६	कुसि	२७४
कळिम्भकं	२०५	कुसिनारं	४०६
काचमयो पत्तो	२०१	कुळीरपादको मञ्जो	२४२
कायदळिहबहुला	१५४	कुळीरपादकं पीठं	२८२
कायबन्धनं	२२६, २७४, ४२४	कूटागारसालायं	२०८, २५३, ३७३, ४१६
कायिकेन, ग्रनाचारैन समन्नागतो	२८	केसच्छेदनं	४०१
-उपघातिकेन समन्नागतो	२८	कोकनदो	२१६
-दवेन समन्नागतो	२८	कोकालिको	२६८, ३०२
-मिच्छाजीवेन समन्नागतो	२८	कोच्छेन, केसे ओसण्टेन्ति	१६५
कायूरं	१६५, २३४	कोटिसन्धरेन	२५३
कारको	१७८, १८७, १८८	कोटुको	२१०, २३२ २४७, २७६, ४०२
कासीसु	३२	कोधनो	१७१
-वस्संवुटो	२०, २२	कोसज्जस्स	२४
काळवण्णकरणमत्तेन	२६८	कोसम्भि	४०, ४८, ८८, ५२, ६६, २८६, ४१२, ४२०, ४३०, ४३१
काळवण्णं	२०६	कोसलस्स	२६५
कालसिलायं	१५४	कोसलेसु जनपदे	२०७, २२८
किच्चयता	१७१	कोसेय्यं	२५८, २६५
किच्चाधिकरण	१७०, १७१, १७४-१७७, १६२	कोळियपुत्तो	२८३, २८४
किण्णेन पूरेतु	२०४	कंसपाति	४१६
किब्बिसं	२६६	कंसमण्डं	२२५
किमिलो	२८१	कंसमयो पत्तो	२०१
किलासो	३६१, ३६३,		
कीटागिरि	१६ - २५, ६५, २६७, २६८		
कुक्कुच्चको	३, ४२१ - ४२३	खज्जकभाजकां	२७३, २७४, २७८
कुट्टं	३६३, ४०३	खण्डदेदिआ	२६८
कुट्टगण्डो	३६१	खण्डफुल्लपटिसङ्खरणमत्तेन	२६८
कुठारी	२६६, २६८	खण्डफुल्लपटिसङ्खरणं	४०७
कुडुपादो	२४६	खण्डं	२५४
कुडुलेपनमत्तेन	२६८, २६९	खन्धमारं	२२७
. कुण्डकमत्तिकं	२४४	खलिगाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३

खित्तचित्तो	१२६
खीयनकं पाचित्तियं	१७८, १८०, १८३, १८५, १८७, १८८, १९०, १९२
खीरं	४२३, ४२६
खुज्जसोभित	४२७
खुद्दकवत्थु	१६३
खुद्दानुखुद्दानि सिक्खापदानि	४०६, ४१०
खुरभण्ड	२४४
खुरसिपाटिकं	२२४
खुरसिलं	२२४
खु	२२४
खेळमल्लको	२७२, ३३८, ३३९, ३४३

ग

गग्गो भिक्खू	१६०
गङ्गा	३५४, ३५६
गणकमहामत्ता	२२०
गणभोजने	२६७
गण्ठिकफलकं	२२७
गण्ठिक पासकं	२२६
गण्डुमत्तिनं	२४५
गण्डो	३६३, ४०४
गतिगतं	१६४
गद्धबाधिपुब्बो	५५ - ५८, ६०, ६१
गन्धब्बहत्थकेन	१६४
गन्धब्बा	३५५, ३५७
गन्धसुत्तिया	२३४
गब्भपमुखे	४२६
गब्भं	२४५, ४०१, ४०६
गमनागमनसम्पन्नं	२५२
गयासीसं	३०१
गरुका आपत्ति	१७०, १७८, १८८
गरुधम्मपटिग्गाहो	४०२
गरुधम्मं	३३६, ३४४, ३४७, ३७५, ३७६, ४००, ४०२, ४०५
गरुनिस्सयं	४२५
गहपतिचीवरं	२६८
गहपति	२५१, २५२
गामणि	४१६
गामन्तरकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८
गाममोद्धवा	१६३, १६४

गिञ्जकूटस्स, पब्बतस्स	२६३
गिम्हिको	२७६
गिरग्गसमज्जा	१६६, २४३
गिलानस्स, छत्त धारेतु	२२०
गिहिद्धजो	४४, ४५, ४७
गिहिनिवत्थं	२२७
गिहिपारुतं पारुन्ति	२२७
गिहिविकतानुजानना	२५८
गिहिसंसग्गोहि	१२
गिहिससट्ठो	६, १२, २८, ४३, १६६
गुहं	२४०

गूळ्हकं	१८४
गेहकपरिकम्मकता	३३८
गेहकपरिकम्मकरणमत्तेन	२६८
गेहकपरिकम्म	२०६
गोतमककन्दरायं	१५४
गोतमो	४०२
गोतमो	२१७, २६६, २६८, २६९
गोविपुत्तो	२८६
गोनको	२५८, २६५
गोलोमिक	२२४
गोहनुकेन जघनं कोट्टापेन्ति	३८६, ४०३

घ

घटकं	२१८, २१९
घटिकटाहे पिण्डाय चरन्ति	२०३
घटिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
घटिकं	२०६, २१०, २३१, २४१, २४७, २४८
घोसितारामे	४०, ४८, २८३, ४१४

च

चक्कभेदं	२८६, २६६
चक्कलिकं	२७१
चक्कवट्टक	२१२
चक्खुरोगाबाधो	१६६
चङ्कमनवेदिकं	२०६
चङ्कमनसाला	२०६, २५३
चङ्कमं	२०८, २५३
चतुकण्णकं	२२७
चतुक्कमत्त	१५५
चतुग्गुणं सङ्घाटि	३०१
चतुत्थं पाराजिकं कत्थ पञ्जात्तं	४०८

चतुरङ्गुलपच्छिमं	२२८	चोळकं	२०२, २४३, २७१
चतुरस्सकं	२२४	चोळपट्टेन	३८६
चतूहस्पटिच्छिन्ना	१०६	चोळभिसि	२४३, २४४
चत्तारि पाराजिकानि	४०६, ४१०	चोळवट्टिया	३६८
चत्तारो पाटिदेसनीये	४१०	चोळवेणि	३८६, ४०३
चत्तालीसकं	१२४	चोळं	२७६
चन्दनगण्ठि	१६६		
चन्दनिकं	२१२	छ	
चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसा	४१७	छात्तिसकं	१२७
चम्पेय्यके	४२६	छत्तं	२१६, २२०
चम्मक्खण्डं	२१२	छदनं	२७५
चम्मपट्टेन	२८६	छन्दगामिता	३०
चयो	२०६	छन्ददायको	१७८
चलकानि	२०४	छन्दसो आ पेमा	२२६
चातुद्दिस्स	२५६	छन्दार्गति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
चामरिवीजनी	२१६	छन्दारहानं	१७८, १६१
चिक्खल्लमद्दना	४१५	छन्दो	१७८
चिङ्गुलकेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	छन्नो	४०, ४१, ४५, ४८, ५४, १७०, ४१२, ४१४
चिण्णमानत्तो	८७, ८८, ९१, ९७-१००, १०५-१०८	छप्पञ्चवस्सिकं	२६६
चित्तको	२५८, २६५	छब्बगिया भिक्खुनियो	३८२, ३८६, ३८७, ३८९, ३९७, ४०१
चित्तिविपरियासकत्तो	१५६-१६२, १८५, १८६	— भिक्खू	१५०, १६२, १६३, १६७, २००, २०४, २०५, २१३, २१६, २२४
चित्तस्सावासिको	६५	—	२२६, २३२, २४३, २४५, २५४, २५५, २५७, २५८, २६०, २६१, २७२, ३५८, ३८२
चित्तो, गहपति	३२, ३३, ३५, ३७, ६६	छब्बापुत्तं अहिराजकुलं	१६८
चिमिलिकं	२४३	छवसीस्स	२०३
चीवरदण्डसत्थकादीनि	२०४	छवस्स	२८८
चीवरपिण्डपातसेनासन०	४२०	छळभिञ्जो	२५६
चीवरप्पटिग्गाहको	२७३	छादनमत्तेन	२६८
चीवरभाजको	२७३	छाया मेतब्बा	३६५
चीवररज्जुं	२०६, २११, २३१, २४६, २४७, २४८, ३३७, ३३९	छारत्त	८६-८८, ९०, ९१, ९६, ९९, १००, १०४-१०८
चीवरवंस	२०६, २११, २३१, २४६-२४८, २७६, ३३७, ३३९	छाहस्पटिच्छिन्ना	१०६, ११०
चीवरसहस्सं	४१३		
चीवर	४२४	ज	
चण्णेन नहायन्ति	४०१	जन्ताघरपटिच्छादि	२११
चेलप्पटिका	२१८	जन्ताघरपीठ	२१०
चोदेत्वा कत्तं	११, १५, १६, १८, २६, २७, ३१	जन्ताघरसाला	२११, २५३
चोरन्तरायेन	३६३, ३६५	जन्ताघरं	२०८, २१०, २१२, २५३, ३३८, ३४२, ४०८
चोरपपाते	१५४	जराहुब्बलो	२३१

जळोर्गि	४१६, ४२०, ४२३, ४२६, ४३०
जातरुजरजतप्पटिगहणा	४१७
जातरुजरजतं	४१६ - ४१६, ४२१, ४२६, ४३०
जातरुपं	३५७, ४१८
जानप्पटिच्छन्नो	११५, ११६, १२१
जालवातपानं	२४१
जिनसासने	४०५
जीवकम्बवने	४०६
जीवको कोमारभच्चो	२०८
जीवितन्तरायेन	३६३, ३६५
जैतवने	३, ५५, ६७, ८६, १५०, २१८, २५८, २५९, ३८२, ४१७
जैतवनं	२२, ३४, २५३
जैतो कुमारो	२५२, २५३

अ

आत्ति	१६, २४, ३२, ३५, ३८, ४०, ४१, ४६, ५५, ५७, ६३, ८६, ८८-९१, ९४-९७, १००, १०२-१०४, १०८, १०९, १११, ११३, ११८, १२३, १५३, १५८, १६०, १६४, १६५, १८१, १८२, १८५, १८६, २१५, २१६, २२१, २२२, २५४, २६२, २७३, २८६, २७४
- चतुर्थकम्पं	१७१, १७७
- दुतियकम्पं	१७१, १७७

त

तज्जनीयकम्मकतो	१२, ६५
तज्जनीयकम्मं	३ - ११, ६४
तज्जनीयं	५, ६४, ६६, १५०, १६२, ३४०, ३४४
तत्तियं पाराजिकं कथं पञ्जात्तं	४०८
तदनुच्छविकं	४
तदनुलोमिकं	४
तन्तकं	२२५
तपोदारामे	१५४
तम्बपण्णिदीपपसादकानं	१४६
तम्बलोहमयो पत्तो	२०१
तयो, निस्सये	४०५
तयो, सोपाने	२४५ - २४८
तस्सपापिय्यसिकाकम्मं	१६५ - १६७, १८८
तालवण्टकं	२२७

तालवण्टं	२१६
तावकालिकं	२७१, ३६०
तावदेव छाया मेतब्बा	३६६
ताळच्छिद्दं	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८
तिकभोजन	२६७
तिकापत्तिमानत्तं	६५, १०४
तिकोटिपरिसुद्धं मच्छमंसं	२६८
तिणच्छदन	२४८
तिणभिसि	२४३, २४४
तिणवत्थारकं	१६७, १७०, १८८, १९० - १९२
तिणसन्थारकं	२०२, २४१
तिणक्कूपमा कामा	५६
तिणं	२६८, ४१६
तिणविचिकिच्छो	२५१
तित्तिरजातक	२५६
तित्थायतन	४०१
तित्थियद्धजो	४४, ४५, ४७
तित्थियपक्कन्तका	२७०
तित्थिया	४४
तिन्दुककन्दरायं	१५४
तिमितिमिङ्गलो	३५५, ३५७
तिमण्डलं	३३७
तिरच्छानगता	२५७
तिरच्छानविज्जं	२२६, २३०
तिरच्छानहरीतकि	४०४
तिरीटकं	४०४
तिरोकरणि	२४५
तिलसङ्गुलिका	३३
तिवग्गस्स	२६४
तिविधसलाकग्गाहो	१८३
तिस्सो, वीजिनियो	२१६
तिस, निस्सगिये	४१०
तीहप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
तुभवायो	२५४
तुम्बकटाहे पिण्डाय चरन्ति	२०३
तुलं	२१२
तूलिका	२५८, २६५, २६७
तूलोनद्धं	२५८
तेचत्तालीसवत्त	५१, ६०
तेचीवरिका	४२१

तेजोधातु समापज्जित्वा	१५४	दारुभण्डं	२६६, २६८
तेरससङ्घादितसे	४०६, ४१०	दारुवारकं	२१२
तेविज्जो	२५५	दारुसन्धार	२१०, २१२
थ		दारुसोपान	२१७, २१२, २३१, २४५-२४८
		दास	४०३
		दासि	४०३
		दिट्ठधम्मो	२५१, २६२
		दिट्ठाविकम्मं	१७०
		दिट्ठिगत	५५
		दिट्ठिविपत्तिया	४४, ४५, ४७, ५२, ५४, १७१, १७४, १७५, ३५६-३६१, ३६६
		दिट्ठिविपन्नो	६, १६, १७, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७
		दिब्बाय सोतधातुया	४२१
		दिवसभागो आचिक्खितब्बो	३६६
द		दिवा अप्पाकिण्णं	२५२
		दीघदसानि	३८७, ३८८
		दीघानि कायबन्धनानि	३८६
		दीघासर्गं	२६५
		दुक्कटस्स	१६३, १६४, १६७, २०१-२०३, २०५, २१३, २१६, २२४, २२५, २२७, २२८, २४५
		दुक्कटं	१३८, १३९, १६३, ३६०, ३६१, ४११
		दुक्ख	२५१, २६२
		दुद्धुल्ला आपत्ति	१७१, १७८
		दुतियं पाराजिकं कत्थ पञ्जात्तं	४०८
		दुप्पटिनिस्सग्गी	१७१, १७३
दक्खिणागिरिस्मि	४११	दुब्भरताय	४
दण्डकठिन	२०५	दुब्भासितं	१६२, १६४, ३६०, ३६१
दण्डकम्मं	४०३	दुवग्गस्स	२६४
दण्डपरिस्सावनं	२०८	दुवूपसन्तं	५, ६
दण्डसत्थकं	२०४	दुस्सपट्टेन	३८६
दण्डसम्मूर्ति	२२१	दुस्सवट्ठिया	३८६
दण्डसिक्का	२२०, २२१	दुस्सवणिज्जं	४१३
दण्डसिक्कासम्मूर्ति	२२२	दुस्सवेणिया	३८६
दन्तकट्टं	२२७, २२८, ३३७, ३४१	दुस्सा	२७६, ४०३
दब्बो मल्लपुत्तो	१५३-१५८, २१४	दूतेन पि उपसम्पादेतुं	३६८
दलिहो	२५४	देड्डुभकं	२२६
दवडाहका	२२८	देवदत्तवत्थु	२८३
दवा	१८८	देवदत्तो	२८१-२८३, २८८, २९०-२९२, २९४, २९६-३००, ३०३, ३०४
दसद्वादसवस्सिकं	२६६		
दसपदे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३		
दसवत्थूनि	४१६, ४२०, ४२३, ४२५, ४३०, ४३१		
दसाहप्पटिच्छन्नायो	१०६, ११०		
दस्सनूपचारं	३८		
दाठिकं	२२४		
दानकथं	२५१, २६२		
दानपथानि	२२		
दायं	२२८		
दारु	४१६		
दारुचयं	२०६, २०६, २११, २३१, २४५, २४६, २४८		
दारुपत्तं	२३३		
दारुपाकारं	२१०, २१२, २३१, २३२		
दारुपादुकं	३२३		

देवपुत्तो	२८४
देसनागामिनिया, आपत्तिया कतं	१५, २६, २७
देसिताय, आपत्तिया	६, १४, २५, ४२
दोसगामिता	३०
दोसार्गति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
द्वङ्गुलकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८
द्वारट्टपनमत्तेन	२६८
द्वीहृप्पटिच्छन्ना	१७६
द्वे, अनियते	४०६, ४१०
द्वेनवुत्ति, पाचित्तिये	४१०
द्वेमासपरिवासो	१११, ११६, १२१, १२२
द्वेमासप्पटिच्छन्नायो	१११

ध

धनियं कुम्भकारपुत्तं	४०८
धनुकेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
धम्मकथिको	१५४, १८१, १८२, २२५
धम्मकम्मद्वादसक	२६, ३६, ४२, ५०, ५८, १६६
धम्मकम्मं	७, ८, ९, १५, १६, २६, २७, ३६, ४२, ५८, ५९, १६६
धम्मकरको	२०७, २७४, ४२४
धम्मघरो	४२१, ४२२, ४२३
धम्मवादी	१५०-१५२
धम्मविनयसङ्गीति	४१४
धम्मसम्मुखता	१७८, १८०-१८३, १८५, १८७-१९०, १९२
धम्मिकानि, अमूळहविनयस्स दानानि	१६१
धम्मिका, सलाकग्गाहा	१६४
धम्मिकं	१६३
धम्मी कथा	४, ३०१
धम्मेन कतं	१५, १६, २६, २७
धम्मो	१७०
धम्मं च विनयं च सङ्गायाम	४०६, ४०७, ४११
धुत्तस्स	४, २४
धुत्ता	४०२
धुवचोळपग्घरन्ती	४०४
धुवचोळा	३६१, ३६३
धुवभत्तिको	३२
धुवल्लोहिता	३६१, ३६३, ४०४

धूमकालिकं	२६८, २६९
धूमनेत्तं	२०६
धूमरजो	४१७

न

नखच्छेदन	२२३, ४०१
नखपरिचितं	१६८
नच्चं	१६३, ४०३
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	३०, ३८
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेवत्तालीसकं	४५, ५३, ६१
नमतकं	२०४, २१३, २२४, ३८७, ४०४
नवकम्मदानकथा	२६८
नवकम्मिको	३२, २५४
नवकम्मं	२०८, २५३, २५४, २६६, २७०, २७६, ३६६, ४०५
नवाहृप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
नहान	१६३
नागदन्तके	२०३
नागदन्ते	२०६
नागा	३५५, ३५७
नानानामं	१३६ - १४३, १४६, १४८
नानावादो	१७१
नानासवासको	६६, ७३, ७६, ८०, ८३, २५७
नावाय उज्जवनिकाय	४१२
नासिकालोमानि	२२४
नाळन्दं	४०६
नाळगिरि	२६६, २६७
नाळिकागम्भं	२४५
निक्खित्तमणिसुवण्णा	४१६, ४१८
निखादन	२६६, २६८
निगण्ठो नातपुत्तो	१६६
निग्रोधारामे	३७३
निच्चवभत्तिका	१५६
निच्चवभत्तं	१५५
निदानं	३. ४०८, ४०९
निब्बत्तबीजज्जेव	१६८
निब्बानघातुया	३५६
निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो	११६, १२२
निब्बेमतिको	११५, १२०, १२१, १२४, १३०, १३१, १३२, १३५-१३७
जिमन्तनं	२७२

निमित्तमत्ता	३६१	पञ्चपटिकं	२०६, २३१, २४५, २४७, २४८
नियस्सकम्मकतो	१६	पञ्चवत्थुयाचनकथा	२६७
नियस्सकम्मं	१३ — १८, ६६, १५०, ३४०, ३४४	पञ्च वत्थूनि	२६८
निरोधधम्मं	- २५१, २६२	पञ्चसता तस्मा पञ्चसती	४१५
निल्लेख	२१२	पञ्चसतिका	४१४
निवातं	१५६	पञ्चहि वत्थूहि	२६६
निसीदनपञ्चवत्थरणं	३३६, ३४३	पञ्चाहपरिवास	६२-६४, ६६, ६८, ६९
निसीदनं	४२४	पञ्चाहप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
निस्सयो	१०, ११, १७, १८, ३१, ३७-३९, ४६, ६०	पञ्चास्ति	४०८
निस्सीमं	२६२, २६६, २७७	पटिग दातु	२२८
नीचवत्थुको	२०६	पटलिका	२५८, २६५
नीलं	४०४	पटाणि	४०४
नेत्थारं	१०, ११	पटिका	२५८, २६५
नेरयिको	३०३, ३०४	पटिगहथविकं	२०६
नेव अतिदूरे	२५२	पटिगहो	२०४, २०६
प		पटिगगाहको	१८६
पकतत्तानं भिक्खूनां	१०, ११, ३७, ६७	पटिगगाहभाजको	२७८
पकतत्तं	४६	पटिच्छन्नायो	१२८, १४१, १४६
पकता	१२, १३	पटिच्छदियो	२११
पकतिमण्डलं	२०२	पटिजानित्वा अवजानाति	१६५
पकासनीयकम्मं	२८८, २८९	पटिञ्जातकरण	१६२-१६४, १८८-१९०
पकुघो कञ्चायनो	१६६	पटिञ्जाय कतं	१५, २६, २७
पक्खपारिवासिकमूलायपटिकस्सना	१०१	पटिपुच्छा कतं	१५, २६, ३६
पक्खप्पटिच्छन्नअब्भान	१०६	पटिप्पस्सद्धं	१६
पक्खिकं	२७२	पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं	११, ३६
पग्गाहिकसालं	४१३	पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं	४६, ५३, ६२
पघनं	२४६	पटिभानचित्तं	२४५
पङ्कचीरेन, पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	पटिमन्तेथ	३, ४, ५
पच्छाउपसम्पन्नेन	२५७	पटिसल्लानसारूपं	२५२
पच्छाभत्तं पवारन्तियो	३६६	पटिसारणीयकम्मकतो	४०
पच्छासमणो	७३, ७६, ३३७, ४३०	पटिसारणीयकम्म ३२, ३४-३७, ३९, ६६, ४१६	
पच्छिमको	२६३	पटिसारणीयं	१५०, १६२, ३४०, ३४४
पच्छिमसोपानकळेवरं	२१७	पतिसेवन्ति मेयुनं	४१८
पच्छिमा जनता	१६७	पटिसोते नहायन्ति	४०२
पञ्च उत्तरासङ्गसतानि	४१३	पट्टिक	२२६
पञ्च कामगुणा	४१६	पठम पाराजिक कथ पञ्चात्तं	४०८
पञ्चङ्गुलिक	२१३	पण्डका	२७०, २७७
पञ्च छदनानि	२४८	पण्डको, अवन्दियो	२५७, २६४
पञ्च दुस्ससतानि	४१३	पण्डतो	४२१-४२३
		पण्डुकलोहितका	३-५, ११, १२, ६३

पण्णच्छदनं	२४८	परिवास	१२, १३, ७१, ८०, १२६, ३४०
पण्णभिंसि	२४३, २४४	परिवृत्थपरिवासो	८६ - ६२, ६४ - ६६, ६८, ६९, १०३, १०४, १०६ - १०८
पत्तकल्लं	२४	पणिवेणग्गिसालक्क	२७६
पत्तकुण्डोलिकं	२०२	परिवेणग्गेन	२६२
पत्तग्गाहापको	२७४	परिवेणं	२४८, २५३, ३३६, ३४४
पत्तथविकं	२०३	पवत्तिनी	३६३, ३६८, ३६९
पत्तधम्मो	२५१, २६२	परिसुद्धआणदस्सनो	२८६, २९५
पत्तमण्डलं	२०१, २०२	परिसुद्धधम्मदेसनो	२८५, २९५
पत्तमाळकं	२०२	परिसुद्धवेय्याकरणो	२८६, २९५
पत्तस्स उक्कुज्जना	२१६	परिसुद्धसीलो	२८६, २९५
पत्तस्स निक्कुज्जना	२१५	परिसुद्धाजीवो	२९५
पत्ताधारकं	२०२	परिसं	४१६
पत्ताळहक्केन, पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	परिस्सावनं	२०७, २०८, २७४, ४२४
पत्तुक्कुज्जनं	२१६	परिहारप्पथे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
पत्तो	३६१, ४२३	पलालपीठं	२४२
पदरसिलं	२१०, २३२, २४७	पलिबुद्धेन्ति	२६०
पट्ठाजर्न, यकग्गम	१६, २४, २६ - २८, ३१, ६६	पल्लङ्गेन निसीदन्ति	४०१
पट्ठाजनीय	१५०, १६२, ३४०, ३४४	पल्लङ्को	२३३, २५८, २६५
पभस्सित्थ	२२६	पवारणा	१०, ११, १७, १८, २६, ३१, ३७, ३९, ४४, ४६, ४७, ५२, ५४, ६०, ६१, ६५, ६८, ७२, ७५, ७८, ७९, ८२, ८४, ३६७, ४०८
परसु	२६६, २६८	पवाळं	३५५, ३५७
पराय परा सम्मन्नितब्बा	३६१	पवुत्थपत्तिका	३८८
परिकम्मकताय	२७२	पसेनदिस्स कोसलस्स	२६५
परिकम्म	१६४	पस्सावकुम्भि	२३१
परिद्वारे	४०४	पस्सावदोणिक	२३१
परित्ताणकिटिकं	२४६	पस्सावपादुकं	२३१
परित्तं कातु	२२८	पस्साव	२३०
परिमण्डकरणमत्तेन	२६८	पहरणि	२३३
परिमण्डं	२७४	पळासी	१७१, १७३
- लिम्पिस्साम	४१३	पाचित्तियं	३६०, ३६१, १६३
परिमाणा	१३७, १३९-१४३, १४६, १४८	पाचीनका भिक्खू	४२४-४२६
परिमुखं	२२४	- अथम्मवादी	४२७
परिमण्डलं	३३७	पाटिदेसनीयं	३६०, ३६१, ३६३
परियादिन्नचित्तो	३०४	पाटिपदिकं	२७२
परियोगाळह्धम्मो	२५१, २६२	पातिमोक्खट्टपनं	३५६-३६२
परिवसन्तो	६३, १३२-१३६, १३९-१४१, १४३, १४६, १४७	पातिमोक्खसंवरसंबुतो	१८०
परिवासदानं	११६, ११७, १२२, १२५, १२६	पातिमोक्खं	१३६, ३५४, ३५६, ३५८, ३५९, ३६३, ३६५, ३६६, ३७६, ३८०
पग्गिासारहो	३३६, ३४४		
परिवासो	१०६		

पादकथलिकं	४४, ४७, ५२, ७१, ७५, ७७	पुगलसम्मुखता	१७८, १८०-१८२, १८५, १८८-१८९
पादधंसनियो		पुगलिकं	३६६
पादपीठं	४४, ७१, ७४, ७७	पुगलं	२६६, ४०८, ४०९
पादपुञ्छनि	• २७१, ४१३	पुञ्छनियो	४१५
पानागारं	४०३	पुथुपाणिक्	१६५
पातीयमण्डपं	२४७	पुष्पदसानि	३८७, ३८८
पानीयसङ्घं	२४७	पुष्पफलकञ्चुकं	४०४
पानीयसरावक	२४७	पुष्पबारासे	३५३
पानीयसालं	२४७	पुरत्थिमेसु जनपदेसु	४२५
पापसमाचारा	२४, २५	पुराणमल्ली	३८८
पापिकाय दिट्ठिया	५७ - ६३	पुराणो	४११, ४१२, ४१५
पापिच्छा सारिपुत्तमोगल्लाना	२६७	पुरिमको	२६३
पापिच्छो	१७१, १७३	पुरिसत्तिथे नहायन्ति	४०२
पापिटुतरं	१०	पुरिसव्यञ्जनं	३८६
पामङ्गो	१६५, २३४	पुरिसयुत्त	३६७
पाराजिककथा	३६२	पुरेउपसम्पन्नो	२५७
पाराजिकसामन्तं	१८७, १८८	पुरेभत्तं पवारेल्लियो	३६५
पाराजिको	१६३, १८७, १८८, ३६०-३६२	पुरेसमणेन	७३, ७६, ७६
पारिवासिकचतुत्थो	७१	पूगस्स	१६७, १६८, २२३
पारिवासिकमूलायपटिकस्सना	६३	पूरणो	१६६
पारिवासिकवत्तं	६७	पोटिकितूलं	२४३
पारिवासिको	६७, ७४, ७७, ८०, ८४, ८५, २५७	पोत्थनिकं	२६०
पावाय	४०६	पंसुकूलिका	४२१
पावेय्यका भिक्खू	४२४ - ४२७		
पासकफलकं	२२७	फ	
पासादं	२३६	फणकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१६५
पिटकं तीणि सङ्गीति अकंसु जिनसावका	४१५	फलकं	२४२
पिटुमद्दं	२४४	फलदसानि	३८७, ३८८
पिटुसङ्घाटं	२०६ २३१ २४१, २४७, २४८	फलभाजको	२७३, २७८
पिट्ठिपरिकम्मं	४४, ४७, ५२, १६५	फलिकमयो पत्तो	२०१
पिण्डनिकस्सेपनमत्तेन	२६८, २६९	फासुका	३८६
पिण्डपातिकङ्ग	६८, ७३, ७६, ७६	फुल्लं	२५४
पिण्डपातिका	४२१		
पिण्डोलभारद्वाजो	१६६, २००	ब	
पितुघातको	२७०, २७१	बन्धनमत्तं	२२५, २६८
पिसाविल्लिका	२०४, २२४	बन्धनसुत्तक	२०३
पीठमिंसि	२४४	बब्बज	२६६, २६८
पीठिका	२४२	बलयाबलवं	३, ४, ५
पीठं	२५८, २६६, २६८	बलानि	३७५
पीतं	४०४	बहारामकोट्टके	१५६
		बहुजनसुखाय	१७१, १७२

बहुजनहिताय	१७१, १७२
बहुस्फुतो	४२१-४२३
बाहिरलोमी उष्णीधारणा	१६३, १६७
बाहुल्लिको	२६६
बिदलक	२०५
बिदलमञ्चक	२४१
बिम्बिसारो	१६७, २४८, २४९, २५१, २५२
बिम्बोहनं	२४३, २६५, २६६, २६८, ४७८
बिलङ्गदुतियं	१५१
बुद्धगताय सतिपा	२५०
बुद्धप्पमुखस्स सङ्खस्स	२५७
बुद्धवचनं	२२६
बुद्धो भगवा	२४६, ३५३
बुन्दिकाबद्धं, पीठं	२४२
— मञ्चं	२४२
बोज्झङ्गा	३५७
बोधिराजकुमारो	२१६-२१८
व्यञ्जनच्छायाय	१८१, १८२
ब्रह्मचरियन्तरायेन	३६३, ३६५
ब्रह्मजाल	४०६
ब्रह्मदण्डो	४१२-४१५
ब्रह्मदत्तं माणवं	४०६
ब्रह्मपुञ्जं	२६६
भ	
भगवतो वस्तिक्कसाटिकं	४११
भगिनिपत्तिको	२४६
भगु	२८१
भग्गा	२१६, २१८
भण्डनकारको	३ - ५, ६
भण्डागारिको	२७३
भण्डिकाट्टपनमत्तेन	२६८
भत्तविस्सगं	४२४
भत्तिकम्मं	२४४
भत्तुद्देसकसम्मृति	२७२
भत्तुद्देसको	१५३, १५४, २७३
भट्ठीपीठं	२४२
भट्ठियो	२८०-२८२
भयगामिता	३०
भयार्गाति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
भस्साकारको	३-५, ६, २७

भाकुटिकभाकुटिको विय	२०
भारद्वाजो	२००
भासितपरिक्कल्लं	१५६ - १६२, १८५, १८६
भिक्षुनीदूसको	२७०, २७१
भिक्षूनूपस्सयं	३८०
भिक्षुनोवादकसम्मृति	१०, ११, १७, १८, २६-३१, ३७-३९, ४४-४६, ५३, ५४, ६०, ६१
भिक्षुसङ्घो	२६, २५६
भिक्षू कम्मपत्ता	१७८
भित्तिक्कम्मकतानि	२०१
भित्तिखिलं नागदन्तकं	२४६
भिय्योभावाय	४, ५
भिसि	२६६, २६८, २७६
भिसिच्छवियो	४१३
भिसिविम्बोहनं	३३८, ३३९, ३४३
भुम्मत्थरणं	२६५, ३३८, ३३९, ४१३, ४१५
भूतकालो	३६३
भेदेकानुवत्तका	३०२
भेसकळावने मिगदाये	२१६
भेसज्जत्थविकं	२०७
म	
मकरदन्तकं	२०१, २०८, २०९, २३१, २४५, २४७, २४८
मकसवीजनी	२१६
मक्कटो	२५६
मक्खधम्मो	१३६
मक्खलि गोसालो	१६६
मक्खी	१७१, १७३
मग्गं	२५१, २६२
मच्छरी	१७१, १७३
मच्छवाळकं	२२७
मच्छिकासण्डं	३२, ३४, ३७, ३८, ६५
मञ्चपटिपादकं	२४३, ३३८, ३३९, ३४३
मञ्चभिंसि	२४४
मञ्चो	२६६, २६८
मञ्जरिकं	१६, २१, २३२
मञ्जिट्टकण्हचीवरा	४०४
मञ्जिट्टिका	३७७
मणि	३५५

मणिचूळको गामणी	४१८	महासहं	२३०
मणिमयो पत्तो	२०१	महासमुद्रो	३५४, ३५५
मण्डलिकं	२०६	महिका	४१७
मण्डलं	२७४	मही	३५४, ३५६
मत्तिका	२६८	मळोरिक	२१३
मत्तिकादोणिकं	२१०	मागघकानि	२८४
मत्तिकापत्तं	२०१	मागघो सेनियो बिम्बिसारो १६७, २४८, २४९, २५१, २५२, २६०, २६१	
मत्तिकाभण्डं	२३३, २६६, २६८	मातिकाधरो	४२१-४२३
मद्कुच्छिम्हि मिगदाये	१५४	मातुगामो, अबन्दियो	२५७
मद्दीणं	२२६	मातुघातको	२७०, २७१
मधुसित्थकेन	२०४, २२४	मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना	६६, १०५
मनुस्सन्तरायेन	३६३, ३६५	मानत्तचारिकवत्तं	७७
मनुस्सराहस्सेय्यकं	२५२	मानत्तचारिकेन	७०, ७४, ७७ - ८१, ८५
मनेसिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	मानत्तचारिको अबन्दियो	२५७
मनोसिलिकाय	१६६, ३८७	मानत्तचारिणी	४००
मरुम्बं	२१०, २३२, २४७	मानत्तसतकं	१२७
मल्लको	१६४, २३४	मानत्तारहमूलायपटिकस्सना	६६, १०३
मल्लमुट्टिका	१६३, १६४	मानत्तारहवत्तं	७४
मल्लानं निगमो	२७६	मानत्तारहो	७०, ७४, ७६, ७७, ८०, ८५, ८४, ८५, ८८, ८९, १०३, १०४, १०६, ११६, ११७, १२६, १२७, १३२, १३६, १५७, ३४४
मल्ली	४०४	मानत्तं	१२, ८६-८८, ९०, ९१, ९६-१००, १०४-१०८, १२८-१३२, १३६, १३८, १४१-१४८
मसारकं, पीठं	२४२	मानुसी	४०४
- मञ्चं	२४२	मायावी	१७१, १७३
मसारगल्लं	३५५, ३५७	मालाकम्मं	२०६, २४५
महाकच्चानो	३२	मालावच्छं	२३२
महाकप्पिनो	३२	मासकरूपं	४१६
महाकस्सपो	४०६-४१०	मासपरिवासं	११८-१२०
महाकोट्टिको	३२	मिगारमाता	२१८, २१९, २६५
महागोचरं	४०७	मिगारमातुपासादे	२५३
महागोतमी	४०५	मिच्छाजीवा	४१७
महाचुन्दो	३२	मिच्छाजीवेन जीविक कप्पेन्ति	४१७
महानामो	२७६	मिच्छादिट्ठि	१७१, १७३
महानिघोघो	२५६	मिड्डन्ते	२०२
महापजापती गोतमी	३७३ - ३७६, ४११	मिड्ढि	२४१, २७५
महापुरिसविहारेन	४२६	मिस्सकदिट्ठिनो	१३८
महामोगल्लानो	३२, १६६, २००, २३०, २५३, २८३, २८४, ३०१, ३५४		
महारङ्गमहानाम	४०४		
महावने	२०८, २५३, २७३, ४१६		
महाविहारवासीनं	१४९		
महाविहारो	२६१, २७१		

मिस्सकं	१३६
मिहितपुष्पज्जमा	२०
मुखनिमित्तं	१६६
मुखरागं	१८७, १६६, ४०३
मुञ्जं	२६६, २६८
मुण्डवट्टी	२२७
मुत्ता	३५५, ३५७
मुरजं	२२६
मूलादायका भिक्षू	४२५
मूलायपटिकस्सनारहवत्तं	७१
मूलायपटिकस्सनारहो	७०-७४, ७७, १२५, ३४०, ३४४

- अवन्दि ०

मेत्ताविहारेन	४२६
मेत्तियभुम्मजका भिक्षू	१५५-१५८, २१३, २१४
मेत्तिया भिक्षुनी	१५६, १५७
मेत्तेन चित्तेन फरि	१६८
मेथुनधम्मा अप्पटिविरता	४१७
मेघगं	१७१
मेधावी	४२१-४२३
मेरयं	४१७, ४१८
मोक्खधिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
मौगल्लान	२८४-२८६
मोघसुत्तकं	२०५
मोरपिच्छमयं	२१६
मोहगामिता	३०
मोहागतिं	१६४, १८२, २६२, २७३, २७५
मंसपेसूपमा कामा	५६

य

यत्तो निवातं ततो सवात	२१४
यथाधम्मो कारेतब्बो	३६५
यथापटिच्छन्नं	१३४
यथारन्धं	१५५
यथानुद्धं	६७, ६८, ७२, ७५, ७८, ८२, ८४, २५८, ३६५
यथानुद्धाभिवादना	४०३
यन्तर्क	२४१
यमुना	३५४, ३५६
यमेळुतेकुला	२२८
यसो काकण्डकपुत्तो	४१६, ४१७, ४१६-४२३, ४२७

यागुभाजको	२७३
याचितकूपमा कामा	५६
यावजीवं आरब्धिका अस्सु	२६८
यावजीवं पिण्डपातिका अस्सु	२६८
यावजीवं पंसुकूलिका अस्सु	२६८
यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं	२६८, ३००
यावजीवं रुक्खमूलिका अस्सु	२६८
येभुय्यसिका	१६४, १७७, १८३

र

रक्खावरणगुत्तिया	२६४
रजतं	३५७, ४१८
रजोहरणं	४१३
रतिच्छदा	७१, ८०, ८५
रत्तिपरियत्तं	१२२-१२४
रत्ति अप्पसद्धं	२५२
रथकेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
रथत्थरं	२५८, २६५
रवा	१८८
राजगहको	१६६, २००, २४६, २५२, २५१
राजगहे	१५३, १५५, १६३, १६६, २०६, २३६, २४३, २४६, २५२, २५३, २७२, २७८, २८३, २८६, २८६-२८६, २८६, ४०७-४११, ४१८, ४१६, ४२८-४३०
राजन्तरायेन	३६५
राजन्तेपुरे	४१८
राजपरिसायं	४१८
राजभटो	४०४
राजागारके	४०६
राहु	४१७
राहुलो	३२
रुक्खतूलं	२४३
रुक्खफलूमा कामा	५६
रुक्खमूलगतो	२८२
रूपकाकिण्णानि	२०१
रूपियमयो पत्तो	२०१
रेवतो	३२, ४२१-४३०
रोमन्थकसिस्थानि	२२२
रोमन्थकस्स रोमन्थनं	२०३
रोमन्थको	२२२

ल

लज्जी	४२१-४२३
लताकम्मं	२०६, २४५
लतातूलं	२४३
लसुणखादनादीनि	२२६
लसुणं खायितं	२३०
लह्नुका, आपत्ति	१७०, १७८, १८८
लिच्छवी	२१३-२१५
लूखप्पसन्ना	२६८
लोकायतं	२२६
लोमं	१०, ११
लोहकटाहं	२६६, २६८
लोहकुम्भी	२६६, २६८
लोहताळं	२४१
लोहभण्डं	२२५, २३३
लोहभाणकं	२६६
लोहवारको	२१२, २६६, २६८
लोहितको	३५७, ४०४
लोहिता	४०४
लोहितुप्पादकम्मं	२६३
लोहितुप्पादको	२७०, २७१

व

वग्गुमुदातीरिये भिक्खू	४०८
वग्गेन कतं	१५, २५, २६, ४२
वङ्ककेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
वच्चकुटी	२३१, २३२, ३३६, ३४४, ३५३, ४०१
वच्चकूपं	२३१
वच्चपादुकं	२३१
वच्चं	२३१
वज्जिपुत्तका, भिक्खू	३००, ४१६, ४१७, ४२०, ४२३, ४२६
वज्जीसु	४१६
वटंसक	१६, २१, २३२
वट्टि	४०३
वड्डलिच्छविवत्थु	२१३
वड्डि	४०३
वड्डो	२१३-२१६
वणप्पटिकम्मं	४०१

वत्थपटिच्छादि

वत्थु	२११
वरभत्तानि	३६६, ४०८
वरसेय्यं	२७२
वल्लिका	२६६
वल्ली	१६५, २३४
ववत्थिता	१३७, १३६, १४० - १४३, १४६, १४८
वस्ससतपरिनिब्बुते, भगवति	२६६, २६८
वस्सानं तेमासं	४१६
वस्सावासत्थाय	२६३, २६६
वस्सिकसाटिक	२६३
वस्सिको	६८, ७२, ७५, ७८, ८२
वाकभिसिं	२७६
वाकमयं	२४३, २४४
वाचसिकेन, अनाचारेन समन्नागतो	२१६
- उपधातिकेन समन्नागतो	२८
- देवेन समन्नागतो	२८
- मिच्छाजीवेन समन्नागतो	२८
वाणिजा	४०३
वातपानकवाटकं	२४१
वातपानचक्कलिकं	२४१
वातपानभिसिकं	२४१
वातमण्डलिकाय	२०२, २०३
वालिकारामो	४२८
वासभगामिकं	४२७
वासि	२६६, २६८
वासितकाय मत्तिकाय नहायन्ति	४०१
वाळत्ताय	१६७, १६८
वाळन्तरायेन	३६३, ३६५
विकतिका	२५८, २६५
विकाले पि भुञ्जन्ति	२३३
विगतकथङ्कथो	२५१, २६२
विगग्य्ह	१६४
विघातपरिळाहा	३०४
विजनवातं	२५२
वितानं	२४६
विदितधम्मो	२५१
विधूतिकं	१६-२१, २३२
विधूपनं	२१६
विधं	२२६

विनन्धनरज्जुं	२०५	वेपुरसी	४०४
विनन्धनसुत्तं	२०५	वेमारपस्से	१५४
विनयकम्मं	६, १५, १६, २६, २७, ३६, ४२, ५८, ५९, १६६	वेमतिकप्पटिच्छन्ना	११६, ११७
विनयधरो	१५४, २५५, ४२१-४२३	वेमतिको	११५, १२०, १२४, १३०, १३१, १३२, १३५-१३८, १४६
विनयं	४१५	वेमं	२२५
विनयवत्थुस्मिं	४२६	वेय्यायिकं	२५१, २५२
विनयसङ्गीति	४१४, ४३०	वेसारज्जप्पत्तो	२५१
विनयातिसारे	४२६	वेसालिका	३००, ४१६, ४१७, ४१९, ४२०, ४२३, ४२५, ४२६
विनयसम्मूखता	१७८-१८३, १८५ १८७-१९२	वेसालियं	२०८, २१६, २५४, २७३, २७६, ३८२, ४०२, ४०८, ४१६, ४१७, ४२०, ४२३, ४२५, ४२६, ४३१
विनयो	१७०	वेसी	४०३
विपच्चताय	१७१	वेळगो	१६६
विप्पवासो	७१, ८१	वेळु	२६६, २६९
विष्मन्तकस्स	१२५, १२६	वेळुरियमयो पत्तो	२०१
वियत्तो	४२१-४२३	वेळुरियो	३५५, ३५७
विरियारम्भस्स	५, २४	वेळुवनं	१५३, १५५, १६३, २३६, २७२, २८६, ३०२, ४११, ४१८
विरूपक्खं अहिराजकुलं	१६८	वोहारो	१७१
विलङ्गदुतियेन	१५६		
विलीवचम्मं	४०३		
विलीवेन पट्टेन	३८६		
विलेपनं	१६३		
विवटकं	१८४		
विवादकारको	३, ४, ५, ६		
विवादमूलं	१७१, १७२		
विवादाधिकरणं	१७०-१७२, १७४, १७६, १७७		
विवादो	१७६		
विसभागं	१३७, १३९-१४३, १४६, १४८		
विसाखा	२१८, २१९, २६५		
विसाणताळं	२४१		
विसुद्धाय अतिक्कन्तमानुसिकाय	४२१		
विहारग्गेन	२६२		
विहारदानं	२४०		
विहारवत्थु	२६६, २६८		
विहारो	२३६, २५२, २५४, २६६-२६९, २७६		
वीसतिमट्ठं	२२४		
वेणिनट्ठि	४०३		
वेदनट्ठो	१२५, १२६		
वेदिकावातपानं	२४१		
वेपुरिसिका	३६१, ३६३		
		स	
		सईतिका	१५६
		सज्जतरच्छद	२५८, २६५
		सकटं	४१६
		सकण्णजप्पकं	१८४
		सकदागामिफलं	३७४
		सकदागामी	२५५, ३५७
		सकाय निश्चितिया	२२६
		सक्केसु विहरति	३७३
		सक्को	२७६
		सक्खरिकाय	२२४
		सक्खरं	२१६
		सक्यकुमारो	२८१, २८२
		सक्यपुत्तिया	१६३, २५०
		सक्यपुत्तो	२६०, २६३
		सक्यराजा	२८१
		सगारवा	२५६, २५७
		सग्गकथं	२५१, २६२

सङ्ख्यचुदकसाटि	४०५	सत्तासतिका	४३०
सङ्ख्यस्त	४२१, ४३१	सत्ताहपरिनिबुतो, समणो गोतमो	४०६
सङ्ख्यन्विक	३६१	सत्ताहप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
सङ्ख्येसं	२५१	सत्तिस्सूलूपमा कामा	५६
सङ्ख्यो	३५५, ३५७	सत्तुया पूरेतु	२०४
सङ्गणिकाय	५, २४	सत्थक	२०४ २०६, २७४
सङ्गीति	३६६, ४१२	सत्थपरिचितं	१६८
सङ्गकम्मं	२६६, ३००	सत्थारो	२८४, २६४
सङ्गत्थेरो	४२५	सद्धिविहारिनो	२४
सङ्गभत्तं	१८७, १६८, २२३, २७२	सन्तिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
सङ्गभेदकखन्धक	२७६	सन्दिट्ठिपरामासी	१७१, १७३
सङ्गभेदकथा	३००	सन्निधिकत्तं आभिसं	३६०
सङ्गभेदको	२७०, २७१	सप्पतिस्सा	२५६
सङ्गसम्मुखता	१७८, १८०, १८५, १८७, १६१	सप्पसिरूपमा कामा	५६
सङ्गाटि	२६१, ४०४	सप्पसोण्डिकपम्भारे	१५४
सङ्गाटिकण्णो	२०८	सब्बकण्हानि	३८७, ३८८
सङ्गाटिपल्लित्थिकाय	१५६	सब्बकामी	४२५-४२८, ४३०
सङ्गादिसेसदिट्ठिनो	१३८, १३९	सब्बचिरप्पटिच्छन्नं अग्घसमोधानं	११०
सङ्गादिसेसा आपत्तियो	१०६, १२३, १२७, १३७	सब्बनीलकानि	३८७
	१३६, १४८	सब्बपीतकानि	३८७
सङ्गादिसेसं	१३८, १३९, १६३, ३६०	सब्बपंसुकूलिको	२०३, २०४
सङ्गिकवत्थु	२६५	सब्बमज्जिड्डिकानि	३८७, ३८८
सङ्गे अधिकरणकारको	— ५, ६, १६, २७	सब्बमहानामरत्तानि	३८७, ३८८
सच्चकालो	३६३	सब्बमहारङ्गरत्तानि	३८७, ३८८
सञ्जयो बेलट्टपुत्तो	१६६	सब्बलोहितकानि	३८७
सञ्जिकापुत्तो माणवो	२१६, २१७	सभागवुत्तिका	२५६, २५७
सञ्जत्तिया	१८४	सभागं	१३६, १४३, १४६, १४८
सठो	१७१, १७३	समग्गेन कत्तं	१५, २५, २७
सट्ठिमत्ता पावेय्यका भिक्खू	४२१	समणकप्पेहि	१६८
सट्ठि विहारा	२४०	समणब्राह्मणान उपविकलेसा	४१७
सण्डासं	२२५	समणेन गोतमेन	४१०
सतवलिकं	२२७	समथं	१८४, १८५, १८८, १६०, १६४
सतिपट्टाना	३५७	समादानं कत्तं	३८६
सतिविनयो	१५३, १५८, १८४, १८५, १८७, २८४	समानसीमा नानुपोसथं	४२२, ४२६
सतिवेपुल्लप्पत्तो	१५८, १८५	समानसंवासका	६६, ७०, ७४, ७७, ८०, ८३
सत्तङ्गो	२४२	समानासनिको	२६४
सत्तट्ठवस्सिकं	२६६	समापत्ति	१७७
सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धान	१६६	समावत्तना	७५
सत्तपण्णिगुहाय	१५४	समुदयधम्मं	२५१, २६२
सत्तरसवग्गिया	२६१	समुदयं	२५१, २६२

समुद्दत्तो, खण्डदेवियापुत्तो	२६८	सवातं	१५६
समुद्दफेणक	२१६	सहजाति	४२२, ४२४, ४३१
समोधानपरिवासो	१०२-१११, १२७, १३२- १३७, १३६, १४८,	सहवासो	७१, ८१
सम्पजानमुसा	१८८	सहस्सचीवरं जुम्पज्जि	४१५
सम्पयोगं	६५	साकिया	२८१
सम्परायं	२५६	साटियग्गाहापकादिसम्मुति	२७४
सम्भिन्नो	१३७, १४१, १४२, १४३, १४७, १४८, २६१, २६३	साटियग्गाहापको	२७८
सम्भूतो साणवासी	४२०, ४२२, ४२५, ४२७	साधायस्मन्ता	१७६
सम्मग्गेन कत्तं	१६	सामञ्जफल	४०६
सम्मज्जनिं	२१८, २१८	सामणकं परिकखारं	४२३, ४२५
सम्मताय अनुसासितु	३६१	सामणेरपेसको	२७४, २७५
सम्मपघाना	३५७	सामणेरी	१०
सम्मानुवत्तना	६५	सामणेरो	१०, ३१
सम्मावत्तना १०, २६, ३७, ४३, ५२, ६०, ६८, ७२, ७८. ८२, १६७, ३३७, ३४१		सामीनिकम्म	२५७
सम्मुखा कत्त	१५, २६, ३६	सामुक्कसिका धम्मदेसना	२५१, २६२
सम्मुखाविनयपतिरूपकेन	१५१	सारण	६५
सम्मुखाविनयेन १५०, १५२, १७७, १७८, १८०- १८२, १८४, १८५, १८८-१९१		सारिपुत्तमोगल्लानप्पमुखो	२६
सरकुत्ति	१६७	सारिपुत्तमोगल्लाना २४, २२८, २६७, ३००, ३०२	
सरभञ्जे	१६७	सारिपुत्तो २४, ३२, ३३, २३० २५४, २५५, २५७, २५८, २८६, २६०, ३०१, ३०३	
सरभाणक भिक्खु	४२२	सारेत्वा कत्तं	२६, २७
सरभू	३५४, ३५६	सावत्थि ३, २०, २१, ३४, ३७, ५५, ६४, ६५, ६७, ७१, ८१, ८६, १५०, १८३, २१८, २५२, २५४, २५८, २६५, २७६, २८२, २६३, २६७, २२८, ३५३, ३८२, ३८६, ४०३, ४१७, ४२८, ४२९, ४३०	
सरमानप्पटिच्छन्ना	११६	सावत्थिय वस्सावासं	२५२
सरित्तकसिपाटिक	२०४	सावसेसा आपत्ति	१७०, १७८
सरित्तक	२०४	सासपकुट्टं	२४४
सरित्तसारित्त	१६४	साळ्हो	४२४, ४२७
सरिसपन्तरायेन	३६३	सिक्काय	१६६
सलाकग्गाहापको	१६४, १८२, १८४	- पत्तं उड्डेत्वा	२२०
सलाकभत्तं	२७२	सिक्कासम्मुति	२२१, २२२
सलाकवातपान	२५१	सिखरणिथिपण्डका	४०४
सलाकहत्थेन कीळन्ति	२०, २१, २३३	सिखरिणी	३६३
राताका	१८२, २७३	सिखमाना	३८८
सलाक	२०५, २२५, ३००, ४२८-४३०	सिक्काकामो	३, ४२१-४२३
सल्लेखस्स	४, २४	सिक्खापच्चक्खा	४०१
सवर्चनि	६५	सिक्खापदानि गिहिगतानि	४१०
सवर्चनीय १०, ११, १७, १८, ३१, ३८, ३९, ४४, ५२, ५४, ६०, ६२, ७५, ७८, ८२, ३६६, ३६७		सिक्खं पच्चक्खातका	२६६

सिङ्गिलोणकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८	सुद्धदिट्ठिनो	१४६
सिस्थतेलकं	१६५, २४४	सुद्धन्तपरिवासो	१२२-१२४
सिस्थं	२२३	सुद्धन्तो	१४६
सिरिसपन्तरायेन	३६३, ३६५	सुद्धावासकायिका देवता	४२४
सिलच्छदनं	२४८	सुधम्मो	३२, ३३, ३५, ३७-४०, ६५, ६६
सिला	३५५, ३५७	सुधाछदन	२४८
सिलाचयं	२०६, २०६, २११, २३१, २४५, २४८	सुधामत्तिकालेपन	२४८
सिलापाकार	२१०, २१२, २३१, २३२	सुप्पिकूपमा कामा	५६
सिलासन्धार	२१०, २१२	सुप्पियं परिब्बाजकं	४०६
सिलासोपान	२१०, २१२, २३१, २४५, २४६, २४८	सुभद्दो	४०६
सिवकद्वारं	२५०	सुमन	४२७
सिवको	२५०	सुरामेरयपाना	४१७, ४३०
सिविका	२४५	सुसुमारगिरे	२१६
सिविक पाटङ्गि	३६७	सूकरन्तकं	२२६
सिखरिणी	२६१	सूचि	२०४, २०६, २७४
सीतवनं	१५४, २५०, २७६	सूचिकं	२०६, २०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८, २७५
सीलकथं	२५१, २६२	सूचिघटिकं	३५४
सीलविपत्तिया	४४, ४५, ४७, ५२, ५४, १५७, १५८, १७१, १७४, १७५, १८५, २१५, ३५६, ३६१, ३६२, ३६५	सूचिघटिताळिच्छिद्दं	२७५
सीलविपन्नो	६, १६, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७	सूचिघरं	४२४
सीसभारं	२२७	सूचिनाळिक	२०४
सीसमयो पत्तो	२०१	सूनं	४०३
संवेल्लियं निवासेन्ति	२२६	सेक्खो	४०७
संसरणकिटिकं उग्घाटनकिटिकं	२४६	सेतवण्णकरणमत्तेन	२६८
सुक्कपक्खनवके	१५२	सेनासनन्नावसथचीवरादिअनुजानना	३६०
सुक्कवारं	६४	सेनासनग्गाहापकसम्मति	२६२, २७३
सुञ्जाताविहारेन	४२६	सेनासनपरिक्खारिकं	२४४, २७१
सुञ्जागारगतो	२८२	सेनासनं	१५३, २६१-२६३, २६६, २६७, २७६, ४२६
सुत्तन्तानन्दपण्डितं	४१५	सेनियो	१६७, २४८, २४९, २५१, २५२
सुत्तन्तिको	१५४, २५५	सेय्यकस्स	१३, १७
सुत्तपरियापन्नो	१३६	सेय्यग्गेन	२६२
सुत्तवट्टिया	३८६	सेय्यथापि गिही	१६४
सुत्तविभङ्गो	१८१, १८२, ४२८-४३०	सेय्यथापि गङ्गामहियाया	३६७
सुत्तवेणि	३८६, ४०३	सेय्यथापि, भिक्खवे, अस्सतरी अत्तवधाय	
सुत्तागतो	१३६	गम्भं गण्हाति	२८७
सुदत्ता	२५०	सेय्यथापि, भिक्खवे, कदली अत्तवधाय फलं देति	२८७
सुदिभं कलन्दपुत्तं	४०८	सेय्यथापि, भिक्खवे, चण्डस्स कुक्कुस्स	
सुद्धकदिट्ठिनो	१३८	नासाय पित्तं भिन्देय्यु	२८७
		सेय्यथापि, भिक्खवे, नळो अत्तवधाय फलं देति	२७८

सेय्यथापि, भिक्खवे, वेळु अत्तवधाय फलं भेति	२८७	हत्थत्थरं	२५८, २६५
मेय्यसको	१८, १९	हत्थफणकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१९५
सोतापत्तिफलं	२८१, ३७४	हत्थभत्तिकम्मं	२४४
सोतापन्नो	२५५, ३५७	हत्थभत्ति	२४४, २७६
सोपाने	२०९	हत्थवद्दकं	३९७
सोभणं गुणकं	२२६	हत्थाभरणं	१९६
सोरेय्यो	४२१, ४३१	हत्थिनखकं	२६५
सोवण्णमयो पत्तो	२०१	हत्थिनागो	२५६
सोसापमारो	४०४	हत्थिसोण्डकं	२२७
सोसो	३९१, ३९३	हम्मियगब्भं	२४५
संकेतं न गच्छन्ति	३८६	हम्मियं	२३९
संवेल्लियं	३९१	हरीतफपक्किक	३८७
		हिमवन्तपदेसे	२५६
		हिरञ्जं	४१६
हत्थकोच्छं	४०३	हेमन्तिको	२९७

ह